

Rapport om grænsehandel 2004

Rapport om grænsehandel 2004

Oktober 2004

Udgiver: Skatteministeriet
København 2004

Tryk: Schultz
ISBN: 87-90922-54-9
ISBN: 87-90922-55-7 (Internet)
Pris: 200 kr.

Yderligere eksemplarer kan bestilles hos:

Danmarks.dk's Netboghandel
IT- og Telestyrelsen
Tlf.: 1881
E-post: sp@itst.dk
www.danmark.dk/netboghandel

E-post adresse: skm@skm.dk
Hjemmeside: www.skat.dk

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse	3
Kapitel I. Indledning	7
Kapitel II. Sammenfatning	9
1. Resumé	9
2. Rapportens hovedresultater	15
Kapitel III. Udviklingen i grænsetrafikken	51
1. Grænsetrafik	51
2. Opgørelse af grænsepassanter	51
3. Trafikudvikling over landgrænsen	52
4. Udviklingen i færgetrafik og trafik over Øresundsbron	56
5. Udviklingen i flytrafikken	59
6. Udviklingen i den samlede trafik	60
Kapitel IV. Afgiftsned sættelser og -omlægning i Danmark	63
1. Afgiftsændringer i Danmark	63
2. Afgiftsned sættelsen på spiritus	63
3. Afgiftsned sættelsen på cigaretter	65
4. Afgiftsned sættelsen på mineralvand	66
5. Afgiftsned sættelsen på emballage til øl og mineralvand	67
6. Omlægning af ølafgiften	71
7. Sammenfatning	74
Kapitel V. Andre påvirkninger af grænsehandelen fra 2001 til 2004	77
1. Ændringer der påvirker grænsehandelen	77
2. Tyskland	78
3. Finland	83
4. Sverige	83
5. Norge	85
6. Danmark	86
7. EU	87
8. Sammenfatning	92
Kapitel VI. Spiritusafgift	93
1. Grænsehandel med spiritus	93
2. Udviklingen i spiritusafgiftssatser	95
3. 24-timers reglens ophør	98
4. Priselementer og incitamentter til grænsehandel med spiritus	99
5. Udviklingen i salg og provenu af spiritusafgiften	102
6. Afgiftsned sættelsen pr. 1. oktober 2003	105
7. Ændring i svenskeres indkøb i Danmark	109
8. Udviklingen i danskeres grænsehandel med spiritus	118
9. Sammenfatning af udviklingen i salget og omsætningen af spiritus	142
10. Danskeres besparelse ved grænsehandel med spiritus	152
11. Administrative hindringer	156
12. Virkninger af afgiftsned sættelser på spiritus	158

Bilag VI.1 Virkninger af ophøret af 24-timers reglen og afgiftsnedsættelserne for forbrugerne	170
1. Virkninger for forbrugerne.....	170
2. Fordelingsvirkninger af afgiftsnedsættelser på nydelsesmidler	174
3. Fordelingsvirkninger af afgiftsnedsættelser på nydelsesmidler samt arbejdsudbudseffekter generelt.....	178
4. Nærmere om fordeling af forbrug af spiritus og grænsehandel	181
5. Beregningerne ved højere udenlandsk pris	193
Kapitel VII. Tobaksafgift.....	219
1. Grænsehandel med tobak.....	219
2. Udvikling i afgiftssats, provenu og forbrug	222
3. Afgifts- og prisforskelle for cigaretter mellem landene.....	235
4. Udviklingen i Danmark.....	249
5. Omfanget af danskeres grænsehandel i udlandet	262
6. Udlændinges grænsehandel af tobaksvarer i Danmark.....	281
7. Sammenfattende overvejelser om omfanget af og udviklingen i grænsehandelen med tobaksvarer – samt evaluering af afgiftsnedsættelsen i 2003	283
8. Virkninger af afgiftsændringer på tobaksvarer	305
9. Sammenfatning.....	328
Kapitel VIII. Ølafgift.....	331
1. Grænsehandel med øl.....	331
2. Udvikling i afgiftssatserne	334
3. Afgiftsforskelle mellem EU-lande mv.....	336
4. Udviklingen i salget af øl samt ølafgiftsprovenuet.....	344
5. Danskeres grænsehandel med øl	350
6. Udlændinges grænsehandel af øl i Danmark	404
7. Priser og fordele mv. ved at grænsehandle øl i Tyskland i forhold til i Danmark.....	407
8. Virkninger af håndhævelse af det tyske dåsepant	419
9. Virkninger af afgiftsnedsættelser på øl.....	421
Kapitel IX. Vinafgift.....	445
1. Grænsehandel med vin.....	445
2. Udvikling i afgiftssats mv.	446
3. Afgifter i andre lande.....	447
4. Udviklingen i salget af vin og vinafgiftsprovenuet	453
5. Danskeres grænsehandel med vin	455
6. Udlændinges grænsehandel af vin i Danmark.....	470
7. Priser og fordele mv. ved at grænsehandle vin i udlandet	471
8. Beregning af virkninger af afgiftsnedsættelser på vin	473
Kapitel X. Benzinafgift.....	487
1. Grænsehandel med benzin	487
2. Udvikling i afgifter og priser på benzin.....	488
3. Grænsehandel ud fra prisforskelle.....	494

4. Grænsehandel ud fra salg og forbrug	495
5. Sammenfatning	501
Kapitel XI. Dieselaftgift	503
1. Grænsehandel med diesel	503
2. Udvikling i afgiftssats, provenu og forbrug.....	504
3. Afgiftsforskelle	506
4. Prisdifferencer	508
5. Omfanget af grænsehandel med diesel.....	509
6. Sammenfatning	519
Kapitel XII. Mineralvandsafgift.....	521
1. Grænsehandel med mineralvand.....	521
2. Udvikling i afgiftssats, provenu og forbrug.....	522
3. Effekten af afgiftsnedsættelsen pr. 1. oktober 2003 og emballageafgiftsnedsættelsen pr. 1. februar 2004.....	525
4. Incitament til grænsehandel med mineralvand	535
5. Markedet for mineralvand i Danmark	540
6. Omfanget af danskeres grænsehandel i udlandet.....	542
7. Sammenfattende overvejelser om omfanget af grænsehandel med mineralvand.....	564
8. Ulovlig indførsel af mineralvand	564
9. Beregning af sandsynlige virkninger af afgiftsnedsættelser på mineralvand.....	566
10. Sammenfatning	573
Kapitel XIII. Chokoladeafgift.....	599
1. Grænsehandel med chokolade- og sukkervarer	599
2. Udvikling i afgiftssats, provenu og forbrug.....	600
3. Incitament til grænsehandel med chokolade.....	604
4. Omfanget af danskeres grænsehandel	608
5. Udlændinges grænsehandel af chokolade i Danmark	616
6. Sammenfattende overvejelser om omfanget af grænsehandel med chokolade- og sukkervarer	616
7. Ulovlig indførsel af chokolade- og sukkervarer	617
8. Virkninger af afgiftsnedsættelser på chokolade.....	618
9. Sammenfatning	623
Kapitel XIV. ”Cd-afgift”	643
1. Grænsehandel med uindspillede blankbånd	643
2. Para-fiskal afgift på uindspillede blankbånd	644
3. Udvikling i de para-fiskale afgifter og priser.....	645
4. Udvikling i salg og grænsehandel med uindspillede blankbånd mv.....	651
5. Beregning af sandsynlige virkninger af afgiftsnedsættelser på dvd'er ..	655
6. Sammenfatning	664
Kapitel XV. Grænsehandel med andre varer	673
1. Grænsehandel med andre varer.....	673
2. Danskeres grænsehandel med andre varer.....	674

3. Moms	679
4. Kosmetik og parfume.....	686
Litteraturliste	691

Bilagsdel:

- Bilag 1. GfK's undersøgelse for Skatteministeriet af grænsehandlen i Danmark 1. halvår 2004
- Bilag 2. Beskrivelse af GfK's vejproces ved undersøgelse af grænsehandel 1. & 2. kvartal 2004
- Bilag 3. Skatteministeriets anvendelse af GfK's undersøgelse
- Bilag 4. GfK's undersøgelse for Skatteministeriet af behovsdækning for købere af øl i udlandet

Kapitel I. Indledning

Regeringen (Venstre og Det Konservative Folkeparti) og Dansk Folkeparti indgik i forbindelse med finanslovforhandlingerne for 2004 en aftale om mulige yderligere initiativer vedrørende grænsehandel.

Finanslovsaftalen indebar, at udviklingen i grænsehandelen, herunder virkningerne af 24-timers reglens ophør, de gennemførte afgiftsned sættelser samt afgiftspolitikken i nabolandene, skulle følges.

Regeringen lovede i den forbindelse, at der årligt udarbejdes en statusrapport til brug for en vurdering af behovet for yderligere initiativer med henblik på at mindske omfanget af grænsehandel.

Denne rapport er en udmøntning af finanslovsaftalen, og kan endvidere ses som en opfølgning på de af Skatteministeriet tidligere udarbejdede rapporter om grænsehandel. *Rapport om grænsehandel 2000* blev offentliggjort i november 2000, mens *Rapport om grænsehandel 2001* fulgte efter i marts 2002.

Med rapporten søges udviklingen i grænsehandelen ajourført siden *Rapport om grænsehandel 2001*. Udviklingen er opregnet til helårstal for 2004 og den skønnede fremtidige udvikling i grænsehandelen er ført frem til og med 2005.

Skatteministeriet har til brug for udarbejdelsen af denne rapport indgået en aftale med GfK Danmark A/S. GfK har for Skatteministeriet foretaget en undersøgelse af grænsehandelen i Danmark. Undersøgelsen er hovedsageligt baseret på to kilder: Dels en telefoninterviewundersøgelse gennemført i 1. halvår 2004, dels GfK's Consumer Scan, som er en paneldatabase med oplysninger om en række husstandes køb og forbrug af varer. GfK's undersøgelse er vedlagt denne rapport som bilag 1.

Udover GfK's undersøgelse er anvendt en lang række forskellige kilder – strækkende sig fra offentligt tilgængelige statistikker over oplysninger fra brancheorganisationer og enkeltvirksomheder til uafhængige revisoropgørelser og mere uformelle drøftelser med centralt placerede personer.

De ofte modstridende oplysninger fra de forskellige kilder har Skatteministeriet derefter søgt at validere. På den baggrund er det sandsynlige omfang af grænsehandelen, og ikke mindst grænsehandelens og de enkelte grænsehandelsvarers følsomhed over for eventuelle afgiftsned sættelser, blevet vurderet.

Analysen af grænsehandelen omfatter derforuden en evaluering af de allerede foretagne afgiftsned sættelser samt beregninger af de sandsynlige effekter af

afgiftsnedsættelser på både salg, forbrug, provenu og samfundsøkonomi, herunder effekterne på sundhed og miljø.

Kapitel II. Sammenfatning

1. Resumé

Undersøgelserne viser, at grænsehandelen falder:

- Afgiftsnedsættelserne på spiritus og cigaretter har – som tilsigtet – været tilstrækkelige til at neutralisere den stigende grænsehandel som følge af ophøret af den såkaldte 24-timers regel i år. Målsætningen i regeringsgrundlaget er opfyldt.
- Grænsehandelen skønnes at falde med ca. 5 pct. fra 2003 til 2004 og med yderligere ca. 5 pct. fra 2004 til 2005, især på grund af mindre grænsehandel med tobak i Tyskland. Før den 1. oktober 2003 var grænsehandelen på ca. 9,8 mia. kr. I 2004 forventes en grænsehandel på 9,3 mia. kr. og i 2005 på 8,9 mia. kr.
- Samtidig er udlændingenes grænsehandel i Danmark steget til samme niveau som danskernes grænsehandel, så der nu er balance over for udlandet.

Den faldende grænsehandel afspejler, at danskeres gevinst ved at handle ude i stedet for hjemme er aftagende:

- Danskere sparede før 1. oktober 2003 ca. 4,5 mia. kr. ved grænsehandel, heraf ca. 2,7 mia. kr. alene ved grænsehandel i Tyskland.
- Afgiftsændringer mv. i Danmark og udlandet har reduceret besparelsen med ca. 900 mio. kr. brutto fra 2002/03 til nu, heraf ca. 600 mio. kr. i Tyskland alene. Besparelsen ved at handle i Tyskland er derved faldet 20-25 pct.
- Forventede tyske afgiftsforhøjelser og forventet håndhævelse af tysk dåsepant mv. vil yderligere reducere besparelsen ved at grænsehandle med godt 500 mio. kr.
- Skattestoppet vil år for år reducere tilskyndelsen til grænsehandel. Det sikrer samtidig, at der ikke skabes nye grænsehandelsvarer.

Grænsehandelen falder for de fleste varegrupper, men ikke alle:

- Grænsehandelen med spiritus er faldet på længere rejser, men steget i Tyskland. Netto er grænsehandelen med spiritus faldet.
- Grænsehandelen med alkoholsodavand i Tyskland forventes at opføre efter kraftig tysk afgiftsforhøjelse pr. 2. august 2004, når lagre til gammel pris er udsolgt.

- Grænsehandelen med cigaretter i Tyskland er stærkt vigende og vil ophøre den 1. december 2004 ved yderligere tysk cigaretafgiftsforhøjelse. Der vil dog fortsat være en stor fordel ved at købe cigaretter i Sydeuropa.
- Grænsehandelen med sodavand har været stigende. Dansk afgiftsnedsættelse på sodavand den 1. oktober 2003 og på emballage til sodavand den 1. februar 2004 er blevet mere end neutraliseret af tyske prisfald fra 2002 til 2004.
- Grænsekøbmændene har siden begyndelsen af 2003 alene kunnet fastholde grænsehandelen med øl ved kraftige prisfald.
- Fra forsommeren 2004 falder ølgrænsehandelen. Handelen med øl i genbrugsflaske er faldet efter nedsættelse af emballageafgiften.
- Der er færre kunder i de tyske grænsebutikker, men nogle få foretager meget store indkøb.
- Nedsættelse af dansk afgift på blanke cd'ere har fået salget i Danmark til at stige med 50 pct.
- Der er nu balance i benzigrænsehandelen. I forhold til før er der flyttet en omsætning på ca. tre fjerdedel mia. kr. til Danmark.
- Grænsehandelen med diesel i dansk favør er sandsynligvis steget.

Evalueringen af afgiftsnedsættelserne i de sidste to finanslovsaftaler viser, at:

- Afgiftsfaldet pr. 1. oktober 2003 slog fuldt ud i lavere priser på spiritus, cigaretter og sodavand.
- Afskaffelse af 24-timers reglen for tobak og spiritus har som ventet kostet statskassen ca. 1,4 mia. kr. Svenske erfaringer viser, at forventningerne om stor stigning i grænsehandel, hvis satserne var fastholdt, var berettiget.
- Nedsættelse af afgifterne på spiritus og cigaretter har formentlig været neutral for statskassen. Det er henved 300 mio. kr. dårligere end forventet. Heraf skyldes henved 100 mio. kr., at hjemmerulningerne indtil nu synes at være faldet mindre end forventet. Resten skyldes især mindre stigning i spiritussalget end påregnet.
- Borgerne har vundet ca. 2,2 mia. kr. ved lavere priser på spiritus og cigaretter, uden at staten har mistet indtægter.
- Nedsættelse af afgiften på emballager til øl og sodavand har ført til mindre grænsehandel med disse varer i genbrugsflaske – udnyttelsen af den såkaldte ”flaskefidus” er som ventet aftaget.
- Der er nu udsigt til et gennembrud for engangsemballage til især sodavand, hvilket vil kunne føre til yderligere forbrugerprisfald i Danmark.
- Omlægning af ølafgiften den 1. oktober 2004 er det endnu for tidligt at evaluere.

- Afgiftsnedsættelsen på sodavand har bidraget til at dæmpe en ellers stor vækst i grænsehandelen med denne vare på grund af tyske prisfald.

Skatte- og afgiftspolitikken virker effektivt mod grænsehandelsproblemer:

- Rapporten viser ikke større eller nye behov for afgiftsnedsættelser end tidligere i forhold til hensynet til grænsehandel.
- Regeringsgrundlagets mål om at undgå kraftigt voksende grænsehandel som følge af ophøret af 24-timers reglen er nået.
- Fortsat skattestop vil vedblivende reducere tilskyndelsen til grænsehandel. Hvis afgiftssatserne justeres med prisudviklingen Danmark, vil grænsehandelen stige. Skattestoppet bidrager samtidig til, at der ikke skabes nye grænsehandelsvarer, herunder at netto-grænsehandelen med benzin ikke skifter til udenlandsk fordel.
- Udvalget om den volumenbaserede emballageafgift vurderede i oktober 2003, at en eventuel nedsættelse af afgiften på emballage til vin og spiritus til det halve vil give en provenugevinst på mindst 35 mio. kr., og have samme begrænsende virkning på grænsehandelen som en eventuel nedsættelse af afgifterne på vin og spiritus for netto ca. 135 mio. kr.
- En eventuel nedsættelse af den para-fiskale afgift på dvd'ere vurderes at kunne give en provenugevinst.
- Målet med nedsættelse af spiritusafgiften er nået. Grænsehandelen er faldet på trods af ophøret af 24-timers reglen. Yderligere nedsættelser vil sandsynligvis ikke være fuldt selvfinansierende, men dog tæt på.
- Man vil fortsat opnå en større effekt på grænsehandel mv. pr. provenukrone ved at fjerne den resterende afgift på emballager til øl og sodavand end ved at nedsætte afgiften på øl og sodavand.
- Der er fortsat en klart større effekt på alkoholgrænsehandelen pr. provenukrone ved yderligere nedsættelse af spiritusafgiften end ved nedsættelse af afgifterne på øl og vin.
- En håndhævelse af tysk dåsepant vil reducere grænsehandelen med øl og sodavand med forsigtigt anslået en tredjedel og øge de danske afgiftsindtægter. Det vil dog næsten give det samme provenutab at sætte afgifterne på øl og sodavand ned, og man vil vinde den samme mængde øl og sodavand tilbage – uanset om pantet håndhæves eller ej.
- En mindre forhøjelse af afgift på tobak vil under en række forudsætninger være mindre ufordelagtig i 2005 end før. Det forudsætter bl.a., at den tyske afgiftsforhøjelse i slutningen af 2004 gennemføres planmæssigt. En forhøjelse af den danske cigaretafgift

øger imidlertid risikoen for, at grænsehandelen med billige cigaretter fra Sydeuropa (og efter 2006 tillige de nye EU-lande i Øst) sættes i system. I så fald vil grænsehandelen kunne stige så meget, at provenueffekten bliver negativ.

- Eventuelle overvejelser om ændringer i afgifterne på grænsehandedsfølsomme varer bør endvidere blandt andet ses i lyset af virkninger på sundhed og miljø. Disse effekter er med i de gennemførte samfundsøkonomiske beregninger.

Hovedresultaterne om udviklingen i grænsehandelen kan sammenfattes i følgende oversigtstabel II.A.

Oversigtstabel II.A: Samlet grænsehandel ud og ind af Danmark 2000-2005

	2000	2001	2002	2003	Forventet 2004	Skøn 2005
	Mia. kr.					
Danskeres køb i udlandet af nydelsesmidler	3.450	3.725	3.975	3.925	3.575	3.150
Danskere, andre varer	5.750	5.750	5.750	5.750	5.750	5.750
<i>Danskeres grænsehandel i udlandet</i>	<i>9.200</i>	<i>9.475</i>	<i>9.725</i>	<i>9.675</i>	<i>9.325</i>	<i>8.900</i>
Udlændinges grænsehandel i Danmark, nydelsesmidler	-1.425	-1.425	-1.425	-1.825	-1.900	-1.950
Udlændinge, andre varer ¹⁾	-6.900	-6.600	-6.600	-6.600	-6.600	-6.600
<i>Udlændinges grænsehandel i Danmark</i>	<i>-8.325</i>	<i>-8.025</i>	<i>-8.025</i>	<i>-8.425</i>	<i>-8.500</i>	<i>-8.550</i>
Nettogrænsehandel for benzin og diesel i udenlandsk favør ¹⁾	+ 250	0	-500	-750	-750	-750
Netto grænsehandel	+ 1.125	+ 1.450	+ 1.200	+ 500	+ 75	- 400

1) Opgørelsen er behæftet med ekstra usikkerhed.

Det ses af tabellen, at danskeres grænsehandel steg til og med 2002/2003, hvorefter danskeres grænsehandel falder. Udlændingenes grænsehandel i Danmark stiger fra og med 2002. Nettogrænsehandelen med benzin og dieselolie var tidligere i udenlandsk favør, men er nu tydeligt i dansk favør. Der har hele tiden været overskud på dieselgrænsehandelen, men nettogrænsehandelen med benzin er faldet. Nettogrænsehandelen er således faldet fra at være i udenlandsk favør til nu at være stort set i balance.

Hovedresultatet af beregningerne af virkninger af ændrede afgifter kan sammenfattes i følgende oversigtstabel II.B.

Oversigtstabel II.B: Virkningerne af nedsættelse af afgifterne på drikkevarer samt slik

	Øl	Vin	Øl+vin	Spiritus	Soda- vand	Slik
Ændring	- 15 kr. pr. kasse	- 3 kr. pr. flaske		-15 kr. pr. flaske	- 50 øre pr. liter	- 5 kr. pr. kg
	Mio. kr.					
Nettoprovenu uden sundhedsvirkninger	507	389	896	63	142	343
Ændring i grænsehandelen af varen	161	177	338	380	40	35
Ændring i besparelsen ved grænsehandel	146	110	256	150	35	25
Sundhedsvirkning	-110	-86	-196	-38	-	-
	Pct.					
Selvfinansieringsgrad ¹⁾	22	28	24	84	17	8
Ændring i grænsehandel pr. mio. kr. nettoprovenutab	0,32	0,46	0,38	4,83 ²⁾	0,28	0,06 ²⁾
Ændring i besparelse pr. mio. kr. i nettoprovenutab	0,29	0,28	0,29	1,7 ²⁾	0,25	0,04 ²⁾

1) Eksklusive virkninger på sundhedsomkostninger mv.

2) Alene vedrørende Tyskland.

Det ses af tabellen, at man opnår den største virkning på grænsehandelen i forhold til provenutabet ved en nedsættelse af spiritusafgiften. Dette resultat er robust i forhold til ændrede forudsætninger.

Statens tab og borgernes fordele ved at grænsehandle er forskellig fra vare til vare. I følgende oversigtstabel II.C er vist borgernes besparelse og statens tab, når der grænsehandles for 1.000 kr. af forskellige varer:

Oversigtstabel II.C: Danskeres gevinst ved køb for 1.000 kr. i udlandet i forhold til at bruge dem i Danmark samt statens tab herved

	Mængde, der kan købes for 1.000 kr. i udlandet	Gevinst ved at bruge 1.000 kr. i udlandet i forhold til at bruge dem i Danmark	Statens tab pr. 1.000 kr. brugt i udlandet ²⁾
Cigaretter	ca. 1.000 ³⁾	stk. ca. 330 ³⁾	kr. 740
Spiritus	ca. 12 ³⁾	liter ca. 5 ³⁾	635
Øl	ca. 17	kasser ca. 7 ¹⁾	485
Vin	ca. 40	liter ca. 16	430
Sodavand	ca. 235	liter ca. 75 ¹⁾	385
Slik	ca. 18	kg ca. 6	365
Benzin	ca. 110	liter +/- 25	650

1) Derforuden er der fordelen ved, at pant ikke håndhæves mv.

2) Umiddelbart provenutab før afledte effekter.

3) Ved køb i lavafgiftslande i Sydeuropa. Besparelsen i øvrigt er primært i forhold til Tyskland.

De samfundsøkonomiske tab ved grænsehandel er særlig store i de tilfælde, hvor staten har store tab, uden at borgerne har tilsvarende gevinster. Borgerne gevinster ved grænsehandel er deres besparelse fratrukket ekstra besvær i forhold til at købe hjemme, der i gennemsnit udgør 50 pct. af besparelsen.

Siden regeringsskiftet er der foretaget følgende afgiftsnedsettelse for specielt grænsehandelsfølsomme varer:

Boks II.1: Regeringens grænsehandelsinitiativer

- Den 1. oktober 2003 blev spiritusafgiften nedsat – svarende til et prisfald på 43,75 kr. pr. flaske.
- Den 1. oktober 2003 blev afgiften på cigaretter nedsat – svarende til et prisfald på 4 kr. pr. pakke.
- Den 1. oktober 2003 blev afgiften på sodavand nedsat - svarende til et prisfald på 62,5 øre pr. liter.
- Den 1. februar 2004 blev afgiften på emballage til øl nedsat – svarende til et prisfald på 15 kr. pr. ramme med dåser.
- Den 1. februar 2004 blev afgiften på emballage til sodavand nedsat – svarende til et prisfald på 3,20 kr. for 2 liter i engangsflaske.
- December 2003 blev Copy-Dan-afgiften på blanke cd'ere nedsat – svarende til et prisfald på ca. 3 kr. pr. stk.
- Februar 2004 blev de danske pantsatser nedsat, hvilket reducerede fordelene ved at aflevere grænsehandelsflasker i danske butikker med ca. 15 kr. for en kasse øl og ca. 2 kr. for en 1,5 liters sodavand.
- Emballageafgiftsnedsettelsen vil yderligere skabe øget konkurrence på sigt.
- Den 1. oktober 2004 blev ølafgiften omlagt til en glidende alkoholskala, hvilket medførte prisfald for de kvaliteter, der grænsehandles mest, herunder guldøl.
- I FFL 05 er bebudet en differentiering af afgifterne til gavn for svovlfri benzin og diesellole uden prisstigninger til følge.
- Skattestoppet skaber ikke nye grænsehandelsvarer, men gennem inflation udhules realafgiftsforskellene gradvist.

2. Rapportens hovedresultater

2.1 Udviklingen i grænsehandelen

Danskeres grænsehandel i udlandet falder, og der er udsigt til yderligere fald. Udlændinges grænsehandel i Danmark er steget. Om stigningen kan fastholdes afhænger blandt andet af, om afgifterne nedsættes i Sverige.

For de enkelte nydelsesmidler etc. er udviklingen i danskeres grænsehandel i udlandet opgjort i tabel II.1 nedenfor.

Table II.1 : Rapportens hovedresultater

Grænsehandel	2000	2001	2002	2003	Forventet 2004	Skøn 2005
<i>Vare (mængder):</i>	Mio. liter					
Øl	100	95	100	100	95	85
Vin	25	27,5	28,5	30,0	27,5	27,5
Spiritus, Tyskland	3	3,5	4,0	4,25	4,75	5,0
Spiritus "taxfree", Sydeuropa og Østeuropa	2,5	3,0	3,25	2,75	2	2
Alkoholsodavand	0	0	3,5	5,5	4,5	0
<i>Vare (mængder):</i>	Mio. stk.					
Cigaretter, Tyskland	450	450	450	375	200	0
Cigaretter "taxfree", Sydeuropa og Østeuropa	450	450	450	425	425	425
<i>Vare (mængder):</i>	Mio. Gram					
Røgtobak	450	475	475	475	440	350
<i>Vare (mængder):</i>	Mio. liter					
Sodavand	30	45	50	65	70	70
<i>Vare (mængder):</i>	Mio. kg					
Chokolade	5	5	5	5,5	5,5	5,5
<i>Nydelsesmidler (værdi):</i>	Mio. kr.					
Øl	650	700	700	625	575	500
Vin	675	700	725	750	675	675
Spiritus, Tyskland	325	375	425	450	500	525
Spiritus "taxfree", Sydeuropa og Østeuropa	225	250	275	225	175	175
Alkoholsodavand	0	0	75	100	100	0
Cigaretter, Tyskland	475	500	525	475	250	0
Cigaretter "taxfree", Sydeuropa og Østeuropa	450	450	450	425	425	425
Røgtobak	225	225	250	250	275	225
Sodavand	150	225	250	300	300	300
Chokolade	275	275	275	300	300	300
<i>I alt nydelsesmidler</i>	<i>3.450</i>	<i>3.725</i>	<i>3.975</i>	<i>3.925</i>	<i>3.575</i>	<i>3.150</i>
<i>Andre varer (værdi):</i>	Mio. kr.					
Mad					400	
Medicin og kosttilskud					25	
Kosmetik og parfume					1.000	
Forbrugerelektronik og IT					800	
Tøj og sportsudstyr					2.775	
Tilbehør til biler mv.					100	
Boligudstyr og byggematerialer					250	
Øvrige (ofte store) indkøb					375	
<i>I alt andre varer</i>	<i>5.750</i>	<i>5.750</i>	<i>5.750</i>	<i>5.750</i>	<i>5.750</i>	<i>5.750</i>
<i>Grænsehandel (værdi):</i>	Mio. kr.					
I alt grænsehandel	9.200	9.475	9.725	9.675	9.325	8.900
<i>Grænsehandel:</i>	Pct.					
- som pct. af BNP	0,7	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6
- som pct. af privat forbrug	1,5	1,5	1,5	1,5	1,4	1,3
- som pct. af vare- og tjeneste import	1,9	1,9	1,9	1,9	1,8	1,7

1) Forventet ud fra opgørelser for 1. halvår 2004, dog for visse varer også oplysninger for en del af 3. kvartal 2004.
 2) Skøn ud fra forventet 2004 reguleret med forventede virkninger af afgiftsændringer.

2.2 Den samlede grænsehandel

Danskeres grænsehandel i udlandet kan med usikkerhed opgøres til ca. 9,3 mia. kr. i 2004, mod ca. 9,7 mia. kr. i 2003. Grænsehandelen udgør ca. 0,6 pct. af BNP, ca. 1,4 pct. af det samlede private forbrug og ca. 1,8 pct. af den samlede vare- og tjenesteimport.

Grænsehandelen forventes at falde til ca. 8,9 mia. kr. i 2005. Hovedparten af faldet kan tilskrives mindre grænsehandel med cigaretter i Tyskland.

Grænsehandelen steg fra midten af 1990'erne til og med 2002, hvorefter grænsehandelen har været vigende. Største grænsehandel pr. halvår var dog sandsynligvis 2. halvår 2003. I forhold til den almindelige udvikling i forbruget er grænsehandelen klart faldende

Udlændinges grænsehandel med nydelsesmidler er i samme periode steget.

Det vurderes, at der nu stort set er balance i grænsehandelen, således at udlændinge køber for lige så meget i Danmark, som danskere køber i udlandet.

Men for de enkelte varer er der stor forskel.

Grænsehandelen kan deles op i to hovedgrupper: Punktafgiftsbelagte nydelsesmidler og "andre varer". Grænsehandelen med nydelsesmidler drives især af punktafgiftsforskelle, og andelen af det danske forbrug, der grænsehandles, er ofte betydelig. Andelen er fra ca. 5 pct. til over 30 pct.

Beløbsmæssigt er grænsehandelen med andre varer noget større, men andelen af det danske forbrug, der grænsehandles, er sjældent over 1 pct. – bortset fra parfume og kosmetik samt forbrugerelektronik og enkelte andre varer som f.eks. særlige typer brændsel.

2.3 Evaluering af afgiftsnedsettelse på cigaretter og spiritus

De foreløbige erfaringer siden bortfaldet af 24-timers reglen er, at regeringens mål, om at afgifterne skulle reduceres så meget, at grænsehandelen ikke steg, er nået. I stedet for at grænsehandelen med tobak og spiritus (de traditionelt to største grænsehandelsvarer) er eksploderet, der i værdi har været de største grænsehandelsvarer, er grænsehandelen netto faldet.

Cigaretter

Ophøret af 24-timers reglen ville ved uændrede satser føre til et provenutab på ca. 775 mio. kr. vedrørende cigaretter.

Sammenfatning

Nedsættelsen af cigaretafgiften har medført et nettoprovenutab på ca. 200 mio. kr. Borgerne har imidlertid vundet ca. 1,1 mia. kr. i faktorpriser.

Adfærdsændringerne har været som forventet, idet der dog endnu ikke er sket et så stort fald i hjemmerulningerne som indregnet i det oprindelige provenus-køn. Det var forventet, at afgiftsnedsættelsen knap ville neutralisere virkningen af ophør af 24-timers reglen, idet grænsehandelen i Tyskland ville stige lidt mere end den faldt på rejser, hvor der kan købes til "tax-free" priser mv.

Spiritus

Målet om at kunne ophæve 24-timers reglen uden stigninger i grænsehandelen er nået.

Ophøret af 24-timers reglen ville ved uændrede satser for spiritus have ført til et provenutab på ca. 625 mio. kr.

Nedsættelsen af spiritusafgiften har medført en nettoprovenugevinst på ca. 200 mio. kr. Borgerne har herudover vundet over 700 mio. kr. uden moms.

Adfærdsvirkningerne har været som forventet, bortset fra at grænsehandelen netto er steget i Tyskland, men faldet i grænsehandel i andre lande har været større.

Salget af spiritus i normal drikkestyrke (40 pct. vol. alkohol) forventes at stige med ca. 6 mio. liter, hvoraf 2,25 mio. liter skyldes øget salg til udlændinge, 1 mio. liter mindre grænsehandel og 2,75 mio. liter som følge af større forbrug (godt 1 pct. af det samlede alkoholforbrug). Hovedparten af forbrugsstigningen følger af ophøret af 24-timers reglen, som muliggør storindkøb til lave udenlandske priser. Omkring 40 pct. af merforbruget af spiritusalkohol skønnes at være sket på bekostning af køb af øl i Danmark og i grænsehandelen.

Ophøret af 24-timers reglen har belastet statsfinanserne med ca. 1,4 mia. kr. Nedsættelsen af afgiftssatserne har imidlertid ikke netto ført til noget provenutab. Nedsættelsen af satserne har imidlertid givet borgerne en gevinst på ca. henved 2 mia. kr. uden moms.

Hertil kommer, at danske borgere nu lige så frit som andre EU-borgere kan rejse i EU uden at blive kontrolleret særskilt. Den samlede gevinst for de danske borgere er på ca. 2,5 mia. kr., når man medregner moms.

2.4 Udviklingen i besparelsen ved grænsehandel

Besparelsen ved at grænsehandle er eller vil blive reduceret med 33 pct., men regner man virkningen af ophør af 24-timers reglen med er faldet i besparelsen netto ca. 25 pct.

Fra 2002 til 2005 forventes det samlet, at besparelsen ved at grænsehandle falder med brutto ca. 1,5 mia. kr. fra ca. 4,5 mia. til ca. 3,0 mia. kr., hvis man tager udgangspunkt i de mængder, der blev grænsehandlet i de sidste tolv måneder før den 1. oktober 2003. Ophør af 24-timers reglen har dog skabt nye muligheder for storindkøb af spiritus og cigaretter, hvilket har skabt nye muligheder for besparelser for måske ca. 350 mio. kr.

I tabel II.2 er vist danskeres grænsehandel med nydelsesmidler i 2003-niveau før afgiftsnedsættelserne og ophør af 24-timers reglen i mængde og værdi, danskeres besparelse ved handelen (eksklusive eventuelt besvær), samt hvad det offentlige ville have fået ekstra i statskassen, hvis danskeres grænsehandel i udlandet ophørte, og forbruget i mængde i øvrigt var konstant.

Tabel II.2: Grænsehandel i udenlandske priser, danskeres besparelse og det offentliges provenutab ved grænsehandel i niveau før 1. oktober 2003

Vare	Enhed	Dansk pris	Udenlandsk pris	Handlet mængde	Værdi i udenlandsk pris	Danskeres besparelse ¹⁾	Dansk moms og afgiftstab af grænsehandel i forbrugerpriser	
		kr. pr. enhed		Mio. enheder	Mio. kr.			
Cigaretter, Sydeuropa mv.	stk.	1,675	1,0	450	450	304	655	
Cigaretter, Tyskland		1,675	1,25	425	531	181	645	
Røgtobak	gram	0,95	0,56	475	266	185	328	
Spiritus, Sydeuropa	liter	205,00	86,00	3,25	280	387	526	
Spiritus, Tyskland		205,00	108,00	4,50	486	437	753	
RTD ²⁾ , Tyskland		35,00	20,00	5,50	110	83	131	
Vin		40,00	25,00	30,00	750	450	466	
Øl		10,25	6,25	100,00	625	400	539	
Øl, pantfordel				-1,50	100,00		150	0
Øl, "flaskefidus"				-0,20	100,00		20	20
Sodavand		6,625	4,50	65,00	293	138	207	
Sodavand, pantfordel			-1,50	65,00		98	0	
Sodavand, "flaskefidus"			-0,40	65,00		26	26	
Chokolade	kg	85	55	5,5	303	165	173	
<i>I alt nydelsesmidler</i>	kr.				4.093	3.022	4.470	
- heraf Tyskland	kr.				3.101	2.160	3.059	
<i>Andre varer</i>	kr.	1,25	1	5.750	5.750	1.438	1.563	
Alt i alt					9.843	4.460	6.033	

Anm.: Alle beløb i forbrugerpriser.

1) Bortset fra omkostninger og besvær ved at grænse- frem for at hjemmehandle.

2) RTD – "Ready To Drink" – også kaldet alkoholsodavand eller alkopops.

Ved det niveau, som grænsehandelen havde i de sidste tolv måneder før afgiftsnedsættelserne den 1. oktober 2003, grænsehandlede danskere for godt 9,8 mia. kr., heraf ca. 4,1 mia. kr. nydelsesmidler.

Danskerne sparede herved ca. 4,5 mia. kr., heraf ca. 3 mia. kr. vedrørende nydelsesmidler, når man ser bort fra besvær mv.

Danskeres gevinst ved grænsehandel er ikke det samme som deres besparelse, idet det ofte er mere besværligt at hente varerne i udlandet end at købe dem hjemme. For den marginale grænsehandler eller det marginale grænsehandelskøb er besværet tæt på besparelsen, mens den for de grænsehandlere, der

vil købe selv ved en meget lille besparelse, er besværet tæt på nul. I gennemsnit udgør besværet omkring 50 pct. af besparelsen, hvis der fortsat købes i Danmark. Besværet er derfor opgjort til ca. 2 mia. kr. ud af bruttobesparelsen på ca. 4,5 mia. kr.

Det offentlige ville have vundet ca. 6 mia. kr. i forbrugerpriser, hvis alle varerne i stedet var købt med dansk afgift. Heraf ca. 4,5 mia. kr. vedrørende nydelsesmidler.

Af nydelsesmidlerne kom ca. 75 pct. fra Tyskland, heraf hovedparten ved indkøb i grænseforretninger mv., men der er også købt f.eks. tobak og spiritus i lufthavnsforretninger og i almindelige tyske forretninger.

I forhold til det resultat, som fremgår af *Rapport om grænsehandel 2001* for 2001, er det stort set den samme værdi i 2003 (før 1. oktober 2003), men mængderne er steget, jf. at der typisk nu er lavere priser i udlandet end i 2001. Mens den største del af grænsehandelen er ”andre varer”, er danskeres besparelse ved grænsehandel og statens tab herved koncentreret om nydelsesmidler.

Ved lavere udenlandske priser vil grænsehandelen i mængde tendere mod at stige.

Af de 4,1 mia. kr., der er anvendt på nydelsesmidler, udgjorde tobak den største post, nemlig ca. 1.250 mio. kr. Herefter kom spiritus inklusive alkoholso-davand med ca. 875 mio. kr. Grænsehandelen med tobak og spiritus udgjorde således før afgiftsnedsættelserne ca. 50 pct. af grænsehandelen med nydelsesmidler. Tobak og spiritus udgør denne store andel, fordi disse varer er lette at grænsehandle med, også på lange afstande. Besparelsen pr. kg er langt højere for spiritus og især tobak end for øl, vin og vand mv.

Grænsehandelen med vin udgjorde ca. 750 mio. kr., mens grænsehandelen med øl udgjorde ca. 625 mio. kr. Grænsehandelen med sodavand og chokolade udgjorde ca. 600 mio. kr.

Danskeres samlede *besparelse* ved at grænsehandle var på henved 4,5 mia. kr., heraf ca. 3 mia. kr. vedrørende nydelsesmidler og igen heraf ca. 2,2 mia. kr. i Tyskland. Af besparelsen ved at grænsehandle nydelsesmidler (eksklusive besvær) på ca. 3 mia. kr. vedrørte ca. 675 mio. kr. tobak (før ophør af 24-timers reglen), ca. 900 mio. kr. spiritus, ca. 450 mio. kr. vin, ca. 575 mio. kr. øl, ca. 250 mio. kr. sodavand og ca. 150 mio. kr. slik og chokolade.

Besparelsen ved øl er steget væsentligt på grund af tyske prisfald. På andre varer kunne besparelsen med betydelig usikkerhed opgøres til ca. 1.450 mio. kr.

Ser man alene på Tyskland, udgør besparelsen i alt ca. 2.750 mio. kr., heraf nydelsesmidler ca. 2.150 mio. kr. Af de 2.750 mio. kr. udgør besparelsen ved øl omkring 21 pct., heraf ca. 15 pct. vedrørende lavere priser mv. og ca. 6 pct. på grund af pantforskelle. Spiritusandelen af besparelsen er på ca. 19 pct., mens besparelsen ved vin er ca. 14 pct. af den samlede besparelse. Andelen af besparelsen, der vedrører tobak, er ca. 13 pct., besparelsen med sodavand bidrager med ca. 10 pct., andre varer med ca. 21 pct. og slik med ca. 4 pct.

Der er en tendens til, at besparelsen i forhold til grænsehandelen er mindst for de varer, hvor der er mindst besvær ved grænsehandel (tobak og spiritus), mens der skal en større besparelse til for at generere grænsehandel med voluminøse varer såsom øl og sodavand. Af den samlede besparelse ved at grænsehandle i Tyskland udgør fordelene ved manglende håndhævelse af tysk dåsepart omkring 9 pct.

Hvis man hypotetisk forestillede sig, at hele grænsehandelen vendte hjem til danske afgifter, ville afgiftsindtægter stige med godt 4,8 mia. kr. i faktorpriser (ekstra punktafgifter og moms af den hjemvendte omsætning). Det svarer til godt 6 mia. kr. i forbrugerpriser.

Dansk grænsehandel i udlandet er således en belastning for samfundsøkonomien:

Statens tab ved grænsehandel	- 6,0 mia. kr.
Danskeres besparelse	+ 4,5 mia. kr.
<u>Besvær ved grænsehandel</u>	<u>- 2,0 mia. kr.</u>
Netto samfundsøkonomi	- 3,5 mia. kr.

Det skal dog bemærkes, at der er en omtrent tilsvarende gevinst ved udlændinges grænsehandel i Danmark.

2.4.1 Ændringer i besparelsen ved grænsehandel siden september 2003

Siden september 2003 er der sket væsentlige ændringer i danskeres besparelse ved grænsehandel, der netto i væsentligt omfang har reduceret incitamentet til grænsehandel.

Ændringerne er vist i den følgende tabel:

Table II.3: Ændringer i danskeres besparelse ved grænsehandel i 2002-2005

	Tysk-land	Andre lande	I alt
	Mio. kr.		
<u>Før 1. den 1. oktober 2003:</u>			
Realt fald besparelse ved uændrede absolutte afgifter 2002-03	- 40	- 20	- 60
Tysk avancefald for øl og sodavand fra 2002-03	+ 125		+ 125
Tysk tobaksprisforhøjelse 1. januar 2003	- 45		- 45
Dansk avancestigning på tobak 2002-2003	+ 25	+ 10	+ 35
<u>Fra 1. oktober 2003 til 1. oktober 2004:</u>			
Dansk afgiftsnedsættelse på cigaretter	- 90	- 90	- 180
Dansk afgiftsnedsættelse på spiritus	- 330	- 205	- 535
Ophør af 24-timers reglen	+(250) ¹⁾	+(75) ¹⁾	+(325) ¹⁾
Dansk afgiftsnedsættelse på sodavand	- 40	0	- 40
Realt fald i besparelse ved inflation 2003-04	- 40	- 20	- 60
Billigecigaretter i DK, netto stigning dansk Prince 2003-2004	- 35	- 35	- 70
Billigecigaretter, udland, 2003-2004	+ 25	+ 25	+ 50
Tyske afgiftsstigninger på tobak 1. marts 2004	- 90	0	- 90
Emballageafgiftsnedsættelse 1. februar 2004 – allerede vist sig	- 60		- 60
Dansk "cd-afgiftsnedsættelse" 2003	- 25		- 25
Tysk prisfald på øl fra 2003-04	+ 25		+ 25
Tysk prisfald på sodavand fra 2003-04	+ 15		+ 15
<u>Efter 1. oktober 2004:</u>			
Tyske afgiftsstigning på tobak 1. december 2004 (forventet)	- 70		- 70
EU-udvidelse 1. maj 2004 (tobak)		+	+
Emballageafgiftsnedsættelse 1. februar 2004 – endnu ikke vist sig (forventet konkurrence mv.)	- 80		- 80
Glidende ølafgiftsskala efter 1. oktober 2004	- 10		- 10
Tysk afgift på alkoholsodavand	- 85		- 85
Tysk håndhævelse af dåsepant på emballager til øl og sodavand	- 250		- 250
Realt fald i besparelse ved inflation 2004-05	- 40	- 20	- 60
Alt i alt	-1.115	-355	-1.470
	+(250) ¹⁾	+(75) ¹⁾	+(325) ¹⁾
I alt før oktober 2003	+ 65	- 10	+ 55
I alt fra 1. oktober 2003-04	- 645	- 325	- 970
	+(250) ¹⁾	+(75) ¹⁾	+(325) ¹⁾
I alt efter 1. oktober 2004	- 535	- 20	- 555
<i>Opdelt på årsag:</i>			
- heraf initiativer fra regeringen inklusive 24-timers reglen for indførsel af spiritus og tobak	- 635+	- 295+	- 930
	(250) ¹⁾	(75) ¹⁾	+(325) ¹⁾
Tobak dansk avance og tysk avance samt afgift	- 190	0	- 190
Realudvikling	- 120	- 60	- 180
Tysk afgift og avance på drikkevarer	+ 80		+ 80
Tysk dåsepant	- 250		- 250
<i>Opdelt på varer:</i>			
Specielt for øl og sodavand	- 275		- 275
Specielt for tobak	- 280	- 90	- 370
Specielt for spiritus	- 415	- 205	- 620
Andre varer og generelt alle varer	- 145	- 60	- 205

1) Ændringerne i besparelserne er beregnet ud fra de mængder, der blev grænsehandlet umiddelbart forud for den 1. oktober 2003. Bortfald af 24-timers reglen vil påvirke besparelsen gennem at der kan købes en større mængde og er derfor ikke umiddelbart sammenlignelige med de andre talstørrelser i tabellen.

Af reduktionen i bruttobesparelsen på henved 1,5 mia. kr. er omkring 60 pct. realiseret, mens 40 pct. først vil vise sig i løbet af resten af indeværende og næste år.

Af de henved 1,5 mia. kr. vedrører brutto ca. 1 mia. kr. spiritus og cigaretter, henved 0,3 mia. kr. øl og sodavand samt ca. 0,2 mia. kr., der vedrører andre varer, og incitamentet generelt på grund af realudhuling af besparelsen.

For øl og sodavand har regeringen alt i alt gennemført ændringer, der burde reducere besparelsen ved køb i Tyskland med ca. 190 mio. kr. De tyske priser er imidlertid faldet, svarende til en forøgelse af besparelsen med 165 mio. kr., hvorved de to modsat rettede effekter stort set ophæver hinanden.

Der er imidlertid udsigt til, at den tyske dåsepant vil blive håndhævet i grænselandet. Når det sker, svarer det til en reduktion i besparelsen på ca. 250 mio. kr.

Disse fald i besparelsen ved grænsehandelen er meget betydningsfulde og har allerede ført til et skifte i grænsehandelens struktur. Der er færre, der tager på grænsehandel, men der åbnet mulighed for at foretage meget store indkøb af spiritus og cigaretter og en lidt større andel benytter sig heraf. Selv om det er få, der foretager meget store indkøb, køber de få en stor andel af den samlede mængde.

Antallet af almindelige husholdninger, der køber et bredt udsnit af varerne, styres af udviklingen bruttobesparelsen, jf. at de sjældent køber de helt store mængder spiritus og cigaretter. De få, der køber meget store mængder er dem, der især har vundet ved ophør af 24-timers reglen.

2.5 Udviklingen i grænsehandelen for de enkelte varer

Tobak

For nydelsesmidler er den væsentligste udvikling sket inden for grænsehandelen med tobak. Tobak var tidligere klart den største grænsehandelsvare i værdi – omkring 1,25 mia. kr. – men grænsehandelen forventes i 2005 at være faldet til ca. 0,65 mia. kr. Tobak er fortsat blandt de varer, der grænsehandles mest af i værdi, men grænsehandelen med cigaretter i Tyskland vil ophøre fra og med den 1. december 2004, hvis den tyske afgift på cigaretter forhøjes som vedtaget. Langt færre grænsehandler nu, hvor der kan spares et par kroner pr. pakke, men enkelte foretager meget store indkøb.

Ophør af cigaretgrænsehandelen i Tyskland er en kombination af danske afgiftsnedsættelser og tyske afgiftsforhøjelser.

Grænsehandelen med cigaretter på rejser, hvor der kan købes ”taxfree”, og til EU-lande med meget lave priser, er stort set uændret. Denne grænsehandel var tidligere på niveau med grænsehandelen i Tyskland. Der er regnet med et mindre nettofald, men der er endnu ikke gået et helt år efter ophør af 24-timers reglen og der mangler blandt andet erfaringer fra ferisesæsonen.

Det er lykkedes at opfylde målsætningen i *regeringsgrundlaget* om at nedsætte afgifterne på cigaretter så meget, at det har neutraliseret virkningen af ophøret af 24-timers reglen.

Regeringsgrundlaget om grænsehandel:

”Den 1. januar 2004 ophæves den såkaldte 24 timers regel, hvorefter rejsende til Danmark kan passere grænsen frit uden mængdemæssige begrænsninger på de medbragte varer. Med henblik på at forebygge vækst i grænsehandelen vil regeringen fremsætte forslag om sænkninger af en række afgifter på spiritus, tobak og andre typiske grænsehandelsvarer. Således at satserne reduceres over et antal år startende i 2003”.

Grænsehandelen med røgtobak er på et højt niveau, men forventes at falde i lyset af de tyske afgiftsstigninger pr. 1. marts 2004 samt de forventede stigninger pr. 1. december 2004. Der er dog endnu ikke set et fald.

Spiritus

Grænsehandelen med spiritus har gennem hele perioden 2000-2004 været i vækst i især Tyskland og udgør ca. trekvart mia. kr., heraf alene ca. 600 mio. kr. i Tyskland. Også efter afgiftsnedsættelsen har der været en vis vækst i grænsehandelen i Tyskland, men langt mindre end hvis afgifterne ikke var blevet sat ned. Grænsehandelen med alkoholsodavand i Tyskland, som er på ca. 100 mio. kr., forventes at ophøre efter at Tyskland har indført en ekstraafgift på alkoholsodavand med virkning fra den 2. august 2004. Den tyske afgift er herefter steget til det højeste niveau i EU.

For spiritus købt på rejser til ikke-EU-lande, hvor der kan handles ”taxfree”, og ved rejser til syd- og østeuropæiske lande med meget lave priser har virkningen af afgiftsnedsættelsen været kraftigere på grænsehandelen end virkningen af ophøret af 24-timers reglen.

Faldet i grænsehandelen ved rejser til Sydeuropa er større end stigningen i grænsehandelen i Tyskland.

Grænsehandelen med spiritus er netto faldet, men ikke meget, og spiritus er sammen med vin, de varer, der grænsehandles næstmest – målt i værdi.

Også for spiritus har afgiftsnedsættelsen således vist sig at være dimensioneret således, at målsætningen fra *regeringsgrundlaget* har kunnet nås.

Sverige har også ophævet rejsegodsrestriktioner for spiritus ved EU-rejser. Selv om de svenske regler var langt mere lempelige end de danske, og de fleste svenskere har længere til udlandet, har virkningen på svensk grænsehandel været næsten en fordobling. Samme udvikling kunne have været resultatet i Danmark, hvis afgifterne ikke var blevet sat ned.

Samlet set kan man således konkludere, at afgiftsnedsættelserne på cigaretter og spiritus den 1. oktober 2004, som ønsket, har været tilstrækkelige til at hindre, at grænsehandelen med disse varer steg ved ophøret af 24-timers reglen.

Grænsehandelen med tobak og spiritus forventes i 2005 at udgøre henved 45 pct. af værdien af den samlede grænsehandel med nydelsesmidler. Tobak og spiritus er varer med meget høje priser pr. kg, og kan i praksis grænsehandles ved alle typer rejser, herunder flyrejser og færgerejser. Grænsehandelen udgør en større del af forbruget vest for Storebælt end øst for Storebælt, men sjællænderne største grænsehandelsvarer er klart spiritus og tobak.

Øl og vin

Grænsehandelen med øl og vin udgør 35-40 pct. af værdien af grænsehandelen med nydelsesmidler. Langt hovedparten af grænsehandelen foregår i Tyskland, især ved landgrænsen. Grænsehandelen med vin er større i værdi end grænsehandelen med øl. Måles grænsehandelen i kg udgør øl næsten halvdelen af grænsehandelen med nydelsesmidler. Men prisen på øl pr. kg er lav og målt i værdi udgør ølgrænsehandelen 15-20 pct. af grænsehandelen med nydelsesmidler, og ca. 20 pct. af omsætningen i de tyske grænsekiosker ved landgrænsen.

Grænsehandelen med øl steg gennem sidste halvdel af 1990'erne, men har i det nye årtusinde været stabil – målt i mængde. Priserne på øl i grænseforretningerne steg koordineret i 2001, men siden er priserne faldet betydeligt, hvorfor ølgrænsehandelen i værdi nu er klart vigende.

Den mest intensive ølgrænsehandel indtraf sandsynligvis i anden halvdel af 2003. Ølgrænsehandelen faldt i begyndelsen af 2003, blandt andet som følge af forvirring om indførelsen af tysk dåsepant.

Grænseforretningerne reagerede ved at reducere deres forholdsvis gode detailavance på øl samt ved at sætte den såkaldte "flaskefidus" mere i system. Det fik grænsehandelen til at stige i mængde, men ikke nødvendigvis i værdi.

I begyndelsen af 2004 har grænseforretningerne haft et normalt salg af øl til danskere, men fra forsommeren 2004 er der tydelige fald i salget generelt, herunder også af øl, selv om priserne er faldet yderligere i 2004.

Der er klart færre almindelige husholdninger, der tager på grænsehandel og køber øl, men antallet af meget store enkeltindkøb er steget. Denne tendens er blevet forstærket i 2004.

Fra 2003 til 2005 forventes grænsehandelen med øl at falde. En del af faldet skyldes den almindelige tendens til mindre ølforbrug i Danmark og det øvrige Nordeuropa. Regnes grænsehandelen med, drikker danskere i gennemsnit stort set lige så meget øl som tyskerne, men forbruget af øl falder med et par procent om året.

Den 1. februar 2004 blev afgiften på emballage til øl og sodavand nedsat. Afgiftsnedsættelsen har haft en tydelig virkning på salget af øl i genbrugsflasker i Tyskland, idet der ikke længere kan tjenes helt så meget ved spekulation i afgifts- og pantforskelle mellem Danmark og Tyskland. Salget af øl i genbrugsflaske i Tyskland er faldet. Der refterer endnu den forventede gunstige virkning af bedre vilkår for engangsemballage på konkurrencen og dermed priserne i Danmark.

Den 1. oktober 2004 er afgiften på øl blevet omlagt. Afgiftsomlægningen, der er provenuneutral, vil reducere grænsehandelen, da afgiften falder for de kvaliteter, der grænsehandles mest, herunder guldøl, og gennem en forventet effekt på konkurrencen, og dermed priserne i Danmark.

Ophøret af 24-timers reglen for spiritus har muliggjort større spiritusindkøb i Tyskland og en større grænsehandel. Det sker blandt andet på bekostning af øl også i Tyskland.

Eliminering af fordelen ved at grænsehandle cigaretter i Tyskland og fald i besparelsen ved grænsehandel med spiritus har haft en mærkbar virkning på antal kunder i grænsebutikkerne. Tages der udgangspunkt i de mængder, der blev grænsehandlet før afgiftsnedsættelsen, er besparelsen ved at grænsehandle i Tyskland faldet med ca. 0,6 mia. kr. eller ca. 22 pct. fra 2002 til nu. Det er det samme beløb, som den samlede netto fordel for danske kunder ved at grænsehandle øl.

Der er derfor klart færre danske kunder i butikkerne, men de lavere priser holder gang i storindkøb eller får dem endog til at stige. En del af storindkøbene foretages sandsynligvis med videresalg for øje. De danske afgiftsmyndigheder har taget skridt til at intensivere kontrollen heraf.

Tyskland indførte pant på engangsemballager til øl og sodavand den 1. januar 2003. Pantet på ca. 1,85 kr. pr. dåse bliver imidlertid endnu ikke håndhævet i grænseforretningerne. Ifølge det tyske miljøministerium gælder pantet i hele Tyskland, men retlige forviklinger mv. har hindret håndhævelsen indtil videre. Der er netop (15. oktober 2004) skabt et kompromis mellem Forbundsrådet og Forbundsdagen om en ny emballageforordning, hvorefter det forventes at der vil blive insisteret på håndhævelse af pantet – også over for skandinaviske kunder i grænseforretningerne. Det kan dog vise sig at blive en meget vanskelig proces at få den vedtagne ordning implementeret, så det er svært at forudsige, hvornår pantet vil blive håndhævet. Når det sker, vil grænsehandelen med øl og sodavand falde med omkring en tredjedel efter Skatteministeriets forsigtige skøn.

Grænsehandelen med vin er forholdsvis stabil, men synes dog faldende siden 2002/03, hvor den kulminerede. Der regnes måske lidt højt med en grænsehandel på næsten 700 mio. kr. En mindre del af vinen købes ved storindkøb og ved færre kunder vil der kunne forventes yderligere fald. Omkring fem sjettedele af vinen købes i Tyskland.

Chokolade og sodavand

Grænsehandelen med slik, og især sodavand, har været stigende. Stigningerne i grænsehandelen med slik, der er usikker, kan tilskrives, at antallet af rejser til udlandet er i fortsat vækst. Grænsehandelen sker stort set på alle former for rejser, men oftest i små mængder ad gangen og er ofte alene til fortæring på rejsen.

Grænsehandelen med sodavand er derimod koncentreret om køb i de tyske grænseforretninger. Grænsehandelen er blevet mere end fordoblet på få år. Før var der også en vis vækst, men handelen skød op efter den danske afgiftsforhøjelse i 2001. Afgiften på sodavand blev reduceret den 1. oktober 2004 med 62,5 øre pr. liter med moms. Priserne i de tyske forretninger er imidlertid sat tilsvarende ned og faldt også fra 2002 til 2003. Nedsættelsen af emballageafgiften den 1. februar 2004 har haft en betydelig virkning på grænsehandelen med sodavand i genbrugsflaske gennem mindre incitament til at spekulere i afgifts- og pantforskelle, ”flaske-” eller ”Coca-Cola-fidusen”, men der er eller har været et så stort momentum i udviklingen, at grænsehandelen fortsat er steget. Igen er der meget store enkeltindkøb af billige mærkevarer sodavand på dåse, herunder sandsynligvis med videresalg for øje. Når det tyske dåsepant bliver håndhævet vil sodavandsgrænsehandelen falde.

Grænsehandelen med andre varer

For andre varer er det på grund af skift i metode til opgørelse af grænsehandelen ikke muligt at følge udviklingen så præcis.

Grænsehandelen med andre varer blev i 2001 opgjort til samlet 5,5 mia. kr. mod nu ca. 5,75 mia. kr. Netto er der sandsynligvis ikke sket et skifte.

Hovedparten af grænsehandelen med andre varer er formentlig drevet af forskelle i udbud og avancer.

Målt i forhold til det hjemlige salg er der fortsat en meget betydelig grænsehandel med parfume og kosmetik. Grænsehandelen er på omkring 1 mia. kr. Det er mange år siden, at den særlige danske parfumeafgift blev afskaffet, men de særlige handelsmønstre, der dengang blev skabt, har vist sig at kunne fastholdes, selv om der stort set ikke er nogen afgiftsbetingede prisforskelle. En del af grænsehandelen på 1 mia. kr. er sandsynligvis ikke "ægte" grænsehandel, idet den omfatter køb af parfume i danske lufthavne ved afrejse fra Danmark.

Der er udover moms også en vis vægtbaseret emballageafgift på parfume og kosmetik, men denne afgift er ikke afgørende for grænsehandelen. Afgiften fordyrer dog dansk parfume og kosmetik uforholdsmæssigt meget, da den er tung at administrere.

En anden varegruppe, der grænsehandles intensivt, er uindspillede bånd, cd'ere og dvd'ere.

Afgiften på blanke cd'ere blev reduceret med ca. 60 pct. i slutningen af 2003. Salget i Danmark er siden steget 50 pct. Der er fortsat en stor besparelse ved grænsehandel – også for dvd'ere, videobånd mv., hvor afgiften er uændret.

Visse virksomheder har organiseret såkaldte fjernkøbsordninger, hvor varer typisk med en høj enhedspris fremvises i Danmark, men udleveres med tysk moms i Tyskland. Undersøgelserne har afsløret et vist omfang af sådan handel, men handelen er samlet set beskedent.

Grænsehandelen med fødevarer er fortsat beskedent. Under 1 pct. af danskeres fødevarer hentes i udlandet. Andelen er dog noget højere for dem, der bor helt tæt på landgrænsen. Visse handlende har meget gode tilbud på nogle af de fødevarer, hvor konkurrencen er begrænset i Danmark.

Noget overraskende er tøj den vare, der grænsehandles mest, også i forhold til det hjemlige forbrug. Det er ikke nødvendigvis på grund af, at der er systematiske prisforskelle i udenlandsk favør, men på grund af et andet udbud, andre tilbud og måske bedre tid til indkøb på udlandsrejser.

I opgørelsen ovenfor er ikke inkluderet benzin og diesel, selv om disse drivmidler er eller kan være store grænsehandelsvarer.

Grænsehandelen med benzin og diesel har en særlig karakter, idet den også i vid udstrækning omhandler, hvorvidt danskere og udlændinge tager drivstoffer med hjemmefra eller ej, når de skal til udlandet. Man kører således ikke til udlandet for at tanke, men på udlandsture planlægges tankningerne på den billige side af grænsen.

Nettogrænsehandelen – opgjort som nettoindholdet i bilernes tanke ved grænsepassager – har udviklet sig meget gunstigt.

For benzin var nettogrænsehandelen i begyndelsen af årtusindet på ca. 100 mio. liter i udenlandsk favør efter isolerede danske forhøjelser ved ”Pinsepakken” i 1998. Det gav en betydeligt fald i dansk benzinsalg i forhold til kørselen, idet dansk benzin blev dyrere end tysk benzin. Det fik måske ikke mange bilister til at køre til Tyskland for at tanke, men for de mange både danske og tyske bilister, der krydser grænsen blev tankninger, der skulle foretages i alle tilfælde i videre udstrækning lagt på den billige side af grænsen.

Men de tyske satser er siden steget, således at der nu stort set er balance i benzingrænsehandelen i forhold til Tyskland. Derimod betød devalueringen af den svenske krone i 2001, at Sverige blev billigere at tanke i end Danmark, hvorefter flere tankninger blev henlagt til Sverige. De svenske afgifter er siden steget samt planlagt yderligere forhøjet i 2005. Der er derfor igen stort set balance i benzingrænsehandelen, der kun med stor usikkerhed lader sig opgøre.

Erfaringerne fra benzin illustrerer, at man ikke kun skal være meget opmærksom på de varer, hvor der er en stor og synlig grænsehandel, men snarere skal være opmærksom på de varer, hvor der kan flyttes store mængder – selv ved mindre ændringer i prisforholdet. Der kan således mistes en stor omsætning selv ved en mindre dansk forhøjelse.

Skiftet i benzinsalget i forhold til det usikkert beregnede forbrug er langt større end man kunne forvente med de prisændringer, der har fundet sted.

For diesel forventedes der i 2001 en betydelig forbedring af grænsehandelen i 2002 og 2003, der i forvejen var i dansk favør ved uændrede danske satser og stigninger i udlandet, herunder ikke kun i Tyskland, men også i de af Tysklands nabolande, man kunne nå til på en lastbiltank.

Salget af diesel er steget langt mere i især 2003 end væksten i bestanden af dieseldrevne køretøjer kan forklare, men man kan endnu ikke positivt identi-

cere, om det skyldes flere udenlandske tankninger i Danmark, eller om der er en helt anden forklaring. Det er vognmænd herunder især danske, der grænsehandler de store mængder ud af Danmark.

Der hersker således meget betydelig usikkerhed om opgørelsen af såvel netto-grænsehandelen med benzin og dieselolie. Ser man alene på salget i forhold til det beregnede forbrug ud fra væksten i kørslen er der siden 2000 sket en vækst i salget af benzin og diesel på i alt 250 mio. liter, der vanskeligt kan forklares med andet end en bedre nettogrænsehandel, men som nævnt ligger det udover det teoretisk forventede og lader sig vanskeligt positivt bekræfte. Det er derfor alene med stor usikkerhed skønnet, at nettogrænsehandelen er forbedret med ca. 125-150 mio. liter til en værdi af ca. 1 mia. kr. siden 2000.

Sammenfatning af udviklingen i danskeres grænsehandel i udlandet og de væsentligste årsager hertil

Samlet set er danskeres grænsehandel i udlandet faldet. Der er visse, men kun få forhold, der kan tilsige at grænsehandelen igen vil stige, mens der er mange forhold, der tilsiger, at det nuværende fald i grænsehandelen vil fortsætte. Samtidig er grænsehandelen til udlændinge steget.

Undersøgelserne har ikke afsløret større behov for afgiftsændringer end de tidligere undersøgelser. Regeringens afgiftsændringer har haft den tilsigtede effekt.

Grænsehandelen er især betydelig med de punktafgiftsbelagte nydelsesmidler.

Besparelsen ved køb af disse varer er reduceret med ca. 600 mio. kr. eller 20-25 pct. af besparelsen ved køb af nydelsesmidler i Tyskland. Der er yderligere store reduktioner i besparelsen i vente – over 500 mio. kr. ved yderligere tysk afgiftsstigning på tobak, tysk afgiftsstigning på alkoholsodavand og håndhævelse af tysk dåsepant. Antallet af danskere, der tager på grænsehandel, falder klart. Men salget til storindkøbere synes at fortsætte eller endog stige. Fra midten af foråret 2004 falder salget ved landgrænsen tydeligt.

Med skattestoppet kommer der ikke flere danske afgiftsforhøjelser, der kan skabe ny grænsehandel eller få grænsehandelen til at stige. Afgiftssatserne vil gradvist realt blive udhulet af inflationen. For nydelsesmidlerne svarer faldet i realafgiften til en real nedsættelse af de danske priser med ca. 300 mio. kr. – alene for hvert år skattestoppet fastholdes. De udenlandske afgifter udhules også af inflationen, men de er genstand for politisk besluttede forhøjelser i en del lande.

Det er et meget væsentligt bidrag til at forhindre grænsehandelen i at stige og vil i sidste ende medføre et fald i grænsehandelen.

Man skal dog være opmærksom på, at den almindelige vækst i trafikken mellem Danmark og udlandet også øger mulighederne for at foretage grænsehandedelsindkøb. Det trækker i retning af, at grænsehandelen over tiden reagerer stærkere på ændringer i prisforskelle.

Nabolandene, herunder Tyskland, har ikke skattestop, men forfølger en politik, hvor afgifterne typisk sættes op, mens indkomstkattene søges reduceret. Udviklingen i de tyske finanser tilsiger ikke, at de tyske afgifter bliver reduceret, men snarere hævet.

I Danmark er der skattestop, afgifterne er sat ned, og det har været muligt at reducere indkomstkatterne.

Dansk skattestop og udenlandske afgiftsforhøjelser har på få år elimineret grænsehandelen med en så væsentlig grænsehandelsvare som benzin i forhold til Tyskland, der blev genskabt ved pinsepakkens forhøjelser. Skiftet i grænsehandelen med benzin har sandsynligvis haft en værdi på niveau med andre store grænsehandelsvarer som f.eks. vin. Det afgiftsmæssige incitament til grænsehandel med alkoholsodavand er elimineret i begyndelsen af august 2004. Grænsehandelen med cigaretter i Tyskland er blevet kraftigt reduceret, og elimineres formentlig helt, hvis den vedtagne tyske tobaksafgiftsstigning den 1. december 2004 fastholdes og overvælttes. Herefter vil prisen på Prince være ens i Danmark og Tyskland. Grænsehandelen med dieselolie i dansk favør til gavn for statskassen og vognmændenes konkurrenceevne er formentlig steget.

Skattestoppet hindrer nye skatter og skatteforhøjelser mv., men der er ikke noget i vejen for at sætte skatterne ned, hvis det er nødvendigt eller hensigtsmæssigt.

Siden regeringsskiftet er der foretaget følgende afgiftsned sættelser for specielt grænsehandelsfølsomme varer:

- Den 1. oktober 2003 blev spiritusafgiften nedsat – svarende til et prisfald på 43,75 kr. pr. flaske.
- Den 1. oktober 2003 blev afgiften på cigaretter nedsat – svarende til et prisfald på 4 kr. pr. pakke.
- Den 1. oktober 2003 blev afgiften på sodavand nedsat – svarende til et prisfald på 62,5 øre pr. liter.
- Den 1. februar 2004 blev afgiften på emballage til øl nedsat – svarende til et prisfald på 15 kr. pr. ramme med dåser.

- Den 1. februar 2004 blev afgiften på emballage til sodavand nedsat – svarende til et prisfald på 3,20 kr. for 2 liter i engangsflaske
- December 2003 blev copy-Dan afgiften på blanke cd'ere nedsat – svarende til et prisfald på ca. 3 kr. pr. stk.
- Februar 2004 blev de danske pantsatser nedsat, hvilket reducerede fordelene ved at aflevere grænsehandelsflasker i danske butikker med ca. 15 kr. for en kasse øl og ca. 2 kr. for en 1½ liters sodavand.
- Emballageafgiftsændringerne vil yderligere skabe øget konkurrence på sigt.
- Den 1. oktober 2004 blev ølafgiften omlagt til en glidende alkoholskala, hvilket medførte prisfald for de kvaliteter, der grænsehandles mest, herunder guldøl.
- I FFL 05 er bebudet en differentiering af afgifterne til gavn for svovlfri benzin og dieselolie uden prisstigninger til følge.

Målt i værdi har grænsehandelen med tobak og spiritus været de største grænsehandelsvarer. Grænsehandelen var endog begrænset af særlige regler – 24-timers reglen.

Denne regel blev i 1990'erne aftalt afviklet fra den 1. januar 2004. I regeringsgrundlaget blev det tilkendegivet, at afgiftssatserne ville blive reduceret så meget, at man kunne eliminere den kraftige stigning, der ville være kommet ved uændrede satser.

Erfaringerne viser, at det mål, der blev sat med afgiftsnedsættelserne, er nået. 24-timers reglen er ophævet, men uden nettostigninger i grænsehandelen. Afgiftsnedsættelserne har således været korrekt dimensioneret for at nå det tilstræbte mål.

I forhold til at fastholde afgiftssatserne og lade provenuet erodere væk af stigende grænsehandel, har satsnedsættelserne været stort set neutrale for statskassen. Borgerne har imidlertid fået en gevinst på ca. 2,2 mia. kr. Selv når der korrigeres for samfundsøkonomiske omkostninger ved større forbrug af tobak og spiritus på godt 0,1 mia. kr. har der været en markant samfundsøkonomisk gevinst på ca. 2 mia. kr.

Tabel II.4: Effekter af ophør af 24-timers reglen for danske rejsende og nedsættelse af afgifterne på cigaretter og spiritus

	Statens tab	Borgernes ge- vinst	Sundhedsomkostninger ved større forbrug	Netto
	Mio. kr.			
Ophør af 24- timers regel på spiritus	- 775	+ 325	-110	- 560
Nedsat afgift på spiritus	+ 240	+ 805	-50	+ 995
Ophør 24- timers regel på tobak	- 970	+ 170	¹⁾	- 800
Nedsat afgift på tobak	- 265	+ 1.415	- 95 ¹⁾	+ 1.055
<i>I alt</i>	- 1.770	+ 2.715	-255	+ 690
- heraf lavere satser	- 25	+ 2.220	- 145	2.050

Anm.: Opgjort i forbrugerpriser. For faktorpriser ganges med 0,8.

1) Der er ikke regnet med nogen forbrugsstigning vedrørende ophævelse af 24-timers reglen for cigaretter, idet det er forudsat, at alle fortsat også ville købe en vis mængde i Danmark.

Danmark har ikke længere særlige rejsegodsregler og danske borgere kan nu nyde samme frihed som andre landes borgere til at bevæge sig rundt i EU uden at blive udsat for særlig kontrol.

Samtidig med afgiftsnedsættelserne for spiritus og tobak blev afgiften på sodavand sat ned. Det har vist sig at være velvalgt at sætte ind mod grænsehandelen med sodavand og illegal import. Det har i første omgang sat en bremse på den eksplosive vækst, der blev sat i gang ved en afgiftsforhøjelse i 2001.

Afgiftsnedsættelserne på emballage til øl og sodavand har allerede haft en gunstig virkning på grænsehandelen. Grænsehandelen med øl og sodavand i genbrugsflaske, der var stigende på grund af spekulation i afgifts- og pantforskelle, er klart faldet. Statskassens tilskud til grænsehandel gennem "flaske-" eller "Coca-Cola-fidusen" er reduceret med 80 pct.

Den forventede effekt på konkurrencen og andelen af engangsemballage forventes at slå gennem i større omfang fra efteråret 2004.

Det er endnu for tidligt at vurdere, om virkningen af omlægningen af ølafgiften bliver anderledes end forventet. Omlægningen forventes at styrke konkurrencen på ølmarkedet med danske prisfald til følge samt føre til afgiftsfald for de kvaliteter af øl, hvor grænsehandelen er størst, herunder guldøl. Ølafgiften vil fremover blive beregnet af det faktiske alkoholindhold, og de nuværende spring i afgiften bliver glattet ud. Det vil ikke længere i samme udstrækning

være afgiftsreglerne, men folks smag, der vil bestemme, hvilke typer af øl der bliver udbudt.

Introduktion af svovlfri benzin og dieselolie uden prisstigninger sikrer, at den tilbagevundne grænsehandel med benzin ikke sættes over styr igen og handelen i dansk favør med diesel kan fastholdes.

Nedsættelsen af afgiften på blanke cd'ere i december 2004 har fået salget i Danmark til at stige med ca. 50 pct. Der er dog fortsat betydelig grænsehandel med blanke cd'ere, dvd'ere, videobånd mv.

En betydelig del af grænsehandelen med øl og sodavand er forårsaget af forskelle i miljøkrav i Danmark og Tyskland. Der er i såvel Danmark som Tyskland pant på engangsemballager til øl og sodavand, men pantet håndhæves endnu ikke i hele Tyskland, blandt andet ikke over for skandinaviske kunder i grænseforretningerne.

Det er fortsat den tyske regerings mål at få pantet til at virke i hele Tyskland, og der er netop (15. oktober 2004) opnået et kompromis herom mellem Forbundsagen og Forbundsrådet. Når det tyske pant bliver håndhævet, forventes grænsehandelen med øl og sodavand at falde med forsigtigt skønnet ca. en tredjedel. Der kan dog let opstå nye forviklinger i forbindelse med indførelsen af et fælles tysk pantsystem. Det er derfor vanskeligt at udtale sig om, hvornår håndhævelsen vil blive effektiv.

Som nævnt indledningsvis er der visse, men få forhold, der kan trække udviklingen i grænsehandelen i den anden retning.

For det første er der fortsat store besparelser ved køb af cigaretter og spiritus i Sydeuropa og især i de nye EU-lande i Østeuropa. For spiritus er der fra den 1. maj 2004 ingen begrænsninger i grænsehandelen i EU, inklusiv ved køb i de nye EU-lande – den eneste begrænsning er, at man skal kunne godtgøre at varerne er til eget brug. For de nye EU-lande er der typisk begrænsninger til 2007-2009 for cigaretter, men også til den tid, hvor afgiften skal op på EU's minimumssatser, vil der være betydelige besparelser.

Der er måske ikke så mange, der rejser til de nye EU-lande fra Danmark, men man kan potentielt spare meget store beløb ved at indføre selv små mængder målt i kg. Bliver de store muligheder for besparelser sat bedre i system, vil grænsehandelen kunne stige yderligere til et meget højt niveau. Det vil være meget vanskeligt at få bugt med en sådan handel igen, hvis den først er etableret. Samme fare er der ved rejser til billige EU-lande ved Middelhavet.

I beregningerne er det forudsat, at de tyske afgiftsstigninger på tobak fastholdes og overvælttes den 1. december 2004. Man kan ikke udelukke, at afgiftsstigningen ikke overvælttes, jf. at første stigning blev mere end overvæltet. Selv om de tyske stigninger er vedtaget, kan man ikke udelukke, at de opgives, hvis de første tyske erfaringer med stærkt faldende tobakssalg viser sig at være andet end midlertidige.

Grænsekøbmændene har haft betydelige avancer. De kan reducere avancerne yderligere. Det er meget dyrt at indskrænke tysk kapacitet og beskæftigelse, der i videre udstrækning end i Danmark er en fast omkostning. Grænsekøbmændene kan forsøge at finde nye varer til sortimentet, hvor der er betydelige avanceforskelle.

2.6 Udlændinges grænsehandel i Danmark

Tabel II.5: Udlændinges grænsehandel i Danmark

Grænsehandel	2000	2001	2002	2003	2004	2005
<i>Mængder:</i>	Mio. liter					
Spiritus	1,75	1,75	1,75	3	4,0	4,0
Vin	10	10	10	12,5	12,5	12,5
Øl	30	30	30	35	35	35
<i>Mængder:</i>	Mio. stk.					
Cigaretter	50	50	50	60	75	120
Røgtobak	+	+	+	+	+	+
Chokolade mio. kg	2	2	2	2	2	2
<i>Værdi:</i>	Mio. kr.					
Spiritus	400	400	400	625	650	650
Vin	400	400	400	500	500	500
Øl	375	375	375	450	450	450
Cigaretter	75	75	75	100	125	175
Chokolade	175	175	175	175	175	175
<i>Disse nydelsesmidler</i>	<i>1.425</i>	<i>1.425</i>	<i>1.425</i>	<i>1.825</i>	<i>1.900</i>	<i>1.950</i>
<i>Andre varer</i>	<i>6.900</i>	<i>6.600</i>	<i>6.600</i>	<i>6.600</i>	<i>6.600</i>	<i>6.600</i>
I alt	8.325	8.025	8.025	8.425	8.500	8.550
Afgiftsindtægter – faktorpriser	2.125	2.050	2.050	2.250	2.250	2.300
Afgiftsindtægter – forbrugerpriser	2.650	2.575	2.575	2.825	2.825	2.875

Udlændinges grænsehandel i Danmark med nydelsesmidler er steget fra 2002 til 2003 og videre til 2004/05.

Udlændinges grænsehandel med andre varer er skønnet. Dette skøn er meget usikkert. Der er flere udlændinge, der besøger Danmark end danskere, der tager til udlandet, og priserne i Danmark er typisk højere end i udlandet. Derfor er der regnet med, at udlændinge køber for mere af ”andre varer” i Danmark end danskere køber i udlandet.

Den danske stats afgiftsindtægter ved udenlandske indkøb udgør nu ca. 2,3 mia. kr. Disse afgiftsindtægter kan finansiere ca. 2,9 mia. kr. i indkomstskat.

Det skal tilføjes, at grænsehandelen med dieselolie og benzin er i dansk favør. Afgiftsindtægterne herved er på ca. ½ mia. kr., hvilket kan finansiere ca. 0,6 mia. kr. i indkomstskat.

I forbrugerpriser var nettogrænsehandelen således samfundsøkonomisk stort set i balance forud for afgiftsnedsættelserne den 1. oktober 2003.

Statens tab ved dansk grænsehandel i udlandet	- 6,0 mia. kr.
Danske grænsehandlers besparelse	+ 4,5 mia. kr.
Besvær ved grænsehandel	- 2,0 mia. kr.
Nettotab ved dansk grænsehandel	- 3,5 mia. kr.
Dansk gevinst ved udenlandsk handel i Danmark	+ 2,6 mia. kr.
Dansk gevinst ved dieselgrænsehandel mv.	<u>+ 0,6 mia. kr.</u>
Netto – samfund – dansk og udenlandsk grænsehandel	- 0,3 mia. kr.

I 2005 kan forventes der netto at være en gevinst for det danske samfund ved grænsehandel, når man ser dansk og udenlandsk grænsehandel sammen. Det er under forudsætning af uændrede udenlandske afgiftssatser. Indenfor den betydelige usikkerhed kan man dog ikke helt afvise, at der er tale om et mindre nettotab.

2.7 Status for grænsehandel mv. for grænsehandel med de vigtigste varer

Selv om der nu er udsigt til, at grænsehandelen for visse varer vil falde eller ophøre og for andre vige, er der fortsat betydelig grænsehandel med en række af de punktafgiftsbelagte nydelsesmidler. Det forventede niveau i 2005 efter forventede tyske forhøjelser på tobak den 1. december 2004, men før håndhævelse af tysk dåsepant er vist i følgende tabel.

Tabel II.6: Forventet marked for punktafgiftsbelagte nydelsesmidler i 2005

	Spiritus	Cigaretter	Røgtobak	Øl ¹⁾	Vin	Soda- vand	Slik
	Mio. liter	Mio. stk.	Mio. gram		Mio. liter		Mio. kg
Salg i Danmark	21,5	8.300	1.400	523	165	430	93,5
- Salg til udlændinge	4,0	125		41	12,5		2,0
= Salg til danskere i Danmark	17,5	8.175	1.400	482	152,5	430	91,5
- Grænsehandel i Tyskland	5	0	350	97	25,0	70	3,0
- Grænsehandel i andre lande	2	425		0	2,5	25 ²⁾	2,5
Dansk forbrug	24,5	8.600	1.750	579	180	525	97,0
	Pct.						
Grænsehandel i pct. af dansk forbrug	29	5	20	17	15	18	6

1) Omregnet til øl af almindelig pilsnerstyrke.

2) Ulovlige indførsler.

Grænsehandelen i forhold til det samlede forbrug er størst for spiritus. Grænsehandelen med spiritus skønnes at ville udgøre ca. 29 pct. af det samlede forbrug i 2005. Den næstmest grænsehandlede vare er røgtobak. Så man alene på røgtobak til hjemmerulning altså eksklusive tobak til piberygning, ville grænsehandelen udgøre ca. 26 pct. Grænsehandel med øl og sodavand inklusive ulovlige indførsler skønnes at ville udgøre omkring 17-18 pct. af det samlede forbrug i 2005, mens andelen for vin er 15 pct. For slik og cigaretter udgør grænsehandelen omkring 5 pct. af forbruget.

Det skal understreges, at man ikke alene ved at se på grænsehandelens andel af det hjemlige forbrug kan afgøre, hvilke varer, der er størst fordel ved afgiftsnedsættelser. Det mest afgørende er derimod, hvor meget grænsehandelen reagerer i forhold til afgiftsændringer.

2.8 Afgiftspolitiske konsekvenser af grænsehandelen

Den nye undersøgelse har ikke på væsentlige områder afsløret yderligere argumenter for afgiftsnedsættelser end dem, der hele tiden har været kendte, f.eks. gennem de tidligere grænsehandelsrapporter og senest *Rapport om den volumenbaserede emballageafgift* fra oktober 2003.

Selv om det går i den ønskede retning, er der fortsat en betydelig grænsehandel. Det afgørende spørgsmål i afgiftspolitikken er imidlertid ikke, hvor stor grænsehandelen er, men hvor meget man kan påvirke grænsehandelen og anden adfærd mv. samt indkomstfordelingen via afgiftspolitikken.

Alt andet lige giver det et bedre resultat at bruge f.eks. et provenu på 100 mio. kr. til at få en grænsehandel for en vare til at falde med 65 mio. kr. fra 3 pct. til 1 pct. af forbruget end at bruge 100 mio. kr. til at få grænsehandelen for en anden vare til at falde med 25 mio. kr. fra 23 pct. til 22 pct.

Selv om håndhævelse af tysk dåsepant vil få grænsehandelen med øl og sodavand til at falde med ca. en tredjedel, således at andelen af ølforbruget, der hentes i udlandet, falder fra ca. 15 pct. til ca. 10 pct., vil man således fortsat få næsten et lige så stort fald i grænsehandelen pr. provenukrone ved en afgiftsnedsættelse, efter pantet bliver håndhævet, som før.

Det afspejler, at en række komplicerede mekanismer ofte spiller sammen og kan føre til konsekvenser, som afviger fra det umiddelbart forventede. F.eks. kan en udenlandsk afgiftsforhøjelse gøre det samfundsøkonomisk fordelagtigt at sænke den danske afgift (for en uddybning henvises til de enkelte kapitler og til Skat-artiklen *Grænsehandel*, november 2000).

I rapporten er der i de forskellige kapitler foretaget beregninger af konsekvenserne af afgiftsnedsættelser. De afledte virkninger på forbrug, grænsehandel og sundhedsomkostninger er herunder søgt beregnet.

Hvis alle forhold i øvrigt er ens, er det især uhensigtsmæssigt at have høje afgifter på varer, hvor en nedsættelse giver borgerne en stor gevinst i forhold til statens nettoprovenutab.

2.8.1 De samfundsøkonomiske effekter af yderligere afgiftsned sættelser

Tabel II.7: Oversigt over konsekvenser af afgiftsned sættelser

Vare	Pris-ændring	Brutto-prove- nettab	Netto- provenu- tab	Borger- nes ge- vinst	Borgernes gevinst i pct. af statens nettotab	Borgernes gevinst i pct af statens netto- tab ¹⁾
Referenceskat 1 ²⁾	Mindre ned sæt- telse	1.000	833,333	1.000,0	120	120
Referenceskat 2 ²⁾	Mindre ned sæt- telse	1.000	1000	1000	100	100
		Mio. kr.			Pct.	
Øl	-10 ³⁾	430	320	400	125	102
Vin	-2 ⁴⁾	360	250	335	135	109
Øl + vin	³⁾	790	570	735	129	105
Øl	-15 ³⁾	646	507	611	121	99
Vin	-3 ⁴⁾	538	389	507	130	107
Øl + Vin	³⁾	1184	896	1.118	125	102
Øl	-20 ³⁾	860	710	825	116	96
Vin	-4 ⁴⁾	715	540	685	127	105
Øl + vin	³⁾	1.575	1.250	1.510	121	100
Cigaretter + røgtobak ⁵⁾	-1 ⁶⁾	390	230	380	165	152
Røgtobak ⁵⁾	-1 ⁷⁾	56	43	56	130	122
Cigaretter ⁵⁾	-1 ⁶⁾	333	185	324	175	159
Cigaretter + røgtobak ⁸⁾	-1 ⁶⁾	390	230	380	165	152
Røgtobak ⁸⁾	-1 ⁷⁾	56	68	56	82	79
Cigaretter ⁸⁾	-1 ⁶⁾	333	160	325	203	182
Spiritus	-10 ⁴⁾	257	21	218	1.038	464
Spiritus	-15 ⁴⁾	386	63	340	540	337
Spiritus	-20 ⁴⁾	514	126	472	375	267
Sodavand	0,5 ⁹⁾	171	142	175	123	Maks. 123
Slik	5 ¹⁰⁾	374	343	371	108	Maks. 108
Dvd'ere					Begge vinder	
Benzin					Meget høj	Meget høj
Diesel					Meget høj	Meget høj
Emballage til vin og spiritus	-50 pct. afgift	86	-35	100	Begge vinder	Begge vinder
Emballage til øl og sodavand	Resten af afgiften	70	40	72	180	160

1) Inklusive helbredsskader, som følge af øget forbrug.

2) F.eks. reference 1-bruttoskat af indkomst. Reference 2-personfradrag.

3) Pr. kasse.

4) Pr. flaske.

5) Under antagelse af, at hjemmerulninger i beskedent omfang afhænger af prisforskel mellem røgtobak og cigaretter, jf. de foreløbige erfaringer fra sidste ændring.

6) Pr. pakke.

7) Pr. 20 gram.

8) Under antagelse af, at hjemmerulninger i normalt omfang afhænger af prisforskel mellem røgtobak og cigaretter, jf. erfaringer fra tidligere ændringer.

9) Pr. liter.

10) Pr. kg.

I tabel II.7 ovenfor er i koncentreret form vist de beregnede virkninger for danske borgere og det offentlige af nogle udvalgte afgiftslettelser.

Det ses af tabellen, at ved nedsættelser af afgiften på emballage til vin og spiritus samt den para-fiskale afgift på dvd'ere vil kunne give borgerne en besparelse uden at give staten tab.

For de andre afgifter kan man ikke regne med, at nedsættelser vil være fuldt selvfinansierende. Tættest på er spiritus og herefter tobak. Derefter kommer sodavand, vin og til sidst øl.

For spiritus vil en nedsættelse med 10 kr. pr. flaske koste staten ca. 21 mio. kr. efter indregning af virkning på grænsehandel og forbrug, men borgerne vil vinde 218 mio. kr.

Ser man bort fra sundhedsomkostninger kan staten således give borgerne en gevinst på ca. 1.038 kr. for hver gang staten opgiver et nettoprovenu på 100 kr. vedrørende spiritus.

Tager man også hensyn til de afledte helbredsvirkninger, får det offentlige ad åre yderligere en udgift til sundhedsvæsenet og færre skatteindtægter mv. på grund af stigninger i alkoholskader. Denne omkostning vil stige med ca. 26 mio. kr.

Inkluderer man helbredsvirkninger ved spiritus mv. kan staten således give borgerne en skattelettelse på ca. 464 kr. for hver gang det offentlige mister et nettoprovenu, inklusive helbredsvirkninger på 100 kr.

Også for cigaretter er der fortsat en høj gevinst for borgerne i forhold til statens provenutab ved afgifts-nedsættelser. Således vil en isoleret afgifts-nedsættelse på cigaretter give borgerne en gevinst på op til 182 kr. efter korrektion for sundhedsøkonomiske omkostninger, for hver 100 kr. staten mister i provenu.

Det er langt mere end for f.eks. øl og vin. For øl vil en nedsættelse give borgerne en gevinst på 102 kr. for hver 100 kr., som staten bruger af nettoprovenu på nedsættelsen. Det svarer umiddelbart til, at en afgifts-nedsættelse for øl er omtrent samfundsøkonomisk neutral alt andet lige. I en samlet vurdering af fordelagtigheden bør dette dog sammenlignes med alternative skatte- eller afgiftsletter, herunder på arbejdsindkomst, jf. nedenfor.

2.8.2 Resultaternes robusthed

Det skal understreges, at der er usikkerhed i beregningerne, men den overordnede rangorden, der fremgår af tabellen ovenfor, er meget robust i forhold til ændrede forudsætninger.

Det kan illustreres i følgende tabel vedrørende øl.

Tabel II.8: Samfundsøkonomisk gevinst ved nedsættelse af ølafgiften svarende til 10 kr. pr. kasse under central forudsætning og alternativ forudsætning om, at grænsehandel er 50 pct. større end lagt til grund

	Central forudsætning		Hvis grænsehandel er 50 pct. større end forudsat	
	Staten	Danske borgere	Staten	Danske borgere
	Mio. kr.			
Virkning ved uændret adfærd	- 430	+ 389	- 430	+ 389
Ølforbrug stiger 11,3 mio. liter	+ 21	+ 5	+ 21	+ 5
Spiritusforbrug falder 0,15 mio. liter	- 9	-	- 9	-
Grænsehandel falder ca. 17,6 mio. liter	+ 54	+7	+ 81	+ 11
Salg til udlændinge stiger ca. 11,7 mio. liter	+ 43	-	+ 43	-
Arbejdsudbud –højere realløn	0		0	
<i>I alt netto</i>	- 321	+ 401	- 294	+ 405
	Pct.			
Borgernes gevinst i forhold til statens tab i pct. før indregning af sundhedsomkostninger		125		138
Sundhedsomkostninger - øl	- 83	0	- 83	
Sundhedsomkostninger - spiritus	+ 10	0	+ 10	
Netto før finansiering af statens tab	- 394	+ 401	- 368	405
Borgernes gevinst i forhold til statens tab inklusive sundhedsomkostninger		102		110

Anm.: Alt i faktorpriser. For forbrugerpriser ganges med 1,25.

Tabellen viser, at borgerne alene vil vinde 125 kr. for hver gang det offentlige sætter 100 kr. til, når man ser bort fra helbredsvirkninger ved den centrale forudsætning. Resultatet ændres ikke meget, selv om grænsehandelen måtte være 50 pct. større.

Når man inkluderer helbredsvirkningerne, vinder borgerne i gennemsnit 102 kr. for hver gang staten sætter 100 kr. til ved den centrale forudsætning om grænsehandelens omfang. Hvis grænsehandelen er 50 pct. større, ændres det til 110 kr. – altså ikke afgørende forskellig.

Konklusionen om at borgerne vinder mindre pr. provenukrone ved en nedsættelse af ølafgiften end ved nedsættelse af de fleste andre afgifter er således meget robust overfor ændrede forudsætninger om ølgrænsehandelens størrelse ved givne prisforskelle og dermed også for ændret følsomhed i grænsehandelen.

I tabellen er vist de økonomiske virkninger af, at nedsætte ølafgiften med 10 kr. pr. kasse under antagelse af, at grænsehandelen med øl i 2005 efter virkning af glidende skala og øget konkurrence i Danmark har nedbragt grænsehandelen i Tyskland til 85 mio. liter guld- og pilsnerøl, svarende til 97 mio. liter pilsnerøl omregnet efter alkoholindhold. Opgørelse af ølgrænsehandelen er usikker, og man kan ikke udelukke at den er 20-25 pct. større. Her er imidlertid som alternativ forudsætning antaget, at den er 50 pct. større end lagt til grund i de centrale beregninger. Skatteministeriet er sikker på, at grænsehandelen ikke er 50 pct. større end lagt til grund, men har valgt at illustrere beregningernes robusthed ved en alternativ ekstrem antagelse.

Ved uændret adfærd taber staten 430 mio. kr. Heraf vinder danske borgere 389 mio. kr. og udenlandske borgere 41 mio. kr.

Ølforbruget vil imidlertid stige med 11,3 mio. liter, heraf 1,3 mio. liter sker på bekostning af spiritusforbrug.

Det øgede forbrug giver staten en nettogevinst på 12 mio. kr. og borgerne en gevinst på ca. 5 mio. kr., men det øgede forbrug vil også på sigt give helbredsskader, der vil belaste de offentlige finanser med netto knap 74 mio. kr. Det er under forudsætning af, at de samfundsøkonomiske tab ved større alkoholforbrug er på 160 kr. pr. liter 100 pct. alkohol i priser uden moms. Det svarer til, at alkoholmisbrug giver andre et tab på svarende til hen ved 1 pct. af BNP årligt.

Der er således ikke vundet noget netto ved øget forbrug af øl og heller ikke hvis det sker på bekostning af spiritus, der er belagt med en afgift, der er godt 2½ gange højere.

Grænsehandelen med øl ventes at falde ved afgiftsnedsættelsen. Ved den centrale forudsætning med ca. 17,6 mio. liter. Det giver en gevinst på ca. 54 mio. kr. for staten og ca. 7 mio. kr. for borgerne, i alt ca. 61 mio. kr. Ved den alternative forudsætning er gevinsten ved lavere grænsehandel på ca. 92 mio. kr.

Endelig vil salget til udlændinge stige med ca. 11,7 mio. liter. Det giver staten en gevinst på ca. 43 mio. kr., hvilket lige netto er mere end der blev tabt på at

sætte afgiften ned for udlændinge. Det vil især være svenskere, der vil om-lægge indkøb fra Tyskland og i en vis udstrækning fra Sverige til Danmark.

2.8.3 Cigarettafgiften i Danmark, hvis den tyske afgift forhøjes

De kraftige forhøjelser af den tyske afgift på cigaretter kunne give anledning til at overveje en vis dansk afgiftsforhøjelse.

Under gunstige forudsætninger for en dansk forhøjelse er virkningerne som følger:

Tabel II.9: Økonomiske virkninger af en forhøjelse af tobaksafgifter svarende til 1 kr. pr. pakke under gunstige forudsætninger

	Cigarettafgift forhøjes alene		Afgifter forhøjes for både røgtobak og cigaretter	
	Staten	Borgerne	Staten	Borgerne
	Mio. kr.			
Umiddelbar virkning	+333	-327	389	-383
Forbrug falder 31,25 mio. stk. + 5 mio. gram	-25,8	+0,6	-28,4	+0,7
Dansk grænsehandel i Sydeuropa stiger 45 mio. stk.	-45,7	+0,9	-45,7	+0,9
Udenlandsk grænsehandel i Danmark falder 45 mio. stk.	-50,2		-50,2	
Hjemmerulning – forsigtig antagelse 75 mio. stk.	-26	+1,5	0	0
Grænsehandel med røgtobak 60 mio. gram	0	0	-36,8	+1,2
Arbejdsudbud	-	-	-	-
<i>Netto uden sundhedsomkostninger</i>	<i>+185,3</i>	<i>-324</i>	<i>227,9</i>	<i>-380,2</i>
	Pct.			
Borgernes tab i procent af statens gevinst		175		167
	Mio. kr.			
Færre sundhedsomkostninger	+18,8		+21,8	
<i>Netto med sundhedsomkostninger</i>	<i>204,1</i>	<i>-324</i>	<i>249,7</i>	<i>-380,2</i>
	Pct.			
Borgernes tab i procent af statens gevinst inklusive sundhedsomkostninger		159		152

Anm.: I faktorpriser. For forbrugerpriser ganges med 1,25.

Det ses af tabellen, at borgerne vil tabe ca. 167 kr. for hver gang staten vinder 100 kr. ved en mindre røgtobak- og cigarettafgiftsforhøjelse under gunstige forudsætninger, hvis man ser bort fra sundhedsomkostninger. Inkluderes disse taber borgerne 152 kr. for hver 100 kr. staten vinder.

De gunstige forudsætninger er:

- Tysk afgiftsforhøjelse 1. december 2004 bringer tysk pris på Prince op på 30 kr. pr. pakke
- Hjemmerulning reagerer mindre på ændringer i prisforskellen, jf. de seneste foreløbige erfaringer.
- Stigning i dansk afgift fører ikke til organisation af storindkøb i Syd- og Østeuropa.
- Avancerne i Danmark og Tyskland bevæger sig parallelt.

Brydes disse forudsætninger bliver resultatet for staten mindre gunstigt.

Hvis en dansk afgiftsforhøjelse sker på et tidspunkt, hvor der stadig er en vis besparelse i forhold til Tyskland, vil resultatet blive ca. 75 mio. kr. mindre gunstigt for staten på grund af større dansk grænsehandel dér.

Hvis der i forvejen var en vis besparelse ved køb i Danmark for tyskere, kan afgiftsforhøjelsen føre til, at udenlandsk grænsehandel i Danmark falder mere, hvilket vil forringe resultatet for staten med omkring 75 mio. kr.

Hvis den danske afgiftsforhøjelse fører til at storindkøb i Øst- og Sydeuropa organiseres, vil resultatet for staten blive negativt.

Hvis hjemmerulning reagerer på prisforskelle mellem cigaretter og røgtobak som tidligere erfaringer viste, vil resultatet af blive ca. 25 mio. kr. dårligere for staten.

Der er således risiko for, at resultatet for staten vil blive mindre gunstigt end forudsat under rapportens centrale antagelser.

2.8.4 Magnetvarer?

I beregningerne af de afledte virkninger af afgiftsændringer har Skatteministeriet alene set på, hvordan grænsehandelen udvikler sig for de varer, hvor afgiften sættes ned.

Fald i besparelsen og grænsehandelen vil imidlertid også påvirke besparelsen og incitamentet til at tage på grænsehandel og dermed kunne have en afsmitende effekt på grænsehandelen med andre varer.

Det har været fremført, at øl var en særlig effektiv magnetvare. Der er derfor også gennemført beregninger, der viser, hvordan besparelsen ved at tage på grænsehandel vil blive påvirket af nedsættelser for de forskellige varer.

Tabel II.10: Ændring i grænsehandel pr. mio. kr. nettoprovenutab for forskellige varer

	Øl	Vin	Vin+øl	Spiritus	Sodavand	Slik
Nedsættelse	15 kr. pr. kasse	3 kr. pr. flaske		15 kr. pr. flaske	50 øre pr. liter	5 kr. pr. kg.
	Mio. kr.					
Afgiftstab for staten	507	389	896	63	142	343
Ændring af grænsehandel	161	177	338	304+(76)	40	20 +(15)
Ændring af besparelse i Tyskland	146	110	256	107+(43)	35	15+(10)
Ændring af grænsehandel pr. mio. kr. nettoprovenutab	0,32	0,46	0,38	4,83+(1,21)	0,28	0,06+0,04
Ændring i besparelse pr. mio. kr. i nettoprovenutab	0,29	0,28	0,29	1,70+(0,68)	0,25	0,04+0,03

Anm.: Tal i parentes er virkning på grænsehandel i andre lande end Tyskland.

I tabel II.10 er vist det beregnede fald i grænsehandelen og reduktion i besparelsen ved gennemførelse af visse afgiftsnedsættelser. Tabellen viser de isolerede effekter på den enkelte vare.

Det ses af tabellen, at grænsehandelen og besparelsen ved grænsehandel i forhold til nettoprovenutabet er væsentlig større for spiritus end for de øvrige drikkevarer.

I det omfang, der er en afsmittende effekt på grænsehandelen for andre varer end den, hvor afgiften reduceres, fås en større effekt ved nedsættelse af spiritusafgiften end afgiften på de andre varer. Det vil også gælde selv om øl kan have særlig betydning for, at der i det hele taget tages på grænsehandelstur.

Skatteministeriet har ikke indregnet denne mulige effekt, allerede fordi den er usikker. Samtidig ville det være nødvendigt at inddrage samtlige samspilseffekter. Det er usandsynligt – og ikke i fuld overensstemmelse med grundlæggende økonomisk adfærd – at én vare i større udstrækning driver handelen med øvrige. Benzin har tidligere af nogle været udpeget som den drivende magnetvare, men selv om benzingrænsehandelen nu er helt elimineret, er der fortsat betragtelig grænsehandel med andre varer. I øvrigt skal man være opmærksom på, at en eventuel nedsættelse for øl også vil omfatte vin. Hvis der er en særlig magneteffekt for øl, må den være mindre for andre varer herunder f.eks. vin.

Hvis man imidlertid søgte at tage hensyn til magnetvareeffekt vil der sandsynligvis fortsat være størst effekt af nedsættelse for spiritus.

2.8.5 Fordelingsmæssige virkninger – virkninger på arbejdsudbud

Det er blevet fremført, at skattestoppet hindrer skatteomlægninger, der kan fremme arbejdsudbuddet f.eks. gennem højere forbrugsafgifter og lavere indkomstskatter. Det er imidlertid ikke korrekt.

Afgifter på forbrug påvirker således også incitamentet til arbejde. Der er ikke nogen afgørende forskel på at øge realafkastet af en ekstra times arbejde gennem lavere skat eller lavere afgift på de varer, der vil blive købt for den ekstra timeløn.

Der er også oplagte negative virkninger på arbejdsudbuddet af misbrug af rusmidler mv., men effekten heraf er indregnet i de sundhedsmæssige omkostninger.

Det gælder imidlertid for øl og tobak, og delvist spiritus, at forbruget er uafhængig af indkomsten. Det vil sige, at en afgift rammer forbrugerne i gennemsnit med det samme kronebeløb, uanset om man er rig eller fattig.

For tobak gælder endog, at forbruget er lavere for de mere velstående end for de mindre velstående. For spiritus er der måske en svag tendens til et større forbrug hos de meget velstående i forhold til de næstmest velstående.

Der er derfor sandsynligvis ikke nogen nævneværdig positiv arbejdsudbudseffekt af lavere afgifter på tobak, spiritus og øl.

Forbruget af slik, mineralvand og især vin er imidlertid større jo højere indkomsten er. Der vil derfor alt andet lige kunne forventes en vis stigning i arbejdsudbuddet, hvis man nedsætter afgiften på især vin.

I følgende tabel er illustreret effekten, idet er forudsat, at vinforbruget stiger proportionalt med stigende indkomst.

Tabel II.11: Beregning af virkning af nedsættelse af vinafgift med 3 kr. pr. flaske inklusive virkning på arbejdsudbud

	Virkning for staten	Virkning for borgere
	Mio. kr.	
Umiddelbar virkning	- 538	+ 488
Adfærdsændringer vedrørende vin	+ 149	+ 19
Netto før helbred og arbejdsudbud	- 389	+ 507
	Pct.	
Borgeres gevinst i forhold til statens tab før sundhedsomkostninger i pct.		+ 130
	Mio. kr.	
Positiv arbejdsudbud ¹⁾	+ 84,5	
Netto før sundhedsomkostninger	- 304,5	+ 507
	Pct.	
Borgeres gevinst i forhold til statens tab efter arbejdsudbud men før sundhedsomkostninger i pct.		+ 167
	Mio. kr.	
Sundhedsomkostninger	- 86,0	
Netto efter sundhedsomkostninger	- 390,5	+ 507
	Pct.	
Borgerens gevinst i forhold til statens nettotab alt inklusive i pct.		130
	Mio. kr.	
Finansiering af statens nettotab, brutto ved mindre nedsættelse end ellers af proportional skat ²⁾	+ 468,6	- 468,6
Virkning via arbejdsudbud af skatteændring ¹⁾	- 78,1	0
Nettovirkning – skat	+ 390,5	- 468,6
Nettovirkning ved finansiering af provenutab ved proportional skat på arbejdsindkomst	0	+ 38,4

Anm.: Faktorpriser. For forbrugerpriser gang med 1,25.

1) For skatter og afgifter, der er proportionale som fx arbejdsmarkedsbidrag, moms og i dette tilfælde vin anvendes ofte den beregningsforudsætning, at et ekstra realafkast på 100 kr. giver staten afledte arbejdsudbudseffekter på 16.6666 kr. ved en substitutionselasticitet på 0,1 og en samlet sammensat beskatning af og afgiftsbelastning af marginalindkomsten på 62,5 pct.

2) 6/5 af statens nettoprovenutab.

Før indregning af arbejdsudbudseffekter, men efter indregning af sundhedsomkostninger vinder borgerne 507 kr., mens staten taber 475 kr. Samfundet vinder således netto 32 kr.

Realafkastet af en ekstra arbejdstime vil imidlertid stige gennem lavere priser, og hvis, som ofte antaget, den afledte virkning er på statens finanser er på en

sjettedel af lettelsen gennem øget arbejdsudbud, vindes yderligere ca. 85 kr. ved lavere vinafgift ($507 \text{ kr.} / 6 = 84,5$).

Staten har imidlertid også fået et provenutab. Hvis dette finansieres gennem en skat med nøjagtig den samme fordelingsvirkning som vinafgiften, vil det være nødvendigt at sætte skatten op med seks femtedele af nettotabet ved afgiften, idet der kan regnes med, at der tabes en sjettedel på grund af mindre arbejdsudbud.

Nettoresultatet efter indregning af arbejdsudbud er, at den samfundsøkonomiske fordel ved vinafgiftsnedsettelsen, når arbejdsudbudseffekter indregnes er 38,40 kr. eller seks femtedele af de 32 kr., altså 20 pct. ekstra. ($32 \text{ kr.} / 5 \times 6 = 38,40 \text{ kr.}$)

Man kan således ikke anvende det argument, at der er fordele ved at sætte forbrugsafgifterne op og bruge midlerne til at finansiere indkomstskattelettelser for at øge arbejdsudbuddet – hvis man vel at mærke ikke samtidig ændrer på indkomstfordelingen i samfundet.

Igennem alle de samfundsøkonomiske beregningerne i rapporten er det forudsat, at statens eventuelle nettoprovenutab i sidste ende finansieres ved, at man undlader at sænke en anden skat med samme fordelingsprofil.

Da forbrugsafgifterne på øl og især tobak samt delvist spiritus stort set er uafhængige af indkomsten, har det for disse varer ingen væsentlig betydning. Men for slik og mineralvand og især vin kan ignorering af arbejdsudbudseffekter undervurdere den samfundsøkonomiske nettogevinst eller tab med op til 20 pct.

I praksis ændres rangordenen af de forskellige afgiftsændringers samfundsøkonomiske virkning ikke, selv om man tager hensyn til arbejdsudbudseffekter.

Kapitel III. Udviklingen i grænsetrafikken

1. Grænsetrafik

Undersøgelsen i kapitlet viser, at:

- Antallet af grænsepassanter til og fra Danmark skønnes at være steget med henved 5 mio. personer siden 2001 til udgangen af 2004.
- Af disse har 1,7 mio. personer rejst mellem Danmark og Tyskland, mens 2,2 mio. personer har rejst mellem Danmark og Sverige. Den resterende del af væksten i trafikken er fortrinsvis sket via lufthavnene.
- De danske rejsende udgør lidt over halvdelen af grænsepassanterne mellem Danmark og Tyskland, ca. 33 pct. mellem Danmark og Sverige og ca. 38 pct. af de rejsende via lufthavn.

Kapitlet er opbygget, som følger:

- Afsnit 2. Opgørelse af grænsepassanter.
- Afsnit 3. Trafikudvikling over landgrænsen.
- Afsnit 4. Udviklingen i færgetrafik og trafik over Øresundsbron.
- Afsnit 5. Udviklingen i flytrafikken.
- Afsnit 6. Udviklingen i den samlede trafik.

2. Opgørelse af grænsepassanter

Trafikken over landgrænsen opgøres ved maskinelle tællinger, som kun kan opdeles på ind- og udrejsende køretøjer, og ikke typen af køretøj.

Antallet af passagerer, der rejser med færger til og fra Danmark, opgøres hvert kvartal af Danmarks Statistik, men er ikke opdelt på nationalitet, hvilket dog er skønnet på baggrund af oplysninger fra forskellige kilder.

På Øresundsbron tælles hver dag antallet af køretøjer, der passerer, fordelt på typer, og antallet af passagerer i tog over Øresund opgøres af DSB. Øresundskonsortiet opdeler køretøjer på nationalitet ud fra stikprøveundersøgelser, som foretages tre gange om året.

Den samlede flytrafik for rute- og charterflyvninger opgøres af Danmarks Statistik. Yderligere findes der mere specifikke statistikker hos Kastrup Lufthavn, som står for langt størstedelen af den internationale flytrafik, hvilket gør

det muligt at opdele flytrafikken på terminerende og transit/transfer passagerer.

3. Trafikudvikling over landgrænsen

I forbindelse med *Rapport om grænsehandel 2000* og *Rapport om grænsehandel 2001* udarbejdede Vejdirektoratet en opgørelse af biltrafikken over landgrænsen mellem Danmark og Tyskland. Opgørelsen, som var baseret på maskinelle tællinger og stikprøveundersøgelser, gjorde det muligt at opdele trafikken over landgrænsen i 2000 og 2001 på personbil, lastbil og bus samt på nationalitet.

Samlet set krydsede 14 mio. køretøjer grænsen i 2001, og heraf var ca. 91 pct. personbiler, 8 pct. lastbiler samt 1 pct. busser. Danskerne udgjorde ca. 53 pct. af trafikken med personbiler, 55 pct. af trafikken med bus, samt 49 pct. af lastbiltrafikken.

Der er dog ikke siden blevet lavet lignende opgørelser, hvilket medfører, at fordelingen af trafikken over landgrænsen på type køretøj og nationalitet må foretages ud fra skøn. Antallet af lastbiler, der krydser landgrænsen, kan opgøres ved at sammenholde oplysninger for lastbiltrafikken mellem Danmark og udlandet. Der foreligger ikke nogen opgørelse af bustrafikken, men den skønnes at være den samme som i 2001. Med disse oplysninger kan den samlede personbiltrafik derved udregnes som en residual, som er behæftet med en vis usikkerhed som følge af opgørelsen af lastbiltrafikken og bustrafikken.

Udviklingen i personbiltrafikken ind i Danmark siden 1975 ses i nedenstående tabel III.1.

Tabel III.1: Personbiltrafikken ind i Danmark ved landgrænsen 1975-2004 fordelt på danske og udenlandske biler

Periode	Danske	Udenlandske	I alt
		1.000 stk.	
1975	2.081	2.107	4.188
1980	2.570	2.275	4.845
1981	2.261	2.390	4.651
1982	2.184	2.390	4.574
1983	2.210	2.441	4.651
1984	2.338	2.749	5.087
1985	2.621	3.058	5.679
1986	3.623	2.571	6.194
1987	4.556	2.244	6.800
1988	4.623	2.277	6.900
1989	5.059	2.492	7.551
1990	4.237	2.462	6.699
1991	3.524	2.771	6.295
1992	3.226	2.905	6.131
1993	2.657	3.040	5.697
1994	2.829	3.281	6.110
1995	2.717	3.335	6.052
1996	2.742	3.209	5.951
1997	2.925	3.265	6.190
1998	3.070	3.261	6.331
1999	3.270	3.306	6.576
2000	3.356	3.234	6.590
2001 ¹⁾	3.598 (3.590)	3.224 (3.250)	6.822 (6.840)
2002 ²⁾	3.767	3.401	7.168
2003 ²⁾	3.859	3.521	7.379
2004 ²⁾	3.853	3.585	7.439

1) Tal i parentes skøn i Rapport om grænsehandel 2001.

2) Tal for 2002-2004 er skøn.

Kilde: Vejdirektoratet. Tal for 1997-1999 er skøn i Rapport om Grænsehandel 2001.

Trafikken ind over landgrænsen skønnes, at være steget med omkring 600.000 biler siden *Rapport om grænsehandel 2001*, svarende til en vækst på 9 pct., mens den samlede biltrafik fra 2001 til 2003 er steget ca. 3 pct. Det betyder, at der i 2004 forventes at køre hen ved 7,5 mio. personbiler ind i Danmark, hvilket er på niveau med trafikken i slutningen af 1980'erne, hvor trafikken ind over landgrænsen var på sit højeste.

I slutningen af 1980'erne var omkring to-tredjedele af landgrænsepassanterne danskere. I løbet af 1990'erne ændrede nationalitetsfordelingen sig således, at flere udenlandske end danske biler krydsede grænseovergangene. Efter 1999 vendte udviklingen igen, så flere danskere passerede grænsen, og danskerne har siden 2000 udgjort lidt over halvdelen af de biler, der krydser landgrænsen.

Grundet den manglende undersøgelse af nationaliteter på de køretøjer, der krydser landgrænsen, er nationalitetsfordeling opgjort på baggrund af nationalitetsfordelingen ved hver overgang i 2001, se tabel III.2, sammenholdt med oplysninger om udviklingen i trafikken ved de syv grænseovergange, som fremgår af tabel III.3.

Tabel III.2: Personbiltrafik ind i Danmark i 2001 fordelt på nationalitet og grænseovergang

	Samlet trafik ind i landet	Andel danske	Andel udenlandske
<i>Grænseovergang:</i>	1.000 stk.	Pct.	
Rudbøl	163	71	29
Møllehus	462	94	6
Sød	819	55	45
Pebersmark	117	78	22
Frøslev	1.650	20	80
Padborg	1.421	67	33
Kruså	2.190	56	44
I alt	6.822	53	47

Kilde: Vejdirektoratet.

Udviklingen i trafikken over landgrænsen fra 2001 og frem har fordelt sig forskelligt på de enkelte grænseovergange, jf. tabel III.3. Mængden af trafik ved de store grænseovergange mod øst, som bliver brugt af udenlandske trafikanter, er steget, mens den er faldet ved de små grænseovergange i vest. Dette gælder dog ikke Sød, som adskiller sig fra de andre vestlige overgange ved at have en større andel af udenlandsk trafik.

Tabel III.3: Udviklingen i den samlede trafik over landgrænsen 2001-2004 fordelt på grænseovergange

	2001	2002	2003	2004 ¹⁾	Ændring 2001-2004
<i>Grænseovergang:</i>	1.000 stk.				
Rudbøl	166	173	165	150	- 16
Møllehus	465	469	425	354	- 111
Sæd	846	852	893	935	88
Pebersmark	120	124	119	103	- 17
Frøslev	2.190	2.257	2.332	2.397	207
Padborg	1.554	1.666	1.785	1.856	302
Kruså	2.203	2.357	2.394	2.400	197
I alt	7.545	7.898	8.114	8.194	649

1) Skøn for 3 og 4. kvartal 2004 ud fra væksten i 1. og 2. kvartal 2004 i forhold til samme kvartaler i 2003.
Kilde: Vejdirektoratet.

I *Rapport om grænsehandel 2001* fremgår, at omkring 77 pct. af trafikken ind over landgrænsen forekommer ved de østlige grænseovergange. Dette tal skønnes at stige til 81 pct. i 2004.

Det antages, som i *Rapport om grænsehandel 2001*, at der er ca. 2 passager pr. dansk personbil og kun ca. 1,8 passagerer i tyske personbiler. Derfor er andelen af danskere, der krydser landgrænsen, lidt højere end det fremgår ved blot at se på andelen af personbiler, der er danske. I nedenstående tabel III.4 fremgår antallet af passagerer i personbiler, som rejser ind i Danmark. Det skønnes, at antallet af danske passagerer i 2004 stiger med hen ved 535.000 i forhold til 2001, svarende til 7 pct., mens antallet af udenlandske passagerer stiger med 650.000 svarende til 11 pct.

Tabel III.4: Udviklingen i samlet antal passagerer i personbil over landgrænsen ind i Danmark 2001-2004

	Total	Danske	Udenlandske
<i>Periode:</i>	1.000 passagerer		
2001	13.359	7.556	5.803
2002	14.032	7.910	6.122
2003	14.442	8.104	6.338
2004	14.544	8.091	6.453

4. Udviklingen i færgetrafik og trafik over Øresundsbron

Den samlede færgetrafik mellem Danmark og udlandet er steget hvert år siden 2000, hvor færgetrafikken var midlertidig lav som følge af ophøret af toldfrit salg den 1. juli 1999 og åbningen af Øresundsbron den 1. juli 2000.

Udviklingen på de internationale færgeruter, undtaget Helsingør-Helsingborg, fremgår af nedenstående tabel III.5.

Tabel III.5: Udviklingen i den internationale færgetrafik undtaget ruter på Øresund

Færgeovergang	1. kvrt.	2. kvrt.	3. kvrt.	4. kvrt.	Hele året
<i>Danmark-Norge</i>			1.000 passagerer		
2001	729	941	1.387	751	3.807
2002	815	969	1.455	739	3.978
2003	721	1.047	1.418	803	3.989
2004 ¹⁾	793	1.041	1.425	775	4.014
<i>Jylland-Sverige</i>					
2001	347	592	929	332	2.201
2002	362	601	976	337	2.275
2003	366	592	941	388	2.287
2004 ¹⁾	328	551	975	375	2.278
<i>Rønne-Ystad</i>					
2001	96	299	476	167	1.038
2002	121	326	500	169	1.115
2003	119	332	521	184	1.156
2004 ¹⁾	125	355	550	200	1.200
<i>Rødby-Puttgarden</i>					
2001	813	1.626	2.434	1.156	6.028
2002	1.041	1.622	2.594	1.252	6.508
2003	939	1.706	2.560	1.217	6.422
2004 ¹⁾	1.074	1.804	2.700	1.300	6.878
<i>Gedser-Rostock</i>					
2001	145	323	483	220	1.171
2002	171	334	491	230	1.226
2003	166	354	531	246	1.297
2004 ¹⁾	194	366	575	275	1.410
<i>Storbritannien, Polen og Færøerne</i>					
2001	43	89	158	51	342
2002	36	101	158	67	361
2003	55	110	164	65	393
2004 ¹⁾	30	77	150	50	307
<i>Havneby-List</i>					
2001	35	114	197	69	415
2002	46	112	190	64	412
2003	40	116	196	69	420
2004 ¹⁾	38	106	190	65	399

1) 3. og 4. kvartal er skøn.

Kilde: Danmarks Statistik, Passager- og færgefart på danske havne.

Antallet af passagerer, der rejser mellem Danmark og Norge, er steget siden 2001, således at trafikken nu nærmer sig niveauet fra 1998 på ca. 4 mio. passagerer.

Færgetrafikken mellem Sverige og Jylland steg fra 2001 til 2003, men skønnes at falde svagt i 2004, da ruten Grenaa-Varberg har været nedlagt det me-

ste af 1. halvår 2004 – efter at Grenaa–Varberg-færgen stødte sammen med et polsk fragtskib. Også på Rønne-Ystad er færgetrafikken mellem Danmark og Sverige steget, hvilket skyldes øget trafik over Øresundsbron, men samlet er antallet af passagerer mellem Danmark og Sverige dog stadig markant lavere end i 1998.

Færgetrafikken mellem Danmark og Tyskland på overgangene Gedser-Rostock og Rødby-Puttgarden er steget fra 2001 til 2004, således at færgetrafikken nu er større end før det toldfrie salgs ophør. Væksten i salget af personbilsbilletter er ifølge Scandlines størst for billetter til endags- og shopping-ture.

Antallet af overfarter på ruten Havneby-List faldt frem til 2000, men har siden ligget på et konstant niveau med hen ved 415.000 passagerer pr. år indtil 2004, hvor passagertallet skønnes at falde til 399.000.

Væksten på ruterne til Storbritannien, Polen og Færøerne har været positiv fra 2000 til 2003, mens det forventes, at antallet af passagerer i 2004 falder markant efter ophøret af ruten København-Gdansk i november 2003.

Tabel III.6: Udviklingen i persontrafikken over Øresundsbron

	Antal personbiler	Antal busser	Antal passagerer i personbiler ¹⁾	Antal passagerer i busser ¹⁾	Antal togpassagerer ²⁾	Antal rejsende over Øresundsbron i alt
	1000 stk.					
1. kvrt.	463	4	972	132	817	1.922
2. kvrt.	682	12	1.433	427	1.046	2.905
3. kvrt.	924	14	1.941	489	1.284	3.714
4. kvrt.	591	8	1.242	273	1.118	2.633
<i>2001 i alt</i>	<i>2.661</i>	<i>38</i>	<i>5.588</i>	<i>1.321</i>	<i>4.265</i>	<i>11.174</i>
1. kvrt.	562	5	1.180	185	996	2.332
2. kvrt.	789	13	1.657	455	1.186	3.298
3. kvrt.	1.038	14	2.180	502	1.365	4.048
4. kvrt.	717	9	1.506	308	1.267	3.081
<i>2002 i alt</i>	<i>3.106</i>	<i>41</i>	<i>6.523</i>	<i>1.405</i>	<i>4.784</i>	<i>12.757</i>
1. kvrt.	635	6	1.334	199	1.101	2.633
2. kvrt.	865	12	1.817	414	1.324	3.555
3. kvrt.	1.098	14	2.306	475	1.538	4.319
4. kvrt.	820	10	1.722	358	1.364	3.444
<i>2003 i alt</i>	<i>3.418</i>	<i>41</i>	<i>7.179</i>	<i>1.445</i>	<i>5.326</i>	<i>13.950</i>
1. kvrt.	754	9	1.582	314	1.220	3.116
2. kvrt.	997	20	2.094	690	1.423	4.206
3. kvrt. ³⁾	1.250	20	2.625	700	1.675	5.000
4. kvrt. ³⁾	850	15	1.785	525	1.400	3.710
<i>2004 i alt</i>	<i>3.851</i>	<i>64</i>	<i>8.086</i>	<i>2.228</i>	<i>5.718</i>	<i>16.033</i>

1) Forudsætning 2,1 passagerer pr. personbil 35 passagerer pr. bus.

2) Antallet af togpassagerer revideret i forhold til *Rapport om grænsehandel 2001*.

3) Skøn.

Kilde: Danmark Statistik, Øresundbron og DSB.

Trafikken over Øresundsbron har været voksende fra 2001 til 2004, hvilket ses i tabel III.6.

Størstedelen af rejsende over Øresundsbron bruger privatbil eller tog, mens en mindre del bruger bus. Samlet skønnes ca. 16 mio. personer at rejse over Øresundsbron i 2004 efter antallet af rejsende i 1. halvår 2004, som har været det største antal i Øresundsbrons historie sammenlignet med tilsvarende perioder tidligere år. Ud af det samlede antal rejsende består ca. 14 pct. af personbils- trafikken og ca. 33 pct. af togtrafikken nu af pendlere, ifølge Øresundskonsortiet.

Tabel III.7: Samlet trafik over Øresund 2001 til 2004

	København- Sverige	Helsingør- Helsingborg	Øresundsbron personbiler, busser og tog	Øresund i alt
	Mio. passagerer			
1. halvår	0,5	5,2	4,8	10,5
2. halvår	0,5	6,4	6,3	13,2
<i>2001 i alt</i>	<i>1,1</i>	<i>11,5</i>	<i>11,2</i>	<i>23,7</i>
1. halvår	0,1	5,3	5,6	11,0
2. halvår	-	6,4	7,1	13,5
<i>2002 i alt</i>	<i>0,1</i>	<i>11,6</i>	<i>12,8</i>	<i>24,5</i>
1. halvår	-	5,1	6,2	11,3
2. halvår	-	6,6	7,8	14,3
<i>2003 i alt</i>	<i>-</i>	<i>11,6</i>	<i>13,9</i>	<i>25,6</i>
1. halvår	-	5,2	7,3	12,6
2. halvår	-	6,7 ¹⁾	8,7	15,4
<i>2004 i alt</i>	<i>-</i>	<i>12,0</i>	<i>16,0</i>	<i>28,0</i>

1) Skøn.

Kilde: Danmarks Statistik, Passager- og færgefart på danske havne. Ruten København-Sverige ophørt pr. 30 april 2002.

I tabel III.7 ses den samlede udvikling i trafikken mellem Danmark og Sverige over Øresund fra 2001-2004.

Efter Øresundsbron er åbnet, er den blevet den mest populære måde at krydse Øresund.

Efter åbningen af Øresundsbron faldt antallet af passagerer, der rejste med færge over Øresund. Det har betydet, at ruterne mellem København og Sverige ophørte i 2002, efter at passagertallet var faldet fra 4,7 mio. i 1998 til kun 100.000 i 1. halvår 2002. Ruten Helsingør-Helsingborg havde ca. 11,5 mio. passagerer fra 2001 til og med 2003, hvilket er ca. 2 mio. færre end i 1999. Det skønnes, at antallet af passagerer på Helsingør-Helsingborg i 2004 stiger

med ca. 400.000 passagerer i forhold til 2003 grundet væksten i 1. og 2. kvartal.

Samtidig er antallet af passagerer, der hvert år krydser Øresundsbron, i perioden 2001-2003 steget ca. 2,7 mio., og det skønnes, at dette tal vil stige med yderligere ca. 2,1 mio. fra 2003 til 2004.

Samlet set er trafikken over Øresund steget med 4,3 mio. passagerer fra 2001 til 2004. Det er især fra slutningen af sidste kvartal i 2003, at der har været en kraftig vækst. Det skal ses i sammenhæng med de danske afgiftsned sættelser pr. 1. oktober 2004 og ophøret af den svenske rejsegodsrestriktion.

5. Udviklingen i flytrafikken

Hvert år rejser over 9 mio. passagerer til udlandet med fly fordelt på ruteflyvning samt charter og taxifyvning fra fortrinsvis Kastrup og Billund Lufthavn. Nedenstående tabel III.8 viser udviklingen i udenrigsflytrafikken. Det ses, at det samlede antal afrejsende passagerer er steget med 760.000 passagerer fra 2001 til 2004, dog med et betydeligt fald i 1. halvår 2003, hvilket går igen på alle områder af flytrafikken, som følge af SARS-udbrud og krigen i Irak.

Tablet III.8: Udviklingen i udenrigsflytrafikken fra 2002 til 2004

	2001	2002	2003	2004 ⁴⁾
	Mio. passagerer			
<i>Rejsetype:</i>				
Samlet antal afrejsende passagerer ¹⁾	9,20	9,24	9,04	9,96
Non-Scheduled (charter og taxi) ¹⁾	1,20	1,06	0,99	1,11
- heraf Kastrup ²⁾	0,67	0,58	0,58	0,65
Terminerende	0,64	0,57	0,56	0,63
Transit/transfer	0,03	0,01	0,02	0,03
- heraf Billund ^{2) 3)}	0,42	0,36	0,34	0,38
Terminerende	0,34	0,30	0,27	0,33
Transit/transfer	0,09	0,06	0,07	0,05
Scheduled (rute) ¹⁾	8,00	8,18	8,06	8,85
- heraf Kastrup ²⁾	7,52	7,72	7,54	8,25
Terminerende	3,61	3,75	4,04	4,80
Transit/transfer	3,92	3,98	3,51	3,45
- heraf Billund ²⁾	0,33	0,32	0,35	0,42
Terminerende	0,32	0,30	0,03	0,34
Transit/transfer	0,01	0,01	0,32	0,08

1) Danmarks Statistik, statistiske efterretninger (Lufthavne og transport med fly samt luftfart).

2) Kastrup og Billund Lufthavns statistik.

3) Oplysninger om chartertrafik fra Billund Lufthavns statistik er ikke opdelt på indenrigs- og udenrigsrafik, i stedet bruges Danmarks Statistiks oplysninger om udenrigschartertrafik fra Billund og fordeles skønmæssigt på terminerende og transfer/transit ud fra fordelingen i Billunds Lufthavns statistik.

4) Skøn.

Væksten skyldes et voksende antal passagerer på ruteflyvingerne som følge af intensiveret konkurrence i branchen, mens antallet af charterpassagerer er faldet. Andelen, der flyver rute henholdsvis charter, har ligget på et konstant niveau fra 2001 til 2004.

Andelen af ruteflypassagerer fra Kastrup henholdsvis Billund har været konstant over perioden, men sammensætning på terminerende og transit/transfer passagerer er ændret, således at andelen af terminerende passagerer i Kastrup er steget, mens den tilsvarende er faldet i Billund.

Kastrups andel af chartertrafikken har været svagt voksende, og fordelingen på terminerende og transfer/transit passagerer konstant. Billunds andel af chartertrafikken har ligget på samme niveau fra 2001 til 2004, og indtil 2004 har andelen af terminerende passagerer været konstant, men i 2004 er den terminerende andel vokset.

I Statens Luftfartsvæsens destinationsstatistik over afrejsende passagerer oplyses det, at langt størstedelen af udenrigstrafikken med rutefly er til EU og Schengenområdet. De største rejsemål med rutefly er Norge, Sverige, Tyskland og Storbritannien plus Irland, som udgør over 10 pct. af den samlede rutetrafik. Antallet af ruteflypassagerer, der flyver til de nye EU-lande, har været svagt stigende fra 2001 til 2004, men udgør en konstant andel af den samlede ruteflytrafik.

De største charterrejsemål har igennem den betragtede periode været Grækenland, Spanien og De Kanariske Øer samt Tyrkiet. Disse traditionelle charterrejsemål inden for EU og Schengenområdet har haft en tilbagegang i antallet af passagerer, mens antallet af passagerer til Tyrkiet er steget igennem perioden. Det fremgår også, at antallet af charterpassagerer til Bulgarien, der som Tyrkiet ønsker optagelse i EU, er fordoblet, men udgør stadig under 5 pct. af den samlede chartertrafik.

6. Udviklingen i den samlede trafik

Den samlede trafik ind i Danmark skønnes i 2004 at blive på henved 49 mio. personer, hvilket er en stigning på ca. 5 mio. i forhold til 2001. Danskerne udgør ca. 21 mio. af de indrejsende og udlændinge ca. 28 mio., hvormed fordelingen på danske og udenlandske indrejsende er omtrent den samme som i 2001.

Tabel III.9: Sammensætning af den samlede persontrafik til Danmark i 2001 og 2004

	2001 ¹⁾			2004		
	Antal indrejsende personer	- heraf danskere	- heraf udlændinge	Antal indrejsende personer	- heraf danskere	- heraf udlændinge
<i>Landgrænsen:</i>	Mio. personer					
- Personbiler	13,4	7,56	5,80	14,5	8,09	6,45
- Bus	1,5	0,81	0,65	1,5	0,83	0,66
- Tog	0,50	0,25	0,25	0,3	0,15	0,15
Havneby-List, færger	0,2	0,11	0,11	0,2	0,10	0,10
Østersøen, færger	3,5	1,40	2,10	4,2	1,45	2,70
<i>I alt Tyskland</i>	<i>19,0</i>	<i>10,12</i>	<i>8,91</i>	<i>20,7</i>	<i>10,63</i>	<i>10,07</i>
<i>Sverige:</i>						
Øresund, færger	6,3	2,10	4,20	6,0	1,99	3,98
Øresund, bro	5,6	1,90	3,70	8,0	2,64	5,38
Øresund i alt	11,9	4,00	7,90	14,0	4,63	9,36
Lange ruter Sverige	1,6	0,51	1,11	1,7	0,61	1,12
<i>I alt Sverige</i>	<i>13,5</i>	<i>4,51</i>	<i>9,01</i>	<i>15,7</i>	<i>5,23</i>	<i>10,49</i>
<i>Andre:</i>						
Norge, færger	1,9	0,60	1,30	2,0	0,55	1,44
UK, Polen og Færøerne, færger	0,2	0,10	0,10	0,2	0,10	0,10
<i>Luftrafik:</i>						
Kastrup	4,3	2,50	1,80	5,4	2,99	2,44
Transit	3,9	0,00	3,90	3,5	0,35	3,13
Andre lufthavne	1,0	0,80	0,20	1,1	0,84	0,21
<i>Lufthavne i alt</i>	<i>9,2</i>	<i>3,30</i>	<i>5,90</i>	<i>10,0</i>	<i>4,17</i>	<i>5,79</i>
Alt i alt	43,8	18,45	25,37	48,6	20,69	27,88

1) 2001 tal er revideret i forhold til skøn fra *Rapport om grænsehandel 2001*.

Kilde: Scandlines, DFDS, Color Line, Øresundsbro Konsortiet, Kastrup Lufthavn.

Mønstret for danskernes rejser ind i Danmark er omtrent det samme som i 2001, hvor hen ved halvdelen kom ind fra Tyskland og en fjerdedel fra Sverige, mens resten kom via lufthavn eller med færge fra Norge, Storbritannien eller Polen. I 2004 er andelen, der kommer ind i Danmark fra Tyskland faldet svagt, mens andelen der kommer ind fra Sverige eller via lufthavn er steget.

Dele af væksten i andelen af danskere, der rejser ind via lufthavn, skyldes dog at det i *Rapport om Grænsehandel 2001* skønnedes, at samtlige transit/transfer

passagerer var udenlandske, mens det nu skønnes, at ca. 10 pct. er danskere efter oplysninger fra en stikprøveundersøgelse foretaget af Kastrup lufthavn.

Størstedelen af udlændingene rejser ind i Danmark fra Tyskland eller Sverige, omtrent lige mange fra hvert land, mens langt størstedelen af de resterende udlændinge kommer med fly, heraf dog flest i transit/transfer.

Samlet set er trafikken fra Tyskland steget med 1,7 mio. personer, mens trafikken fra Sverige er steget med 2,2 mio., hvilket hovedsageligt skyldes en vækst i trafikken over Øresundsbron.

Kapitel IV. Afgiftsned sættelser og -omlægning i Danmark

1. Afgiftsændringer i Danmark

Danmark har inden for de senere år nedsat afgifterne på nogle af de grænsehandelsfølsomme varer, bl.a. for at ophævelsen af 24-timers reglen kunne imødegås. De ændringer der er sket, er følgende:

- Nedsættelse af afgiften på spiritus, der forventedes at reducere grænsehandelen på trods af 24-timers reglens ophør.
- Nedsættelse af afgiften på fabriksfremstillede cigaretter, der forventedes at reducere grænsehandelen med cigaretter, hvilket forstærkes af tyske afgiftsforhøjelser. Desuden forventedes nordmændenes grænsehandel i Danmark at stige.
- Nedsættelse af afgiften på mineralvand i forventning om at reducere grænsehandelen med dette i Tyskland
- Nedsættelse af afgiften på emballagen til øl og sodavand, der skulle medføre lavere priser, både direkte som følge af afgiftsned sættelsen, men også som følge af øget konkurrence, hvilket forventedes at reducere grænsehandelen med øl og sodavand i Tyskland.
- Omlægning af ølafgiften, der forventes at give øget konkurrence og dermed lavere priser i Danmark, hvilket forventes at reducere grænsehandelen med øl.

Kapitlet er opbygget, som følger:

- Afsnit 2. Afgiftsned sættelsen på spiritus.
- Afsnit 3. Afgiftsned sættelsen på cigaretter.
- Afsnit 4. Afgiftsned sættelsen på mineralvand.
- Afsnit 5. Afgiftsned sættelsen på emballager til øl og sodavand.
- Afsnit 6. Omlægningen af ølafgiften.
- Afsnit 7. Sammenfatning

2. Afgiftsned sættelsen på spiritus

I december 2002 vedtog Folketinget lov nr. 1063 af 17. december 2002 om bl.a. afgiftsned sættelser på spiritus, der fik virkning den 1. oktober 2003. Årsagen til afgiftsned sættelsen var, at den såkaldte 24-timers regel faldt bort ved udgangen af december 2003.

I forbindelse med Danmarks indtræden i EF den 1. januar 1973 fik Danmark en særregel, der omfattede begrænsninger i de rejsegodsrationer, som de rejsende kunne indføre afgiftsfrit. Dette var forløberen til den ovennævnte 24-timers-regel. Den oprindelige særregel var en 3-døgns regel og vedrørte ud over spiritus og tobak, også øl, vin og parfume. I 1981 blev ordningen forvandlet til en 2-døgns regel, for i 1991 at overgå til en 36-timers regel. Med det indre marked i 1993 blev restriktionerne på indførsel af øl, vin og parfumevarer afskaffet, men opretholdt for tobak og spiritus. I 1997 blev 36-timers reglen reduceret til en 24-timers regel, og det blev samtidigt besluttet, at den danske særregel skulle ophøre pr. 1. januar 2004.

24-timersreglen var en ordning møntet på at begrænse indførsel af spiritus og cigaretter fra rejsende med bopæl i Danmark. Reglen betød, at der ikke måtte indføres spiritus og højst 100 cigaretter, hvis man havde været ude af landet i mindre end 24 timer. Havde man været ude af landet i mere end 24 timer, var der stadig begrænsninger på mængden af spiritus og cigaretter, der måtte indføres. Rejsende fra andre EU-lande måtte højst indføre 1,5 liter spiritus og 300 cigaretter. Ved indrejse fra tredjelande, dvs. lande udenfor EU, måtte der højst indføres 1 liter spiritus og 200 cigaretter.

Ophævelsen af 24-timers reglen blev vurderet at have den effekt, at grænsehandelen med spiritus ville være blevet næsten fordoblet fra 6,7 mio. liter til 13 mio. liter, hvis ikke spiritusafgiften blev ændret. Det svarer til, at andelen af danskeres forbrug af spiritus, der blev købt i udlandet, steg fra 35 til 62 pct. svarende til en stigning i grænsehandelen på 1.450 mio. kr. Sådanne stigninger i grænsehandelen ville regeringen ikke acceptere.

Afgiften blev nedsat fra 275 kr. til 150 kr. pr. liter 100 pct. ren alkohol, hvilket svarer til en nedsættelse på 40 pct. Det betyder et prisfald på en liter spiritus med alkoholstyrke på 40 pct. på 62,50 kr. pr. liter inkl. moms. Prisfaldet – ved fuld overvæltning – på en flaske (70 cl) spiritus med 40 pct. alkohol er på 43,75 kr.

Hvis der ses på køb af spiritus i den danske detailhandel, forventedes det, at alene ophævelsen af 24-timers reglen med uændrede danske afgifter, ville medføre et fald i salget af spiritus på 4,2 mio. liter, mens grænsehandelen med spiritus som nævnt ville stige med 6,3 mio. liter. Alt i alt forventedes det, at ophævelsen af 24-timers reglen samt afgiftslempelsen ville medføre et øget dansk forbrug af spiritus på 3,3 mio. liter – resten af forskellen mellem det øgede salg i Danmark og faldet i den danske grænsehandel ville være til udlandinge.

Prismæssigt var der inden afgiftslempelsen ca. 70 kr. at spare i Tyskland pr. flaske spiritus og endnu mere i Sydeuropa og ved toldfrit køb, hvor der var ca.

85 kr. at spare pr. flaske. Efter afgiftslempelsen er der i Tyskland ca. 25 kr. at spare pr. flaske spiritus. For svenskere var der før afgiftsnedsættelsen ca. 40 kr. at spare pr. flaske, hvor der efter afgiftslempelsen er ca. 80 kr. at spare, hvilket giver et markant øget incitament for svenskere til at grænsehandle i Danmark. For nordmænd er besparelsen endnu større, mere præcist på 140 kr. pr. flaske, hvor der, inden den danske afgiftslempelse men efter den norske afgiftslempelse i 2002, var 95 kr. at spare, så også her øges incitamentet til at grænsehandle i Danmark markant. Norge, der står uden for EU, opretholder dog fremdeles mængdemæssige begrænsninger på indførslen.

Det blev således forventet, at den danske grænsehandel med spiritus ville falde som følge af afgiftslempelserne, selvom 24-timers reglen blev ophævet. Samtidigt forventedes øget svensk og norsk grænsehandel i Danmark.

3. Afgiftsnedsættelsen på cigaretter

En stor stigning i grænsehandelen med cigaretter blev ligeledes forventet som følge af ophævelsen af 24-timers reglen. Mere præcist blev det forventet, at der, ved uændrede danske afgifter, ville ske en stigning i grænsehandelen med cigaretter fra 720 mio. stk. til 1.335 mio. stk., svarende til en stigning på 635 mio. stk. Det svarer til, at 17 pct. af danskernes forbrug af fabriksfremstillede cigaretter ville være købt i udlandet, mod 9 pct. inden ophævelsen af 24-timers reglen.

Afgiften blev nedsat med 11,76 øre pr. stk., og dette medfører også et fald i værdiafgiften således, at det samlede fald i afgiften var på 16 øre pr. stk. inkl. moms svarer dette til et fald i prisen – ved fuld overvæltning – på 4 kr. pr. 20-stykspakke cigaretter. Samlet set står moms og afgifter dog stadig for ca. 74 pct. af salgsprisen.

Det har samtidig haft en dæmpende indflydelse på grænsehandelen i Tyskland, at afgiften dér løbende er blevet hævet. Alt i alt er der sket en reduktion i prisforskellen på en pakke cigaretter, både motiveret af tyske afgiftsstigninger og danske afgiftsnedsættelser. Til gengæld er der dog stadig meget at spare i Sydeuropa.

I Sverige og Finland var der inden afgiftslempelsen lidt lavere priser på cigaretter end i Danmark, men der var ingen umiddelbare grænsehandelsproblemer, og potentialet er med afgiftslempelsen elimineret. I Norge var der allerede inden afgiftslempelserne højere priser på cigaretter end i Danmark, og med afgiftslempelsen øges dermed nordmændenes incitament til at grænsehandle cigaretter i Danmark.

Som nævnt blev det forventet, at ophævelsen af 24-timers reglen alene ville medføre en stigning i grænsehandlen med cigaretter på 635 mio. stk., men faldet i afgiften ville få grænsehandelen med cigaretter til at falde med 592 mio. stk., hvormed effekten af ophævelsen af 24-timers reglen næsten ville neutraliseres.

Det skal dog også bemærkes, at udover at reducere grænsehandlen, forventede man ved afgiftsnedsettelsen også en positiv provenueffekt ved, at nogle af dem der hjemmerullede for at spare penge, ville skifte over til fabriksfremstillede cigaretter, når disse blev billigere.

4. Afgiftsnedsettelsen på mineralvand

I samme lov som de to ovennævnte afgiftsnedsettelse lempedes også afgiften på mineralvand.

I denne forbindelse var begrundelsen ikke, at 24-timers reglen blev ophævet, men at grænsehandelen igennem de seneste år var steget, så den på daværende tidspunkt udgjorde ca. 40 mio. liter. En af årsagerne til denne stigning i grænsehandelen med mineralvand var, at afgiften pr. 1. januar 2001 var sat op fra 1,00 kr. pr. liter til 1,65 kr. pr. liter. Dette havde udover den stigende grænsehandel medført en stigende ulovlig indførsel af mineralvand.

Med afgiftslempelsen fra 1,65 kr. pr. liter til 1,15 kr. pr. liter blev det forventet, at grænsehandelen med mineralvand ville blive reduceret med ca. 6 mio. liter, at forbruget ville stige med ca. 10 mio. liter og at den ulovlige indførsel af mineralvand ville falde med 15 pct., svarende til ca. 3 mio. liter.

Prismæssigt blev det forventet, at prisen på mærkevarer sodavand ville falde med ca. 5 pct., og discountsodavand ville falde med ca. 10 pct., under forudsætning af, at afgiftslempelsen kom forbrugerne til gode, dvs. ved fuld overvæltning af afgiftslempelsen.

Det samlede lovforslag indeholdende afgiftslempelser på spiritus, cigaretter og mineralvand forventedes samlet set at medføre et nettofald i grænsehandelen på 200 mio. kr. – bestående af en stigning i grænsehandelen på 1.625 mio. kr., som følge af ophævelsen af 24-timers reglen, og et fald på 1.820 mio. kr., som følge af afgiftslempelserne isoleret.

Herudover blev en ændring i sammensætningen af grænsehandelen forventet, således at færre grænsehandlede, men at disse færre grænsehandlende til gengæld foretog større indkøb. Salget til udlændinge forventedes at stige med 400 mio. kr.

5. Afgiftsnedsættelsen på emballage til øl og mineralvand

5.1 Afgiftsnedsættelsen

Pr. 1. februar 2004 blev afgiften på emballage til øl og sodavand nedsat med 80 pct. Nedsættelsen havde til formål at styrke danske produkters konkurrenceevne samt at reducere grænsehandelen. Nedsættelsen forventedes at styrke konkurrencen på det danske marked, hvilket skulle medføre et generelt prisfald på øl og sodavand. Dermed kunne grænsehandelen på disse varer reduceres. Afgiftssatserne før og efter afgiftsnedsættelsen fremgår af følgende tabel.

Tabel IV.1: Afgiftssatser på emballage til øl og sodavand

Emballagens rumindhold	Før afgiftsnedsættelse	Efter afgiftsnedsættelse
	Glas, plast, metal (Gælder stadig spiritus, vin og frugtvin)	Alle materialer (Gælder kun for øl og sodavand)
<i>Rumindhold (cl):</i>	Øre pr. stk.	
< 10	25	5
Mindst 10, dog højst 40	50	10
Over 40, dog højst 60	80	16
Over 60, dog højst 110	160	32
Over 110, dog højst 160	240	48
> 160	320	64

Indtil nedsættelsen har salget af øl og sodavand i engangsemballage været meget begrænset i Danmark,

Den effekt, som en nedsættelsen af emballageafgiften på øl og sodavand har på grænsehandelen, kan opdeles i fire effekter – omkostningseffekten, pantefekten, dåseeffekten og konkurrenceeffekten. Effekten er forskellig fra vare til vare, og effekten for øl og sodavand kommenteres derfor hver for sig.

Omkostningseffekten gør sig gældende i form af, at nedsættelsen vil gøre øl billigere i Danmark, når omkostningerne til emballage falder – disse omkostninger omfatter både omkostningerne til afgiften og gebyrerne til Dansk Retursystem A/S (disse gebyrer beskrives nærmere senere i afsnittet). Alene omkostningseffekten direkte som følge af afgiftsnedsættelsen burde betyde et prisfald på 15 kr. pr. kasse øl. Hermed vil prisforskellen mellem Danmark og Tyskland reduceres. Den lavere pris vil øge forbruget samtidigt med, at en større del købes i Danmark i stedet for i Tyskland, hvormed grænsehandelen

reduceres. Samtidigt vil de lavere danske priser betyde, at svenskerne grænsehandler mere i Danmark.

Panteffekten medfører, at afgiftsnedsettelsen vil betyde lavere flaskepant, og højere tyske priser, som følge af, at muligheden for at spekulere i flaskeeffekten reduceres – denne spekulation kaldes også ”flaskefidusen” og beskrives mere indgående sidst i afsnittet. Panteffekten vil også reducere danskernes incitament til grænsehandel i Tyskland.

Dåseeffekten giver dåserne en større markedsandel i Danmark, hvormed konkurrencen øges, da flere udenlandske produkter vil blive introduceret på det danske marked. Priserne falder dermed yderligere, hvilket forstærkes af lavere gebyrer til Dansk Retursystem A/S. Dette leder til konkurrenceeffekten, der medfører lavere priser i Danmark, hvormed incitamentet til grænsehandel falder.

På samme måde som for øl kan effekten på sodavand deles op i de fire nævnte effekter. Igen forventes dåseeffekten at medføre øget konkurrence. Herudover vil det kunne betale sig at erstatte store genbrugsplastflasker med engangspplastflasker, da sidstnævnte er billigere at producere, hvilket yderligere øger engangsandelen og dermed konkurrencen. Denne større engangsemballageandel betyder desuden, at det vil kunne betale sig at parallelimportere mærkevareresodavand, hvilket yderligere vil øge konkurrencen, og presser prisen, hvilket igen forstærkes af fald i gebyrerne til Dansk Retursystem A/S. Herudover er omkostningseffekten og konkurrenceeffekten den samme som ved øl.

5.2 ”Flaskefidusen”

”Flaskefidusen” kan betragtes som et indirekte subsidium til grænsehandelen. Det indirekte subsidium betales af den danske stat, der går glip af afgiftsbetaling. Hovedpointen i ”flaskefidusen” er, at der kan spekuleres i den afgiftsgodtgørelse af emballageafgiften på genbrugsflasker, der gives ved eksport, og som ikke opkræves igen, hvis danske grænsehandlende afleverer deres tomme flasker, købt i Tyskland, hos danske detailhandlere og får dansk pant for dem. På den måde er der en vis andel af flaskerne, som bryggerierne har fået afgiftsgodtgørelse for, men ikke betalt afgiften af igen ved indførsel til Danmark. Jo større andel grænsehandelsflasker, der afleveres gennem den danske detailhandel, desto større indirekte subsidium til grænsehandelen.

Der er flere måder, hvorpå ”flaskefidusen” kan komme til udtryk – alle til fordel for den grænsehandlende. Den grænsehandlende kan selv direkte få gevinsten ved ”flaskefidusen”, hvis den tyske butik kræver pantet for flasken, som butikken har betalt, hvilket er den danske pris på flasken, der svarer til det danske pant, fratrukket afgiftsgodtgørelsen. På denne måde betaler græn-

sehandleren mindre i pant af flasken ved køb i Tyskland, end der tjenes ved aflevering af flasken igennem den danske detailhandel. Grænsehandleren har altså ved at aflevere returflaske gennem den danske detailhandel, fået en gevinst ved, at pantet mindre i Tyskland end i Danmark.

Indirekte kan den grænsehandlende også vinde ved, at den tyske butik selv tager fortjenesten. Dette er tilfældet, hvis den tyske butik tager samme pant som i Danmark, hvormed butikken har vundet, hvad der svarer til afgiftsgodtgørelsen, på de flasker, der afleveres gennem den danske detailhandel, og ikke tilbage til ham. Hermed går pantregnskabet lige op for den danske grænsehandlende, hvis flasken afleveres gennem den danske detailhandel, men da den gevinst, som den tyske butik hermed har fået, kan bruges til at sætte prisen på selve øllet ned, har den danske grænsehandlende også i dette tilfælde vundet.

Endelig kan bryggerierne kræve samme pris for flasken af den tyske grænsehandelsbutik som ved salg til de danske forretninger, hvormed det er bryggerierne der scorer gevinsten, og denne kan så bruges til at holde prisen på øl til salg i Tyskland nede. I alle tilfælde har den danske grænsehandlende vundet. Den måde, hvorpå der bevidst har været spekuleret i "flaskefidusen", har været enten at gøre mulighederne for at tilbagelevere flaskerne i Tyskland unødvendig besværlige eller at sætte pantet på flaskerne i Tyskland lavere end i Danmark. Det skønnedes inden afgiftsnedsættelsen, at ca. 30 pct. af flaskerne købt i de tyske grænsehandelsbutikker blev tilbageleveret gennem den danske detailhandel. Med afgiftsnedsættelsen reduceres "flaskefidusen", da afgiftsgodtgørelsen dermed falder.

Hvis "flaskefidusen" før afgiftsnedsættelsen kom til udtryk i, at grænsehandelsbutikken fik gevinsten og brugte den til prisnedsættelser på øllet, må grænsehandelsbutikken nu sætte priserne op for at opnå samme avance som før. Hvis pantet i de tyske butikker tidligere har været omkostningsbestemt, så vil pantet i Tyskland stige, og gevinsten for den grænsehandlende ved at aflevere tysk-købte flasker i danske detailbutikker vil falde.

5.3 Gebyrer til Dansk Retursystem A/S

Som led i det danske genanvendelsessystem betales der et gebyr til Dansk Retursystem A/S, der står for indsamlingen af emballagen i Danmark.

Der betales et gebyr pr. enhed solgt emballage, både for genpåfyldelig og for engangsemballage.

For genpåfyldelig emballage betales der kun et logistikgebyr på 3,85 øre pr. enhed for glasflasker, 12,02 øre pr. enhed for plastflasker ikke over 99 cl og 14,23 øre pr. enhed for plastflasker over 99 cl.

For engangsemballage betales der dels et logistikgebyr på 7,99 øre pr. enhed, og dels et indsamlingsgebyr. Indsamlingsgebyret fremgår af følgende tabel.

Tabel IV.2: Indsamlingsgebyr for engangsemballage

Gebyr pr. solgt emballage	Materialekategori			
	Aluminium	Stål	Plast	Glas
<i>Nettoindhold pr. emballage (liter):</i>	Øre pr. stk.			
0,33	13,4	22,0	28,0	37,7
0,5	15,9	24,3	30,4	47,9
1,5	-	-	51,1	-
2,0	-	-	57,1	-

Det ses, at gebyret samlet set for engangsemballage er betydeligt højere end gebyret for genpåfyldelig emballage, hvormed de i forvejen højere samlede omkostninger ved engangsemballage øges yderligere. F. eks. skal der i alt betales et gebyr på 38,39 øre for en 50 cl engangsplastflaske, hvor der for en 50 cl genpåfyldelig flaske kun skal betales 12,02 øre i gebyr.

Indsamlingsgebyrerne justeres efter omkostningerne til indsamling, samt hvor stor en indtægt Dansk Pant- og Retursystem kan få ved videresalg af emballager til genanvendelse.

Et større antal engangsemballage til indsamling betyder, at omkostningerne til dette stiger, men ikke proportionalt med antallet af indsamlede enheder emballage. Det vil sige, at indsamlingsomkostningerne pr. enhed emballage falder, jo mere emballage der indsamles. Hermed vil gebyrerne falde. Da andelen af engangsemballage på nuværende tidspunkt udgør ca. 11 pct. af markedet for øl og sodavand, er der grund til at forvente, at denne stiger, hvormed det må forventes, at gebyrerne også vil falde. Hermed er endnu en hindring for engangsemballage reduceret, og priserne kan falde yderligere.

Gebyrerne ligger altså på det højeste niveau, når en type emballage bliver introduceret, og indtil det har fundet sit fodfæste på markedet. Derefter vil gebyrerne falde, efterhånden som mængden af den pågældende type emballage stiger.

Skatteministeriet vurderer, at andelen af engangsemballage på det danske marked pt. ligger på omkring 11 pct., hvilket vil sige, at de indsamlingsgeby-

rer der er nævnt i tabellen, er dem, der er gældende, når ca. 11 pct. at de øl og sodavand, der sælges i Danmark, er på engangsemballage.

Det vurderes, at et realistisk niveau for engangsemballageandelen i fremtiden er omkring 30 pct. I så fald vil logistik- og indsamlingsgebyrerne falde. Logistikgebyret vil sandsynligvis maksimalt falde med et par øre, men for indsamlingsgebyrets vedkommende er der mere potentiale. Skatteministeriet vurderer, at det først og fremmest vil være for aluminiumsdåserne og engangsemballagen på store sodavand (2 liters flasker), at der er potentiale for, at andelen vil øges. Hvis disse andele når op omkring de vurderede 30 pct., vurderes gebyrerne at falde med 60-70 pct. for aluminiumsdåserne, svarende til et prisfald på mellem 8 og 9,4 øre pr. dåse. For de store engangsemballager til sodavand vurderes det fra Skatteministeriets side, at gebyret vil falde med 35-45 pct. i tilfælde af en markedsandel for engangsemballagen på 30 pct., hvilket svarer til et prisfald på mellem 20 og 26 øre pr. flaske.

Den store nedsættelse af afgiften på emballager til øl og sodavand medfører et fald i grænsehandelen, da disse varer dermed bliver billigere i Danmark, og gevinsten ved at køre til Tyskland for at handle dermed også bliver mindre. Hertil forventes den svenske grænsehandel i Danmark at stige. Der henvises til kapitel VIII om ølafgiften for nærmere.

Samlet set er der altså foretaget fire tiltag møntet direkte på at begrænse grænsehandelen. Afgiftslempelserne på spiritus, cigaretter og mineralvand fik virkning fra den 1. oktober 2003. Afgiftslempelsen på emballager til øl og sodavand fik virkning fra den 1. februar 2004.

I det følgende vil omlægningen af ølafgiften pr. 1. oktober 2004 blive omtalt.

6. Omlægning af ølafgiften

6.1 Afgiften før og efter den 1. oktober 2004¹

Den 1. oktober 2004 blev ølafgiften omlagt fra en trinvis afgiftsskala med fem såkaldte ”skatteklasser”. Trinopdelingen byggede på øllets Platoindhold², jf. tabellen nedenfor.

---

¹ Omlægningen af ølafgiften fremgår af lov nr. 1217 af 27. december 2003 (lovforslag nr. L 86 2003-04).

² Platoindholdet angiver øllets indbrygningsprocent, som males inden gæringen og angiver øllets oprindelige ekstraktindhold, såsom maltudtræk, humle, evt. råfrugt og/eller sukker.

Den nuværende ølafgift udgør 58,40 kr. pr. liter 100 pct. ren alkohol (ethanolindholdet). Øl med et ethanolindhold på under 2,8 pct. vol. er fortsat fritaget for afgift.

Tabel IV.3: Den tidligere trinvis og nuværende glidende ølafgiftsskala

Skatteklasse	Den trinvis ølafgift			Den glidende ølafgift
	Indbrygningsprocent	Typisk alkoholindhold ¹⁾	Afgift pr. hektoliter ²⁾	Afgift pr. liter ren alkohol
1 ³⁾	Platograder ≤ 11	Pct. vol. 4,3 - 4,6	kr. 268,50	kr.
2	11 < x ≤ 14 pct.	5,8	345,75	58,40 ³⁾
3	14 < x ≤ 18 pct.	7,0 - 8,0	460,75	
4	18 < x ≤ 22 pct.	7,8 - 9,3	510,25	
5	> 22 pct.	> 8,5	27,00 pr. Platograd	

1) Typisk alkoholindhold for danske ølprodukter i de forskellige oprindelige skatteklasser.

2) 100 liter.

3) Øl med et alkoholindhold under 2,8 pct. vol. er fritaget for afgift.

Generelt medførte omlægningen af ølafgiften til en glidende alkoholskala, at det er det faktiske alkoholindhold i øllet, der afgiftsbelægges. Jo højere alkoholprocent, des højere afgift.

Ølafgiften er stort set uændret for en 33 cl's ølflaske/dåse med f.eks. 4,6 pct. vol. – svarende til de fleste danske pilsnerøl – hvor afgiften før og efter er som følger:

- Før den 1. oktober: 88,61 øre pr. stk.(ekskl. moms).
- Efter den 1. oktober: 88,65 øre (ekskl. moms).

Der er dog visse øltyper, som er blevet pålagt en højere afgift i forbindelse med afgiftsomlægningen. Det er øltyper, som hidtil har nydt godt af den trinvis Platoskala som følge af det forholdsvis høje alkoholindhold i forhold til indbrygningsprocenten, som ikke længere kan "ligge i læ" af ét af afgiftstrinene, men nu pålægges en afgift, der er direkte proportional med alkoholindholdet.

6.2 Prisivirkninger og virkninger på grænsehandelen

I forbindelse med lovforslaget³ blev det skønnet, at overgang til glidende ølafgiftsskala i gennemsnit og ved uændret adfærd ville medføre et afgiftsfald på 20-25 øre pr. kasse inklusive moms ved den daværende fordeling af salget.

Prisændringen ville dog være meget forskellig. Enkelte mærker og typer ville falde 10 kr. pr. kasse, mens der for andre kunne blive tale om en prisstigning på 2-3 kr. pr. kasse. Sidstnævnte øltyper udgør dog ikke en særlig stor volumen.

For de typer, der sælges mest af – almindelige pilsnerøl – vil virkningen i gennemsnit stort set være neutral, mens almindelige guldøl med 5,6-5,8 pct. vol. i gennemsnit vil falde med ca. 1 kr. pr. kasse.

Opgivelse af ølafgiftsklasser og indførelse af glidende skala forventedes at medføre, at sortimentet af forskellige ølarter og -sorter ville tilpasse sig variationerne i befolkningens smag i stedet for at være under indflydelse af opdelingen på skatteklasser. Borgernes gevinster ved flere svage guldøl/stærke pilsnerøl og flere alkoholsvage pilsnerøl, men med samme fyldige smag, vil svare til et prisfald på henved 25-30 øre pr. kasse i gennemsnit.

Endelig forventedes forslaget at føre til øget konkurrence. Dels blev det forventet, at udenlandsk øl vil vinde frem uden den trinvise Platoskala, dels at det ville være sværere at opretholde de meget store avanceforskelle mellem guldøl og almindelige øl, hvis der som ventet vil blive introduceret mellemkvaliteter. Virkningen af den øgede konkurrence er et prisfald på i gennemsnit 50 øre pr. kasse.

---

³ L 86 2003-04 (Konkurrenceforbedring for visse grænsehandelsvarer).

Tabel IV.4: Prisivirkninger af afgiftsændringerne for øl

	Pris-virkning	Virkning på grænse-handel	Virkning på udlændinges grænsehandel	Virkning på dansk forbrug	Samlet virkning på dansk salg
<i>Glidende ølafgiftsskala</i>	kr. pr. kasse	Mio. liter			Mio. liter
Direkte afgiftsfald i gennemsnit ca.	0,23				
Tilpasning i sortiment ca.	0,27				
Konkurrenceeffekt	0,50				
<i>I alt glidende skala</i>	<i>1,00</i>	<i>- 2</i>	<i>+ 1</i>	<i>+ 1</i>	<i>+ 4</i>
<i>Nedsat emballageafgift</i>					
Afgiftsfald nuværende dåseandel	2,25				
Afgiftsfald nye dåseandel	3,75				
<i>Vægtet afgiftsfald</i>	<i>3,00</i>	<i>- 4,7</i>	<i>+2,7</i>	<i>+2,7</i>	<i>+ 10,1</i>
Konkurrenceeffekt	1,6	- 2,5	+ 1,5	+ 1,5	+ 5,5
Prisstigning Tyskland genbrugsflasker ved 35 pct. hjem via Danmark	4,90	- 4,0			+ 4,0
I alt dansk prisfald i gennemsnit	5,60	- 13,2	+ 5,2	+ 5,2	+ 23,6

Samlet set – inkl. den ovenfor omtalt emballageafgiftsnedsettelse, som fik virkning pr. 1. februar 2004 – forventedes ølpriserne i Danmark at falde med i gennemsnit ca. 5,60 kr. pr. kasse, mens ølpriserne i de tyske grænsehandelsbutikker for genbrugsflasker forventedes at stige med ca. 5 kr. pr. kasse. I gennemsnit ville prisen for øl stige i Tyskland med godt 3 kr., således at prisforskellen mellem Danmark og Tyskland reduceres med næsten 9 kr. pr. kasse.

Ved uændrede tyske priser vil grænsehandelen i Tyskland falde med ca. 65 mio. kr. Da de tyske priser vil stige, vil grænsehandelen dog falde netto alene med ca. 55 mio. kr.

7. Sammenfatning

Samlet set er der altså foretaget fem tiltag møntet på at begrænse grænsehandelen. Afgiftslempelserne på spiritus, cigaretter og mineralvand fik virkning

den 1. oktober 2003, og skulle direkte medføre lavere priser, og dermed reducere grænsehandelen.

Afgiftslempelsen på emballager til øl og sodavand fik virkning den 1. februar 2004, og omlægningen af den danske ølafgift har netop fået virkning den 1. oktober 2004. Afgiftslempelsen og -omlægningen forventedes først og fremmest at få effekt gennem større konkurrence, der ville medføre lavere priser, hvilket vil reducere grænsehandelen.

Der henvises til tabel V.2 i kapitel V for en oversigt over samtlige påvirkninger af grænsehandelen.

Kapitel V. Andre påvirkninger af grænsehandelen fra 2001 til 2004

1. Ændringer der påvirker grænsehandelen

Der er sket ændringer både i landene omkring os og i Danmark, der forventes at have indflydelse på grænsehandelen.

Tyskland

- Tobaksafgiftsforhøjelser, der forventedes at reducere og muligvis helt fjerne danskeres grænsehandel med cigaretter i Tyskland.
- Indførelse af dåsepant, der forventes at reducere den danske grænsehandel med øl og mineralvand i Tyskland.
- Afgiftsforhøjelse på alkoholsodavand, der forventes at fjerne den danske grænsehandel med dette i Tyskland.

Finland

- Nedsættelse af alkoholafgiften, der forventes at reducere svenskernes grænsehandel i Danmark.

Sverige

- Eventuelle svenske spiritusafgiftsned sættelser, der i givet fald vil reducere svenskeres grænsehandel i Danmark.

Norge

- Momsdifferentiering til fordel for madvarer, hvilket forventes at have negativ virkning på nordmænds grænsehandel med mineralvand og chokoladevarer.
- Spiritusafgiftsned sættelse, der forventes at reducere nordmænds grænsehandel i Danmark.
- Afgiftsned sættelse på mineralvand, der dog ikke forventes at have nævneværdige konsekvenser for grænsehandelen.
- Tobaksafgiftsforhøjelse, der forventes at øge nordmændenes grænsehandel med cigaretter i Danmark.

Danmark

- Ændringer i regler for kontrol med grænsehandelsfølsomme varer og grænsekontrol, hvormed der kunne kontrolleres og opkræves afgift for varer, der anses for at skulle anvendes erhvervsmæssigt, hvilket forventes at reducere grænsehandelen.

EU

- Udvidelsen, der forventes både at kunne have negative og positive konsekvenser for grænsehandelen.
- Ændring i fjernsalgsdirektivet, hvormed privates muligheder for at købe punktafgiftspligtige varer i andre lande med det pågældende lands afgifter udvides, og det forventes at øge danskeres grænsehandel.

Kapitlet er opbygget, som følger:

- Afsnit 2. Tyskland.
- Afsnit 3. Finland.
- Afsnit 4. Sverige.
- Afsnit 5. Norge.
- Afsnit 6. Danmark.
- Afsnit 7. EU.
- Afsnit 8. Sammenfatning.

2. Tyskland

2.1 Tobaksafgiftsforhøjelser

Som nævnt er der i Tyskland sket stigninger i cigaretafgifterne i de seneste år. Cigaretafgifterne i Tyskland er siden 2000 steget 4 gange, hhv. den 1. januar 2001, den 1. januar 2002, den 1. januar 2003 og den 1. marts 2004.

Den samlede stigning i de tyske cigaretafgifter på de fire år beløber sig til 5,69 kr. pr. pakke. Det vil sige, at prisforskellen på cigaretter mellem Danmark og Tyskland er faldet med 5,69 kr. pr. pakke alene på grund af tyske afgiftsstigninger. Den seneste tyske afgiftsstigning er desuden slået mere igennem på de tyske priser end selve afgiftsstigningen berettiger til. Herudover blev de danske afgifter på cigaretter sat ned pr. 1. oktober 2003.

Incitamentet til at grænsehandle cigaretter i Tyskland er dermed blevet reduceret kraftigt.

Der er endvidere planlagte forhøjelser af afgifterne på cigaretter pr. 1. december 2004 og igen pr. 1. september 2005, men disse er dog til fortsat diskussion – se kapitel VII om Tobaksafgiften for yderligere information.

2.2 Indførelse af dåsepant

Tyskland indførte med virkning fra den 1. januar 2003 obligatorisk pant på samtlige dåser og anden engangsemballage indeholdende øl og mineralvand og kulsyreholdige læskedrikke⁴.

Baggrunden for pantindførelsen var, at andelen af genpåfyldelige emballager til øl og mineralvand og kulsyreholdige læskedrikke på minimum 72 pct.⁵ (den såkaldte kvoteordning), gentagne gange ikke blev opfyldt.

I det følgende vil flere problemer forbundet med det tyske dåsepant blive omtalt. Problemerne med det manglende landsdækkende indsamlingssystem, de verserende tyske emballagesager ved EF-Domstolen, grænsehandelsbutikkernes manglende opkrævning af dåsepant og den længe ventede ændring af den tyske emballageforordning, påvirker i mere eller mindre grad hinanden.

Men først vil effekten på grænsehandelen af håndhævet dåsepant eller ej, og dermed rapportens beregninger, blive omtalt.

2.2.1 Håndhævelse eller ej

Håndhævet tysk dåsepant indgår *ikke* som en forudsætning i rapportens beregninger, da den endelige vedtagelse af ændringen af den tyske emballageforordning afventes, jf. nedenfor.

Når det tyske dåsepant håndhæves – også i grænsehandelsbutikkerne over for de skandinaviske kunder – vil det få indflydelse på danskernes grænsehandel i Tyskland. Grænsehandelen forventes at falde mærkbart. Der henvises til de relevante kapitler om øl (kapitel VIII) og mineralvand (kapitel XII) for mere om skønnet over størrelsen af faldet i grænsehandelen for de enkelte varegrupper.

2.2.2 Intet landsdækkende indsamlingssystem for engangsemballager

I forbindelse med indførelsen af det obligatoriske pant i Tyskland blev der ikke i første omgang etableret et landsdækkende system til indsamling og udbetaling af den indbetalte pant.

I en overgangsperiode frem til den 1. oktober 2003 skulle kunderne således beholde bonen eller pantkuponen fra den butik, hvorfra de havde købt drikke-

---

⁴ Pantet er 25 cent for emballager med et rumindhold under 1,5 liter, og 50 cent for emballager med et rumindhold derover.

⁵ Fremgår af artikel 9 i den tyske emballageforordning.

varerne, for at kunne få pantet retur. De kunne endvidere ikke regne med at få udbetalt pantet i andre butikker end dén, som de havde købt drikkevarerne i.

Efter den 1. oktober 2003 har det været hensigten, at kunderne skulle kunne få pantet retur i alle butikker, der handler med de pågældende drikkevarer i tilsvarende emballage. Der har dog vist sig betydelige problemer med ikke-kompatible indsamlingssystemer, hvorved der i realiteten endnu ikke er et landsdækkende pant- og retursystem i Tyskland.

De manglende koordinerede systemer til indsamling og udbetaling af pant har medført, at de tyske butikker i vid udstrækning helt har fjernet dåser fra sortimentet.

2.2.3 De verserende tyske emballagesager ved EF-Domstolen

Der verserer to sager ved EF-Domstolen om den tyske emballageforordning.

Den første sag, som blev indledt tilbage i 1995, omhandler spørgsmålet om, der bør tages højde for udenlandsk mineralvand, som påfyldes ved kilden, ved konstatering af genbrugsandele⁶ (kvoteordningen), jf. afsnittet ovenfor.

Endvidere er der forelagt et præjudicielt spørgsmål om den tyske emballageforordning for EF-Domstolen af forvaltningsdomstolen i Stuttgart⁷. Baggrunden er en retssag mellem Baden-Württemberg og østrigske læskedrikproducenter om den tyske dåsepant, hvorfra der kræves en undtagelse for udenlandsk påfyldte læskedrikke.

Generaladvokaten kom med sine forslag til afgørelser på de to verserende tyske emballagesager i maj 2004. Generaladvokaten anerkender medlemsstaternes ret til at indføre pantpligt på engangsdrikkevareemballager, men kritiserer den tyske kvoteordning (72 pct.'s minimumsgrænse for genpåfyldelige emballager), som parentes bemærket foreslås afskaffet med den fremsatte ændring af den tyske emballageforordning, jf. afsnit 2.2.4 nedenfor.

Der forventes at falde endelig dom i slutningen af november eller begyndelsen af december 2004. Hvis dommen i sidstnævnte sag følger generaladvokatens forslag til afgørelse, vil det medføre, at udenlandske mineralvand ikke længere skal medregne i kvoteberegningen, men pantpligten på alle andre læskedrikke består dog.

EU-kommissionen har endvidere så sent som i april 2004 med en begrundet udtalelse taget næste skridt på vejen mod en traktatkrænkelssag mod Tysk-

---

⁶ C-463/01 EU-Kommissionen mod Tyskland.

⁷ C-309/02 Radlberger Getränke und S. Spitz.

land. Baggrunden for åbningsskrivelse og den begrundede udtalelse er de manglende koordinerede systemer til indsamling og udbetaling af pant, som betyder en massiv tilbagegang i salget af dåser i Tyskland, hvilket forventes især at ramme udenlandske leverandører.

2.2.4 Grænsehandelsbutikkernes manglende opkrævning af tysk dåsepant

Ved den dansk-tyske landegrænse (både landgrænse og søgrænse) opkræves der fortsat ikke dåsepant af skandinaviske kunder under henvisning til en eksportundtagelse i den tyske emballageforordning fra 1998.

Skandinaviske kunder kan dermed ved at underskrive en såkaldt ”eksporterklæring”, hvori de erklærer, at dåserne med indhold udføres fra Tyskland samme dag, undgå at betale den tyske dåsepant. I nogle tilfælde skrives også under på, at de tomme dåser ikke returneres til Tyskland.

Det tyske forbundsmiljøministerium accepterer ikke denne fortolkning af eksportundtagelsen i forordningen, og finder dermed heller ikke de såkaldte ”eksporterklæringer” i overensstemmelse med forordningen.

Håndhævelsen af pantpligten udestår dog fortsat, da denne påhviler de pågældende delstater, Slesvig-Holsten og Mecklenburg-Vorpommern.

Et skriftligt påbud fra en lille kommune/amt, Østholsten, til grænsehandelsbutikker om at opkræve dåsepant, også af skandinaviske kunder, blev foreløbigt underkendt ved forvaltningsdomstolen i Slesvig-Holsten, og efterfølgende ved overforvaltningsdomstolen. Domstolene fandt ikke, at påbuddet var tilstrækkeligt begrundet og derfor lovstridigt.

Delstaterne vægter hensynet til økonomi og beskæftigelse højere, hvilket forvaltningsdomstolen i sin afgørelse fra juli 2003 også valgte at lade veje tunge end de affaldsmæssige og økologiske argumenter. Så længe grænsehandelsbutikkerne således sikrer sig, at kunderne udfører drikkevarerne samme dag via de såkaldte ”eksporterklæringer”, kan de dermed ikke tvinges til at opkræve pant af dåserne.

Det forventes, at de lokale myndigheder og grænsehandelsbutikkerne fortsat vil forholde sig afventende i forhold til håndhævelse af dåsepantet over for de skandinaviske kunder. Den endelige afklaring på den manglende håndhævelse af dåsepantet afventer nu en ændring af den tyske emballageforordning.

2.2.5 Ændring af den tyske emballageforordning

Ved ændring af den tyske emballageforordning foreslås udover en afskaffelse

af den såkaldte kvoteordning en præcisering af eksportundtagelsen, hvorefter det vil komme til at fremgå, at grænsehandel ikke er omfattet af begrebet ”eksport”.

Pantpligten håndhæves ikke i grænsehandelen af de lokale myndigheder, så længe den ventede præcisering vedrørende eksportundtagelsen ikke er vedtaget af Forbundsagen, hvilket forventes at kunne ske dette efterår – med forbehold for uforudsete yderligere forsinkelser i Forbundsrådet.

Ændringen af den tyske emballageforordning er trukket ud siden notifikationen over for EU-Kommissionen i 2003, hvorefter der har været en løbende dialog mellem de tyske myndigheder og EU-Kommissionen. Lovændringen har endvidere været over et år undervejs i Forbundsrådet, hvilket har forlænget lovgivningsprocessen yderligere.

Lige inden redaktionens slutning – fredag den 15. oktober 2004 – vedtog Forbundsrådet ændringen af emballageforordningen. I samme forbindelse blev emballager indeholdende bl.a. alkoholsodavand endvidere omfattet af det obligatoriske pant.

2.3 Tysk afgiftsforhøjelse på alkoholsodavand

Med virkning fra den 2. august 2004 blev der indført en ekstraafgift på alkoholsodavand eller RTD (”Ready To Drink”). Afgiften på alkoholsodavand er udformet som en ekstraafgift ovenpå den almindelige spiritusafgift. Den samlede afgift på alkoholsodavand udgør 68 euro pr. liter ren alkohol (13 euro i spiritusafgift og 55 euro i ekstra afgift på alkoholsodavand).

Afgiften på en 0,275 liter alkoholsodavand med 5,5 pct. alkohol forhøjes dermed fra 1,46 kr. til 8,79 kr., svarende til en afgiftsstigning på 500 pct. Til sammenligning faldt den danske afgift på en tilsvarende alkoholsodavand fra 4,16 kr. til 2,27 kr. i forbindelse med den danske afgiftsnedsettelse på spiritus den 1. oktober 2003. Den tyske afgift er altså nu højere end den danske.

Incitamentet til at købe disse produkter i Tyskland blev allerede med den danske afgiftsnedsettelse kraftigt reduceret, og med den tyske afgiftsstigning er det nu billigere at købe alkoholsodavand i Danmark, også selvom disse normalt sælges med en lavere avance i Tyskland end i Danmark.

3. Finland

3.1 Nedsættelser af alkoholafgiften

I Finland sænkedes pr. 1. marts 2004 vinafgiften med 10 pct., ølafgiften med 32 pct. og spiritusafgiften med 40 pct. I gennemsnit blev afgiften på alkohol nedsat med 33 pct.

Formålet med afgiftsnedsættelsen var at undgå en omfattende grænsehandel i Estland efter deres indtræden i EU pr. 1. maj 2004, samt at man ville undgå stigninger i grænsehandelen som følge af afskaffelse af indførselskvoterne⁸ for øl, vin og spiritus pr. 1. januar 2004. Det forventedes, at i tilfælde af uændrede afgifter i Finland, ville indførslen af spiritus fra Estland øges med næsten en faktor 6, når de trådte ind i EU. Ligesom i Danmark var den finske afgiftsnedsættelse således begrundet i risikoen for en kraftig stigning i grænsehandelen.

Afgiftsnedsættelserne gav anledning til prisfald på spiritus på omkring 36 pct., og det samlede alkoholforbrug steg i perioden fra 1. marts til 1. maj 2004 med 15 pct. i forhold til samme periode i 2003. Efter 1. maj steg alkoholsalget i Finland fortsat, men stigningen var mindre end i de foregående måneder. Årsagen til denne mindre stigning tillægges en øget indførsel fra Estland, der pr. 1. maj indtrådte i EU, hvormed der kunne indføres store mængder spiritus herfra.

Efter afgiftslempelsen er forbruget af alkohol, som nævnt, steget i Finland, men det var forventet, at dette ville ske alligevel, fordi ophævelsen af den særlige begrænsning på finnernes indførsel af alkohol bortfaldt ved årsskiftet.

4. Sverige

4.1 Overvejelser vedr. afgiftsnedsættelser

Der har ikke været nogle afgiftsændringer på øl, vin og spiritus i årene siden *Rapport om grænsehandel 2001*. Det eneste, der dermed afgiftsmæssigt har haft indflydelse på svenskernes grænsehandel i Danmark i denne periode, er de danske afgiftsændringer, hvor afgifterne er blevet sænket på spiritus og cigaretter. Samtidigt har Finland sænket sine afgifter på spiritus. Herudover har afskaffelsen af 24-timersreglen i både Danmark og Sverige haft betydning for svenskernes grænsehandel.

---

⁸ I Finland var der frem til og med 31. december 2003 begrænsninger på de mængder af øl, vin, hedvin og spiritus, der måtte indføres. Mængderne, der måtte indføres, var: 1 liter spiritus, 3 liter hedvin, 5 liter vin, 32 liter øl.

Sverige har gradvist i de senere år afskaffet rejsegodsrestriktionerne (mængde-begrænsningen blev sat op fra 1,5 liter til 5 liter spiritus pr. 1. januar 2003, og fjernet helt samtidigt med Danmarks), hvormed svenskeres grænsehandel i Danmark steg i 2003. Da Danmark afskaffede 24-timersreglen pr. 1. januar 2004 rykkede en del af svenskernes grænsehandel fra Danmark til Tyskland, da den danske 24-timersregel tidligere forhindrede svenskere i at medbringe spiritus fra éndagsture til Tyskland, hvis de skulle igennem Danmark på vej hjem, hvilket er en hindring, der med 24-timersreglens ophør er fjernet.

Sverige har i det seneste år oplevet, at Systembolagets salg er faldet, men at indførslen fra andre lande er steget, og i dag er bare en tredjedel af den spiritus, der drikkes i Sverige, købt i Systembolaget. De økonomiske konsekvenser af Systembolagets salgstilbagegang er, at den svenske stat forventes at tabe mellem 350 og 380 mio. svenske kroner bare i 2004. Årsagen menes, at være de danske og finske afgiftsnedsættelser.

Der har været et udredningsarbejde i gang, der belyser konsekvenserne af indførslen af alkohol til Sverige. Rapporten blev offentliggjort den 16. august 2004. Lederen af udredningsarbejdet hævder, at det er spiritus, der er den drivende faktor i svenskernes grænsehandel med alkohol, og at øl og vin så bare følger med, når turen nu alligevel foretages. På den baggrund mener han, at ved at sænke afgiften på spiritus, men ikke på øl og vin, vil grænsehandelen, både med spiritus, øl og vin, reduceres. Det er et håb, at afgiftssænkningen vil være med til at sikre Systembolagets legitimitet. Rapporten anbefaler, at afgiften på spiritus nedsættes med 40 pct.

Der er altså tegn på, at afgiften på spiritus sænkes i Sverige. Dette vil have negative konsekvenser for den svenske grænsehandel i Danmark, da incitamentet til grænsehandel i form af prisforskellen reduceres, og færre dermed vil få gevinst ved at tage til Danmark for at købe spiritus. Herudover vil grænsehandlen med øl og vin også reduceres, hvis ellers de svenske forventninger er korrekte. Dette forudsætter selvfølgelig, at spiritus nu også er den primære årsag til at grænsehandle i Danmark. Hvor store konsekvenser den svenske afgiftssænkning har for grænsehandelen afhænger bl.a. af, hvor meget afgiften sænkes. Hvor meget afgiften sænkes foreligger der på nuværende tidspunkt ingen oplysninger om.

Konsekvenserne for svenskernes grænsehandel i Danmark afhænger også af, om afgiftsændringen er i stand til at medføre en ændring af indkøbsvanerne for eksempelvis borgere i Helsingborg, der ofte tager til Helsingør for at grænsehandle. I dette område skal der sandsynligvis en betragtelig afgiftsnedsættelse til for at ændre indkøbsvanerne.

5. Norge

5.1 Momsdifferentiering

Udover de nævnte afgiftsnedsættelser har Norge pr. 1. juli. 2001 indført differentierede momssatser således, at madvarer, herunder mineralvand og chokoladevarer, er pålagt en reduceret momssats på 12 pct. i stedet for den normale på 24 pct. Undtaget fra den reducerede moms er dog bl.a. drikkevarer, som indeholder mere end 0,7 volumenprocent alkohol samt tobaksvarer.

5.2 Afgiftsændringer

I Norge nedsattes afgiften på spiritus løbende fra 2001 og frem til 2003, fra 7,04 kr. pr. pct. vol. pr. liter til 5,44 kr. pr. pct. vol. pr. liter, hvorefter afgiften i 2004 blev sat lidt op igen til 5,54 kr. pr. pct. vol. pr. liter, men altså sammenlagt et fald på 1,50 kr. pr. pct. vol. pr. liter. Dette svarer til et fald i afgiften på 52,08 norske kr. pr. flaske inkl. moms (24 pct.) på en flaske spiritus (70 cl) med 40 pct. alkohol. I danske kr. svarer det til en afgiftsnedsættelse på knap 46,87 kr. pr. flaske.

Altså er det norske incitament til at grænsehandle spiritus i Danmark i tilfælde af uændrede danske afgifter reduceret. Når valutakursforskellen er indregnet, med en valutakurs på ca. 90 danske kr. for 100 norske kroner, svarer den norske afgift målt i danske kr. til 173,11 kr. pr. flaske inkl. moms, hvilket vil sige, at der er en afgiftsforskel i danske kr. på 76,86. Så med samme avance, vil der være en prisforskel på 76,86 danske kr. for en flaske (70 cl) spiritus med 40 pct. alkohol.

Herudover har Norge sænket afgiften på mineralvand en anelse, men sammenlagt er nedsættelsen kun på 0,04 norske kr. pr. liter, svarende til 0,045 kr. inkl. (reduceret) moms. Det svarer til ca. 0,04 danske kr. Dette kan ikke forventes at have den store effekt på grænsehandelen.

Endelig har Norge sat afgiften på cigaretter op både i 2003 og 2004, således at afgiften nu udgør 178 norske kroner pr. 100 stk., hvor den tidligere udgjorde 167 kr. pr. 100 stk., hvilket svarer til en samlet stigning på ca. 6,6 pct. Inkl. moms svarer det til en prisstigning på 13,64 norske kroner, svarende til 12,28 danske kroner. Hermed bliver prisforskellen mellem Danmark og Norge forøget, hvilket øger nordmænds incitament til at grænsehandle cigaretter i Danmark.

6. Danmark

6.1 Kontrol med grænsehandelsfølsomme varer og grænsekontrol

Den 1. januar 2004 ophørte 24-timers reglen – den danske særordning. 24-timers reglen begrænsede den mængde spiritus og tobak, som kunne indføres i Danmark ved rejser fra andre EU-lande, uden at der skulle betales danske punktafgifter. Med henblik på at imødegå en vækst i grænsehandelen som følge af 24-timers regelens ophævelse, blev afgiften på spiritus og tobak nedsat den 1. oktober 2003. På grund af de store afgiftsforskelle i EU og optagelse af de 10 nye medlemslande er der dog fortsat pres på det danske punktafgiftsområde. Der er derfor fortsat behov for kontrol af personer, der rejser ind i Danmark fra andre EU-lande.

Ved overgangen til det indre marked i 1993 blev der indført nye regler for adgangen til kontrol af indrejsende til Danmark fra andre EU-lande. Der var behov for en kontrol, idet der fortsat var mængdemæssige begrænsninger for rejsendes indførsel af spiritus og tobak. I toldloven fik de statslige told- og skattemyndigheder hjemmel til også at foretage kontrol af personer i tog og på offentlige veje, hvor der før udelukkende var hjemmel til kontrol på grænsen. Kontrollen inde i landet skulle som udgangspunkt kun benyttes yderst sjældent og med få undtagelser i nær afstand fra grænsen. Kontrollen skulle som udgangspunkt ske som stikprøvevis kontrol på grænsen. Indrejsende skulle straks efter passage af landegrænsen – hvis der ikke var grænsekontrol – udfylde et angivelseskort, såfremt de medtog spiritus og tobak udover de fastsatte mængder (ordningen med de hvide postkasser ved grænserne). Som en konsekvens af gennemførelsen af det indre marked lagde EU-kommissionen (dengang EF-kommissionen) vægt på, at den kontrol, der skulle foretages ved EF's indre grænser, skulle ophøre, og at kontrollen derfor principielt skulle foretages i hele landet.

Den 1. januar 2004 blev der, som følge af ophøret af 24-timers reglen, indført nye regler for kontrol af rejsendes indførsel af afgiftspligtige varer. Ved en ændring af toldloven fik de statslige told- og skattemyndigheder hjemmel til at kontrollere og opkræve afgifter af alle punktafgiftspligtige varer, der efter de statslige told- og skattemyndigheders vurdering anses for at skulle anvendes erhvervsmæssigt⁹. Såfremt der medføres afgiftspligtige varer udover, hvad der er til eget brug, skal det forud anmeldes til den regionale told- og skattemyndighed. Den nye kontrol hjemmel gælder således for alle punktafgiftspligtige varer. Udover tobak og spiritus vil den således også gælde bl.a. øl, og vin, chokolade- og sukkervarer, mineralvand og bekæmpelsesmidler.

---

⁹ Indtil bortfaldet af 24-timers reglen for spiritus og tobak den 1. januar 2004 var der i toldloven alene hjemmel til at foretage kontrol og opkræve afgifter af rejsendes indførsel af spiritus og tobak.

Det kan tilføjes, at der for så vidt angår spiritus, tobak, vin og hedvin, samt øl i EU (cirkulationsdirektivet) er fastsat vejledende mængder for, hvad der kan ses for at være til eget brug.

Den 1. maj 2004 blev 10 nye medlemslande optaget i EU. 8 ud af de 10 lande har overgangsordninger vedrørende minimumsafgiften på cigaretter – derudover har 2 lande overgangsordninger vedrørende røgtobakken. De ”gamle” EU-lande fik i forbindelse med de nye landes overgangsordninger lov til at opretholde tredjelandsbegrænsninger og indrejsende fra 8 ”nye” medlemslande kan derfor afgiftsfrit højst medtage 200 cigaretter. De ”gamle” EU-lande kan foretage tredjelandskontrol over for rejsende, også selvom de rejsende kommer via et andet EU-land.

7. EU

7.1 EU's udvidelse

Da EU blev udvidet med 10 nye lande den 1. maj 2004 åbnedes en ny front i grænsehandelen. De nyindtrådte lande er Cypern, Estland, Letland, Litauen, Malta, Polen, Slovakiet, Slovenien, Tjekkiet og Ungarn.

Spørgsmålet er, hvilken effekt denne udvidelse af EU har på grænsehandelsområdet. Det er først og fremmest relevant, hvilke muligheder danskerne har for at hente varer i disse lande.

Når et land er medlem af EU, gælder normalt de regler for indførsel af bl.a. spiritus og cigaretter, der er gældende i EU. Det vil sige, at der må indføres spiritus, cigaretter mv. til eget brug. Dette betyder dog også, at der ikke lænere kan købes toldfrit, når der rejses til de nye EU-lande.

Der er dog fra Danmarks og flere andre af de oprindelige EU-landes side lavet særregler som følge af, at 8 ud af 10 nye medlemslande ikke opfylder EU's mindstekrav til afgifter på cigaretter. For disse 8 lande betragtes indførslen som indførsel fra tredjelande, hvormed der er begrænsninger på mængden, der må indføres, og at 24-timers reglen gælder. Særreglerne gælder, indtil landene opfylder EU's mindstekrav til afgifter, hvorefter der gælder de samme regler for indførsel af cigaretter fra disse nye medlemslande, som der gør for indførsel fra de oprindelige EU-lande. Alle 8 lande har lavet aftaler (overgangsordninger) med EU om, hvornår de skal overholde minimumsafgiftssatserne.

Man kan dog stille spørgsmålstejn ved det realistiske i, at landene kan overholde kravene til aftalt tid, jf. nedenstående tabel. Grunden er, at priserne på cigaretter i landene allerede med de nuværende afgifter er relativt meget høje-

re i forhold til landenes gennemsnitsindkomst, end det er tilfældet i de oprindelige EU-lande.

Nedenstående tabel viser hvilke begrænsninger, der er, og hvornår overgangsordningerne udløber.

Tabel V.1: Begrænsninger som følge af overgangsordninger

Land	Mængde	Overgangsordnings udløb
Estland	200 cigaretter eller 250 g røgtobak	31.12.2009
Letland	200 cigaretter	31.12.2009
Litauen	200 cigaretter	31.12.2009
Polen	200 cigaretter	31.12.2008
Slovakiet	200 cigaretter	31.12.2008
Slovenien	200 cigaretter	31.12.2007
Tjekkiet	200 cigaretter el. 100 cigarillos el. 50 cigarer el. 250 g røgtobak	31.12.2007
Ungarn	200 cigaretter	31.12.2008

Som det ses af tabellen, er Cypern og Malta ikke repræsenteret. Grunden er, at de allerede opfylder EU's mindstekrav til afgift på cigaretter. Derfor gælder der de samme regler for dem, som der gør for de oprindelige EU-lande.

Da alle lande, med undtagelse af Cypern, opfylder EU's mindstekrav til afgifter på spiritus, er der ingen overgangsordninger for indførsel af dette fra de nye EU-lande. Der kan fra disse lande, medbringes spiritus efter de samme regler som fra de oprindelige EU-lande.

Herudover har en række af landene nogle overgangsordninger mht. moms på bestemte varer og ydelser. Endvidere er der nogle overgangsordninger, der relaterer sig til energibeskatningsdirektivet, men ikke nogen der er relevante i grænsehandelsproblematikken

Som udgangspunkt sker der ikke ændringer i mulighederne for rejseaktivitet til de nye EU-lande. Landene har været åbne for turister mv. i mange år – især siden jerntæppets fald i slutningen af 1980'erne og starten af 1990'erne.

Da de fleste af de nye EU-lande ligger langt fra Danmark, må det forventes, at der for de flestes vedkommende ikke er tale om, at danskerne tager på rene indkøbsture i disse lande – det eneste land, hvortil rene indkøbsture kunne være relevant, er Polen.

For de fleste af de nye EU-lande må danskeres grænsehandel dermed forventes at ske i forbindelse med ferie i landene, og efter at de 10 lande er trådt ind

i EU kunne det være muligt, at flere danskere vil få øjnene op for landenes kvaliteter som feriemål, og at flere derfor vil rejse dertil. I det omfang dette er tilfældet, er det muligt, at danskernes grænsehandel i disse lande kan stige. Men som nævnt bortfalder muligheden for at købe toldfrit i forbindelse med rejser til landene, hvilket vil have en negativ effekt på grænsehandelen. Det vil sandsynligvis kun være indførsel af spiritus og cigaretter, der er relevant, da der næppe tages øl, vin og sodavand med sig hjem fra ferierejser over så lange afstande, som der er tale om for de fleste nye EU-landes vedkommende. Derfor fokuseres der i det følgende kun på spiritus og cigaretter. Særligt tilfældet med Polen vendes der tilbage til sidst i afsnittet.

I forbindelse med danskernes evt. nye rejsevaner til de nye EU-lande, kan der opstilles tre scenarier, der vil have forskellig indflydelse på, hvordan grænsehandelen udvikler sig.

Det første scenario er, at der ingen ændring sker, forstået således, at der er nogle danskere, der i mange år har rejst til ét af de nye EU-lande og vil fortsætte med det. Altså er der intet nyt mht. rejsevanerne, men til gengæld har reglerne for indførsel af spiritus ændret sig. Hvor der før kun kunne indføres 1,5 liter spiritus fra disse lande, kan der nu indføres ca. 10 liter til eget forbrug. Her er der altså en mulig stigning i indførslen af spiritus. For cigaretter sker der ingen ændring, da reglerne er de samme som tidligere pga. overgangsordningerne. Konsekvenserne vil være de samme, hvis rejsen til det nye EU-land erstatter en rejse til et andet land uden for EU.

Næste scenario er, at en rejse til et af de nye EU-lande vil erstatte en rejse til et "oprindeligt" EU-land. Hvis dette er tilfældet, så gælder der de samme regler for indførsel af spiritus, som der ville have gjort, hvis man var taget til et oprindeligt EU-land, hvormed der ikke burde være forskel på, hvor meget spiritus der indføres. For cigaretter derimod er der større begrænsning på, hvor meget der må indføres, end der ellers ville have været, hvormed indførslen af cigaretter faktisk burde være mindre end, hvis man var rejst til et oprindeligt EU-land. Dog er det muligt, at de der, da de rejste til et oprindeligt EU-land, ikke ville indføre hele den tilladte ration spiritus, måske vil gøre det fra det nye EU-land, da priserne på spiritus i nogle af de nye lande ligger lavere end i de oprindelige EU-lande¹⁰.

---

¹⁰ Tjekkiet, Slovakiet, Ungarn og Slovenien har prisniveauer på alkoholiske drikke, der ligger markant under gennemsnittet for EU-15 (de "gamle" EU-lande). Estland, Letland og Litauen ligger lige omkring gennemsnittet for EU-15. Malta og Cypern ligger på prisniveauer over det danske, og Polen ligger med et prisniveau lidt over gennemsnittet for EU-15. Det skal dog også nævnes, at et land som Spanien har prisniveauer på alkoholiske drikke, der ligger nede omkring niveauet for de nye EU-lande, og at Tyskland også har et prisniveau markant under gennemsnittet om end det ikke er helt så billigt som de nye EU-lande (Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken, tal fra 2002).

Sidste scenario er, at en rejse til et af de nye EU-lande er en "ekstra rejse", dvs. en rejse der ellers ikke ville være foretaget. I så fald vil der være potentiale for en stigning i både indførslen af cigaretter og spiritus, om end stigningen i indførslen af cigaretter vil være ret begrænset, som følge af de begrænsninger, der er på dette. Det gælder dog ikke spiritus, da der som nævnt kan indføres til eget brug, hvormed der er et noget større potentiale.

Sammenlagt kan det altså siges, at hvis danskeres rejser til de nye EU-lande ikke ændres, må det kunne forventes, at grænsehandel med cigaretter ikke ændres, i hvert fald indtil landene opfylder EU's mindstekrav til afgifter på disse. Grænsehandelen med cigaretter kan måske endda falde.

For grænsehandelen med spiritus gælder det dog, at det allerede fra første dag disse nye lande indtrådte i EU var tilladt at indføre spiritus til eget brug fra disse lande. Dermed kan det forventes, at grænsehandelen med spiritus vil stige, selvom antallet af ferierejser til landene ikke ændres. Dog trækker bortfaldet af det toldfrie salg i forbindelse med rejser til disse lande i den modsatte retning.

Det er dermed, kun hvis rejsen til det nye EU-land er en "ekstra" rejse, som der ellers ikke ville være foretaget, at grænsehandelen med cigaretter vil stige, men dog ikke så meget, som hvis det stadig var muligt at købe toldfrit, og det er nok begrænset, hvor mange "ekstra" rejser danskerne vil foretage som følge af EU-udvidelsen.

Som nævnt er det eneste af de nye EU-lande, der ligger relativt tæt på Danmark, Polen, hvormed det er det eneste land, hvortil rene indkøbsture måske kunne være relevant. Men Polen ligger alligevel forholdsvis langt væk, og en tur med færgen fra København til Swinoujscie i Polen tager 9-11 timer, og koster omkring 1.700 kr. for en returbillet – vel at mærke bare for bilen med chauffør. Skal der flere med i bilen, koster det mere. Alene tidsforbruget betyder sandsynligvis, at det ikke er noget, der bare lige gøres, og samtidigt gør den relativt dyre færgebillet, at der virkelig skal købes stort ind, for at det kan betale sig.

Hvis det vælges ikke at tage færgen fra København, men der i stedet køres over grænsen i Sønderjylland, er der fra grænsen tale om en tur på et sted mellem 400 og 500 km, og det er realistisk set heller ikke en tur der lige tages for at købe ind. Det samme gør sig gældende, hvis man tager Gedser-Rostock, hvor der fra Rostock er ca. 300 km til den polske grænse oven i sejlturen på 2 timer (der i højsæsonen koster 940/1270 kr. og i lavsæsonen koster 940 kr. - i højsæsonen er det dyrere at rejse i weekenden).

Under alle omstændigheder skal der for alvor være noget at spare prismæssigt for at kompensere for omkostninger ved at køre dertil både økonomisk og tidsmæssigt. Alt i alt må det vel siges, at omfanget af rene indkøbsture til Polen sandsynligvis vil være ret begrænset.

Den samlede konklusion mht. grænsehandelseffekten af EU-udvidelsen er dermed, at omfanget af ændringen i grænsehandelen afhænger af, hvordan rejsevanerne eventuelt ændres. Desuden vil ændringen i grænsehandelen hovedsageligt omfatte en mulig stigning i indførslen af spiritus.

7.2 Fjernsalgsdirektivet

På punktafgiftsområdet har Kommissionen fremsat forslag om ændrede fjernsalgsregler (ændringer i det såkaldte cirkulationsdirektiv). Cirkulationsdirektivet omfatter energiprodukter, alkohol og alkoholholdige drikkevarer og forarbejdede tobaksvarer.

Kommissionen foreslår blandt andet, at private til eget brug får mulighed for at købe punktafgiftspligtige varer i andre EU-lande med salgslandets punktafgift, uanset om varen medbringes personligt eller ej. Det eneste krav er, at personen selv arrangerer transporten. Denne del af forslaget gælder vin og spiritus. Med henvisning til sundhedspolitikken undtager Kommissionen i sit forslag tobaksvarer fra ændringen – hvorefter varen fortsat skal medbringes personligt.

Et andet element i forslaget går ud på at fjerne de vejledende mængdebestemmelser. De skal efter gældende regler anvendes, hvis medlemslandene ønsker at anvende varernes mængde ved vurderingen af, hvorvidt personligt medbragte tobaksvarer og alkoholholdige drikkevarer er beregnet til eget forbrug. De vejledende mængder er i dag 800 cigaretter, 10 liter spiritus, 90 liter vin og 110 liter øl og anvendes ved indrejse i Danmark. Disse mængder er vel at mærke kun vejledende, og hvis det kan godtgøres, at større mængder er til eget forbrug, kan man stadig slippe for at betale dansk afgift og moms.

Der lægges endvidere op til at fjerne landenes mulighed for at fastsætte, at afgiften af mineralolier skal afregnes i forbrugslandet (med forbrugslandets sats), hvis private transporterer brændstoffet hjem fra et andet EU-land på anden måde end i bilens brændstoftank eller en reservedunk. Hvis forslaget bliver vedtaget vil det betyde, at privat personer eksempelvis kan bestille deres fyringsolie i et andet EU-land og betale købslandets afgifter.

Forslaget har været behandlet i rådsarbejdsgrupperegi, hvor der er meget ringe tilslutning fra medlemsstaterne. Det forventes ikke, at forslaget vedtages i sin nuværende form.

8. Sammenfatning

Påvirkningerne af grænsehandelen omtalt i både kapitel IV og V er opsummeret i den følgende tabel.

Tabel V.2: Oversigt over samtlige påvirkninger af grænsehandelen

Fortegn på ændring ¹⁾	Ændring 2001-2004	Fortegn på ændring ¹⁾	Ændring efter 1. halvår 2004
+	Tysk cigaretafgiftsforhøjelse	-	Svensk spiritusafgiftsforhøjelse
+	Tysk dåsepant	-	Ændring af fjernsalgsdirektivet
+	Tysk afgiftsforhøjelse på alkoholsodavand	+	Tyske cigaretafgiftsforhøjelser
-	Finsk alkoholafgifts-nedsættelse		
-	Norsk spiritusafgifts-nedsættelse		
+	Norsk tobaksafgiftsforhøjelse		
+/-	EU's udvidelse		
+	Dansk spiritusafgifts-nedsættelse		
+	Dansk tobaksafgifts-nedsættelse		
+	Dansk mineralvandsafgifts-nedsættelse		
+	Dansk nedsættelse af emballageafgiften		
-	Ophævelse af 24-timers regel		
+	Øget dansk kontrol		
+	Dansk omlægning af ølafgiften		

1) + angiver mindre nettogrænsehandel i udlandet.

Af skemaet ses, at der siden 2001 er sket tiltag, der både går i retning af større og mindre grænsehandel i dansk favør. Det ses også, at flest tiltag trækker i retning af, at grænsehandelen i udenlandsk favør begrænses.

For fremtidige ændringer ses det dog, at der er flest tiltag, der trækker i udenlandsk favør mht. grænsehandelen.

Kapitel VI. Spiritusafgift

1. Grænsehandel med spiritus

Undersøgelsen i kapitlet om spiritusafgiften viser følgende:

- Grænsehandelen med spiritus udgør i 2004 omkring 6,75 mio. liter almindelig spiritus til en værdi af ca. 675 mio. kr. Hertil kommer ca. 3,5 mio. liter alkoholsodavand til en værdi af ca. 70 mio. kr. Inklusiv alkoholsodavand svarer det til ca. 31 pct. af dansk forbrug.
- Grænsehandelen med almindelig spiritus er faldet med 1 mio. liter i 2004. Det dækker over et fald på 1,25 mio. liter i Syd- og Østeuropa og en stigning på 0,25 mio. liter i Tyskland.
- Grænsehandelen med alkoholsodavand er faldet med 2 mio. liter, og den vil falde helt bort på grund af tysk afgiftsforhøjelse. En del vil dog blive erstattet af grænsehandel med almindelig spiritus i Tyskland – 0,25 mio. liter.
- Afgiftsnedsættelsen den 1. oktober 2003 på 43,75 kr. pr. flaske slog fuldt ud igennem på priserne i detailhandelen, men ikke på priserne på værtshuse mv.
- Nedsættelsen af afgiften på spiritus gav staten en provenugevinst på hen ved 0,25 mia. kr. mod forventet 0,5 mia. kr. Samtidig vandt borgerne i Danmark ca. 800 mio. kr.
- Ophævelse af 24-timers reglen for danskere gav staten et tab på henved 0,8 mia. kr. som forventet. Ved uændrede afgiftssatser ville grænsehandelen med spiritus være steget med 80 pct. Det bekræftes af svenske erfaringer.
- Nettovirkning af ophøret af 24-timers reglen og lavere danske afgiftssatser er:

Salg til udlændinge stiger med	2,25 mio. liter
+ dansk grænsehandel falder med	1,00 mio. liter
+ dansk forbrug stiger brutto med	<u>2,75 mio. liter</u>
= dansk salg med afgift stiger med	6,00 mio. liter

- Omkring 40 pct. af forbrugsfremgangen for spiritus er sket på bekostning af ølsalg her i Danmark og i grænsehandelen.
- Dansk afgift er 2 kr. pr. flaske højere end EU-15-gennemsnit, men der kan spares ca. 25 kr. pr. flaske ved køb i Tyskland og ca. 40 kr. pr. flaske i mange syd- og østeuropæiske EU-lande.

- Omkring 45 pct. af svensk spiritusforbrug er grænsehandlet og 15 pct. smuglet eller hjemmebrændt. Køb i Danmark udgør ca. 7 pct. af svensk forbrug.
- Danskernes spiritusgrænsehandelen er meget skævt fordelt. En lille andel af indkøbene udgør for en stor del af mængden. Der er også betydelig geografisk spredning. Omkring 70 pct. af sønderjydernes detailindkøb af spiritus foregår i udlandet mod ca. 20 pct. for sjællændernes vedkommende.
- Omkring en tredjedel af befolkningen drikker aldrig spiritus, men den tredjedel, der har det største forbrug, køber 80-90 pct. af de samlede mængder. Der drikkes dog langt mindre spiritus end vin og øl, og kun en meget lille del af spiritusforbrugerne drikker mere end tre genstande spiritus om dagen.
- Forbruget af spiritus er stort set uafhængigt af indkomsten, idet de mest velhavende dog har et lidt større forbrug. Yngre og selvstændige samt husmødre har et forbrug over gennemsnittet. De unge drikker dog langt mindre vin end ældre. Det samlede forbrug af vin og spiritus er således mindst for de unge.
- De mere velstående henter en større del af deres forbrug i udlandet end mindre velstående herunder f.eks. pensionister.

Analysen i kapitlet viser:

- En nedsættelse af afgiften med 10 kr. pr. flaske vil forøge salget med ca. 3,5 mio. liter. Heraf 2,5 mio. liter på grund af mindre grænsehandel – ca. 35 pct., ca. 0,65 mio. liter på grund af større forbrug (heraf dog 40 pct. på bekostning af øl) og 0,4 mio. liter til udlændinge.
- Brutto taber staten herved ca. 255 mio. kr., men ved større salg tabes netto alene ca. 20 mio. kr. i faktorpriser. Borgernes gevinst i priser uden moms er ca. 220 mio. kr., men ad åre vil offentlige udgifter mv. vedrørende sundhedsskader stige med ca. 25 mio. kr.
- Ses der bort fra sundhedsomkostninger vinder borgerne over 1.000 kr. for hver 100 kr., som staten sætter til i nettoafgiftsprovenu. Inkluderes sundhedsomkostninger vinder borgerne næsten 500 kr. pr. 100 kr., som det offentlige mister i nettoafgiftsindtægter og øgede udgifter ad åre vedrørende misbrug.
- Man kan give borgerne langt større skattelettelser pr. tabt provenukrone ved at nedsætte afgiften yderligere på spiritus end for andre drikkevarer. Denne konklusion er robust over for andre realistiske forudsætninger.

- Ved en nedsættelse med 10 kr. pr. flaske reduceres grænsehandelen med ca. 250 mio. kr. og besparelsen ved at tage på grænsehandeltur til Tyskland reduceres med ca. 70 mio. kr.

Undersøgelsen bygger bl.a. på:

- GfK's telefoninterviewundersøgelse for Skatteministeriet.
- GfK's Consumer Scan.
- Undersøgelser foretaget af Institut for grænseregionsforskning.
- GfK-undersøgelser foretaget for spiritusbranchen.
- Oplysninger fra danske grossister, der leverer til grænsehandelsbutikker.
- Oplysninger fra tyske grossister, der leverer til grænsehandelsbutikker.
- Oplysninger fra danske grænsehandelskøbmænd.
- Dansk salgsudvikling (DSK's og Coop Danmark A/S's undersøgelse).

Kapitlet er opbygget, som følger:

- Afsnit 2. Udviklingen i spiritusafgiftssatser.
- Afsnit 3. 24-timers reglens ophør.
- Afsnit 4. Priselementer og incitamentet til grænsehandel med spiritus.
- Afsnit 5. Udviklingen i salg og provenu af spiritusafgiften.
- Afsnit 6. Afgiftsnedsættelsen pr. 1. oktober 2003.
- Afsnit 7. Ændring i svenskeres indkøb i Danmark.
- Afsnit 8. Udviklingen i danskeres grænsehandel med spiritus.
- Afsnit 9. Sammenfatning af udviklingen i salget og omsætningen af spiritus.
- Afsnit 10. Danskeres besparelse ved grænsehandel med spiritus.
- Afsnit 11. Administrative hindringer.
- Afsnit 12. Virkninger af afgiftsnedsættelser på spiritus.

I bilag til kapitlet er virkningerne af ophøret af 24-timers reglen og afgiftsnedsættelserne for forbrugerne analyseret. Endvidere er vist eksempler på detailpriser i Danmark og udlandet.

2. Udviklingen i spiritusafgiftssatser

Med virkning fra den 1. oktober 2003 blev afgiften på spiritus sat ned fra 275 kr. pr. liter til 150 kr. pr. liter ren alkohol, svarende til et prisfald på 43,75 kr.

pr. flaske (70 cl flaske indeholdende 40 pct. vol.)¹¹. Det skete som led i finanslovsaftalen for 2003 mellem regeringen (Venstre og Det Konservative Folkeparti) og Dansk Folkeparti, hvor afgiften på cigaretter også blev sænket for at dæmme op for den potentielt kraftige stigning i grænsehandelen ved 24-timers reglens ophør pr. 1. januar 2004.

Afgiften på spiritus blev sidst forhøjet pr. 1. april 1986. Afgiften, der var en kombineret værdiafgift og afgift af indhold af ren alkohol, udgjorde i gennemsnit ca. 285 kr. pr. liter ren alkohol.

Den 1. juli 1996 blev afgiften, der på grund af højere engrospriser var steget til ca. 292 kr. pr. liter ren alkohol, omlagt til en afgift, der alene afhang af indholdet af alkohol jf. EU's regler om indretning af alkoholafgifter..

Afgiftssatsen blev fastsat til 275 kr. pr. liter ren alkohol. For de billige produkter svarede det til en uændret afgift, mens der var tale om betydelige fald for de dyre produkter. I gennemsnit faldt afgiften svarende til 6 kr. flaske med 70 cl og 40 pct. alkohol.

Fra 1. oktober 2003 blev afgiften reduceret fra 275 kr. pr. liter ren alkohol til 150 kr. pr. liter ren alkohol. Det svarede til 43,75 kr. for en flaske med 70 cl og 40 pct. alkohol.

Den nye afgiftssats udgør 150 kr. pr. liter ren alkohol. For spiritus med 40 pct. alkohol udgør afgiften 60 kr. pr. liter spiritus i drikkestyrke eller 42 kr. pr. flaske med 0,7 liter. Hertil kommer moms.

Foruden spiritusafgiften belastes spiritus med afgift af emballage til spiritus. Emballageafgiften på en glasflaske med 0,7 liter er 1,60 kr.

Afgiftsfaldet pr. 1. oktober 2003 afhang af alkoholindholdet. I følgende tabel VI.1 er vist virkningen af afgiftsfaldet afhængig af alkoholindholdet i spiritus.

---

¹¹ Jf. lov nr. 1063 af 17. december 2002

Tabel VI.1: Afgiftsfaldet på spiritus 1. oktober 2003 afhængig af alkoholstyrke

Spiritus	Alkoholindhold	Detailpris	Moms	Spiritusafgift	Pris uden afgift
<i>Stærk spiritus:</i>	Pct.	kr. pr. 0,7 liter			
Før	45	150,00	30,00	86,63	33,37
Efter	45	100,78	20,16	47,25	33,37
<i>Ændring</i>		-49,22	-9,84	-39,37	0
Før	40	150	30,00	77,00	43,00
Efter	40	106,25	21,25	42,00	43,00
<i>Ændring</i>		-43,75	-8,75	-35,00	0
Før	37,5	150	30,00	72,19	47,81
Efter	37,5	108,98	21,80	39,38	47,81
<i>Ændring</i>		-41,02	-8,2	-32,81	0
<i>RTD/ Alkoholsodavand:</i>	Pct.	kr. pr. 0,275 liter			
Før	6	15,00	3,00	4,54	7,46
Efter	6	12,42	2,48	2,48	7,46
<i>Ændring</i>		-2,58	-0,52	-2,06	0
Før	5,5	15,00	3,00	4,16	7,84
Efter	5,5	12,64	2,53	2,27	7,84
<i>Ændring</i>		-2,36	-0,47	-1,89	0
Før	5	15,00	3,00	3,78	8,22
Efter	5	12,85	2,57	2,06	8,22
<i>Ændring</i>		-2,15	-0,43	-1,72	0

Det ses af tabellen, at en flaske spiritus af normal drikkestyrke faldt med 40-50 kr. afhængig af alkoholstyrken. For RTD (Ready-To-Drink) eller alkoholsodavand var prisfaldet på ca. 2,15-2,6 kr. pr. flaske med 0,275 liter afhængig af alkoholstyrken.

Afgiftsnedsettelsen ville ved fuld overvæltning føre til prisfald på ca. 27 pct. i gennemsnit. For dyre produkter ville prisfaldet være mindre i procent, mens det for billige produkter ville være større i procent, jf. følgende tabel VI.2.

Tabel VI.2: Preiseffekt af afgiftsnedsettelsen pr. 1. oktober 2003

	Størrelse	Alkoholindhold	Pris før	Moms	Afgift	Pris uden afgift og moms	Afgift ny	Moms	Pris efter	Ændring
	liter	Pct. vol.	kr. pr. stk.	kr. pr. stk.		kr. pr. stk.	kr. pr. stk.		kr. pr. stk.	Pct.
Billig vodka	0,7	37,5	110,00	22,00	72,19	15,81	39,38	13,80	68,98	-37
Dyr cognac	0,7	40	300,00	60,00	77,00	163,00	42,00	51,25	256,25	-15
<i>Gennemsnit</i>	<i>0,7</i>	<i>40</i>	<i>160,00</i>	<i>32,00</i>	<i>77,00</i>	<i>51,00</i>	<i>42,00</i>	<i>23,25</i>	<i>116,25</i>	<i>-27</i>

Specielt for såkaldt billig spiritus er effekten af afgiftsændringen markant. Prisen på disse produkter falder således med 37 pct. fra 110 kr. pr. flaske til ca. 69 kr. pr. flaske, jf. tabel VI.2. For dyr spiritus, f.eks. cognac, er det procentvise fald på ca. 15 pct. noget lavere, mens en gennemsnitsflaske som følge af afgiftsnedsettelsen bliver ca. 27 pct. billigere.

De nævnte prisfald forudsætter, at afgiftsnedsettelsen bliver fuldt overvæltet. Ifølge forbrugerprisindekset faldt forbrugerpriserne for spiritus med ca. 28 pct. fra september 2003 til oktober 2003. Priserne er siden faldet yderligere med ca. 1 procentpoint. Afgiftsfaldet er således blevet fuldt overvæltet i lavere priser, i det mindste i detailhandelen.

Afgiftsfaldet den 1. oktober 2003 var på ca. 45 pct. Det svarer til de afgiftsnedsettelser, der blev gennemført i begyndelsen af 1990'erne for øl og vin.

Udover nedsettelse af satserne i 1996 og 2003 er der siden sidste forhøjelse i 1986 sket en betydelig reduktion af den reale afgiftssats. Priser og lønninger er steget, uden at afgiftssatsen er fulgt med. Denne udvikling vil fortsætte ved fortsat skattestop. Ved en inflation på 2 pct. pr. år. falder realafgiften inklusive moms med ca. 1 kr. pr. flaske pr. år. Inflationen udhuler dog også den tyske realafgift. Realafgiftsforskellen udhules derfor alene med ca. 40 øre pr. flaske pr. år.

3. 24-timers reglens ophør

Den 1. januar 2004 ophørte 24-timers reglen. 24-timers reglen begrænsede den mængde spiritus og tobak, som kunne indføres i Danmark ved rejser fra andre EU-lande, uden at der skulle betales danske afgifter og moms. Ved kor-

te rejser (under 24 timer) måtte der således ikke indføres spiritus, mens der ved længere rejser (over 24 timer) måtte indføres 1,5 liter spiritus uden dansk afgiftsberigtigelse, jf. boksen herunder.

Den danske 24-timers regel:	
<u>Korte rejser (under 24 timer)</u>	<u>Korte rejser (under 24 timer)</u>
Fra <i>andre EU-lande</i> må indføres:	Fra <i>ikke EU-lande</i> må indføres:
- ingen spiritus	- ingen spiritus
<u>Lange rejser (over 24 timer)</u>	<u>Lange rejser (over 24 timer)</u>
Fra <i>andre EU-lande</i> må indføres:	Fra <i>ikke EU-lande</i> må indføres:
- 1,5 liter spiritus	- 1 liter spiritus

Med ophævelsen af 24-timers reglen er det herefter tilladt at indføre op til 10 liter spiritus uden at skulle svare dansk afgift og moms. Disse grænser er dog kun vejledende. Hvis det kan sandsynliggøres, at en større mængde er til eget forbrug, er der intet til hinder for at indføre dette.

Af erhvervsmæssig indførsel skal der dog fortsat betales danske afgifter og moms, ligesom der stadig er begrænsninger på danskeres indførsel af bl.a. spiritus og tobak fra lande uden for EU. Her gælder det fortsat, at der højst må indføres 1 liter spiritus (eller 2 liter hedvin) uanset rejsens varighed. Disse indførselsregler er gældende i alle EU-lande.

4. Priselementer og incitament til grænsehandel med spiritus

Med afgiftsnedsettelsen på spiritus den 1. oktober 2003 blev incitamentet til at grænsehandle spiritus reduceret for så vidt angår den grænsehandel, der drives af afgiftsforskelle. Af tabel VI.3 fremgår priselementer for en 70 cl's flaske spiritus 40 pct. vol., som i Danmark i gennemsnit oprundet koster ca. 120 kr.

Table VI.3. Preiselementer for EU-landene og Norge ved dansk pris uden afgift og moms

	Detailpris	Moms	Spiritusafgift	Dansk pris uden afgift og moms
	kr. pr. flaske 40 pct. vol. 70 cl			
Østrig	89,78	14,96	20,82	54,00
Belgien	107,17	18,60	34,57	54,00
Tyskland	94,10	12,98	27,12	54,00
Danmark	120,00	24,00	42,00	54,00
Grækenland	86,02	13,12	18,90	54,00
Spanien	80,51	11,10	15,40	54,00
Finland	137,62	24,82	58,81	54,00
Frankrig	100,68	16,50	30,18	54,00
Storbritannien	131,34	19,56	57,78	54,00
Irland	164,20	28,50	81,70	54,00
Italien	83,06	13,84	15,21	54,00
Luxembourg	87,02	11,35	21,67	54,00
Holland	108,23	17,28	36,95	54,00
Portugal	86,51	13,81	18,70	54,00
Sverige	211,11	42,22	114,89	54,00
Cypern	76,44	9,97	12,47	54,00
Tjekkiet	86,98	15,69	17,30	54,00
Estland	86,48	13,19	19,29	54,00
Ungarn	87,17	17,43	15,74	54,00
Litauen	86,49	13,19	19,29	54,00
Letland	84,52	12,89	17,63	54,00
Malta	120,99	18,46	48,53	54,00
Polen	90,33	16,29	20,04	54,00
Slovenien	82,46	13,74	14,72	54,00
Slovakiet	79,26	12,66	12,61	54,00
Norge	235,75	45,63	136,12	54,00
Gennemsnit EU-15 ¹⁾	112,49	18,84	39,65	54,00
Gennemsnit EU-25 ²⁾	102,74	17,05	31,69	54,00

1) EU-15 med 15 medlemsstater.

2) EU-25 med 25 medlemsstater.

For EU-15 udgør gennemsnitsprisen for en flaske spiritus ca. 113 kr. ved samme avance som den, der gælder for en flaske, som koster 120 kr. i Danmark.

Med afgiftsnedsættelsen i 2003 er den danske spiritusafgift i højere grad blevet tilnærmet det generelle afgiftsniveau i de øvrige EU-lande. Den danske afgift ligger stadig i den høje ende, men den danske afgift er ikke længere markant højere. Derimod er afgiftssatsen i Norge, Sverige, Irland og til dels Storbritannien og Finland markant højere end i de øvrige EU-lande. Svenskere kan således spare 90 kr. pr. flaske ved at købe spiritus i danske butikker frem for at købe i svenske ved samme avance. For nordmændene er incita-

mentet endda endnu større – de kan spare 115 kr. pr. flaske ved at købe spiritus i Danmark frem for i Norge. Der er dog fortsat restriktion på, hvor meget nordmænd må indføre af spiritus. Der må maksimalt indføres 1 liter spiritus i Norge.

Inden for EU er der en minimumsafgift på 550 euro pr. hl. ren alkohol eller 40,89 kr. pr. liter ren alkohol. Det svarer til 11,45 kr. pr. 70 cl flaske med et alkoholindhold på 40 pct. vol. Landene må dog ikke nedsætte afgiften til under 1.000 euro pr. hl. 100 pct. vol. eller ca. 21 kr. pr. flaske

Markant under niveauet for de øvrige EU-lande er afgiften på spiritus i de 10 nye medlemslande (bortset fra Malta). Afgiften i Cypern og Slovakiet opfylder minimumskravet, men kun med 1 kr. pr. flaske.

Danmark tilhører sammen med Frankrig, Holland, Belgien og Malta en mellemgruppe, hvor den afgiftsbetingede prisforskel er ca. 10 kr. fra det uvægtede EU-15-gennemsnit.

I forhold til *Rapport om grænsehandel 2001* har Portugal og Spanien gennemført små forhøjelser af afgiften. Afgiften er steget med ca. 7 kr. pr. flaske inklusive moms i Holland, mens den irske afgift er steget med ca. 36 kr. pr. flaske inklusive moms heraf. Desuden har Irland og Portugal også forhøjet momssatsen. Ud over Danmark har også Finland og Norge sænket afgiften på spiritus i forhold til *Rapport om grænsehandel 2001*. Norge har på trods af en nedsættelse af spiritusafgiften fortsat den højeste afgiftssats i Europa.

Af tabel VI.3 fremgår, at ca. 25 kr. af prisforskellen mellem Tyskland og Danmark kan forklares ved afgifts- og momsforskel. Som nævnt indledningsvist pålægges spiritus i Danmark også emballageafgift. For visse mærker eksisterer returordninger. Pant- og returordningerne medfører, at priseffekten af emballageafgiften bliver mindre. Emballageafgiften er dog ikke indregnet i tabellen.

Den tyske spiritusafgift hører til blandt de laveste i Nordeuropa, og afgiften har ikke været ændret i årtier. Den tyske Rigsdag har dog i foråret 2004 vedtaget en meget kraftig forhøjelse af afgiften på såkaldte RTD ("Ready-To-Drink") eller alkoholsodavand. Afgiftsforhøjelsen fik virkning fra den 2. august 2004. Med den nye afgift bliver RTD hårdere beskattet i Tyskland, end produkterne gør i Sverige efter den almindelige spiritusafgift. Alle alkoholsodavand beskattes som spiritus i Tyskland med den nye højere sats, men kun ved alkoholindhold på højst 10 pct. I Danmark beskattes alkoholsodavand på basis af øl og vin, efter hhv. øl- og vinafgiftssatserne.

Den tyske afgiftsændring vil vende incitamentet til at grænsehandle med RTD. I følgende tabel VI.4 er vist prislelementerne for RTD i Danmark og Tyskland før og efter afgiftsændringerne.

Tabel VI.4: Prislelementer for spiritusbaseret RTD i Danmark og i Tyskland efter afgiftsændringer¹⁾

	Danmark før 1. oktober 2003	Danmark ef- ter 1. oktober 2003	Tyskland før efteråret 2004	Tyskland efter efteråret 2004
Dansk avance	kr. pr. flaske			
Detailpris	15,00	12,64	10,39	17,59
Moms	3,00	2,53	1,43	2,43
Spiritusafgift	4,16	2,27	1,46	7,66
Emballageafgift	0,50	0,50	0,16	0,16
Pris uden spiritus- afgift og moms	7,34	7,34	7,34	7,34

1) 0,275 liter indeholdende 5,5 pct. vol.

Det ses af tabel VI.4, at der tidligere ved samme avance i Tyskland som i Danmark kunne spares ca. 4 kr. pr. RTD ved at grænsehandle. Besparelsen er reduceret til under det halve efter den danske afgiftsnedsættelse. Den tyske afgiftsforhøjelse er trådt i kraft, men der kan stadig købes til gammel pris i grænseforretningerne. Efter den tyske afgiftsforhøjelse slår igennem, vil RTD være godt 6 kr. dyrere i Tyskland end i Danmark ved samme avance. Den tyske avance har dog indtil nu været lavere på RTD end i Danmark, men selv med betydelige avanceforskelle i tysk favør vil RTD blive dyrere i Tyskland end i Danmark.

5. Udviklingen i salg og provenu af spiritusafgiften

Af tabel VI.5 herunder fremgår udviklingen i provenu og salg af spiritus fra 1965-2003. Det skal bemærkes, at salg ikke er det samme som forbrug. For at opgøre det danske forbrug af spiritus behøves oplysninger om dansk indenlandsk salg, lagerforskydninger, danskeres grænsehandel i udlandet samt udlændinges grænsehandel i Danmark.

Tabel VI.5: Udviklingen i provenu af spiritusafgiften samt salg af spiritus

År	Provenu	Afgiftspligtigt salg af spiritus i 40 pct. drikkestyrke	Afgiftspligtigt salg af spiritus i liter 100 pct. vol. alkohol
	Mio. kr.	Mio. liter	
1965	453	10,6	4,6
1975	1.092	21,4	8,8
1980	1.432	19,4	7,6
1985	2.083	21,2	8,3
1990	1.982	16,7	6,7
1991	1.930	16,3	6,7
1992	1.806	14,9	6,2
1993	1.645	14,1	5,6
1994	1.633	13,9	5,6
1995	1.645	14,0	5,6
1996	1.663	15,2	5,8
1997	1.613	14,7	5,9
1998	1.639	15,2	6,0
1999	1.598	14,5	5,8
2000	1.775	16,1	6,5
2001	1.663	15,1	6,1
2002	1.683	15,3	6,1
2003	1.439	17,0	6,8

Kilde: 1965-1998 Danmarks Statistik. 1999-2004 er udledt af provenuudviklingen korrigeret for godtgørelse af afgiftsnedsættelse på lagre 30. september 2003. Optjent provenu.

Salget af spiritus lå i første halvdel af 1980'erne på omkring 8 mio. liter ren alkohol om året. Salget faldt i sidste halvdel af 1980'erne til knap 7 mio. liter ren alkohol. I begyndelsen af 1990'erne var salget på godt 6,5 mio. liter ren alkohol, men faldt i midten af 1990'erne til 5,5-6 mio. liter ren alkohol.

Salget steg midlertidigt i 2000 til ca. 6,5 mio. liter ren alkohol, men faldt hurtigt tilbage til et niveau omkring godt 6 mio. liter. Salget var markant højere i 2003 end i 2002, specielt var salget højt i 4. kvartal, efter afgiftsnedsættelsen pr. 1. oktober 2003, hvor 24-timers reglen fortsat var i kraft.

Udviklingen i salget beskriver givetvis ikke den ukendte udvikling i forbruget. Tidligere var snaps og bitter helt dominerende i forbruget af spiritus, men forbruget af snaps mv. har gennem en lang årrække været vigende. De nye generationer har et markant lavere forbrug af snaps end tidligere, og dem, der drikker snaps, udgør derfor en stadig mindre del af befolkningen. Modsat er forbruget af importeret spiritus sandsynligvis stigende. En meget stor del af

”ikke-snaps”-spiritus er grænsehandel, mens grænsehandelsandelen for snaps traditionelt har været væsentlig lavere.

Det betydelige fald i salget af spiritus i begyndelsen af 1990'erne skete samtidig med, at afgifterne på øl og vin blev sat ned. Men ved åbningen af det indre marked blev rejsegodsrestriktionerne også lempet, ligesom kontrollen i praksis blev mindre intensiv.

Da der ikke kunne aflæses nogen mærkbar virkning på salget af øl og vin af afgiftsned sættelserne, blev faldet i spiritussalget delvist forklaret ved stigninger i grænsehandelen. Dette kunne dog ikke nærmere dokumenteres, og der er strengt taget ikke sket væsentlige lempelser i rejsegodsreglerne for spiritus, som skulle medføre en stigning i grænsehandelen. Den mindre kontrol efter 1993 har dog sandsynligvis fået flere til at grænsehandle eller snarere smugle også på korte ture.

Ved den krydspriselastisitet, der tilsyneladende har kunnet konstateres i 2004 efter spiritusafgiftsned sættelsen, kan det ikke udelukkes, at de daværende øl-afgiftsned sættelser reducerede spiritussalget med måske 0,15 mio. liter ren alkohol, men som nævnt er dette vanskeligt at dokumentere.

Ophør af ”tax-free” salg 1. juli 1999 øgede indtægterne fra spiritusafgiften, men først med ca. 6 måneders forsinkelse. Op til ophøret var der blevet hamstret spiritus på rejser. Salgsfremgangen var på ca. 0,5 mio. liter ren alkohol. Ligeledes har husholdningerne sandsynligvis et større lager af spiritus i barskabet derhjemme, hvis de fortrinsvis forsyner sig på rejser, idet mange køber ind, så der er nok i perioden indtil næste rejse.

Indførelsen af Schengen-samarbejdet i foråret 2001 betød ikke nogen reel ændring af kontrolintensiteten, men for mange rejsende betød Schengen, at vurderingen af, hvor intensiv kontrollen af rejsegodsrestriktionerne var, blev ændret – hen mod en realistisk vurdering. Samtidig intensiveredes markedsføringen af spiritus i Tyskland. Spiritus blev gjort til en tilbudsvare. Det førte sandsynligvis til en stigning i grænsehandelen, hvilket reducerede dansk salg. I modsat retning har talt introduktionen af spiritusbaseret RTD, der sandsynligvis har medført et mersalg af spiritus delvist på bekostning af salg af øl. Ligeledes har lempelse af de svenske rejsegodsrestriktionerne ført til en vis stigning i svenskeres indførsel, men netto faldt salget i Danmark, hvilket indikerer en tydelig stigning i danskeres grænsehandel.

Når så mange ting sker samtidigt, kan udviklingen ikke aflæses alene af salgstallene.

Salgstallene kan dog søges opgjort for henholdsvis traditionel spiritus med omkring 40 pct. alkohol og RTD, der har omkring 5,5 pct. alkohol. I 2003 blev der banderoleret 25,4 mio. liter spiritus og betalt afgift af ca. 7 mio. liter ren spiritus. Det svare til ca. 16,2 mio. spiritus a 40 pct. og 9,2 mio. liter RTD a 5,5 pct. Da der sandsynligvis er sket en lageropbygning på grund af det stigende salg og almindelig spiritus måske kun har holdt under 40 pct. i gennemsnit, er der dog kun regnet med et salg til forbrugerne på ca. 7,3 mio. liter RTD i 2003.

Salg af RTD, der for alvor blev introduceret i 2001, steg kraftigt i 2002, hvorefter det har stabiliseret sig. Udviklingen siden 2000 kan søges beskrevet i tabel VI.6 herunder.

Tabel VI.6: Fordelingen af salg af spiritus på spiritus af almindelig drikkestyrke og spiritus i sodavand mv.

År	Salg af spiritus med normal alkoholstyrke	Salg af spiritus i RTD-produkter	Samlet salg
	Mio. liter ren alkohol/drikkestyrke	Mio. liter ren alkohol/drikkestyrke/40 pct. spiritus ækvivalenter	Mio. liter ren alkohol/ 40 pct. ækvivalent
2000	6,5/16,25	0,0/0,0	6,50/16,25
2001	6,0/15,0	0,05/1/0,1	6,05/15,25
2002	5,8/14,5	0,3/5,5/0,75	6,10/15,25
2003	6,4/16,0	0,4/7,3/1,0	6,80/17,00

Som det ses, er salget af spiritus i almindelig drikkestyrke faldet fra 2000, og er først i 2003 efter afgiftsfaldet nået op på samme niveau som i 2000. Fra 2000 til 2002 er faldet på ca. 0,7 mio. liter ren alkohol, svarende til ca. 1,75 mio. liter spiritus i drikkestyrke. Væksten i det samlede spiritussalg fra 2001 til 2002 skyldes alene RTD. RTD-salget stiger således fra 0,05 mio. liter ren alkohol til 0,3 mio. liter ren alkohol, mens det samlede salg kun stiger med 0,05 mio. liter ren alkohol.

6. Afgiftsnedsættelsen pr. 1. oktober 2003

Den 1. oktober 2003 blev afgiften på spiritus sat ned fra 275 kr. pr. liter ren alkohol til 150 kr. pr. liter ren alkohol.

Ud fra de bogførte indtægtstal fra spiritusafgiften er det muligt at beregne det afgiftsberigtigede salg i drikkestyrke (40 pct.) på månedsbasis, jf. tabel VI.7 herunder. Det fremgår tydeligt, at den lavere afgiftssats har haft effekt på det indenlandske salg af spiritus.

Tabel VI.7: Afgiftspligtigt salg i drikkestyrke (40 pct. vol.) opdelt på månedsbasis

	2001	2002	2003	2004
	Mio. liter			
Januar	0,85	0,95	1,09	1,26
Februar	0,91	0,89	0,90	1,26
Marts	1,33	1,40	1,06	1,66
<i>I alt 1. kvartal</i>	<i>3,09</i>	<i>3,24</i>	<i>3,05</i>	<i>4,18</i>
April	1,37	1,29	1,51	1,68
Maj	1,29	1,35	1,21	1,56
Juni	1,15	1,11	1,21	1,60
<i>I alt 2. kvartal</i>	<i>3,80</i>	<i>3,75</i>	<i>3,93</i>	<i>4,85</i>
Juli	1,15	1,39	1,28	1,80
August	1,18	1,21	1,08	-
September	0,98	1,06	1,06	-
<i>I alt 3. kvartal</i>	<i>3,31</i>	<i>3,65</i>	<i>3,42</i>	-
Oktober	1,29	1,31	2,57	-
November	1,56	1,42	1,74	-
December	2,09	1,95	2,27	-
<i>I alt 4. kvartal</i>	<i>4,94</i>	<i>4,67</i>	<i>6,58</i>	-
I alt	15,15	15,31	16,98	-

Kilde: Bogførte indtægstal fra spiritusafgiften.

Som det ses af tabellen, var der en svag vækst i salget af spiritus fra 2001 til 2002. Af de 15,15 mio. liter 40 pct. spiritusækvivalenter i 2001 var stort set al spiritus (15 mio. liter) af normal alkoholstyrke på ca. 40 pct. vol. Af de 15,31 mio. liter 40 pct. ækvivalenter i 2002 var ca. 14,55 mio. liter af normal styrke og resten RTD (0,75 mio. liter omregnet til 40 pct. spiritusækvivalenter). Salget af almindelig spiritus faldt således med ca. 0,45 mio. liter eller ca. 3 pct., mens salget af RTD steg.

For perioden 1. oktober 2002 til 30. september 2003 var salget af spiritus i normal drikkestyrke på ca. 14,05 mio. liter, hvortil kom ca. 1 mio. liter RTD i 40 pct. spiritusækvivalenter. I perioden 1. oktober 2001 til 30. september 2002 var salget af spiritus af almindelig drikkestyrke på ca. 14,8 mio. liter, mens der blev solgt ca. 0,75 mio. liter RTD i 40 pct. spiritusækvivalenter.

Salget af almindelig spiritus har således været faldende op til afgiftsnedsættelsen, og det samlede salg har kun kunnet stige på grund af RTD'ernes stigende salg.

Salget i 12 måneders perioden op til afgiftsnedsættelsen af almindelig spiritus faldt med ca. 0,8 mio. liter eller ca. 5 pct. i forhold til salget i de 12 måneder året før.

En del af dette fald skyldes sandsynligvis, at forbrugerne op til afgiftsnedsættelsen købte mindre almindelig spiritus, end de plejede.

Renses der for RTD, var salget af spiritus således faldende op til afgiftsnedsættelsen, og faldet ville sandsynligvis være fortsat, hvis ikke afgiften var blevet sænket.

Udviklingen i salget af spiritus i de sidste par år kan derfor beskrives som følger, hvor der er forsøgt korrigeret for udviklingen i salget af RTD og virkningen af afgiftsnedsættelsen.

Table VI.8: Udviklingen i salget af spiritus fordelt på virkning af afgiftsnedsættelse, RTD og almindelig spiritus, alt andet lige

	Spiritus i almindelig drikkestyrke – bortset fra RTD og bortset fra virkning af afgiftsnedsættelse og ved uændret 24-timers regel	RTD omregnet til almindelig spiritus – bortset fra virkning af afgiftsnedsættelse og ved uændret 24-timers regel	Virkning af afgiftsnedsættelse og ophævelse af rejsegodsrestriktioner	Samlet salg af spiritus
	Mio. liter 40 pct. spiritus			
1998/99	14,75	0,00	0,00	14,75
2000	16,15	0,00	0,00	16,15
2001	15,00	0,00	0,00	15,25
2002	14,50	0,75	0,00	15,25
2003	14,00	1,00	2,00	17,00
2004	14,00	1,00	5,75 + 0,25	21,00

Anm.: Rundet af til nærmeste tal delelig med 0,25 mio. liter.

Af tabel VI.8 fremgår, at efter afgiftsnedsættelsen har salgsmængden været meget ustabil.

Tabel VI.9: Udviklingen i salg af spiritus siden afgiftsnedsettelsen 1. oktober 2003

	Vækst i salget i forhold til samme periode året før	Vækst i pct. i forhold til året før
	Mio. liter 40 pct. spiritus	Pct.
3. kvartal 2003	- 0,21	- 6
Oktober 2003	+ 1,26	+ 96
November 2003	+ 0,32	+ 23
December 2003	+ 0,32	+ 16
4. kvartal 2003	+ 1,91	+ 41
Januar 2004	+ 0,17	+ 16
Februar 2004	+ 0,36	+ 40
Marts 2004	+ 0,60	+ 57
1. kvartal 2004	+ 1,13	+ 37
April 2004	+ 0,17	+ 11
Maj 2004	+ 0,35	+ 29
Juni 2004	+ 0,39	+ 32
2. kvartal 2004	+ 0,92	+ 23
4. kvartal 2004 - 2. kvartal 2003	+ 3,96	+ 34
Juli 2004	+0,52	+ 40

Som det ses, er salgsmængden meget varierende. Det skyldes sandsynligvis både tilfældige udsving i indtægterne før afgiftsnedsettelsen, som en egentlig salgsmængdeudvikling. På helt kort sigt kan de tilfældige udsving overdøve den egentlige salgsmængdeudvikling.

Som det ser ud nu, kan det med forsigtighed skønnes, at salget vil stige med ca. tredjedel i forhold til samme periode året før eller med ca. 5 mio. liter 40 pct. vol. spiritus (spiritus i drikkestyrke). Erfaringerne fra ophør af "tax-free"-salg viste dog, at salget, efter en nedgang i grænsehandelen på ferierejser mv., først reagerede efter ca. et halvt år. Sommeren er højsæson for ferierejser. Hvis salget af spiritus på ferierejser sydpå falder, som meget tyder på, vil salget stige mere i 3. kvartal 2004 end i første halvår 2003 pga. den ventede forsinkede reaktion. Det kan anes ved at se på salgsmængden vedrørende juli 2004.

Det ses endvidere, at salget steg meget kraftigere lige efter afgiftsnedsettelsen i oktober 2003 og op til påsken i april 2004. Til gengæld var stigningen lige efter påske usædvanlig lav.

Den meget kraftige stigning i oktober 2003 skyldes sandsynligvis i vid udstrækning en forskydning i lagre. Ved et større detailsalg vil detaillagrene normalt stige efterfølgende, og samtidig har der sandsynligvis været forbrugere, der har udskudt deres indkøb til efter afgiftsnedsættelsen.

Med betydelig usikkerhed skønnes det derfor, at lagerforskydninger mv. kan forklare 0,5 mio. liter som en engangseffekt. Korrigeres der herfor i 4. kvartal 2003 samt forskydninger omkring påske, bliver salgsfremgangen på ca. 30-35 pct. hvert kvartal, og den permanente salgsfremgang på ca. 4,5 mio. liter i forhold til før afgiftsnedsættelsen og ophævelse af 24-timers reglen. De 4,5 mio. liter er i forhold til salget før afgiftsnedsættelsen. Men salget før afgiftsnedsættelsen var også delvist påvirket af afvikling af de svenske rejsegodsrestriktioner.

Alt andet lige skønnes det derfor, at salget er steget med 5 mio. liter, som følge af afvikling af rejsegodsrestriktioner i såvel Danmark som Sverige samt dansk afgiftsnedsættelse. Hertil kommer som nævnt en forventet men forsinket effekt på ca. 1 mio. liter på grund af, at husholdningerne har et mindre lager af spiritus, når de køber ind herhjemme, end når de køber en stor del på længere ferieture mv.

Med en vis usikkerhed skønnes salget således at ville udgøre 21 mio. liter i 2004/2005 ved uændrede regler her og i udlandet.

De ekstra 6 mio. liter spiritus af drikkestyrke, kan forklares ved:

Ændring i forbruget på grund af:

- Lavere afgift (netto stigning i forbrug og fortrængning af øl).

Ændring i dansk grænsehandel på grund af:

- Øget forbrug (afgiftsnedsættelse og ophør af 24-timers regel).

Ændring i svensk grænsehandel på grund af:

- Virkning af lavere dansk afgift.
- Virkning af dansk 24-timers regel (transit fra Tyskland).
- Virkning af svensk rejsegodsrestriktion.

7. Ændring i svenskeres indkøb i Danmark

7.1 Svensk kilde til belysning af svensk indførsel fra Danmark

Svenskeres indkøb i Danmark er blevet påvirket af tre faktorer:

- Virkning af afskaffelse af de svenske rejsegodsrestriktioner.

- Virkning af ophævelse af de danske rejsegodsrestriktioner.
- Virkning af dansk afgiftsnedsettelse.

Rejseindførsler til Sverige har også indtil 1. januar 2004 været begrænset af særlige regler.

De svenske rejsegodsrestriktioner har udviklet sig som følger:

Tabel VI.10: Udviklingen i de svenske og danske rejsegodsrestriktioner ved rejser i EU

	Før 1. juli 2000	Fra 1. juli 2000- 31. december 2000	Fra 1. januar 2001 til 31. december 2001	Fra 1. januar 2002 til 31. december 2002	Fra 1. januar 2003- 31. december 2003	Fra 1. januar 2004
<i>Sverige:</i>	liter					
Spiritus	1	1	1	2	5	10
Hedvin	3	6	6	6	6	20
Vin	5	20	26	26	52	90
Øl	15	24	32	32	64	110
<i>Danmark:</i>	Liter					
Spiritus – korte rejser	0	0	0	0	0	10
Spiritus – lange rejser	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	10

Anm.: Grænserne fra 2004 kan overskrides, hvis den rejsende kan godtgøre, at varen er til eget forbrug.

Som det kan ses, har Sverige gradvist måttet forhøje deres ration for spiritus i 2002, 2003 og 2004, mens Danmark har kunnet fastholde restriktionerne helt frem til udgangen af 2004.

Den gradvise ophævelse af de svenske rejsegodsrestriktioner trækker i retning af et større køb i svensk udland, herunder Danmark. Det er dog først fra 2003, at svenskere for alvor har reageret på de stigende kvoter.

De danske rejsegodsrestriktioner har imidlertid også haft en positiv virkning på svenskeres køb i Danmark. I 2003 har svenskere måttet købe 5 liter i Tyskland, men hvis Danmark har været brugt som transitland måtte højst 1,5 liter føres ind i Danmark. Selv om ikke alle har været opmærksomme på denne regel, har de danske rejsegodsregler været med til at holde svenskeres køb i Tyskland nede og købet i Danmark oppe. Denne virkning blev anfægtet af EU Kommissionen, men da reglerne nu er ændret er der ikke længere nogen sag.

Yderligere har den generelle lempelse øget Tysklands konkurrencedygtighed i forhold til Danmark. Det er for mange svenskere dyrere at tage til Tyskland end til Danmark, men modsat er priserne lavere i Tyskland end i Danmark. Ved højere rationer er gevinsten ved at tage til Tyskland blevet større, og lempelsen af rejsegodsrestriktionerne har derfor ikke entydigt været fremmende for svenskeres køb af spiritus i Danmark. Før var det måske optimalt at tage på to ture til Danmark og hente 5 liter hver gang. Efter ophævelse af rejsegodsrestriktionerne, er det blevet mere fordelagtigt at hente 10 liter i Tyskland på en enkelt tur.

I Sverige har udviklingen i svenskeres indførsler været fulgt i en årrække.

Hver måned er et repræsentativt udsnit af den svenske befolkning blevet udspurgt om deres indkøbsvaner. Resultatet af undersøgelsen er usikker vedrørende niveau, men vurderes som havende mindre usikkerhed vedrørende udvikling. Der er derfor brugt en opregningsfaktor for svenskeres indkøb i udlandet. Denne faktor er selvsagt usikker, jf. at underangivelserne må forventes at falde i takt med, at det er blevet lovligt at rejsehandle en større mængde.

Med disse forbehold kan de svenske erfaringer beskrives, jf. SOU 2004:86.

Tabel VI.11: Udviklingen i forsyningen af spiritus til Sverige

	Svensk indenlandsk salg	Svensk grænsehandel	Smugling og hjemmebrændt	I alt svensk konsum	Andel ej svensk beskattet
	Mio. liter 40 pct. spiritus				Pct.
1996	28,13*	9,38*	13,13*	50,63*	44
1998	24,38*	13,13*	9,38*	48,75*	50
2000	24,38*	11,25*	5,63*	43,13*	43
2001	26,25*	13,13*	7,50*	46,88*	44
1. halvår 2002	12,19	6,56	4,69	23,25	48
2. halvår 2002	13,87**	6,38**	2,81**	25,50**	46
2002	26,06	12,94	7,50*	48,75*	47
1. halvår 2003	11,63	7,69	3,00	22,31	48
2. halvår 2003	12,76**	10,50**	2,63**	26,44**	52
2003	24,38	18,19	5,63*	48,75*	50
1. halvår 2004	10,31	10,31	4,69	25,31	59
2. halvår 2004 (skøn)	10,88**	13,50**	3,56**	27,94**	61
2004 skøn	21,19	23,81	8,25	53,25	60

Anm: De svenske tal i SOU 2004:86 er normalt angivet i liter ren alkohol pr. person på mindst 15 år med enten en decimal eller to decimaler. Der er regnet op med 7,5 mio. svenskere på mindst 15 år i alle tilfælde.

De med * markerede tal er angivet med 1 decimal, f.eks. 0,7, mens de andre tal er angivet med to decimaler, f.eks. 0,68. Afrundingsusikkerheden for de med * markerede tal er således alene ca. +/- 0,9 mio. liter, mens den for de andre tal alene er ca. +/- 0,09 mio. liter.

De med ** er beregnet residualt og derfor særligt usikre.

Det ses af tabellen, at det svenske spiritusforbrug efter de svenske opgørelser er forholdsvis stabilt. Forbruget faldt fra 1996, hvilket måske skal ses i sammenhæng med, at forbruget af vin fra 1996 til 2003 er steget med ca. 70 pct., mens det samlede ølforbrug er steget med ca. 25 pct. ("starköl" + 70 pct. og "folköl" – 38 pct.). Grænsehandelen mv. for øl og vin har været stigende, men det indenlandske salg er også steget, men med mindre end grænsehandelen. Således udgjorde det indenlandske salg (inkl. smugling og hjemmebrændt) 80-85 pct. i 1996, men kun ca. 65 pct. i 2003.

Svensk grænsehandel faldt fra 1998 til 2000 sandsynligvis i forbindelse med ophør af "tax-free"-salg. Samtidigt faldt hjemmebrænding. Svensk grænsehandel er steget kraftigt fra efteråret 2003 og i 2004.

Der er en vis vækst i grænsehandelen i første halvår af 2003 og en betydelig vækst i anden halvår af 2003 og videre i 2004.

Fra 2002 til 2004 stiger grænsehandelen med ca. 11 mio. liter. Det hjemlige salg falder samtidig med ca. 5 mio. liter, og forbruget stiger med ca. 5 mio. liter, idet der også regnes med en vis stigning i smuglinger mv. Smuglingerne

anslås til ca. 3 mio. liter. Den del af forbruget, hvoraf der betales afgift, falder fra ca. 53 pct. til ca. 40 pct.

I den svenske udredning er der endvidere set på, hvorfra grænsehandelsspiritus indføres. Den danske andel er oplyst at stige fra 10 pct. i 2002 til 14 pct. i 2003, mens den tyske andel er oplyst at stige fra 27 pct. i 2002 til 31 pct. i 2003. I følgende tabel er vist udviklingen i svenskeres indførsel af spiritus, hvis 2003-andelene også gælder i 2004 og under alternative antagelser:

Tabel VI.12: Svensk grænsehandel fordelt på lande, 2001-2004

	2001	2002	2003	2004	2004 alternativ ²⁾
	Mio. liter 40 pct. spiritus				
<i>I alt indført af svenskere fra udlandet:</i>	13,13	12,94	18,19	23,81	23,75
- heraf fra Danmark	1,31 ¹⁾	1,29	2,55	3,33 ¹⁾	3,50
- heraf fra Tyskland	3,55 ¹⁾	3,50	5,64	7,38 ¹⁾	8,00
- heraf fra Finland	1,05 ¹⁾	1,04	1,09	1,43 ¹⁾	1,50
- heraf fra det øvrige EU	4,07 ¹⁾	4,01	4,55	5,95 ¹⁾	5,50
- heraf fra uden for EU	3,28 ¹⁾	3,11	4,37	5,71 ¹⁾	5,25

1) Beregnet under forudsætning af, at samme forhold gør sig gældende i 2004 som i 2003 – og tilsvarende med 2001 som i 2002. SOU 2004:86

2) Fra 2003 til 2004 ophæves rejsegodsrestriktionerne, desuden blev den danske afgift sænket pr. 1. oktober 2003. Disse forhold bevirker, at fordelingen af grænsehandelen fra 2003 ikke er repræsentativ for grænsehandelen for 2004. Tallet 2004 alternativ er justeret for disse forskelle.

I alt er svenskeres indførsel via rejser steget med ca. 84 pct. fra 2002 til 2004. For Danmark er væksten dog ca. 158 pct., for Tyskland ca. 110 pct. og for andre ca. 61 pct. I gennemsnit ekskl. Danmark er væksten på 76 pct.

Den svenske vækst i indførsel fra 2002 til 2003 er på ca. 40,6 pct. Stigningen var ca. 17 pct. for 1. halvår 2003 i forhold til andet halvår af 2002. For Danmark var stigningen for hele 2003 i forhold til 2002 dog på 97,6 pct., for Tyskland 61,1 pct., og for andre på ca. 22,7 pct. For alle andre end Danmark er væksten på 34,4 pct.

Væksten i svenskeres indførsel er summen af virkningen af, at den danske afgift er sat ned, og at Sverige og Danmark har ophævet rejsegodsrestriktionerne.

Fra 2002 til 2003 steg den svenske ration fra 2 til 5 liter. Den svenske indførsel eksklusive indførsel fra Danmark steg med 34 pct. Stigningen var klart større i sidste del af 2003 end i første halvdel. Forhøjelse af rejsegodsrationen har sandsynligvis størst betydning for indførsler fra de lande, hvor indførslen kan ske i bil (Danmark og Tyskland).

Med betydelig usikkerhed kan det på den baggrund skønnes, at de svenske oplysninger om stigende indførsel fra Danmark kan deles op som følger.

Tabel VI.13: Væksten i svenskeres spiritusgrænsehandel i Danmark

	Fra 2002 til hhv. 2003 og 2004	Fra 2002 til hhv. 2003 og 2004 ved alternativ antagelse ¹⁾
	Mio. liter 40 pct. vol.	
<i>Samlet vækst i indførsel af spiritus fra Danmark til Sverige fra 2002 til 2003</i>	1,25	
- heraf i 1. halvår 2003, som følge af mere lempelige svenske rejsegodsregler	0,15	
- heraf 2. halvår 2003	1,10	
- heraf 2. halvår 2003, som følge af mere lempelige svenske rejsegodsregler	0,35	
- heraf pga. dansk afgiftsnedsættelse i 4. kvartal 2003	0,75	
Samlet vækst 3. kvartal 2003	0,15	
Samlet vækst 4. kvartal 2003	0,95	
<i>Samlet vækst i indførsel af spiritus fra Danmark til Sverige fra 2002 til 2004</i>	2,05	2,20
- heraf ændret svenske rejsegodsrestriktioner	+ 1,25	+ 1,50
- heraf ændrede danske rejsegodsregler (transit via Tyskland)	- 0,50	- 0,75
- heraf dansk afgiftsnedsættelse	+ 1,30	+ 1,45

1) jf. tabel VI.12.

Den svenske vækst i rejsegodsindførslen fra 2002 til 2004 på 11 mio. liter kan med betydelig usikkerhed skønnes at være fordelt som følger:

	<u>Stigning fra 2002 til 2004</u>
Samlet svensk vækst i rejsegodsindførsel	11,00 mio. liter (85 pct.)
- heraf ej nabolande	3,75 mio. liter (50 pct.)
- heraf nabolande ej restriktioner	5,75 mio. liter (110 pct.)
- heraf dansk afgiftsnedsættelse	1,50 mio. liter.

Det skal understreges, at de svenske opgørelser er usikre, bl.a. fordi år 2004 endnu ikke er gået.

Der er også foretaget andre undersøgelser i Sverige end dem, der ligger bag den offentlige udredning. Skatteministeriet har fået kopi af en af de undersøgelser, der er udført for den svenske spiritusbranche. Denne undersøgelse viser, at den danske andel af svenskeres indkøb i udlandet er steget fra ca. 12 pct. i 2003 til ca. 16-17 pct. i 2004 altså en kraftigere stigning end de mere officielle opgørelser.

7.2 Danske kilder til belysning af svensk indførsel fra Danmark

Der er også danske kilder til belysning af svenskeres (og andre udlændinges) køb i Danmark.

I slutningen af 1997, før ophøret af det "tax-free"-salg indenfor EU, kunne det opgøres, at der på færger, fly og i lufthavne mv. mellem Danmark og udlandet blev solgt ca. 14,6 mio. liter spiritus til danske og udenlandske rejsende, fordelt som ca. 8,2 mio. liter til udlændinge, heraf måske 2-3 mio. liter til svenskere, henved 3 mio. liter til tyskere og ca. 3 mio. liter til andre.

Salget til udlændinge med dansk afgift efter ophør af "tax-free"-salg blev skønnet til 2-2,5 mio. liter, hvoraf måske 80 pct. var til svenskere, dvs. 1,5-2,0 mio. liter.

Ifølge Institut for grænseregionsforskning købte udlændinge i 2000 ca. 1,3 mio. liter spiritus i Danmark med dansk afgift i 2000, men 3,6 mio. liter spiritus og hedvin i 2001.

Skatteministeriet fandt 2001-indførslen (efter åbningen af Øresundsbron) for stigende, men i modsat retning trak svensk devaluering. Udlændinges grænsehandel blev skønnet til 2,8 mio. liter.

Det er meget højere, end de svenske undersøgelser indikerer for 2002, men måske har der allerede fra 2001 til 2002 været en vis forskydning i grænsehandelen fra Danmark til Tyskland. Det kan heller ikke udelukkes, at Skatteministeriets skøn var for højt i 2000/2001.

I forbindelse med denne *Rapport om grænsehandel 2004* har danske detailforretninger oplyst om deres vækst i salget. Salget af spiritus i Københavns Lufthavn med afgift er oplyst, at være steget med ca. 5-10 pct. i værdi, og da priserne er faldet med ca. 25 pct. svarer det til en vækst på 40 pct.

Der er en række oplysninger fra detailforretninger, der typisk frekventeres af mange svenskere, om stigninger i salget af spiritus med 200-300-600 pct. og andre meget høje vækstrater.

Fra visse grossister, der leverer importeret spiritus til danske detailforretninger, er oplyst vækst i salget af spiritus på 175 pct. i Frederikshavn (inkl. ved salg til danskere) og på 275 pct. i Helsingør (inkl. salg til danskere). Vækst i salget til svenskere kan således meget vel være på 200-300 pct.

Trafikken på Øresundsbron og færgetrafikken er steget præcis efter 1. oktober 2003, hvor spiritusafgiften i Danmark blev sænket.

De Samvirkende Købmænd (DSK) og Coop Danmark A/S har oplyst følgende om spiritusandelen af salget i en række detailforretninger.

Tabel VI.14: Spiritusandelen af salget i forskellige egne af Danmark

	Andel af omsætning 1. halvår 2003	Andel af omsætning 1. halvår 2004	Vækst i mængde oplyst af DSK og Coop	Vækst i mængde beregnet af SKM
	Pct.			
Sønderjyllands Amt	0,9	0,7		8
Ribe Amt	1,4	1,4	35	39
Vejle Amt	1,7	1,6	32	31
Øvrige Jylland	1,8	1,9		47
Fyn	2,1	1,9		26
Lolland-Falster og Møn	2,1	2,0		32
HT-området	2,5	2,8	70	56
Øvrige Sjælland	2,2	2,2		39
Hele landet	2,0	2,1	53	46

Kilde: De Samvirkende Købmænd (DSK) og Coop Danmark A/S

Væksten for hele landet oplyses til 53 pct., men væksten i salget af hele flasker oplyses alene til at udgøre 25 pct.

Det kan bemærkes, at den højeste vækst synes at have fundet sted i hovedstadsområdet, hvor de fleste svenske indkøb finder sted.

Oplysningerne om, at væksten i hele flasker alene har været 25 pct., men at den samlede vækst har været 53 pct. kan ikke rigtig stemme. De 53 pct. er beregnet ved at se på væksten i andelen af omsætningen under forudsætning af, at den samlede omsætning har været konstant og korrigeret for, at priserne efter Danmarks Statistik er faldet med ca. 28,4 pct. Danmarks Statistiks prisindeks indeholder dog sandsynligvis ikke RTD/alkoholsodavand.

Med en vis usikkerhed har detailomsætningen i første halvdel af 2003 måske været som følger:

7,5 mio. alm. flasker à 160 kr.	1,200 mia. kr.
15 mio. RTD-flasker à 15 kr.	0,225 mia. kr.
I alt	1,445 mia. kr.

Prisen på almindelige flasker spiritus er måske faldet med 45,50 kr. pr. flaske, mens RTD er faldet – lavt sat – med 2 kr. pr. flaske. Hvis salget af almindelige flasker er steget med 25 pct., mens hele omsætningen er steget med 9-10 pct. (mængdeindeks 1,53 ganget prisindeks 0,716 giver ca. 1,095), skulle regnestykket for 1. halvår af 2004 se således ud:

9,4 mio. flasker à 114,40 kr.	1,073 mia. kr.
40 mio. flasker RTD à 12,50 kr.	0,506 mia. kr.
I alt	1,579 mia. kr.

Det er næppe realistisk, at RTD-salget skulle være steget med næsten 175 pct.

Oplysningerne fra DSK og Coop Danmark A/S kan ikke anvendes til særligt præcise beregninger. Oplysningerne kan ikke i sig selv bekræfte de svenske resultater, men alene tendenserne heri. Men modsat kan oplysninger fra DSK og Coop Danmark A/S heller ikke afkræfte de svenske resultater.

Med betydelig usikkerhed skønnes følgende udvikling herefter af Skatteministeriet.

VI.15: Udviklingen i udlændingenes grænsehandel i Danmark

	Svensk grænsehandel – uændret dansk afgift og rejsegodsregler	Virkning af ændrede rejsegodsregler netto	Virkning af dansk afgifts-nedsættelse	Indførsel af andre end svenskere fra Danmark	I alt salg til udlændinge fra Danmark
	Mio. liter normal drikkestyrke				
2000	1,3			0,4	1,75
2001	1,3	0	0	0,4	1,75
2002	1,3			0,4	1,75
2003	1,3	0,50	0,50	0,4	2,75
2004	1,3	0,75 ¹⁾	1,50	0,4	4,00

1) 1,5 mio. liter vedrørende ophævelse af svensk rejsegodsregel og -0,75 mio. liter vedrørende ophævelse af dansk rejsegodsrestriktion.

8. Udviklingen i danskeres grænsehandel med spiritus

8.1 Opgørelse af den samlede spiritusgrænsehandel

Der er en række kilder til belysning af danskeres grænsehandel med spiritus:

- GfK-undersøgelser foretaget for spiritusbranchen.
- Oplysninger fra danske grossister, der leverer til grænsehandelsbutikker.
- Oplysninger fra tyske grossister, der leverer til grænsehandelsbutikker.
- Oplysninger fra danske grænsehandelskøbmænd.
- Dansk salgsudvikling.
- GfK-undersøgelse af grænsehandelen for Skatteministeriet.

Det kan være meget vanskeligt at udlede en konsistent udvikling og niveau, da kilderne til en vis grad ikke siger det samme.

I *Rapport om grænsehandel 2001* blev danskeres grænsehandel med spiritus og spiritusmarkedet af Skatteministeriet anslået til følgende.

VI.16: Danskeres grænsehandel med spiritus, 1998/99-2001¹⁾

	1998/99	2000	2001
	Mio. liter 40 pct. vol.		
Salg med afgift i Danmark	14,7	16,1	15,1
Salg til andet end danske husholdninger	5,4	6,3	6,8
- heraf til danske husholdninger	9,3	9,8	8,3
Grænsehandel i Tyskland	3,2	2,5	3,5
Grænsehandel i andre lande	4,7	3,0	3,2
<i>Grænsehandel i alt</i>	7,9	5,5	6,7
Husholdningernes forbrug	17,2	15,3	15,0
	Pct.		
Grænsehandelsindkøbsandel af husholdningernes forbrug	46	36	45

1) Dele af Tabel VI.10 i *Rapport om grænsehandel 2001* (side 122).

Overslaget byggede på en række kilder, herunder ikke mindst de af GfK udførte undersøgelser for VSOD/spiritusbranchen. Overslaget var usikkert, og der var andre kilder, der gav andre resultater. For nærmere detaljer henvises til *Rapport om grænsehandel 2001*.

GfK har i en længere årrække spurgt danske husholdninger om, hvor de har købt spiritus og hedvin. Undersøgelserne er usikre, jf. at der oplyses et samlet

set urealistisk lavt samlet indkøb, men der kan måske bedre fæstnes lid til de andele, der oplyses købt i henholdsvis Danmark og udlandet.

Andelene af danskeres forbrug af spiritus købt i udlandet har udviklet sig som følger:

August 2001	42 pct.
November 2001	51 pct.
Januar 2002	41 pct.
April 2002	44 pct.
August 2002	47 pct.
November 2002	49 pct.

De 45 pct., der anvendtes i *Rapport om grænsehandel 2001*, svarede til gennemsnittet af GfK-undersøgelserne for august 2001, november 2001 og januar 2002.

Bortset fra de 51 pct. fra november 2001 er billedet, at grænsehandelen var stigende.

I følgende tabel er en del af undersøgelsesernes resultater nærmere beskrevet.

Tabel VI.17: Indkøbsvaner for spiritus og hedvin omkring 2002

	Antal flasker købt i seneste 12 måneder pr. adspurgt	Opregnet til mio. liter for hele befolkning	Andel købt i Danmark	Andel købt i Tyskland	Andel købt "tax-free"	Andel andet udland
	Stk.	Mio. liter	Pct.			
Nov. 2001	4,6	14,2	49,1	19,3	16,8	14,7
Feb. 2002	4,2	12,9	58,6	15,6	13,2	12,6
Apr. 2002	5,0	15,4	56,3	18,8	13,6	10,2
Aug. 2002	4,3	13,2	52,8	19,9	10,3	17,0
Okt. 2002	2,9	8,9	50,8	21,0	12,3	15,9
<i>Snit 2002</i>	<i>4,1</i>	<i>12,6</i>	<i>54,6</i>	<i>18,8</i>	<i>12,4</i>	<i>13,9</i>

Kilde: GfK for spiritusbranchen

Som det ses af tabellen, varierer det samlede indkøb og de enkelte andele ofte fra undersøgelse til undersøgelse, uden at der synes at være nogen særlig grund hertil. Der er dog en tendens til, at grænsehandelsandelen stiger gennem 2002.

Det kan være vanskeligt at fortolke GfK's telefoninterviews.

Ses der på gennemsnittet for 2002, skulle følgende være gældende:

Salg i Danmark til danskere (54,6 pct. af 12,6 mio. liter)	6,9 mio. liter
Køb i Tyskland	2,4 mio. liter
Køb "tax-free"	1,6 mio. liter
Køb andet udland	1,8 mio. liter
I alt i udlandet	5,7 mio. liter

Altså 6,9 mio. liter spiritus og hedvin blev solgt i Danmark til danskere, og 5,7 mio. liter spiritus og hedvin blev solgt i udlandet til danskere.

Men salget af almindelig spiritus og hedvin var i alt ca. 17,50 mio. liter i Danmark i 2002, heraf ca. 15,75 mio. liter til danskere. En del af det, der sælges til danskere er dog til restauranter og andet forbrug i ikke-husholdninger, og GfK har alene spurgt om husholdningernes indkøbsvaner.

Forskellen mellem det, der bliver solgt til danskere, og det husholdningerne køber i Danmark efter GfK's undersøgelser er således på ca. 9 mio. liter eller ca. 55 pct. af det, der sælges til danskere.

Det er ikke realistisk, at over halvdelen af den spiritus og hedvin, der sælges i Danmark til danskere sælges via restauranter, som gaver etc. Der må derfor være en del af husholdningernes indkøb, der ikke er med. Det kunne f.eks. være storforbrugere af alkohol. Desuden er spiritus en demeriterende vare, som ofte bliver underangivet i undersøgelse af denne type. Endelig er det vanskeligt at erindre indkøb i de seneste 12 måneder.

I fortolkningen ovenfor har udgangspunktet været, at de, der blev interviewet, udtalte sig om egne indkøb og ikke om hele familiens indkøb. Var det imidlertid hele familiens indkøb, ville tallene være omkring det halve.

Undersøgelsen er tilrettelagt ud fra, at den interviewede udtaler sig om egne indkøb, men hvordan svares der, når indkøbene foretages i fællesskab?

I stedet for at se på de absolutte tal, kunne det være andelene, der var mest interessante. Grænsehandelen kan da beregnes ved at tage udgangspunkt i salget i Danmark til ikke-udlændinge – et tal der kendes nogenlunde – og derfra trække et skønnet salg til ikke-husholdninger på måske 3 mio. liter (branchekilder oplyser 1,5-5 mio. liter).

Følgende resultat for 2002 vil dermed opnås:

Salg af spiritus med afgift i 2002	15,25 mio. liter
- salg af RTD	0,75 mio. liter
<hr/>	
= Salg af almindelig spiritus i Danmark	14,50 mio. liter
- salg til udlændinge	1,75 mio. liter
- salg til restauranter	3,00 mio. liter
+ salg af hedvin	3,00 mio. liter
<hr/>	
= Salg til danske husholdninger i Danmark 54,6 pct.	12,75 mio. liter
+ købt i Tyskland	4,50 mio. liter
+ købt "tax-free"	3,00 mio. liter
+ købt i andet udland	3,25 mio. liter
<hr/>	
= Dansk forbrug af spiritus og hedvin	23,50 mio. liter
- heraf købt i udlandet	10,75 mio. liter
- heraf spiritus, hvis samme andel spiritus grænse- handles	
som for hedvin og spiritus samlet set	8,25 mio. liter

Fortolkes undersøgelserne således, at det er andelen og ikke de absolutte niveauer, der er korrekte, er danskeres samlede grænsehandel med spiritus og hedvin således på ca. 10,75 mio. liter, eller næsten det dobbelte af det målte absolutte tal.

Dette tal virker også urealistisk højt. I de tidligere undersøgelser har Skatteministeriet søgt GfK-undersøgelserne sammenholdt med andre usikre kilder, og tolket GfK-undersøgelserne som et sted mellem det absolutte tal og det relative tal. Tages der hensyn til, at grænsehandelen med hedvin sandsynligvis er relativt mindre end for spiritus, vil vurderingen være en grænsehandel på ca. 7,25 mio. liter.

De 7,25 mio. liter er beregnet således:

Samlet grænsehandel absolutte tal hedvin og spiritus	5,7 mio. liter
- grænsehandel, hedvin $3 \text{ mio. liter} * 6,9/15,75 * 0,5 \text{ maks.}$	0,7 mio. liter
<hr/>	
= Grænsehandel, spiritus	5,0 mio. liter
Samlet grænsehandel relative tal hedvin og spiritus	10,75 mio. liter
- grænsehandel hedvin højst	1,50 mio. liter
= Grænsehandel spiritus	9,25 mio. liter
<hr/>	
Gennemsnit af 5,0 mio. liter og 9,25 mio. liter	7,25 mio. liter

Skatteministeriets fortolkning af GfK-undersøgelserne for spiritusbranchen er således, at grænsehandelen med spiritus i 2002 udgjorde ca. 7,25 mio. liter, men at GfK-undersøgelserne åbner mulighed for, at grænsehandelen har været 2 mio. liter større eller mindre.

Dette er alene en fortolkningsusikkerhed for gennemsnittet af de 4 undersøgelser i 2002. Usikkerheden er større, hvis man ser på hver af undersøgelserne for sig.

Der er også andre fortolkningsusikkerheder nemlig fordelingen mellem Tyskland, "tax-free" og andet udland.

En del af "tax-free" er måske i virkeligheden indkøb med afgift på færger mv., hvor der tidligere blev solgt "tax-free", og hvor rederierne fortsat reklamerer med, at salget sker til "tax-free"-priser. Det kan ikke udelukkes, at en del, måske 50 pct. af "tax-free", i virkeligheden er salg på færger mellem Danmark og Tyskland.

GfK ophørte med at foretage undersøgelser, hvor der blev spurgt om indkøbssted inden for de seneste 12 måneder i slutningen af 2002. I 2003/04 har GfK for spiritusbranchen derimod spurgt om indkøb seneste to måneder.

Resultatet af de hidtidige fire undersøgelser målt på andel købt i udlandet er:

September 2003	51,5 pct.
December 2004	23,4 pct.
Marts 2004	31,6 pct.
Juli 2004	35,0 pct.
September 2004	37,8 pct.

Resultatet af undersøgelserne efter dansk afgiftsnedsættelse er vist i følgende tabel VI.18.

Tabel VI.18: GfK-undersøgelse for spiritusbranchen

	Antal flasker købt i seneste 2 måneder pr. adspurgt	Opregnet til mio. liter for hele befolkningen	Andel købt i Danmark	Andel købt i Tyskland	Andel købt "tax-free"	Andel andet udland
	Stk.	Mio. liter	Pct.			
Sep. 2003	1,0	18,8	48,5	22,6	11,2	16,7
Dec. 2003	1,1	20,3	76,6	14,3	4,8	4,3
Mar. 2004	1,1	20,3	68,4	19,0	5,6	7,0
Jul. 2004	1,2	22,2	65,0	21,4	5,6	8,0
Sep. 2004	1,1	20,3	62,2	21,5	6,6	9,7
2002 snit		12,6	54,6	18,8	12,4	13,9

Kilde: GfK

Igen er det ikke nødvendigvis niveauet men udviklingen, der kan lægges vægt på.

Andel købt i Danmark er klart større nu efter afgiftsnedsættelsen end før. Andelen købt i Tyskland er imidlertid ikke faldet, men udgør den samme andel som før. Da købet alt i alt er steget er den samlede grænsehandel i Tyskland steget. Derimod har der været et markant fald i grænsehandelen i andet udland og "tax-free". Denne udvikling lader sig bekræfte af andre kilder.

I forhold til 12 månedersundersøgelserne er de interviewede klart bedre i stand til at huske deres indkøb i de seneste to måneder.

Der er igen fortolkningstvivel om GfK's tal. Er det niveau eller andel, der er mest korrekt eller er det en blanding?

Tages der udgangspunkt i de seneste undersøgelser for juli 2004 og september 2004, der vedrører indkøb i forsommeren 2004 og sommeren 2004, og regner denne op til helår, under antagelse af en ligelig sæsonfordeling, fås følgende resultat:

	<u>Forsommer 2004</u>	<u>Sommer 2004</u>
Køb i alt hedvin og spiritus	22,2 mio. liter	20,3 mio. liter
- heraf Danmark (65/62,2 pct.)	14,4 mio. liter	12,6 mio. liter
- heraf Tyskland (21,4/21,5 pct.)	4,8 mio. liter	4,4 mio. liter
- heraf "tax-free" (5,6/6,6 pct.)	1,2 mio. liter	1,3 mio. liter
- heraf andet udland (8,0/9,6 pct.)	1,8 mio. liter	1,9 mio. liter
<u>Grænsehandel i alt</u>	<u>7,8 mio. liter</u>	<u>7,7 mio. liter</u>

Det giver en samlet grænsehandel med spiritus og hedvin på 7,8 mio. liter, heraf udgør spiritus mindst 6,5 mio. liter, og hedvin udgør højst 1,3 mio. liter for forsommeren og næsten det samme for sommeren 2004

Ud fra den relative fordeling er resultatet vedrørende juli 2004:

Salg af hedvin og spiritus (men ej RTD) 2004 forventet	22,75 mio. liter
- salg til udlændinge	4,00 mio. liter
- salg via restauranter	3,00 mio. liter
<u>= salg til danskere (65 pct.)</u>	<u>15,75 mio. liter</u>
+ købt i Tyskland (21,4 pct.)	5,20 mio. liter
+ købt "tax-free" (5,6 pct.)	1,40 mio. liter
+ købt andet udland (8,0 pct.)	1,90 mio. liter
<u>= dansk forbrug af hedvin og spiritus</u>	<u>24,25 mio. liter</u>
- heraf i udlandet	8,50 mio. liter
- hedvinsgrænsehandel maks.	1,50 mio. liter
<u>= grænsehandel med spiritus min</u>	<u>7,00 mio. liter</u>

For september 2003 og september 2004 er resultatet:

	September 2003	September 2004
Salg af hedvin og spiritus (men ej RTD)	15,25	22,00 mio. liter
- salg til udlændinge	1,75	4,00 mio. liter
- salg via restauranter	3,00	3,00 mio. liter
= salg til danskere	10,50	15,00 mio. liter
+ købt i Tyskland	4,75	5,2 mio. liter
+ købt "tax-free"	2,25	1,6 mio. liter
+ købt andet udland	3,50	2,3 mio. liter
= dansk forbrug af hedvin og spiritus	21,00	24,00 mio. liter
- heraf i udlandet	10,50	9,0 mio. liter
- hedvinsgrænsehandel maks.	1,50	1,5 mio. liter
= grænsehandel med spiritus	9,00	7,5 mio. liter

Når man således sammenligner sidste to 2 måneders undersøgelse fortolket efter den absolutte metode og den relative metode, er der næsten ikke nogen forskel og slet ikke sammenlignet med 12 måneders undersøgelserne i 2002. Gennemsnittet er på ca. 6,75 mio. liter, eller omkring 0,5 mio. liter mindre end i 2002.

Under betydelig usikkerhed konkluderer Skatteministeriet derfor, at de undersøgelser, som GfK har foretaget for spiritusbranchen viser, at grænsehandelen er konstant eller svagt faldende efter ophør af 24-timers reglen og nedsættelse af spiritusafgiften.

De forskellige undersøgelses resultat fortolket efter den relative og den absolutte metode er vist i følgende tabel.

Tabel VI.19: Sammenligning af undersøgelserne

	I alt købt i udlandet	Tyskland	”Tax-free”	Andet udland
2002:	Mio. liter			
Absolutte metode	5,00	2,1	1,4	1,6
Relative metode	9,25	3,9	2,6	2,8
<i>Simpelt snit 2002</i>	7,25	3,0	2,0	2,2
2003 sommer:				
Absolut metode	7,50	3,3	1,7	2,5
Relativ metode	9,00	4,1	1,9	3,0
<i>Snit sommer 2003</i>	8,25	3,8	1,8	2,8
2004 (forsommer):				
Absolutte metode	6,50	4,0	1,0	1,5
Relative metode	7,00	4,3	1,2	1,6
<i>Simpelt snit 2004</i>	6,75	4,2	1,1	1,5
2004 sommer:				
Absolut metode	6,50	3,7	1,1	1,6
Relativ metode	7,50	4,3	1,3	1,9
<i>Snit sommer 2004</i>	7,00	4,0	1,2	1,8

Som det ses af tabellen, er grænsehandelen med spiritus steget med ca. 1,5 mio. liter fra 2002 til forsommeren 2004 efter den absolutte metode, men faldet 2,25 mio. liter efter den relative metode. Hverken den ene eller den anden hjørnefortolkning er realistisk. Ved et simpelt gennemsnit skulle grænsehandelen nu være på ca. 6,75 mio. liter, altså lidt mindre end i 2002. På grund af usikkerheden kan det dog ikke afgøres med sikkerhed, at grænsehandelen er faldet.

Det er meget mere sikkert, at grænsehandelen i Tyskland er steget med 30-40 pct. Både størrelsesorden og tendens lader sig bekræfte fra andre kilder. ”tax-free” er også klart faldet og ligeledes køb i andet udland. Denne tendens lader sig bekræfte af andre kilder.

Ovenfor har interessen været koncentreret om situationen før afgiftsnedsettelsen og ophør af 24-timers reglen (2002) og situationen efter (forsommeren 2004), men der har også været en udvikling fra 2001 til 2002 og fra 2002 til 2003.

I det følgende afsnit er denne udvikling søgt beskrevet ved en modificeret relativ metode.

Vedrørende tal for sommeren 2003 og sommeren 2004 skal det understreges, at der er tale om en ikke-repræsentativ periode på grund af ferietiden. Tallene kan derfor ikke bruges til at beregne helårvirkninger. Derimod ses det, at der sandsynligvis er tale om en vis stigning i grænsehandelen i Tyskland fra sommeren 2003 til sommeren 2004, men indenfor usikkerheden kan det ikke afvises, at grænsehandelen i Tyskland er den samme. Med hensyn til grænsehandel i andre lande end Tyskland og "tax-free" ses et klart fald på ca. 1,5 mio. liter eller ca. 34 pct. Hvis undersøgelserne er præcise med hensyn til grænsehandelen om sommeren, er der således udsigt til, at salget i Danmark vil stige mere i anden halvår 2004 end i første halvår 2004.

8.2 Udviklingen i spiritusgrænsehandelen over en årrække

Med baggrund i opgørelsen af salg i Danmark med dansk afgift og anslået salg til udlændinge samt skøn over salg via restaurationer og anden ikke husholdningsforbrug på måske 3 mio. liter (andele anslås af forskellige kilder i branchen til mellem 1,5 og 5 mio. liter), kan udviklingen i spiritusgrænsehandel og salg mv., bortset fra RTD, have været som følger. Udviklingen er *uden* den danske afgiftsnedsættelse pr. 1. oktober 2003 og *før* ophør af den danske 24-timers regel.

VI.20: Udviklingen i spiritusgrænsehandelen, ekskl. RTD-produkter under forudsætning af ingen dansk afgiftsnedsettelse pr. 1. oktober 2003 og intet ophør af 24-timers reglen

	1998/99	2000	2001	2002	2003	2004
	Mio. liter					
Samlet salg med dansk afgift	14,75	16,25	15,25	15,25	15,00	15,00
- RTD	0	0	0,0	0,75	1,00	1,00
Salg af normal spiritus	14,75	16,25	15,25	14,50	14,00	14,00
- salg til udlændinge	1,0	1,75	1,75	1,75	1,75	1,75
- salg via restauranter mv.	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
= salg til danske husholdninger med dansk afgift	10,75	11,50	10,50	9,75	9,25	9,25
	Pct.					
Andel købt i udlandet	43	36 (32)	42 (38)	46 (43)	50 (46)	52 (46)
	Mio. liter					
Spiritus købt i udlandet	8,0	6,50 (5,5)	7,6 (6,5)	8,3 (7,25)	9,25 (7,75)	10 (7,75)
- heraf i Tyskland	3,5	2,75 (3,00)	3,0 (3,5)	3,5 (4,00)	3,75 (4,50)	4,0 (4,50)
I alt købt af danske husholdninger	18,75	18 (17,0)	18,1 (17,0)	18,1 (17,0)	18,5 (17,0)	19,25 (17,0)
I alt dansk forbrug ej RTD	21,75	21(20,00)	21,1(20,00)	21,1(20,00)	21,5(20,00)	22,25(20,0)

Anm: Tal i parentes er Skatteministeriets vurdering, hvor grænsehandelsandelene er reduceret med ca. 4 procentpoint i forhold til GfK's 12 måneders undersøgelser.

Hvis GfK's undersøgelse vedr. salgstal bruges rå (relative metode), skulle grænsehandelen dels være højere, dels stige mere gennem perioden, end Skatteministeriet finder helt realistisk ud fra andre oplysninger. Udviklingen og niveau kan dog ikke helt afvises.

Ifølge Skatteministeriets fortolkning af GfK-undersøgelserne for spiritusbranchen var grænsehandelen med spiritus i 2000 ca. 5,5 mio. liter, i 2001 ca. 6,5 mio. liter, i 2002 ca. 7,25 mio. liter og i 2003 ca. 7,75 mio. liter.

I 2004 før den danske afgiftsnedsættelse og ophør af 24-timers reglen mv. ville grænsehandelen måske også have været 7,75 mio. liter. Dette er selvfølgelig et meget usikkert skøn, jf. at det ikke kunne udelukkes, at udviklingen med stigninger i grænsehandelen havde fortsat.

Den overordnede udvikling, der er beskrevet i tabel VI.20, er, at grænsehandelen har været i vækst især i Tyskland, mens forbruget af almindelig spiritus fra og med 2000 har været stabilt. Den stigende grænsehandel er gået ud over salget i Danmark. Salgsnedgangen for almindelig spiritus i Danmark er blevet neutraliseret af stigende salg af RTD.

8.3 Udviklingen i det seneste år

Hvis undersøgelserne, som GfK har udført for VSOD/Diageo lige efter afgiftsnedsættelsen, undersøges nøjere, er resultatet som følger:

Tabel VI.21: GfK-undersøgelse for spiritusbranchen 2003/2004

	2003/2004 niveau før afgifts- nedsættelse	2003/2004 niveau lige efter afgifts- nedsættelse, men før ophør af 24- timers reglen	2003/2004 efter afgifts- nedsættelse og lige efter ophør af 24-timers reg- len	2003/2004 efter afgifts- nedsættelse og 6 måneder efter ophør af 24- timers reglen
	Mio. liter			
Samlet salg med afgift	15,5	23,00	21,00	21,00
- RTD	1,00	1,25	1,25	1,25
Salg med dansk afgift bortset fra RTD	14,50	21,75	19,75	19,75
- salg til restau- ranter mv.	3,0	3,0	3,0	3,0
Salg til sven- skere mv.	2,25	4,75	4,00	4,00
<i>Salg til danske husholdninger</i>	9,25	14,00	12,75	12,75
	Pct.			
Andel købt i udlandet	52 (46)	23 (25)	32 (35)	35 (36)
	Mio. liter			
Spiritus købt i udlandet	10,0 (7,75)	4,25 (4,75)	6,0 (6,75)	6,75 (6,75)
- heraf i Tysk- land	4,5 (4,50)	3,00 (3,25)	4,25 (4,75)	4,75 (4,75)
<i>Samlet forbrug i husholdninger uden RTD</i>	19,25 (17,00)	18,25 (18,75)	18,75 (19,5)	19,5 (19,5)

Anm: Tal i parentes er Skatteministeriets vurdering af sandsynligt resultat efter korrektion for, at andelen af hedvin, der grænsehandles er mindre end andelen af spiritus, der grænsehandles.

I forhold til før afgifts-nedsættelsen og ophør af 24-timers reglen er salget steget med ca. 6 mio. liter, heraf til svenskere med ca. 2,25 mio. liter. I forhold til alt andet lige er grænsehandelen måske faldet med 1 mio. liter. Det giver en forbrugsfremgang vedrørende danskere på brutto ca. 2,75 mio. liter, heraf 0,25 mio. liter RTD. Det skal understreges, at nedgangen i grænsehandelen endnu ikke er slået igennem i salgshallene, jf. lagerforskydninger mv.

Det kan lige netop lade sig gøre, at salget er steget uden en stigning i forbruget, hvis grænsehandelen er faldet tilsvarende. Men efter oplysninger fra dem, der sælger spiritus, er grænsehandelen *ikke* faldet helt så meget, og slet ikke i Tyskland hvor salget til danskere er steget.

Undersøges udviklingen lige efter afgifts-nedsættelsen, hvor GfK har spurgt om indkøbsvaner i december (to måneder efter afgifts-nedsættelsen pr. 1. ok-

tober 2003, i to måneder før marts 2004 og to måneder før juli 2004), ses et betydeligt fald i grænsehandelens andel af husholdningernes køb efter afgifts-nedsættelsen, jf. tabel VI.18.

Tages der udelukkende udgangspunkt i andelene, der oplyses købt i udlandet, er det svært at komme til andet resultat, end at grænsehandelen er faldet betydeligt efter afskaffelse af 24-timers reglen og nedsættelse af de danske afgifter, men samtidig er forbruget steget.

Man bør dog være opmærksom på de betydelige sæsonsvingninger i såvel køb i Danmark som i grænselandet. Sandsynligvis er grænsehandelen med spiritus væsentlig større i sommerhalvåret (feriesæsonen) end i vinterhalvåret. Yderligere er salget af spiritus med afgift i Danmark traditionelt stort op mod jul.

Når der spørges om indkøb inden for de sidste to måneder i september, kommer grænsehandelen i højsæsonen således med, mens der, når samme spørgsmål stilles i løbet af vinteren, kommer oplysninger om grænsehandelen i grænsehandelens lavsæson. Det er derfor, at Skatteministeriet har lagt mest vægt på undersøgelsen af indkøbsvanerne i forsommeren.

Hvis undersøgelserne skulle have kunnet give mere præcise svar, havde det nok været nødvendigt at spørge om indkøbsvanerne i seneste to måneder et helt år før afgifts-nedsættelsen og ligeledes vente på svar om indkøbsvanerne et helt år efter afgifts-nedsættelserne.

Der kan dog udtrages en interessant iagttagelse fra to måneders undersøgelserne, nemlig at den del af grænsehandelsspiritus, der er købt i Tyskland, er markant højere end tidligere ved 12-måneders undersøgelserne, jf. tabel VI.17. Ved 2-måneders undersøgelserne oplyses ca. 60 pct. af grænsehandelsspiritus at være købt i Tyskland, mens andelen ved 12-måneders undersøgelserne blev oplyst at udgøre ca. 40 pct. Hertil kommer dog, at en del af det køb, der er oplyst at være "tax-free", sandsynligvis er til tysk afgift, således at Tysklands andel før var ca. 50 pct. og efter er ca. 70 pct.

Der er grund til at understrege usikkerheden. Tidligere var det måske i videre udstrækning almindelige husholdninger, der grænsehandlede spiritus, mens det efter ophør af 24-timers reglen i videre udstrækning er indkøb foretaget af personer med et betydeligt forbrug.

Sådanne personer vil sandsynligvis være underrepræsenteret ved telefoninterviews. Tidligere ville personer med et meget stort spiritusforbrug eller personer, der planlagde en fest, måske afholde sig fra at køre til Tyskland eller kun i beskedent omfang bryde de daværende rejsegodsbestemmelser. Festen eller rusen ville derimod måske have været ølbaseret i stedet, hvor der ikke var

mængdebegrænsninger på indførslen. Nu er der ikke restriktioner for, hvor meget der må medtages af spiritus (vejledende øvre grænse er dog 10 liter), og rusen eller festen bliver dermed i videre udstrækning spiritusbaseret. En del af stigningen i grænsehandelen i forhold til Tyskland kan således skyldes, at spiritus i en vis udstrækning har erstattet øl som grænsehandelsvare. Ølgrænsehandelen er således vigende.

Det er også muligt at forestille sig, at grænsehandelen på forretnings- og ferierejser i vid udstrækning er ophørt, uden at salget i Danmark er steget af den grund (som nævnt forventes en effekt på salget i Danmark af faldet i grænsehandelen). Det forudsætter den ikke-rationelle adfærd, at de rejsende har købt spiritus, fordi de kunne spare betydelig beløb, men ikke havde umiddelbare planer om forbrug. I øvrigt sad pengene måske mere løst på rejser. Med flasker i barskabet er omkostningen ved forbrug nærmest nul, hvis man ikke planlægger erstatningskøb. Nu vil den rejsende måske ræsonnere, at der ikke er nogen grund til at købe i udlandet, for spiritus kan købes lige så billigt i Danmark, men spiritus bliver ikke købt i Danmark, selv om barskabet er ved at være tømt. Efter denne teori skulle et dansk prisfald således have ført til et mindre forbrug. Det er ikke sandsynligt, men det skal understreges, at 1 mio. liter af den nu forventede salgsmængde på 6 mio. liter endnu ikke rigtigt har vist sig.

Man skal dog også være varsom med at trække alt for meget information ud af de usikre stikprøver, der klart ikke kan repræsentere en hel sæson efter afgiftsnedsættelserne endnu.

8.4 Oplysninger fra danske grossister om salg af spiritus til Tyskland

Skatteministeriet har fået oplysninger fra visse danske grossister, der også har adgang til oplysninger om salget af spiritus til forretningerne ved den dansk-tyske grænse.

Grossisterne repræsenterer dog alene en del af de mærker, der sælges ved grænsen.

Ifølge disse oplysninger skulle der i alt være solgt følgende mængde spiritus:

Tabel VI.22: Salg af visse mærker spiritus ved den dansk-tyske grænse i 2003/2004

	Salg	Salg samme periode året før	Vækst	Vækst
	Mio. liter 40 pct. spiritus			Pct.
3. kvartal 2003	0,095	0,111	- 0,016	- 15
4. kvartal 2003	0,066	0,166	- 0,100	- 60
1. kvartal 2004	0,114	0,054	0,060	111
2. kvartal 2004	0,148	0,139	0,010	6
3 kvartaler efter afgiftsnedsættelse	0,328	0,359	- 0,031	- 9

Oplysningerne peger ikke i nogen helt entydig retning. Hertil er der alt for store mere tilfældige udsving i salgstallene fra kvartal til kvartal, der ofte vil skyldes lagerforskydninger og skift i markedsandele mellem mærker mv. Oplysningerne peger dog i retning af en nedgang i grossistsalget især efter afgiftsnedsættelsen og før ophøret af 24-timers reglen i 4. kvartal. Det meget store salg i 1. kvartal 2004 i forhold til 1. kvartal 2003 kan skyldes, at de tyske grænsekøbmænd reducerede deres indkøb i 2003 af frygt for, at salget til danskere ville dykke kraftigt. Det er måske ikke sket i forventet omfang, og lagrene har derfor været unormalt lave omkring årsskiftet, hvorefter de er fyldt op til normal størrelse efter nytår.

8.5 Institut for grænseregionsforskning

Institut for grænseregionsforskning (IFG) har med mellemrum foretaget undersøgelser af danskeres grænsehandel. Instituttets resultater lider dog af den mangel, at det har været stadigt sværere at udvælge en repræsentativ stikprøve af dem, der krydser grænsen. I de seneste år er stikprøven således udvalgt af toldvæsenet (ToldSkat) i forbindelse med kontroller, hvilket på den ene side sandsynligvis har medført, at der er repræsenteret forholdsvis mange "mistænkelige" grænsepassanter, og på den anden side måske har fået mindre ærlige svar, da toldvæsenet har været umiddelbart i nærheden, og det for mange gjaldt, at indførsel af spiritus har været forbudt, uden at dansk afgift har været betalt.

I følgende tabel VI.23 er instituttets resultater gengivet.

Tabel VI.23: Danskeres grænsehandel ifølge Institut for grænseregionsforsknings undersøgelser

År	Ved landgrænsen	Ved andre grænser	I alt
	Mio. liter 40 pct. spiritus		
2001	1,8	2,7	4,5
2003	1,6	-	

Note: IFG undersøgte kun landgrænsen i 2003.
Kilde: IFG.

Som nævnt kan der ikke fæstnes lid til instituttets opgørelse af grænsehandelen med spiritus, jf. problemerne med at udvælge en repræsentativ stikprøve/interviews med personer, der er udtaget til kontrol af afgiftsmyndighederne. Især efter indførelsen af Schengen-samarbejdet i 2001 har instituttet været henvist til at udspørge blandt dem, som tolderne har udtaget til kontrol ved landgrænsen. Ærligheden i svarene fra trafikanterne har derfor nok været begrænset.

8.6 Oplysninger afgivet af grænsekøbmænd mv.

Skatteministeriet har også fået oplysninger fra andre kilder.

Af virksomheder, der leverer spiritus mv. til charterfly mv., der flyver med danskere, oplyses om et fald i salget på 15-25 pct.

Der er ikke oplysninger om udviklingen i salget på "tax-free"-ruter og i Syd-europa, og sådanne oplysninger ville endvidere være svært fortolkelige, jf. salg til svenskere er stigende. Ud fra GfK-undersøgelserne for spiritusbranchen før og efter afgiftsnedsættelsen, synes denne grænsehandel at være klart mindre på nuværende tidspunkt end før afgiftsnedsættelsen.

Grænsekøbmændene ved den dansk-tyske grænse har også afgivet visse oplysninger.

Det skal understreges, at grænsekøbmændene ikke har nogen interesse i at oplyse om stigninger i grænsehandelen med spiritus.

Spiritus har traditionelt betydet meget for sjællændernes grænsehandel over Østersøen. Her udgør spiritus 20-30 pct. af omsætningen, men det er inkl. salg til svenskere, der måske køber 60-70 pct. Omsætningen ved den del af søgrænsen, hvor der kommer danskere (Rostock og Femern) udgør måske 1,5 mia. kr., heraf udgør spiritus ca. 400 mio. kr., og heraf køber danskere ca. 135 mio. kr. Ved en overvægt af billige mærker vil det give et salg til danskere på ca. 1,25 mio. liter spiritus ved "søgrænsen".

Omsætningen ved landgrænsen i grænseforretningerne udgør nu måske 2,5-3 mia. kr. årligt. Heraf udgør spiritus måske ca. 250-400 mio. kr. Ved en overvægt af billige mærker giver det en grænsehandel på måske 2,5-4,0 mio. liter spiritus (i Danmark koster en flaske spiritus i gennemsnit ca. 115 kr. – og spiritus af samme mærker vil koste ca. 90 kr. i Tyskland). Hovedparten af den spiritus, der sælges i Tyskland er imidlertid af den billigste slags. Yderligere kan der købes spiritus i andet end i de egentlige grænseforretninger herunder i tyske lufthavne. Dette salg udgør måske 0,5 mio. liter

Ved de (mange) kontakter, der har været med grænsehandelsforretningerne efter afgiftsnedsættelsen var det alene i efteråret 2003, at nogle oplyste om en vis salgsnedgang, mens andre oplyste, at salgsfremgangen fortsatte. I 2004 har ingen oplyst om salgsnedgang, men mange om en betydelig salgsfremgang. Det gælder helt entydigt for salg over ”søgrænsen”, men også for salg over landgrænsen.

Mens væksten i salget over søgrænsen i vidt omfang er drevet af øget salg til svenskere, således at det ikke med nogen sikkerhed er muligt at udtale sig om udviklingen i salget til danskere, er det fortsat hovedsagligt danskere, der køber ind over landgrænsen.

Salgsudviklingen er dog noget forskellig fra produkt til produkt. Salget af almindelig snaps går således tilbage eller er stabilt i grænseforretningerne, mens der er en betydelig vækst i såkaldt ”no name”-spiritus, der sælges på tilbud til meget lave priser (i visse tilfælde helt ned til 3 flasker à 70 cl med 37,5 pct. til 100 kr.). For flere priser i Tyskland henvises til bilag VI.2 sidst i dette kapitel.

Der er heller ikke den store vækst i salget af traditionel spiritus til almindelige rejsende. Den største vækst er i salget af meget billige produkter til yngre personer.

Der er også enslydende oplysninger om, at grænsekøbmændene har nedsat priserne på spiritus efter den danske afgiftsnedsættelse.

Det skal understreges, at kontakterne med grænsekøbmændene ikke enkeltvis kan bruges til at opgøre niveauet for grænsehandelen med spiritus eller andre varer. Hertil er sammensætningen for forskellig fra grænsekøbmand til grænsekøbmand, ligesom langt fra alle er villige til at afgive oplysninger.

Oplysningerne er dog med til at danne et billede af den samlede omsætning i forretningerne og sammensætningen heraf. For nogle varer (øl og cigaretter) kan det samlede salg opgøres ud fra tysk udenrigshandelsstatistik og oplysninger fra danske fabrikker. Med oplysninger om varenes markedsandel i de forskellige forretninger etc., kan grænsehandelsomsætning mv. søges op-

gjort og herudfra med usikkerhed beregne mængder. Ved mange kontakter reduceres usikkerheden.

8.7 Grænsehandel ifølge GfK-undersøgelse for Skatteministeriet

GfK har for Skatteministeriet foretaget telefoninterview i 1. halvår af 2004 vedrørende danskeres indkøbsvaner. Resultatet af telefoninterviewene er givet i følgende tabel.

Tabel VI.24: Danskeres grænsehandel med spiritus (bortset fra RTD) i 2004 opgjort ud fra telefoninterviews

	Rå tal fra GfK's telefonundersøgelse	Korrigerede tal fra GfK's telefonundersøgelse	Anslået forbrug ved lige stort forbrug pr. indbygger og denne grænsehandel
<i>Mængder:</i>	Mio. liter		
Øvrige Danmark	8,68	8,68	24,35
Grænseland	0,92	0,64	0,65
<i>Danmark i alt</i>	<i>9,60</i>	<i>9,32</i>	<i>25,00</i>
1. kvartal	2,29		
2. kvartal	1,90		
3+4 kvartal	5,13		
<i>Danmark i alt</i>	<i>9,60</i>	<i>9,32</i>	<i>25,0</i>
Hovedstad	1,27	1,25	5,8
Øvrige Østdanmark	1,04	1,03	5,6
Fyn	1,45	1,45	2,2
Sydjylland	1,94	1,70	2,2
Østjylland	1,85	1,84	4,6
Vestjylland	0,90	0,90	2,3
Nordjylland	1,15	1,15	2,3
<i>Danmark i alt</i>	<i>9,60</i>	<i>9,32</i>	
- fra Tyskland	6,44		
- fra andre	2,88		
<i>Værdi:</i>	Mio. kr.		
Danmark i alt	813	891	
Grænseland	45	52	
Øvrige Danmark	768	839	

Note: Tallene er opregnet til helår under antagelse af, at 1. halvår udgør 45 pct. af det totale salg.

Det ses af tabellen, at danskere har oplyst at købe ca. 9,3 mio. liter spiritus i udlandet opregnet til helår. Det svarer til ca. 900 mio. kr. Af de ca. 9,3 mio. liter købes ca. 70 pct. i Tyskland og 30 pct. ved indrejse fra andre lande.

Omkring 25 pct. af spiritus købes af indbyggere øst for Storebælt, hvor godt 45 pct. af befolkningen bor. Her udgør grænsehandelen omkring 20 pct. af forbruget. På Fyn og i Sydjylland udgør grænsehandelen over halvdelen af forbruget, mens grænsehandelen udgør ca. godt 40 pct. af forbruget i resten af Jylland.

Sammenholdes tabel VI. 24 med oplysningerne fra DSK og Coop Danmark, fås at ca. 75 pct. indkøb i Sønderjyllands amt er grænsehandel, at grænsehandelen udgør ca. 40-45 pct. i Ribe- og Vejle amter og ca. 30 pct. i resten af Jylland og på Fyn. På Sjælland udgør grænsehandelen ca. 20 pct. af forbruget.

Grænsehandelen har en tendens til at blive overvurderet for dem, der hyppigt er i udlandet og som får svaret, at de købte på sidste tur fordi de bedre husker sidste tur, med indkøb end sidste tur, hvor intet blev købt.

Omkring 75 pct. af dem, der har været i udlandet, har foretaget indkøb. Omkring 60 pct. heraf har købt alkohol, dvs. ca. 45 pct. har købt alkohol på seneste tur. Af disse ca. 45 pct. har ca. 60 pct. købt almindelig spiritus. Der købes således spiritus på ca. 27 pct. af danskeres rejser til udlandet.

Spiritus er dermed en af de varer, som flest rejsende tager med hjem til Danmark.

Den spiritus, der hentes i udlandet koster knap 100 kr. pr. liter. Det er således lidt billigere typer, end der handles i gennemsnit i Danmark.

GfK-undersøgelsen foretaget for Skatteministeriet giver dermed en større grænsehandel end GfK-undersøgelsen foretaget for spiritusbranchen. Der er dog brugt en forskellig teknik. Undersøgelsen foretaget for spiritusbranchen har været fokuseret på spiritus, og der er først spurgt om samlet køb og derefter om andele, mens undersøgelsen for Skatteministeriet har omfattet alle varer, men kun købt i grænsehandelen. Det kan ikke inden for usikkerheden afgøres om grænsehandelen er på de ca. 9,5 mio. liter, som undersøgelsen for Skatteministeriet tyder på, eller på 6,75 mio. liter ved den relative metode jf. tabel VI.19, som undersøgelsen for spiritusbranchen tyder på.

GfK-undersøgelsen foretaget for Skatteministeriet kan også bruges til at se på hvor mange, der køber hvor meget i grænsehandelen.

I følgende tabel er vist fordelingen af indkøb pr. tur, efter størrelsen af indkøb.

Tablel VI.25: Spiritusgrænsehandelen fordelt på indkøbenes størrelse

Indkøb pr. tur for dem, der har købt spiritus	Andel af rejsende	Andel af samlet spiritus
<i>Indkøbt mængde:</i>	Pct.	
Op til 1 liter	38	11
Over 1 liter, dog højst 2 liter	32	19
Over 2 liter, dog højst 5 liter	20	24
Over 5 liter, dog højst 10 liter	9	24
Over 10 liter	1	22
<i>I alt</i>	<i>100</i>	<i>100</i>
Gennemsnitsindkøb		2,5 liter
Medianindkøb		1,4 liter

Det ses af tabellen, at ca. 70 pct. af de personer, der køber spiritus, køber højst 2 liter eller ca. 30 pct. af de samlede indkøb. De 10 pct., der køber mindst 5 liter, køber ca. 46 pct. af den samlede mængde spiritus.

Halvdelen har købt under 2 flasker. Andelen af spiritus, der ligger udover indikativgrænsen er lavere for spiritus end for øl. Det skyldes blandt andet de praktiske vanskeligheder ved at have store mængder med ved flyrejser. Den godt ene pct. af spiritusrejsende, der har købt mere end 10 liter havde i gennemsnit købt 39 liter.

De få personer med meget store indkøb står således for en meget betydelig del af den samlede grænsehandel.

8.8 Særligt om RTD-produkter ("Ready-To-Drink")

Ovenfor er der set på grænsehandelen med almindelig spiritus. Grænsehandel med spiritus omfatter dog også RTD-produkter.

RTD – "Ready-To-Drink" er sødede mineralvand blandet med spiritus eller anden alkohol. RTD blev introduceret på det danske marked i 2001, og i 2002 var der en kraftig vækst, der i et vist omfang er fortsat efterfølgende.

RTD findes både i spiritusbaserede versioner og i vin- og ølbaserede versioner. I Danmark behandles de vin- og ølbaserede versioner som vin og øl, men i Tyskland opfattes de afgiftsmæssigt som spiritus.

RTD har typisk 5-6 pct. alkohol, svarende til en almindelig pilsner eller guldøl og sælges i mindre flasker, f.eks. 0,275 liter.

I Danmark dominerer varemærkerne ”Bacardi Breezer” og ”Smirnoff Ice”, mens der også sælges en del ”no name” produkter i Tyskland.

Med betydelig usikkerhed har det danske marked for de spiritusbaserede RTD-produkter udviklet sig som følger i afrundede tal:

Tabel VI.26: Salg af spiritusbaseret RTD i Danmark

År	Mio. stk. 0,275 liter	Mio. liter	Mio. liter 40 pct. spiritusækvivalent
2001	0-5	0-1,5	0-0,25
2002	20	5,5-6,0	0,75
2003	25	7,0-8,0	1,0
2004	30	8-9	1,25

For de seneste år kan det ikke udelukkes, at salget er ca. 5 mio. stk. højere, jf. oplysningerne om mængden af spiritus i drikkestyrke, og mængden af spiritus i liter ren alkohol, tyder på et salg på 9 mio. liter i 2003. Det er beregnet usikkert ved at se på forholdet mellem de samlede banderolerede mængder og de mængderne omregnet til liter ren alkohol.

I modsætning til almindelig spiritus, der grænsehandles såvel i Tyskland som ved længere rejser, grænsehandles RTD næsten udelukkende i Tyskland.

Det er indtrykket, at varemærkeandelen er højere i Danmark end i Tyskland.

Fra fortrolige kilder er det oplyst, at salget via grænsebutikkerne ved landgrænsen udgjorde ca. 20 pct. af salget i Danmark for ét mærke, samt at grænsehandelen med mærket steg med 10-15 pct. efter 1. januar 2004.

I GfK's Consumer Scan er oplyst følgende:

Tabel VI.27: GfK's panel af husholdninger (Consumer Scan)

	2. halvår 2002	1. halvår 2003	2. halvår 2003	1. halvår 2004
<i>Værdi:</i>	Mio. kr.			
Husholdningernes køb i alt værdi	4,358	6,185	7,843	6,102
Heraf i udland	0,265	0,831	1,920	0,219
Heraf i Danmark	4,093	5,354	5,923	5,883
<i>Mængder:</i>	Mio. liter			
Husholdningernes køb i alt i mængde	0,0484	0,0771	0,1675	0,1149
Heraf i udland	0,0074	0,0514	0,0656	0,0126
Heraf i Danmark	0,0410	0,0257	0,1019	0,1013
<i>Priser:</i>	kr. pr. liter			
Pris i Danmark	100	169	58	58
Pris i Tyskland	36	16	29	17
<i>RTD:</i>	Pct.			
Andel af husholdninger, der har grænsehandlet RTD	0,04	0,12	0,38	0,05
<i>Mængde pr. gang:</i>	liter			
Mængde grænsehandlet pr. gang i gennemsnit	9,6	8,58	8,41	6,72

Som det ses af tabellen, er det alene en meget lille mængde, som husholdningerne køber af alkoholsodavand i grænsehandelen, set i forhold til det samlede køb. Sammenlignes med det faktiske salg, er det samlede køb i husholdningerne ca. 35-40 gange mindre end det faktiske salg ifølge Consumer Scantallene. Man skal derfor være meget varsom med at udlede for meget af undersøgelsen.

Grunden til den store forskel er sandsynligvis, at langt hovedparten af køb af alkoholsodavand foretages af unge uden om det fælles husholdningsregnskab. Købet springer også fra periode til periode, ligesom grænsehandelsandelen. I hele perioden 2. halvår 2002 til 1. halvår 2004 købes således ca. en tredjedel i udlandet og to trededele i Danmark.

Hvordan fordelingen er for den langt større del, der købes uden om husholdningsregnskabet, kan undersøgelsen ikke bruges til at belyse.

På grund af de lave tal skal man være varsom med at udlede for meget af tabellen, men priserne i udlandet angives dog til at være væsentlig lavere end priserne i Danmark.

Det er en meget lille del af husholdningerne, der oplyser at have grænsehandlet, men når det sker, købes en pæn mængde. Der er sandsynligvis en meget stor usikkerhed i Consumer Scan, netop med hensyn til alkoholsodavand. I visse halvår vil alene en enkel husstand have grænsehandlet.

I GfK-telefoninterviews foretaget for Skatteministeriet er det oplyst, at danskere har købt ca. 0,331 mio. liter RTD i Tyskland i første halvår af 2004. Det svarer til ca. 0,736 mio. liter opregnet til helår af værdi på ca. 20 mio. kr.

Grænsekøbmændene oplyser, at der er et betydeligt salg af alkoholsodavand, der også er med i købmændenes tilbudsaviser mv.

En vurdering fra en grænsekøbmand er, at det ofte observeres, at en sjettedel af den ”tynde” alkohol (øl og alkoholsodavand), der sælges f.eks. til forsyning af en fest for yngre, er alkoholsodavand. Det er foruden de mængder almindelig spiritus, der oftere nu sælges i kombination med sødet mineralvand.

Som det fremgår, er der således meget få holdepunkter for at opgøre grænsehandelen. Med en meget betydelig usikkerhed er det Skatteministeriets vurdering, at der bliver solgt ca. 20-25 mio. flasker i grænsehandelen (både øl- og spiritusbaseret), mens salget i Danmark er på ca. 30 mio. flasker spiritusbaseret og 5-10 mio. flasker ølbaseret. De 20-25 mio. flasker i grænsehandelen svarer til ca. 0,75-1,0 mio. liter spiritus af almindelig 40 pct. drikkestyrke. De 20-25 mio. flasker lader sig vanskeligt dokumentere, men er med stor usikker beregnet ud fra at incitamentet til køb har været større end for almindeligt spiritus og grænseforretningerne har oplyst om et stort salg. Ligeledes at alkoholsodavand har en fremtrædende plads i tilbudsaviser.

Den tyske Forbunds dag har indført en meget høj tillægsafgift på alkoholsodavand – både ølbaseret og spiritusbaseret.

I følgende tabel er vist priselementerne for alkoholsodavand i Danmark og Tyskland før og efter afgiftsændringerne.

Tabel VI.28: Priselementerne for en alkoholsodavand i Danmark henholdsvis Tyskland

	Ølbaseret alkoholsodavand i Danmark	Spiritusbaseret i Danmark før dansk afgiftsfald	Spiritusbaseret i Danmark efter dansk afgiftsfald	Tyskland før tysk afgiftsforhøjelse	Tyskland efter tysk afgiftsforhøjelse
	kr. pr. flaske				
Detailpris	10,40	15,00	12,64	10,39	17,59
Moms	2,08	3,00	2,53	1,43	2,43
Pris uden moms	8,32	12,00	10,11	8,96	15,16
Alkoholafgift	0,88	4,16	2,27	1,46	7,66
Emballageafgift	0,10	0,50	0,50	0,16	0,16
Pris uden afgift	7,34	7,34	7,34	7,34	7,34

Efter den tyske afgiftsforhøjelse¹², der bringer den tyske afgift over dansk niveau og helt op på svensk niveau for sodavand med alkohol, vil alkoholsodavand blive dyrere i Tyskland end i Danmark med samme avance. Priserne i tabellen er vist med (dansk avance), og ofte vil avancen være væsentlig lavere i Tyskland, hvor alkoholsodavand oftest sælges i kasser af gangen. Kun ved kombination af høj dansk avance og meget lav tysk avance vil alkoholsodavand blive billigere i Tyskland efter den tyske afgiftsstigning.

Grænsekøbmændene har oplyst, at der er overvejelser om at undgå den tyske tillægsafgift ved at sælge alkoholsodavand med lidt over 10 pct. i stedet for 5-6 pct. Tillægsafgiften gælder nemlig kun alkoholsodavand med højst 10 pct. alkohol.

Ligeledes er det oplyst, at der i forvejen har været en tendens til, at meget billig spiritus er blevet solgt i kombination med sodavand. Det er meget billigere at købe blandingskomponenterne hver for sig end at købe den færdige blanding.

Om ikke andet kan det forventes, at salget af almindelige alkoholsodavand til danskere i Tyskland vil ophøre fuldstændig.

Hvis salget på 20-25 mio. flasker i Tyskland erstattes 100 pct. af mersalg i Danmark, heraf 15-20 mio. stk. spiritusbaseret og 5 mio. stk. vin- og ølbaseret.

¹² Afgiften på alkoholsodavand er udformet som en ekstraafgift til den almindelige spiritusafgift. Den samlede afgift på alkoholsodavand udgør 68 euro pr. liter ren alkohol (13 euro i spiritusafgift og 55 euro i ekstra afgift på alkoholsodavand). Ekstraafgiften fik virkning pr. 2. august 2004.

ret, vil afgiftsindtægterne i Danmark stige med ca. 34-45 mio. kr. i spiritusafgift, ca. 4 mio. kr. i ølafgift, ca. 8-10 mio. kr. i emballageafgift og 20-25 mio. kr. i moms ved en tysk pris på måske 5 kr. i gennemsnit før afgiftsforhøjelsen. Det giver i alt et merprovenu på ca. 65-85 mio. kr.

I et vist omfang vil mindre køb af alkoholsodavand i Tyskland blive erstattet af køb af andet spiritus i Tyskland, og måske godt 50 pct. af provenuet altså ca. 40 mio. kr. vil under de forudsætninger tilfalde den danske statskasse.

Omregnet til spiritus af almindelig drikkestyrke kan det således forventes, at grænsehandelen med alkoholsodavand vil falde svarende til 0,75-1,0 mio. liter spiritus af almindelig drikkestyrke. Grænsehandelen med almindelig spiritus vil dog stige med ca. 0,25 mio. liter, mens salget i Danmark af alkoholsodavand vil stige med ca. 0,5 mio. liter omregnet til 40 pct. spiritus.

9. Sammenfatning af udviklingen i salget og omsætningen af spiritus

Mens der er gode oplysninger om udviklingen i salget af spiritus med dansk afgift, og dette salg med en begrænset usikkerhed kan deles op i salg af almindelig spiritus og RTD, er oplysningerne om udviklingen i grænsehandelen, salg til udlændinge og dermed samlet forbrug noget mere usikre.

Et væsentlig bidrag til usikkerheden er også, at nedsættelsen af afgiften på spiritus og ophør af 24-timers reglen skete så tæt på hinanden, at det er vanskeligt at finde virkningen af hver ændring for sig. Endelig er der rimeligt sikre oplysninger til og med udgangen af juni 2004, mens oplysninger efter er af mere sporadisk karakter. Der mangler således oplysninger for et helt år efter ophør af 24-timers reglen og nedsættelsen af afgiften på spiritus.

Den følgende beskrivelse af udviklingen er derfor alene en foreløbig status, mens en endelig vurdering må afvente noget længere tids erfaring.

Med disse forbehold kan en sandsynlig forklaring på udviklingen siden 1998/99, uden nedsættelse af afgifterne og ophævelse af svenske og danske rejsegodsrestriktioner have været, som følger:

Tabel VI.29: Udviklingen i salget mv. af spiritus før virkning af afgifts-nedsættelse og ophør af rejsegodsrestriktioner

	Salg med afgift	- heraf RTD	- heraf til udlændinge	Salg til danskere – bortset fra RTD	Dansk grænsehandel	- heraf i Tyskland	Grænsehandel med RTD	Dansk forbrug – bortset fra RTD	Dansk forbrug i alt
	Mio. liter				Mio. liter			Mio. liter	
1998/99	14,75	0,00	1,0	13,75	8,00	3,50	0,00	21,75	21,75
2000	16,25	0,00	1,75	14,50	5,50	3,00	0,00	20,00	20,00
2001	15,25	0,00	1,75	13,50	6,50	3,50	0,00	20,00	20,00
2002	15,25	0,75	1,75	12,75	7,25	4,00	0,50	20,00	21,25
2003	15,00	1,00	1,75	12,25	7,75	4,50	0,75	20,00	21,75
2004	15,00	1,00	1,75	12,25	7,75	4,50	1,00	20,00	22,00

Ved ophør af "tax-free"-salg pr. 1. juli 1999 faldt grænsehandelen med spiritus med 2,5 mio. liter, forbruget faldt 1,75 mio. liter, mens salget til udlændinge med dansk afgift steg med ca. 0,75 mio. liter.

Siden 2000 har der været tre tendenser. Salget af RTD er steget, men ville have stabiliseret sig på 2003-niveau. Salgsfremgangen for RTD er sket parallelt med en nedgang i salget af almindelig 40 pct. spiritus i Danmark, ikke fordi forbruget har været vigende netto, men fordi grænsehandelen har været stigende siden 2000.

Stigningen i grænsehandelen siden 2000, der hovedsagligt er sket i Tyskland, har været foranlediget af, at danske rejsende har vurderet risikoen for at blive kontrolleret som mindre især efter indførelsen af Schengen-samarbejdet i 2001. Hertil kommer, at de tyske grænsebutikker har øget markedsføringsindsatsen og delvist ført priskrig på spiritus. "Bordershops" mv. er åbnet på Femern, og endelig har grænseforretningerne fået skudt sig ind på et marked for meget billig spiritus, der måske ikke i samme grad er udviklet i Danmark.

Udgangspunktet før afgifts-nedsættelsen og ophør af svenske og danske rejsegodsrestriktioner har således været et hjemligt salg på 15 mio. liter, heraf 14 mio. liter almindelig spiritus og 1 mio. liter RTD.

Af de 14 mio. liter er ca. 1,75 mio. liter solgt til udlændinge. Mens danskere har købt 7,75 mio. liter i udlandet, heraf 4,50 mio. liter i Tyskland, og 3,25 mio. liter ved længere rejser, herunder "tax-free"-flyrejser mv. Siden 2000 er grænsehandelen steget betydeligt i Tyskland, men mindre på flyrejser mv.

I forhold til udgangssituationen er der sket følgende ændringer:

- Svenske rejsegodsrestriktioner er lempet og herefter ophævet.

- Ophævelse af danske rejsegodsrestriktioner.
- Dansk afgiftsnedsættelse pr. 1. oktober 2003.

Virkningen af afvikling af de svenske restriktioner for 2003 er vist i følgende tabel.

Tabel VI.30: Virkning af afvikling af de svenske rejsegodsrestriktioner og dansk afgiftsnedsættelse for 2003

	Salg med afgift	- heraf RTD	- heraf til udlændinge	Salg til danskere bortset fra RTD	Dansk grænsehandel	- heraf i Tyskland	RTD grænsehandel	Dansk forbrug – bortset fra RTD
	Mio. liter							
Udgangspunkt 2003	15,00	1,0	1,75	12,25	7,75	4,50	0,75	20,00
Lempelse af svenske rejsegodsregler	+ 0,5	0	+ 0,5	0	0			0
Dansk afgiftsnedsættelse	+ 1,5	0	+ 0,5	+ 1	- 0,75	- 0,25		+ 0,25
Resultat 2003	17,00	1,00	2,75	13,25	7,00	4,25	0,75	20,25

De svenske rejsegodsbestemmelser blev kraftigt udvidet fra 2002 til 2003, fra en maksimal indførsel på 2 liter til en indførsel 5 liter. En uforholdsmæssig stor del af den øgede svenske grænsehandel blev hentet i Danmark. Selv uden dansk afgiftsnedsættelse steg svenskeres køb i Danmark således med ca. 0,5 mio. liter i 2003. Stigningen skete allerede før afgiftsnedsættelsen, men blev forstærket efter. Det er meget vanskeligt at adskille effekten af lavere afgift og lempede svenske rejsegodsrestriktioner.

Den danske afgiftsnedsættelse førte yderligere til en salg fremgang på 0,5 mio. liter til svenskere, bl.a. pga. at flere svenskere kom til Danmark. Afgiftsnedsættelsen øgede danskeres forbrug med ca. 0,25 mio. liter og reducerede den del af forbruget, der forsynes fra grænsehandelen med 0,75 mio. liter (i et enkelt kvartal). Sandsynligvis faldt grænsehandelen med ca. 3 mio. liter opregnet til årstal. Faldet i grænsehandelen skete først og fremmest vedrørende køb på længere rejser, og gav sig ikke udslag i en tilsvarende samtidig stigning i det danske salg, men i at husholdningernes beholdninger af spiritus faldt. Derfor er forbrugsstigningen sandsynligvis lidt større end angivet.

Provenuudviklingen fra 2002 til 2003 kan derfor opsplittes som følger:

Tabel VI.31: Provenuudviklingen fra 2002 til 2003

	Provenu fra spiritus- afgiften	Moms	Provenu i alt
	Mio. kr.		
Stigning i grænsehandel alt andet lige	-55	-15	-70
Lempeligere svenske rejsegodsreg- ler	+55	+25	+80
Dansk afgiftsnedsættelse uændret mængde	-235	-30	-265
Ekstra salg til svenskere	+30	+15	+45
Mindre grænsehandel	+45	+ 15	+60
Større forbrug	+15 (+30)		+15(+30)
Godtgørelse lagre mv.	-95 (-110)	0	-95(-110)
Forskydning finansår	+80	-	+80
<i>Netto ændring finansår</i>	<i>-160 (-160)</i>	<i>0</i>	<i>-160</i>
- heraf dansk nedsættelse finansår	-160 (-160)	+10	- 150

Anm: Tal i parentes inklusive lagerforskydninger hos husholdningerne.

Selv om der er en del afvigelser fra de enkelte forudsætninger bag beregning af provenuvirkningen for finansår 2003, går afvigelserne stort set lige op, jf. at det i lovbemærkningerne blev skønnet, at virkningen for 2003 ville være et tab på 165 mio. kr. Resultatet blev et tab på ca. 150 mio. kr.

For 2004 er udviklingen som følger:

Tabel VI.32: Udviklingen i forbruget mv. af spiritus i 2004 ved først ophævelse af særlige rejsegodsregler¹⁾

	Salg med afgift	- heraf RTD	- heraf til udlændinge	Salg til danskere bortset fra RTD	Dansk grænsehandel	- heraf i Tyskland	RTD grænsehandel	Dansk forbrug bortset fra RTD
	Mio. liter							
Alt andet lige	15	1	1,75	12,25	7,75	4,50	1,0	20
Ophævelse af svenske rejsegodsrestriktioner	+1,5	0	+1,5	0	0	0	0	0
Ophævelse af danske rejsegodsrestriktioner	-5,25	0	-0,75	-4,5	+6,25	+5,50	0	+1,75
- heraf pga. mindre forbrug af øl	+0,65							+0,65
Nedsættelse af dansk afgift	+9,75	+0,25	+1,5	+8,00	-7,25	-5,25		+0,75
- heraf på grund af mindre salg af øl	+0,35							+0,35
<i>Resultat 2004</i>	<i>21,0</i>	<i>1,25</i>	<i>4,0</i>	<i>15,75</i>	<i>6,75</i>	<i>4,75</i>	<i>1,0</i>	<i>22,50</i>

1) Under forudsætning af virkningen af ophør af 24-timers reglen tages først, og derefter virkningerne af afgiftsnedsettelsen.

Ophævelse af de svenske rejsegodsrestriktioner øger salget i Danmark med ca. 1,5 mio. liter. Ophævelse af de danske rejsegodsrestriktioner reducerer salget til svenskere med 0,75 mio. liter, som følge af øget indførsel fra Sverige til Tyskland via Danmark.

Yderligere stiger grænsehandelen med 6,25 mio. liter, hvoraf 1,75 mio. liter skyldes øget forbrug og 4,50 mio. liter mindre salg i Danmark. Især grænsehandelen til Tyskland stiger.

Det kan her være på sin plads at henvise til de svenske erfaringer. Sverige har ophævet rejsegodsrestriktionerne uden at sætte afgiften ned. Det har betydet en stigning i grænsehandelen med henved 100 pct., især i nabolandene, men salget i Sverige er faldet med under det halve af stigningen i rejsegodsmængderne. Omkring 40 pct. af det svenske forbrug alt inklusive sælges nu med afgift i Sverige. I tabellen herover er forudsat, at 38 pct. af danskeres almindelige spiritus ville være blevet købt i Danmark ved uændret dansk afgift, og grænsehandelen ville være steget med 80 pct. Omkring 60 pct. af stigningen i grænsehandelen ville have fortrængt salg i Danmark. Den her beskrevne ud-

vikling af den hypotetiske situation, at rejsegodsrestriktionerne var ophævet ved uændret satser, stemmer således med de svenske erfaringer.

Det skal dog bemærkes, at der er væsentlige forskelle mellem Danmark og Sverige. Den svenske afgift er således højere end den danske var før afgiftsnedsættelsen, men modsat har de fleste svenskere længere til grænsen end de fleste danskere. Ligeledes er det svenske spiritusforbrug pr. indbygger større end det danske, og danskere kan således ved færre rejser forsyne en større del af forbruget end svenskere. Endelig var de danske restriktioner skrapere end de svenske før ophævelsen. Det er derfor samlet meget sandsynligt, at Danmark ville have oplevet en tilsvarende eller endnu større vækst i grænsehandelen, end Sverige har oplevet. Men det skal understreges, at det er et hypotetisk spørgsmål, og at de svenske erfaringer er usikre og konklusionerne foreløbige.

Efter ophøret af 24-timers reglen øger afgiftsnedsættelsen salget i Danmark med 9,5 mio. liter bortset fra RTD. Heraf skyldes 7,25 mio. liter mindre grænsehandel, 0,75 mio. liter større forbrug og 1,5 mio. liter større salg til svenskerne. Salget af RTD stiger med 0,25 mio. liter.

Af stigningen i spiritusforbruget som følge af afgiftsnedsættelsen og ophør af 24-timers reglen skyldes 20 pct. et mindre forbrug af øl.

Det skal bemærkes, at nettonedgangen i grænsehandelen vedrørende andet end Tyskland sandsynligvis endnu ikke har slået ud i et tilsvarende mersalg i Danmark på grund af sandsynlige lagerforskydninger mv.

I tabellen ovenfor er virkningen af ændringerne i 2004 beregnet først for ophør af 24-timers reglen og derefter for afgiftsnedsættelsen, jf. at de danske, svenske og finske særregler blev aftalt afviklet allerede tilbage i slutningen af 1990'erne.

Virkningerne er selvfølgelig netto de samme, hvis der først regnes på afgiftsnedsættelsen og herefter på virkningen af ophør af 24-timers reglen, jf. følgende tabel.

Tabel VI.33: Udviklingen i forbruget af spiritus i 2004 ved først nedsættelse af afgiften¹⁾

	Salg med afgift	- heraf RTD	- heraf til udlændinge	Salg til danskere bortset fra RTD	Dansk grænsehandel bort set fra RTD	- heraf i Tyskland	RTD grænsehandel	Dansk forbrug bortset fra RTD
	Mio. liter							
Alt andet lige	15	1	1,75	12,25	7,75	4,5	1,0	20
Ophævelse af svenske rejsegodsrestriktioner	+1,5	0	+1,5	0	0	0	0	0
Dansk afgiftsnedsættelse	+6,5	+0,25	+1,50	+4,75	-3,00	-1,5	0	+1,75
- heraf på grund af mindre salg af øl	0,65							+0,65
Ophør af danske rejsegodsrestriktioner	-2,0	+0,0	-0,75	-1,25	+2,00	+1,75	0	+0,75
- heraf på grund af mindre salg af øl	0,35							+0,35
<i>Resultat 2004</i>	<i>21,0</i>	<i>1,25</i>	<i>4,0</i>	<i>15,75</i>	<i>6,75</i>	<i>4,75</i>	<i>1,0</i>	<i>22,50</i>

1) Under forudsætning af virkningerne af afgiftsnedsættelsen tages først, og derefter virkningen af ophør af 24-timers reglen.

Den samlede ændring er selvfølgelig den samme uanset i hvilken rækkefølge, virkningerne af de forskellige nye regler beregnes. I almindelighed er det stort set umuligt at identificere bruttobevægelserne. Regnes ophør af 24-timers reglen først, er virkningen større ved høje afgifter end ved lave afgifter.

Med fortsat 24-timers regel bevirker afgiftsnedsættelsen en mindre stigning i salget end efter ophør af 24-timers reglen.

Tilsvarende vil ophævelsen af 24-timers reglen medføre en mindre salgsnedgang, når afgifterne er nedsat, end før afgifterne er nedsat.

Igen gøres opmærksom på, at på grund af lagerforskydninger er salget i Danmark endnu ikke steget helt så meget som ovenfor beregnet.

Det skal afslutningsvis understreges, at det endnu er kort tid siden, at 24-timers reglen ophørte og de danske afgifter blev sat ned. Den ovenfor beskrevne udvikling er derfor af foreløbig karakter.

Det kan således ikke udelukkes, at grænsehandelen på lidt længere sigt vil falde med måske 2 mio. liter og det danske salg stige med yderligere 2 mio. liter i takt med, at flere danskere erfarer, at der ikke er så meget at spare ved grænsehandel som før. Modsat kan det ikke udelukkes, at det nye marked for storindkøbere endnu ikke er rigtigt etableret.

Tabel VI.34: Sammenligning af oprindelig og nuværende vurdering af provenuvirkninger af at ophæve 24-timers reglen og sænke spiritusafgiften

Sammenligning	Oprind. skøn punkt-afgift	Oprind. skøn moms	Oprind. skøn punkt-afgift og moms	Nuværende skøn punkt-afgift	Nuværende skøn moms	Nuværende skøn punkt afgift og moms
	Mio. kr.					
Alm. udvikling siden 2002	- 28	- 15	- 43	- 28	- 15	- 43
Ophævelse af svenske rejsegods restriktioner	-	-	-	+ 165	+ 70	+ 235
Ophævelse af danske rejsegodsrestriktioner, svenskere				- 83	- 35	- 118
Ophævelse af danske rejsegodsrestriktioner, danskere	- 462	- 163	- 625	- 495	- 125	- 620
- heraf ændret ølafgift brutto				- 15		- 15
Nedsat dansk afgift brutto	- 550	- 35	- 585	- 563	- 31	- 594
Ændret forbrug	72	0	72	60	0	60
Ændret grænsehandel	474	207	681	435	145	580
Ændret udl. køb	138	77	215	90	50	140
Ændret emballageafgift	19		19	16		16
Ændret ølafgift	-	-	-	-9		-9
I alt adfærd	703	284	987	592	195	787
<i>I alt nedsat dansk afgift netto</i>	+ 153	+ 249	+ 402	+ 29	+ 164	+ 193
Ophævelse af danske restriktioner og dansk nedsættelse netto	- 309	+ 86	- 223	- 549	+ 4	- 545
Svenske restriktioner				+ 165	+ 70	+ 235
I alt danske og svenske restriktioner og satsnedsættelser	- 309	+ 86	- 223	- 384	+ 74	- 310

Det ses af tabellen, at den isolerede virkning af at nedsætte afgifterne på spiritus efter den nuværende vurdering er et plus på ca. 200 mio. kr., mens der tid-

ligere blev forventet et plus på 400 mio. kr. i bemærkningerne til lovforslaget, hvor afgifterne blev foreslået nedsat. Udover en mindre mængdeændring er den største forskel, at man tidligere regnede med en højere udenlandsk pris svarende til de kvaliteter, der i gennemsnit sælges i Danmark. Nu vurderes det, at der i gennemsnit sælges flere billigmærker mv. i udlandet end i Danmark. Det reducerer momsvirkningen af mindre grænsehandel.

Der er stort set ikke nogen forskel mellem vurderingen af virkningen af ophør af 24-timers reglen for så vidt angår danske rejsende, men der var i det oprindelig skøn ikke taget højde for, at ophævelse af de danske restriktioner ville få en negativ virkning på det danske salg til udlændinge – virkningen her er dog måske overvurderet, idet den er regnet efter ophør af svenske restriktioner.

Det skal endnu engang understreges, at det er meget vanskeligt at splitte nettoeffekten op i ophør af 24-timers reglen og nedsættelse af afgifterne.

Oprindeligt blev det heller ikke forventet, at ophævelse af de svenske restriktioner ville få en virkning på salget til udlændinge, idet det af forsigtighed blev lagt til grund, at de svenske satser ville blive reguleret, således at ophør af de svenske restriktioner blev neutraliseret.

Det skal understreges, at den nuværende vurdering alene er en foreløbig status.

Det skal yderligere bemærkes, at der er regnet med, at ølsalget er faldet svarende til ca. 0,4 mio. liter ren alkohol. I det omfang salget er faldet i Danmark, reduceres ølindtægterne med ca. 24 mio. kr., heraf ca. 9 mio. kr. på grund af lavere spiritusafgift og 15 mio. kr. på grund af afskaffelse af 24-timers regel, men om det har ført til fald i ølgrænsehandelen, eller fald i det hjemlige salg er usikkert. Det er forudsat, at en del af stigningen i spiritusgrænsehandelen har fortrængt ølgrænsehandel.

Laves sammenligningen på mængder ud fra oprindelige og nuværende vurderinger, er resultatet som følger .

Tabel VI.35: Sammenligning af oprindelig og nuværende vurdering af mængderne

	Oprindelig grænsehandel	Oprindelig forbrug	Oprindelig salg	Nu grænsehandel	Nu forbrug	Nu salg
	Mio. liter					
Ophør af svenske restriktioner	-	-	-	- 1,50	0	+ 1,5
Ophør af danske restriktioner, svenskere	-	-	-	+ 0,75	0	- 0,75
Ophør af danske restriktioner, danskere	+ 6,3	+ 2,1	- 4,2	+ 6,25	+ 1,75	- 4,50
Dansk afgiftsnedsættelse						
Forbrug		+ 1,2	+ 1,2		+ 1,0	+ 1,00
Salg til udlændinge	- 2,3		+ 2,3	- 1,50		+ 1,50
Dansk grænsehandel	- 7,9		+ 7,9	- 7,25		+ 7,25 ¹⁾
Mindre salg af øl					-(1,0)	-(1,0)
<i>Netto</i>	- 3,9	+ 3,3	+ 7,2	- 3,25	+ 2,75	+ 6,00

1) 1 mio. liter af faldet i grænsehandelen har endnu ikke vist sig i salg i Danmark på grund af lagerforskydning/fald i grænsehandelen måske overvurderet med 1 mio. liter.

Hovedforskellen i forhold til den daværende vurdering er, at forbruget af spiritus sandsynligvis er steget 0,55 mio. liter mindre end forventet. Tages der også hensyn til, at en del af det stigende forbrug af spiritus er sket på bekostning af øl, er forbrugsstigningen ca. 1,55 mio. liter mindre end forventet. Danskeres grænsehandel er faldet 0,65 mio. liter mindre end forventet, mens mersalget til svenskere er steget 0,7 mio. liter mindre på grund af afgiftsnedsættelsen end forventet. Det giver, at salget er steget ca. 2 mio. liter mindre end forventet, når man holder virkningen af ophævede restriktioner ude fra salget til svenskere.

Igen skal det understreges, at der er usikkerhed om den endelige virkning, jf. at der endnu ikke er gået et helt år, hvor man har kunnet se, hvad der skete. Dette er således alene en foreløbig status. Sammenfattende er nettovirkningen af dansk nedsættelse og ophør af rejsegodsregler:

Stigning i salg	+ 6,00 mio. liter
Heraf ekstra salg til udlændinge	+ 2,25 mio. liter
Heraf mindre dansk grænsehandel lange rejser	+1,25 mio. liter
Heraf større dansk grænsehandle tyske rejser	- 0,25 mio. liter
Større forbrug brutto	+ 2,75 mio. liter

Nettoforbruget er dog kun steget ca. 1,75 mio. liter, jf. at ølsalget er faldet.

Hertil kommer virkningen af tysk afgiftsstigning for RTD.

10. Danskeres besparelse ved grænsehandel med spiritus

Spiritus er en populær grænsehandlesvare, både fordi spiritus er en hårdt beskattet vare her og i udlandet, og fordi besparelsen pr. kg eller liter kan være meget omfattende. Spiritus kan således også grænsehandles på flyture mv. Mens den afgiftsbetingede prisforskel for en kasse øl er ca. 30 kr. og ca. 10 kr. for en flaske vin, forklarer afgiftsforskellene for spiritus en besparelse på ca. 25 kr. i forhold til Tyskland og mere i forhold til flertallet af øst- og sydeuropæiske lande selv efter den danske afgiftsnedsættelse. Ses der bort fra avanceforskelle, spares ca. 20 kr. pr. kg spiritus inkl. emballage, ca. 8 kr. pr. kg vin og ca. 3 kr. pr. kg øl i engangsemballage og ca. 1,5 kr. pr. kg øl i genbrugsemballage. Besparelserne skal sammenholdes med besværet, der måske bedst er korreleret med vægten eller volumen.

Udover prisforskelle kan der være forskelle i udbud mellem landene. Det kan i sig selv være grænsehandelsdrivende, at der er etableret en grænsehandel, hvor butikker i lufthavne og ved grænsen er forsynet med langt flere mærker mv. end den lokale købmand og selv de fleste store danske supermarkeder. En stor omsætning af spiritus muliggør større kvantumsrabatter hos grossister og lave udenlandske afgifter og dermed lave priser muliggør en anden type handel – selvbetjening i stedet for ekspedition.¹³

Endelig vil der selv ved helt ens priser mellem landene kunne forventes en vis brutto grænsehandel med spiritus alene til brug som gave efter en udlandsrejse og på grund af forskelle i avancestruktur mellem landene. I nogle lande er et mærke ”fint”, mens det i andre kan opfattes som almindeligt eller endog som discount..

Der skal dog ikke herske tvivl om, at hovedparten af danskeres spiritusgrænsehandel er drevet af prisforskelle, og at disse hovedsageligt er forårsaget af afgiftsforskelle.

---

¹³ Så længe en afgift f.eks. på spiritus er høj, vil varens værdi inkl. afgift være høj. I disse tilfælde vil køb skulle ske ved en disk (ekspedition), hvorimod hvis varen repræsenterer en mindre værdi, vil den kunne sælges ved selvbetjening.

I følgende tabel er vist eksempler på den afgiftsbetingede prisforskel mellem Danmark og Tyskland, der nu er den klart dominerende kilde til danskeres spiritusgrænsehandel.

Tabel VI.36: Den afgiftsbetingede prisforskel mellem Danmark og Tyskland

	Meget billig spiritus 37,5 pct. vol. Danmark	Meget billig spiritus 37,5 pct. vol. Tyskland	Typisk flaske 40 pct. vol. Danmark	Typisk flaske 40 pct. vol. Tyskland	Dyr Spiritus 40 pct. vol. Danmark	Dyr Spiritus 40 pct. vol. Tyskland
	kr. pr. flaske 70 cl					
Detailpris	65	42,27	100	73,68	200	166,48
Moms	13	5,83	20	10,16	40	22,96
Spiritusafgift	39,38	25,42	42,0	27,12	42,0	27,12
Emballageafgift	1,60	?	1,6	?	1,6	?
Pris uden afgift	11,02	11,02	36,4	36,4	116,4	116,4
<i>Besparelse</i>		22,73		26,32		33,52

For typisk og meget billig spiritus spares således omkring 25 kr. pr. flaske i afgift ved at købe i Tyskland, mens der spares 30-35 kr. pr. flaske i afgift for dyr spiritus.

De absolutte billigste tyske slagtilbud er tre flasker 37,5 pct. vol. "no name" vodka til 100 kr. Ved en sådan pris er der ca. 10 kr. af prisen (pr. flaske 3,30 kr.), der ikke er afgift i Tyskland. Det er således klart en underskudsforretning at sælge til så lave priser, med mindre kunderne køber andre varer.

Ved samme avance i Danmark ville en flaske koste 55,40 kr. i Danmark, og den afgiftsbetingede prisforskel er således på mindst ca. 22 kr. pr. flaske.

Men ud over afgiftsforskelle kan der også være avanceforskelle.

Priserne på spiritus varierer meget i Danmark både over tid (på grund af tilbud) og fra forretning til forretning. Det samme gælder i Tyskland. Skatteministeriet har undersøgt priserne i en række forretninger gennem foråret 2004. Hovedkonklusionen er, at priserne uden afgift ikke er afgørende forskellige mellem almindelige danske supermarkeder og danske discountforretninger og de tyske grænseforretninger.

Der er måske en tendens til, at priserne uden afgift på almindelig mærkevare spiritus i et almindeligt prisleje er lavere i Danmark end i Tyskland, mens priserne uden afgift på de mest discountprægede mærker er lavest i Tyskland.

Det forekommer således, at prisen i Danmark på tilbud kan være lavere end den tyske pris, men der skal dog ikke herske tvivl om, at de tyske priser typisk er lavere end de danske priser.

På grund af forskellene fra forretning til forretning og over tid er det vanskeligt at fastsætte en gennemsnitspris på spiritus. Af tabellen herunder fremgår forskellige spiritusmærkers pris i danske supermarkeder og tyske grænsehandelsforretninger. Det skal bemærkes, at spiritus syd for grænsen ofte sælges i literflasker, hvorimod spiritus i Danmark hovedsageligt sælges i 70 cl's flasker. Tallene i tabellen herunder er for sammenligningens skyld omregnet til kr. pr. 70 cl.

Efter afgiftsnedsættelsen pr. 1. oktober 2003 er spiritus i Danmark blevet relativt billigt. I juli 2004 kunne der f.eks. købes en flaske Rasputin vodka til 68,95 kr. i Fakta. Der kan dog fortsat opnås en ganske pæn besparelse ved at købe ind i grænsehandelsbutikkerne. I samme periode var det muligt at købe en hel liter Coumaroff Wodka til 60 kr. i Calle-butikkerne syd for grænsen.

De mere anerkendte mærker kan i dag købes i danske dagligvareforretninger til ca. 100 kr. pr. flaske, jf. tabellen herunder. Disse kan i grænsehandelsforretningerne købes til ca. 70 kr. Forskellen i pris kan forklares ved, at der i Danmark er 25 pct. moms på spiritus, mens momsen i Tyskland udgør 16 pct. På trods af afgiftsnedsættelsen er afgiften på spiritus i Danmark desuden fortsat højere end i Tyskland. Afgiften på spiritus i Tyskland udgør således 13,03 euro pr. liter, svarende til ca. 96 kr. pr. liter pr. pct. vol., hvorimod den danske afgift udgør 150 kr. pr. liter pct. vol.

Tabel VI.37: Priser på spiritus i Danmark og Tyskland

	Danmark		Tyskland	
	Tilbud	Normalpris	Tilbud	Normalpris
	kr. pr. flaske (70 cl.)			
Rød Aalborg	85	93	63	70
Jägermeister	70	110	70	80
Finsbury Gin	70	77	60	70
Gordon's Gin	90	109	70	90
Bailey	100	120	63	70
Dooleys	96	116	56	70
Johnnie Walker	120	150	100	125
Ballantines	110	149	77	90
Smirnoff Red	90	120	56	80
Billig vodka	69	74	42	49
Bacardi, hvid rom	100	135	70	90

Kilde: Diverse tilbudsaviser og hjemmesider fra dagligvareforretninger og grænsehandelsforretninger indsamlet i perioden marts-juli 2004. Flere priser fremgår af bilagstabellerne.

Renses priserne for moms og afgifter, fremkommer tallene i tabel VI.38. Det fremgår, at priserne ekskl. moms og afgifter ligger meget tæt på hinanden i Danmark og Tyskland. Årsagerne til forskellen i pris skal derfor hovedsageligt søges i afgifts- og momsforskellen. Forskellene i de rensede priser kan bl.a. forklares med, at en stor del af den spiritus som sælges i grænsehandelsbutikkerne er i literflasker, hvorimod spiritus i Danmark typisk sælges i 70 cl's flasker. Desuden er omsætningen i grænsehandelsforretningerne også meget højere end i mange danske supermarkeder, hvorfor grænsehandelsforretningerne sandsynligvis kan opnå større rabatter. Store kæder som Dansk Supermarked og Coop Danmark A/S må dog også formodes at være i stand til at forhandle fornuftige rabatter hjem.

Tabel VI.38: Priser på spiritus i Danmark og Tyskland¹⁾

	Land	70 cl's flaske	Detailpris	Moms	Afgift	Pris ekskl. moms og afgift
		Pct. vol.	kr. pr. flaske			
Rød Aalborg	Danmark	45	84,95	16,99	47,25	20,71
	Tyskland	45	62,97	8,68	30,24	24,04
Jägermeister	Danmark	35	69,97	13,99	36,75	19,22
	Tyskland	35	69,97	9,65	23,52	36,79
Finsbury Gin	Danmark	37,5	69,95	13,99	39,38	16,59
	Tyskland	37,5	59,95	8,27	25,20	26,48
Gordon's Gin	Danmark	37,5	89,95	17,99	39,38	32,59
	Tyskland	37,5	69,97	9,65	25,20	35,11
Bailey	Danmark	17	99,95	19,99	17,85	62,11
	Tyskland	17	62,97	8,68	11,42	42,86
Dooleys	Danmark	17	95,95	19,19	17,85	58,91
	Tyskland	17	55,97	7,72	11,42	36,82
Johnnie Walker	Danmark	40	119,95	23,99	42,00	53,96
	Tyskland	40	99,95	13,79	26,88	59,28
Ballantines	Danmark	40	109,95	21,99	42,00	45,96
	Tyskland	40	77,00	10,62	26,88	39,50
Smimoff Red	Danmark	40	89,95	17,99	42,00	29,96
	Tyskland	40	55,97	7,72	26,88	21,37
Billig vodka	Danmark	37,5	68,95	13,79	39,38	15,79
	Tyskland	37,5	41,97	5,79	25,20	10,98
Bacardi, hvid rom	Danmark	37,5	99,95	19,99	39,38	40,59
	Tyskland	37,5	69,97	9,65	25,20	35,11

1) Emballageafgiften er ignoreret.

I mange øst- og sydeuropæiske lande samt ved "tax-free"-indkøb er der ofte større prisforskelle i dansk disfavør.

11. Administrative hindringer

11.1 Banderoler på spiritus

Efter spiritusafgiftslovens regler skal afgiftspligtigt spiritus, der udleveres i flasker m.v., forsynes med en banderole. Banderolen skal være påtrykt oplysninger om den banderolerende virksomheds tildelte banderolenummer og andre oplysninger fastsat af Told- og Skattestyrelsen.

Undtaget fra kravet om banderolering er varer, der er indført på flaske, og som ubeskattet overføres til en anden registreret virksomhed, og varer, der overføres til en virksomhed, der har tilladelse fra ToldSkat til ubeskattet køb af varer.

Der findes fem banderoletyper, som fremgår af følgende tabel.

Tabel VI.39: Banderoletyper

Banderoletype	Flaske	Format	Pris ¹⁾
Oblat	Alle	22 mm (diameter)	1.000 stk. 48,49 kr.
Aflang – stor	over 60 cl	105 x 13 mm	79,11 kr.
Aflang - mellem	15-155 cl	85 x 13 mm	79,11 kr.
Aflang – lille	under 15 cl	62 x 10 mm	79,11 kr.
Aflang – mini	under 15 cl	42 x 10 mm	79,11 kr.

1) ekskl. moms.

Banderolerne leveres med påtrykte oplysninger om vareart, beholderstørrelse og kodenummer (CVR-nr.) på den virksomhed, der har banderoleret varerne.

Banderoleordningen har eksisteret siden 1922 og har siden indførelsen haft til hensigt at dokumentere produktets beskatning.

Banderolen er med til at sikre, at forbrugere, virksomheder og myndigheder kan konstatere, at der er tale om beskattede varer. Banderolerne er således med til at sikre mod indsmuglede varer.

Banderoleordningen for vin blev afskaffet den 1. oktober 2001. Ordningen havde samme funktion som spiritusbanderolerne, men til forskel fra spiritus, er der en væsentlig mindre afgift på vin end på spiritus. Endvidere adskiller vin sig også på den måde, at der er en langt større mangfoldighed af rød- og hvidvine (forskellige mærker og druer mv.), hvorimod spiritus i overvejende grad består af relativt få mærkevarer.

De senere år har der fra en mindre del af spiritusbranchen været et ønske om, at banderoleordningen blev afskaffet, da ordningen er forbundet med en del administrativt arbejde. Den overvejende del af spiritusbranchen ønsker dog at bibeholde banderoleordningen, fordi den sikrer mod svig og smugleri.

Ved en overvejelse af at afskaffe banderoleordningen vil fordelene således være, at virksomhederne slipper for at føre banderoleregnskab og påsætte banderolerne.

Fordelene ved at opretholde ordningen vil være, at der er tale om et mærke, der gør det nemt for forbrugere, virksomheder og myndigheder at konstatere, at der er tale om spiritus, der er afgiftsberigtiget i Danmark.

Denne sikring af, at der er tale om et dansk beskattet spiritusprodukt er blevet højaktuel med lanceringen af produkter, der sælges som spiritus, men reelt er

vinprodukter. Forbrugerne tror, at de får spiritus, men får altså et produkt, der indholdsmæssigt og styrkemæssigt er et vinprodukt.

ToldSkat kan efter øl- og vinafgiftsloven give en bøde ved markedsføring af vinprodukter som spiritus. Herudover kan Fødevaredirektoratet blandt andet nedlægge forbud mod salg af sådanne produkter.

Med EU's udvidelse blev der den 1. maj 2004 optaget 10 nye medlemslande, og der er ikke på spiritusområdet aftalt særlige overgangsordninger, som der er på tobaksområdet. Afgiften på spiritus er væsentlig lavere i flere af de nye medlemslande end i både Danmark og Tyskland. Der er fortsat i EU så store afgiftsforskelle, at det er vigtigt for både forbrugere, virksomheder og myndigheder at have en nem adgang til at kunne identificere et dansk beskattet spiritusprodukt.

Flere af EU's medlemslande har da også en banderoleordning for spiritus – undtagelser er Tyskland, og Sverige og Østrig, der i stedet for har opretholdt en monopolordning – i Sverige Systembolaget. England har for nylig indført en banderoleordning, da der var store problemer med omgåelse af spiritusafgiften.

Da erfaringerne fra chokolade, øl og mineralvand viser, at det er svært at kontrollere illegal handel med visse varer, peger det ligeledes i retning af at opretholde banderoleordningen på spiritus.

Man kan dog også fremføre, at der ikke er nogen større grund til at have banderoler på spiritusbaserede alkoholsodavand end på ølbaserede, når alle alkoholsodavand omfattes af retursystemet.

Der er således ikke i øjeblikket forhold, der samlet set taler for at afskaffe banderoleordningen på spiritus.

12. Virkninger af afgiftsned sættelser på spiritus

I dette afsnit er beregnet virkningerne af at nedsætte den danske spiritusafgift.

Udgangspunktet for beregningerne er:

1. Uændrede svenske afgifter.
2. Tysk ekstra afgift på alkoholsodavand trådt i kraft.

Det giver følgende marked alt andet lige:

	40 pct. vol. spiritus
Salg i Danmark (heraf 0,5 tysk RTD-afgift) ¹⁾	21,50 mio. liter
- heraf RTD (heraf 0,5 tysk RTD-afgift) ¹⁾	1,75 mio. liter
- heraf almindelig spiritus	19,75 mio. liter
- heraf salg til udlændinge	4,00 mio. liter
= salg af alm. spiritus til danskere i DK	15,75 mio. liter
Dansk grænsehandel alm. spiritus	7,00 mio. liter
- heraf Tyskland med Tysk RTD afgift	5,00 mio. liter
- heraf Øst- og Sydeuropa mv.	2,00 mio. liter
RTD grænsehandel	0,00 mio. liter
Dansk forbrug alm. spiritus	22,75 mio. liter
Dansk forbrug i alt inkl. RTD	24,50 mio. liter
1) Ved indregning af virkning af tysk afgiftsforhøjelse	

Danskerens forbrug af spiritus stiger ved lavere afgifter.

Pr. 10 kr. pr. flaske priserne falder, stiger forbruget med 0,65 mio. liter, heraf 0,25 mio. liter på grund af mindre ølforbrug. Det svarer til en priselasticitet i forbruget på ca. -0,4 ved et prisfald både her og i udlandet, heraf henvend -0,5 for almindelig spiritus.

Ved meget store afgiftsfald stiger krydspriselasticiteten i forhold til øl. I analysen er det forudsat, at krydspriselasticiteten er ca. 0,04.

Prisen i Danmark på de varer, som danskere grænsehandler, er ca. 100 kr. pr. flaske, men ca. 74 kr. i Tyskland, og ca. 60 kr. "tax-free" og i Øst- og Sydeuropa. Det er lavere end gennemsnitsprisen i Danmark.

Prisen på de varer, som svenskere grænsehandler i Danmark, er ca. 210 kr. pr. flaske i Sverige og ca. 120 kr. pr. flaske i Danmark. Svenskeres og andre udlændinges grænsehandel stiger med 0,40 mio. liter, for hver gang prisforskellen øges med 10 kr. pr. flaske. Ved meget store prisfald er effekten større, da det kan få svenskere til at opgive Tyskland. Dette gælder i øvrigt ikke kun for spiritus.

Med disse forudsætninger kan virkningerne af danske afgiftsnedsættelser beregnes.

Tabel VI.40: Virkninger af danske afgiftsned sættelser på spiritus

Dansk pris	Dansk forbrug	- heraf købt i udlandet	Udenlandsk købt i Danmark	Afgiftsgrundlag	Netto statslig provenu ¹⁾	Samfund netto 70 cl og 37,5 pct. vol.	Fald i grænsehandel
<i>kr. pr. 70 cl:</i>	Mio. liter				Mio. kr.		
100	24,5	7,0	4,0	21,5	0	0	0
97,5	24,7	6,4	4,1	22,4	+0	+42	64
95,00	24,8	5,8	4,2	23,3	-0	+91	128
92,50	25,0	5,1	4,3	24,2	-8	+133	192
90,00	25,2	4,5	4,4	25,0	-21	+171	256
87,50	25,3	3,9	4,5	25,9	-40	+206	320
85,00	25,5	3,3	4,6	26,8	-63	+239	385
82,50	25,6	2,6	4,7	27,7	-92	+268	449
80,00	25,8	2,0	4,8	28,6	-126	+294	513
77,50	26,0	1,4	4,9	29,5	-165	+318	577
75,00	26,1	0,8	5,0	30,4	-210	+338	641

1) Faktorpriser. Ved sammenligning med disponibel indkomst hos borgerne lægges 25 pct. til.

Det ses af tabellen, at en nedsættelse af afgiften på spiritus, svarende til 10 kr. pr. flaske, vil få grænsehandelen til at falde med 2,5 mio. liter eller med ca. 36 pct. Besparselsen ved at handle i Tyskland falder med ca. 38 pct., mens besparelsen ved at handle i Syd- og Østeuropa mv. falder med ca. 29 pct.

Yderligere vil forbruget stige med ca. 0,65 mio. liter, heraf ca. 0,25 mio. liter på grund af mindre køb af øl (ca. 2,1 mio. liter øl). Salget til udlændinge stiger med ca. 0,4 mio. liter. I alt stiger salget med dansk afgift med ca. 3,5 mio. liter, hvilket svarer til en samlet priselasticitet på ca. -1,5.

Det kan måske undre, at et prisfald på 10 kr. pr. flaske skulle føre til en salgsmængde på 3,5 mio. liter, når salgsmængden siden afgiftsned sættelsen 1. oktober 2003 alene var på ca. 6 mio. liter ved et prisfald på 43,75 kr. pr. flaske. Forklaringen er, at en meget stor del af virkningen af afgiftsned sættelsen på grænsehandelen blev neutraliseret af ophør af 24-timers reglen.

Nettoprovenutabet er på ca. 20 mio. kr., men medregnes danske borgeres gevinst samt mulige sundhedsskader er nettogevinsten på 170 mio. kr. for det danske samfund i faktorpriser. Grænsehandelen falder med ca. 255 mio. kr. i værdi eller 35-40 pct.

Provenuvirkningen af ændringerne er nærmere forklaret i følgende tabel VI.41.

Tabel VI.41: Provenuvirkninger af afgiftsnedsettelse på spiritus

Dansk pris	Provenuændring ved uændret forbrug og salg	Provenuevinst ved øget forbrug	Provenutab på ølafgift - mindre ølforbrug	Provenuevinst af flaskeafgift	Provenuevinst ved mindre grænsehandel	Provenuevinst større salg til udlændinge	Momsprovenutab ved uændret mængde	Momsgevinst ved mindre grænsehandel moms	Momsgevinst større salg til udlændinge	I alt netto gevinst
<i>kr. pr. 70 cl:</i>	Mio. kr.									
100	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
97,5	-61	9	-1	+2	+36	+6	-3	+13	+3	+2
95,00	-123	18	-3	+4	+68	+11	-6	+26	+5	-0
92,50	-184	25	-4	+6	+96	+15	-9	+38	+8	-8
90,00	-246	32	-6	+8	+121	+19	-11	+51	+10	-21
87,50	-307	37	-7	+10	+143	+23	-14	+64	+13	-40
85,00	-369	42	-9	+12	+160	+26	-17	+77	+15	-63
82,50	-430	46	-10	+14	+175	+28	-20	+90	+17	-92
80,00	-491	48	-12	+16	+185	+30	-23	+103	+18	-126
77,50	-553	50	-13	+18	+192	+31	-25	+115	+20	-165
75,00	-614	51	-15	+20	+196	+31	-29	+128	+21	-210

Alt i faktorpriser. For at komme til forbrugerpriser lægges 25 pct. til.

I tabellen er vist dels provenutab ved uændret mængde dels provenutab og gevinst ved ændret adfærd.

Det umiddelbare punktafgiftsprovenutab ved et prisfald på 10 kr. pr. flaske spiritus er på 246 mio. kr. Hertil kommer et tab på ca. 11 mio. kr. vedrørende mindre moms af uændret salg til udlændinge ved lavere priser. Nedsættes prisen på spiritus, øges forbruget. Ved et prisfald på 10 kr. pr. flaske vindes 32 mio. kr. spiritusafgift herved, men der tabes samtidig ca. 6 mio. kr. ølafgift, da ca. 40 pct. af merforbruget af spiritus stammer fra et mindre forbrug af øl. Da spiritusafgiften er væsentlig højere end ølafgiften, er virkningen på ølafgiften dog forholdsvis beskedent.

Et prisfald på 10 kr. pr. flaske reducerer besparelsen ved grænsehandel med godt 35 pct. Den hjemvendte grænsehandel får spiritusindtægterne til at stige med 121 mio. kr. Øget salg til svenskere øger indtægterne fra spiritusafgiften med ca. 19 mio. kr. Det øgede salg af spiritus øger indtægterne fra emballageafgiften med ca. 8 mio. kr. Mindre dansk grænsehandel på ca. 256 mio. kr. øger dansk moms med ca. 51 mio. kr., mens øget salg til svenskere øger momsindtægterne med ca. 10 mio. kr. Nettoresultatet er et provenutab på ca. 20 mio. kr.

De afledte provenuvirkninger af lavere dansk afgift stiger ikke lineært med prisfaldet. Ved et dobbelt så stort prisfald (20 kr. pr. flaske) tabes netto 125

mio. kr. Det skyldes, at det øgede salg vil blive beskattet med en lavere sats ved større prisfald.

En afgiftsnedsettelse bør ikke alene vurderes ud fra virkningen på afgiftsindtægterne. Det bør også tages i betragtning, at forbrugerne vinder ved lavere afgifter, samt at andre kan få tab eller gevinst ved et øget forbrug af alkohol.

I følgende tabel er vist virkningerne for samfundsøkonomien.

Tabel VI.42: Virkninger af afgiftsnedsettelser på spiritus for samfundsøkonomien

Dansk pris	Alkohol-skader	Mindre forvriddning i forbrug	Mindre forvriddning i grænsehandel	Netto gevinst udlænding	I alt netto	Danske borgere	Afgiftsindtægter
<i>kr. pr. 70 cl:</i>				Mio. kr.			
100	0	0	0	0	0	0	0
97,50	-6	8	51	-6	+47	+51	+2
95,00	-13	16	100	-12	+91	+104	-0
92,50	-19	24	147	19	+132	+160	-8
90,00	-26	31	192	-26	+171	+218	-21
87,50	-32	37	236	-35	+206	+278	-40
85,00	-38	43	278	-44	+239	+340	-63
82,50	-45	49	318	-54	+268	+405	-92
80,00	-51	54	356	-64	+294	+472	-126
77,50	-58	58	393	-76	+318	+540	-165
75,00	-64	63	428	-87	+338	+612	-210

Anm: I faktorpriser.

I tabellen er de samfundsøkonomiske virkninger søgt opgjort. Ved en nedsettelse af prisen med 10 kr. pr. flaske vinder samfundet 171 mio. kr. netto.

De 171 mio. kr. er summen af et tab for staten på 21 mio. kr., en gevinst for danske borgere på 218 mio. kr. og ekstra sundhedsmkostninger på ca. 26 mio. kr.

De 171 mio. kr. er samtidig summen af ekstra alkoholskader på 26 mio. kr., mindre forvriddning i forbruget på 31 mio. kr., mindre forvriddning i grænsehandelen på 192 mio. kr. og et tab vedrørende udlændinge på andre 26 mio. kr.

12.1 Sundhedsomkostninger

Ved et prisfald på 10 kr. pr. flaske spiritus stiger alkoholskaderne med ca. 26 mio. kr. på grund af større forbrug.

Et moderat forbrug af alkohol er neutralt eller endog gunstigt for helbredet, men et overforbrug er derimod skadeligt for helbredet.

Hvis danskeres alkoholforbrug var jævnt fordelt på alle og over tiden ville alkohol ikke udgøre noget væsentligt problem, men forbruget er koncentreret om et mindretal og er ikke jævnt fordelt over tiden.

For 2004 kan danskeres alkoholforbrug med usikkerhed skønnes, som følger.

Tabel VI.43: Danskeres forbrug af alkohol i 2004

Alkohol	Øl ¹⁾	Vin	Spiritus	I alt
	Mio. liter ren alkohol			Mio. liter ren alkohol
Salg i Danmark	24,1	19,8	8,6	52,5
- salg til udlændinge	1,9	1,5	1,6	5,0
= Salg til danskere i Danmark	22,2	18,3	7,0	47,5
+ Dansk grænsehandel	5,0	3,3	2,8	11,1
<i>I alt dansk forbrug</i>	27,2	21,6	9,8	58,6
Genstande pr. voksen pr. uge	8	6,4	2,9	17,3

1) Ølforbruget vil sandsynligvis være mindre end her angivet på grund af dårligt vejr. Der er regnet med et mere permanent forbrug.

I gennemsnit drikker voksne danskere således ca. 17,3 genstande om ugen, hvilket er tæt på sundhedsmyndighedernes anbefaling af, at holde sig under 21 genstande for mænd og 14 genstande for kvinder.

I gennemsnit svarer det til ca. godt en øl om dagen, godt en flaske vin om ugen og henved en flaske spiritus hver sjette uge.

Men som nævnt er forbruget koncentreret om et mindretal af danskere, og overforbrug fører til helbredsskader mv. En del af helbredsskaderne må bæres af forbrugeren selv og dennes familie. Hvis forbrugeren har truffet et rationalt valg og foretrukket nydelsen af alkohol og rus frem for et godt helbred, er det i princippet andre uvedkommende ved beregninger af samfundsøkonomiske konsekvenser.

Overforbruget skader imidlertid andre, ved at omkostningerne ved behandling i sundhedsvæsenet ikke bæres direkte af forbrugeren selv, og skatteindtægterne bliver mindre, og udgifter til dagpenge mv. under sygdom større ved et

overforbrug. Der påføres også andre udgifter ved flere trafikuheld og flere forbrydelser ved et overforbrug af spiritus.

Udgifterne for andre kan være meget vanskelige at kvantificere, men Skatteministeriet har tidligere på baggrund af Sundhedsministeriets beregninger sat omkostningerne til 200 kr. pr. liter ren alkohol i forbrugerpriser, og 160 kr. pr. liter ren alkohol i priser uden moms.

Med det aktuelle forbrug, der er lidt mindre end for få år tilbage, svarer det til ca. 11,5 mia. kr. i forbrugerpriser eller knap 1 pct. af BNP.

12.2 Forbrugsforvridninger

Forbrugsforvridningerne falder ved lavere priser på alkohol. Ved lavere priser på alkohol vil forbruget af alkohol stige. Dette får staten en provenugevinst ved, samtidig med at forbrugeren bedre er i stand til at sammensætte forbruget optimalt i forhold til præferencerne. Ved et prisfald på 10 kr. pr. flaske vinder samfundet ca. 31 mio. kr., når der ses bort fra helbredsskader mv.

Tages der også hensyn til helbredsskader, er det stort set neutralt for samfundet, at forbruget af spiritus stiger. Det er skadeligt for samfundet netto, hvis forbruget bare stiger, men hvis det samlede alkoholforbrug er konstant, og spiritusforbruget stiger på bekostning af det lavere beskattede øl, vinder samfundet.

12.3 Grænsehandelsforvridning

Ved mindre grænsehandel falder grænsehandelsforvridningen. Når en vare grænsehandles, taber staten et provenu, men den danske borger vinder en besparelse. Hvis statens tab er lig med borgerens besparelse og borgeren i øvrigt ikke har haft besvær ved grænsehandel, går det lige op for samfundet.

Grænsehandelen giver samfundet et tab, fordi varerne også er belagt med afgift i udlandet, således at borgerens besparelse er mindre end statens tab, og fordi borgeren ofte har større besvær ved at hente varen i udlandet. Ved et prisfald på 10 kr. pr. flaske falder grænsehandelsforvridningen med 192 mio. kr.

12.4 Gevinst ved udlændinges køb i Danmark

Salg af afgiftsbelagte varer til udlændinge giver det danske samfund en betydelig gevinst. Ved et salg på 4 mio. liter spiritus vinder staten ca. 250 mio. kr. i punktafgift og yderligere henved 200 mio. kr. i moms.

Salget til udlændinge vil stige ved lavere afgift, men gevinsten pr. liter solgt bliver mindre.

Sættes prisen ned med 10 kr. pr. flaske taber staten 57 mio. kr. ved uændret salg til udlændinge. Indtægterne af øget salg er ekstra 19 mio. kr. i spiritusafgift og 10 mio. kr. i moms. Danmarks gevinst ved udenlandsk køb af spiritus i Danmark reduceres således med netto 26 mio. kr.

Det kan ikke udelukkes, at adfærdseffekten er større. Det er næppe sandsynligt, at særlig mange flere svenskere tager af sted på grænsehandel end i forvejen, men mere at de, der tager af sted, nøjes med at tage til Danmark og ikke hele vejen til Tyskland. Ofte har de forretninger, der sælger spiritus til svenskere dog også forholdsvis høje avancer, mens der i Tyskland er større konkurrence mellem grænsekioskerne.

Danske borgere får en gevinst på 218 mio. kr. ved nedsættelse af afgiften. Af det umiddelbare tab på ca. 255 mio. kr. tilfalder 57 mio. kr., som nævnt udlændingene. Danske borgeres gevinst ved ændret adfærd er således ca. 20 mio. kr. Det er staten, der tjener ved danske borgeres ændrede adfærd.

Det er meget sjældent, at man kan øge befolkningens levestandard med 218 mio. kr. uden moms, svarende til ca. 273 mio. kr. i indkomstskattenedsættelse for et nettoprovenutab på 21 mio. kr. i faktorpriser, svarende til ekstra 26 mio. kr. i indkomstskat.

I de samfundsøkonomiske regnestykker er der ikke indregnet effekten af øget arbejdsudbud ved større realindkomst. Ved lavere afgifter og priser kan der købes flere varer for en ekstra arbejdsindsats. Hvis spiritus udgjorde en konstant andel af forbruget, ville der kunne regne med en yderligere effekt på 20-30 mio. kr. ved ekstra arbejdsudbud i faktorpriser. Forbruget af spiritus stiger dog ikke proportionalt med indkomsten, og arbejdsudbudseffekten er derfor mindre. I bilaget til dette kapitel er vist, at forbruget af spiritus stort set er uafhængig af indkomsten, bortset fra, at der er en tendens til at de mest velhavende har et lidt større forbrug end de knap så velhavende. Eventuel negativ virkning på arbejdsudbud på grund af dårligere helbred er indregnet i sundhedskostningerne.

Nedsættes de danske afgifter med 10 kr. pr. flaske, vinder de svenske forbrugere som nævnt ca. 57 mio. kr. ved uændret adfærd og lidt mere efter ændret adfærd.

Hvis den ekstra grænsehandel til Sverige fører til en tilsvarende nedgang i salget i Sverige, taber den svenske stat ca. 85 mio. kr.

En yderligere dansk nedsættelse af afgiften vil dog næppe være afgørende for en svensk beslutning om at nedsætte afgifterne, jf. at en dansk afgiftsnedsættelse højst vil reducere svensk salgs markedsandel med ca. 0,8 procentpoint, dog med mindre hvis hovedeffekten er, at svenskere i en vis udstrækning skifter Tyskland ud med Danmark som grænsehandelsland. Mersalget til svenskere fra Danmark ved et dansk prisfald på 10 kr. pr. flaske er alene på ca. 5 pct. af svenskeres grænsehandel i Tyskland. Virkningen på salget til udlændinge kan således være undervurderet.

12.5 Usikkerhed i beregningerne

Beregningerne hviler på en række forudsætninger, hvoraf en del er usikre, bl.a. er omkostningerne ved alkoholforbrug usikre. Hvis de øvrige forudsætninger ellers er korrekte, skal omkostningerne pr. liter ren alkohol imidlertid være på ca. 1.750 kr. i forbrugerpriser, hvis det ikke skal være fordelagtigt samfundsøkonomisk at nedsætte spiritusafgiften med 10 kr. pr. flaske. Hvis omkostningerne var 1.750 kr. pr. liter ren alkohol skulle samfundets omkostninger ved alkoholforbrug være knap 7 pct. af BNP eller godt 100 mia. kr. Det er langt over de mest pessimistiske overslag over omkostningerne ved alkoholmisbrug. Ved en nedsættelse med 15 kr. pr. flaske skal sundhedsomkostningerne være på mindst 1.350 kr. pr. liter ren alkohol i forbrugerpriser for at der ikke er gevinst ved nedsættelse af afgifterne.

Ved dobbelt så høje omkostninger til alkoholforbrug falder den samfundsøkonomiske nettogevinst med ca. 15 pct.

I beregningerne er forudsat, at ca. 40 pct. af merforbruget af spiritus sker på bekostning af øl. Hvis forbruget stiger som forudsat, men uden at ølforbruget falder, forringes den samfundsøkonomiske nettogevinst med ca. 10 mio. kr., mens provenugevinsten ved ændret adfærd forbedres med ca. 6 mio. kr.

Resultatet ændres således ikke afgørende ved ændret forudsætning om substitution mellem øl og spiritus.

I følgende tabel er vist ændring i resultatet ved alternative forudsætninger i forhold til de centrale skøn præsenteret ovenfor.

Tabel VI.44: Beregninger under alternative forudsætninger

	Nettoprovenu ved nedsættelse af afgift svarende til 10 kr. pr. flaske central forudsætning	Nettoprovenu ved nedsættelse af afgift svarende til 10 kr. pr. flaske alternativ forudsætning	Samfundsøkonomi ved nedsættelse af prisen med 10 kr. pr. flaske central forudsætning	Samfundsøkonomi ved alternativ forudsætning
	Mio. kr.			
Dansk grænsehandel i udland er 20 pct. mindre eller 20 pct. mindre følsom	- 21	- 56	+ 171	+ 133
Øl er ikke substitut med spiritus	- 21	- 15	+ 171	+ 161
Sverige nedsætter spiritusprisen med 50 kr. pr. flaske	- 21	+ 7	+ 171	+ 199
Skadesomkostninger ved alkohol 50 pct. større	- 21	- 21	+ 171	+ 158
Forbrugsvirkning 50 pct. mindre	- 21	-34	+ 171	+ 168

Som det ses, er virkningerne for samfundsøkonomien meget robuste over for ændrede forudsætninger. Der rokkes ikke for alvor ved, at den samfundsøkonomiske nettogevinst er betydelig i forhold til nettoprovenutabet. I det værste tilfælde er nettogevinsten på 2,4 gange nettoprovenutabet.

Derimod er den relative effekt på nettoprovenutabet meget betydelig. Ved centralskønnet er der en selvfinansieringsgrad på ca. 92 pct. Ændrede forudsætninger kan ændre selvfinansieringsgraden med 15-20 pct. point.

Man kan ikke udelukke at en nedsættelse vil være fuldt selvfinansierende, men det vil heller ikke ligge uden for almindelig usikkerhed, at selvfinansieringsgraden måske kun er omkring 72 pct.

Den største usikkerhed knytter sig til virkningen på grænsehandelen. Det skyldes dels, at det ikke kan udelukkes, at grænsehandelen er på ca. trefjerdedel af beregningsforudsætningen eller måske tilsvarende større. Hvis grænsehandelen er 20 pct. mindre end forudsat, falder selvfinansieringsgraden med ca. 14 procentpoint, og samfundsøkonomien forringes med ca. 22 pct.

Selvfinansieringsgraden er i centralskønnet ca. 92 pct. Hvis grænsehandelen er 20 pct. mindre følsom eller 20 pct. mindre end forudsat, falder selvfinansieringsgraden fra 92 pct. til 78 pct.

Usikkerheden vedrørende niveauet for grænsehandelen skyldes både usikkerhed ved opgørelsen, og usikkerhed om grænsehandelen allerede nu har fundet et mere permanent niveau.

Det kan ikke udelukkes, at niveauet fra 1. halvår 2004 siden hen vil falde ved uændrede danske regler, således at forudsigelserne fra seneste afgiftsnedsættelse til fulde vil blive opfyldt. Det vil gøre yderligere nedsættelser lidt mindre fordelagtige, men ikke afgørende.

Modsat kan det heller ikke udelukkes, at grænsehandelen vil vokse, når udbydere i udlandet bedre har sat det nye marked (salg af store mængder meget billig spiritus) bedre i system. Det vil gøre yderligere nedsættelser mere fordelagtige.

Erfaringerne med nedsættelsen 1. oktober 2003 er som nævnt ikke entydige, fordi de skete samtidig med ophævelse af 24-timers reglen.

Hvis det helt urealistisk blev lagt til grund, at ophævelse af 24-timers reglen slet ikke påvirkede grænsehandelen, og samme følsomhed kunne forventes ved yderligere nedsættelser, som det der er konstateret ved første nedsættelse, vil selvfinansierungsgraden falde fra ca. 92 pct. til ca. 36 pct., hvilket er over selvfinansierungsgraden for andre drikkevarer. Det er dog en helt ekstrem og urealistisk forudsætning, jf. de svenske erfaringer.

Det kan fremføres, at usikkerheden vedrørende afgiftsnedsættelser nu er mindre end før. Ved samme priser i Danmark som i udlandet burde der ikke være nogen videre grænsehandel. Sættes prisen ned med 10 kr. pr. flaske er besparelsen ved køb i Tyskland på ca. 16 pct. Det vil være mindre end ved planlægning af spiritusindkøb i Danmark efter bedste tilbud.

Nettoeffekten af ophør af 24-timers reglen og dansk afgiftsnedsættelse var en stigning i danskeres grænsehandel i Tyskland. Det tyder på, at afgiften skal forholdsvis tæt på tysk niveau, før grænsehandelen i Tyskland for alvor falder, Altså at grænsehandelens følsomhed er større ved lave prisforskelle end ved store prisforskelle. Grænsehandelen er således nu tættere på det kritiske niveau, end den var før.

Det ses endvidere, at en eventuel dansk beslutning om nedsættelse af spiritusafgiften ikke rigtigt påvirkes af eventuelle svenske nedsættelser. Nedsættes den svenske pris med f.eks. 50 kr. pr. flaske ændres selvfinansierungsgraden med ca. 10 procentpoint således at en yderligere dansk nedsættelse vil være meget tæt på fuld selvfinansiering.

En konklusion om, at borgerne vinder mange gange mere, end staten taber, eller at selvfinansieringsgraden er tæt på 100 pct., er således meget robust.

Bilag VI.1 Virkninger af ophøret af 24-timers reglen og afgiftsnedsettelse for forbrugerne

1. Virkninger for forbrugerne

Ved vurdering af skatte- og afgiftspolitikken er der ofte en tendens til alene at fokusere på virkningerne for staten og ignorere virkningerne for borgerne.

De gennemførte afgiftsnedsettelse har imidlertid haft en betydelig indflydelse på forbrugernes realindkomst.

Ophøret af 24-timers reglen for danske rejsende medførte et tab for den danske stat på ca. 620 mio. kr. i priser uden moms og 775 mio. kr. i priser med moms vedrørende spiritus.

De danske forbrugere vandt imidlertid ved at grænsehandelen blev givet fri. De danske forbrugere fik mulighed for at foretage billige indkøb i udlandet, og ville ved uændrede satser have øget deres indkøb med ca. 6,25 mio. liter, heraf et ekstra forbrug på 1,75 mio. liter.

Ved køb i udlandet kunne de danske forbrugere spare i gennemsnit ca. 100 kr. pr. liter med moms i indkøbspris.

Der er dog også et ekstra besvær ved at hente spiritus i udlandet i forhold til at købe den hos købmanden.

Hvis det ekstra besvær højt sat sættes til 50 kr. pr. liter i gennemsnit (lavere for dem, der henter al deres spiritus i udlandet), vandt forbrugerne mindst ca. 325 mio. kr.

Den samfundsøkonomiske virkning af ophøret af rejsegodsrestriktionerne har således været som følger.

Bilagstabel VI.1.1a: Samfundsøkonomisk virkning af ophævelse af rejsegodsrestriktionerne og afgiftsnedsættelsen for spiritus

Mio. kr.	Staten	Borgerne	Helbreds- omkostninger for tredjepart	Netto sam- funds- økonomi
Ophør af svenske restriktioner	+ 295			+ 295
Ophør af danske restriktioner vedrørende udenlandske rejsende	- 150			- 150
Vedrørende danske rejsende	- 775	+ 325	- 110	- 560
Nedsættelse af dansk afgift	+ 240	+ 805	- 50	+ 995
I alt netto	- 390	+ 1.130	- 160	+ 580

Anm.: Angivet i forbrugerpriser. For at beregne faktorpriserne ganges med 0,8.

Mens staten i forbrugerpriser har tabt ca. 390 mio. kr. har borgerne vundet i alt 1.130 mio. kr. ved ophør af 24-timers reglen og nedsættelse af afgiften på spiritus. Afvikling af de svenske restriktioner giver et samfundsøkonomisk plus på netto ca. 295 mio. kr., mens afvikling af de danske restriktioner netto giver et tab på ca. 710 mio. kr. Nedsættelsen af satserne har givet samfundet et plus på ca. 995 mio. kr.

Ser man på tobak, er virkningerne tilsvarende:

Bilagstabel VI.1.1b: Samfundsøkonomisk virkning af ophævelse af rejsegodsrestriktionerne og afgiftsnedsættelsen for cigaretter

	Staten	Borgerne	Helbreds- omkostninger for tredjepart	Netto sam- funds- økonomi
Ophævelse af rejsegodsrestriktioner	-970	+ 170		-800
Nedsættelse af dansk afgift	-265	+ 1.415	-95	+1.055
I alt netto	- 1.235	+ 1.585	- 95	+ 255

Anm.: Angivet i forbrugerpriser. For at beregne faktorpriserne ganges med 0,8.

Mens staten i forbrugerpriser netto har tabt ca. 1.235 mio. kr., har borgerne vundet ca. 1.585 mio. kr. ved ophør af 24-timers reglen og nedsættelse af afgiftssatserne. Nedsættelsen af satserne har isoleret set gavnnet samfundsøkonomien med ca. 1.055 mio. kr.

Samlet set har ophør af rejsegodsrestriktionerne og nedsættelse af satserne for spiritus og cigaretter givet samfundet en gevinst på ca. 835 mio. kr. Ophør af rejsegodsrestriktionerne har givet et samfundsøkonomisk tab på ca. 1.215 mio. kr., mens samfundet netto har vundet ca. 2.050 mio. kr. ved satsnedsættelsen. Borgerne har i alt vundet ca. 2.715 mio. kr.

I beregningen af velfærdsvirkningerne er der ikke taget hensyn til, at realindkomstfremgangen vil kunne give anledning til et ekstra arbejdsudbud. Modsat vil finansieringen af statens nettotab kunne give et mindre arbejdsudbud og dermed et samfundsøkonomisk tab, der i sidste ende også må bæres af borgerne. Dette tab kan f.eks. opstå, fordi der bliver mindre råderum til nedsættelse af andre skatter.

Det er også hovedsagligt det offentlige, der må bære de negative tredjepartsvirkninger (såkaldte eksternaliteter) af øget forbrug af alkohol.

Hvis realindkomstfremgangen havde været den samme i procent af velstanden, uanset velstandsniveauet, ville det offentlige vinde ca. 1/6 pct. af borgernes nettogevinst i afledte skatter og afgifter af det ekstra arbejdsudbud.

Meget tyder imidlertid på, at forbruget af spiritus kun i meget beskedent omfang stiger med stigende indkomst. Hvis den såkaldte indkomstelasticitet for spiritus er på 0,15 (antagelse til illustration i regneeksempel) vil virkningen efter indregning af positive arbejdsudbudseffekter, inklusiv finansieringen af statens provenutab, være ca. 8 mio. kr. vedrørende ophøret af 24-timers reglen og ca. 20 mio. kr. vedrørende afgiftssatsnedsættelsen. ($805 \text{ mio. kr.} * 1/6 * 0,15 = 20 \text{ mio. kr.}$)

Virkningen af også at tage hensyn til arbejdsudbudseffekten er vist i følgende tabel:

Bilagstabel VI.1.2: Beregninger af virkninger af de gennemførte ændringer vedrørende spiritus¹⁾

	Umiddelbar virkning for borgene	Umiddelbar virkning for det offentlige	Brutto-virkning af finansiering af umiddelbar virkning	Afledt virkning på arbejdsudbud af finansiering af umiddelbar virkning	Netto provenu af finansiering af umiddelbar virkning	Det offentlige efter finansiering	Borgerne efter finansiering
Borgernes nettogevinst ved satsnedsættelse	+805	+20	-24	+4	-20	0	+829
Staten umiddelbar virkning af satsnedsættelse afgiftsprovenu		+240	-288	+48	-240	0	+288
Do helbred		-50	+60	-10	+50	0	-60
Netto satsnedsættelse efter finansiering	+805	+210	-252	+42	-210	0	+1.057
<i>Borgernes nettogevinst ved ophør af restriktioner</i>	+325	+8	-10	+2	--8	0	+335
Statens umiddelbare gevinst ved ophør af svenske restriktioner		+295	-354	+59	-295	0	+354
Do danske vedrørende danskere		-775	+930	-155	+775	0	-930
Do vedrørende svenskere		-150	+180	-30	+150	0	-180
Helbredsskader restriktioner væk		-110	+132	-22	+110	0	-132
I alt ophør af restriktioner	325	-732	+878	-146	+732	0	-553
Alt i alt	1.130	-522	+626	-104	+522	0	+504

1) Med inddragelse af virkning på arbejdsudbud under forudsætning af, at en indkomstelasticitet på ca. 0,15, og af, at virkningerne for staten finansieres eller neutraliseres ved referenceskatt. Med selvfinansieringsgrad på 1/6.

Før man tog hensyn til arbejdsudbudseffekterne af borgernes gevinster og de afledte virkninger på arbejdsudbud, hvis statens umiddelbare tab skal finansieres ved forvridende skatter, vandt samfundet netto ca. 580 mio. kr. Efter indregning af virkningen på arbejdsudbuddet er virkningen en gevinst på 504 mio. kr., heraf ca. 1.057 mio. kr. vedrørende afgiftssatsnedsættelsen og -553 mio. kr. vedrørende ophør af restriktionerne.

Afgørende for, at det samfundsøkonomiske resultat bliver dårligere efter indregning af arbejdsudbuddet er, at forbruget af spiritus i vid udstrækning er uafhængigt af husstandenes velstand. Derfor vil prisfaldene mv. ikke i videre udstrækning øge realindkomsten af en ekstra times arbejde.

Det skal bemærkes, at hvis udgiftstrykket var fastsat således, at marginalgevinsten ved ekstra udgifter er lig marginalomkostningen ved ekstra skatter, er det ligegyldig for nettoresultatet om statens umiddelbare gevinster og tab finansieres af råderummet til skattelettelser eller finansieres ved færre offentlige udgifter.

Den samlede konklusion er, at nedsættelse af satserne har givet en nettogevinst for samfundet eller borgerne på ca. 1.057 mio. kr., når man medregner virkning på arbejdsudbud, mod ca. 995 mio. kr. uden at medregne arbejdsudbud.

Medregnes arbejdsudbud er effekten for samfundet netto ved at ophæve restriktionerne mv. et tab på ca. 553 mio. kr. mod et tab på ca. 415 mio. kr., hvis de afledte arbejdsudbudseffekter af finansiering af tabet ikke regnes med.

Der ændres således ikke afgørende ved resultatet, hvis man indregner at statens tab skal finansieres ved forvridende skatter og at der er en vis positiv arbejdsudbudseffekt af lavere afgift på spiritus

2. Fordelingsvirkninger af afgiftsnedsættelser på nydelsesmidler

Ifølge Danmarks Statistiks forbrugsundersøgelse er der følgende sammenhænge mellem forbruget af nydelsesmidler og afgiftstrykket herpå, og husstandenes samlede forbrug i 2000-2002.

Bilagstabel VI.1.3: Sammenhæng mellem forbrug af nydelsesmidler og husstandens velstandsniveau

Indkomst i husstand	Alle	- 150.000 kr.	150.000 - 299.999 kr.	300.000 - 499.999 kr.	500.000 - 799.999 kr.	800.000 - kr.
<i>Forbrug:</i>	kr.					
Forbrug pr. husstand	229.234	111.092	159.827	222.127	310.162	434.774
- heraf drikkevarer uden alkohol	2.897	1.491	2.107	2.949	3.816	5.024
- heraf drikkevarer med alkohol	4.649	2.522	3.167	4313	6.397	8.742
Tobak	4.039	2.447	3.770	4.277	4.918	4.640
<i>Afgifter:</i>						
Slik	253	146	169	262	342	426
Sodavand	144	68	119	166	178	203
Spiritus	370	285	332	353	422	529
Vin	361	151	231	335	487	817
Øl	203	143	156	204	264	272
Cigaretter	1.741	1.053	1.553	1.775	2.252	2.046
Anden tobak	311	235	391	315	322	172
<i>Absolut incidens¹⁾:</i>						
Vand mv.	100	51	73	102	132	173
Alkohol	100	54	68	93	138	189
Tobak	100	61	93	106	122	115
Slik	100	58	67	104	135	168
Sodavand	100	47	83	115	124	141
Spiritus	100	77	90	95	114	143
Vin	100	42	64	93	135	226
Øl	100	70	77	100	130	134
Cigaretter	100	60	89	102	129	118
Anden tobak	100	76	126	101	104	55
<i>Relativ incidens²⁾:</i>						
Vand mv.	100	106	104	105	97	91
Alkohol	100	112	98	96	102	100
Tobak	100	125	134	109	90	61
Slik	100	119	96	107	100	89
Sodavand	100	97	119	119	91	74
Spiritus	100	159	129	98	84	75
Vin	100	86	92	96	100	119
Øl	100	145	110	104	96	71
Cigaretter	100	125	128	105	96	62
Anden tobak	100	156	180	105	77	29

1) Måler, hvor meget husstanden vil vinde, hvis der i gennemsnit anvendes 100 kr. pr. husstand til at lempe den pågældende afgift.

2) Måler, hvor meget husstanden vil vinde ved en afgiftsnedsettelse på den pågældende vare – i forhold til, at husstandene fik en ensartet skattelettelse i procent af deres forbrug.

Kilde: Danmarks Statistik: *Indkomst, forbrug og priser 2004:20* af 22 juni 2004.

I tabellen sammenlignes husstandens forbrug af nydelsesmidler og husstandens samlede indkomst. Husstanden kan have højere indkomst både som følge af, at indkomsten pr. person i husstanden er høj og som følge af, at der er mange personer i husstanden.

Den absolutte incidens måler, hvor meget husstanden vil vinde, hvis der i gennemsnit anvendes 100 kr. pr. husstand til at lempe den pågældende afgift.

Det ses af tabellen, at husstande med lille indkomst især har interesse i at få nedsat afgiften på anden røgtobak, spiritus, cigaretter og øl (i denne rækkefølge), mens der er mindst at vinde ved afgiftsnedsættelser på vin, slik og sodavand (i den rækkefølge).

Som nævnt vil husstande med en beskedent indkomst ofte bestå af kun en voksen, mens de rigere husstande typisk vil bestå af to voksne.

Når der tages hensyn hertil ses, at forbruget af tobak pr. person sandsynligvis falder ved stigende velstand pr. person. Det er helt klart vedrørende anden tobak end cigaretter (pibetobak, rulletobak og cigarer).

For spiritus og øl er forbruget pr. person også stort set konstant eller faldende med indkomsten, idet de mest velstående husstande dog synes at have et lidt større forbrug af spiritus end de næst mest velstående husstande.

Derimod er vinforbruget stærkt stigende med husstandenes indkomst, mens forbruget af sodavand og slik stiger lidt mindre end proportionalt med stigende indkomst.

Den relative incidens måler, hvor meget husstanden vil vinde ved en afgiftsnedsættelse på den pågældende vare – i forhold til, at husstandene fik en ensartet skattelettelse i procent af deres forbrug. Altså de mindst velstående husstande vil vinde 119 kr. ved en nedsættelse af slikafgiften i forhold til 100 kr. hvis samme provenu var anvendt til nedsættelse af en generel forbrugsskat.

Den relative incidens afslører mere tydeligt, at afgifterne på tobak, spiritus og øl bæres af husstande med beskedent indkomst. Det gælder især tobak. Afgifterne på sodavand og slik er stort set neutrale for indkomstfordelingen, mens afgiften på vin flytter velstand fra de mere velstående til de mindre velstående.

For en skatteyder er det næsten ligegyldigt om skatten beregnes af indkomsten eller forbruget. Der er ingen forskel på, om skatten tager halvdelen af indkomsten eller priserne er dobbelt så høje på grund af afgifter.

Derfor er der heller ikke som udgangspunkt nogen forskel i virkningen på arbejdsudbuddet af skatter og afgifter, hvis det i øvrigt gælder, at de har den samme fordelingsvirkning, og den vare, der er belagt med afgiften, ikke er mere eller mindre komplementær eller substitut med forbruget af fritid end forbrugsvarer i gennemsnit.

Det gælder dog, at en del af afgiftsbelastningen på forbrug belaster dem, der har kapitalindkomst – og dermed ikke påvirker arbejdsudbuddet. Forbrugsafgifterne påvirker heller ikke kapitaludbuddet, hvis afgifterne er indført uventet. Dem med kapitalindkomst vil da blive belastet i form af et realkapitaltab én gang for alle ved indførelsen af afgiften plus en løbende belastning af eventuel overnormal forrentning af den investerede kapital. Afgifterne belaster heller ikke ved forbrug i udlandet.

Man kan derfor som en grov tommelfingerregel regne med, at afgifter med samme fordelingsprofil som skat på indkomst påvirker arbejdsudbuddet med ca. to tredjedele af virkningen af en proportional indkomstskat.

Hvis andelen af det samlede forbrug, der går til forbrug af afgiftsvarer, falder, vil arbejdsudbudseffekten yderligere reduceres. Måles velstanden ved forbrug og velstandselasticiteten er 0,5, vil arbejdsudbudseffekten således være på omtrent en tredjedel.

Det er meget vanskeligt at måle indkomstelasticiteten ud fra forbrugsundersøgelsen, idet en del af forbruget af varerne sker på værtshuse, mv., og mængderne delvist kan være beregnet ud fra forbruget i værdi delt med en enhedspris.

Ud fra forbrugsundersøgelsen har vin en høj indkomstelasticitet på måske over 1, mens tobak har en meget eller endog negativ indkomstelasticitet.

For spiritus, slik, vand og især øl er indkomstelasticiteten forholdsvis lav.

Man kan også forsøge at måle indkomstelasticiteten ved at se på udviklingen i forbruget over tiden, hvor indkomsten er steget.

Ved en sådan undersøgelse har mineralvand og især vin en høj indkomstelasticitet, mens indkomstelasticiteten for slik og især spiritus er lav. For tobak er indkomstelasticiteten måske negativ. Det samme gælder for øl i de senere år.

Med meget stor usikkerhed kan det på helt foreløbigt grundlag skønnes at punktafgifterne på nydelsesmidler har følgende virkning på arbejdsudbuddet i forhold til at samme provenu blev brugt til nedsættelse af en referenceskat:

Vin	50 –150 pct.
Sodavand og slik	25-50 pct.
Spiritus	0- 50 pct.
Øl	0- 25 pct.
Cigaretter	0 pct.
Røgtobak	Negativ

Det kan tilføjes at der også er en betydelig indkomstelasticitet for benzin og ikke mindst vedrørende køb af nye biler.

Det vil have en gavnlig virkning på arbejdsudbuddet, hvis afgifterne på cigaretter falder i forhold til afgifterne på anden tobak og omvendt.

Tilsvarende vil det fordelingsmæssigt være stort set ligegyldigt, om man ændrer på afgifterne på slik, sodavand eller øl sammen med vin, der følges ad med øl, hvis øl skal nedsættes. Sådanne nedsættelser vil i en vis udstrækning være mere fordelagtig for mindre velstående husholdninger end de fleste skattenedsættelser.

De mindre velstående husholdninger er sikre vindere, hvis der sker nedsættelser for tobak og spiritus, men de rigeste har også en vis gevinst ved nedsættelser for spiritus. Nedsættelser for vin har samme fordelingsmæssige virkninger, som en kombineret nedsættelse af mellemskattesatsen og kommuneskatten.

Som nævnt er de ovenfor angivne størrelsesordener betinget af, at forbruget af de pågældende varer ikke er mere eller mindre komplementær eller substitut med forbruget af fritid end varer i almindelighed.

Denne forudsætning er måske ikke opfyldt i praksis, da man kan blive uarbejdsdygtig af et for stort forbrug, men denne virkning på arbejdsudbuddet er allerede indregnet i helbredsskader mv.

Da grupper af personer med lidt arbejdstid og dermed meget fritid ikke systematisk har et større forbrug end grupper med lidt fritid, jf. at pensionister og arbejdsledige ikke drikker og ryger afgørende anderledes end dem, der er i beskæftigelse, kan man lægge til grund, at forudsætningen er opfyldt.

3. Fordelingsvirkninger af afgiftsnedsættelser på nydelsesmidler samt arbejdsudbudseffekter generelt

I beregningerne af de samfundsøkonomiske gevinster mv. ved afgiftsændringer i de forskellige kapitler er der *ikke* indregnet virkningerne på arbejdsud-

buddet, hverken af borgernes gevinster ved afgiftsændringerne eller, hvis staten skal have finansieret nettotabet.

Det gør beregningerne mindre præcise. Der er delvist taget hensyn hertil ved den indirekte teoretiske forudsætning, at statens eventuelle nettoprovenutab vil blive søgt finansieret ved en skat, der har den samme fordelingsvirkning som den afgift, der er nedsat.

Sådanne skatter findes kun ved et rent tilfælde i virkeligheden, og en anden måske mere realistisk forudsætning er, at ændringer i statens indtægter og udgifter bliver neutraliseret eller finansieret ved en ændring i en standardskat, der ikke tjener andre formål end at finansiere statens udgifter.

Det kan f.eks. være bruttoskatten på arbejdsindkomst. Ændres denne skat ændres arbejdsudbuddet.

Vægtes den sammensatte (både skatter og afgifter af forbrug) marginalbeskatning af en ekstra arbejdsindsats sammen med de indkomster, der er omfattet heraf, er den samlede marginale beskatning af en ekstra arbejdsindsats på omkring 62,5 pct. af indkomsten før skat og afgifter.

En skattesats på 62,5 pct. af indkomsten før skat svarer til en skattesats på ca. 166,67 pct. af indkomsten efter skat og afgift. $(62,5 / (100 - 62,5)) * 100$.

Hvis arbejdsudbuddet stiger med 1 pct., når afkastet efter skat stiger med 10 pct. (substitutionselasticitet på 0,1), vil virkningen på arbejdsudbuddet af en marginal skatteændring være som følger.

Bilagstabel VI.1.4: Virkningen på arbejdsudbuddet af en marginal skatteforhøjelse

	Før	Efter, men uden arbejdsudbud	Mindre arbejdsudbud	Netto
Arbejdstid	2.000	2.000	-0,21739	
			timer	
Løn pr. tid	250	250	250	
Indkomst før skat	500.000	500.000	-54,348	
			kr.	
Bruttoskat	8	8.1		
Gennemsnitlig marginal skat	49	49		
Gennemsnitlig afgift af marginalt forbrug	20	20		
			Pct.	
Bruttoskat	40.000	40.500	-4,402	
Skattepligtig indkomst	460.000	459.500	-49,946.	
Marginalbeskatning heraf	225.400	225.155	-24,474	
Indkomst efter skat og før fradrag	234.600	234.345	-25,472	
Marginal belastning afgifter	46.920	46.869	-5,094	
Marginal indkomst efter skatter og afgifter	187.680	187.476	-20,378	
			kr.	
Alle skatter i pct. af afkast efter skatter før fradrag mv.	166,4	166,7		
Fald i afkast efter skat		0,1087		
			Pct.	
Provenuændring		+ 204	-33,97	170,03
			Mio. kr.	

Der er således denne sammenhæng:

Ekstra umiddelbart provenu	100,00	120,00
- afledt arbejdsudbud	16,65	19,98
Netto	83,34	100,02

Altså man kan regne med at miste ca. en sjettedel af bruttoprovenuet ved mindre forhøjelser, og modsat regne med at vinde ca. 20 pct. af nettoprovenuet ved mindre ændringer.

Mens en ændring af de proportionale skatter har en selvfinansieringsgrad på måske en sjettedel vil de progressive skatter – mellemskat og topskat ofte have en selvfinansieringsgrad der er langt højere. Med samme forsigtige antagelse om substitutionselasticiteten på 0,1 er selvfinansieringsgraden for top-skatten på ca. 50 pct. Modsat er selvfinansieringsgraden for en ændring af personfradraget 0.

Selv om det er svært i praksis er det gennem rapporten antaget, at nettotabet ved en afgiftsnedsættelse søges finansieret ved en kombination af ændringer i personfradraget og kommuneskat, der giver stort set samme gennemsnitlige fordeling mellem husstande med forskellig indkomst som afgiftsnedsættelsen.

Dermed går arbejdsudbudseffekten af lavere afgifter stort set lige op med arbejdsudbudseffekten af højere skatter idet mindste for de afgiftsnedsættelser, hvor selvfinansieringsgraden er under ca. en tredjedel. For de afgiftsnedsættelser, hvor selvfinansieringsgraden er over en tredjedel vil indregning af arbejdsudbudseffekter netto øge fordelagtigheden af afgiftsnedsættelsen, mens indregning vil reducere fordelagtigheden for de afgiftsnedsættelser, hvor selvfinansieringsgraden – inklusive helbred mv. er under en tredjedel.

Inddragelse af arbejdsudbudseffekter vil således forstærke den forskel i rangordenen, der kan udledes og ikke udjævne forskellene i fordelagtigheden af afgiftsnedsættelser beregnet uden at tage hensyn til virkningen på arbejdsudbuddet.

4. Nærmere om fordeling af forbrug af spiritus og grænsehandel

I de undersøgelser, som GfK har gennemført for spiritusbranchen er indkøbsvanerne fordelt på personer efter køn, alder, bopæl, husstandens indkomst og erhverv.

I følgende tabel er vist indkøbsvanerne afhængig af køb og alder.

Bilagstabel VI.1.5: Indkøb af flasker af spiritus og hedvin i seneste to måneder afhængig af køn og alder, samt andel heraf købt i dansk butik

	Alle	Mænd	Kvinder	Under 25 år	25-35 år	36-45 år	46-55 år	56-65 år	Over 65
Spiritus-indkøb ¹⁾ :	Antal flasker								
Sep-03'	1,0	1,1	0,8	1,5	1,1	0,7	0,8	1,0	0,7
Dec-03'	1,1	1,2	0,9	2,0	0,8	0,9	0,8	1,2	1,2
Mar-04'	1,1	1,5	0,8	1,7	1,2	1,0	1,1	1,1	0,9
Jul-04'	1,2	1,4	0,9	2,4	1,0	0,9	1,0	1,0	1,0
Sep-04'	1,1	1,3	1,0	1,8	1,0	0,8	0,8	1,1	1,3
<i>Snit</i>	<i>1,1</i>	<i>1,3</i>	<i>0,9</i>	<i>1,9</i>	<i>1,0</i>	<i>0,9</i>	<i>0,9</i>	<i>1,1</i>	<i>1,0</i>
Snit efter 1.10.03	1,1	1,4	0,9	2,0	1,0	0,9	0,9	1,1	1,1
<i>Andele købt i Danmark:</i>	Pct.								
Sep-03'	48,5	51,8	44,7	56,9	39,0	39,8	43,9	54,0	63,5
Dec-03'	76,6	75,3	78,1	85,9	67,1	78,7	64,9	79,7	81,8
Mar-04'	68,4	66,2	71,6	66,0	63,1	65,1	61,1	67,6	86,1
Jul-04'	65,0	68,6	60,7	73,2	60,3	51,4	61,8	61,9	77,8
Sep-04'	62,2	61,7	62,8	66,0	48,3	55,9	61,5	66,3	79,4
<i>Snit</i>	<i>64,1</i>	<i>64,7</i>	<i>63,3</i>	<i>69,6</i>	<i>55,6</i>	<i>58,2</i>	<i>58,6</i>	<i>65,9</i>	<i>77,7</i>
Snit efter 1.10.03	68,1	68,0	68,3	72,8	59,7	62,8	62,3	68,9	81,3

1) De seneste to måneder.

Anm.: Der er spurgt om, hvor mange flasker spiritus og hedvin, som de købt inden for de sidste to måneder. Sep. 03' omfatter således juli og august 2003, december 2003 indkøb i oktober og november 2003 etc.

Det ses af tabellen, at mænd køber ca. 50 pct. mere spiritus end kvinder. Det samlede køb er stabilt, men måske steget med ca. 10 pct., og mest for mænd. Købet af spiritus er størst for dem, der er under 25 år, og der er en svag tendens til, at de ældre køber mere end de midaldrende.

Andelen købt i danske butikker stiger markant efter afgiftsfaldet, men har siden været vigende. En del af den vigende tendens skyldes dog sandsynligvis alene sæson. De unge og især de ældre er dem, der køber den største andel af spiritus i danske butikker. Dem, der er mellem 25 og 55 år køber en forholdsvis stor del af deres spiritus i udlandet. Da afgiftsnedsættelsen især er kommet dem til gode, der ikke har grænsehandlet, har afgiftsnedsættelsen især været til fordel for de ældre og de unge.

I følgende tabel er vist indkøb og indkøbssted fordelt efter bopæl.

Bilagstabel VI.1.6: Indkøb af spiritus og hedvin i sidste to måneder fordelt på landsdele

	Alle	København	Øvrige øst for Storebælt	Fyn	Sønderjylland	Østjylland	Vestjylland	Nordjylland
Spiritusindkøb ¹⁾ :	Antal flasker							
Sep-03'	1,0	1,2	1,0	0,6	0,9	1,0	0,9	1,0
Dec-03'	1,1	1,0	1,4	0,8	1,2	0,9	1,0	1,0
Mar-04'	1,1	1,2	1,2	1,2	0,9	1,2	0,8	1,2
Jul-04'	1,2	1,1	1,1	1,3	1,1	1,0	1,5	1,4
Sep-04'	1,1	1,5	1,0	0,9	1,8	0,7	1,3	0,8
<i>Snit</i>	<i>1,1</i>	<i>1,2</i>	<i>1,1</i>	<i>1,0</i>	<i>1,2</i>	<i>1,0</i>	<i>1,1</i>	<i>1,1</i>
Snit efter 1.10.03	1,1	1,2	1,2	1,1	1,3	1,0	1,2	1,1
<i>Andele købt i Danmark:</i>	Pct.							
Sep-03'	48,5	57,0	52,1	42,2	23,2	42,6	46,4	58,0
Dec-03'	76,6	81,0	84,1	66,4	40,2	75,6	84,0	85,0
Mar-04'	68,4	78,2	72,6	63,3	30,0	68,3	77,3	70,9
Jul-04'	65,0	74,4	73,3	60,2	35,1	58,8	64,1	70,0
Sep-04'	62,2	70,6	67,1	65,1	36,6	41,9	59,6	87,9
<i>Snit</i>	<i>64,1</i>	<i>72,2</i>	<i>69,8</i>	<i>59,4</i>	<i>33,0</i>	<i>57,4</i>	<i>66,3</i>	<i>74,4</i>
Snit efter 1.10.03	68,1	76,1	74,3	63,8	35,5	61,2	71,3	78,5

1) De seneste to måneder.

Det ses af tabellen, at der stort set købes lige meget spiritus – uanset hvor i landet man bor. Afvigelserne over tid ligger inden for den statistiske usikkerhed. Der er måske en tendens til, at sønderjyderne køber mere spiritus, men det skyldes særlig store indkøb i september 2004.

Efter afgiftsnedsettelsen er andelen, der købes i danske butikker på 70-80 pct. for alle egne, bortset fra Fyn, Østjylland og især Sønderjylland. Hovedparten af sønderjydernes spiritusindkøb foregår fortsat i Tyskland. For de egne, der ligger længere væk fra grænsen, købes der i videre udstrækning på flyrejser mv.

Den procentvis største vækst i salget i Danmark er sket i de grænsenære egne. Her spillede 24-timers reglen – fortolket lempeligt af de rejsende selv – ikke så stor en rolle, idet indførsel af en flaske eller to af mange ikke altid blevet opfattet som forkert om end det var ulovligt.

I følgende tabel er vist indkøbsvanerne afhængig af husstandens indkomst.

Bilagstabel VI.1.7: Indkøb af spiritus afhængig af husstandens indkomst

	Alle	Indkomst under 300.000 kr.	300.000-599.999 kr.	600.000-999.999 kr.	Over 1 mio. kr.
<i>Spirituskøb¹⁾:</i>	Antal flasker				
Sep-03'	1,0	0,9	1,0	1,4	1,1
Dec-03'	1,1	1,0	0,9	1,2	0,9
Mar-04'	1,1	1,0	1,2	1,3	1,2
Jul-04'	1,2	1,0	1,2	1,3	2,5
Sep-04'	1,1	0,8	1,1	1,1	1,9
<i>Snit</i>	<i>1,1</i>	<i>1,0</i>	<i>1,1</i>	<i>1,3</i>	<i>1,5</i>
Snit efter 1.10.03	1,1	1,0	1,1	1,2	1,6
<i>Andele købt i Danmark:</i>	Pct.				
Sep-03'	48,5	53,5	43,7	34,8	49,4
Dec-03'	76,6	81,8	76,9	65,8	64,8
Mar-04'	68,4	75,5	64,5	62,9	43,1
Jul-04'	65,0	71,4	58,3	56,1	62,2
Sep-04'	62,2	62,2	61,8	57,7	31,2
<i>Snit</i>	<i>64,1</i>	<i>68,9</i>	<i>61,0</i>	<i>55,5</i>	<i>50,1</i>
Snit efter 1.10.03	68,1	72,7	65,4	60,6	50,3

1) De seneste to måneder.

Det ses af tabellen, at indkøb af spiritus stort set er uafhængig af husstandens indkomst. Der er dog en tendens til, at de rigeste har et større indkøb, men da der er få med husstandsindkomst med over 1 mio. kr., der indgår i undersøgelsen, kan man ikke helt sikkert fastslå om de rigeste har et større forbrug.

Derimod er der en klar tendens til, at andelen af spiritus, der købes i Danmark, falder med stigende husstandsindkomst. Det er også for de rigeste husstande, at der er sket den mindste procentvise stigning i indkøb i Danmark. Inden for usikkerheden kan man således ikke afvise, at andelen købt i Danmark er uændret for de rigeste før og efter afgiftsned sættelsen.

Endelig kan man fordele spirituskøb efter erhverv, jf. følgende tabel.

Bilagstabel VI.1.8: Indkøb af spiritus inden for de sidste to måneder afhængig af erhverv

	Alle	Arbejdere	Funktionær/tjenestemænd	Selvstændig landbruger	Selvstændig detailhandler/håndværksmester	Selvstændig i liberalt erhverv	Lærling/studerende/elev	Husmor/medhjælpende ægtefælle	Pensionist, efterløner mv.	Arbejds-løs
<i>Spiritus-indkøb¹⁾:</i>	Antal flasker									
Sep-03	1,0	1,0	0,9	0,8	0,4	0,7	1,7	1,5	0,8	0,7
Dec-03	1,1	1,1	0,7	1,1	0,5	1,5	0,9	1,4	0,9	1,1
Mar-04	1,1	1,2	0,9	1,2	0,8	4,2	0,7	1,5	0,9	1,0
Jul-04	1,2	1,2	0,8	1,2	4,6	0,5	1,1	1,8	0,5	1,0
Sep-04	1,1	1,2	0,8	1,4	0,3	1,3	1,6	1,0	0,3	1,2
Snit	1,1	1,1	0,8	1,1	1,3	1,6	1,2	1,4	0,7	1,0
Snit efter 1.10.03	1,1	1,2	0,8	1,2	1,6	1,9	1,1	1,4	0,7	1,1
<i>Andele købt i Danmark:</i>	Pct.									
Sep-03	48,5	40,4	44,3	42,5	100	56,9	56,5	54,3	55,2	58,7
Dec-03	76,6	79,1	70,2	66,3	59,3	81,1	69,2	83,1	81,8	79,2
Mar-04	68,4	61,8	63,2	70,	76,9	30,9	57,3	70,0	61,9	80,6
Jul-04	65,0	62,9	57,3	54,0	86,4	62,0	62,8	75,0	41,7	73,3
Sep-04	62,2	58,0	57,2	57,9	0,0	7,3	49,0	62,3	41,0	77,0
Snit	64,1	60,4	58,4	58,2	64,5	47,6	59,0	68,9	56,3	73,8
Snit efter 1.10.03	68,1	65,5	62,0	62,1	55,7	45,3	59,6	72,6	56,6	77,5

1) De seneste to måneder.

Der er nogen større spredning i indkøbsmønstret, når man fordeler efter erhverv. Igen skal man være opmærksom på, at nogle af kategorierne omfatter forholdsvis få personer.

Arbejdere køber mere spiritus end funktionærerne, selvstændiges forbrug er klart over lønmodtagernes. Også husmødre og medhjælpende ægtefæller har et stort indkøb, men måske fordi de i videre udstrækning køber ind for hele husholdningen. (Det gælder dog ikke når man ser på vin) Forbruget blandt lærlinge, studerende og elever er ikke afgørende forskelligt fra gennemsnittet. Det må således være dem, blandt de unge, der har afsluttet deres uddannelse, der har et markant højere forbrug end resten af befolkningen. Arbejdsløse og husmødre er dem, der køber den største andel i Danmark.

Hovedindtrykket er således, at forbruget af spiritus er meget jævnt fordelt. Mænd indkøber dog klart mindre end kvinder, og ældre og unge indkøber mere end midaldrende.

Forbruget er uafhængig af indkomst, bortset fra at de rigeste måske drikker lidt mere spiritus.

Selvstændige og husmødre indkøber/drikker mest, mens arbejdere er lidt over gennemsnittet, mens funktionærer er under gennemsnittet. Der er ikke nogen større forskelle i forbruget afhængig af i hvilken egn man bor, idet dog sønderjyderne drikker lidt mere.

De unge og de ældre er ikke helt så flittige grænsehandlere som de midaldrende, herunder især de rigeste. Der grænsehandles i vidt omfang fra alle egne, dog især i Sønderjylland.

Afgiften på spiritus har således karakter af en kopskat, hvis man blot ser på gennemsnittet inden for hver kategori.

Men inden for hver kategori er der betydelig spredning, jf. følgende tabel.

Bilagstabel VI.1.9: Indkøb af spiritus og hedvin i de seneste to måneder fordelt efter indkøbenes størrelse

Pct.	Ingen	1-2 flasker	3-4 flasker	5-6 flasker	7-8 flasker	Over 9 flasker	Ved ikke - husker ikke
Sep-03'	64	22	7	2	1	2	2
Dec-03'	61	26	7	3	1	2	1
Mar-04'	60	26	7	3	1	2	1
Jul-04'	64	23	6	3	1	3	1
Sep-04'	64	23	8	2	0	2	1
Af indkøbt mængde	0	29	22	12	7	30	

Henvend 65 pct. har slet ikke købt spiritus inden for de seneste to måneder. Det betyder ikke, at der er 65 pct., der aldrig køber spiritus. I løbet af et år er der således kun ca. 35 pct., der ikke køber spiritus, men omkring tre fjerdedele af befolkningen har et forbrug på højst én flaske om måneden. Der er imidlertid ca. 2 pct. af befolkningen, der i gennemsnit køber ca. 17 flasker på to måneder, dvs. ca. 2 flasker om ugen.

En person med et forbrug på 1 genstand spiritus hver anden dag vil i løbet af to måneder have behov for at købe 1-2 flasker spiritus.

Dem, der køber mindst ni flasker på to måneder er ikke nødvendigvis alle alkoholikere, jf. at tre genstande om dagen i to måneder (= ca. 180 genstande = ca. 2,7 liter ren alkohol), hvilket svarer til ca. 10 flasker.

En mand, der alene nyder alkohol i form af spiritus, kan således forbruge 10 flasker på to måneder uden at overskride sundhedsmyndighedernes anbefalede maksimumforbrug. Andelen af personer med et alkoholmisbrug er meget

højere end 2 pct., men blandt spiritusforbrugerne vil der også være et forbrug af anden alkohol.

Der er således ikke belæg for, at spiritus skulle være misbrugernes foretrukne rusmiddel. Det hænger måske sammen med, at den billigste rus ved alkohol købt i Danmark opnås gennem forbrug af øl og billig vin.

10 genstande koster ca. 35 kr. ved forbrug af billig dansk spiritus, men knap 20 kr. ved køb af billige øl, og ca. 30 kr. ved køb af vin til 20 kr. pr. flaske.

Ved grænsehandel kan man købe 10 genstande spiritus i Tyskland for ca. 22 kr., ca. 10 genstande billige øl for henved 10 kr., og 10 genstande i vin for ca. 12 kr.

Ved en forholdsvis timeløn på 125 kr. før skat og godt 70 kr. efter skat skal man således arbejde ca. en halv time for at kunne købe 10 genstande spiritus i Danmark og ca. 17 minutter for at kunne købe 10 billige øl. Købes der ind i Tyskland, kan man nøjes med at arbejde ca. 8 minutter for at have råd til at købe 10 genstande i form af øl.

Det er således ikke i praksis økonomien, der sætter grænser for alkoholforbruget.

For øl, der målt i alkoholemængde forbruges tre gange så meget af som spiritus, er der stort set samme mønster. Også her er der ca. en tredjedel, der stort set aldrig forbruger, mens den tredjedel, der forbruger mest står for over tre fjerdedele eller måske tæt på 90 pct. af forbruget.

For vin gælder, ifølge den undersøgelse, som GfK har foretaget for vin- og spiritusbranchen i juli/august 2004, følgende.

Bilagstabel VI.1.10: Indkøb af flasker af vin i seneste to måneder afhængig af køn og alder, samt andel heraf købt i dansk butik

	Alle	Mænd	Kvinder	Under 25 år	25-35 år	36-45 år	46-55 år	56-65 år	Over 65
<i>Vinindkøb¹⁾:</i>	Antal flasker								
Sep-04	7,5	8,3	6,7	2,2	6,0	8,7	9,6	12,5	6,6
<i>Andele købt i Danmark:</i>	Pct.								
Sep-04	83,2	81,5	84,7	90,8	77,2	79,0	83,6	85,9	90,8

1) De seneste to måneder.

Det ses, at mænd køber 25 pct. mere vin end kvinder. Vinforbruget stiger klart med alderen bortset fra at dem, der er over 65 år, har et forholdsvis lavt forbrug.

De helt unge drikker langt mindre vin end de ældre. Ser man vin og spiritus sammen, er de helt unges forbrug gennem to måneder på i alt ca. 51 genstande, mens gennemsnitsforbruget er på 67 genstande på to måneder.

Igen ses, at de helt unge samt de ældre grænsehandler mindst.

Bilagstabel VI.1.11: Indkøb af vin i sidste to måneder fordelt på landsdele

	Alle	København	Øvrige øst for Storebælt	Fyn	Sønderjylland	Østjylland	Vestjylland	Nordjylland
<i>Vinindkøb¹⁾:</i>	Antal flasker							
Sep-04'	7,5	8,0	6,5	6,1	8,5	7,6	8,5	7,9
<i>Andele købt i Danmark:</i>	Pct.							
Sep-04'	83,2	96,5	85,6	86,8	46,4	78,3	79,4	85,4

1) De seneste to måneder.

Sønderjyder og vestjyder har det højeste vinforbrug efter undersøgelsen, mens vinforbruget på øerne, bortset fra København, er under gennemsnittet. Københavnerne grænsehandler næsten ikke vin, men over halvdelen af sønderjydernes forbrug hentes i udlandet.

Bilagstabel VI.1.12: Indkøb af vin afhængig af husstandens indkomst

	Alle	Indkomst under 300.000 kr.	300.000- 599.999 kr.	600.000- 999.999 kr.	Over 1 mio. kr.
<i>Vinindkøb¹⁾:</i>	Antal flasker				
Sep-04	7,5	5,1	9,3	13,0	19,8
<i>Andele købt i Danmark:</i>	Pct.				
Sep-04	83,2	89,7	81,1	74,3	87,2

1) De seneste to måneder.

Forbruget af vin er i modsætning til øl og spiritus stærkt stigende med stigende indkomster. Dem, der grænsehandler mest, er dem med en husstandsindkomst mellem 600.000 kr. og 1 mio. kr.

Endelig med hensyn til erhverv har landmænd samt studerende det største forbrug. Funktionærer drikker mere vin end arbejdere, og pensionister har det laveste forbrug, jf. følgende tabel.

Bilagstabel VI.1.13: Indkøb af vin i de seneste to måneder fordelt på hverv

	Alle	Arbejder	Funktionær/tjenestemænd	Selvstændig landbruger	Selvstændig detailhandler/håndværksmester	Selvstændig i liberalt erhverv	Lærling/studerende/elev	Husmor/medhjælpende ægtefælle	Pensionist efterløner mv.	Arbejds-løs
<i>Vin-indkøb¹⁾:</i>	Antal flasker									
Sep-04'	7,5	7,4	8,2	13,1	0,0	6,3	11,0	3,0	5,3	6,8
<i>Andele købt i Danmark:</i>	Pct.									
Sep-04'	83,2	75,5	82,5	82,4	-	72,3	84,3	93,5	82,4	87,1

1) De seneste to måneder.

Selv om der er noget mere spredning mellem de forskellige kategorier når man ser på vin end på spiritus, er den største spredning sandsynligvis inden for kategorierne.

Bilagstabel VI.1.14: Indkøb af vin i de seneste to måneder fordelt efter indkøbenes størrelse

	Ingen	1-2 flasker	3-4 flasker	5-6 flasker	7-8 flasker	Over 9 flasker	Ved ikke-husker ikke
	Pct.						
Sep-04'	40	8	9	9	4	29	1
Af indkøbt mængde	0	2	4	7	4	83	-

Over en tredjedel har ikke købt vin inden for de seneste to måneder, men den tredjedel, der har købt mest har købt tæt på 90 pct. af al vin. Dem, der har købt mere end ni flasker, har i gennemsnit købt ca. 21,6 flasker.

Alle disse 29 pct. er ikke nødvendigvis alkoholikere. Hvis en person (mand) lige netop holder sig på sundhedsmyndighedernes maksimumgrænse på tre genstande om dagen, skal der købes en flaske vin hver anden dag eller ca. 30 flasker på to måneder. Blandt dem, der har købt over ni flasker i løbet af to måneder, er der imidlertid 10-15 pct., der har overskredet sundhedsmyndighedernes anbefalede maksimumsforbrug, alene gennem forbrug af vin købt i detailhandelen. Hertil kommer forbrug på restaurationer og forbrug af øl og spiritus.

Det er således langt mere sandsynligt at finde en misbruger blandt dem, der køber vin end blandt dem, der køber spiritus.

Det strider umiddelbart mod intuitionen, at det økonomisk optimale svar på en udenlandsk afgiftsforhøjelse på en grænsehandelsvare er at sætte den danske afgift ned!

Når den udenlandske afgift sættes op falder grænsehandelen, hvilket styrker de danske statsfinanser.

Samtidig øges afgiftsgrundlaget.

Hvis afgiften herefter sættes ned i Danmark vil det umiddelbare provenutab blive større end før.

Hvis ændringen i forbrug og grænsehandel pr. krone afgiftssatsen sættes ned, i øvrigt er den samme, vil den afledte virkning af afgiftsnedsættelsen være den samme før og efter den udenlandske pris – og afgiftsforhøjelse bortset fra gevinsten vedrørende moms af grænsehandelsomsætningen, der vender hjem ved en dansk afgiftsnedsættelse.

Denne gevinst er større ved højere udenlandske priser. Nettoprovenutabet ved afgiftsnedsættelsen vil dog fortsat normalt være højere efter den udenlandske afgiftsstigning end før.

Samfundsøkonomisk er der dog en større gevinst ved afgiftsnedsættelsen end før på grund af den større tab ved at mængden, der grænsehandles i udlandet, grænsehandles til en højere pris.

Det kan anføres, at det større nettoprovenutab begrænser mulighederne for at foretage en reduktion af en anden forvridende skat, men det kan enhver skat-testigning eller besparelse anvendes til. Hvis man derimod fastholder, at afgiftsnedsættelsen ikke gennemføres med henblik på at ændre på indkomstfordelingen i samfundet, men for at finde en bedre balance mellem sundhedsskadeligt forbrug og grænsehandel, idet nettoprovenutabet søges finansieres ved, at en anden skat med samme fordelingsprofil som afgiften sættes mindre ned, vil en afgiftsnedsættelse efter den udenlandske afgiftsforhøjelse være mere hensigtsmæssig end før.

Det kan illustreres ved et eksempel:

Beregningsforudsætninger	Før udenlandsk afgiftsstigning	Efter udenlandsk afgiftsstigning
	kr. pr. stk.	kr. pr. stk.
Pris i udlandet	90	95
Pris I Danmark	100	100
- heraf moms	20	20
- heraf punktafgift	35	35
- heraf pris uden afgift	45	45
Sundhedsomkostninger	60	60
		Stk.
Forbrug	1.000	1.000
Grænsehandel	50	25
Salg i Danmark	950	975
Forbrugsændring ved 5 kr./stk. lavere pris	+20	+20
Grænsehandelsændring ved 5 kr. mindre prisforskel	-25	-25

Den indenlandske afgift sættes herefter ned med 4 kr. pr. stk., svarende til et prisfald på 5 kr. pr. stk.

I følgende bilagstabel er vist de økonomiske virkninger af afgiftsnedsettelsen henholdsvis ved den tidligere lavere udenlandske afgift henholdsvis ved den højere udenlandske afgift.

Bilagstabel VI.1.15: Beregnede virkninger af dansk afgiftsnedsettelse under forudsætning af henholdsvis lave udenlandske afgifter henholdsvis høje udenlandske afgifter

Kommentarer mv. i denne søjle til (ved tidligere udenlandsk afgift)	Staten (ved tidligere udenlandsk afgift)	Borger (ved tidligere udenlandsk afgift)	Staten (ved højere udenlandsk afgift)	Borger (ved højere udenlandsk afgift)
			kr.	
Umiddelbar effekt 4 x 950 Forbrug falder 20 stk.	- 3.800	+ 3.800	- 3.900	+3.900
20 x (35-4)	+ 620		+ 620	
20 x 4/2		+ 40		+ 40
Grænsehandel falder 25 stk.				
Punktafgift 25 x 31	+ 775	+ 50	+ 775	+ 50
Moms 25 x 100 x 0,2 før, men 25 x 105 x 0,2 efter	+ 500		+525	
Sundhedsomkostninger 25 stk. x 60 kr./stk.	- 1.500		- 1.500	
<i>Netto før arbejdsudbud</i>	<i>- 3.405</i>	<i>+ 3.890</i>	<i>- 3.480</i>	<i>+ 3.990</i>
Arbejdsudbud f.eks. 1/6 pct. af 3.890 kr.	+ 648,33		+665	
<i>Netto efter arbejdsudbud</i>	<i>- 2.756,67</i>	<i>+ 3.890</i>	<i>- 2.815</i>	
Provenutab finansieres brutto 6/5 af 2.756,67	+ 3.308,00	- 3.308	+ 3.378	- 3.378
Arbejdsudbud 1/6 af 3.308	- 551,33		-563	
Nettoprovenu af skatteforhøjelse	+ 2.756,67		+2.815	
Netto alt i alt	0	+ 582	0	+ 612

Anm.: Faktorpriser. For at komme til forbrugerpriser tillægges 25 pct. svarende til moms- og afgiftsbelastningen af marginalt forbrug.

I ovenstående tabel er vist det samfundsøkonomiske regnestykke ved afgiftsnedsettelsen ved uændret udenlandsk afgift og efter, at den udenlandske afgift er blevet sat op

Først ses på virkningerne af en afgiftsnedsettelse ved den tidligere udenlandske afgift.

Ved afgiftsnedsettelsen på 4 kr. pr. stk. tabes brutto 3.800 kr. for statskassen, men borgerne vinder tilsvarende 3.800 kr.

Forbruget stiger med 20 stk. Det giver staten et punktafgiftsgevinst på 620 kr. ved den nye afgiftssats på 31 kr. pr. stk.

Borgerne vinder yderligere halvdelen af afgiftsnedsættelsen på 4 kr. pr. stk., altså 2 kr. pr. stk. ganget med forbrugsstigning på 20 stk. (det erindres, at alle regnestykker er i faktorpriser)

Grænsehandelen falder med 25 stk. Det giver en punktafgiftsgevinst på 775 kr., og borgerne yderligere en gevinst på 50 kr. Staten vinder også moms mv., ved at der flytter 2.500 kr. ekstra omsætning til Danmark, der marginalt belastes med 20 pct. svarende til momssatsen, altså 500 kr.

Sundhedsomkostningerne stiger med 1.500 kr. idet er antaget at det offentlige ad åre år ekstra sundhedsomkostninger mv. på 60 kr. pr. stk.

Før indregning af arbejdsudbud har staten således tabt netto 3.405 kr., mens borgerne har vundet 3.890 kr. Der har således været en samfundsøkonomisk fordel ved nedsættelsen på 485 kr.

Afgiftsnedsættelsen vil også bevirke en stigning i arbejdsudbuddet alt efter indkomstelasticiteten i efterspørgselen efter varen. Det er her antaget, at det offentlige gevinst ved ekstra arbejdsudbud er på en sjettedel (ca. 16,67 pct.) af stigningen i reallønnen efter skat. Det giver en gevinst gennem ekstra arbejdsudbud på 648,33 kr. således at det offentlige har tabt netto 2.756,67 kr. efter arbejdsudbudseffekten af afgiftsnedsættelsen.

Det offentlige skal dog i sidste ende have provenutabet dækket ind ved at en skat ikke kan nedsættes helt så meget som ellers. Hvis denne skat har samme indkomstfordelingsprofil som afgiften, vil staten kunne sætte denne skat ned med seksfemtedele (120 pct.) af nettoprovenutabet ved afgiftsnedsættelsen på 2.756,67 kr. mindre ned altså 3.308 kr. Borgerne får altså en skatnedsættelse på 3.808 kr. mindre end ellers og vinder derfor netto kun 582 kr. De 582 kr. er i øvrigt seksfemtedel (120 pct.) af den samfundsøkonomiske nettogevinst på 485 kr. før indregning af arbejdsudbudseffekter.

5. Beregningerne ved højere udenlandsk pris

Nu forudsættes den udenlandske pris sat op med 5 kr. pr. stk. Det får grænsehandelen til at falde med 25 stk., hvilket giver staten en punktafgiftsgevinst på 875 kr. ($35 \text{ kr./stk.} \times 25 \text{ stk.}$) samt et momstab ved uændret grænsehandel på 50 kr. ($+ 5 \text{ kr./stk.} \times 50 \text{ stk.} \times 0,2$), men en gevinst på 525 kr. ved mindre grænsehandel ($25 \text{ stk.} \times 105 \text{ kr./stk.} \times 0,2$). Altså netto 1.350 kr. Borgerne har dog tabt ved de højere udenlandske priser (4 kr. pr. stk. i faktorpriser for den resterende grænsehandel og 2 kr. pr. stk. ved den grænsehandel, der nu ikke længere kan betale sig efter besvær på andre 25 stk.) Borgernes tab ved de udenlandske prisændring er således i alt 150 kr.

Netto har samfundet således vundet 1.200 kr., der er noget mere værd, når man tager hensyn til at de kan bruges til nedsættelse af en forvridende skat.

Man kan herefter gentage regnestykket med en dansk afgiftsnedsættelse på 4 kr. pr. stk. **efter** at den udenlandske pris er steget.

Som det ses stiger det umiddelbare provenutab med 100 kr. fordi afgiftsgrundlaget er steget med 25 stk. ved den udenlandske prisstigning.

De afledte effekter af ændret forbrug og grænsehandel er i øvrigt identisk i forhold til før ved den lavere udenlandske pris, bortset fra at momsgevinsten er 25 kr. større, fordi varerne er blevet dyrere i udlandet.

Før arbejdsudbud og finansiering af statens tab er statens nettoprovenutab på 3.480 kr., således 75 kr. større end ved de tidligere lavere udenlandske priser, men borgerne har til gengæld vundet 3.990 kr. eller 100 kr. mere end ved de tidligere lavere udenlandske priser.

Den samfundsøkonomiske nettogevinst er således steget 25 kr. fra 485 kr. til 510 kr.

Herefter kan man igen beregne virkningen af ændret arbejdsudbud mv., hvorefter man når frem til, at borgerne efter at den udenlandske pris er steget vinder 612 kr. (120 pct. af 510 kr.), mod tidligere 582 kr. Mergevinsten for samfundet efter indregning af arbejdsudbudseffekter af det ekstra provenutab, der skal finansiere afgiftslettelsen er således på 30 kr. eller seksfemtedele (120 pct.) af mergevinsten før på 25 kr.

Konklusionen er således, at hvis grænsehandelen reagerer med samme ændring ved en given dansk afgiftsnedsættelse uanset prisforskellen, vil det give et bedre resultat for samfundet at nedsætte afgiften på grænsehandelsvaren efter at den udenlandske pris er steget, end før den udenlandske pris steg.

- Højere udenlandske priser giver staten en betydelig gevinst, men borgerne et vist tab. Samfundet vinder som regel netto.
- Efter at den udenlandske pris er steget, er der et større bruttotab ved en afgiftsnedsættelse, men en del af dette større bruttotab udlignes delvist ved at de afledte virkning af mindre grænsehandel er gunstigere ved højere udenlandske priser. Der er et større nettoprovenutab ved en afgiftsnedsættelse efter, at de udenlandske priser er steget end før, men borgerne får også en større lettelse end statens tab vokser. Netto vinder samfundet mere ved en afgiftsnedsættelse efter den udenlandske prisforhøjelse end før.

- Nettoprovenutabet skal i sidste ende finansieres. Hvis nettoprovenutabet ved afgiftsnedsettelsen finansieres med en skat med samme indkomstfordelingsprofil som afgiften, der blev nedsat, vil effekten på arbejdsudbuddet stå i samme forhold af borgernes gevinst ved afgiftsnedsettelsen som statens nettotab ved afgiftsnedsettelsen.
- Efter indregning af arbejdsudbudseffekter ændres fortegnet på den samfundsøkonomiske gevinst ikke men størrelsen stiger svarende til "Marginal Cost of Public Finance" ved den skat, der har samme indkomstprofil som afgiften.
- Hvis det skal være mindre gunstigt at nedsætte afgiften efter den udenlandske pris er steget, skyldes det enten, at grænsehandelsfølsomheden er blevet mindre end før eller, at der i forbindelse med afgiftsnedsettelsen planlægges en ændring i skatternes indkomstfordeling.
- Efter at de udenlandske priser er steget, er der mindre grund til at fastholde belastningen for forbrugerne af grænsehandelsvaren, jf. at de i forvejen har tabt ved stigningen i den udenlandske pris, og det offentlige har fået en provenugevisnt ved de højere udenlandske priser.
- I øvrigt er afgifter et upræcist instrument til påvirkning af indkomstfordelingen, jf. at forbruget kan variere meget ved given indkomst alt efter individuel smag mv. Afgifter på særlige varer bør derfor kun pålægges, hvis der er særlige grunde hertil fx sundhed eller miljø, men fordelene ved at afgifterne reducerer forbruget skal sammenvejes med ulemperne ved at afgifterne skaber grænsehandel eller forhindre gavnlig udenlandsk grænsehandel i Danmark.

	Netto		Prima		Superbrugsen		Super Best		Spar		Købmand nord Købmand i Brønderslev	
	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris
Coumaroff Wodka												
Coumaroff Wodka												
Cuba caramel												
Custers, Gin												
Custers, Rom												
Custers, Whiskey												
Custers, Whiskey												

	Bilka		Fakta		Føtex		Irma		ISO		Kvickley	
	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris
Diabolo ice - alkopop (Sælges som: smager som ice)												
Dooley's	22-08-2004 0,7 liter	95,95	13-07-04 0,7 liter	95,95	17-08-04 0,7 liter	99,95					10-06-04 0,7 liter	99,95
Enkelt	22-08-2004 0,7 liter	78,95	17-05-04 0,7 liter	83,00							10-06-04 0,7 liter	84,95
Enkelt			13-07-04 0,7 liter	94,00								
Famouse											13-07-04 0,7 liter	149,95
Fernet Branca											13-07-04 0,7 liter	149,95
Fernet Branca							13-07-04 0,7 liter	149,95				
Finlandia											10-06-04 0,7 liter	79,95
Finlandia											13-07-04 0,7 liter	TP: 79,95 NP:96,95
Finsbury, Gin	22-08-2004 0,7 liter	73,95	13-07-04 0,7 liter	73,95	17-08-04 0,7 liter	79,95			17-06-04 0,7 liter	69,95		
Froc ice - alkopop	22-08-2004 0,33 liter	8,95			17-08-04 0,33 liter	9,95						
Gammel Dansk									03-08-04	79,95	10-06-04	84,95

	Netto		Prima		Superbrugsen		Super Best		Spar		Købmand nord Købmand i Brønderslev	
	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris
Fernet Branca												
Finlandia			03-08-04 0,7 liter	79,95								
Finlandia												
Finsbury, Gin	13-06-04 0,7 liter	99,95	0,7 liter	79,95			10-06-04 0,7 liter	69,95				
Froc ice - alkopop			0,33 liter	14,95								
Gammel Dansk	13-06-04 0,7 liter	88,95	0,7 liter	91,95					03-08-04 0,7 liter	89,95	13-07-04 0,7 liter	99,95
Gammel Dansk												
Gordons Gin			0,7 liter	119,95								
Gordons Gin												
Hansen, Rom			0,7 liter	114,95								
Hot'n sweet			0,7 liter	113,95			10-06-04 0,7 liter	89,95			13-07-04 0,7 liter	113,95
Jelzin Wodka												
Jelzin Wodka												
Johney Walker, Whiskey			0,7 liter	158,95								
Jägermeister			0,7 liter	124,95								
Jägermeister												
Kaluha			0,7 liter	129,95								
King George Whis- key			0,7 liter	109,95			27-05-04 0,7 liter	89,95				

Bilagstabel VI.1.2: Priseksempler på spiritus, hedvin og ”alkopops” i danske internetbutikker og ”grænsehandedlsbutikker” placeret i Danmark

	Netkiosken internetforhandler		Intervare Internetforhandler		Drive in Amager (Ved Øresundsbron)		Damsgård Frederikshavn		My travel airshop		Kastrup Lufthavn Rejser ud af EU		Kastrup Lufthavn Alle passagerer	
	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris
Absolut, kurrant					31-03-04 1 liter	185,00								
Absolut, Blå					31-03-04 1 liter	169,95			19-07-04 1 liter	99,00				
Bacardi, black														
Bacardi, hvid	27-05-04 0,7 liter	179,95			31-03-04 1 liter	189,95	17-05-04 1 liter	149,95			Juni 1 liter	79,95		
Bacardi, hvid									19-07-04 1 liter	99,00	August 1 liter	109,95	Juni-august 1 liter	129,95
Bacardi, lemon	27-05-04 0,7 liter	179,95			31-03-04 1 liter	195,00	17-05-04 1 liter	149,95	19-07-04 1 liter	99,00	August 1 liter	99,95	Juni-august 1 liter	139,95
Bacardi, lemon														
Bailey					31-03-04 1 liter	195,00			19-07-04 1 liter	95,00	Juli 1 liter	129,95		
Bailey														
Ballentines			13-07-04 0,7 l	149,95									Juni-august 1 liter	139,95
Bols vodka														
Bombay					31-03-04 1 liter	229,95			19-07-04 1 liter	100,00			Juni-august 1 liter	129,95
Bacardi Breezer - alkopop	27-05-04 0,275 liter	21,95							19-07-04 6x0,165 liter	49,00				
Bacardi Breezer - alkopop														
Bacardi Breezer - alkopop														
Carribbean Kick - alkopop (sælges som: smager som breezer)														
Coumaroff Wodka														
Coumaroff Wodka														
Cuba caramel	27-05-04 0,7 liter	179,95												
Custers, Gin							17-05-04	99,95						

	Netkiosken internetforhandler		Intervare Internetforhandler		Drive in Amager (Ved Øresundsbron)		Damsgård Frederikshavn		My travel airshop		Kastrup Lufthavn Rejser ud af EU		Kastrup Lufthavn Alle passagerer	
	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris
							1 liter							
Custers, Rom							17-05-04 1 liter	99,95						
Custers, Whiskey														
Custers, Whiskey														
Diabolo ice - alkopop (Sælges som: smager som ice)														
Dooley's					31-03-04 0,7 liter	119,95	17-05-04 1 liter	129,95	19-07-04 1 liter	99,00				
Enkelt			13-07-04 0,7 liter	102,95	31-03-04 0,7 liter	119,95								
Enkelt														
Famouse					31-03-04 1 liter	185,00	31-03-04 1 liter	159,95	19-07-04 1 liter	99,00	August 1 liter	119,95		
Fernet Branca									19-07-04 1 liter	159,00			Juni-august 1 liter	179,95
Fernet Branca			13-07-04 0,7 liter	149,95	31-03-04 0,7 liter	155,00								
Finlandia							10-06-04 1 liter	139,95						
Finlandia														
Finsbury, Gin			13-07-04 0,4 liter	99,95	31-03-04 1 liter	129,95			19-07-04 1 liter	59,00				
Froc ice - alkopop														
Gammel Dansk			13-07-04 0,7 liter	95,95	31-03-04 1 liter	159,95	31-03-04 1 liter	159,95						
Gammel Dansk							17-05-04 1 liter	149,95						
Gordons Gin			13-07-04 0,7 liter	129,95	31-03-04 1 liter	175,00	17-05-04 1 liter	139,95	19-07-04 1 liter	95,00				
Gordons Gin							31-03-04 3x1 liter	425,00						
Hansen, Rom					31-03-04 1 liter	159,95	17-05-04 0,7 liter	109,95						
Hot'n sweet			13-07-04 0,7 liter	109,95			10-06-04 1 liter	125,00	19-07-04 1 liter	99,00				

	Systembolaget		Scanlines-travelshop Rødby-Putgarden		DFDS		SYLT FÆRGEN	
	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris
Coumaroff Wodka								
Cuba caramel			Forår 0,7 liter	79,00				
Custers, Gin								
Custers, Rom								
Custers, Whiskey								
Custers, Whiskey								
Diabolo ice - alkopop (Sælges som: smager som ice)								
Dooley's	31-03-2004 0,7 liter	153,00			Forår 1 liter	109,00	13-07-04 1 liter	79,95
Enkelt								
Enkelt								
Famouse	31-03-2004 0,7 liter	228,28	Forår 1 liter	179,00	Forår 1 liter	149,00		
Famouse			Sommer 1 liter	189,00				
Fernet Branca					Forår 1 liter	169,00		
Fernet Branca			Forår og sommer 1 liter	165,00				
Finlandia	31-03-2004 0,7 liter	184,57	Forår 1 liter	99,00	Forår 1 liter	119,00		
Finlandia			Sommer 1 liter	129,00				
Finsbury, Gin			Forår og sommer 1 liter	119,00			13-07-04 1 liter	86,50
Froc ice - alkopop								
Gammel Dansk			Forår og sommer 1 liter	109,00	Forår 1 liter	109,00	13-07-04 1 liter	120,00
Gammel Dansk			Forår og sommer 1 liter	65,00	Sommer 1 liter	99,00		
Gordons Gin	31-03-2004 0,7 liter	201,57	Sommer 1 liter	129,00	Forår 1 liter	139,00		
Gordons Gin					Sommer 1 liter	119,00		

	Systembolaget		Scanlines-travelshop Rødby-Putgarden		DFDS		SYLT FÆRGEN	
	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris
Ålborg, Blå			Forår 1 liter	129,00				
Ålborg, Brøndum			Forår og sommer 1 liter	129,00				
Ålborg, Brøndum								
Ålborg, Export								
Ålborg, Høker								
Ålborg, Krone								
Ålborg, Porse								
Ålborg, Taffel/rød	31-03-04 0,350 liter	100,38	Forår og sommer 1 liter	109,00	Forår 1 liter	109,00		

	Duborg		Nielsens Discount		Calle		SK Discount		Poetzh		Dan Discount		Scanlines boardershop i Puttgarden	
	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris
Dooley's			01-04-04 1 liter	99,95	01-06-04 1 liter	99,95								
Dooley's			03-08-04 1,5 liter	199,95										
Enkelt					31-03-04 0,7 liter	69,95			13-07-04 0,7 liter	79,95			31-03-04 og 12-07-04 0,7 liter	75
Enkelt														
Famouse	31-03-04 1 liter	119,95			03-05-04 1 liter	119,95			13-07-04 1 liter	99,95			31-03-04 og 12-07-04 0,7 liter	119,95
Famouse	10-06-04 1 liter	109,95												

	Duborg		Nielsens Discount		Calle		SK Discount		Poetzh		Dan Discount		Scanlines boardershop i Puttgarden	
	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris
Fernet Branca					31-03-04 0,7 liter	84,95								
Fernet Branca			01-04-04 0,7 liter	79,95	31-03-04 1 liter	139,95							31-03-04 og 12-07-04 0,7 liter	99,95
Finlandia													31-03-04 og 12-07-04 0,7 liter	69,95
Finlandia														
Finsbury, Gin	17-06-04 1 liter	89,95			31-03-04 1 liter	94,95			13-07-04 1 liter	99,95			31-03-04 og 12-07-04 0,7 liter	59,95
Froc ice - alkopop														
Gammel Dansk	17-05-04 1 liter	89,95	01-04-04 0,7 liter	68,95	31-03-04 1 liter	99,95			13-07-04 0,7 liter	79,95			31-03-04 og 12-07-04 0,7 liter	69,95
Gammel Dansk			03-08-04 1 liter	149,95	31-03-04 og 01-06-04 0,7 liter	69,95			13-07-04 1 liter	99,95				
Gordons Gin			01-04-04 og	99,95	31-03-04	99,95			13-07-04	79,95	13-07-04	110,00	31-03-04 og	79,95

	Duborg		Nielsens Discount		Calle		SK Discount		Poetzh		Dan Discount		Scanlines boardershop i Puttgarden	
	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris
			26-05-04 1 liter		1 liter				0,7 liter		1 liter		12-07-04 0,7 liter	
Gordons Gin			03-08-04 1 liter	139,95	03-08-04 1 liter	99,95								
Hansen, Rom	17-05-04 0,7 liter	69,95					03-05-04 0,7 liter	69,95						
Hot'n sweet	31-03-04 1 liter	99,95	01-04-04 og 17-05-04 0,7 liter	79,95	01-06-04 0,7 liter	79,95	03-05-04 0,7 liter	99,95	13-07-04 0,7 liter	69,95			31-03-04 og 12-07-04 0,7 liter	89,95
Jelzin Wodka			01-04-04 0,7 liter	44,95	31-03-04 3 liter	199,95								
Jelzin Wodka					31-03-04 1 liter	69,95	03-05-04 2 liter	111,00					31-03-04 1,5 liter	119,95
Johney Walker, Whiskey	31-03-04 0,7 liter	99,95											31-03-04 og 12-07-04 0,7 liter	99,95

	Duborg		Nielsens Discount		Calle		SK Discount		Poetzh		Dan Discount		Scanlines boardershop i Puttgarden	
	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris
Jägermeister					31-03-04 0,7 liter	79,95							31-03-04 og 12-07-04 0,7 liter	79,95
Jägermeister			26-05-04 1 liter	99,95	31-03-04 1 liter	99,95								
Kaluha	31-03-04 1 liter	99,95							13-07-04 1 liter	99,95	13-07-04 1 liter	110,00	31-03-04 og 12-07-04 0,7 liter	109,95
King George Whiskey	17-05-04 0,7 liter	79,95	01-04-04 og 26-05-04 1 liter	99,95					13-07-04 0,7 liter	79,95			31-03-04 og 12-07-04 0,7 liter	69,95
Nielsen	31-03-04 TP: 3x0,7 liter NP: 0,7 liter	TP: 194,95 NP: 69,95	01-04-04 0,7 liter	68,95	31-03-04 0,7 liter	79,95	03-05-04 0,7 liter	69,95					31-03-04 og 12-07-04 0,7 liter	65
Nielsen	10-06-04 0,7 liter	69,95			01-06-04 0,7 liter	69,95								
Nordsø					31-03-04 0,7 liter	89,95	31-03-04 0,7 liter	74,95					31-03-04 og 12-07-04 0,7 liter	79,95

	Duborg		Nielsens Discount		Calle		SK Discount		Poetzh		Dan Discount		Scanlines boardershop i Puttgarden	
	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris
Wolga wodka														
Ålborg, Blå					31-03-04 0,7 liter	69,95							31-03-04 og 12-07-04 0,7 liter	79,95
Ålborg, Brøndum					31-03-04 0,7 liter	69,95			13-07-04 0,7 liter	69,95			31-03-04 og 12-07-04 0,7 liter	69,95
Ålborg, Brøndum			01-04-04 og 26-05-04 0,7 liter	59,95	31-03-04 1 liter	99,95			13-07-04 1 liter	99,95				
Ålborg, Export					31-03-04 0,7 liter	69,95							31-03-04 og 12-07-04 0,7 liter	69,95
Ålborg, Høker					31-03-04 0,7 liter	59,95								
Ålborg, Krone													31-03-04 og 12-07-04 0,7 liter	74,95
Ålborg, Porse					31-03-04 0,7 liter	79,95								
Ålborg, Taffel/rød	17-05-04 1 liter	89,95			31-03-04 0,7 liter	69,95			13-07-04 0,7 liter	69,95			31-03-04 og 12-07-04 0,7 liter	69,95
Ålborg, Taffel/rød					01-06-04 0,7 liter	64,95			13-07-04 1 liter	99,95				

Kapitel VII. Tobaksafgift

1. Grænsehandel med tobak

Undersøgelsen i kapitlet om tobaksafgiften viser, at:

- Regeringens mål med afgiftsnedsættelsen sidste år er nået.
- Grænsehandelen med cigaretter fra Tyskland er faldet betydeligt, og den vil sandsynligvis ophøre ved tysk forhøjelse 1. december 2004. Hvis grænsehandelen helt ophører, vil faldet være på ca. 450 mio. cigaretter – svarende til en omsætning på over 0,5 mia. kr.
- Grænsehandelen i Syd- og Østeuropa samt "tax-free" er formentlig kun faldet lidt og udgør en værdi af ca. 425 mio. kr. Der er dog forskydninger i gruppen fra "tax-free" til billige EU-lande.
- Grænsehandelen med røgtobak til hjemmerulning er fortsat på et højt niveau, men forventes at falde ved yderligere tyske afgiftsstigninger.
- Afgiftsnedsættelsen den 1. oktober 2003 på 4 kr. pr. pakke cigaretter (med 20 stk.) blev fuldt overvæltet i lavere priser.
- Afgiftsnedsættelsen opvejede stort set effekten på grænsehandelen af ophøret af 24-timers reglen.
- Provenutabet ved nedsættelsen blev sandsynligvis på ca. 265 mio. kr. i forbrugerpriser mod forventet 175 mio. kr., da hjemmerulningerne er faldet halvt så meget som forventet.
- Forbrugerne har vundet 1.415 mio. kr. ved lavere cigaretpriser.
- Provenutabet ved ophøret af 24-timers reglen blev som forventet ca. 970 mio. kr.

Danskeres forbrug og grænsehandel:

- Danskere har vedblivende gennem de seneste 25 år røget ca. 10 mia. cigaretter årligt. Pibe- og cigarrygning falder derimod. Der forventes på baggrund af 24 timers reglens bortfald og afgiftsnedsættelsen en midlertidig stigning på 1,5 pct., men det er så lidt, at det ikke kan identificeres blandt de store bevægelser i grænsehandelen.
- I 1990 var Danmark det dyreste EU-12-land for cigaretter. I det næstdyreste land var prisen 6,85 kr. billigere pr. pakke. I sommeren 2004 havde fire EU-15-lande højere priser end Danmark, og 10 EU-15-lande havde lavere priser.

- I midten af 1990'erne blev der betalt almindelig cigaretafgift af ca. 65 pct. af cigaretforbruget. Omkring 12 pct. blev grænsehandlet som cigaretter, 2 pct. som rulletobak og ca. 21 pct. hjemmerullet af dansk røgtobak.
- Cigaretforbruget i 2005 skønnes sammensat af ca.: 82 pct. fabriksfremstillede cigaretter med danske cigaretafgifter, 4 pct. grænsehandlede fabriksfremstillede cigaretter, 4 pct. grænsehandlet rulletobak og 10 pct. hjemmerullede cigaretter med danske røgtobaksafgifter.
- Forud for den tyske forhøjelse den 1. marts 2004 var niveauet for grænsehandelen med tobak i alt ca. 900 mio. stk. cigaretter og 475 mio. gram rulletobak.
- I første halvår af 2004 blev omkring 60 pct. af grænsehandelen med cigaretter foretaget i andre lande end Tyskland. Sjællænderne stod for ca. 35 pct. af grænsehandlen.
- På omkring 15 pct. af udlandsturene i første halvår 2004 købtes cigaretter. Der købtes i gennemsnit 450 stk. ad gangen. Nogle få køber meget stort ind.
- Cigaretter har for mange har været magnetvare i grænsehandlen. Besparelsen på køb af cigaretter i Tyskland er imidlertid faldet med hen ved 200 mio. kr. på få år. Det svarer til mere end effekten af f.eks. en halvering af ølafgiften i Danmark.
- Vækst i det danske billigcigaretmarked har reduceret grænsehandelen. Gennemsnitsprisen for en pakke billigcigaretter er nu ca. 2 kr. lavere end prisen for Prince. Billige mærker har samlet givet staten en provenuevinst.
- Staten har på helårsbasis vundet ca. 380 mio. kr. ved de tyske prisstigninger 1. marts 2004.
- Selv efter de tyske forretninger løb tør for cigaretter til gammel pris efter Påske 2004 har der været grænsehandel i Tyskland. Der har været et stort fald i antallet af handlende, men nogle køber meget store mængder.
- Tysk pris for Prince er ca. 28,25 kr. pr. pakke. Dansk pris 30 kr. pr. pakke.
- Den sandsynlige, men ikke sikre tyske forhøjelse den 1. december 2004 vil eliminere den resterende grænsehandel i Tyskland på ca. 100 mio. stk. og reducere grænsehandelen med røgtobak med yderligere ca. 15 pct. Statens helårs gevinst herved er på 155 mio. kr.

Analysen i kapitlet viser:

- I værdi er grænsehandelen med tobak fortsat en af de største grænsehandlesvarer.
- Under de mest gunstige forudsætninger, der måske vil være opfyldt efter december 2004, ville en dansk forhøjelse med 1 kr. pr. pakke cigaretter / 20 gram røgtobak give en provenugevinst på ca. 390 mio. kr. ved uændret adfærd. Større dansk grænsehandel i Sydeuropa og mindre udenlandsk grænsehandel i Danmark mv. vil reducere provenugevinsten til ca. 228 mio. kr. Grænsehandelen vil stige med ca. 85 mio. kr.
- Under de mest gunstige betingelser vil danske borgere få et tab / ekstraomkostninger på ca. 167 kr. for hver 100 kroner staten vinder. Tages der også hensyn til at statens sundhedsomkostninger ad åre falder ved et lavere forbrug, belastes borgerne med ca. 152 kr. pr. 100 kr., staten vinder.
- Forhøjes alene cigaretafgiften med 1 kr. pr. pakke er statens bruttoge­vinst på ca. 333 mio. kr., men nettoge­vinsten er alene på 160-185 mio. kr. alt efter hvor meget hjemmerulningen stiger. Inklusive sundhed taber borgerne da 160-180 kr. pr. 100 kroner staten vinder.
- Men forudsætningerne kan være mindre gunstige.
- Ved større danske forhøjelser er tabet endnu større pr. provenukrone, og forhøjelser kan give direkte provenutab.
- Der er fortsat lave priser i Sydeuropa. I Grækenland og Spanien ca. 20 kr. pr. pakke Prince og i Portugal ca. 17,50 kr. Selv når de nye østeuropæiske EU-lande opfylder EU-minimumsafgiften i 2007-2009, og grænsehandelen dertil gives fri, vil priserne der kunne blive på 15-20 kr. pr. pakke.
- Hvis en dansk forhøjelse medfører, at storindkøb fra Sydeuropa sættes i system, taber staten provenu. Risikoen forøges fra 2007-2009, når det samme bliver muligt fra det endnu billigere Østeuropa.
- Bliver storindkøbene først sat i system, kan det meget vanskeligt standses.
- Tysk forhøjelse den 1. september 2005 med ca. 2 kr. pr. pakke og godt 10 kr. pr. 200 gram dåse røgtobak giver den danske statskasse en gevinst på ca. 115 mio. kr., men måske henved 200 mio. kr. mere, hvis tysk grænsehandel i Danmark sættes i system.
- Ud fra en rent samfundsøkonomisk betragtning ville der være et tab forbundet med at hæve cigaretafgiften – også selv om provenuet anvendes til reduktion af afgift på f.eks. øl. Denne konklusion er robust.

Undersøgelsen i kapitlet bygger bl.a. på:

- Regnskabstal fra ToldSkat.
- GfK's telefoninterviewundersøgelse for Skatteministeriet.
- Undersøgelser foretaget af Institut for grænseregionsforskning.
- Erfaringer fra grænseforretninger, rejseselskaber m.v.
- Kvantitative og kvalitative oplysninger fra tobaksproducenter.
- Omsætningstal i dansk detailhandel (DSK og Coop Danmark A/S's undersøgelse).

Kapitlet er opbygget, som følger:

- Afsnit 2. Uvikling i afgiftssats, provenu og forbrug.
- Afsnit 3. Afgifts- og prisforskelle for cigaretter mellem landene.
- Afsnit 4. Udviklingen i Danmark.
- Afsnit 5. Omfanget af danskeres grænsehandel i udlandet.
- Afsnit 6. Udlændinges grænsehandel af tobaksvarer i Danmark.
- Afsnit 7. Sammenfattende overvejelser om omfanget af og udviklingen i grænsehandelen med tobaksvarer – samt evaluering af afgiftsnedsættelsen i 2003.
- Afsnit 8. Virkninger af afgiftsændringer på tobaksvarer.
- Afsnit 9. Sammenfatning.

2. Udvikling i afgiftssats, provenu og forbrug

Som følge af finanslovsaftalen for 2003 mellem regeringen og Dansk Folkeparti faldt priserne for cigaretter med 4 kr. pr. pakke 1. oktober 2003.

Afgiftssatserne for tobaksvarer i Danmark fremgår af tabel VII.1 nedenfor. Afgiften på cigaretter, der er en kombineret værdi- og stykafgift blev ændret for første gang siden april 1986 den 1. oktober 2003. Afgiften blev sat ned med 16 øre pr. stk. for alle mærker uanset værdi pr. stk. Med moms giver det et prisfald på 20 øre pr. stk. eller 4 kr. pr. pakke med 20 stk. De andre afgifter, der er lavere, blev ikke ændret. Afgiftssatserne for tobaksvarer i Danmark fremgår af tabel VII.1 nedenfor.

Tabel VII.1: Afgiftssatser for tobak i 2001 til 2004

Afgiftssats	Fra 2001 til 1. oktober 2003	Fra den 1. oktober 2003
Cigaretter	60,68 øre pr. stk. + 21,22 pct. af detailprisen med moms	48,92 øre pr. stk. + 21,22 pct. af detailprisen med moms
Pibetobak (grovsåren røgtobak)	40,25 øre pr. gram	40,25 øre pr. gram
Rulletobak (Finskåren røgtobak)	45,25 øre pr. gram	45,25 øre pr. gram
Cigarer m.v.	19,8 øre pr. stk. + 10 pct. af detailpris med moms	19,8 øre pr. stk. + 10 pct. af detailpris med moms
Cigaretpapir	4 øre pr. stk.	4 øre pr. stk.
Karduskrå og snus	6,3 øre pr. gram	6,3 øre pr. gram
Anden røgfri tobak	22,9 øre pr. gram	22,9 øre pr. gram

Anm. Der skal bruges ca. 1 gram tobak til en hjemmerullet cigaret med filter.

Det var alene afgiften pr. stk., der blev reduceret. Stykafgiften blev reduceret med 11,76 øre pr. stk. Men da der også beregnes værdiafgift af hele prisen inklusive stykafgift og moms faldt afgiften med 16 øre pr. stk. svarende til et prisfald på 20 øre pr. stk. Moms og værdiafgift udgør tilsammen 41,22 pct. af detailværdien. En ændring af stykafgiften med 1 øre vil derfor medføre en ændring af detailprisen med ca. 1,7 øre ($1 / (1 - 0,4122)$).

Afgiften af cigarer, cerutter mv. har været uændret i årtier.

Afgifterne på røgtobak er steget i 1996 og senest i 2001 med henblik på at begrænse omfanget af hjemmerulninger. Momsen for tobaksvarer udgør som for andre varer 25 pct. af forbrugerprisen uden moms – svarende til 20 pct. af detailprisen med moms.

Som det fremgår af tabel VII.1 er cigaretafgifterne nedsat den 1. oktober 2003. Det er udelukkende afgifterne på cigaretter, der er ændret. I følgende tabel VII.2. er vist priselementerne før og efter afgiftsnedsettelsen for Prince samt priselementerne efter august 2004, hvor avancen på Prince blev sat op.

Tabel VII.2: Prissammensætning for Prince før og efter 1. oktober 2003

	Før 1. Okt. 03'	1. Okt. 03'	Sep. 04'	Sep. 04'
	kr. for 20 stk.	kr. for 20 stk.	kr. for 20 stk.	Øre pr. stk.
Detailpris	33,50	29,50	30,00	150,00
- heraf:				
- moms	6,70	5,90	6,00	30,00
- stykafgift	12,14	9,78	9,78	48,92
- værdiafgift	7,11	6,26	6,37	31,83
Samlet punktafgift	19,25	16,04	16,15	80,75
Pris uden afgifter	7,55	7,56	7,85	39,25

Det ses af tabel VII.2, at afgifterne udgør omkring 75 pct. af detailprisen på cigaretter. Afgifter og moms udgør 282 pct. af detailprisen uden afgifter.

Afgiften pr. cigaret til 1,5 kr. stykket som for Prince udgør, som det fremgår, ca. 81 øre pr. stk. På grund af værdiafgiften varierer afgiften på forskellige mærker. For en cigaret til 2 kr. pr. stk. udgør afgiften 91 øre pr. stk., mens afgiften på de billigste cigaretter udgør ca. 73 øre pr. stk.

Til fremstilling af en hjemmerullet cigaret skal der bruges ca. 1 gram tobak. Afgiften på en hjemmerullet cigaret af finskåren rulletobak udgør ca. 45,25 øre pr. stk. plus 4 øre i afgift af cigaretpapir i alt 49,25 øre. Rulles cigaretten af grovskåren tobak er den samlede afgift på ca. 44,25 øre. Omkring to tredjedele af de cigaretter, der hjemmerulles af tobak fra Danmark, er rullet af finskåren røgtobak, mens resten af grovskåren røgtobak. Stort set al pibetobak er grovskåren.

Afgiften af en cigar mv., der koster ca. 3,3 kr. pr. stk. i gennemsnit, er på ca. 53 øre pr. stk. i gennemsnit.

Boks VII.1: Sammensætning af cigaretafgiften

Som det fremgår af tabel VII.1 og VII.2, består afgifterne for cigaretter både af en stykafgift pr. cigaret og en værdiafgift beregnet i procent af detailprisen.

Det er udelukkende stykafgiften, der er blevet nedsat. Værdiafgiftens procentsats er uændret.

Efter EU-reglerne skal cigaretter både belastes med en stykafgift og en værdiafgift.

De nordeuropæiske lande har traditionelt lagt hovedvægten på stykafgiften, mens de andre EU-lande har haft større vægt på værdielementet.

Værdiafgiften tilskynder til priskonkurrence. I Danmark vil en ændring af prisen uden afgift med 1 kr. således føre til en ændring af detailprisen med 1,70 kr. Det kan være hensigtsmæssigt at tilskynde til mere konkurrence.

Modsat kan et for stort element af værdiafgift tilskynde til kunstig konkurrence, hvis cigaretter sælges i kombination med andre varer f.eks. ved, at bestemte varehuse har egne mærker. Sådanne varehuse kan tiltrække kunder ved at have lav eller ingen avance på cigaretter med henblik på at tjene på salg af andre af varehusets produkter. Det giver urimelig konkurrence i forhold til de virksomheder, der alene sælger cigaretter.

Øget priskonkurrence kan påvirke provenuet begge veje:

- Lavere cigaretpriser giver lavere afgift pr. cigaret – via værdiafgiften
- Lavere cigaretpriser giver større cigaretsalg og dermed større provenu – via mindre hjemmerulning og mindre grænsehandel.

Det er dog langt bedre for staten, at priserne holdes nede på et balanceret niveau af hensyn til grænsehandelen gennem konkurrence end gennem lave afgifter ved høje avancer.

Det er en misforståelse at øget konkurrence på tobaksmarkedet skulle være i strid med sundhedspolitiske hensyn. Lave priser kan eventuelt være i strid med sundhedsmæssige hensyn, men ved hård konkurrence behøver priserne ikke at være lave, hvis afgifterne er høje.

2.1 Fælles EU-regler

Afgifterne for tobaksvarer er underlagt EF's minimumsregler.

2.1.1 Cigaretter

Ifølge EU's minimumsavgiftsregler skal punktafgiften – dvs. styk- og værdiafgift til sammen – udgøre mindst 57 pct. af detailprisen med moms i den mest solgte prisgruppe, med mindre den samlede afgift udgør mere end ca. 70 øre/stk. Da den danske moms udgør 20 pct. af detailprisen, skal punktafgift og moms til sammen således mindst udgøre 77 pct. af detailprisen for at opfylde 57 pct. reglen. Denne regel har Danmark som flere andre nordeuropæiske lande svært ved at opfylde, da momsen i Danmark er høj, og prisen uden afgift også er forholdsvis høj. I Danmark er summen af moms og afgifter på ca. 74 pct. af detailprisen

Stykafgiften må hverken udgøre under 5 pct. eller over 55 pct. af det samlede beløb af punktafgifter og moms. I Danmark udgør stykafgiften 44 pct. af summen af afgifterne for mest solgte mærke. Danmark kunne inden for reglerne således have en stykafgift på højst 60,91 øre pr. stk. mod nu 48,92 øre pr. stk. Værdiafgiften skulle da være på 13,23 pct. mod nu 21,22 pct. for at få den samme afgift på det mest solgte mærke – Prince.

Modsat kunne stykafgiften sættes ned til 5,54 øre pr. stk. Værdiafgiften skulle da være på ca. 50,14 pct. for at få den samme afgift på Prince som i dag. Danmark ligger således tættere på at have den maksimale stykafgift end den minimale stykafgift.

Fra 2005 indfører EU en bund for minimumsafgiften. Den er på 60 euro svarende 445,62 kr. pr. 1.000 stk. og stiger til 64 euro pr. 1.000 stk. fra 2006 svarende til 475,33 kr. Danmark opfylder disse krav, men for lande med meget høje værdiafgifter og lave stykafgifter i kombination med lave priser uden afgift, kan bunden have reel betydning.

Medlemslandene kan se bort fra 57-procentsreglen, hvis den samlede afgift udgør mindst 95 euro, svarende til 705,57 kr. for 1.000 stk. – dog 101 euro, svarende til 750,13 kr. for 1.000 stk. fra 1. januar 2006. Danmark overholder således minimumsafgiftsreglerne. Indtil 31. december 2005 kan satsen dog højst reduceres, svarende til at prisen falder ca. 2,55 kr. for en pakke Prince, hvis Danmark skal overholde minimumsafgiftsreglerne. Efter 1. januar 2006 kan prisen for Prince højst reduceres med ca. 1,44 kr., pr. pakke, hvis Danmark med nuværende pris uden afgift og moms skal overholde EU's minimumsafgifter.

EU's minimumsafgifter hindrer ikke meget lave priser på cigaretter, hvis prisen uden afgift er lav, og momsen ligeledes er lav.

Ved en pris uden afgift på Prince på 4 kr. pr. pakke og 15 pct. moms, vil Prince kunne sælges til ca. 15,50 kr. fra 1. januar 2006 og samtidig opfylde minimumsafgiften, mens Prince som nævnt mindst vil skulle koste ca. 28,56 kr. i Danmark ved den danske pris på ca. 7,85 kr., uden afgifter og dansk moms på 25 pct. For lokale mærker kan prisen blive endnu lavere.

Hvis der måtte komme en betydelig grænsehandel fra de nye EU-lande, når grænsehandelen bliver givet fri i 2008-2009, har Danmark således få muligheder for at bekæmpe denne grænsehandel ved lavere afgifter end i dag med de gældende EU-afgiftsregler. I dag koster Prince ca. 10 kr. pr. pakke i mange af de nye EU-lande, men mest solgte lokale mærke koster 5-10 kr. pr. pakke. Cigaretter kan købes ned til 2 kr. pr. pakke i visse af de nye EU-lande. For

lande med timelønninger på 10-15 pct. af de danske, er en pris på 15,50 kr. pr. pakke en meget høj pris.

EU-retten indeholder også en mulighed for, at medlemsstaterne kan indføre en minimumsafgift på cigaretmærker, der er billigere end den mest efterspurgte prisklasse. Denne minimumspunktafgift må blot ikke overstige den samlede punktafgift – dvs. summen af styk- og værdiafgift – for den mest efterspurgte prisklasse.

Denne mulighed har blandt andet Sverige og Tyskland benyttet sig af.

2.1.2 Andre tobaksvarer

EU's minimumsafgiftsregler for finskåren røgtobak til rulning af cigaretter og for anden røgtobak kræver, at afgiften består af en værdiafgift eller en stykafgift. En kombination af disse er også tilladt.

EU's samlede minimumspunktafgift for finskåren røgtobak ligger pr. 1. juli 2004 på 36 pct. af detailsalgsprisen inkl. alle afgifter eller 32 euro pr. kg, svarende til 237,67 kr. Danmark overholder med 452,50 kr. pr. kg minimumsafgiften. Den danske afgift kan højst reduceres svarende til et prisfald på ca. 43,70 kr. for 200 gram Escort rulletobak fra ca. 193 kr. til ca. 140 kr. for 200 gram.

Minimumsafgiften for anden røgtobak (grovskåren til f.eks. piberygning) er på 20 pct. af detailsalgsprisen inklusive alle afgifter, eller 20 euro pr. kg, svarende til 148,54 kr. Denne regel overholder Danmark med 402,50 kr. pr. kg også klart denne minimumsafgift.

Der er tilsvarende regler for cigarer m.m.

2.1.3 Udvidelsen af EU

Alle nye medlemslande bortset fra Malta og Cypern, der allerede har forholdsvis høje tobakspriser, har fået bevilliget overgangsordninger, der betyder, at landene gradvist skal implementere EU-reglerne for tobaksvarer. Danmark opretholder rejsegodsrestriktioner overfor de nye medlemslande i denne overgangsperiode for at undgå en u hensigtsmæssig afgiftskonkurrence. Der må således højst indføres 200 cigaretter fra de fleste nye EU-lande indtil 2008-2009 svarende til den ration, der må indføres af rejsende fra lande der ikke er medlem af EU og "tax-free".

2.2 Udviklingen i provenu og salg af tobak

Udviklingen i salget af tobaksvarer i perioden siden 2001 har været påvirket af usædvanligt mange ændringer på kort tid. Dette forløb besværliggør opgørelse

de enkelte ændrings effekter af to grunde. For det første er det svært at afgrænse effekterne af flere samtidige ændringer til de enkelte initiativer.

For det andet forskubbes salg og provenu mellem forskellige perioder af ændringerne i markedsandele, afgifter, rejsegodsrestriktioner, lageropbygning, udskudte indkøb mv.

De samtidige ændringer er følgende:

- Danske afgiftsstigninger på røgtobak den 1. januar 2001.
- Tyske afgiftsstigninger i 2001, 2002, 2003 og 2004.
- Nye EU-minimumsafgifter i 2001.
- Dansk afgiftsnedsættelse den 1. oktober 2003.
- Ophør af 24-timers reglen den 1. januar 2004.
- Vækst i salg af billigcigaretter såvel i Danmark som i andre lande.
- EU's udvidelse.
- Ændringer i avancer.

I øvrigt kan mange tilfældigheder flytte store mængder frem og tilbage på både udbuds- og efterspørgselssiden mellem forskellige perioder. Af eksempler kan nævnes, at påsken kan skifte mellem 1. og 2. kvartal, at antallet af week-ender i et enkelt kvartal kan svinge, at helligdagene i julen kan ligge på forskellige ugedage. Sådanne udsving i antallet af hverdage i en enkelt periode kan f.eks. forventes at påvirke produktionen via antallet af arbejdsdage. Afgiftsbetalingerne kan også blive påvirket, hvis antallet af fridage påvirker behovet for lagerbeholdninger. Og salgstallene kan blive påvirket, hvis forbruget af tobaksvarer varierer med antallet af fridage. En dansk tobaksproducent har også oplyst, at virksomheden har betydelige sæsonudsving i produktionen – og dermed i købet af stempelmærker, i forbindelse med ferieperioder.

Ved sammenligning af udviklingen over kortere perioder vil de mere tilfældige udsving dominere.

Til sidst er der selvfølgelig også muligheden for, at en helt ekstraordinær hændelse kan flytte rundt mellem to perioder. Det kunne f.eks. være: indkørsel af et nyt regnskabsprogram, ekstraordinære store godtgørelser i forbindelse med afgiftsændringer eller en fejlindtastning.

Helt generelt gælder, at jo kortere periode der undersøges, des mere usikkerhed er der ved om tallene viser en egentlig tendens. Desuden bør der tages stilling til al væsentlig viden om konkrete forhold i en given periode. Når perioden siden hen kan ses i sammenhæng med oplysninger fra perioder før og efter mv. er det lettere at få mening ud af tallene.

I tabellerne på de følgende sider er der vist en række oplysninger om salg og afgiftsbetalinger for tobaksvarer i de seneste år. Tallene afviger af og til en del fra hinanden i de samme perioder. Nogle af disse afvigelser kan forklares med forskellige afgrænsninger af perioder og forskellige definitioner. Disse forskelle samt de væsentligste engangseffekter er søgt forklaret i teksten i dette afsnit. Mens konsekvenserne af engangseffekter og ekstraordinære forhold er søgt forklaret mere uddybende og kvantificeret i afsnit VII.6.

Tabel VII.3: Udviklingen i tobaksafgiftsprovenuet

	Cigaretter mv.	Cigarer mv.	Pibetobak mv. ¹⁾	Cigaret-papir ²⁾	Total	Absolutte ændring ift. samme periode året før
	Mio. kr.					
1. kv. 2001	1.596	16	153	15	1765	20
2. kv. 2001	1.756	18	213	16	1.987	22
3. kv. 2001	1.617	16	175	14	1.808	-135
4. kv. 2001	1.749	18	194	14	1.960	48
2001	6.718	68	735	59	7.521	-45
1. kv. 2002	1.641	17	190	14	1.847	82
2. kv. 2002	1.636	17	207	13	1.860	-127
3. kv. 2002	1.709	19	158	13	1.887	78
4. Kv. 2002	1.884	13	189	12	2.085	125
2002	6.870	66	743	52	7.679	158
1. kv. 2003	1.829	15	148	13	1.992	145
2. kv. 2003	1.774	15	190	14	1.979	119
3. kv. 2003	1.757	17	168	13	1.942	55
4. kv. 2003	1.601	16	141	12	1.758	-327
2003	6.961	63	647	52	7.671	-8
1. kv. 2004	1.560	16	186	12	1.761	-230
2. kv. 2004	1.493	16	152	10	1.660	-319
1. halvår 2004	3.052	32	338	22	3.422	-549

Kilde: Statsregnskab. Der er i anvendt en delvis mekanisk metode til opdeling på de forskellige poster, der kan sløre billedet i perioder med store ekstraordinære betalinger og refusioner.

1) Inklusive tobak til hjemmerulning.

2) Cigaretpapirafgiften er en del af forbrugsafgiftsloven.

Indtægterne fra tobaksafgiften udgør godt 7,5 mia. kr. eller ca. 1 pct. af samtlige skatter og afgifter. Omkring 90 pct. af indtægterne kommer fra cigaretter og ca. 10 pct. fra røgtobak. Indtægterne fra afgifter på cigarer mv. udgør under 1 pct. af indtægterne og er fortsat vigende.

Det ses af tabellen, at indtægterne fra tobaksafgiften var stigende, indtil afgiftsnedsettelsen og ophør af 24-timers reglen, hvorefter indtægterne har været faldende. Indtægterne i 4. kvartal 2003 er blandt andet præget af godtgø-

relser af afgift på lagervarer. Som det ses er det ikke usædvanligt at indtægterne fra et kvartal kan afvige med mere end 100 mio. kr. i forhold til samme kvartal året før, men indtægterne i næste kvartal afviger tilsvarende men med modsat fortegn. Det er oftest tilfældige lagerforskydninger, der forårsager disse skift.

Ud fra de bogførte indtægter kan de mængder, der er betalt afgift af beregnes. Det er gjort i følgende tabel VII.4.

Tabel VII.4: Udviklingen i de seneste år i de mængder tobak m.v. i Danmark, der er betalt afgift af

	Cigaretter	Cigarer mv.	Pibetobak (grov)	Rulletobak (fin)	Cigaret-papir
	Mio. stk.		Mio. gram		Mio. stk.
1. kv. 2001	1.684	33	201	160	375
2. kv. 2001	1.853	37	253	246	407
3. kv. 2001	1.705	36	211	199	352
4. kv. 2001	1.827	33	209	242	348
<i>2001</i>	<i>7.069</i>	<i>140</i>	<i>874</i>	<i>847</i>	<i>1.483</i>
1. kv. 2002	1.714	30	218	226	360
2. kv. 2002	1.710	45	229	253	328
3. kv. 2002	1.780	27	163	205	319
4. kv. 2002	1.962	28	204	236	288
<i>2002</i>	<i>7.166</i>	<i>130</i>	<i>814</i>	<i>919</i>	<i>1.295</i>
1. kv. 2003	1.906	28	142	201	321
2. kv. 2003	1.850	32	209	234	352
3. kv. 2003	1.834	31	181	210	314
4. kv. 2003	2.019	28	174	157	302
<i>2003</i>	<i>7.610</i>	<i>119</i>	<i>709</i>	<i>800</i>	<i>1.290</i>
1. kv. 2004	1.977	26	188	243	288
2. kv. 2004	1.905	29	174	181	259
<i>1. halvår 2004</i>	<i>3.882</i>	<i>56</i>	<i>363</i>	<i>424</i>	<i>547</i>

Anm.: Mængder opgjort på udleverede stempelmærker i perioderne. Der er i øvrigt anvendt en delvis mekanisk metode til opdeling på de forskellige poster, der kan sløre billedet i perioder med store ekstraordinære betalinger og refusioner.

Kilde: Statsregskabet.

Udviklingen i salget af tobak i Danmark opgøres på to måder. Det skal understreges, at salg ikke må forveksle salg med forbrug, selv om Danmarks Statistik opgør forbruget ud fra salget.

Afgiften på tobak opgøres og betales efter en særlig procedure. Afgiften beregnes af de stempelmærker, importører og fabrikanter skal anvende. Stempelmærkerne er påført mængde og værdi. Når sådanne stempelmærker afhentes fra afgiftsmyndighederne, vil afgiften blive bogført i statsregnskabet som

indtægt. Afgiften vil normalt først skulle betales senere, men indtægterne bogføres allerede på tidspunktet for udlevering af stempelmærkerne. Tobaksvarerne er dette på tidspunkt måske endnu ikke fremstillet og slet ikke færdigpakket. Tallene for ”salg” i ovenstående tabel er beregnet ud fra provenuet delt med de gennemsnitlige afgiftssatser. Det giver en vis upræcision, idet der også bogføres godtgørelser af afgifter. Der blev f.eks. givet godtgørelse af afgiftsnedsættelsen i 4. kvartal 2003, hvorfor salget beregnes til mindre end, det egentlig var. Yderligere er der i visse tilfælde bogført indtægter og udgifter uden at det samtidig er angivet, hvilke tobaksvarer, der er tale om. Sådanne generelle indtægter og udgifter fordeles forholdsmæssigt.

Et mere præcist billede af udviklingen i mængderne fås ved at se på de mængder, der er blevet påsat stempelmærker. Disse mængder er vist i følgende tabel VII.5. Heller ikke disse mængder må forveksles med producenterne og importørernes salg. Der er nemlig et vist lager af tobaksvarer påsat stempelmærker. Når salget til detailhandelen skal opgøres, burde der derfor korrigeres for lagerændringer. Der kan også være lagerændringer blandt grossister og hos forbrugerne. Sammenhængen mellem opgørelserne af de mængder tobaksvarer, hvoraf der er betalt afgift, og forbruget heraf er således sløret af lagerforskydninger. Udviklingen i påsatte stempelmærker fortæller mere præcist om salg og produktion, men denne statistik kommer med lidt større forsinkelse.

Tabel VII.5: Udviklingen i påsatte stempelmærker

	Cigaretter	Cigarer mv.	Pibetobak (grov)	Rulletobak (fin)	Cigaret-papir
	Mio. stk.		Mio. gram		Mio. stk.
1. kv. 2001	1.801	33	182	165	375
2. kv. 2001	1.814	37	243	247	407
3. kv. 2001	1.727	36	212	197	352
4. kv. 2001	1.857	33	214	229	348
<i>2001</i>	<i>7.199</i>	<i>139</i>	<i>851</i>	<i>838</i>	<i>1.482</i>
1. kv. 2002	1.725	30	217	221	360
2. kv. 2002	1.734	45	213	248	328
3. kv. 2002	1.813	27	185	199	319
4. kv. 2002	1.885	28	214	235	288
<i>2002</i>	<i>7.157</i>	<i>130</i>	<i>829</i>	<i>903</i>	<i>1.295</i>
1. kv. 2003	1.921	28	197	227	321
2. kv. 2003	1.787	32	202	231	352
3. kv. 2003	1.877	31	180	206	314
4. kv. 2003	2.290	28	174	191	302
<i>2003</i>	<i>7.875</i>	<i>119</i>	<i>753</i>	<i>855</i>	<i>1.289</i>
1. kv. 2004	1.827	26	179	217	288
2. kv. 2004	1.969	29	156	172	259
<i>1. halvår 2004</i>	<i>3.796</i>	<i>56</i>	<i>335</i>	<i>389</i>	<i>547</i>

Kilde: ToldSkat.

Anm.: Tabellen viser mængderne opgjort på baggrund af påsatte stempelmærker i perioderne.

Der ses af tabellen, at der er en kraftig vækst i antal cigaretter både før og efter afgiftsnedsættelsen 1. oktober 2003. En del af væksten i løbet af 2003 kan sandsynligvis henregnes til lageropbygninger.

Som det fremgår af VII.3 til VII.5 udgør fabriksfremstillede cigaretter langt den største del af tobakssalget i Danmark. Den næststørste andel er salget af røgtobak. Den finskårne røgtobak anvendes fortrinsvis til hjemmerulning, og den grovskårne anvendes både til piberygning pibe og til hjemmerulning.

Tobaksindustrien har leveret en række tal og oplysninger til denne rapport. Tallene er vist i de følgende tabeller, der viser udviklingen i salget af røgtobak. En væsentlig årsag til afvigelser mellem disse tal og tallene i tabellerne på de forrige sider er, at Tobaksindustriens tal omfatter de mængder, der er udleveret til detailhandelen mv. i de pågældende perioder.

Tabel VII.6: Årligt salg af røgtobak ifølge Tobaksindustrien

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	Tons										
Finskåren	1.028	1.092	1.141	1.043	1.057	1.051	1.031	1.027	929	888	843
Grovskåren	1.870	1.679	1.577	1.314	1.236	1.161	1.070	1.024	898	824	732

Kilde: Tobaksindustrien.

Sammenlignes Tabel VII.5 og VII.6 ses, at tobaksindustrien opgør mængderne af grovskåren røgtobak ca. 5 tons, ca. 31 tons og ca. mindre i 2002 og 2003, men 47 tons mere i 2001.

For finskåren røgtobak ligger Tobaksindustrien 13 tons under i 2003, 15 tons i 2002, men 97 tons over i 2001. Den store afvigelse i 2001 skyldes afgiftsforhøjelsen pr. 1. januar 2001. Det var fordelagtigt at fremstille store mængder til lager før afgiftsforhøjelsen.

Tabel VII.7 A: Månedligt salg af røgtobak ifølge Tobaksindustrien

Måned	Finskåren	Grovskåren	I alt
	Tons		
jan-03'	66	53	119
feb-03'	69	56	125
mar-03'	78	65	143
1 kv. 03'	213	174	387
apr-03'	76	67	143
maj-03'	68	61	129
jun-03'	71	63	134
2. kv. 03'	215	191	406
jul-03'	69	64	133
aug-03'	67	59	126
sep-03'	70	58	128
3. kv. 03'	206	181	387
okt-03'	74	64	138
nov-03'	62	55	117
dec-03'	74	67	141
4 kv. 03'	210	186	396
jan-04'	55	47	102
feb-04'	59	50	109
mar-04'	72	62	134
1 kv. 04'	186	159	345
apr-04'	55	52	107
maj-04'	55	52	107
jun-04'	55	55	110
2 kv. 04'	165	159	314
jul-04'	49	50	99

Kilde: Tobaksindustrien.

Tabel VII.6 og VII.7 A viser, at det samlede salg af røgtobak i Danmark er faldende. Og at det især er den grovskårne røgtobak, der sælges mindre af.

Oplysningerne om røgtobak i tabel VII.4 ,VII.5 og VII.7 A. kan sammenholdes i følgende tabel VII.7 B.

Tabel VII.7 B: Sammenligning af ”salget” af røgtobak belyst ved forskellige kilder

	Grov fra VII.4	Grov fra VII.5	Grov fra VII.7 B	Fin fra VII. 4	Fin fra VII. 5	Fin fra VII. 7 A
	Mio. gram					
1. kv. 03'	142	197	174	201	227	213
2. kv. 03'	209	202	191	234	231	215
3. kv. 03'	181	180	181	210	206	206
4. kv. 03'	174	174	186	157	191	210
1. kv. 04'	188	179	159	243	217	186
2. kv. 04'	174	156	159	181	172	165
Sum	1.068	1.088	1.050	1.226	1.244	1.195
Ændring 1. halvår 03' til 04'	+11	-64	-47	-11	-69	-77
	Pct.					
Ændring i pct.	+3	-16	-13	-3	-15	-18

Som det ses af tabellen er der en højst forskellig udvikling alt efter hvordan produktion og salg opgøres. Lagerforskydninger overdøver helt på kort sigt den reelle udvikling. Det er derfor meget vanskeligt at afgøre præcist, hvordan salget egentlig udvikler sig.

Sandsynligvis er der sket et betydeligt fald i salget af røgtobak, men det er overraskende at salget af grovskåren tobak falder næsten lige så meget som salget af finskåren tobak, jf. at der var en forhåndsformodning om at salget af finskåren tobak ville falde mere ved lavere cigaretpriiser end salget af grovskåren tobak. Man kan måske af den seneste udvikling slutte, at salget af pibetobak også påvirkes af ændrede cigaretpriiser, men de betydelige periodeforskydninger gør, at man ikke kan drage sikre konklusioner herom før man har kendskab til salgsudviklingen i flere perioder.

I afsnit 6 er der forsøgt givet en mere sammenhængende forklaring af udviklingen.

3. Afgifts- og prisforskelle for cigaretter mellem landene

Det er specielt svært at sammenligne afgifter på cigaretter mv. mellem landene på grund af, at afgiften indeholder et betydeligt element af værdiafgift, der spiller sammen med forskelle i moms og pris uden afgift. Forskellene i priser uden afgift kan være på grund af, at der sælges forskellige kvaliteter, men også være betinget af egentlige avanceforskelle. Der er i øvrigt fortsat mulighed for at handle "tax-free" ved rejser til andre lande end EU-lande. Der er endog mulighed for at købe "tax-free" cigaretter på rejser mellem Danmark og Sverige samt Tyskland under forudsætning om, at det er til forbrug ombord. Det fortolkes lempeligt af Tyskland og Sverige.

Der er ofte stor fokus på grænsehandelen fra Tyskland. Men for cigaretter er det let at grænsehandle, også på flyrejser, og ofte er besparelsen meget stor ved rejser til øst- og sydeuropæiske EU-lande. Ligeledes kan der købes billige cigaretter "tax-free".

3.1 Niveauer for cigaretafgifter og priser i EU og andre europæiske lande

Cigaretafgifterne og deres betydning for detailpriserne i EU og en række andre lande er vist i de følgende tabeller.

Tabel VII.8: Punktafgifter og moms for cigaretter i maj 2004

Land	Stykafgift	Værdiafgift	Moms
	DKK pr. 20 stk.	Pct. af detailværdi	Pct. af detailværdi
Belgien	2,95	45,84	17,36
Danmark	9,78	21,22	20,00
Tyskland	10,17	24,28	13,79
Grækenland	0,68	53,86	15,25
Spanien	0,58	54,00	13,79
Frankrig	2,24	57,97	16,39
Irland	19,81	18,32	17,36
Italien	0,57	54,26	16,67
Cypern	3,05	44,50	13,04
Malta	1,87	53,10	15,25
Luxembourg	2,11	46,84	10,71
Holland	9,98	20,56	15,97
Østrig	3,34	42,00	16,67
Portugal	6,33	23,00	15,97
Finland	2,25	50,00	18,03
Sverige	3,27	39,20	20,00
UK ¹⁾	21,04	22,00	14,89
Polen	2,08	26,67	18,03
Estland	1,99	24,00	15,25
Letland	1,44	6,10	15,25
Litauen	2,04	15,00	15,25
Tjekkiet	2,24	23,00	18,03
Slovakiet	3,28	20,00	15,97
Slovenien	1,81	42,67	16,67
Ungarn	3,77	23,00	20,00
Bulgarien	0,3	43,50	16,67
Rumænien	0,66	32,00	19,00
Norge	31,54	0,00	19,35
Gns. EU-15 + Norge	7,92	35,83	16,39

1) Storbritannien samt Nordirland.

Anm. Stykafgifterne er opgjort i danske kroner for 20 stk. Beløbene kan afvige en smule på grund af kursudsving og afrunding. Moms og værdiafgifter er opgjort i pct. af detailprisen.

Kilde: EU-Kommissionen excise duty tables og Finansdepartementet i Norge.

Det ses af tabellen, at Danmark, Tyskland, Irland, Holland og UK har de højeste stykafgifter, mens Belgien, Grækenland, Spanien, Italien, Cypern, Malta, Luxembourg, Østrig, Finland, Sverige og Slovenien har forholdsvis høje værdiafgifter. De fleste nye lande har både forholdsvis lave værdi- og stykafgifter.

Letland har de laveste afgifter.

Det er imidlertid ikke nok blot at se på afgiftssatserne for at få et fuldt indtryk af den reelle afgiftsbelastning, da det også afhænger af prisen uden afgift og moms.

I følgende tabel VII.9 er vist, hvad Prince ville koste i de forskellige lande, hvis pris uden afgift (produktionsomkostninger og avancer) var den samme som i Danmark efter august 2004.

Tabel VII.9: Priselementer for en pakke cigaretter i EU og Norge ved samme pris uden afgift som i Danmark for Prince.

Land	Detailpris	Stykafgift	Værdi- afgift	Moms	Pris uden afgifter
DKK pr. 20 stykspakke					
Belgien	29,35	2,95	13,45	5,10	7,85
Danmark	30,00	9,78	6,37	6,00	7,85
Tyskland	29,11	10,17	7,07	4,01	7,85
Grækenland	27,60	0,68	14,86	4,21	7,85
Spanien	26,17	0,58	14,13	3,61	7,85
Frankrig	39,35	2,24	22,81	6,45	7,85
Irland	43,01	19,81	7,88	7,47	7,85
Italien	28,98	0,57	15,72	4,83	7,85
Cypern	25,67	3,05	11,42	3,35	7,85
Malta	30,71	1,87	16,31	4,68	7,85
Luxembourg	23,47	2,11	10,99	2,51	7,85
Holland	28,10	9,98	5,78	4,49	7,85
Østrig	27,08	3,34	11,37	4,51	7,85
Portugal	23,23	6,33	5,34	3,71	7,85
Finland	31,58	2,25	15,79	5,69	7,85
Sverige	27,25	3,27	10,68	5,45	7,85
UK ¹⁾	45,77	21,04	10,07	6,82	7,85
Polen	17,96	2,08	4,79	3,24	7,85
Estland	16,20	1,99	3,89	2,47	7,85
Letland	11,81	1,44	0,72	1,80	7,85
Litauen	14,18	2,04	2,13	2,16	7,85
Tjekkiet	17,10	2,24	3,93	3,08	7,85
Slovakiet	17,38	3,28	3,48	2,77	7,85
Slovenien	23,76	1,81	10,14	3,96	7,85
Ungarn	20,39	3,77	4,69	4,08	7,85
Bulgarien	20,47	0,30	8,91	3,41	7,85
Rumænien	17,38	0,66	5,56	3,30	7,85
Norge	48,84	31,54	0,00	9,45	7,85
Gns. EU-15 + Norge	31,81	7,92	10,77	5,27	7,85

1) Storbritannien samt Nordirland.

Anm. Alle tal er danske kroner for 20 stk. Beløbene kan afvige en smule på grund af kursudsving og afrunding.

Kilde: EU-Kommissionen og Finansdepartementet i Norge. De fleste satser fra 1. maj 2004

Tabellen ovenfor viser, hvad prisen på Prince ville blive i EU-25 og Norge, hvis prisen uden afgift og moms var den samme som i Danmark, men man benyttede de andre landes afgiftssats.

Som det ses, ville de fleste af EU-15-landene få en pris på 22,50-32,50 kr. pr. pakke. Priserne i Frankrig, Irland, UK og Norge er væsentlig højere, mens priserne i de fleste nye EU-lande ville være på typisk 15 kr. pr. pakke.

Den danske afgift ligger i den høje ende, blandt den store gruppe af lande, der hverken har meget høje priser eller meget lave priser. Der er en afgiftsbetinget prisforskel ved at købe i Sverige på ca. 2,75 kr. pr. pakke og ca. 1 kr. ved køb i Tyskland. Danmark ligger ca. 1,8 kr. lavere i pris end EU-15 plus Norge, men den danske pris svarer stort set til gennemsnittet for EU-15.

I et grænsehandelsperspektiv er det imidlertid ikke så meget afgiftsforskelle som prisforskelle, der er afgørende. Ved lavere priser uden afgift og omvendt kan priserne være meget forskellig fra dem, der er vist i ovenstående tabel. For de lande med højest moms og værdiafgift vil en ændring i prisen uden afgift med 1 kr. pr. pakke kunne føre til prisændringer på ca. 3 kr. pr. pakke. Den danske pris uden afgift på 7,85 kr. pr. pakke for Prince er væsentlig over omkostningerne ved fremstilling.

I følgende tabel VII.10 er vist den aktuelle pris for Prince i en række lande.

Tabel VII.10: Detailpris og afgifter for Prince i landet pris i eftersommeren 2004

Land	Detailpris	Stykafgift	Værdiafgift	Moms	Pris uden afgifter
Belgien	27,48	2,95	12,60	4,77	7,16
Danmark	30,00	9,78	6,37	6,00	7,85
Tyskland	28,14	10,17	6,83	3,88	7,25
Grækenland	20,05	0,68	10,80	3,06	5,52
Spanien	19,68	0,58	10,63	2,71	5,76
Frankrig	36,39	2,24	21,10	5,96	7,09
Irland	45,45	19,81	8,33	7,89	9,42
Italien	25,25	0,57	13,70	4,21	6,77
Luxembourg	21,54	2,11	10,09	2,31	7,03
Holland	29,71	9,98	6,11	4,74	8,87
Østrig	25,25	3,34	10,61	4,21	7,09
Portugal	17,45	6,33	4,01	2,79	4,32
Finland	29,71	2,25	14,85	5,36	7,25
Sverige	31,47	3,27	12,34	6,29	9,57
UK ¹⁾	51,64	21,04	11,36	7,69	11,56
Polen	10,48	2,08	2,80	1,89	3,72
Litauen	10,54	2,04	1,58	1,61	5,31
Norge	57,02	31,54	0,00	12,38	13,10
Gennemsnit EU-15	29,28	6,34	10,65	4,80	7,50

1) Storbritannien samt Nordirland.

Anm. Alle tal er danske kroner for 20 stk. Beløbene kan afvige en smule på grund af kursudsving og afrunding.

Kilder: EU-Kommissionen, Skandinavisk Tobakskompagni og Finansdepartementet i Norge. For Irland er brugt mest solgte mærke, da ingen pris for Prince.

Tages der hensyn til, at prisen uden afgift er forskellig i de forskellige lande kommer der større spredning i priserne og priserne bliver generelt lavere. I gennemsnit er prisen uden afgift ca. 0,35 kr. pr. pakke Prince lavere end i Danmark. I EU-landene. Prisen uden afgift for Prince varierer fra 4,32 kr. til 11,56 kr.

Prisen på Prince følger i øvrigt som regel prisen på Marlboro, så tabellen viser i praksis også prisniveauet for amerikanske mærkevarecigaretter. Prisen uden afgift er højere end i Danmark i Norge, UK, Sverige samt Holland, mens priserne uden afgift er lavere i de øvrige lande i forhold til Danmark. Især i Middelhavslandene og i de østeuropæiske lande er priserne uden afgift lavere end i Danmark. Disse lande har tradition for lav stykafgift og høj værdiafgift, hvilket i kombination med en lav pris uden afgift giver en meget lavere detailpris end i Danmark.

Prisen på Prince er i gennemsnit lavere i EU-15 end i Danmark men ikke med meget. Højafgiftslandene UK og Irland trækker gennemsnittet kraftigt op. Laveste pris er i Portugal med ca. 17,50 kr., mens prisen i Spanien og Græken-

land er på ca. 20 kr. pr. pakke. I de fleste østeuropæiske EU-lande er prisen omkring 10 kr. pr. pakke.

Der er klart færre stordriftsfordele og større transportomkostninger ved at sælge Prince i udlandet end i Danmark. Tager der også hensyn til, at detailavancen er forholdsvis lav (ca. 20 pct. af prisen uden afgift i Danmark) kan det ses, at den danske producent af mærkevarecigaretter har en langt bedre fortjeneste ved salg i Danmark end i de fleste andre lande. I Tyskland er detailavancen omtrent det dobbelte af den danske. Da det trods alt også koster at fremstille cigaretter, er nettoavancen ofte flere gange større ved salg i Danmark sammenlignet med salg i udlandet.

De lande, der har den laveste afgift er ofte noget fattigere end Danmark, og landene har ofte en meget høj værdiafgift. Hvis cigaretter af amerikansk type på disse markeder skal kunne være konkurrencedygtige med lokale mærker, hvor der ofte bruges billigere typer, må prisen uden afgift nødvendigvis være lav. For en person med en østeuropæisk løn på måske 10 eller 20 pct. af lønnen i Danmark er 10 kr. pr. pakke en meget høj pris i forhold til den danske pris for en dansker.

Det er dog ikke i alle lande, at cigaretter som Marlboro eller Prince er den dominerende type. Oftest vil lokalt fremstillede mærker være billigere end importmærkerne.

Det kunne fremføres, at danske producenter kunne besværliggøre danskeres grænsehandel ved at forlange samme pris uden afgift som ved salg i Danmark eller endog i Norge og Sverige. De danske mærker, der i de fleste billiglunde stort set kun sælges til rejsende fra Danmark, Sverige, Norge og Nordtyskland ville dog da blive noget dyrere end internationalt kendte mærker med næsten tilsvarende smag mv.

I følgende tabel er vist priserne og afgifterne for det mest solgte mærke i en række EU-lande i maj 2004.

Table VII.11: Detailpris og afgifter i mest efterspurgte prisgruppe i EU-25 og Norge i maj 2004, dog Danmark fra august 2004

Land	Detailpris	Stykafgift	Værdiafgift	Moms	Pris uden afgifter
	DKK pr. 20 stykspakke				
Belgien	26,44	2,95	12,12	4,59	6,78
Danmark	30,00	9,78	6,37	6,00	7,85
Tyskland	28,14	10,17	6,83	3,88	7,25
Grækenland	18,57	0,68	10,00	2,83	5,06
Spanien	14,48	0,58	7,82	2,00	4,08
Frankrig	37,13	2,24	21,53	6,09	7,28
Irland	45,45	19,81	8,33	7,89	9,42
Italien	15,34	0,57	8,32	2,56	3,89
Cypern	20,97	3,05	9,33	2,73	5,85
Malta	25,98	1,87	13,79	3,96	6,35
Luxembourg	18,42	2,11	8,63	1,97	5,71
Holland	27,33	9,98	5,62	4,36	7,36
Østrig	22,28	3,34	9,36	3,71	5,87
Portugal	16,34	6,33	3,76	2,61	3,64
Finland	29,73	2,25	14,86	5,36	7,26
Sverige	30,66	3,27	12,02	6,13	9,24
UK ¹⁾	49,01	21,04	10,78	7,30	9,89
Polen	7,88	2,08	2,10	1,42	2,28
Estland	7,83	1,99	1,88	1,19	2,76
Letland	4,12	1,44	0,25	0,63	1,80
Litauen	6,62	2,04	0,99	1,01	2,57
Tjekkiet	9,31	2,24	2,14	1,68	3,26
Slovakiet	12,60	3,28	2,52	2,01	4,79
Slovenien	12,30	1,81	5,25	2,05	3,19
Ungarn	10,67	3,77	2,46	2,13	2,31
Bulgarien	6,10	0,30	2,65	1,02	2,13
Rumænien	5,03	0,66	1,61	0,96	1,80
Norge	57,02	31,54	0,00	12,38	13,10
Gns. EU-15 + Norge	29,15	7,92	9,15	4,98	7,11
Gns. EU-15	27,29	6,34	9,76	4,49	6,71

1) Storbritannien samt Nordirland.

Anm. Alle tal er danske kroner for 20 cigaretter. Beløbene kan afvige en smule på grund af kursudsving og afrunding.

Kilder: EU-Kommisionen og Finansdepartementet i Norge.

Ses der på EU-15 i gennemsnit er den danske pris for mest solgte mærke på godt 2,50 kr. højere end gennemsnittet. Prisen uden afgift er godt 1 kr. pr. pakke dyrere end i EU-15. Den danske afgift er næsten præcis på EU-15 niveauet, mens momsen er højere i Danmark.

Fra 1. januar 2005 indføres en bund for lav afgiften pr. stk. kan være for mest solgte mærke. Bunden er ca. 8,91 kr. for 20 stk. Bunden stiger 1. januar 2006 til 9,50 kr. pr. 20 stk. Denne bund vil alene få betydning for Spanien, hvor prisen skal stige ca. 50 øre pr. pakke 1. januar 2005. Fra 2006 skal afgiften i Spanien stige med godt 1 kr. pr. 20 stk., mens den italienske afgift skal stige med ca. 75 øre pr. pakke. Portugal med laveste pris er klart over den nye bund.

Der er betydelig spredning i priserne på cigaretter på trods af EU's minimumsafgifter mv.

Landene kan deles op i fem grupper.

- Meget dyre lande med priser over 32,50 kr. pr. pakke: UK, Norge, Irland og Frankrig og tidligere Danmark.
- Dyre lande med priser mellem 27,50 og 32,50 kr. pr. pakke. Finland, Danmark, Tyskland og Sverige.
- Mellemprikslande med priser mellem 22,50 og 27,50 kr. pr. pakke: Belgien, Holland og Malta.
- Billige lande med priser mellem ca. 15 og 22,50 kr. pr. pakke: Østrig, Grækenland, Italien, Luxembourg, Portugal og Cypern.
- Meget billige lande med priser mellem 4 og 15 kr. pr. pakke: De nye EU-lande, bortset fra Malta og Cypern.

Det skal bemærkes, at der i de enkelte lande kan være betydelige forskelle på priserne. I EU's fattigste land, Letland, varierer priserne således fra ca. 2 kr. for billigste russiske mærke til godt 12 kr. for dyreste mærke, hvis der ses bort fra, at der ofte kan købes indsmuglede eller "sorte" cigaretter endnu billigere. I Danmark varierer priserne fra 22,50 kr. til ca. 40 kr. pr. pakke.

For 15 år siden var Danmark det absolut dyreste EU-land at købe cigaretter i. Den danske pris var 6-7 kr. højere end det næst dyreste land, Irland. På daværende tidspunkt var den danske pris uden afgift på ca. 3,15 kr. mod nu ca. 7,85 kr. Den danske afgift på cigaretter er sidst hævet i 1986. Igennem 1990'erne er afgifterne steget i en række EU-lande, og Danmark gik fra at være dét land, der havde de absolut højeste afgifter, til – efter afgiftsnedsættelsen – at befinde sig blandt gruppen af dyre lande. Denne udvikling er sket på trods af, at den danske pris uden afgift er steget noget kraftigere end i andre lande. Den danske pris uden afgift er steget med 4,70 kr. pr. pakke, mens den er steget med ca. 3,10 kr. i Tyskland.

Danmark tilhører dog fortsat gruppen af dyre lande, og især efter udvidelsen af EU hører Danmark fortsat til i toppen af EU.

Priserne i de enkelte lande kan dog svinge en del på grund af prisforskelle mellem mærkerne. Priser for de billigste mærker i en række lande er vist i tabel VII.12 herunder.

Tabel VII.12: Detailpris for billigste mærke i en række EU-lande

Land	Detailpris
	DKK for 20 stykspakke
Belgien	22,30
Danmark (ALDI)	22,50
Danmark (anden detailhandel)	23,50
Tyskland	22,70
Grækenland	5,90
Spanien	11,10
Frankrig	29,70
Italien	17,10
Luxembourg	17,50
Holland	21,50
Østrig	21,50
Portugal	15,20
Finland	21,20
Sverige	24,50
Storbritannien	42,10
Norge	44,65

Kilder: ALDI og Skandinavisk Tobakskompagni.

Som det ses, er det ikke unormalt at der kan spares over 5 kr. ved køb af billigste mærke i forhold til køb af mest populære mærke. I Grækenland kan spares ca. 13 kr. pr. pakke. Forskellene i kvalitet mellem de mest populære mærker og de billigste mærker kan dog variere. I visse tilfælde er der ikke den store tekniske kvalitetsforskel mellem billigste mærke og mest solgte mærke, mens der i andre tilfælde er tydelige tekniske kvalitetsforskelle. Der er dog næsten altid forskelle i "brandets" værdi.

3.1.1 Afgiftsstrukturer og priser

Afgiftssatserne og priser fremgår af forrige afsnit.

Tabellerne kan måske fortolkes således:

- En sammenhæng mellem et højt afgiftsniveau og en høj pris uden afgift.
- En tendens til højere priser uden afgift for lande med relativt større vægt på stykafgifter end værdiafgifter

De fleste sydeuropæiske lande har en relativ høj andel af deres samlede cigarettafgifter på værdielementet. Denne vægtning kan være en forklaring på, at priserne uden afgift ofte er lavere i disse lande.

En forklaring på sammenhængen er, at en ændring i prisen uden afgift på én krone medfører en ændring i prisen med afgift på mere end én krone, hvilket skulle tilskynde til øget priskonkurrence.

En anden forklaring på sammenhængen mellem de lavere priser uden afgift og de relativt høje værdiafgifter er, at disse landes egne producenter i højere grad skulle benytte billige tobakskvaliteter fremstillet i landene selv, og at landene har valgt en afgiftsstruktur, der skader deres egne producenter mindre end andre landes.

En tredje forklaring er, at indkomstforskelle mellem nord og syd medfører forskellige betalingsvilligheder for cigaretforbrugerne, som producenter og forhandlere har optimeret deres priser ud fra. Ligeledes vil lavt indkomstniveau også give lavere omkostningerne. De sydeuropæiske lande er dog ikke alle fattige. Luxembourg det rigeste land i EU, men har en lav pris uden afgift. Hele Italien er bestemt heller ikke fattigt, men landet har alligevel en klart lavere pris uden afgift end i Nordvesteuropa.

Sikkert er det i hvert fald, at både landenes egne og danske mærker sælges til priser uden afgift, der ligger væsentligt under niveauet i f.eks. Danmark.

Man skal endelig være opmærksom på, at i lande med meget høje afgifter er der større omkostninger til tyverisikring og forsikringer mv. end i lande, hvor priserne er mere normale. Endelig vil der måske være en tendens til, at salget stiger mere for et mærke, hvor prisen reduceres med 1 kr., hvis prisniveauet er lavt, end hvis prisniveauet er højt.

3.1.2 Minimumsafgifter

En række EU-lande har en bund under punktafgifterne for cigaretter, således at lavere priser uden afgift ikke kan reducere værdiafgiften pr. cigaret ubegrænset. I praksis har disse lande således kun en stykafgift for de billigste mærker

Danmark har ikke sådan en regel. Men indretningen af afgiftsstrukturen med en relativ høj stykafgift og en værdiafgift, der beregnes af både værdiafgiften selv, stykafgiften og momsens betyder, at selv cigaretter til 0 kr. pr. pakken uden afgift vil blive belagt med en "minimumspunktafgift" på 13,31 kr. for 20 stk. Den mindste punktafgift i Sverige, Tyskland og Danmark er vist i tabel VII.13.

Tabel VII.13: Mindste punktafgift i udvalgte lande

Land	Minimums- /mindste punktafgift	Forskel fra mest solgte mærke	Forskel fra mest solgte mærke
	DKK pr. 20 stykspakke		Pct.
Sverige (minimumsafgift)	13,76	1,53	10
Tyskland (minimumsafgift)	16,96	0,04	0
Danmark (pris uden afgift på 0 kr.)	13,31	2,84	18
Danmark (pris uden afgift på 3,44 kr.) ¹⁾	14,56	1,59	10
Danmark (pris uden afgift på 3,74 kr.) ²⁾	14,66	1,49	9

1) Svarer til de billigste cigaretter i Danmark i september 2004.

2) Svarer til de mest udbredte billige cigaretter i Danmark i første halvår 2004 til en detailpris på 23 kr. Detailprisen for disse mærker er i september 2004 23,50 kr. for 20 stk.

Da det ikke er en god forretning at sælge 20 cigaretter til 0 kr., medfører den danske afgiftsstruktur i praksis en minimumsafgift omkring 14-15 kr. eller ca. 90 pct. af afgiften i den mest efterspurgte priskategori som i Sverige.

Spørgsmålet om minimumsafgifter kan især være aktuelt i de lande, der har meget høje værdiafgifter, hvor afgiften kan søges omgået ved, at cigaretter sælges i kombination med andre varer med en højere avance. Det kan indirekte lade sig gøre, ved at bestemte varehuskæder har egne mærker, hvor prisen er meget lav, men hvor tabet på salg af cigaretter søges dækket ind ved fortjeneste ved salg af andre varer.

En minimumsafgift er ingen garanti for statens provenu - måske snarere en garanti for højere avance.

3.1.3 Tyskland og Sverige

De tyske afgifter er i løbet af få år steget, så Tyskland er gået fra at tilhøre lande med billige priser nu være blandt de lande, der har høje priser.

De tyske afgifter er sat op i 1999, 2001, 2002, 2003 og senest den 1. marts 2004, og der er planlagt yderligere forhøjelser den 1. december 2004 og den 1. september 2005. De tyske forhøjelser den 1. december 2004 og den 1. september 2005 er vedtaget.

De tyske afgifter for cigaretter og røgtobak blev hævet den 1. marts 2004. Afgiftsstigningen slog mere end fuldt igennem på priserne. En pakke med 19 Prince koster nu 3,6 euro eller lidt over 28 kr. for 20 stk.

De seneste regnskabstal fra Tyskland har dog vist et faldende provenu efter afgiftsstigningerne. Det har ifølge en række tyske aviser fået politikere fra re-

geringspartierne til at overveje at annullere de planlagte stigninger. En annullering kræver dog en lovændring.

De svenske priser er lidt over de danske priser. Sverige der har en meget høj pris uden afgift på grund af en høj detailavance havde vanskeligheder med at overholde EU-minimumsafgiften på mindst 57 pct.'s afgifter af detailprisen. Den svenske afgift blev derfor sat op svarende til, at prisen blev 40-50 kr. pr. pakke fra sommeren 1997 til sommeren 1998, hvor Sverige fik en særlig undtagelse fra EU-reglerne, der i øvrigt nu er blevet gjort generel.

Svenskere havde ikke gode erfaringer med de meget høje priser, idet det foranledigede organiseret indsmuglinger og gode indtægter til forbryderorganisationer og afgiften. Indtægterne fra afgiftsstigningen svigtede således.

Udviklingen i cigaretpriser og -afgifter i Danmark og Tyskland er vist i tabel VII.14.

Tabel VII.14: Udviklingen i afgifter og detailpriser for 20 stk. Prince i Danmark og Tyskland

	Detailpris	Moms	Værdiafgift	Stykafgift	Pris uden afgift	Årsag til ændring
<i>Danmark:</i>	DKK pr. 20 stk. Prince					
Medio 2000	31,00	6,2	6,58	12,14	6,08	Avanceændring
Fra okt. 2000	32,00	6,40	6,79	12,14	6,67	Avanceændring
Fra sep. 2001	33,00	6,60	7,00	12,14	7,26	Avanceændring
Fra jul. 2002	33,50	6,70	7,11	12,14	7,55	Avanceændring
Fra okt. 2003	29,50	5,90	6,26	9,78	7,56	Afgiftsændring
Fra 9/8 2004	30,00	6,00	6,37	9,78	7,85	Avanceændring
<i>Tyskland:</i>	DKK pr. 20 stk. Prince					
Medio 200	20,00	2,76	4,39	7,01	5,84	Afgiftsændring
2001	22,01	3,04	4,75	7,37	6,85	Afgifts- og avanceændring
2002 ¹⁾	23,48	3,24	5,48	8,32	6,46	Afgifts- og avanceændring
Fra 2003	25,03	3,45	6,08	9,17	6,33	Afgifts- og avanceændring
Fra mar. 2004	28,14	3,88	6,83	10,17	7,25	Afgiftsændring
Fra dec. 2004 ¹⁾	30,16	4,16	7,49	11,26	7,25	Afgiftsændring

1) Afgiftsændringernes effekt på detailprisen i 2002 er opgjort på baggrund af gældende pris i 2003. Afgiftsændringernes effekt på detailprisen i 2004 og 2005 er opgjort på baggrund af pris gældende fra marts 2004.

Det ses af tabellen, at den danske pris uden afgift siden medio 2000 er steget med ca. 1,77 kr., mens detailprisen i dag er ca. 1 kr. pr. pakke lavere end i 2000. Fra 1990 til 2000 steg prisen uden afgift med ca. 2,93 kr. pr. pakke.

Hvis prisen uden afgift havde været den samme i dag som i 2000, ville Prince ikke koste 30 kr. pr. pakke som nu, men alene 27 kr. pr. pakke. Siden 2000 er prisen således faldet med 1 kr. pr. pakke, idet avancerne er steget, svarende til plus 3 kr. pr. pakke, mens afgifterne er faldet svarende til 4 kr. pr. pakke.

Mens avancen for Prince i Danmark har været konstant stigende, er der større variation i Tyskland. Fra 2000 til 2001 steg afgiften med ca. 40 øre pr. pakke, men afgiftsstigningen blev væltet mere end 100 pct. over i højere priser, så priserne i alt steg med ca. 2 kr. pr. pakke med 20 stk.

Ved afgiftsforhøjelsen i 2002 burde priserne ved fuld overvæltning være steget med ca. 2,10 kr. pr. pakke, men avancerne blev samtidig reduceret, så priserne alene steg med ca. 1,50 kr. pr. pakke i Tyskland. Også ved afgiftsforhøjelsen i 2003 steg priserne mindre end afgiftsforhøjelsen – ca. 0,20 kr. pr. pakke – da en del af afgiftsstigningen blev båret af producenterne.

Prisen eksklusiv moms og afgifter faldt således fra 2001 til 2003 med ca. 52 øre pr. pakke uden afgift.

Ved afgiftsstigningen 1. marts 2004 ville fuld overvæltning have ført til en prisstigning til ca. 26,70 kr. pr. pakke, men avancestigningen lagde yderligere ca. 1,45 kr. oven i prisen.

Der er som sagt vedtaget endnu en afgiftsstigning den 1. december 2004. Hvis denne afgiftsstigning overvælttes fuldt ud i højere priser, stiger prisen med ca. 2 kr. pr. pakke. Det kan dog langt fra udelukkes, at producenterne vælger at lade en del eller hele afgiftsstigningen bære af lavere avancer, modsat kan man heller ikke udelukke, at afgiftsstigningen væltes mere end fuldt over i priserne. Man kan næsten være sikker på, at prisen ikke stiger som afgiften, jf. at der tilstræbes en rund pris i euro som f.eks. 3,7 eller 3,8 euro pr. 19 stk.

Det er således langt fra kun afgiftsændringer, der kan ændre prisforholdet mellem Danmark og Tyskland, men også avanceændringer.

Selv om afgifterne holdes konstant, kan forskelle i avanceudviklingen have stor betydning. Hvis den tyske afgiftsstigning 1. december 2004 fastholdes, og der ellers ikke sker avanceændringer, vil prisen for Prince blive identisk i Danmark og Tyskland. Ophæves den tyske stigning den 1. december 2004, og avancerne samtidig stiger 50 øre for en 20-stykspakke i Danmark og falder tilsvarende i Tyskland, bliver prisforskellen imidlertid 3,70 kr. pr. pakke.

Forudsætningen om ens cigaretpriiser fra den 1. december 2004 er den mest sandsynlige, men det kan ikke udelukkes, at der i stedet bliver en væsentlig prisforskel.

På færgerejser mellem Danmark og Tyskland kan der fortsat købe 1 pakke cigaretter til forbrug ombord i tysk farvand, når færgen sejler fra Tyskland mod Danmark. Prisen er ca. 22 kr. pr. pakke. Der kan kun købes 1 pakke pr. passager.

Udviklingen i de tyske satser fremgår af tabel VII.15 nedenfor.

Tabel VII.15: Udviklingen i de tyske afgiftssatser

	Momssats af værdi uden moms	Værdiafgift af detalværdi med afgift	Stykafgift
	Pct.		euro pr. 1.000 stk.
2002	16	23,31	55,90
2003	16	24,23	61,70
1. marts 2004	16	24,37	68,50
1. december 2004	16	24,82	75,60
1. september 2005	16	25,29	82,70

Det ses, at de tyske stigninger både gælder den faste afgift og værdiafgiften.

3.1.4 Sverige

Prisen i Sverige er ca. 30,70 kr. pr. pakke Prince. Også her kan der på færgen købes en pakke pr. rejse afgiftsfrit.

Sverige måtte i 1997-98 forhøje cigaretafgiften, svarende til en pris på ca. 45 kr. pr. pakke, men satte hurtigt herefter prisen ned igen efter at have fået en særordning i EU og efter stærkt stigende problemer med smugling.

3.1.5 Cigaretter fra nye EU-lande og lande uden for EU

Som det fremgik af tabel VII.11 ovenfor er cigaretafgifterne og -priserne endnu lavere i en række af de nye EU-lande og andre lande uden for EU end i Sydeuropa.

Men rejsende til Danmark må kun medtage 200 cigaretter eller 200 gram røgtobak pr. person fra 8 af de nye EU-lande samt fra lande udenfor EU, så Skatteministeriet vurderer, at omfanget er relativt beskedent p.t. Det er dog nok snarere egentlige smuglinger end grænsehandel der i første omgang vil udgøre det største problem.

Udviklingen kan dog forventes at ændre sig i de kommende år. Alle de nye EU-lande skal nemlig senest have gennemført minimumsreglerne i EU inden

udgangen af 2009 – for nogle af landene er det før (2007 eller 2008). Og når landene opfylder minimumsreglerne, kan Danmark ikke længere opretholde rejsegodsrestriktionerne.

Der vil dog være en del problemer for de nye EU-lande ved at overholde minimumsreglerne. Cigaretpriserne i de nye EU-lande udgør ofte en større del af den disponible indkomst end i en række af de gamle EU-lande. Flere af de nye EU-lande har desuden meget lange landegrænser til lande uden for EU, der allerede nu har betydeligt billigere cigaretter end de nye EU-lande. Sandsynligvis vil de fleste af de fattigste nye EU-lande forsøge at have så lave afgifter som muligt, og på grund af lave omkostninger til lønninger m.v., kan prisen uden afgift holdes nede, således at lande forsat vil kunne sælge cigaretter til omkring 15 kr. pr. pakke.

Prisen for cigaretter købt "tax-free" kan varierer meget, jf. at lufthavnene ofte har en meget betydelig avance. Priserne kan med usikkerhed sættes til ca. 20 kr. pr. pakke. Der vil fortsat være begrænsninger i, hvor mange cigaretter, der må indføres fra tredjelande, herunder "tax-free".

4. Udviklingen i Danmark

Tidligere kunne der stort set regnes med, at alle cigaretter blev solgt til samme pris som for Prince. Der var nogle, der var lidt dyrere, og nogle der var lidt billigere, men i gennemsnit afveg prisen højst 50 øre pr. pakke fra prisen på almindelig Prince.

Samme mærke skal altid koste det samme i Danmark, pga. af loven om faste priser for tobaksvarer.

I de seneste år har der været en meget markant udvikling på det danske cigaretmarked. Nye billige cigaretmærker har på relativ kort tid vundet væsentlige markedsandele. Udviklingen kan ses i tabel VII.16.

Tabel VII.16: Markedsandele og priser for cigaretter i Danmark

Periode	Pris for den mest efterspurgte pris-klasse (Prince)	Pris i gennemsnit	Markedsandel for cigaretter, der er mere end 5 kr. billigere end den mest efterspurgte prisklasse	Markedsandel for cigaretter, der er mere end 2 kr. dyrere end den mest efterspurgte prisklasse	Markedsandel for den mest efterspurgte prisklasse
Kvartal, år	kr. pr. 20 stk.		Pct.		
2. kv. 2001	32,0	32,14	0,2	0,1	49,5
3. kv. 2001	32,0	32,22	0,2	0,7	42,6
4. kv. 2001	33,0	33,02	0,5	0,1	50,9
1. kv. 2002	33,0	33,04	0,6	0,1	48,1
2. kv. 2002	33,0	33,00	0,6	0,2	48,5
3. kv. 2002	33,5	33,29	3,6	0,2	36,5
4. kv. 2002	33,5	33,30	4,8	0,1	45,3
1. kv. 2003	33,5	33,23	6,0	0,1	48,0
2. kv. 2003	33,5	33,19	7,3	0,1	43,5
3. kv. 2003	33,5	33,06	8,3	0,2	41,2
4. kv. 2003	29,5	28,63	16,6	1,6	39,1
1. kv. 2004	29,5	28,27	21,7	0,1	36,8
2. kv. 2004	29,5	27,72	28,7	0,1	34,8

Kilde: Afgiftsstatistik.

Tabel VII.16 viser, at cigaretmærker, der koster mindre end cigaretter i den mest efterspurgte prisklasse, har vundet og stadig vinder markedsandele. I de seneste kvartaler er det specielt de helt billige cigaretter til 23 kr. for 20 stk., der er vundet frem. For et år siden var der en større omsætning i prisklasserne lidt under prisen på den mest efterspurgte cigaret.

Billigcigaretterne kom for alvor på markedet fra 3. kvartal 2002, og markedsandelene voksede kraftigt fra 4. kvartal 2003.

Prisen for 20 stk. af de mest udbredte billige cigaretter blev dog hævet fra 23 kr. til 23,50 kr. i sensommeren 2004. Det billigste mærke på markedet i september 2004 var ALDI's eget mærke til 22,50 kr. for 20 stk. Mærket bliver dog kun solgt i kædens egne butikker, hvorfor den samlede mængde solgt til 22,50 kr. pakke er beskeden.

Fremkomsten af billig cigaretter er ikke kun et dansk fænomen. Det danske cigaretmarked er domineret af en enkelt udbyder. Tidligere var avancen ved salg i Danmark forholdsvis lav, hvilket gjorde det mindre tillokkende for andre at forsøge at vinde markedsandele her. Siden omkring 1990 er den danske avance imidlertid steget mere end i udlandet og det danske marked er nu mere lukrativt. Der er udenlandske udbydere, der forsøger at vinde markedsandele ved salg af billig cigaretter. De udenlandske udbydere ønsker ikke at konkur-

rere på prisen for deres mærkevarer, da det kan give forbrugerne indtryk af, at mærket er tarveligt. Den danske producent svarer igen ved også at sælge nye mærker billigere.

Det skal bemærkes, at opgørelsen over afgiftsberigtigelser fordelt på forskellige priser kan overvurdere tendensen mod flere billige cigaretmærker. Det vil f.eks. være tilfældet i en periode, hvor en del af de afgiftsberigtigede billige cigaretter går til lageropbygning, samtidig med at butikkerne sælger dyrere cigaretmærker fra lagre med stempelmærker, der er konteret i en tidligere periode.

Ifølge en cigaretproducent indeholder billigcigaretterne billigere tobaks-kvaliteter. Men de billige cigaretter kan også være af stort set samme kvalitet som de egentlige mærker med henblik på at fastholde den gode pris for dem, der er mærkeloyale og kæmpe om markedsandelen blandt de prisbevidste ved at sælge stort set samme cigaretter under et andet mærke.

Det er dog et spørgsmål, om det ikke kan være de gamle mærker, der snarere er blevet meget dyrere, end at der er sket et egentligt avancefald for billige mærker.

For en pakke til 23,50 kr. udgør prisen uden afgift og moms på ca. 4 kr. Det er ca. 85 øre mere, end prisen uden afgift og moms var for Prince omkring 1990.

Den kraftige stigning i avancerne gennem 1990'erne og det nye årtusinde har gjort det mere tillokkende for udenlandske konkurrenter at forsøge at vinde markedsandele i Danmark. Der er formentlig selv på de billigcigaretter en rimelig nettoavance. Desuden forventer producenterne/importørerne måske, at prisen kan hæves, når kunderne har vænnet sig til de nye mærker.

Ved lavere avance falder afgiften pr. stk., men samtidig vil afsætningen i styk stige.

Falder detailprisen med 1 kr. pr. pakke, falder cigaretafgiften pr. stk. med ca. 1,06 øre. Ved et salg på omkring 8 mia. stk. svarer det til et provenu på ca. 85 mio. kr. Provenuet vil dog være uændret, hvis grænsehandelen falder med godt 80 mio. stk., hvilket før ophør af 24-timers reglen var realistisk. Efter ophør af 24-timers reglen er grænsehandelen blevet mere følsom overfor prisforskelle. Derfor vil det sandsynligvis netto være til fordel for statskassen, at avancerne falder.

Alene skift i grænsehandelen kan således sandsynligvis betale for faldet i avancen pr. stk. Hertil kommer, at lavere priser på fabriksfremstillede cigaretter medfører mindre hjemmerulning, hvor afgiften er meget lavere end selv de

billigste billigcigaretter. Hvis prisen på cigaretter uden afgift var 0, ville afgiften fortsat være ca. 50 pct. højere på cigaretter end på en gennemsnitlig hjemmerullet dansk cigaret.

I alle tilfælde tjener det statskassens interesser bedst, at prisen uden afgift er lav, idet der da ved en given pris er plads til en større afgift.

Hvis priserne ønskes sat ned, er det mere fordelagtigt for statskassen, at producenterne bærer hovedparten af prisfaldet, end at statskassen skal betale hele prisfaldet.

Det kan være vanskeligt at vurdere, om fald i de gennemsnitlige cigaretpriser ved større andel billigcigaretter har en større eller mindre effekt på grænsehandelen end et fald i prisen på mærkevarecigaretter.

Det taler for en større grænsehandelsfølsomhed hos køberne af billige cigaretter, at disse rygere sandsynligvis er mere prisbevidste end gennemsnittet.

Det er også muligt at forestille sig, at de, der køber billige cigaretmærker, ikke finder, at der netto er en fordel ved at købe billige cigaretter på helt det samme beløb som prisforskellen mellem de dyre og de billige mærker. F.eks. kunne det være at en "billigmærkeryger", ville fortrække Prince, hvis de kostede 28 kr. pakken. Så ville et prisfald på 2 kr. for Prince måske reducere hendes grænsehandelen væsentligt mere end et langt større gennemsnitligt prisfald foranlediget af prisfald på andre mærker end Prince.

Man skal også være opmærksom på, at der også er billige cigaretter i udlandet. Det vil da ikke være tilstrækkeligt blot at have ens priser på Prince i Danmark og udlandet for at undgå grænsehandel, hvis der ikke blev markedsført billig cigaretter i Danmark, men i udlandet.

Endelig kan det forhold, at så mange danskere synes villige til at udskifte det kendte mærke med et billigt mærke føre til, at faren for grænsehandel ved rejser til nogle af de lande, hvor normalprisen for mest solgte mærke er lavere end prisen for Prince m.v. må revurderes.

Den danske udvikling med flere billige cigaretmærker har også ændret besparelsespotentialer ved at hjemmerulle. En række priseksempler på besparelsen ved hjemmerulning er vist i tabel VII.17

Table VII.17: Eksempel på besparelse ved hjemmerulning i Danmark

Prisen for 20 fabriks-fremstillede cigaretter	Prisen for 20 gram røgtobak	Prisen for cigarettepapir for 20 stk.	Besparelse pr. pakke	Besparelse pr. cigaret,
	kr.			øre
22,5	19 ¹⁾	2,0	1,5	7,5
23,5	19 ¹⁾	2,0	2,5	12,5
30,0	19 ¹⁾	2,0	9,0	45,0
23,5	17 ²⁾	2,0	4,5	22,5
22,5	9 ³⁾	1,0 ³⁾	12,5	62,5

1) Dansk Escort.

2) Dansk Light UP.

3) Tysk grænsehandlet billigmærke.

Mens prisen uden afgift og moms for Prince er ca. 7,85 kr. pr. 20 stk. og ca. 4 kr. for billigcigaretter til 23,50 kr. pr. pakke, er prisen uden afgift for mest solgte rulletobak mærke på ca. 6,18 kr. for 20 gram. I Tyskland er prisen uden afgift for billig rulletobak på ca. 2 kr. pr. 20 gram.

Det kan ikke udelukkes, at der også på rulletobakmarkedet vil komme billigmærker.

Den voldsomme udvikling med meget store forskydninger i de danske cigaretpriser på relativ kort tid gør det svært at forudsige udviklingen i hele det danske cigaretmarked i den kommende tid. Der er spørgsmål om:

- Hvad der er et endelige leje for priser og markedsandele, vil avancere også falde for Prince eller vil priserne bevæge sig i hver deres retning?
- Om der kommer et endeligt leje eller, om markedet vil forblive mere turbulent med store skift i priser og markedsandele begge veje på kort sigt ?
- Hvordan billigcigaretterne vil påvirke hjemmerulning og grænsehandel på længere sigt?
- Hvor loyale rygerne er over for de nye mærker?
- Hvordan opfatter forbrugerne de nye mærker i forhold til dem, de selv kan hjemmerulle. Falder de nye mærker i de forbrugeres smag, der plejer at hjemmerulle?

Den seneste udvikling kunne tyde på, at der stadig er vækst i andelen af billige cigaretmærker. Men priserne er til gengæld steget med 50 øre for 20 stk. i sensommeren 2004. Det kan ikke udelukke, at de udenlandske fabrikanters på et tidspunkt vil opgive forsøget på at vinde markedsandele i Danmark. Den danske producent har stordriftsfordele især i distribution, og hvis de uden-

landske konkurrenter ikke får større succes, vil billigmærkerne måske blive trukket tilbage igen af de udenlandske producenter.

4.1 Priser og afgifter på røgtobak

Hjemmerulning har gennem de mange år været et udbredt substitut til fabriksfremstillede cigaretter med danske afgifter blandt danske rygere. De danske rygere køber både røgtobakken i Danmark og udlandet.

Afgiftssatserne på finskåren røgtobak i en række lande fremgår af tabel VII.18.

Tabel VII.18: Afgiftssatser for finskåren røgtobak, maj 2004

Land	Stykafgift	Værdiafgift	Moms
	kr. pr. 20 gram	Pct. af detailværdi	Pct. af detailværdi
Belgien	0,00	37,55	17,36
Danmark	9,05	0,00	20,00
Tyskland	4,06	16,67	13,79
Grækenland	0,00	59,00	15,25
Spanien	0,00	37,50	13,79
Frankrig	0,00	58,87	16,39
Irland	24,63	0,00	17,36
Italien	0,00	54,00	16,67
Cypern	5,08	0,00	13,04
Luxembourg	0,00	36,00	10,71
Holland	4,18	14,60	15,97
Østrig	0,00	47,00	16,67
Portugal	0,00	33,00	15,97
Finland	0,54	50,00	18,03
Sverige	10,30	0,00	20,00
UK ¹⁾	22,02	0,00	14,89
Polen	1,37	17,50	18,03
Litauen	4,78	0,00	15,25
Norge	31,54	0,00	19,35
Gns. EU-15 + Norge	6,45	27,76	16,39
Gns EU-15	4,99	29,61	16,20

1) Storbritannien samt Nordirland.

Kilde: EU-kommissionen og Finansdepartementet i Norge.

Som det ses har de fleste lande værdiafgifter på finskåret røgtobak. Igen kan det være svært at sammenligne afgifterne, medmindre der også er kendskab til priserne uden afgift.

Ved samme pris uden afgift og moms i de andre lande, som i Danmark på det mest solgte mærke i Danmark i 200 gram dåser vil priserne være som følger.

Tabel VII.19: Priselementerne for finskåren tobak til dansk pris uden afgift

Land	Detailpris	Stykafgift	Værdiafgift	Moms	Pris uden afgifter
			kr. pr. 20 gram		
Belgien	13,70	0,00	5,14	2,38	6,18
Danmark	19,03	9,05	0,00	3,81	6,18
Tyskland	14,71	4,06	2,45	2,03	6,18
Grækenland	23,99	0,00	14,15	3,66	6,18
Spanien	12,68	0,00	4,75	1,75	6,18
Frankrig	24,97	0,00	14,70	4,09	6,18
Irland	37,26	24,62	0,00	6,47	6,18
Italien	21,06	0,00	11,37	3,51	6,18
Cypern	12,95	5,08	0,00	1,69	6,18
Luxembourg	11,59	0,00	4,17	1,24	6,18
Holland	14,91	4,18	2,18	2,38	6,18
Østrig	17,00	0,00	7,99	2,83	6,18
Portugal	12,10	0,00	3,99	1,93	6,18
Finland	21,00	0,54	10,50	3,79	6,18
Sverige	20,60	10,30	0,00	4,12	6,18
UK ¹⁾	33,13	22,02	0,00	4,93	6,18
Polen	11,70	1,37	2,05	2,11	6,18
Litauen	12,92	4,78	0,00	1,97	6,18
Norge	46,77	31,54	0,00	9,05	6,18
Gns. EU-15 + Norge	21,53	6,64	5,09	3,62	6,18
Gns EU-15	19,85	4,98	5,43	3,26	6,18

1) Storbritannien samt Nordirland.

Anm: Der er anvendt den danske pris uden afgift for 200 gram Escort. Alle priser og afgifter er kr. for 20 gram, svarende til en pakke med 20 cigaretter.

Kilder: Tobaksindustrien, EU-Kommisionen og Finansdepartementet i Norge.

Det ses af tabellen, at der er en betydelig afgiftsbetinget prisforskel mellem landene.

De lande, der har høje cigaretafgifter har også normalt forholdsvis høje afgifter på rulletobak, men der er også undtagelser. Selv om der i visse af landene er høje afgifter, er der på trods heraf også ofte store besparelser i forhold til Danmark. Det gælder f.eks. UK. For en del af de lande, der har lave cigaretpriser, forekommer prisen på rulletobak meget høj. Det skyldes sandsynligvis, at der er brugt en dansk pris uden afgift, der sandsynligvis er meget højere end den, der gælder i de andre lande.

Danmarks afgift er ikke afgørende forskellig fra afgiften i EU-15 i gennemsnit, men den tyske afgift er noget under.

Der er derfor også vist priselementerne ved anvendelse af prisen uden afgift på Pontiac i 2002, der er et billigt mærke, der sælges til blandt andet danske grænsehandlere i Tyskland.

Tabel VII.20: Finskåren tobak til tysk billigmærkepris uden afgift

Land	Detailpris	Stykafgift	Værdiafgift	Moms	Pris uden afgifter
			kr. pr. 20 gram		
Belgien	5,63	0,00	2,11	0,98	2,54
Danmark	14,49	9,05	0,00	2,90	2,54
Tyskland	9,48	4,06	1,58	1,31	2,54
Grækenland	9,86	0,00	5,82	1,50	2,54
Spanien	5,21	0,00	1,95	0,72	2,54
Frankrig	10,26	0,00	6,04	1,68	2,54
Irland	32,86	24,62	0,00	5,70	2,54
Italien	8,65	0,00	4,67	1,44	2,54
Cypern	8,76	5,08	0,00	1,14	2,54
Luxembourg	4,76	0,00	1,71	0,51	2,54
Holland	9,67	4,18	1,41	1,54	2,54
Østrig	6,99	0,00	3,28	1,16	2,54
Portugal	4,97	0,00	1,64	0,79	2,54
Finland	9,62	0,54	4,81	1,73	2,54
Sverige	16,05	10,30	0,00	3,21	2,54
UK ¹⁾	28,86	22,02	0,00	4,30	2,54
Polen	6,05	1,37	1,06	1,09	2,54
Litauen	8,63	4,78	0,00	1,32	2,54
Norge	42,26	31,54	0,00	8,18	2,54
Gns. EU-15 + Norge	13,73	6,64	2,19	2,35	2,54
Gns EU-15	11,83	4,98	2,34	1,96	2,54

1) Storbritannien samt Nordirland.

Anm: Der er anvendt den tyske pris uden afgift for 200gramPontiac. Alle priser og afgifter er kr. for 20 gram, svarende til en pakke med 20 cigaretter.

Kilder: Tobaksindustrien, EU-Kommissionen og Finansdepartementet i Norge.

For meget billig røgtobak uden afgift ses, at den danske afgift er væsentlig højere end i andre lande. Prisen for røgtobak er dog typisk noget højere end for Pontiac.

Skatteministeriet vurderer, at langt den største del af danskeres grænsehandel med røgtobak foregår fra Tyskland jf. afsnittet om danskeres grænsehandel.

Afgiftssatserne for de forskellige røgtobaksformer i Danmark og Tyskland er vist i tabel VII.21.

Tabel VII.21: Udviklingen i afgiftssatser i Danmark og Tyskland siden 2001 for røgtobak

	Stykafgift	Stykafgift	Værdiafgift	Minimums- afgift	Minimums- afgift
<i>Danmark:</i>	kr. pr. kg	DM/euro pr. kg	Pct. af de- tailværdi	euro pr. kg.	kr. pr. kg
Finskåren før 2001	400,00				
Finskåren fra 2001	452,50				
Grovskåren før 2001	350,00				
Grovskåren fra 2001	402,50				
<i>Tyskland:</i>					
Finskåren 2001	115	30,21	18,12		
Finskåren 2002	142	19,15	17,02	31	231
Finskåren 2003	159	21,40	18,32	35	261
Finskåren, 1. marts 2004	201	27,03	16,67	41	305
Finskåren, 1. decem- ber 2004	228	30,55	17,94	47,34	353
Finskåren, 1. oktober 2004	254	34,06	19,04	53,28	397

Anm.: Den tyske afgift på pipetobak er væsentlig lavere, men der sælges ikke meget pipetobak til hjemmerulning i Tyskland.

Det ses af tabellen, at den tyske afgift på finskåren tobak gennem de seneste år er steget forholdsvis kraftigt. Minimumsafgiften er den effektive afgift for billigmærker, mens den tyske afgift på Escort ligger noget over. De tyske afgiftsstigninger har været langt større end den danske afgiftsstigning i 2001, men avancerne er steget mere i Danmark.

I Danmark er afgiftssatserne for røgtobak sidst ændret den 1. januar 2001, hvor satserne blev forhøjet med 52,50 kr. pr. kg.

I Tyskland er afgiftssatserne derimod ændret flere gange, og flere afgiftsstigninger er vedtaget – men endnu ikke gennemført.

Udviklingen i de tyske og danske afgifter og priser for finskåren røgtobak er vist i tabel VII.22.

Tabel VII.22: Udviklingen i afgifter og priser for 200 gram finskåren tobak

	Detail- pris	Moms	Værdi- afgift	Stykafgift	Værdi uden af- gift	Årsag til æn- dring
<i>Danmark Es- cort:</i>				kr.		
2001	182,00	36,40	0,00	90,50	55,1	
2002	186,00	37,20	0,00	90,50	58,3	
2003	190,33	38,07	0,00	90,50	61,8	Avance- ændringer
2004	190,33	38,07	0,00	90,50	61,8	
Dec. 2004	193,00	38,60	0,00	90,50	63,9	
<i>Tyskland Es- cort:</i>				kr.		
2001	96,9	13,4	17,6	23,0	43	
2002	103,8	14,3	17,7	28,5	43,3	
2003	111,4	15,3	20,40	31,9	43,7	Afgifts- ændring
Fra mar. 2004	122,6	16,9	20,4	40,3	44,9	Afgifts- ændring
Fra dec. 2004 ¹⁾	134,1	18,5	24,1	45,5	46,0	Afgifts- ændring
Fra sep. 2005 ¹⁾	144,1	20,0	27,4	50,8	46,0	Afgifts- ændring
<i>Tyskland Pon- tiac:</i>				kr.		
2001	70,1	9,7	12,7	23,0	24,8	
2002	83,3	11,5		46,2	25,4	
2003	89,0	12,3		52,2	24,6	
1.3.2004	95,0	13,1		61,7	20,2	
1.12.2004	106,2	14,6		70,5	21,0	
1.9.2005	115,3	15,9		79,2	20,2	

Anm. Prisseksemplerne er regnet på baggrund af prisen for 200 gram Escort.

1) Afgiften på Pontiac i Tyskland er i praksis lig minimumsafgiften.

Den danske afgift steg med ca. 13,13 kr. for 200 gram fra 2000 til 2001. Efter 2001 er den danske detailpris steget med yderligere ca. 11 kr. pr. 200 gram, som følge af højere avancer.

Fra 2001 til nu er den tyske pris steget med ca. 25,70 kr. for 200 gram. Heraf kan avancestigninger forklare ca. 2,20 kr., mens afgiftsstigninger forklarer ca. 23,50 kr. for 200 gram. Fastholdes den tyske avance, vil prisen i Tyskland yderligere stige ca. 11,50 kr. den 1. december 2004 og 10 kr. den 1. september 2005 under forudsætning af, at de tyske afgifter stiger som vedtaget.

Prisforskellen indsnævres således i disse år.

Det ses også, at mens den danske pris uden afgift fra 2001 til den forventede pris i december 2004 er steget med 8,80 kr. for 200 gram, vil den tyske pris for samme danske mærke alene være steget med ca. 3 kr. Det skal ses i lyset af, at den danske avance i forvejen var væsentlig højere end den tyske avance. Måtte den tyske avance blive sat op til dansk niveau, ville røgtobak stige med ca. 21 kr. i Tyskland. Modsat ville prisen falde med ca. 22,40 kr., hvis den danske avance blev sat ned til tysk niveau.

Selv om der tale om en betydelig afgiftsstigning i Tyskland på røgtobak til hjemmerulning stiger afgiften mindre end for cigaretter. Incitamentet til hjemmerulning stiger således i Tyskland. Oprindeligt var der planlagt en mere ligelig stigning i afgiften på cigaretter og røgtobak til hjemmerulning i Tyskland. Den endelig vedtagne stigning blev mindre for cigaretter og noget mindre for røgtobak. Det skyldtes, at der blev fremført særlig erhvervspolitiske argumenter om at stigninger for røgtobak ville skade beskæftigelsen hos lokale fabrikker. Stigningen i forskellen mellem afgifterne er dog næppe holdbar, idet stigninger i hjemmerulninger kan borteodere provenuet fra cigaretter i Tyskland, medmindre der gribes ind. Hvis de erhvervsmæssige interesser er stærkest, sætter en lav afgift på rulletobak et effektivt loft over afgiften på cigaretter, hvilket i sidste ende vil tvinge en nedsættelse af cigaretafgiften igennem. Hvis de fiskale interesser er stærkest, vil Tyskland skulle forhøje afgiften på rulletobak.

Det nuværende forhold mellem cigaretafgift og rulletobaksafgift i Tyskland er ikke holdbar i længden.

For Pontiac er prisen siden 2001 steget med ca. 25 kr. pr 200 gram indtil nu, men prisen uden afgift er nu nede på ca. 20 kr. for 200 gram. Afgiften på Pontiac er bestemt af den tyske minimumsafgift. Der er også billigmærker i Danmark, men prisen uden afgift er væsentlig højere.

Som nævnt er det ikke kun afgifterne, der er lavere i Tyskland end i Danmark. Avancerne er også betydeligt lavere.

Danskeres incitament til at grænsehandle røgtobak i Tyskland fremkommer ved en blanding af lavere afgifter og lavere priser uden afgifter. Tabel VII.23 viser derfor de forskellige deles andele af detailpriser i de to lande, og de forskellige deles størrelse af den samlede besparelse ved køb af 200 gram finskåren røgtobak kan ses i tabel VII.23.

Tabel VII.23: Priser og afgifter for finskåren røgtobak

Land	Mærke	Detail- pris	Styk- afgift	Værdi- afgift	Punkt- afgift i alt	Moms	Pris uden afgift
Danmark	Escort finskåren 200 gram	190,3	90,5	0,0	90,5	38,1	61,8
Tyskland	Escort finskåren 200 gram	122,6	40,3	20,4	60,7	16,9	46,0
Tyskland	Pontiac finskåren 200 gram	95,0	61,7		61,7	13,1	20,2

Anm.: Der er anvendt Tobaksindustriens kurs på 7,45 kr. for en euro.

Kilder: Tobaksindustrien og EU-kommissionen.

Af den nuværende besparelse på ca. 68 kr. for Escort skyldes ca. en tredjedel, at avancen er højere i Danmark end i Tyskland. Af besparelsen for Pontiac på ca. 95 kr. skyldes over halvdelen, at avancen på Escort er højere end avancen på Pontiac.

Det er vanskeligt at afgøre, om det er de danske avancer, der er for høje, eller de tyske avancer, der er unormalt lave.

Der er sandsynligvis flere forklaringer på avanceforskellene mellem Danmark og Tyskland.

En forklaring er, at Tyskland i modsætning til Danmark har en værdiafgift, der presser avancerne ned

En anden forklaring er, at det tyske marked er større end det danske. Det betyder, at forskellige "sunk cost" og faste omkostninger ved at etablere sig på markedet bliver relativt mindre i forhold til indtjeningsmulighederne, hvilket sikrer flere aktører (og flere potentielle aktører) på markedet, hvilket igen medfører mere konkurrence og lavere priser.

En tredje forklaring kan være, at den typiske tyske røgtobaksforbruger er mere prisfølsom end den danske, og at producenter og forhandlere har optimeret deres priser i forhold til dette.

Boks VII.2: Tobaksindustriens ønske om ændret tobaksafgift

Afgiften for røgtobak afhænger af snitbredde. Satserne er 402,50 kr. pr. kg for den tobak, der både kan bruges i piber og hjemmerullede cigaretter, og den er 452,50 for den tobak, der udelukkende bruges til hjemmerulning.

En af Danmarks producenter af røgtobak har foreslået, at der sker en yderligere differentiering mellem afgiften på rulle- og pibetobak, således at rulle- og pibetobak adskilles afgiftsmæssigt ved at regulere efter indholdet af sukker i tobakken.

Virksomheden foreslår, at afgiften på pibetobak nedsættes til 250,00 kr. pr. kg, og at rulle- og pibetobakken nedsættes til 350,00 kr. pr. kg, og at differentieringen sker efter den ovenfor nævnte definitionen om sukkerindhold.

Skatteministeriet har fra EU-Kommissionen fået oplyst, at medlemslandene har en vis frihed inden for tobaksdirektivets rammer til at definere pibe- og rulletobak.

Det vil således som udgangspunkt være muligt at supplere definitionen af pibe- og rulletobak i forhold til sukkerindholdet.

Mere usikkert er det om en definition som den foreslåede kan ske indenfor traktatens rammer, idet medlemsstaterne ikke må indføre diskriminerende regler. Der vil således være flere forhold, der skal undersøges for at sikre, at den generelle EU-lovgivning er overholdt – herunder om der er:

- forskel i sukkerindhold mellem danske og udenlandske tobaksproducenter
- forskel i sukkerindhold mellem danske tobaksproducenter

En stigning i afgiftsforskellen mellem cigaretter og tobak til hjemmerulning, som foreslået af tobaksindustrien vil genskabe en del af det store incitament til hjemmerulning, der tidligere var i Danmark, og som blev reduceret ved nedsættelsen af afgiften på cigaretter. Der er senere i dette kapitel regnet på hensigtsmæssigheden heraf.

Tobaksindustrien argumenterer for nedsættelsen for rulletobak under henvisning til den fortsat store grænsehandel med rulletobak. Incitamentet hertil er dog blevet reduceret gennem de tyske afgiftsforhøjelser, om end danske avancestigninger hidtil har neutraliseret en betydelig del af effekten.

Hvorvidt et eventuelt dansk afgiftsfald vil blive kompenseret af yderligere danske avancestigninger er uvist. Men det er et åbenstående konkurrence-spørgsmål på markedet for røgtobak i Danmark.

Et andet argument er erhvervsmæssigt, herunder beskæftigelsen på de danske fabrikker. Hertil kan anføres, at fabrikationen af rulletobak i Danmark sandsynligvis stort set alene er betinget af, at forbrug heraf favoriseres gennem afgiftspolitikken. I øvrigt synes der at være et voksende marked i Tyskland, hvor dansk fremstillet rulletobak eventuelt kan søges afsat, men sandsynligvis til noget lavere avance end i Danmark.

Ved et mindre forbrug af rulletobak vil beskæftigelsen ved fremstilling heraf måske falde, men andre erhverv, der fremstiller de varer, der i stedet vil blive efterspurgt, vil vinde beskæftigelse. Andre erhverv slipper ligeledes for den ekstrabelastning, de ville blive pålagt ved at skulle finansiere en afgifts-nedsættelse for røgtobakken.

Med hensyn til den særlige nedsættelse af afgiften på pibetobak vil den ud-over et umiddelbart provenutab også føre til et yderligere tab, i det omfang forbruget af pibetobak stiger. Der er ikke nogen særskilt grænsehandelsbe-grundelse for at nedsætte afgiften på tobak til piberygning, idet pibetobak i praksis oftest er dyrest i udlandet, hvor en langt mindre del af rygerne ryger pibe.

5. Omfanget af danskeres grænsehandel i udlandet

Der hersker usikkerhed om, hvor meget danskere grænsehandler tobak i ud-landet, især vedrørende cigaretter.

Der er et meget stort incitament til at grænsehandle cigaretter. I øjeblikket kan der spares ca. 1,85 kr. ved køb af Prince i Tyskland og ca. 10 kr. pr. pakke ved køb i Sydeuropa og "tax-free". Besparelsen ved køb i de nye EU-lande er ofte 20 kr. pr. pakke.

Prisen på cigaretter er meget høj målt i forhold til vægten mv. Selv om der "kun" kan spares ca. 75 kr. ved køb af 800 stk. i Tyskland – svarer til omkring en måneds forbrug for en person, der ryger ca. 27 stk. om dagen, er der ikke meget besvær ved at grænsehandle cigaretter, når man først er i udlandet. 800 cigaretter vejer godt 1 kg. Selv ved den nuværende beskedne prisforskel i for-hold til Tyskland spares der således over 60 kr. pr. kg. Det er langt mere end for de andre nydelsesmidler.

Ved køb til 20 kr. pr. pakke i forhold til en dansk pris på 30 kr. pr. pakke spa-res der over 300 kr. pr. kg.

Cigaretter kan i øvrigt grænsehandles på stort set alle former for rejser herun-der flyrejser, og bliver udbudt i alle lande. Danske mærker er repræsenteret på de vigtigste rejsemål for danskere, eller det er muligt at købe internationale mærker, der minder i smag om danske mærker. Den store vækst i de nye bil-ligmærker har gjort det klart, at der er mange, der ikke er så loyale over for det gængse mærke, som man måske tidligere forestillede sig.

Udover egentlig grænsehandel bliver der også i et vist omfang solgt smuglercigaretter. Problemet herved synes dog mindre i Danmark end i så mange andre lande.

Grænsehandelens omfang er søgt opgjort både ved at spørge danske rejsende, tyske og danske handlende samt danske producenter.

5.1 Institut for grænseregionsforsknings (IFG's) undersøgelse

IFG gennemførte en interviewundersøgelse i foråret 2003.

I følgende tabel er vist resultatet af IFG's undersøgelser i de seneste år:

Tabel VII.24: Grænsehandelen med cigaretter ifølge Institut for grænseregionsforskning

	2000	2001	2003
	Mio. pakker		
Landgrænsen	12,5	12,4	13,8
Østersøen	3,8	4,0	-
Øresund	4,0	1,2	-
Kattegat	0,3	0,2	-
Skagerrak	-	2,5	-
Lufthavne	2,8	12,2	-
<i>I alt</i>	<i>23,4</i>	<i>32,5</i>	<i>13,8</i>
- heraf Tyskland	16,3	16,4	Min. 13,8

Instituttet når frem til, at der er grænsehandlet 500 mio. gram røgtobak i 2003. Det er præcis den samme mængde som Tobaksindustrien, der var med til at finansiere undersøgelsen på daværende tidspunkt skønnede. Der er sandsynligvis ikke tale om, at de 500 mio. gram er resultatet af instituttets egne undersøgelser.

Undersøgelsen viste i øvrigt, at de interviewede personer, der boede tæt på grænsen sagde, at de forventede at forsætte med at købe tobak, så længe der var noget at spare, når de alligevel var i Tyskland for at handle. Mens de, der boede længere væk, forventede at reducere/stoppe deres tobaksgrænsehandel i Tyskland efter den 1. oktober 2003.

Ifølge undersøgelsen havde 29 pct. af de danske indkøbere købt cigaretter, og 19 pct. havde købt tobak til hjemmerulning.

Da instituttet i 2003 spurgte blandt dem, toldvæsenet havde udtaget til kontrol, er det mindre sandsynligt, at stikprøven er repræsentativ.

Instituttets opgørelse af grænsehandelen er således ca. 325 mio. stk. vedrørende Tyskland og ca. 300 mio. stk. vedrørende andre rejsemål i 2001. Man kan ikke alene ud fra IFG's undersøgelser nødvendigvis regne med, at forskellen af undersøgelserne i 2000, 2001 og 2003 er udtryk for en egentlig tendens. Grænsehandelen kan være steget, som beskrevet, men afvigelserne fra det ene år til det andet kan rummes inden for usikkerheden.

5.2 GfK's telefoninterviewundersøgelse 2004

GfK har gennemført interviewundersøgelser for Skatteministeriet i 1. og 2. kvartal 2004 om danskeres grænsehandelsvaner. Der er spurgt om såvel mængde som værdi.

Resultaterne er vist i de følgende tabeller.

Tabel VII.25: Grænsehandelen med cigaretter ifølge GfK's telefoninterviewundersøgelse i første halvår 2004 opregnet til årsniveau

	Cigaretter	Rådata fra GfK opregnet til helår	Data fra GfK korrigeret af Skatteministeriet	Forbrug i området under forudsætning om ens forbrug pr. indb. i alle egne
		Mio. stk. helårsniveau		
<i>Grænselandet:</i>	Danske mærker	46	28	
	Udenlandske mærker	255	255 (55)	
	I alt	301	283 (83)	238
	- heraf 1. kv.	109	70	
	- heraf 2. kv.	493	495 (95)	
<i>Øvrige Danmark:</i>	Danske mærker	1.495	607	8.862
	Udenlandske mærker	171	135	
	I alt	1.666	742	
	- heraf 1. kv.	2.606	907	
	- heraf 2. kv.	725	577	
<i>Danmark i alt:</i>	Danske mærker	1.541	635	
	Udenlandske mærker	426	390 (190)	
	I alt	1.967	1.025 (825)	9.100
	- heraf 1. kv.	2.715	977	
	- heraf 2. kv.	1.218	1.072 (672)	
<i>Danmark i alt:</i>		1.967	1.025	
	- heraf hovedstad	132	156	2.093
	- heraf øvrig Østdanmark	218	164	2.040
	- heraf Fyn	33	33	803
	- heraf Syddjylland	1.113	392 (192)	796
	- heraf Østjylland	283	185	1.683
	- heraf Vestjylland	106	63	846
	- heraf Nordjylland	82	31	838

Anm.: Ved omregning til årsniveau er det antaget, at 22,5 pct. af grænsehandelen er foretaget i 1.kvartal, og at 22,5 pct. af grænsehandelen er foretaget i 2. kvartal. Halvårstal er således opregnet til helårsniveau ved at dele med 0,45. Tal i parentes er yderligere manuelt korrigeret.
Kilde: GfK.

I første søjle er vist de rå tal fra GfK. Ifølge de rå oplysninger skulle danskere i første halvår have grænshandelt tæt på 900 mio. cigaretter, hvilket svarer til en grænsehandel på ca. 1.967 mio. cigaretter på helårsniveau.

Ved nærmere granskning af materialet har der vist sig forhold, der vanskeligt kunne passe. Skatteministeriet har derfor foretaget visse korrektioner af GfK's rå data.

For det første er der i de tilfælde, hvor der ikke samtidig er oplyst værdi og mængde anvendt enhedspriser til enten at udfylde mængden ud fra værdien eller værdien ud fra mængden. Denne korrektion tenderer mod at trække mængden og især værdien op, idet det oftere forekommer, at der mangler oplysninger om værdi.

Også efter denne korrektion forbliver den gennemsnitlige pris for de grænsehandlede cigaretter imidlertid urealistisk lav.

Der er herefter korrigeret i de tilfælde, hvor der har været en helt urealistisk enhedspris.

Personerne er blevet spurgt om, hvor mange pakker cigaretter de har købt. Der er dog tilsyneladende nogle personer, der i stedet har oplyst hvor mange kartoner eller hvor mange stk. En person har f.eks. købt en karton, men svarer at han har købt 200 pakker i stedet for 10 pakker. Personen har købt 200 stk. og forvekslet pakker med styk.

De 10 pakker kostede f.eks. 250 kr., altså 25 kr. pr. pakke, men hvis der er oplyst 200 pakker og 250 kr. fås en pris på 1,25 kr. pr. pakke.

Modsat kan personen have sagt 1 (karton) i stedet for 10 pakker. Det giver en enhedspris på 250 kr. pr. pakke i undersøgelsen.

Skatteministeriet har alene korrigeret for sådanne helt åbenbare fejl. Der er fortsat en del tilfælde, hvor den indirekte beregnede enhedspris er urealistisk. Hvis personen, der havde købt 10 pakker, således har oplyst 200 pakker og en værdi på 2.000 kr., fordi der to gange er omregnet fra euro til kr., er denne observation ikke ændret, da man ikke kan vide, om det er værdien eller mængden, der er forkert.

Efter Skatteministeriets vurdering er de korrigerede tal væsentlig tættere på det rigtige niveau, og sandsynligvis ville en mere konsekvent korrektion ved usandsynlige enhedspriser have reduceret resultatet yderligere. Det ville dog da ikke kunne udelukke, at korrektionen gik for vidt.

Der er derfor videre kommenteret på de korrigerede tal. Ifølge de korrigerede tal skulle niveauet for grænsehandelen i første halvår af 2004 have været på ca. 460 mio. stk. eller ca. 1.025 mio. stk. omregnet til helårsniveau.

Dette niveau kan inden for usikkerheden afstemmes med andre kilder.

Den grænsehandlede mængde er fordelt på danske og udenlandske mærker samt landsdele og 1. og 2. kvartal.

Generelt gælder det, at jo mindre kategorier der undersøges, des større bliver den relative usikkerhed.

Til sammenligning med de korrigerede tal er vist, hvad forbruget i de forskellige egne af landet ville være, hvis det samlede danske forbrug inklusiv grænsehandelen efter undersøgelsen var lige stor for alle indbyggere uanset egn.

Der er da tre egne, der springer i øjnene. Det er grænselandet, hvor grænsehandelen er langt større end det forventede forbrug, og Fyn, samt Nordjylland, hvor der ville have været forventet en større grænsehandel eller en grænsehandel på niveau med handelen på Sjælland.

Afvigelsen vedrørende grænselandet kan henføres til 2. kvartal, der stik mod forventning giver en større grænsehandel end i 1. kvartal., hvor afgiftsforskellen var større. Købet af udenlandske mærker er oven i købet langt større end købet af danske mærker. Undersøges tallene nøjere, viser det sig, at disse udenlandske cigaretter skulle have kostet ca. 3,50 kr. pr. pakke i gennemsnit.

Det kan ikke udelukkes, at der tilfældigvis har været en sønderjyde med smag for udenlandske cigaretter, der på sidste tur har foretaget et større indkøb og samtidig oplyst om et stort antal rejser og en korrekt mængde, men en for lav pris.

Der findes givetvis sådanne personer spredt i landet, men måske ikke så mange. Hvis der på forhånd udelukkes sådanne observationer, vil man let kunne begå en fejl. Det kunne endda tænkes, at der statistisk burde have været to sådanne personer repræsenteret i stikprøven.

Skatteministeriet finder det imidlertid mest sandsynligt, at der er tale om en fejl, og at der med rette oplysninger ville være kommet en grænsehandel i grænselandet på ikke 255 mio. stk. udenlandske cigaretter på helårsbasis, men måske snarere ca. 50 mio. stk. Tilsvarende ville grænsehandelen med denne yderligere manuelle korrektion ikke være 495 mio. stk. i 2. kvartal, men 95 mio. stk.

Med denne korrektion kommer, der langt bedre mening i de mere detaljerede oplysninger om fordeling på kvartaler, egne, samt danske og udenlandske mærker.

Det kan imidlertid som nævnt ikke udelukkes, at den pågældende sønderjyde har svaret helt korrekt bortset fra oplysningerne om værdi, og at korrektionen derfor kunstigt har reduceret grænsehandelen med 200 mio. stk.

Der kan derfor være grund til at tro på, at niveauet for danskerens samlede grænsehandel i alt er 1.025 mio. stk. Men handelen burde nok fordeles mere jævnt over landsdele og med en større andel i 1. kvartal og en større andel danske mærker.

Ser man på fordelingen på landsdele efter korrektionen fås det resultat, at de grænsenære køber ca. 35 pct. af deres cigaretter i udlandet. De tilsvarende tal for andre i Sydjylland er ca. 20 pct. For øst- og vestjyder er det ca. 10 pct., og for sjællændere er det ca. 7,5 pct.

Fynboerne og Nordjyderne køber imidlertid kun ca. 4 pct. af deres cigaretter i udlandet. Med fordelingen i resten af landet ville man måske have forventet godt 10 pct. på Fyn og ca. 7,5 pct. i Nordjylland. Det ville i så fald have øget grænsehandelen fra ca. 825 mio. stk. til ca. 900 mio. stk., hvilket er Skatteministeriets centrale fortolkning af undersøgelsen, jf. følgende tabel.

Tabel VII. 26: Skatteministeriets fortolkning af GfK' s telefoninterviews i 1. halvår 2004 efter mekaniske og manuelle korrektioner

Grænsehandel	Mio. stk.
Samlet grænsehandel i 1. halvår 2004	400
Grænsehandel 1. halvår 2004 i helårsniveau	900
- heraf i 1. kvartal 2004	240
- heraf i 2. kvartal 2004	160
- heraf udenlandske mærker	200
- heraf danske mærker	700
- heraf Sjælland	320
- heraf Sydjylland	190
- heraf Fyn, Øst og Vestjylland	330
- heraf Nordjylland	60
Total	900
- heraf købt i Tyskland	360
- heraf købt i andet end Tyskland	540
- heraf købt i andet end Tyskland, udenlandske mærker	135
- heraf købt i Tyskland, udenlandske mærker	65

Ses der først på Tyskland, har forventningen, der ligger bag provenuberegningen været, at der ved de tyske priser før den 1. marts 2004 ville blive grænsehandlet ca. 450 mio. stk. på årsbasis, men efter det nye tyske prisniveau slog

igennem, ca. 175 mio. stk. Det er uden at indregne effekten af billigcigaretter og eksklusive "tax-free" cigaretter på Østersøen.

Det er uvist, hvornår de tyske butikker løb tør for cigaretter til gammel tysk pris. Skete det 1 måned efter afgiftsforhøjelsen i Tyskland, vil det give en grænsehandel opregnet til årsniveau på ca. 312 mio. stk., men skete det to måneder efter, et niveau på ca. 360 mio. stk.

Det er således muligt at stemme GfK's resultat af med den model, der ligger bag provenuberegningerne under forudsætning af, at grænseforretningerne løb tør for cigaretter til gammel pris efter påske 2004.

Tages der imidlertid også hensyn til billigcigaretter i Danmark fås en grænsehandel, der er lidt større, end modellen tilsiger. Men der er også billig cigaretter i Tyskland, der i så fald også burde medregnes.

I forhold til beregningerne af grænsehandelsstørrelse ud fra salg af danske cigaretter i Tyskland giver GfK's opgørelse anledning til at regne med en større grænsehandel i Tyskland, end Skandinavisk Tobakskompagnis tal leder frem til, idet de udenlandske mærker har en markedsandel af grænsehandelen, der er ca. 3-4 gange større end i Danmark.

Tilsvarende med hensyn til grænsehandel i Sydeuropa mv., her har provenuberegningerne forudsat, at der skulle grænshandles ca. 425 mio. stk., og det er endog inklusive ca. 25 mio. stk. "tax-free" på Østersøen, mens GfK når et niveau på ca. 540 mio. stk.

De 425 mio. stk. oprinder imidlertid igen fra tal givet af Tobaksindustrien om salg af danske cigaretter til Sydeuropa mv., og derefter rundet op for at tage hensyn til en vis del udenlandske cigaretter. Der er således god overensstemmelse mellem GfK's tal vedrørende danske cigaretter i Sydeuropa mv. og de tidligere beregninger, hvorimod noget kunne tyde på, at andelen af udenlandske mærker har været noget undervurderet.

GfK har også undersøgt grænsehandelen med røgtobak, jf. følgende tabel.

Tabel VII.27: Grænsehandelen med røgtobak ifølge GfK i 1. halvår 2004

	Rulle-/pibetobak	Rådata fra GfK opregnet til helår	Data fra GfK korrigeret af Skatteministeriet
		Mio. gram helårsniveau	
<i>Grænselandet:</i>	Rulletobak	58	61
	Pibetobak	5	5
	i alt	63	65
	heraf 1. kv. t	78	78
	heraf 2. kv. t.	48	52
<i>Øvrige Danmark:</i>	Rulletobak	452	452
	Pibetobak	10	10
	i alt	461	461
	heraf 1. kv. t	579	579
	heraf 2. kv. t.	344	344
<i>Danmark i alt:</i>	Rulletobak	510	512
	Pibetobak	15	15
	i alt	525	527
	heraf 1. kv. t	657	657
	heraf 2. kv. t.	392	396
<i>Danmark i alt:</i>		525	527
	- heraf hovedstad	128	128
	- heraf øvrig Østdanmark	10	10
	- heraf Fyn	53	53
	- heraf Sydjylland	172	174
	- heraf Østjylland	71	71
	- heraf Vestjylland	0	0
	- heraf Nordjylland	90	90

Anm.: Ved omregning til årsniveau er det antaget, at 22,5 pct. af grænsehandelen er foretaget i 1. kvartal, og at 22,5 pct. af grænsehandelen er foretaget i 2. kvartal.

Kilde: GfK.

Som det ses har der ikke været anledning til helt så mange korrektioner vedrørende røgtobak. Det skyldes delvist, at det er vanskeligere at afgøre urealistiske enhedspriser, fordi røgtobak sælges i mange flere pakningsstørrelser.

Der er imidlertid heller ikke set – på lidt mere aggregeret niveau – nogen enhedspriser pr. gram, der afviger fra et realistisk niveau. Enhedsprisen er ca. 0,50 kr. pr. gram, hvilket er tæt på det sande niveau.

Efter undersøgelsen er grænsehandelen i alt ca. 500 mio. gram på årsbasis, hvilket er meget tæt på Tobaksindustriens opgørelse, der anses for realistisk.

Da der er færre, der køber rulletobak, og indkøbene pr. gang er mere varierende, giver det ikke så meget mening at se på underkategorierne. Det gælder

i det mindste fordelingen på landsdele, der er mere spredt, end hvad der forekommer realistisk. Igen er der et urealistisk højt niveau for grænselandet.

Derimod er fordelingen mellem pibetobak og rulletobak for det øvrige Danmark realistisk, og fordelingen mellem 1. og 2. kvartal er tankevækkende.

Grænsehandelen falder nemlig fra 1. til 2. kvartal efter undersøgelsen, hvilket også var forventeligt, hvis afgiftsstigningerne på røgtobak i Tyskland har haft en effekt, og færre almindelige husholdninger kører til Tyskland.

Et sådan fald er dog ikke sket, ifølge Tobaksindustriens tal, men Tobaksindustriens tal forudsætter, at stort set al dansk røgtobak sælges til danske rejsende. Det er muligt at få GfK's og Tobaksindustriens tal til stemme overens, hvis man anlægger den hypotese, at danskeres grænsehandel med røgtobak faktisk er begyndt at falde, og at en del af den danske tobak nu i stedet for sælges til tyskere, der modgår de tyske afgiftsstigninger ved øget hjemmerulning.

Usikkerheden er dog sandsynligvis så stor, at GfK's tal ikke alene kan demontere Tobaksindustriens fortolkning af udviklingen.

GfK's interviewundersøgelser viser også noget om antallet af husstande, der har grænsehandlet med tobaksvarer. Tallene fremgår af tabel VII.28.

Tabel VII.28: Procentvisandel af husstande, der har grænsehandlet med tobaksvarer

	Hele Danmark	Grænselandet
	Pct.	
Har været i udlandet i de seneste tre måneder	35	64
- heraf grænsehandlede	75	87
- heraf købte tobaksvarer	27	24
Cigaretter af dansk mærke	62	54
Cigaretter af udenlandsk mærke	19	15
Rulletobak	17	26
Cerutter	1	1
Cigarer	2	1
Pibetobak	2	2
Andre typer tobak	1	4
Papir til hjemmerulning	3	5

Kilde: GfK.

Tabel VII.28 skal forstås således, at 35 pct. af hele Danmarks husstande havde været i udlandet i de seneste tre måneder. Heraf havde 75 pct. grænsehandlet.

27 pct. af disse havde købt tobaksvarer, og eksempelvis 17 pct. af de, der havde købt tobaksvarer, havde købt rulletobak på senest tur.

I løbet af et kvartal er der således ca. 1,5 mio. danskere på mindst 15 år, der har været i udlandet, ca. 1,1 mio. heraf der har handlet på sidste tur, heraf ca. 0,3 mio. der har købt tobaksvarer på sidste tur. Heraf godt har 0,2 mio. cigaretter.

Der kan være foretaget flere ture. I gennemsnit 2,2 tur pr. kvartal for dem, der har været i udlandet. Det giver ca. 0,5 mio. rejser, hvor der har været købt cigaretter i et kvartal og ca. 2 mio. ture på helår. Hvis der her er købt 900 mio. cigaretter, svarer det til køb af 450 stk. i gennemsnit pr. tur.

Et sådant stort stykkøb kan ikke udelukkes ved køb i Tyskland, hvor få køber meget store mængder, og mange er holdt op med at købe.

Selv om 450 stk. pr indkøb ikke kan helt udelukkes er det dog nok mere sandsynligt, at der er flere ture, hvor der købes tobak, men at de interviewede har undladt at fortælle om indkøb af en enkel pakke "tax-free", f.eks. ved rejser til Sverige og Tyskland, fordi det har været til forbrug på rejsen.

Det skal i øvrigt bemærkes, at GfK's telefoninterview synes at have haft en tendens til at overvurdere grænsehandelen med drikkevarer i forhold til andre kilder. Det er forklaret ved, at nogle af dem, der rejser meget ofte til udlandet og de fleste gange ikke køber særlig store mængder, ikke har fortalt om indkøb på sidste tur, som de blev bedt om, men om indkøb på sidste *større* indkøbstur.

Da de, der rejser hyppigt, vægter meget tungt i undersøgelsen, er der derfor en risiko for, at grænsehandelen bliver overvurderet.

For tobak synes der imidlertid at være en langt bedre overensstemmelse med andre kilder, end tilfældet er for andre varer.

Det kan muligvis forklares ved, at der ikke er så stor forskel i forbruget mellem den typiske ryger og storrygeren som mellem den typiske alkoholnyder og storalkoholforbrugeren. Storrygeren ryger måske to gange så meget som den typiske ryger, mens stor alkoholnyderen drikker 10-15 gange så meget som den typiske alkoholnyder.

Der er derfor ikke så mange rygere, der på en enkelt tur køber svarende til 10-20 gange det typiske månedsforbrug, og dermed er der fare for, at fejloplysninger fra storforbrugere, der rejser hyppigt, forvrider undersøgelsens resultater.

De forbehold, der belært af erfaringerne fra drikkevarer, må rejses overfor telefoninterviewmetoden, tilsiger derfor, at der ikke alene bør skønne grænsehandelen ud fra telefoninterview tallene, men yderligere har behov for mindst en anden kilde, der kan bekræfte GfK-tallene.

GfK-tallene er imidlertid de eneste, der kan belyse grænsehandelen med udenlandske cigaretmærker udover formodninger. GfK fandt her højere andele, end der umiddelbart kunne forventes og der er derfor anledning til, at være mindre forsigtig med opregning ud fra oplysninger om salg af danske mærker i udlandet.

5.3 Undersøgelse fra DSK og Coop Danmark A/S

De Samvirkende Købmænd (DSK) og Coop Danmark A/S har lavet en analyse, hvor de sammenligner omsætningerne for en række grænsehandelsfølsomme varer i første halvår af 2003 og første halvår af 2004.

Undersøgelsen viser, at omsætningen af cigaretter i hele Danmark målt i mængder er steget med 6 pct. fra 1. halvår 2003 til 1. halvår 2004. Det årlige antal solgte cigaretter i 2001 og 2002 lå ifølge ToldSkats tal omkring 7.200 mio. stk. En stigning på 6 pct. svarer således til en stigning på ca. 430 mio. stk. på årsniveau, hvis udviklingen i de to halvår er repræsentativ for hele år.

Undersøgelsen viser endvidere store regionale forskelle i ændringerne. Stigningerne var klart størst i de dele af landet, hvor det er lettest at handle i Tyskland. I Sønderjyllands Amt var stigningen på 27 pct., og i Ribe Amt var den 13 pct.

Cigaretternes andel af dagligvareomsætningen i årets priser er vist i tabellen nedenfor.

Tabel VII.29: Cigaretters andel af dagligvareomsætningen

	1. halvår 2003	1. halvår 2004	Ændring
		Pct.	
Sønderjyllands amt	5,3	6,0	+ 0,7
Ribe Amt	5,6	5,7	+ 0,1
Vejle Amt	6,6	6,4	- 0,2
Øvrige Jylland	6,0	5,8	- 0,2
Fyn	7,3	7,2	- 0,1
Lolland-Falster Møn	6,3	6,2	- 0,1
HT-området	7,3	6,7	- 0,6
Øvrige Sjælland	7,3	7,0	- 0,3
Hele landet	6,5	6,3	- 0,2

Kilde: De Samvirkende Købmænd (DSK) og Coop Danmark A/S.

Det skal bemærkes, at et uændret salg af cigaretter alt andet lige vil give en mindre omsætningsandel i 2004 end i 2003 pga. afgifts- og prisnedsættelser.

Det ses, at cigaretternes andel af den samlede omsætning alligevel er steget i det sydlige Jylland. Undersøgelsen anskueliggør, således at den danske afgiftsnedsættelsen for cigaretter og de tyske stigninger har reduceret danskeres grænsehandel fra Tyskland.

Undersøgelsen viser også, at cigaretter stadig udgør en mindre del af detailhandelen i Jylland og på Lolland-Falster end i resten af landet. Det tyder på, at der stadig har været gang i grænsehandelen fra Tyskland i første halvår af 2004.

5.3.1 GfK's interviews og undersøgelsen fra DSK og Coop Danmark A/S

Som nævnt tidligere kan der af metodemæssige årsager være en tendens til, at GfK's undersøgelse overvurderer grænsehandelens grænsehandel. Undersøgelse fra DSK og Coop kan være med til at afklare dette.

Hvis det antages, at antallet af cigaretkøbere er fordelt mellem landsdelene med samme forhold som antallet af indbyggere, og at GfK's tal for øst for Storebælt er korrekte, kan der beregnes et forventet forbrug (sum af indenlandsk køb og danskeres grænsehandel) for alle landsdele.

Hvis det samlede forbrug (inklusive udlændinges køb i Danmark) af fabriksfremstillede cigaretter er 9.100 mio. stk., vil de ca. 45 pct. af landets befolkning, der bor øst for Storebælt, således skulle købe 4.095 mio. cigaretter. Ifølge de korrigerede tal fra GfK købte denne landsdel 350 mio. cigaretter i udlandet – svarende til ca. 8,5 pct. af landsdelens forventede forbrug.

Af undersøgelsen fra DSK og Coop fremgår det, at omsætningsandelen for cigaretter øst for Storebælt ligger mellem 6,2 og 7,0 pct. i 1. halvår 2004. Det svarer til 6,7 pct. i gennemsnit.

Hvis alle i hele Danmark havde købt deres cigaretter i Danmark med danske afgifter til danske gennemsnitspriser, ville omsætningsandelen således have været ca.: $6,7 \text{ pct.} / 0,91,5 / (107,3/106,7) = 7,3 \text{ pct.}$

Hvis det endvidere antages, at omsætningen i detailhandelen er den samme pr. indbygger i alle landsdele, og at alle landsdele køber cigaretter til samme gennemsnitspris, kan man beregne, hvor langt de forskellige landsdeles forventede forbrug og faktiske andele af detailhandelen ligger fra hinanden og derfra beregne en forventet grænsehandel. Dette er gjort i tabel VII.30 nedenfor.

Tabel VII.30: Grænsehandlestimater ved samkøring af GfK og DSK/Coop

	Befolkningsandel	Faktisk omsætningsandel	Omsætningsandel ved 100 køb i DK	Forventet forbrug	Andel af forventet forbrug fra grænsehandel	Forventet grænsehandel
		Pct.		Mio. stk.	Pct.	Mio. stk.
Sønderjyllands Amt	4,7	6,0	7,3	428	17,7	76
Ribe Amt	4,2	5,7	7,3	382	21,8	83
Vejle Amt	6,6	6,4	7,3	601	12,2	73
Øvrige Jylland	30,7	5,8	7,3	2.794	20,4	571
Fyn	8,8	7,2	7,3	801	1,2	10
Lolland, Falster og Møn	4,9	6,2	7,3	446	14,9	67
HT-området	33,8	6,7	7,3	3.076	8,1	249
Øvrige Sjælland	6,4	7,0	7,3	582	4,0	23
Hele Danmark	100,0	6,3	7,3	9.100	13,6	1.235

Kilder: GfK, De Samvirkende Købmænd (DSK) og Coop Danmark A/S, Danmarksstatistik og Skatteministeriets beregninger.

Det ses af tabellen, at også denne metode peger på, at grænsehandelen generelt er størst i de områder, hvor det umiddelbart er lettest at handle i Tyskland. I visse regioner grænsehandles op mod en femtedel af cigaretforbruget, mens det er under 10 pct. i HT-området.

Nogle af oplysningerne for de enkelte landsdele forekommer dog usandsynlige. F.eks. skulle Sønderjyllands amt have en forventet grænsehandelsandel, der er mindre end i de fleste andre steder i Jylland, og Fyn skulle stort set ikke have grænsehandel med cigaretter. Disse udsving kan i høj grad tillægges forskellige usikkerheder, der kommenteres i det følgende.

Tallene fra DSK og Coop Danmark A/S viser også, at der på trods af en formentlig relativ stor grænsehandel alligevel sælges en ikke ubetydelig mængde cigaretter i Sønderjylland, hvilket underbygger, at GfK's tal for grænselandets grænsehandel med cigaretter er usandsynligt høje.

Metoden skønner den samlede grænsehandel til 1.235 mio. stk. Dette er ikke helt usandsynligt langt fra Skatteministeriets andre kilder. Niveauet kan derfor ikke afvises om end det forekommer lige lovligt højt.

Det samlede niveau er dog meget følsomt for niveauet for det forventede forbrug på 9.100 mio. stk. samt valget af Danmark øst for Storebælt som mål for den "sande" andel grænsehandel. I modsætning til andre grænsehandelsvarer er cigaretter forholdsvis lette at medtage på en rejse, og derfor en vare, som danskere grænsehandler fra mange andre lande end Tyskland. Dette gør, at den forventede grænsehandel er mere jævnt fordelt over hele landet, end tilfældet er for f.eks. øl og sodavand, hvilket gør det sværere at finde en "fornuftig" referenceregion. Enkelte fejlrapporteringer i telefoninterviewene fra beboerne øst for Storebælt – f.eks. sammenblandinger af antallet af pakker og antallet af cigaretter kan derfor også let forskubbe det generelle niveau.

Metoden medfører også, at forskellene i den forventede grænsehandel mellem de forskellige landsdele er afhængige af forskelle i detailomsætningen pr. indbygger og forskelle i rygeres tobaksforbrug.

Hvis to landsdele, A og B, f.eks. har et identisk cigaretforbrug, mens detailhandelen pr. indbygger er 20 pct. større i landsdel A end i landsdel B, vil cigaretsalget f.eks. udgøre 5 pct. af detailomsætningen i landsdel A mod 6 pct. i landsdel B. Detailhandelen i alt pr. indbygger kan variere af mange årsager – f.eks. antallet af handlende fra andre landsdele og andre lande, mulighederne for grænsehandel, indkomstniveau og alderssammensætning.

Herudover kan der selvfølgelig også være forskelle i antallet af cigaretrygere. For det første kan andelen af rygere variere mellem de enkelt landsdele. For det andet kan der være forskelle i, hvor mange der ryger cigaretter, og hvor mange der ryger andre tobaksvarer. For det fjerde kan der være forskelle i, hvor mange cigaretter en gennemsnits cigaretryger ryger. For det femte kan der være forskel i præferencerne for dyre og billige cigaretmærker. Det er meget sandsynligt, at disse fem punkter varierer med blandt andet uddannelsesniveau, indkomstniveau og alder, der også veksler mellem landsdelene.

Endvidere kan tilfældigheder som sædvanlig let spille en utilsigtet stor rolle, når der kigges på data for korte perioder og små enheder. Der heller er ikke

garanti for, at de butikker, der har deltaget i undersøgelsen, har været lige repræsentative for det gennemsnitlige detailsalg i alle egne.

DSK og Coop metoden er mere usikker når varen, der ses på, grænsehandles af indbyggere i alle egne af landet som cigaretter end, hvis grænsehandelen især foretages af indbyggere fra bestemte egne.

5.4 Oplysninger fra Tobaksindustrien

Den røgtobak, danskere grænsehandler, kommer stort set alene fra Tyskland. En betydelig del af denne tobak leveres af de danske producenter. De danske producenter har gennem flere år regelmæssigt forsynet Skatteministeriet med oplysninger om salget af røgtobak til tyske grænseforretninger. Der sælges ikke kun dansk røgtobak. Der sælges også tyske produkter. Tobaksindustrien har leveret oplysninger/estimer for begge dele.

Tobaksindustrien har oplyst, at der efter deres opfattelse kun i meget begrænset omfang sælges røgtobak fra grænseforretningerne til andre end danskere, og at den røgtobak, der leveres til Tyskland, næsten udelukkende leveres til grænseforretninger.

Skatteministeriet har søgt disse oplysninger sammenholdt med oplysninger fra tyske grænsebutikker. De tyske butikker kan ikke afkræfte Tobaksindustriens oplysninger. I sagens natur er det dog heller ikke muligt at få bekræftet totaltallene uden at tale med alle handlende, hvilket ikke er sket.

For røgtobak synes der således at være pålidelige tal for grænsehandelen, idet der dog sandsynligvis også købes dansk røgtobak i Tyskland af f.eks. norske rejsende. Modsat vil der også i praksis blive grænsehandlet røgtobak i andre lande end i Tyskland. Tobaksindustriens oplysninger er således sandsynligvis tæt på den rigtige grænsehandel.

Tobaksindustriens oplysninger om grænsehandelen med røgtobak i de seneste år fremgår af følgende tabel.

Tabel VII.31: Salg af røgtobak mv. i grænseforretninger i Tyskland ifølge Tobaksindustrien

	2000	2001	2002	2003
	Mio. gram			
Røgtobak	364	457	475	475
	Mio. stk.			
Cigaretpapir	692	714	714	718

Kilde: Tobaksindustrien.

Det ses, at grænsehandelen med røgtobak har ligget på et stabilt niveau i de senere år. Gennem 1990'erne har der dog været en kraftig vækst. De tyske afgiftsstigninger har endnu ikke haft nogen synlig virkning på grænsehandelen.

Tobaksindustriens oplysninger om grænsehandelen med røgtobak i de seneste år opdelt på kvartaler fremgår af tabellen nedenfor.

Tabel VII.32: Kvartalvist salg af røgtobak i tyske grænsebutikker ifølge Tobaksindustrien

Kvt., år	Dansk leverandør	Tysk leverandør	I alt
		Tons	
1. kvt. 1999	30	23	53
2. kvt. 1999	28	26	54
3. kvt. 1999	44	31	75
4. kvt. 1999	55	30	85
1. kvt. 2000	49	31	80
2. kvt. 2000	55	41	96
3. kvt. 2000	49	39	88
4. kvt. 2000	61	40	101
1. kvt. 2001	46	43	89
2. kvt. 2001	64	49	113
3. kvt. 2001	79	48	127
4. kvt. 2001	91	46	137
1. kvt. 2002	65	42	107
2. kvt. 2002	81	37	118
3. kvt. 2002	95	39	134
4. kvt. 2002	80	38	118
1. kvt. 2003	83	35	118
2. kvt. 2003	85	39	124
3. kvt. 2003	86	36	122
4. kvt. 2003	78	32	110
1. kvt. 2004	80	41	121
2. kvt. 2004	85	44	129

Kilde. Tobaksindustrien.

Opgørelsen omfatter sandsynligvis ikke salget af røgtobak solgt uden afgift på færger indtil den 1. juli 1999, hvor "tax-free" handel ved EU-rejser blev ophævet.

Det ses af opgørelsen, at grænsehandelen med røgtobak fra 1999 til 2001 og herefter har ligget forholdsvis stabilt. Omkring 30 pct. af den røgtobak, der sælges i grænseforretningerne er af udenlandsk oprindelse. Tidligere var de udenlandske mærkers markedsandel på ca. 40 pct. Der er ingen tegn på opbremsning i grænsehandelen heller ikke efter den seneste tyske afgiftsforhøjelse den 1. marts 2004 ifølge Tobaksindustrien. Ved en pris på ca. 111 kr. pr. 200 gram for de danske mærker og 89 kr. for 200 gram for tyske billig mær-

ker giver det en grænsehandel af værdi på ca. 250 mio. kr. i 2003. Der handles dog også i en vis udstrækning rulletobak i mindre pakninger og visse af de udenlandske mærker har en højere pris. Værdien af grænsehandelen er derfor for 2003 beregnet til ca. 275 mio. kr.

5.4.1 Cigaretter

Mens det sandsynligvis forholdsvis entydigt er muligt at identificere nationaliteten af køberne af røgtobak i grænselandet, samt har en forhåndsformodning om, at hovedparten af røgtobakken købes i Tyskland, forholder det sig helt anderledes med cigaretter, der i praksis købes ved langt flere typer rejser.

Skandinavisk Tobakskompagni har forsynet Skatteministeriet med en række oplysninger om udviklingen i salget af virksomhedens produkter i Tyskland fordelt på mærker mv.

Ligeledes har virksomheden oplyst om salg til det "tax-free" marked samt visse lande, hvor hovedparten af salget sandsynligvis er til rejsende fra Skandinavien og Nordeuropa.

Ses der først på Tyskland, bør man være opmærksom på, at Prince også forbruges af tyske rygere især i Nordtyskland. Prince er et forholdsvis lille mærke i det samlede tyske marked og kan over tiden både vinde og tabe markedsandele blandt de tyske kunder. Udover danskere og tyskere vil der i øvrigt også være rejsende fra Sverige og Norge, der i visse tilfælde ville købe Prince i Tyskland.

Foruden Prince, der er et internationalt mærke, har der også tidligere været et vist salg af andre danske mærker, såsom Look, Cecil, Kings etc. Disse mærker købes sandsynligvis stort set alene af danske rejsende.

Man kan anlægge den betragtning, at forholdet mellem salget af Prince og andre danske mærker i Tyskland er det samme som i Danmark. Omregnes Look-tallene mv. på denne måde, fås en grænsehandel i begyndelsen af årtiet på i størrelsesordenen 400 mio. stk. Det er dog ikke alle de andre danske mærker, der har været repræsenteret i alle butikkerne igennem hele perioden. Efter den tyske afgiftsforhøjelse leverer Skandinavisk Tobakskompagni ikke længere de andre mærker til de tyske forretninger. Yderligere vil en del af de cigaretter, der tages hjem ved grænsehandel være til andre end den rejsendes eget forbrug, nemlig som gaver til venner og familie. Hvis man ikke har haft en speciel bekendt i tankerne, men har ønsket at kunne give en billigt indkøbt gave, vil der være en tendens til, at man køber det mærke flest ryger – Prince. Endelig har udvalget af udenlandske mærker været større i mange af de udenlandske butikker, og der er derfor sandsynligvis købt en lidt større andel udenlandske mærker end ved køb i Danmark. Det gælder f.eks. billige mærker.

Fra de tyske grænsebutikker mv. er det oplyst, at de tidligere regnede med, at omkring 30 pct. af tobaksvareomsætningen målt i værdi var salg af røgtobak mv., mens 70 pct. vedrørte cigaretter. Ved et salg af røgtobak på ca. 250 mio. kr. skulle salget af cigaretter være på ca. 575 mio. kr. Ved en tysk pris på ca. 118 øre pr. stk. i 2002 giver det et salg af cigaretter på ca. 500 mio. stk.

Skatteministeriet har på denne baggrund opgjort grænsehandelen med cigaretter i Tyskland til ca. 450 mio. stk. i 2001 og 2002, men ca. 375 mio. stk. i 2003.

For 2004 er det vanskeligere at bruge metoden. Salget af cigaretter til Tyskland falder kraftigt, men tilsyneladende har mange grænseforretninger haft eller opbygget betydelige lagre før den tyske afgiftsforhøjelse. Med betydelig usikkerhed er grænsehandelen skønnet til ca. 200 mio. stk. i hele 2004, men efter at de tyske grænseforretninger løb tør for cigaretter til den gamle pris, har salget måske kun udgjort ca. 100 mio. stk. omregnet til årsniveau. Der er færre, der køber, men få køber store mængder, selv om den procentvise besparelse er beskeden nu.

Der hersker noget større usikkerhed om niveauet for danskeres grænsehandel med cigaretter fra andre lande end Tyskland.

Skatteministeriet har fået oplysninger om det samlede salg af danske cigaretter til det "tax-free" marked samt rejsemål i EU, hvor hovedparten af salget sandsynligvis er til skandinaviske rejsende. Danske mærker ryges imidlertid også af svenskere og nordmænd. Selv om svenske rygere har et lige så stort incitament til at købe cigaretter i Sydeuropa som danske rejsende, oplyser flyselskaber, mv. at der er uforholdsmæssig mange danske kunder. Pr. kunde regnes med, at en dansk rejsende køber 10 gange så ofte som en svensk rejsende. De norske rejsende har et langt større incitament til at grænsehandle end de danske rejsende, men Norge har indrejserestriktioner for mængden af tobaksvarer.

I *Rapport om grænsehandel 2001* blev grænsehandelen med cigaretter, bortset fra køb i Tyskland, opgjort således:

"Tax-free" på ruter til Sverige	40 mio. stk.
Anden "tax-free" handel	160 mio. stk.
Handel til sydeuropæiske priser	200 mio. stk.

På baggrund af de oplysninger, der er afgivet til brug for udarbejdelsen af denne rapport, skønnes grænsehandelen nu i 2004 at udgøre ca. 425 mio. stk. mod tidligere før 1. oktober 2003 ca. 450 mio. stk.

De 450 mio. stk., der gjaldt i 2002/2003, kan med usikkerhed opdeles således:

“Tax-free” på ruter til Sverige og Tyskland	75 mio. stk.
Anden “tax-free” handel, herunder østeuropæiske lande	175 mio. stk.
Handel til sydeuropæiske priser	200 mio. stk.

For 2004 og frem er fordelingen som følger:

“tax-free” på ruter til Sverige og Tyskland	50 mio. stk.
Anden “tax-free” handel samt Østeuropa indtil videre	125-150 mio. stk.
Handel til sydeuropæiske priser	225-250 mio. stk.

De 450 mio. stk. i 2002 og før, og 425 mio. stk. nu og frem, er mere end Skandinavisk Tobakskompagni forventer at sælge til danske rejsende. Danske cigaretters markedsandel synes dog at være lavere, når danskere rejser i udlandet end før antaget.

Det “tax-free” salg viger. Det er ikke overraskende. Afgiftsnedsættelsen reducerer dette salg, mens der ikke i praksis er sket nogen lempelse af rejsegodsrestriktionerne. Fra den 1. maj 2004 kan der ikke længere handles “tax-free” på rejser til Cypern og Malta. Det kan der teknisk heller ikke længere på rejser til de nye østeuropæiske EU-lande, men priserne med afgift er fortsat meget lave i disse lande.

Grænsehandlen fra Sydeuropa stiger. Danskerne har forsat et stort incitament til at handle, og indrejserestriktionerne er ophørt fra d 1. januar 2004.

6. Udlændinges grænsehandel af tobaksvarer i Danmark

Nordmænd, irere, briter og franskmænd m.fl. har betydelige afgiftsincitament til at købe tobaksvarer i Danmark. Såfremt tyskerne gennemfører afgiftsforhøjelserne, og avancerne forbliver uændret i Danmark og Tyskland, vil tyskerne også få incitament til at grænsehandle cigaretter i Danmark.

I forhold til Norge gælder der mængderestriktioner ved indrejse. Og for alle landene gælder, at der er flere penge at spare ved at grænsehandle i andre lande end Danmark. Derfor vil det kun være rejsende, der udelukkende har været i Danmark, eller andre højafgiftslande, der har incitament til at grænsehandle tobaksvarer i Danmark. I mange år har der været et vist salg af cubanske cigarer til amerikanske rejsende, der dermed omgår handelsblokaden. Ligeledes sælges pibetobak. Der er sandsynligvis også et vist salg af rulletobak til rejsende fra Norge og UK samt Irland

Tidligere blev udlændinges køb af cigaretter skønnet til ca. 40 mio. stk. Det er sandsynligvis i underkanten. Der skønnes nu et salg på ca. 85 mio. cigaretter efter dansk afgiftsfald.

Danmark er potentielt et betydeligt grænsehandelsland for tyske rejsende. Udover egentlig grænsehandel er der også en trafik, der næsten har den samme virkning, nemlig om de rejsende tager varer med hjemmefra til forbrug under udlandsophold.

En del af de cigaretter, der købes ved rejser til Sydeuropa ryges sandsynligvis under opholdet der, og er således ikke teknisk grænsehandel, men salget af cigaretter i Danmark falder i samme grad, hvis alternativet havde været, at man havde taget cigaretter med hjemmefra. Udlændinge, der har været i Danmark, har måske tidligere i videre udstrækning taget cigaretter med hjemmefra. Efter at de danske priser er faldet, vil dette ikke længere ske i samme udstrækning, og især hvis udlændinge ryger mærker, der også sælges i Danmark.

Hvis de udlændinge, der rejser til Danmark opholder sig her i gennemsnit godt to dage, svarer det til, at udlændinge i gennemsnit udgør 2 pct. af dem, der opholder sig i Danmark. Tilsvarende vil danskere opholde sig ca. 2 pct. af tiden i udlandet – svarende til i gennemsnit 1 uge om året.

Ved et gennemsnitsforbrug vil der således blive røget ca. 200 mio. cigaretter af udlændinge under deres ophold i Danmark, mens danskere vil ryge ca. 200 mio. stk. cigaretter under deres ophold i udlandet. En stor del af udlændinges forbrug, vil være forbrug af cigaretter, de rejsende har med hjemmefra. Men skift i prisforholdene kan ændre indkøbsmønstrene ved rejser til og fra Danmark.

Det er meget vanskeligt at undersøge, hvordan dette forhold udvikler sig, men skift i forholdet kan få en målelig virkning på tobakssalget i Danmark.

I de seneste kvartaler er markedsandelen for importerede cigaretter steget markant i Danmark. Det er uvidst om det er danskere eller udlændinge, der har røget disse og hvor de har røget dem.

7. Sammenfattende overvejelser om omfanget af og udviklingen i grænsehandelen med tobaksvarer – samt evaluering af afgiftsnedsættelsen i 2003

7.1 Udviklingen i salg og grænsehandelen

Det er vanskeligt at følge udviklingen på tobaksmarkedet ved alene at se på udviklingen i indtægterne fra afgiften mv. – især på kort sigt.

Det skyldes blandt andet, at afgifterne på cigaretter og røgtobak bogføres på en særegen måde.

For de andre punktafgifter kan man normalt henregne afgiftsindtægterne for en måned til salg fra punktafgiftsvirksomhederne måneden før. Et ølbryggeri skal således betale afgift for salget i august måned den 15 september, i hvilken måned indtægten bogføres.

Fra salg til ølbryggeriet til salg til forbrugerne er der yderligere en vis forsinkelse og forskydninger i lagre hos detailhandelen kan sløre billedet af, hvor meget, der er solgt til forbrugerne mv. i en måned.

Sløringen er større for tobaksafgifterne på cigaretter og røgtobak. Det skyldes, at indtægterne principielt bogføres på det tidspunkt, der købes stempelmærker. Producenter og importører må købe stempelmærkerne før cigaretterne færdigpakkes, så der kan gå en vis tid inden salget fra tobaksfabrikanter/importører.

Der er således et ekstra led slør mellem udviklingen i afgiftsindtægter og salget af tobaksvarer, end der er for andre punktafgiftsvarer.

Lagrene af cigaretter og røgtobak hos fabrikanter og handlende er ukendte. Ved nedsættelsen af afgiften på cigaretter den 1. oktober 2003 blev der imidlertid ydet godtgørelse af afgiftsnedsættelsen på lagervarer og ubrugte afgiftsmærker. For detailhandelen blev der ydet godtgørelse vedrørende godt 60 mio. kr. Det svarer til 375-400 mio. cigaretter eller henved 3 ugers salg ved det tidligere afgiftsniveau.

Detaillagrene er sandsynligvis blevet større, fordi der både er kommet flere mærker – billigmærker – og fordi salget er steget. Sandsynligvis er detaillagrene ikke helt konstante. Ved et større salg og ved flere mærker er der måske sket en stigning i detaillagrene på 100 mio. stk. en gang for alle. Hertil kommer uforudsigelige udsving på måske +/-50 mio. stk. på grund af helligdages placering og antal omkring måneds-, kvartals og årsskifter.

Der er lidt større usikkerhed om godtgørelserne til fabrikanterne, da de enten fik godtgørelse af afgiftsforskellen på de mærker, der allerede sad på pakkerne eller af hele afgiften på mærker, der ikke var brugt ved midnat den 30. september 2003.

Der blev givet godtgørelse for godt 80 mio. kr. Heraf vedrørte 15-20 mio. kr. ubrugte stempelmærker, og ca. 65 mio. kr. vedrørte afgiftsnedsættelsen. Lageret af ubrugte stempelmærker svarede således til ca. en halv til en hel dags produktion ved midnat 30. september 2003, mens lageret af cigaretter med stempelmærke påsat cigaretterne var på ca. 400 mio. stk.

Det samlede lager hos fabrikanterne mv. er således på omkring 450 mio. stk., svarende til omkring tre ugers salg.

Igen er lagerne sandsynligvis ikke konstante. For de mest solgte mærker er lagerne relativt mindre end for mere sjældent solgte mærker, jf. at de enkelte mærker produceres i serier ad gangen. På grund af flere mærker (vækst i billige cigaretmærker) og en lidt større andel importerede cigaretter, er fabrikanternes/importørernes lager sandsynligvis steget en gang for alle i 2003. Hertil kommer mere tilfældige udsving som følge af produktions tilrettelæggelse, placering af helligdage mv. Sådanne mere tilfældige svingninger kan være på måske +/- 100 mio. stk.

Hvis lageret er unormalt lavt ved en periodes begyndelse og unormalt højt ved en periodes slutning hos såvel detailhandelen som hos fabrikanterne, kan salget beregnet ud fra afgiftsindtægterne således afvige fra det faktiske salg til kunderne med op til 300 mio. cigaretter for en periode alene på grund af tilfældigheder. Det vil nok være sjældent, at lagrene er store primo og små ultimo hos såvel detailhandel som hos fabrikanter og importører på én gang. De tilfældige udsving vil derfor sandsynligvis oftest være mindre, men helt tilfældige svingninger omkring et månedligt salg på omkring 600 mio. stk. kan føre til, at salget beregnes til 400-800 mio. stk. for en enkelt måned, 1.600-2.000 mio. stk. for et enkelt kvartal, og 7.000-7400 mio. stk. for et helt år – alene på grund af periodeforskydninger.

Det er således først, når man kan se udviklingen over en længere periode, at der er en vis sikkerhed for, at tilfældige lagerforskydninger ikke slører billedet. Udover tilfældige lagerforskydninger kan der være hamstringer og udskydelse af køb op til pris- og afgiftsændringer.

Ser man på afgifts-/salgstallene for meget korte perioder, bliver man derfor lettere forvirret end oplyst, men ser man over længere stræk, tegner der sig et meget tydeligt mønster.

I følgende tabel er udviklingen siden 1980 forsøgt trukket op:

Tabel VII.33: Udviklingen i cigaretsalget siden 1980

År	Salg af cigaretter i DK	Samlet grænse- handel cigaretter	Salg af grovt- skåret tobak	Salg af fint- skåret tobak	Til pibe- rygning ³⁾	Grænse- handel røgtobak	Samlet hjemme- rulning	Danskeres samlede forbrug af cigaretter ⁵⁾
	Mio. stk.		Mio. gram			Mio. stk.		
1980	7.150	750	1.600	550	950	100	1.300	9.200
1985	7.750	750	2.225	125	850	100	1.600	10.100
1990	6.750	900	3.150	75	750	100	2.575	10.225
1995	6.425	1.200	1.650 ¹⁾	1.225 ¹⁾	650	175	2.400	10.025
1996	6.675	1.200	1.200 ¹⁾	1.025 ¹⁾	575	225	1.875	9.750
1997	6.800	1.200	1.250	1.075	550	250	2.025	10.025
1998	6.875	1.200	1.150	1.075	525	325	2.025	10.100
1999	7.100	1.025	1.075	1.075	500	350	2.000	10.125
2000	7.050	900	1.025 ²⁾	1.050 ²⁾	475	450	2.050	10.000
2001	7.200	900	925 ²⁾	925 ²⁾	450	475	1.875	9.975
2002	7.150	900	825	900	425	475	1.775	9.825
2003	7.875 ⁴⁾	800	725	850	400	475	1.650	10.325

1) Afgiften på røgtobak blev forhøjet fra og med 1996. Der er ikke gjort forsøg på korrektion for hamstringer. Hamstringer var måske 100 mio. gram, således at der i 1995 er i alt 9.925 mio. cigaretter og i 1996 måske 9.850 mio. cigaretter.

2) Her er der korrigeret for hamstringer op til afgiftsforhøjelse januar 2001, idet 2 x 75 mio. gram er flyttet fra 2000 til 2001.

3) Forbrug til piberygning er skøn især for tidligere år, mens niveauet i 2003 er bekræftet af Tobaksindustrien.

4) Cigaretsalget bør måske reduceres med 150-175 mio. stk. i 2003, heraf ca. 100 mio. stk., der måske bør overføres til 2004, og resten på grund af engangslagerforskydninger mv.

5) Eksklusive danskeres forbrug i udlandet, men inklusive udlændinges forbrug og køb i Danmark. Også eksklusive forbrug af indsmuglede cigaretter.

Hvis man ser på udviklingen over de seneste ca. 20 år, har det samlede cigaretforbrug været forbavsende stabilt på omkring 10 mia. stk. Den samlede rygning er faldet, men det skyldes mindre piberygning og cigarrygning. Piberygningen er faldet svarende til ca. 450 mio. cigaretter, mens der blev solgt ca. 400 mio. færre cigarer og cerutter i 2003 end i 1985, hvor salget var på omkring 475 mio. stk. Det skal oplyses, at der er få holdepunkter for at opgøre forbruget af pibetobak tidligere.

Cigaretforbruget er imidlertid uændret omkring 10 mia. stk. om året siden midten af 1980'erne. Siden da er befolkningstallet dog steget med ca. 5 pct., og sandsynligvis er smuglerierne også reduceret med måske 300 mio. stk. cigaretter. Der er usikkerhed i tallene, især når man ser på kortsigtsudviklingen, men mindre når man ser på langtidsudviklingen.

Mens det samlede forbrug har været uændret, er der sket markante skift i sammensætningen af forbruget.

Gennem anden halvdel af 1980'erne faldt salget af cigaretter med 1 mia. stk. Samtidig steg hjemmerulningerne med cigaretter dog tilsvarende, mens der var en vækst i grænsehandelen på ca. 150 mio. stk. Cigaretforbruget steg således.

I 1991 blev afgifterne på røgtobak ændret, således at satsen blev sat op for grovskåren og ned for finskåren. Det standsede væksten i hjemmerulningen og førte til et vist fald på ca. 250-300 mio. stk. Grænsehandelen steg dog tilsvarende (indre marked og større rationer), og salget af cigaretter faldt med ca. 300 mio. stk.

Fra 1. januar 1996 blev afgifterne på røgtobak sat op, svarende til i gennemsnit ca. 65 kr. pr. kg. Korrigeret for hamstringer førte det til et fald i hjemmerulningerne på ca. 250 mio. stk. og en tilsvarende stigning i cigaretsalget. I 1999 blev "tax-free" handel mellem EU-landene afskaffet. Det førte til et fald i grænsehandelen på ca. 300 mio. stk. og en stigning i det danske salg. Det danske salg var midlertidigt begunstiget af større salg til svenskere omkring 1997/98, hvor den svenske pris midlertidigt var væsentlig over den danske pris.

I 2001 blev afgiften på røgtobak forhøjet med ca. 53 kr. pr. kg. Det førte til et fald i hjemmerulningerne på ca. 200 mio. stk.

I 2003 faldt priserne på danske cigaretter dels som følge af vækst i salget af billige cigaretter dels som følge af dansk afgiftsnedsættelse. Tyskland forhøjede også afgiften i 2003. Væksten i salget sker imidlertid både før og efter den danske afgiftsnedsættelse. Især er der en meget kraftig vækst i 4. kvartal. Sandsynligvis er der en kraftig lageropbygning op til slutningen af 2003, således at forbruget af cigaretter i 2003 har været noget mindre, end det umiddelbart fremgår af regnskabstallene. Det beregnede forbrug i 2002 afviger fra de øvrige år. Der kan ikke gives nogen umiddelbar forklaring på afvigelsen fra det almindelige mønster, men som tidligere nævnt kan tilfældige lagerforskydninger flytte meget salg fra det ene år til det andet.

Salget af cigaretter var således i 2003 tilbage på samme niveau som i 1985. Grænsehandel og hjemmerulning var ligeledes tilbage på niveauet fra 1985. Dermed var forbruget af cigaretter samlet set det samme som i 1985. Det har således taget næsten 20 år at neutralisere den stærke vækst i hjemmerulningerne, der blev forårsaget af en afgiftsændring omkring 1980 og væksten i grænsehandelen, som følge af større trafik og de mindre restriktive regler. Udsvingene kan ikke udelukkes alene at skyldes usikkerhed og tilfældige udsving/lagerforskydninger.

Som nævnt kan man meget tydeligere se tendenser, når man ser udviklingen over en længere årrække, mens mere tilfældige udsving slører billedet, når man ser på kortsigtsbevægelserne.

I følgende tabel er vist udviklingen i salget af cigaretter mv. kvartal for kvartal siden 2002.

Tabel VII.34: Den kvartalvise udvikling i cigaretsalget 2002-2004

	Salg af ciga- retter	Grænse- handel cigaretter i Tyskland	Grænse- handel cigaretter "tax-free" mv.	Salg af groft- skåret røgtobak	Salg af fint- skåret røgtobak	Græn- se- handel røg- tobak	Hjem- merul- ning	Salg til udlæn- dinge
	Mio. stk.			Mio. gram				Mio. stk.
1. kv. 2002	1725	100	100	225	225	150	500	10
2. kv. 2002	1725	125	125	225	250	100	475	15
3. kv. 2002	1825	125	125	175	200	100	400	15
4. kv. 2002	1875	100	100	200	225	125	450	10
2002	7150	450	450	825	900	475	1775	50
1. kv. 2003	1925	75	100	175	225	125	425	15
2. kv. 2003	1775	100	125	200	225	125	450	20
3. kv. 2003	1875	125	125	175	200	125	400	20
4. kv. 2003 ¹⁾	2300	75	75	175	200	100	375	20
2003	7875	375	425	725	850	475	1.650	75
1. kv. 2004	1825	75	100	150	200	125	375	25
2. kv. 2004	1975	50	125	150	175	125	350	25

1) Som nævnt bør salget i 2003 måske reduceres med 175 mio. stk. på grund af lagerforskydninger mv.

Fra 2002, der måske var et "normalt" år (om end det samlede forbrug var lavere end normalt), til 2003 er grænsehandelen fra Tyskland faldet med ca. 75 mio. stk. Det skyldes dels tysk afgiftsforhøjelse den 1. januar 2003, svarende til ca. 1,50 kr. pr. pakke, dels fald i den danske gennemsnitspris ved vækst for billige cigaretmærker og dansk afgiftsnedsættelse den 1. oktober 2003 på i gennemsnit ca. 1 kr. for hele 2003. Grænsehandelen til "tax-free" priser falder også, men alene ca. 25 mio. stk.

I 2002 var prisforskellen til Tyskland ca. 9,50 kr. pr. pakke cigaretter (23,50 kr. i Tyskland og 33 kr. pr. pakke i Danmark. Grænsehandelen var ca. 450 mio. stk., svarende til ca. 47 mio. stk. pr. krone i prisforskel.

Fra 2002 til 2003 steg prisen i Tyskland med 1,50 kr. til 25 kr. pr. pakke (ved en afgiftsforhøjelse, der ikke blev fuldt ud overvæltet i priserne, steg prisen til 3,20 euro for 19 stk.) mens prisen i Danmark i begyndelsen af 2003 var på 33,50 kr. for 20 stk. Reduktionen i prisforskellen reducerede grænsehandelen med henved 50 mio. stk. Prisforskellen reduceredes yderligere med ca. 4 kr. pr. pakke til 4,50 kr. pr. pakke fra 1. oktober 2003. Det gav en yderligere reduktion på ca. 200 mio. stk. målt i helårseffekt, men afgiftsnedsættelsen virkede kun i ét kvartal.

Grænsehandelen burde således være faldet med ca. 100 mio. stk. i 2003, men den faldt kun med ca. 75 mio. stk. En forklaring er måske, at nogle troede, at 24-timers reglen allerede blev afskaffet samtidig med afgiftsnedsættelsen. En anden forklaring kunne være, at priserne skal være tættere på hinanden, inden grænsehandelen stopper – altså en ikke-liniær sammenhæng.

Den 1. januar blev 24-timers reglen afskaffet. Det betød, at der ved samme prisforskel ville være blevet grænsehandlet omkring dobbelt så meget i forhold til Tyskland. Grænsehandelen i Tyskland var da heller ikke mindre i 1. kvartal 2004 end i 1. kvartal 2003. Der var sandsynligvis tale om, at færre personer grænsehandlede, men disse til gengæld købte mere pr. person end tidligere.

Tyskland forhøjede tobaksafgifterne den 1. marts 2004. Afgiftsforhøjelsen blev i denne omgang overvæltet mere end fuldt ud i forbrugerpriserne – modsat den forrige tyske forhøjelse 1. januar 2003, der delvist blev båret af producent og detailhandel. Den tyske pris steg til ca. 28,15 kr. pr. 20 stk. (3,60 euro pr. 19 stk.), men burde ved samme avance kun være steget til ca. 26,70 kr.

Hermed var prisforskellen reduceret til ca. 1,35 kr. for en pakke Prince, og grænsehandelen burde dermed være faldet til godt 125 mio. stk. om året. Men de tyske butikker havde fortsat cigaretter til gamle afgifter i en periode efter nedsættelsen, hvilket reducerede faldet i grænsehandelen i første halvår af 2004.

Den sammenhæng mellem prisforskel og grænsehandel, der blev forudsat ved vedtagelsen af afgiftsnedsættelsen den 1. oktober 2004 er således blevet modbevist af den faktiske udvikling og delvist bekræftet, men som nævnt er det svært på grund af slør i tallene at tale om et egentligt positivt bevis endnu.

Det kunne måske være forventet, at grænsehandelen med cigaretter ville være gået helt i stå i en situation som den nuværende. Prisforskellen på Prince er kun 1,35 kr. pr. pakke, (dog 1,85 kr. efter august 2004), der er kommet mange billige mærker i Danmark, og Skandinavisk Tobakskompagni har reduceret udvalget af danske cigaretter i Tyskland.

Årsagen hertil er sandsynligvis, at producentavancen er større ved salg i Danmark end ved salg i Tyskland, idet den samlede tyske avance er lavere, mens detailavancen er større. Denne hjælp fra den danske producent er dog kun sandsynlig, hvis grænsehandelen forventes at dø ud af sig selv også med udenlandske mærker.

Enkelte foretager dog fortsat meget store indkøb. Det er egentligt udtryk for en rationel adfærd. Da der kunne spares 1,35 kr. pr. pakke og 54 kr. ved køb af 40 pakker, har nogle fundet besparelsen mere værd end det ekstra besvær ved at tage ca. 1 kg ekstra med fra udlandet. Der er ikke mange andre varer, hvor der kan spares ca. 50 kr. pr. kg. ved køb i udlandet. Det kan dog ikke udelukkes, at nogle bliver narret af, at der kun er 19 stk. i en tysk pakke, eller fordi de omregner forkert fra euro til danske kroner. Der kan også være nogen, der foretrækker mærker, der findes i den tyske butik, men måske ikke findes i deres lokale danske dagligvareforretning.

Yderligere fik salget en vis næring, da producenter og importørerne hævdede priserne i Danmark med 50 øre pr. pakke i sensommeren 2004 i Danmark, således at grænsehandelsbesparelsen steg til 1,85 kr. pr. pakke. Endelig er der nogle handlende, der tilbyder en gunstig omregningskurs. Erfaringerne viser imidlertid, at der trods en meget lille besparelse fortsat er nogen, der foretager betydelige indkøb, mens hovedparten undlader at købe.

Der er få oplysninger at støtte sig på vedrørende grænsehandelen i de billige lande i Syd- og Østeuropa og for det toldfrie salg. Det toldfrie salg inkluderer udover rejser ud af EU, også salg af enkelte pakker i EU (Scandlines sælger således én pakke uden afgift til "forbrug" ombord mellem Danmark og Sverige samt mellem Danmark og Tyskland). Salget på flyvetime inden for EU's ydre grænse synes at falde, men andre oplysninger peger i retning af uændret salg. Afgiftsnedsættelsen i Danmark burde trække i retning af lavere grænsehandel og færre personer, der grænsehandler, men der er også nogle, der benytter sig af muligheden for at medtage væsentligt større rationer efter 24-timers reglens ophævelse.

Det kan være svært at fastslå bruttovirkningen af de mange forskellige ændringer, der sker stort set samtidig, men i følgende tabel er det forsøgt.

Tabel VII.35: Udvikling i grænsehandelen med tobak

	Grænsehandel Tyskland	Grænsehandel "tax-free" priser	Grænsehandel cigaretter i alt	Grænsehandel røgtobak
	Mio. stk.			Mio. gram
Udgangspunkt 2002	450	450	900	475
Ændring: tysk af- giftsforhøjelse den 1. januar 2003	- 85	0	- 85	- 45 ¹⁾
Ændring: dansk avancestigning fra 2002 til 2003 ¹⁾ – ej billigcigaretter	+ 35	+/-25	+ 35	+ 25 ²⁾
Udgangspunkt før dansk afgiftsned- sættelse	400	450	850	455
Virkning: ophøret af 24-timers reglen	+ 450	+ 200	+ 650	+/- 20?
Udgangspunkt før ophøret af 24- timers reglen	850	650	1.500	475 ?
Virkning: nedsæt- telse af dansk afgift	- 400	- 200	- 600	0
Niveau efter ophø- ret af 24-timers reglen og nedsat dansk afgift	450	450	900	
	Mio. stk			Mio. gram
Grænsehandels følsomhed efter pr. kr. pr. pakke/20 gram	100,0	45,0	145	60
Grænsehandels- følsomhed pr. kr. pr. pakke/20 g.	47,5	33,3	81	60

1) Prisen stiger 7,44 i Tyskland på grund af højere afgift, mens prisen i Danmark steg 5,33 kr. pr. 200 gram på grund af højere avance for Escort, det mest solgte mærke.

Denne opgørelse svarer stort set til forventningerne ved vedtagelsen af den danske afgiftsreduktion. De største afvigelser er, at det ikke var forventet, at den danske avance for ”mærkevarer”-cigaretter ville stige, og at den gennemsnitlige avance ville falde på grund af fremgangen for de billige mærker. Blandt andet derfor er grænsehandelen med røgtobak overraskende stor.

I opgørelsen ovenfor er tilstedeværelsen af billige cigaretter ignoreret. Man skal dog være opmærksom på, at der også er billige mærker i andre lande.

Ophør af 24-timers reglen førte til, at dansk grænsehandel i udlandet blev meget mere følsom over for prisforskelle end tidligere. Det var derfor, det blev

langt mere hensigtsmæssigt at ændre på afgiften efter ophøret af 24-timers reglen end før.

Da der er sket så mange ting over en meget kort periode, kan det ikke afgøres med større sikkerhed, hvad følsomheden i grænsehandelen er nu.

Med en betydelig usikkerhed kan følsomheden i grænsehandelen skønnes til at være ca. 100 mio. stk. pr. kr. pr. pakke i prisforskel i forhold til Tyskland og ca. 45 mio. stk. pr. kr. pr. pakke i prisforskel i forhold til "tax-free", Syd- og Østeuropa samt andre lande.

Det vil sige, at en isoleret dansk stigning i prisen på 1 kr. pr. pakke vil føre til en vækst i den samlede grænsehandel på ca. 145 mio. cigaretter.

Afgiftsnedsettelsen den 1. oktober 2004 forventedes at føre til, at forbruget af cigaretter skulle stige med ca. 125 mio. stk.

Måske er forbruget steget endnu mere, jf. at billige mærker har fået et større marked, og prisen for cigaretter er i gennemsnit faldet med ca. 5 kr. pr. pakke fra slutningen af 2002 til omkring årsskiftet 2003/04. Hvis forbruget reagerer med samme følsomhed som antaget ved vedtagelsen af afgiftsnedsettelsen, skulle forbruget være steget med ca. 150 mio. stk. Da forbruget bestemmes residualt kan det endnu ikke konstateres med nogen form for sikkerhed, om forbruget er steget eller ej. Det beregnede forbrug steg i 2003, men det er i vid udstrækning "før det burde være steget" – altså før afgifts- og prisfald.

7.2 Udviklingen i hjemmerulning

Det tredje forhold, der var forventet at ville påvirke provenuvirkningerne ved lavere afgifter på cigaretter, var et forventet fald i omfanget af hjemmerulning.

Det var forventet, at hjemmerulningerne ville falde med ca. 600 mio. cigaretter. Der blev regnet med en besparelse bortset fra besvær på ca. 65 øre/cigaret og et besvær på 15 øre pr. cigaret. Det gav en nettogevinst ved hjemmerulning på ca. 50 øre før dansk afgiftsnedsettelse, når der blev taget hensyn til besværet.

Afgiftsnedsettelsen har reduceret nettogevinsten med ca. 40 pct. og bruttogevinsten med ca. 31 pct. Der blev regnet med, at hjemmerulningen ville blive reduceret med ca. 40 pct. af det hjemlige salg af rulletobak. Prisfaldet indtil årsskiftet 2003/04 ville yderligere reducere hjemmerulningen med ca. 10 pct. med disse antagelser om følsomhed.

Det er imidlertid ikke gået helt som forventet.

For det første var salget af rulletobak i Danmark lavere end forventet ved vedtagelsen af afgiftsnedsættelsen. Det skyldes først og fremmest, at grænsehandelen ikke faldt, selv om de tyske afgifter blev sat op, eller at den tyske afgiftsnedsættelse blev ædt op af danske avancestigninger, hvilket dog i sig selv skulle reducere hjemmerulning.

Omfanget af hjemmerulning med tobak købt med dansk afgift var således ca. 1300 mio. stk. i 2002.

Bruttogevinsten ved hjemmerulninger var ca. 65 øre før dansk cigaretafgiftsnedsættelse og prisfald, mens nettogevinsten efter besvær var på ca. 50 øre pr. stk.

Antallet af hjemmerullede cigaretter købt med danske afgifter faldt allerede gennem 2003 fra ca. 1.300 mio. stk. til ca. 1.175 mio. stk., og har nu nået et årligt niveau på ca. 950 mio. stk.

Med en meget betydelig usikkerhed synes omfanget af hjemmerulning med danske afgifter således samlet at være faldet med ca. 350 mio. stk. – eller 25-30 pct. – selv om den beregnede nettofordel er halveret, og bruttofordelen reduceret med ca. 38 pct.

Forskellen i prisen til en gennemsnitlig fabriksfremstillet cigaret er faldet med ca. 25 øre pr. cigaret, og alligevel er hjemmerulningen kun reduceret med ca. 350 mio. stk. eller ca. 14 mio. stk. pr. øre, forskellen er reduceret.

Det skal ses i sammenhæng med, at hjemmerulningerne netto faldt med 250-300 mio. stk. ved afgiftsforhøjelsen i 1996, hvor afgiftsforhøjelsen reducerede besparelsen med ca. 8 øre pr. cigaret, svarende til ca. 30 mio. færre hjemmerullede cigaretter pr. øres reduktion i prisforskel.

Ved afgiftsforhøjelsen 1991 faldt hjemmerulningerne med ca. 200 mio. stk. ved en indskrænkning i besparelsen ved afgiftsforhøjelsen på ca. 6,5 øre pr. stk., svarende til ca. 30 mio. stk. færre hjemmerullede cigaretter pr. øre.

Den tidligere fundne følsomhed var således ca. 30 mio. stk. færre hjemmerullede cigaretter pr. øre pr. stk., besparelsen blev indskrænket, mens følsomheden indtil nu alene har været på ca. det halve.

Ved den gamle følsomhed ville et fald i besparelsen på 20 øre pr. cigaret, svarende til afgiftsfaldet på cigaretter den 1. oktober 2003, føre til et fald i hjem-

merulningerne med ca. 600 mio. stk., som forudsat i bemærkningerne til lovforslaget, der satte cigaretafgiften ned.

Det kan fremføres, at billigcigaretterne er et tættere substitut til hjemmerullede cigaretter end fabriksfremstillede cigaretter. Det kan forklare, at faldet i hjemmerulningerne allerede sker igennem 2003 før afgiftsnedsættelsen, men virkningen er da fortsat for lille.

Der kan gives tre mere eller mindre sandsynlige forklaringer på, hvorfor omfanget af hjemmerulningerne ikke falder helt så meget som forudset.

For det første fås en anden kvalitet cigaretter ved hjemmerulning end fabriksfremstillede. De hjemmerullede har blandt nogle et ry for at være stærkere. Der er også ofte præferencer for at fortsætte med at ryge den tobak, man har vænnet sig til.

Der er især kvalitetsforskelle mellem de hjemmerullede uden filter ("Lucky Luke-metoden") og fabriksfremstillede uden filter, der i øvrigt fås i fortsat færre mærker.

Hvis dette er tilfældet, kan det forventes, at en dansk eller udenlandsk cigaretfabrikant før eller siden vil fremstille en type fabriksfremstillet cigaretter, der i smag og styrke ligger tættere op ad de hjemmerullede end de nuværende gængse mærker.

For det andet kan man ikke udelukke en vis irrationel adfærd. De tidligere høje følsomheder blev fundet ved stigninger i prisen på røgtobak, hvilket måske slår mere direkte ind i bevidstheden end fald i prisen på fabriksfremstillede cigaretter.

Den tredje forklaring kan være, at reaktionen er forsinket. Det taler erfaringerne ved 1996 og 2001 forhøjelsen imod.

Endelig synes der at være en mere effektiv markedsføring. Det er forbudt at reklamere for tobak, men det oplyses mere synligt, hvor mange cigaretter man kan fremstille af rulletobak. Skift fra salg i punge til salg i større dåser kan yderligere have ført til fald i enhedsprisen.

Det er endnu for tidligt at afgøre, hvilken af de mulige forklaringer eller kombination heraf, der er mest sandsynlig. At dømme udfra Tobaksindustrien synes det måske især at være, at reaktionen er forsinket og endnu ikke har vist sig fuldt ud.

Følsomheden ved forøgelser af prisforskellen kan derfor alene angives med et stort spænd på mellem 15 og 30 mio. færre hjemmerullede cigaretter, prisforskellen indskrænkes med 1 øre pr. stk. eller 20 øre pr. pakke.

Med disse iagttagelser, hvoraf især spørgsmålet om hjemmerulninger fortsat er usikkert, kan man herefter forsøge at genberegne virkningerne af ophør af 24-timers reglen og nedsættelse af afgiften på cigaretter den 1. oktober 2003.

7.3 Provenuvirkninger af afgiftsnedsættelsen den 1. oktober 2003

I bemærkningerne til lovforslaget om nedsættelsen af cigaretafgifterne, blev virkningen af afgiftsnedsættelsen den 1. oktober 2003 beregnet til ca. -145 mio. kr. og yderligere ca. -180 mio. kr. i engangseffekter, i alt ca. -325 mio. kr.

Det er som nævnt meget vanskeligt at iagttage kortsigtsforskydninger i det reelle salg ud fra provenuerne, men sandsynligvis var resultatet et mindre tab end forventet.

Sammenlignes hele 2002 med 2003, faldt tobaksafgiftsprovenuet kun med ca. 8 mio. kr., mens tabet for 4. kvartal var på ca. 327 mio. kr. Godtgørelserne af lagervarer var på henved 150 mio. kr. Da mindre grænsehandel i øvrigt også giver et større momsprovenu, er det overvejende sandsynligt, at provenutabet har været noget mindre end beregnet for 2003.

De langsigtede provenuvirkninger er vist i tabel VII.35 nedenfor.

Tabel VII.36: Provenuvirkning 2004 og frem af afgiftsnedsettelse den 1. oktober 2003 for cigaretter

	Oprindelige bemærkninger punktafgift	Oprindelige bemærkninger moms	Sandsynlig virkning punktafgift	Sandsynlig virkning moms
	Mio. kr.			
Ophør af 24-timers reglen	-625	-150	-625	-150
Nedsættelse af afgift efter ophør af 24-timersreglen	-1.050	-2	-1.050	-2
uændret mængde				
Virkning af ændret forbrug	+100		+100	
Ændret dansk grænsehandel	+475	+149	+480	+140
Virkning udenlandsk grænsehandel i Danmark	+10	+4	+20	+8
Mindre hjemmerulning	+183		+92	
Netto ændret adfærd	+759	+153	+692	+148
I alt netto ændrede satser	-291	+151	-358	+146
Ophævelse af 24 timers regel og lavere satser	-916	+1	-983	-4

Tabel VII.36 er opgjort i mio. kr. I den følgende tabel VII.37 er de tilsvarende mængdeændringer vist.

Tabel VI.37: Mængdeforudsætninger bag beregnede provenuvirkninger af afgiftsnedsættelsen for cigaretter den 1. oktober 2003

	Cigaretter i Danmark	Cigaretter i grænsehandel	Røgtobak i Danmark	Røgtobak i grænsehandel
	Mio. stk.		Mio. gram	
Udgangspunkt	.7200	850	1.300	475
Ophør af 24-timers reglen	-650	+650	0	0
Større forbrug	+125			
Mindre grænsehandel	+600	-600		
Større salg til udlændinge	+25			
Mindre hjemmerulning	+300		-300	
Niveau efter ophør af 24-timers reglen og nedsatte afgifter	7.600	900 ¹⁾	1.000	475

1) Af de 900 mio. stk. i grænsehandel er ca. 450 mio. stk. grænsehandel i "tax-free" lande mv.

Mens Skatteministeriet ved vedtagelsen af afgiftsnedsættelsen for cigaretter regnede med, at fjernelse af 24-timers reglen og nedsættelse af cigaretafgiften ville give et provenutab på i alt ca. 915 mio. kr., er vurderingen nu, at tabet har været på ca. 990 mio. kr. – altså ca. 75 mio. kr. eller ca. 10 pct. større provenutab end forventet.

Den væsentligste grund er, at hjemmerulningerne indtil nu har vist sig mere modstandsdygtige i forhold til mindre besparelse, end erfaringerne fra 1996 og 2001 tilsagde. Det forværrer resultatet med ca. 92 mio. kr. Den udeblivende reduktion i hjemmerulningen forklarer således mere end hele afvigelsen.

Der er en del andre afvigelser, der dog netto stort set udligner hinanden.

Således er salget til udlændinge sandsynligvis steget mere end tidligere lagt til grund. Der regnes nu med en vækst i salget til udlændinge på 25 mio. stk. mod tidligere det halve. Det giver et plus på ca. 14 mio. kr. i forhold til tidligere lagt til grund.

Det skal understreges, at de angivne forskelle stort set ligger indenfor usikkerheden, bortset fra den markant mindre effekt på hjemmerulningerne. Når der er gået længere tid, kan det ikke udelukkes, at den oprindelig forudsætte effekt realiseres. Det er først efter flere kvartalers erfaring, at det kan afgøres.

Mens staten har et vist provenutab ved afgiftsnedsættelsen har borgerne vundet et større beløb. Nedsættelsen af afgiften har derfor været særdeles gunstig for samfundsøkonomien.

Table VII.38: Samfundsøkonomisk virkning af ophævelse af rejsegodsrestriktionerne og afgiftsnedsættelsen for cigaretter i forbrugerpriser

	Staten	Borgerne	Helbreds- omkostninger for tredjepart	Netto sam- funds- økonomi
	Mio. kr.			Mio. kr.
Ophævelse af rejsegods- restriktioner	-970	+ 170		-800
Nedsættelse af dansk af- gift	-265	+ 1.415	-95	+1.055
I alt netto	- 1.235	+ 1.585	- 95	+ 255

Anm.: Angivet i forbrugerpriser. For at beregne faktorpriserne ganges med 0,8.

Mens staten i forbrugerpriser netto har tabt ca. 1.225 mio. kr. har borgerne vundet ca. 1.575 mio. kr. ved ophør af 24-timers reglen og nedsættelse af afgiftssatserne. Nedsættelsen af satserne har isoleret set gavnet samfundsøkonomien med ca. 1.055 mio. kr.

7.4 Betydning af faldende gennemsnitlig avance i Danmark

Indtil midten af 2002 gjaldt, at prisen på det mest solgte cigaretmærke, Prince, stort set, svarede til prisen for alle cigaretter i gennemsnit. Der var nogle cigaretter, der kostede 1 kr. pr. pakke mere, mens andre kostede ca. 1 kr. pr. pakke mindre, men i praksis gjorde det ikke nogen forskel, om man regnede med prisen i gennemsnit eller prisen for Prince.

Fra midten af 2002 har billige cigaretmærkerne fået en fortsat større markedsandel. Fra 4. kvartal 2003 kom der en kraftig vækst i de billige cigaretters markedsandel. Ved årsskiftet 2003/04 havde de billige mærker fået en markedsandel på ca. 20 pct.

De mest solgte billigmærker er ca. 6 kr. billigere pr. pakke end almindelige Prince. I gennemsnit kostede cigaretter ca. 28,50 kr. pr. pakke i 4. kvartal 2003 og 1. kvartal 2004 eller ca. 1 kr. pr. pakke mindre end Prince, mens gennemsnitsprisen i 2. kvartal 2004 er ca. 1,75 kr. mindre pr. pakke end for Prince, idet billige cigaretmærkers markedsandel i denne periode nærmer sig 30 pct.

I sensommeren 2004 har de fleste cigaretmærker i Danmark fulgt Princes prisstigning på 50 øre pr. pakke. Men netto er forbrugerpriserne for 20 ciga-

retter stadig faldet med ca. 1,50 kr. i gennemsnitligt i løbet af to år på grund af lavere gennemsnitlige avancer.

Avancefaldet blev som før nævnt forstærket efter den danske afgiftsnedsættelse. Sammensætningen af afgiftsnedsættelsen (udelukkende reduktion af stykafgift og uændret værdiafgift) medførte også, at de billigste mærker faldt relativt mest i pris.

De afledte effekter af, at avancerne er faldet med i gennemsnit 1,50 kr. pr. pakke, svarende til 7,5 øre pr. cigaret er beregnet og vist i følgende tabel.

Tabel VII.39: Betydning af faldende gennemsnitlig avance i Danmark

	Fabriksfremstillede cigaretter	Grænsehandel cigaretter	Dansk røgtobak til hjemmerulning ³⁾	Røgtobak grænsehandel
	Mio. stk.		Mio. gram	
Udgangsniveau efter dansk afgiftsnedsættelse og ophør af 24-timers reglen	7.600	900	1000	475
Større forbrug	+50			
Mindre grænsehandel	+225	-225		
Billige cigaretmærker i andre lande	-150	+150		
Større salg til udlandinge	+10			
Mindre hjemmerulning ¹⁾	+115		-115	
Niveau efter dansk avance fald	7.850	825 ²⁾	885	475

1) Ved beskeden følsomhed.

2) Heraf ca. 400 mio. stk. i forhold til Tyskland og ca. 425 mio. stk. "tax-free".

3) eksklusiv ca. 400 mio. gram til piberygning

I beregningerne er det forudsat, at billige cigaretmærker er lige så tætte substitutter til grænsehandel og hjemmerulning som dyre cigaretter. Det skal bemærkes, at avancefaldet er sket over et længere stykke tid.

Det kan fremføres, at billige cigaretter burde være tættere substitutter til grænsehandels cigaretter end dyre cigaretter, idet det kunne formodes, at grænsehandel og billige cigaretter især blev efterspurgt af de mest prisbevidste. Modsat kan det fremføres, at de samme billige mærker ikke sælges i alle lande, hvilket kan gøre det sværere at finde et foretrukket billigt mærke i udlandet. En ryger, der foretrækker et bestemt billigt mærke, vil derfor nødvendigvis ikke lade sig påvirke af udbudet af andre billige mærker i udlandet. Fremkomsten af ukendte billigmærker i Tyskland vil således ikke fremme

grænsehandelen i videre udstrækning, medmindre forbrugeren er helt ligeglad med, hvad der ryges.

Endelig er det usikkert, om forbrugerne også udvikler loyalitet overfor de nye billigcigaretter.

Det kan således ikke entydigt afgøres, om billigcigaretter er tættere substitut eller ej til grænsehandel end dyrere cigaretter.

Selv om forudsætningen er usikker, vil det blive lagt til grund, at grænsehandelen bestemmes af den gennemsnitlige pris uanset spredningen af priserne for forskellige mærker.

En del af cigaretafgiften er afgift af værdien. Ved lavere avance falder værdien og dermed også afgiften pr. cigaret. Der bliver imidlertid solgt flere stk.

Provenuvirkningen af det gennemsnitlige avancebetingede prisfald på ca. 1,50 kr. pr. pakke er vist i følgende tabel.

Table VII.40: Provenuvirkning af fald i avancen på 1,50 kr. for 20 stk.

	Punktafgift	Moms
	Mio. kr.	
Virkning ved uændret mængde	- 120	-
Virkning større forbrug	+ 35	
Virkning mindre grænsehandel	+ 170	+ 55
Virkning større salg til udlændinge	+ 10	+ 2
Mindre hjemmerulning	+ 30	0
Netto provenuvirkning	+ 125	+ 57

Som det ses af tabellen, vinder staten ubetinget afgiftsindtægter ved, at avancen på cigaretter falder. Afgiften pr. cigaret falder, men mængdeændringerne fører til større gevinster.

Det er ikke overraskende, at nedsat avance fører til et bedre resultat for afgiftsindtægterne. En nedsættelse af cigaretafgiften har i forvejen en høj selvfinansieringsgrad, og når nedsættelsen først og fremmest finansieres ved en lavere avance betalt af producenten, vil nettoeffekten være endnu mere gunstig for statskassen.

Cigaretter er dog en overskudsgivende virksomhed for den danske producent. Den danske producent har ved uændret mængde tabt ca. 300 mio. kr., hvis der i øvrigt er brugt tobak af samme kvalitet. Når man regner tabt selskabsskat

mv. med, vil nettoresultatet sandsynligvis fortsat være gunstigt for statskassen, men der kan ikke indenfor usikkerheden udelukkes neutralitet.

Forbrugerne har dog været sikre vindere med en gevinst på ca. 575 mio. kr.

Afgiften for de billigste cigaretter overgår stadig de sundhedsmæssige omkostninger.

Samfundsøkonomisk har de lavere avancer på cigaretter således givet en stor gevinst.

Med den større spredning i priserne, er der kommet flere elementer ind i overvejelserne. Der er ikke længere kun én dominerende kvalitet men en vifte af forskellige kvaliteter, og spredningen fanges ikke helt op ved kun at se på gennemsnittet.

Efter introduktionen af billige cigaretmærker og dansk prisstigning fra august 2004, kan markedet for cigaretter måske forsøges sammenfattet i, at prisen i Danmark i gennemsnit er 28 kr. pr. pakke – hvoraf ca. to tredjedele sælges til priser omkring 30 kr. pr. pakke, og ca. en tredjedel sælges omkring 24 kr. pr. pakke. Der er tale om en forenkling, da der sælges til flere forskellige priser.

7.5 Tyske afgiftsforhøjelser og danske overvejelser

Efter længere tids diskussion internt i den tyske regering, mellem regeringspartierne og oppositionspartierne, samt mellem Forbundsdag og Forbundsråd, vedtog den tyske Rigsdag i slutningen af 2003 at forhøje tobaksafgifterne i tre trin. For cigaretter bliver forhøjelsen i alt på ca. 5,50 kr. pr. pakke mod oprindeligt foreslået ca. 6,90 kr. pr. pakke og overvejet ca. 7,50 kr. pr. pakke.

Forhøjelserne får også virkning senere end oprindeligt foreslået.

I følgende tabel er vist virkningerne af de tyske forhøjelser.

Tabel VII.41: Tyske afgiftsstigninger

	Vedtagne tyske priser på cigaretter ved samme avance før som efter stigningerne (mærkevare)	Vedtagne tyske priser på røgtobak ved samme avance før som efter stigningerne (mærkevare) (Escort)	Vedtagne tyske priser på røgtobak ved samme avance før som efter stigningerne (billigvare) (Pontiac)
	kr. pr. 20 stk. eller 20 gram		
Tysk pris før den 1. marts 2004	25,03	11,12	8,91
Fra 1. marts 2004	26,68	12,21	9,94
Fra 1. dec. 20 04	28,63	13,23	11,01
Fra 1. sep. 2004	30,59	14,25	12,04
<i>Samlet stigning</i>	<i>5,56</i>	<i>3,13</i>	<i>3,13</i>
Faktisk tysk pris efter 1. marts 2004	28,23	12,26	9,50
Stigning marts 2004	1,65	1,09	0,97
Stigning dec. 20 04	1,95	1,02	1,07
Stigning sep. 2004	1,96	1,02	1,03
Faktisk stigning marts 2004	3,20	1,14	0,59
<i>Forventet pris dec. 2004 ved samme avance i Tyskland som nu eller nu annonceret</i>	<i>30,00</i>	<i>13,41</i>	<i>10,60</i>
Forventet pris sep. 2005 ved samme avance i Tyskland som nu	32,00	14,25	12,00
Dansk pris nu	30,00	19,03	17,00

Samlet set sættes afgiften på cigaretter op i Tyskland svarende til ca. 5,50 kr. pr. pakke, hvis afgiften væltes 100 pct. over i højere priser. Den første forhøjelse ville betyde en prisstigning på 1,65 kr. pr. pakke ved uændret pris uden afgift til ca. 26,75 kr. pr. pakke.

Samtidig er den tyske avance imidlertid sat op, således at prisen steg til i alt ca. 28,25 kr. pr. pakke ved en kurs på 7,45 kr. og ca. 28,05 ved en kurs på 7,4 for 1 euro.

Hvad prisen vil blive til december, hvor andet trin af afgiftsændringerne træder i kraft er uvist, men sandsynligvis vil prisen stige til omkring 30 kr. pr. pakke – svarende til dansk niveau. Det kan dog ikke udelukkes, at afgiften

ikke overvæltet fuldt ud. Af hensyn til automatsalg tilstræbes en rund pris. Det kan også opnås ved at variere antallet af cigaretter i pakkerne. Fastholdes de tyske afgiftsstigninger, vil prisen fra september 2005 blive højere i Tyskland end i Danmark, med mindre den danske avance stiger stærkere end den tyske. Ved en pris på 3,7 euro for 19 stk. vil prisen være ca. 29,00 kr., ved 3,8 euro for 20 stk. vil prisen blive ca. 29,80 kr. for 20 stk., og ved en pris på 3,9 euro for 20 stk. vil prisen blive ca. 30,60 kr. for 20 stk.

Der hersker dog usikkerhed, om de tyske afgiftsstigninger fastholdes og ligeledes om, i hvilket omfang de yderligere tyske stigninger bliver overvæltet mere eller mindre end 100 pct. i forbrugerpriserne.

Usikkerheden skal ses i lyset af, at de tyske stigninger i første omgang førte til et provenufald. Da afgiftsforhøjelsen var annonceret i god tid har der dog kunnet hamstres, og det er ikke sikkert, at afgiftsforhøjelsen i Tyskland vedvarende vil give underskud.

I det følgende bliver der regnet på virkningen under forudsætning af, at den tyske pris bliver ca. 30 kr. fra december 2004 og ca. 32 kr. pr. pakke Prince fra 1. september 2004.

Udover afgiftsstigninger for cigaretter stiger afgiften på røgtobak også – både for tobak til piberygning og hjemmerulning.

Der kommer en ny situation, når eller hvis den tyske afgift overhaler den danske afgift på cigaretter. Så længe afgiftsforskellen var i tysk favør og blev indskrænket, har der kunnet regnes med, at salget af cigaretter steg med ca. 100 mio. stk. pr. kr. pr. pakke, priserne ændredes, på grund af skift i danskeres grænsehandel i Tyskland. Denne følsomhed er den gældende efter ophør af 24-timers reglen.

Når Tyskland når dansk niveau og overhaler Danmark, vil danskeres grænsehandel i Tyskland ophøre, men tyskerne vil eventuelt begynde at handle i Danmark. Det vil især gælde, hvis de tyske billigmærker også vil blive markedsført i Danmark. Da den tyske detailavance på cigaretter er højere end den danske, vil tyske billigmærker kunne blive relativt billige i Danmark.

De danske erfaringer efter den tyske afgiftsforhøjelse 1. marts 2004 er, at der er få, der køber store mængder, selv om besparelsen pr. pakke er beskeden.

Befolkningstætheden syd for den dansk-tyske landegrænse er større end nord for grænsen. Ved samme prisfølsomhed i begge lande skulle der derfor alt andet lige komme større tysk grænsehandel end dansk grænsehandel ved samme prisforskel. Selv om de danske erfaringer er, at der fortsat grænsehandles i

Tyskland selv ved en lille prisforskel, kan det måske skyldes, at adfærdsændringen er træg. Der er derfor ekstra usikkerhed i vurderingen af virkningerne af afgiftsændringer, når priserne er tæt på hinanden i Danmark og Tyskland. Med disse forbehold kan virkningerne af de tyske ændringer beregnes.

Det er dog indtrykket, at der skal en vis prisforskel til for at sætte en grænsehandel i gang. Der er en række "sunk cost" og faste omkostninger, der gør, at det kræver en sikker forventning om en vis tysk handel, før det kan betale sig for producenter og detailhandel at satse på en egentlig tysk grænsehandel i Danmark. Blandt andet skal handelen tilpasse de mærker, udlændinge foretrækker.

Der er derfor forsigtigt regnet med, at tyskernes grænsehandel i Danmark vil udgøre ca. 35 mio. stk. for hver kr. pr. pakke, tyskerne kan spare i Danmark, mens danskere, der har vænnet sig til at foretage billige indkøb i Tyskland vil ændre deres indkøb i Tyskland med ca. 100 mio. stk. pr. kr., prisforskellen ændres. De 35 mio. stk. er sandsynligvis for meget på helt kort sigt og ved små prisforskelle, men alt for lidt ved store prisforskelle, især på lidt længere sigt.

Tabel VII.42: Mulige effekter af tyske afgiftsstigninger

	Dansk salg af fabriksfremstillede cigaretter	- heraf til udlændinge	Dansk grænsehandel cigaretter i Tyskland	Dansk grænsehandel cigaretter "tax-free"	Dansk salg af grovtskåret røgtobak	Dansk salg af fintskåret røgtobak	Dansk grænsehandel røgtobak
	Mio. stk.						
Udgangspunkt 2004 efter dansk nedsættelse ophør af 24-timers reglen samt større andel billig cigaretter	7.850	85	400	425	635	650	475
Tysk stigning 1. marts 2004 cigaretter	+325		-325				
Tysk stigning 1. marts 2004 røgtobak					+20	+45	-65
<i>Niveau efter marts 2004</i>	8.175	85	75	425	655	695	410
Tysk stigning 1. december 2004 cigaretter	+110	+35	-75				
Tysk stigning 1. december 2004 røgtobak					+20	+40	-60
<i>Niveau efter 1. december 2004</i>	8.285	120	0	425	675	735	350
Tysk stigning 1. september 2005	+70	+70			+20	+45	-65
<i>Niveau efter 1. september 2005</i>	8.355	190	0	425	695	780	285

Ved fuld gennemførelse af de tyske stigninger vil danskeres grænsehandel i Tyskland være elimineret, og tyskerne (og andre) vil i et vist omfang grænsehandle i Danmark. Omfanget vil dog være mindre end den danske grænsehandel i udlandet.

Dansk grænsehandel med røgtobak fra Tyskland vil blive reduceret med ca. 40 pct.

De statsfinansielle virkninger af tyskernes forhøjelser er gunstige for Danmark.

Tabel VII.43: Effekter på de offentlige finanser i Danmark ved tyske afgiftsstigninger

	Punktafgift	Moms
<i>1. marts 2004:</i>	Mio. kr.	
Cigaretter dansk grænsehandel	+ 260	+ 80
Røgtobak dansk grænsehandel	+ 30	+ 10
<i>1. december 2004:</i>		
Cigaretter dansk grænsehandel	+ 60	+ 20
Røgtobak dansk grænsehandel	+ 25	+ 10
Cigaretter Tyskland	+ 30	+ 10
<i>1. september 2005:</i>		
Cigaretter dansk grænsehandel	+ 0	+ 0
Røgtobak Dansk grænsehandel	+ 30	+ 10
Cigaretter tysk grænsehandel	+ 55	+ 20
I alt	+ 490	+160

De samlede virkninger af de tyske forhøjelser er således en gevinst for den danske statskasse på ca. 650 mio. kr. Heraf kommer ca. 535 mio. kr. fra mindre dansk grænsehandel. Der er en vis usikkerhed om denne virkning, men ikke stor. Yderligere kommer der ca. 115 mio. kr. på grund af tysk grænsehandel i Danmark. Der er en meget stor usikkerhed om dette tal begge veje.

Der hersker også usikkerhed om, hvorvidt de kommende tyske stigninger vil blive gennemført, herunder om hvorvidt avancerne i Tyskland vil blive reguleret op eller ned. Den første stigning er dog gennemført med en beregnet provenugevinst for Danmark på ca. 380 mio. kr. Annulleringer eller ændringer af de følge to trin kræver en lovændring i Tyskland.

8. Virkninger af afgiftsændringer på tobaksvarer

Der er større usikkerhed ved beregningerne af virkningerne af ændringer af afgifterne på tobak end normalt.

Det skyldes, at der i løbet af meget kort tid er sket og stadig sker store omvæltninger på tobaksmarkedet:

- Tysk afgiftsforhøjelse den 1. januar 2003.
- Introduktion og kraftig vækst i markedsandele for billiggigaretter i Danmark og andre lande
- Dansk afgiftsnedsættelse pr. 1. oktober 2003.
- Bortfald af 24-timers reglen den 1. januar 2004.

- Tyske afgifts- og avanceændringer.

Tobaksmarkedet i Danmark har således ikke fundet et naturligt leje endnu. Desuden er statistikkerne for kortsigtsudviklingen som tidligere nævnt præget af en række usikkerheder og engangseffekter.

Når der i det følgende præsenteres beregninger af virkningerne, skal man hele tiden være opmærksom på usikkerheden. Usikkerheden er søgt illustreret ved, at der også er foretaget følsomhedsberegninger. Disse beregninger vil kunne afsløre, om konklusionerne er robuste eller kritisk afhænger af de usikre forudsætninger.

Det centrale regnestykke vil tage udgangspunkt i beregnede virkninger for 2005 under forudsætning af, at den tyske afgift stiger som vedtaget den 1. december 2004.

Der vil dog også blive præsenteret et regnestykke for 2006 under forudsætning af, at den sidste tyske stigning gennemføres, til illustration af hvilken forskel det gør på resultatet.

Ovenfor er det med udgangspunktet i 2002 beregnet, hvilke konsekvenser de mange ændringer har haft og forventes at få for markedet.

Udgangspunktet for tobaksmarkedet er herefter som følger for 2005.

Tabel VII.44: Udgangspunktet for tobaksmarkedet 2005

	kr. pr. 20 stk.
2/3 Pris danske dyre cigaretter	30
1/3 Pris danske billige cigaretter	24
Gennemsnitspris Danmark	28
5/6 Pris tyske dyre cigaretter	30
1/6 Pris tyske billige cigaretter	24
Gennemsnitspris Tyskland	29
Gennemsnitspris "tax-free", Øst- og Sydeuropa	19
Dansk pris røgtobak til hjemmerulning 20 stk.	19
Dansk pris med cigarethylster hjemmerullet	21
Tysk pris røgtobak til hjemmerulning	13,25
	Øre pr. stk.
Dansk cigaretafgift i gennemsnit	78,6
Dansk afgift på hjemmerullet cigaret med hylster i gennemsnit	48,0

Tobaksmarkedet forventes at være som følger:

Tabel VII.45: Tobaksmarkedet 2005

	Cigaretter	Finskåren røgto- bak	Groft skåret røg- tobak
	Mio. stk.	Mio. gram	
Dansk salg med afgift	8.300	725	675
- salg til udlændinge	- 125	-x	-x
= Salg i Danmark til dansk afgift	8.175	725	675
+ Grænsehandel i Tyskland	0	350	
+ Grænsehandel "tax-free", Syd og Østeuropa	+ 425	+ y	+ y
= <i>Beregnet dansk forbrug</i>	<i>8.600</i>	<i>1.075</i>	<i>675</i>
- heraf pibetobak			400

Som det ses er det lagt til grund, at danskeres forbrug af cigaretter er på ca. 9.950 mio. stk. eksklusive forbrug i udlandet og eksklusive udlændinges forbrug i Danmark og eksklusive forbrug af egentlig smuglede cigaretter. Omkring 13-14 pct. af danskeres cigaretforbrug bringes til veje enten gennem grænsehandel eller hjemmerulning. Det samlede cigaretforbrug, der lægges til grund, er måske lidt i underkanten, jf. at det beregnede cigaretforbrug i 2002, der er udgangspunktet for skaleringen af markedet, var usædvanligt lavt.

Tabel VII.46: Reaktion på forbrug, grænsehandel og hjemmerulning som følge af isolerede danske prisændringer

	Pr. krone ekstra dansk pris for 20 stk. cigaretter	Pr. krone ekstra dansk pris for 20 gram røgto-bak
	Mio. stk.	Mio. gram
Forbrug af cigaretter mv.	- 31	- 5
Grænsehandel i Tyskland nu, hvis dansk pris bliver højere end tysk pris og erindring og tyskstruktur fortsat er intakt samt ved større forskelle	+ 100	+ 60
Grænsehandel i Tyskland senere, hvis dansk pris bliver højere end i Tyskland og	+ 35	+ 60
Grænsehandel "tax-free", Øst- og Sydeuropa	+ 45	+ 0
Tysk og anden udenlandsk grænsehandel i Danmark nu, hvis dansk pris er lavere end tysk og besparelse ved køb i DK er beskeden (efter en vis tid)	+35+10	+ 0
Tysk grænsehandel i Danmark ved større prisforskel i dansk favør og tid til at etablere handel	+100+5	+ 0
Ændring af prisforskel mellem hjemmerulning og fabriksigaretter	-75-150	75-150

Som det ses, er der anvendt forskellig følsomhed med hensyn prisforskellenes virkning på den dansk tyske grænsehandel.

Hvis man nu, hvor den tyske infrastruktur med hensyn til udbud af cigaretter til danskere fortsat er intakt, og hvor danskere har en forhåndsformodning om, at cigaretter er billigere i Tyskland, gjorde cigaretter billigere i Tyskland med 1 kr. pr. pakke, ville det give anledning til en ekstra grænsehandel på 100 mio. stk. Hvis man imidlertid senere, hvor distributionskanalerne for de mærker danskere ryger, ikke længere er intakt, skaber en besparelse på 1 kr. pr. pakke, vil det kun give anledning til, at ca. 35 mio. stk. vil blive grænsehandlet, hvis besparelsen er beskeden – under et par kroner pr. pakke. Er besparelsen større over 2-3 kr. pr. pakke, vil der imidlertid ske en meget stor stigning, når man bevæger sig udover det ukendte kritiske punkt.

Tilsvarende for tyskernes indkøb i Danmark. Hvis der højst er et par kroner pr. pakke at spare i Danmark, vil der blive grænsehandlet ca. 35 mio. stk. pr. krone i besparelse ved køb i Danmark. Ved større prisbesparelser vil tyskerne altid forvente at kunne spare ved køb i Danmark og et langt større antal butikker vil være forsynet med mærker, tyskerne ryger. Når denne "ketchup"-

effekt indtræder ved en ukendt kritisk besparelse, vil tyskerne lavt sat grænsehandle ca. 100 mio. stk. cigaretter i Danmark pr. krone i besparelse. (Ketchup effekt er populærbetegnelsen for en ikke kontinuert reaktion. For en ny flaske ketchup vil der ikke komme noget ud af flasken selv om den vendes på hovedet. Et let slag i bunden har heller ingen effekt, men hele indholdet flyder ud, ved et ukendt kraftigere slag)

Disse kritiske punkter kendes ikke, men er i beregningerne i det følgende sat til 2,5 kr. pr. pakke.

Altså tysk besparelse ved køb i Danmark 1 kr. pr. pakke giver – efter et vist stykke tid – en grænsehandel til tyskerne på 35 mio. stk. 2 kr. pr. pakke giver et salg til tyskerne på 70 mio. stk., men 3 kr. pr. pakke giver et salg til tyskerne på 300 mio. stk.

En tilsvarende sammenhæng er der formentlig for danskere, når først danskere har vænnet sig til, at der ikke er noget at spare ved køb i Tyskland. Men med de tidligere besparelser i frisk erindring ligger det kritiske punkt sandsynligvis lavere.

Der vil dog i beregningerne blive forudsat, at danskere har vænnet sig af med at forvente billige indkøb i Tyskland. Dette er en urealistisk forudsætning nu, men vil måske blive realistisk et stykke ind i 2005.

I følgende tabel er vist virkningerne af at ændre på tobaksafgiften, idet afgifterne på røgtobak ændres i samme takt som afgiften på cigaretter.

Tabel VII.47: Virkninger på salg mv. af tobak ved ændringer i de danske afgifter under en række forudsætninger

Pris Prince	Dansk forbrug cigaret.	Udlændinges køb i Danmark cigaret.	Dansk køb i Tyskland cigaret.	Dansk køb "tax-free" cigaret.	Dansk salg cigaret.	Dansk salg røgtobak	Dansk køb røgtobak i Tyskland	Nettoprovenu ¹⁾	Samfundsøkonomi ¹⁾	Grænsehandel
kr. pr. 20 stk.	Mio. stk.				Mio. gram		Mio. kr.			
36	8.413	30	500	695	7.248	1.010	710	+713	-1293	1.220
35	8.444	40	400	650	7.434	1.075	650	+565	-1039	993
34	8.475	50	300	605	7.620	1.140	590	+580	-796	765
33	8.506	60	70	560	7.936	1.205	530	+638	-416	349
32	8.538	70	35	515	8.058	1.270	470	+441	-269	216
31	8.569	80	0	470	8.179	1.335	410	+228	-130	83
30	8.600	125	0	425	8.300	1.400	350	0	0	0
29	8.631	170	0	380	8.421	1.465	290	-244	+120	-83
28	8.663	410	0	335	8.738	1.530	230	-315	+419	-165
27	8.694	520	0	290	8.924	1.595	170	-541	+568	-248
26	8.725	630	0	245	9.110	1.660	110	-789	+701	-330
25	8.756	740	0	200	9.296	1.725	50	-1.059	+818	-413

I tabellen er der taget udgangspunkt i prisen på Prince til nu 30 kr. pr. 20 stk. (med billige cigaretter gennemsnitspris 28 kr. for 20 stk.). Der er beregnet virkning af afgiftsforhøjelser og afgiftsnedsættelser, der ændrer prisen med 1 kr. pr. pakke.

Der er vist virkninger af at nedsætte prisen med indtil 5 kr. pr. pakke, selv om Danmark højst vil kunne nedsætte prisen for Prince med ca. 2,50 kr., hvis EU's minimumsafgiftsregler skal overholdes. Nedsættelser udover 2 kr. pr. pakke er således kun vist for at illustrere mekanikken i regnestykkerne.

Afgiftsændringer vil påvirke salget af cigaretter ad fire kanaler.

Forbruget, og grænsehandelen i Sydeuropa er forudsat at ændres lineært med ændringer i den danske pris. For udlændinges herunder tyskernes indkøb i Danmark samt for danskeres grænsehandel i Tyskland er der også forudsat linearitet, men der sker et skifte i grænsehandelens følsomhed, når prisforskellen bliver på over 2 kr. pr. pakke. Dette kritiske punkt er ukendt.

Man kan således ikke vide, om det kritiske punkt er ved f.eks. 2,50 kr. eller f.eks. 1,50 kr. Der er formentligt også et kritisk punkt i forhold til grænsehandelen til syd- og østeuropæiske priser, men dette punkt er helt ukendt.

Sættes afgiften således op med 1 kr., mistes et dansk salg på ca. 121 mio. cigaretter og 65 mio. gram røgtobak. Grænsehandelen stiger ca. 83 mio. kr.

Sættes afgiften op med 2 kr. pr. pakke, mistes yderligere ca. 121 mio. cigaretter og 65 mio. gram røgtobak.

Sættes afgiften op med 3 kr. pr. pakke, mistes yderligere ca. 122 mio. cigaretter og 65 mio. gram.

Sættes afgiften op med 4 kr. pr. pakke, mistes yderligere ca. 316 mio. cigaretter og yderligere 65 mio. gram røgtobak.

Afgiftsstigningen fra 33 kr. pr. pakke til 34 kr. pr. pakke giver således underskud for staten.

Som nævnt ved man ikke, hvor dette ketchupeffekt-punkt er. Hvis afgifterne ændres nu eller inden for kort tid, ligger punktet sandsynligvis noget lavere end 33-34 kr. pr. pakke – måske på 31-32 kr. pr. pakke. Ketchupeffekten i forhold til "tax-free" mv. køb er ikke forsøgt indregnet, men effekten kan principielt opstå ved selv meget små stigninger. Det kan også være, at staten er heldig, så effekten først opstår ved prisstigninger på f.eks. 5 kr. pr. pakke.

Omvendt kan staten være uheldig, at ketchupeffekten sætter ind ved uændrede danske priser – f.eks. når overgangsordningerne for de nye EU-lande udløber om ca. 4 år.

Den eneste måde at finde ”ketchuppunktet” på er, hvis der foretages et eksperiment, altså gradvist sætter afgiften op. Når punktet så er fundet, kan staten imidlertid ikke rulle eksperimentet tilbage igen, men må foretage en stor ned-sættelse for at få standset ketchupstrømmen. Det hindrer EU’s minimumsaf-gifter imidlertid.

Hvis staten er heldig, og ketchupeffekten ikke indtræffer ved f.eks. at nøjes med en afgiftsstigning svarende til 1 kr. pr. pakke, vil staten få en nettogevinst på ca. 230 mio. kr., mens samfundet vil miste netto ca. 130 mio. kr., og græn-sehandelen vil stige med ca. 83 mio. kr. En forhøjelse af cigaretafgiften paral-lelt med en stigning i afgiften på røgtobak er således en dyr måde at skaffe provenu for staten. Omkostningen pr. marginal provenukrone er ca. 56 øre i heldigste fald. Når ketchuppunktet nås, er marginalomkostningerne uendelig store.

Næste kr. pr. pakke prisen sættes op (fra 31 til 32 kr. pr. pakke) vil give ekstra 213 mio. kr. til staten, men ekstra tab på 139 mio. kr. for samfundet (om-kostning 65 pct.)

Den tilsvarende ketchupeffekt i forhold til Tyskland er i tabellen forudsat at indtræffe, når Danmark øger et afgiftsfald fra 1 til 2 kr. Hvis der også blev taget hensyn til den tyske stigning i september 2005, vil man til den tid være lige omkring ketchuppunktet i forhold til Tyskland, altså at selv en minimal yderligere tysk stigning eller et minimalt dansk fald kan få sat tyskernes grænsehandel i Danmark i system.

Provenuvirkningen er sammensat af mange forskellige komponenter.

I følgende tabel er vist provenuvirkningen af ændringerne i afgifterne.

Tabel VII.48: Provenuvirkningen af afgiftsændringer på tobak

Pris for Prince	Provenu ved uændret adfærd	Provenu ændret forbrug	Provenu ændret grænsehandel	Provenu ændret udenlandsk grænsehandel	Punkt-afgift i alt	Moms uændret adfærd	Moms ændret dansk grænsehandel	Moms ændret udenlandsk handel	Moms i alt	Netto provenu	- heraf røgtobak
kr. pr. pakke	Mio. kr.										
36	+2.328	-214	-1035	-98	981	8	-244	-32	-269	713	22
35	+1.940	-171	-808	-83	877	6	-199	-28	-220	656	31
34	+1.552	-131	-598	-71	752	5	-153	-24	-172	580	35
33	+1.164	-94	-287	-59	725	4	-70	-20	-86	638	34
32	+776	-60	-171	-48	498	3	-43	-17	-57	441	28
31	+388	-28	-66	-37	256	1	-17	-13	-28	228	17
30	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
29	-388	+25	+58	+34	-271	-1	+17	+12	+27	-244	22
28	-776	+48	+107	+201	-420	-3	+33	+74	+105	-315	49
27	-1.164	+68	+148	+263	-685	-4	+50	+99	+145	-541	81
26	-1.552	+85	+180	+316	-971	-5	+66	+121	+182	-789	119
25	-1.940	+99	+204	+361	-1.277	-6	+83	+141	+218	-1059	161

Pr. krone afgiften på cigaretter og røgtobak stiger pr. pakke, vil staten vinde ca. 390 mio. kr. ved uændret adfærd.

Adfærden ændres. Ved mindre ændringer (uden ketchupeffekt), vil der blive tabt ca. 160 mio. kr. af bruttoeffekten på grund af adfærdsændringer. Det svarer til ca. 41 pct. for den første krone. For næste kr. pr. pakke tabes ca. 45 pct. etc. indtil ketchupeffekten opstår. Her vil der tabes provenu ved en yderligere forhøjelse. Det skal også bemærkes, at forhøjelser for røgtobak også selv uden ketchupeffekt vil begynde at give provenutab men ved større forhøjelser. Man skal dog være opmærksom på, at hvis røgtobak ikke er med, vil der komme et tab på grund af flere hjemmerulninger.

I tabellen ovenfor er afgiften sat op både for cigaretter og røgtobak. I følgende tabel er vist virkningen ved en forhøjelse med 1 kr. pr. pakke opdelt på røgtobak og cigaretter.

Tabel VII.49: Provenuvirkning af en forhøjelse af dansk afgift med 1 kr. pr. pakke¹⁾

	Cigaretter ²⁾	Røgtobak ³⁾	I alt
	Mio. kr.		
Uændret mængde punktafgift	+332	+56	+388
Ændret forbrug punktafgift	-26	-3	-28
Ændret grænsehandel punktafgift	-37	-29	-66
Ændret salg til udlændinge punktafgift	-37	0	-37
<i>I alt punktafgift</i>	232	25	256
Moms uændret adfærd	+1	0	+1
Moms ændret grænsehandel	-9	-8	-17
Moms ændret grænsehandel udlændinge	-13	-0	-13
Moms netto	-21	-8	-28
Netto provenu	211	17	228
Ændret adfærd	-122	-39	-161
	Pct.		
Ændret adfærd i pct. af umiddelbart provenu	37	70	41

1) under forudsætning af, at tysk Prince-pris er 30 kr. pr. pakke som forventet den 1. december 2004.

2) Ved dansk afgiftsforhøjelse på 1 kr. pr. 20 stk.

3) Ved dansk afgiftsforhøjelse på 1 kr. pr. 20 gram.

Som det ses af tabellen er adfærdsvirkningernes andel af bruttoprovenuvirkningen større for røgtobak end for almindelige cigaretter under forudsætning af en parallel forhøjelse. Det gælder i det mindste, når man ikke er i nærheden af det ukendte kritiske punkt. Røgtobak er især følsomt over for ændret grænsehandel.

Man vinder imidlertid ikke nødvendigvis ved at lade være med at tage røgtobak med ved en eventuel forhøjelse. En stigning i grænsehandelen med røgtobak undgås, men modsat kommer der en forvridding i form af flere hjemmerulninger.

Ved lidt større stigninger bliver cigaretter mere følsomme overfor skift i grænsehandelen, da danskere da vil begynde grænsehandel i Tyskland igen.

8.1 Samfundsøkonomiske virkninger af ændrede tobaksafgifter

Afgiftspolitikken for tobak er styret af flere samfundshensyn, herunder sundhedspolitiske.

Forbrug af tobak kan give helbredsskader. Man kan argumentere for, at det er det øvrige samfund uvedkommende, hvordan den enkelte borger ryger. Ved fuld information om de sundhedsskadelige effekter, vil borgeren foretage et rationalt valg, hvor værdsættelsen af rygningens fordele sammenlignes med rygningens ulemper. Hvis borgeren værdsætter nydelsen af tobak mere end

den øgede risiko for forskellige livstruende sygdomme, vil det give samfundet et tab, hvis man kunstigt søger at tvinge borgeren til at handle anderledes.

Omkostningerne eller ulemperne ved tobaksrygning bæres imidlertid ikke kun af rygeren selv, men også af andre. Ved et dårligere helbred belastes de offentlige sygevæsensudgifter ligesom det offentlige skal betale sygedagpenge eller mister skat af mindre arbejdsindkomst ved sygdom.

Omkostningerne for andre ved rygning er vanskelige at opgøre. Omkostningerne er tidligere opgjort til ca. 7,5 mia. kr. i forbrugerpriser svarende til ca. 6 mia. kr. i faktorpriser. Ved forbrug af ca. 10 mia. cigaretter svarer det til ca. 60 øre pr. cigaret, der forbruges. Tælles også forbrug af cigarer og pibetobak med er omkostningen lavere.

Ved en forhøjelse af tobaksafgifterne vil forbruget i en vis udstrækning blive reduceret, hvorved de eksterne omkostninger ved tobaksrygning vil falde.

Hvis der ikke var grænsehandel mv. kan man opnå en samfundsmæssig nettogevinst ved at lade rygeren eller forureneren betale samtlige omkostninger, rygningen forårsager, gennem en afgift.

Ved grænsehandel vil en sådan betaling dog forårsage en anden forvriddning. Man kan forsøge at beregne nettoeffekten for samfundet.

Det er gjort i følgende tabel.

Tabel VII.50: De samfundøkonomiske virkninger af ændrede tobaksafgifter

Dansk pris – Prince	Fald i sundhedsomkostninger for tredjepart	Forvriddning i forbrug	Forvriddning i grænsehandel	Nettogevinst ved udlændinges køb i Danmark	I alt netto-samfundøkonomisk gevinst	- heraf røgtobak	- heraf borgerne	- heraf staten
kr. pr. pakke	Mio. kr.							
36	131	-188	-1.143	-92	-1293	-249	-2.136	713
35	109	-153	-914	-81	-1039	-201	-1.804	656
34	87	-120	-694	-70	-796	-156	-1.463	580
33	65	-87	-333	-60	-416	-113	-1.119	638
32	44	-57	-204	-52	-269	-73	-753	441
31	22	-28	-80	-44	-130	-35	-380	228
30	0	0	0	0	0	0	0	0
29	-22	26	76	39	120	32	386	244
28	-44	51	148	263	419	62	777	315
27	-65	74	216	343	568	90	1.174	541
26	-87	96	280	412	701	114	1.577	789
25	-109	117	339	471	818	136	1.986	1059

Det ses af tabellen, at det er forbundet med et samfundsøkonomisk nettotab at forhøje tobaksafgifterne. Forhøjes afgiften svarende til 1 kr. pr. pakke taber samfundet netto ca. 130 mio. kr.

Samfundet vinder ca. 22 mio. kr. på grund af færre helbredsskader. Der vil blive brugt ca. 36 mio. færre cigaretter, der koster tredjepart ca. 60 øre pr. stk.

Forbrugerne påvirkes dog til at ændre vaner. Det giver dels forbrugeren et tab dels staten ved lavere afgifter af det mindre forbrug. Da afgifterne på cigaretter er højere end skadesomkostningerne vinder samfundet netto ved et større forbrug. Afgiften på røgtobak er dog lavere end skadesomkostningerne, og her taber samfundet ved et højere forbrug.

Samfundet taber yderligere ca. 80 mio. kr. ved, at en stigning i grænsehandelen forårsaget af en prisstigning på 1 kr. pr. pakke. Ved en større grænsehandel mister staten et afgiftsprovenu. Umiddelbart sparer borgeren et tilsvarende beløb, men ved køb i udlandet skal der også betales afgifter og borgeren har et større besvær ved at hente varen der. Som det ses stiger grænsehandelsforvridningen jævnt ved større afgifter indtil det kritiske punkt, hvor der sker et spring, hvorefter omkostningerne stiger i et langt hurtigere tempo.

Samfundets tab ved mindre salg til udlændinge er ved ekstra 1 kr. pr. pakke på ca. 44 mio. kr. Ved uændret adfærd er der en gevinst for samfundet ved højere priser betalt af udlændinge. Skatter, som udlændinge betaler, er en gevinst for det danske samfund, men udlændinge vil købe mindre tobak ved højere priser. I dette tilfælde er der et nettotab. Som det ses, er der mulighed for en betydelig gevinst ved et større salg til udlændinge, hvis den danske afgift bliver sat ned, og ketchupeffekten for udlændinge går i gang.

Det samfundsøkonomiske tab kan foruden årsager også fordeles på modtagerne. Når samfundet netto mister 130 mio. kr. ved en stigning på 1 kr. pr. pakke dække det over, at staten vinder ca. 228 mio. kr. i ekstra provenu og yderligere, at de eksterne sundhedsomkostninger falder 22 mio. kr. Det er i alt et plus på 250 mio. kr., men borgerne, der skal betale de højere priser og have større besvær ved at hente tobak i udlandet, taber ca. 380 mio. kr.

Det samfundsøkonomiske tab i forhold til nettoprovenugevinsten er på ca. 60 pct. ved mindre stigninger, selv når man indregner helbredsvirkningerne. Det er langt højere end tabet ved forhøjelser af andre skatter. Selv hvis helbredsvirkningerne måtte være seks gange højere end anført, vil det give et samfundsøkonomisk tab.

Borgernes tab stiger næsten lineært ved ændrede afgifter, mens ketchupeffekten stort set alene tilfalder eller bæres af staten.

De samfundsøkonomiske virkninger kan deles op på cigaretter og røgtobak.

Tabel VII.51: Samfundsøkonomisk virkning af en parallelførhøjelse af afgiften på cigaretter og røgtobak med 1 kr. pr. pakke ved forsigtig antagelse om hjemmerulninger

	Cigaretter	Røgtobak	I alt
		Mio. kr.	
Helbredsvirkning	19	3	22
Forbrugsforvridning	-25	-3	-28
Grænsehandelsforvridning	-45	-36	-80
Udlændinge	-44	0	-44
Netto samfund	-95	-35	-130
- heraf staten	211	17	228
- heraf borgene	-325	-55	-380
- heraf helbredsvirkning	+19	+3	+22
		Pct.	
Nettosamfundsgevinst i pct. af nettoprovenu gevinst	45	200	57

Som det ses er der især et tab ved at forhøje afgifterne på røgtobak gennem øget grænsehandel.

Hvis man imidlertid ikke forhøjer afgiften på røgtobak, opstår der et tab gennem, at hjemmerulningerne øges.

Der er derfor også regnet på, hvad virkningen vil være, hvis man ikke forhøjer satserne for røgtobak parallelt med satserne for cigaretter.

Det er søgt illustreret i følgende tabel.

Tabel VII.52: Forskel i provenu og nettosamfundsøkonomi ved enten at ændre cigaretter og røgtobak sammen eller kun ændre på cigaretter ved forsigtig antagelse om sammenhæng mellem hjemmerulning og besparelse herved

Pris for Prince	Ekstra hjemmerulning hvis cigaretter ændres alene forsigtig antagelse om hjemmerulning	Netto provenu cigaretter og røgtobak ændres parallelt	Netto provenu cigaretter ændres alene ved forsigtig antagelse om hjemmerulning	Netto samfundsøkonomi cigaretter og røgtobak ændres parallelt	Netto samfundsøkonomi cigaretter ændres alene ved forsigtig antagelse om hjemmerulning	Provenugevinst ved at have røgtobak med i forhold til ikke med	Netto samfundsgevinst ved at have røgtobak med i forhold til ikke med
kr. pr. 20 stk.	Mio. stk.	Mio. kr.					
36	+450	+713	+445	-1.293	-1.236	+268	-57
35	+375	+656	+435	-1.039	-990	+221	-49
34	+300	+580	+404	-796	-756	+176	-40
33	+225	+638	+508	-416	-385	+130	-31
32	+150	+441	+355	-269	-248	+96	-21
31	+75	+228	+185	-130	-120	+43	-10
30	0	0	0	0	0	0	0
29	-75	-244	-202	+120	+109	-42	+11
28	-150	-315	-232	+419	+396	-83	+23
27	-225	-541	-418	+568	+534	-123	+34
26	-300	-789	-626	+701	+655	-163	+46
25	-375	-1059	-858	+818	+759	-201	+59

I tabellen er der lagt en forsigtig antagelse ind om, hvordan hjemmerulningerne påvirkes af prisforskel mellem cigaretter og rulletobak. Det er således lagt til grund, at hjemmerulninger øges med 15 mio. stk. på bekostning af salget af fabriksfremstillede cigaretter, for hver gang besparelsen ved at hjemmerulle stiger 1 øre pr. cigaret.

Det ses af tabellen, at såfremt man alene forhøjer afgiften på cigaretter, vil provenugevinsten blive mindre, men det samfundsøkonomiske tab bliver også mindre. Forvridningen i form af større grænsehandel er således større end forvridningen i form af at undgå en stigning i hjemmerulningerne. Der er dog normalt forvridninger ved opkrævning af skatter, og de ekstra forvridninger ved at have hjemmerulning med er ikke afgørende forskellig fra forvridningerne ved indkomstskat. Det skal bemærkes, at der ikke er søgt indregnet virkning på arbejdsudbud ved de ændrede afgifter. En øget andel hjemmerulning må formodes at virke dæmpende på arbejdsudbuddet. Samfundsøkonomisk er der således sandsynligvis ikke den store forskel mellem om røgtobakken er med eller ej ved en eventuel forhøjelse under forudsætning om, at hjemmerulningerne ikke påvirkes særligt stærkt af ændrede incitamentter.

Forvridningen i forhold til provenugevinsten er dog noget mindre, når afgifterne for cigaretter og røgtobak hæves samtidig. Så hvis der skal hentes provenu fra cigaretafgifterne, kan forvridningsomkostningerne reduceres ved samtidig at hæve afgiften for røgtobak.

Disse konklusioner afhænger kritisk af, at der har været forudsat en beskeden følsomhed med hensyn til hjemmerulning.

Tabel VII.53: Forskel i provenu og nettosamfundsøkonomi ved enten at ændre cigaretter og røgtobak sammen eller kun ændre på cigaretter ved tidligere antagelse om sammenhæng mellem hjemmerulning og besparelse herved

Pris for Prince	Ekstra hjemmerulning hvis cigaretter ændres alene tidligere antagelse om hjemmerulning	Netto provenu cigaretter og røgtobak ændres parallelt	Netto provenu cigaretter ændres alene Tidligere antagelse om hjemmerulning	Netto samfundsøkonomi cigaretter og røgtobak ændres parallelt	Netto samfundsøkonomi cigaretter ændres alene Tidligere antagelse om hjemmerulning	Provenu-gevinst ved at have røgtobak med i forhold til ikke med	Netto samfunds-gevinst ved at have røgtobak med i forhold til ikke med
kr. pr. 20 stk.	Mio. stk.	Mio. kr.					
36	+900	+713	+199	-1.293	-1.428	+514	+135
35	+750	+656	+245	-1.039	-1.143	+411	+103
34	+600	+580	+265	-796	-872	+315	+76
33	+450	+638	+412	-416	-468	+226	+52
32	+300	+441	+297	-269	-300	+144	+31
31	+150	+228	+160	-130	-144	+69	+14
30	0	0	0	0	0	0	0
29	-150	-244	-182	+120	+131	-62	-10
28	-300	-315	-198	+419	+436	-117	-18
27	-450	-541	-376	+568	+590	-165	-21
26	-600	-789	-582	+701	+723	-206	-22
25	-750	-1059	-818	+818	+836	-241	-18

Det ses af tabellen, at hvis omfanget af hjemmerulningerne afhænger af prisforskellen efter tidligere erfaringer, vil det ubetinget ud fra en økonomisk og sundhedspolitisk betragtning være en fordel, at man ikke øger forskellen i prisen mellem fabrikscigaretter og hjemmerullede cigaretter.

Er røgtobak med øges provenugevinsten samtidig med, at det samfundsøkonomiske tab bliver mindre. Det kan således med den tidligere antagne sammenhæng betale sig for såvel stat som samfund at øge afgiften på røgtobak uden at forhøje afgiften på cigaretter.

Spørgsmålet om det er hensigtsmæssigt om røgtobak skal sættes op sammen med en eventuel forhøjelse af cigaretafgiften afhænger således kritisk af følsomheden.

Lægges den gamle følsomhed til grund er der meget stærke grunde til også at sætte afgiften på røgtobak op, hvis cigaretterne skal sættes op.

Lægges de hidtidige erfaringer med seneste afgiftsændring til grund, er der en statsfinansiell begrundelse for også at forhøje afgiften på røgtobak, men samfundsøkonomisk er der ikke en afgørende forskel.

Det ligger sandsynligvis uden for den realistiske usikkerhed, at man vil få et væsentlig bedre resultat ved at undlade at sætte røgtobak op sammen med cigaretter.

Der kan være grund til, en nøjere klargøring af forskellene mellem en forhøjelse af cigaretafgifterne alene og parallelle forhøjelser af afgifterne for både cigaretter og røgtobak.

I følgende tabel er vist de forskellige elementer, der indgår i en isoleret forhøjelse af cigaretafgiften.

Tabel VII.54: Isoleret cigaretafgiftsforhøjelses elementer

	Mængde	Sats	Provenu
	Mio. stk.	Øre pr. stk.	Mio. kr.
Cigaretafgift forhøjes, uændret mængde	8.300	+0,04	332,0
Momsvirkning	125	0,01	+1,3
Forbrug af cigaretter falder	31,25	82,63	-25,8
Dansk grænsehandel i Sydeuropa mv. stiger	45,00	82,63+19,0	-45,7
Udenlandsk grænsehandel i Danmark	45	82,63+29,0	-50,2
Hjemmerulning, forsigtig antagelse	-75	34,63	-26,0
Hjemmerulning, tidligere antagelse	-150	34,63	-51,9
Grænsehandel med røgtobak	0		0
<i>I alt nettoprovenu ved forsigtig antagelse</i>			185,6
<i>I alt ved tidligere antagelse</i>			159,7

Givet at cigaretterne er steget isoleret med 1 kr., og røgtobakken herefter også stiger 1 kr. med moms for 20 gram, er den marginale virkning heraf:

Tabel VII.55: Den marginale virkning af forhøjelse af røgtobaksafgiften¹⁾

	Mængde forsigtig antagelse	Sats	Provenu forsigtig antagelse	Mængde tidligere antagelse	Sats	Provenu tidligere antagelse
	Mio. gram	Øre pr. gram	Mio. kr.	Mio. gram	Øre pr. gram	Mio. kr.
Røgtobak forhøjes med 4 øre pr. gram	1475	4	+59,0	1550	4	+62
Forbrug	5	52	-2,6	5	52	-2,6
Hjemmerulning	-75	30,63	+23	-150	30,63	+45,9
Grænsehandel	60	48+13,3	-36,8	60	48+13,3	-36,8
Netto			+42,6			+68,5

1) Givet at cigaretterne er steget isoleret med 1 kr., og røgtobakken herefter også stiger 1 kr. med moms for 20 gram.

Under den forsigtige antagelse om, hvordan hjemmerulningerne påvirkes af ændringer i tilskyndelsen, vil den ekstra forvridding i form af mere grænsehandel med røgtobak dominere over den mindre forvridding i form af mindre hjemmerulning.

Ved den tidligere antagelse vil en forhøjelse af røgtobaksafgiften have en gavnlig effekt, idet den mindre forvridding i form af mindre hjemmerulning dominerer over den større forvridding i form af mere grænsehandel.

Ses der på samfundsøkonomien er bidraget til at lade røgtobak være omfattet af stigningen følgende:

Tabel VII.56: Virkninger af røgtobaksafgiftsforhøjelser på samfundsøkonomien under to forskellige antagelser

	Forsigtig antagelse	Tidligere antagelse
	Mio. kr.	
Statens nettogevinst	42,6	68,5
Sundhed	3,0	3
Borgernes tab uændret adfærd	-59,0	-62
Borgernes gevinst ændret adfærd	+2,8	+4,3
I alt borgerne	-56,2	-57,7
Netto samfund	-10,6	+13,8

I disse beregninger er der ikke inddraget virkninger på arbejdsudbud. Da forbrug af rulletobak falder absolut med stigende indkomst, er der snarere en positiv effekt på arbejdsudbuddet af øget afgift på røgtobak. Det offentlige kan imidlertid anvende nettoprovenugevinsten samt besparelsen på sundhed til at reducere end anden skat for netto 45,6 mio. kr. På grund af forventet selvfinansiering med ca. en sjettedel kan indkomstskatten f.eks. nedsættes med 54,7 mio. kr. for borgerne for det provenu staten får ved at lade røgtobak være

med. Det er stort set det samme som borgerne mister ved at lade røgtobak være med.

Det er således stort set ligegyldigt for samfundsøkonomien om røgtobak er med eller ej ved en cigaretafgiftsforhøjelse, hvis den forsigtige antagelse om hjemmerulningernes følsomhed anvendes.

Anvendes den tidligere antagelse, vil staten kunne bruge de sparede omkostninger til sundhed samt nettoprovenuegevinsten ved at have røgtobak med på i alt 71,5 mio. kr. til at sænke en referenceskat med en selvfinansieringsgrad på ca. en sjettedel med brutto ca. 85,8 mio. kr. Det vil gavne borgerne med ca. 85,8 mio. kr., mens inkluderingen af afgift på røgtobak belastede dem med ca. 57,7 mio. kr. Der kan således vindes netto 28 mio. kr. i faktorpriser og 35 mio. kr. i forbrugerpriser.

Vender man sig til en isoleret forhøjelse af cigaretafgiften og undersøger om en sådan vil være gavnlig for samfundsøkonomien, er regnestykket følgende.

Tabel VII.57: Virkninger af isoleret cigaretafgiftsforhøjelse på samfundsøkonomien

	Samfundsøkonomi ved en isoleret forhøjelse af afgiften på cigaretter med 1 kr. pr. pakke ved forsigtig antagelse	Samfundsøkonomi ved en isoleret forhøjelse af afgiften på cigaretter med 1 kr. pr. pakke ved tidligere antagelse	Samfundsøkonomi ved en forhøjelse af såvel cigaretafgift og røgtobaksafgift svarende til 1 kr. pr. pakke
	Mio. kr.		
Statens nettoprovenu-gevinst	+186	160	228
Sparede sundhedskostninger	+19	+19	22
Borgernes tab	-324	-322	-380
Netto før arbejdsudbud	-119	-143	-130
Arbejdsudbud af straming	-	-	0
Mulig indkomstska- ttelettelse	-246	-215	-300
Afledt virkning ar- bejdsudbud	+41	+36	+50
Nettotab stat indkomst- skattelettelse	-205	-179	-250
Netto stat efter provenu er anvendt til indkomst- skattelettelse	0	0	0
Netto borger efter at provenu er anvendt til indkomstska- ttelettelse	-78	-107	-80

Ann.: Alt er angivet i faktorpriser. For at få forbrugerpriser, ganges med 1,25.

En forhøjelse af tobaksafgifterne til finansiering af en anden skattelettelse vil således ikke være til gavn for samfundsøkonomien. Selv når man regner muligheden for at anvende velfærdsgevinsten ved at lette en anden forvridende skat med.

Man kan undersøge om dette resultat er robust. Det mindste tab får man, når man lægger en forsigtig antagelse om hjemmerulningernes følsomhed til grund. En isoleret cigaretafgiftsstigning ville blive mere fordelagtig, hvis der slet ikke skete noget med hjemmerulningerne. Det er imidlertid urealistisk, og den forsigtige antagelse er i forvejen en hjørneløsning. Man kunne også stille spørgsmål ved om tyskerne vil begynde at grænsehandle i Danmark ved en meget lille besparelse i Danmark vedrørende billigcigaretter. Hvis man udelod denne effekt ville resultatet af en stigning i cigaretafgiften blive ca. 36 mio. kr. bedre. Det vil omtrentlig halvere nettotabet for de danske borgere ved en afgiftsstigning på tobak.

Man kunne måske også argumentere for, at sundhedsomkostningerne ved rygning var højere end her lagt til grund. Hvis en tobaksafgiftsstigning skal være fordelagtigt for samfundet, skal sundhedsomkostningerne imidlertid være på 3-4 gange højere end her forudsat, hvilket er urealistisk.

Hvis cigaretafgiftsstigningen blev brugt til nedsættelse af en meget mere forvidende skat eller afgift kunne det eventuelt blive fordelagtigt at forhøje tobaksafgiften. I givet fald ville der skulle være tale om en selvfinansieringsgrad på ca. 39 pct. for den anden skat, hvis det kun var cigaretafgiften, der blev sat op, og den forsigtige følsomhedsantagelse, der gælder. Hvis det i stedet er den tidligere antagelse om omfølsomhed, der gælder, vil der være behov for en selvfinansieringsgrad på ca. 46 pct. Mens det "kun" ville kræve en selvfinansieringsgrad på ca. 36 pct., hvis såvel røgtobak som cigaretter blev sat op.

Man kan derfor sammenfatte, at der skal anvendes urealistiske forudsætninger for at nå frem til, at en forhøjelse af cigaretafgiften netto vil kunne være til gavn for samfundsøkonomien.

Der er således ikke udsigt til, at samfundet netto kan vinde, selv om man måtte være ekstremt heldig.

Derimod er der en risiko for, at resultatet bliver meget værre, hvis en dansk stigning sætter ketchupeffekten i forhold til tredjelande i gang, hvis avancerne stiger mere i Danmark end i udlandet i de følgende år eller hvis Tyskland ikke gennemfører den vedtagne forhøjelse.

8.2 Virkninger af de tyske forhøjelser på fordelagtigheden af forhøjelse af den danske afgift

Ud fra en helt umiddelbar refleksion kan det forekomme oplagt, at udenlandske afgiftsforhøjelser på tobak kan gøre det aktuelt at forhøje den danske afgift.

Ser man nærmere efter, forholder det sig imidlertid anderledes.

Det afgørende er ikke grænsehandelens størrelse, men hvor meget grænsehandelen reagerer ved en dansk afgiftsændring, og hvad fordelene eller ulemperne er pr. enhed grænsehandelen ændres.

Før den seneste tyske afgifts- og prisforhøjelse den 1. marts 2004 kunne der spares 4,50 kr. pr. pakke ved køb i Tyskland, og uden 24-timers regel ville grænsehandelen have udgjort ca. 450 mio. cigaretter i Tyskland. Det ville ko-

ste den danske stat ca. ca. 80 øre pr. cigaret i mistet punktafgift og yderligere ca. 25 øre pr. cigaret i mistede momsindtægter.

Havde Danmark da sat afgiften op med 1 kr. pr. pakke ville grænsehandelen stige med ca. 100 mio. stk. alene i Tyskland, og der ville være mistet 84 øre pr. cigaret i punktafgift og 25 øre i moms, altså 109 mio. kr. foruden de andre tab.

Nu steg den tyske pris 1. marts 2004 med ca. 3 kr. pr. pakke. Det medførte en tilbagevendt grænsehandel på ca. 300 mio. stk. og en gevinst på ca. 315 mio. kr.

Hvis Danmark herefter sætter afgiften op med 4 øre pr. stk. svarende til en prisstigning på 1 kr. pr. pakke, vil bruttogevinsten godt nok blive 12 mio. kr. større for staten – men det beløb taber de danske borgere også ekstra. Statens tab vil imidlertid vokse fra 109 til 112 øre for hver cigaret grænsehandelen stiger. Årsagen hertil er, at når der grænsehandles til en større værdi i udlandet bliver, der færre penge til forbrug i Danmark, hvilket reducerer moms- og afgiftsbetalingerne fra andre varer og tjenesteydelser i Danmark.

Efter den tyske stigning er det således blevet 3 mio. kr. dårligere for det danske samfund at forhøje den danske afgift end før.

Hvis grænsehandelen reaktionen er den samme uanset niveauet i udlandet, er det rationelle svar på en udenlandsk skattestigning således ikke en dansk skattestigning men en dansk skattenedsættelse.

Helt afgørende for, at det eventuelt kan være mere fordelagtigt at forhøje en dansk afgift efter en udenlandsk forhøjelse er, at grænsehandelen reager mindre kraftigt ved det nye prisforhold end ved det tidligere.

Det er helt uvist om det er tilfældet. På den ene side kan man argumentere for, at der netop lige omkring balance i priserne vil være særlig stor virkning på grænsehandelen ved at ændre priserne. På den anden side kan man argumentere for at grænsehandelen vil gå i sig selv, hvis prisforskellen er under en vis størrelse – i det mindste på lidt længere sigt.

Det er den sidste variant Skatteministeriet har lagt til grund som den centrale forudsætning. Men det er usikkert og forudsætter i det mindste, at de grænsehandlende ikke har en forhåndsformodning om, at priserne er lavere i udlandet, og at de udenlandske udbydere ikke fortsat har danske varer på hylderne eller hurtigt kan få det.

Det er således en smal sti og et sæt af forudsætninger, hvor det ikke kan afvises, at udenlandske afgiftsforhøjelser kan gøre danske stigninger mindre ufordelagtige end normalt.

Dette er disse særlige forudsætninger, der er lagt til grund for de centrale beregninger, men det skal kraftigt understreges, at de næst mest realistiske forudsætninger ikke mindsker ufordelagtigheden af danske forhøjelser, men kraftigt øger ufordelagtigheden.

8.3 Usikkerhed vedrørende ketchupeffekt

I de centrale forudsætninger er det antaget, at grænsehandelen er mindre følsom over for ændringer i prisforholdet, så længe prisdifferencen er under 2,50 kr. pr. pakke og infrastruktur samt erindring ikke længere er intakt i forhold til tidligere, hvor prisdifferencen var større.

Denne forudsætning gør det mindre uhensigtsmæssigt at øge priserne i Danmark, når man er lige omkring balancepunktet.

Hvis der imidlertid gælder en absolut linearitet mellem prisdifferens og grænsehandel, bliver tabet ved en dansk forhøjelse større end centralt beregnet. Nettoprovenuegevinsten vil blive ca. 75 mio. kr. mindre og det samfundsøkonomiske tab tilsvarende større.

Dette vil også gælde, hvis ketchupeffekten indtræffer før end, der hér er lagt til grund, f.eks. fordi de danske avancer stiger i de kommende år.

Den største usikkerhed vedrører dog ketchupeffekten for cigaretter handlet til syd- og østeuropæiske priser.

Grænsehandelen til meget lave priser omkring 20 kr. eller mindre er i øjeblikket ca. 425 mio. stk. efter vurderingen i denne rapport. Heraf er omkring 225 mio. stk. grænsehandel til sydeuropæiske priser.

Der er et meget stort incitament til at grænsehandle i Sydeuropa, men handlende har endnu ikke fundet det umagen værd at forsøge at sætte storhandel i system.

En ryger, der bruger ca. 27 cigaretter om dagen, vil på et år købe 10.000 cigaretter. De koster i Danmark 15.000 kr., men vil i Sydeuropa kunne købes for omkring 10.000 kr. (i Portugal ca. 8.725 kr.). Fastholdes de meget lave priser uden afgift i Østeuropa, vil 10.000 cigaretter der, selv når EU's minimumsafgifter overholdes koste 7.500-10.000 kr.

Rygeren vil således kunne spare ca. 5.000 kr., hvis årsforbruget på 10.000 stk. kunne hentes i Sydeuropa. Det stiller toldreglerne sig ikke hindrende i vejen for, blot cigaretterne er til eget forbrug.

10.000 cigaretter vejer ca. 15 kg. Det er mindre end vægten på en kasse øl. Grossistemballagen er en boks, der kan indeholde f.eks. 10.000 cigaretter.

Det kan således betale sig for en ryger at tage en tur til Sydeuropa og hente 10.000 cigaretter og selv efter rejsen og et weekend ophold er betalt, vil der være en betydelig besparelse.

For mange af de virksomheder, der er involveret i at levere cigaretter og organisere rejsen er der imidlertid ikke noget incitament til at sætte en sådan handel i system.

For den danske producent er avancen ved salg i Syd- og Østeuropa langt lavere end ved salg i Danmark. Den danske producent har således ikke tilskyndelse til at sætte handelen i system, men vil eventuelt være med, hvis andre fabrikanter sætter handelen i system.

For de catering virksomheder, der leverer cigaretter og andre varer til rejsende på charterfly, er der heller ikke noget incitament. De tjener på at sælge f.eks. parfume og spiritus, men har ikke mulighed for at tjene på salg af cigaretter udover højst den beskedne sydeuropæiske detailavance. Prisbestemmelserne forhindrer, at virksomheden tjener mere. Luftfartsselskabet har heller ikke interesse i at flere tager store mængder cigaretter med. Det vil alene være rejsebureauet, der vil kunne have en interesse i, at det bliver muligt at købe sådanne storpartier. Rejsebureauets interesse vil ikke så meget vedrøre fortjenesten på selve cigaretterne, men mere fortjenesten på at sælge flere rejser til en god pris.

Rejsebureauet har imidlertid typisk ikke det personale, der er i stand til at købe store partier cigaretter en gros i et syd- eller østeuropæisk land, men hvis først et bureau får sat en sådan handel i system, vil de andre hurtigt kunne følge efter. Det kan også være en entreprenant detailhandler i et sydeuropæisk eller Østeuropæisk land fra 2008-9, der vil kunne sætte storhandel i system.

Hvis blot 2 pct. af de danske rygere årligt tager på en sådan storindkøbstur, vil grænsehandelen udgøre yderligere 200 mio. stk. cigaretter. Foruden tab af moms og afgifter vedrørende selve grænsehandelen vil der blive tabt yderligere ved at almindelig turistsætning i udlandet stiger. Tabet ved ketchupeffekt på sydeuropæiske rejser vil være på mindst 200 mio. kr.

Det er umuligt at sige, ved hvilket prisspænd ketchupeffekten vil indtræffe. Det kan endda ske ved det nuværende, men risikoen for, at den indtræffer stiger jo større prisforskellen bliver.

Risikoen vil også stige i 2008-9, når de nye østeuropæiske EU-lande har fået indført EU's minimumsafgifter, og de særlige restriktioner falder væk.

I modsætning til fly, hvor det er ubekvem for transportøren, at passagerer har store mængder cigaretter med, er der næppe særlige problemer på f.eks. en færge.

Der kan da arrangeres svipture til Polen på 24 eller 48 timer inklusive mulighed for at købe store partier cigaretter til polske priser og afgifter.

Når sådan en handel først er sat i system, vil den være stort set umulig at standse igen, jf. at Danmark med de forholdsvis høje avancer og moms ikke har mulighed for at sætte afgiften ret meget ned.

De forskellige følsomhedsanalyser kan sammenfattes i følgende tabel:

Tabel VII.58: Resultatet af at sætte afgiften på cigaretter op sammen med afgiften på røgtobak svarende til 1 kr. pr. pakke ved den centrale forudsætning og alternative forudsætninger

	Nettoprovenu ved central forudsætning	Nettoprovenu ved alternativ forudsætning	Netto samfundsøkonomi ved central forudsætning	Netto samfundsøkonomi ved alternativ forudsætning
	Mio. kr.			
Sundhedseffekter er dobbelt så store	+228	+228	-130	-108
Kun cigaretter sættes op og forsigtig antagelse om hjemmerulning	+228	+185	-130	-120
Do tidligere antagelse om hjemmerulning	+228	+160	-130	-144
Der gælder strengt linearitet	+228	+155	-130	-205
Ingen arbejdsudbudseffekt af højere tobakspriser, men provenuet anvendes til nedsættelse af referenceskat	+228	0	-130	-80
Do med arbejdsudbudseffekt af højere tobakspriser	+228	+165	-130	-203
Ketchup effekt Sydeuropa	+228	Højst 0	-130	Mindst tab 360
Ingen tysk afgiftstigning den 1. december 2004	+228	+160	-130	-200
Ved prisforhold efter eventuel tysk forhøjelse i 2005 plus ekstra tysk avance stigning	+228	Ca. 0	-130	- 350

9. Sammenfatning

Sammenfattende kan det således slås fast, at en forhøjelse af tobaksafgifterne er usandsynlig som en god finansieringskilde, hvis man lægger en almindelig økonomisk vurdering til grund.

Hvis man lægger andre vurderinger til grund og forhøjer tobaksafgiften, vil det sandsynligvis give et mindre tab for samfundet, hvis såvel cigaretafgiften som afgiften på røgtobak forhøjes parallelt.

Ved en stigning i afgiften svarende til 1 kr. pr. pakke / pr. 20 gram, er den mest sandsynlige nettoprovenugevinst på ca. 225 mio. kr. netto. Borgerne vil dog tabe ca. 380 mio. kr., og ad åre vil der være mulighed for at reducere sundhedsomkostningerne med godt 20 mio. kr.

Dette resultat forudsætter, at den tyske pris før den danske stigning er ca. 1 kr. pr. pakke højere end den danske pris, samt at en dansk forhøjelse ikke udløser, at mulighederne for at hente store mængder cigaretter i Syd- og Østeuropa sættes i system.

Såvel under forudsætning af, at der som udgangspunkt er prisforskel på 2-3 kr. i dansk eller tysk favør, er der en risiko for en dansk stigning med 1 kr. pr. pakke ikke vil give nogen provenugevinst, men borgerne et tab på nævnte ca. 380 mio. kr.

Er prisforskellen større i tysk favør vil en yderligere forøgelse af prisforskellen kunne sætte en selvforstærkende dansk grænsehandel i Tyskland i gang igen. Grænsehandelens prisfølsomhed er væsentlig større nu uden 24-timers reglen end før.

Er prisforskellen større i dansk favør f.eks. efter den 1. september 2005, hvis Tyskland fastholder afgiftsstigningerne, og der sker mere end 100 pct. overvæltning, vil en dansk stigning kunne hindre, at der kommer en selvforstærkende tysk grænsehandel i Danmark i gang af stort omfang.

Kapitel VIII. Ølafgift

1. Grænsehandel med øl

Undersøgelsen i kapitlet om ølafgiften viser følgende:

- Grænsehandelen med øl udgjorde i 2003 omkring 100 mio. liter à ca. 6 kr. pr. liter – i alt ca. 600 mio. kr. Omregnet til øl i almindelig pilsnerstyrke var det ca. 115 mio. liter.
- Grænsehandelen med øl falder fra forsommeren 2004. Niveauet herefter er omkring 90 mio. liter. For hele 2004 bliver grænsehandelen på ca. 95 mio. liter.
- Tendensen til at færre almindelige husholdninger tager på grænsehandel er forstærket fra 2004. Det neutraliseres dog af en vækst i storindkøbene. Omkring 40 pct. af ølgrænsehandelen foretages af de få, der køber mindst 11 kasser¹⁴ ad gangen. Andelen af danske husholdninger, der grænsehandler øl i løbet af et halvt år, er faldet fra 10 pct. i 2002 til 6 pct. i første halvår af 2004.
- Ølforbruget er trendmæssigt faldende. Udover at vejret og en strejke ikke har været fremmende for ølsalget er ca. 2 pct. af ølforbruget blevet erstattet af spiritus. Inklusive grænsehandel på ca. 100 mio. liter i 2003 var danskernes ølforbrug pr. indbygger – ca. 108 liter om året – på niveau med tyskernes.
- Omkring en tredjedel af danskerne drikker stort set aldrig øl, mens den tredjedel, der drikker mest står for 80-90 pct. af forbruget.
- Ølgrænsehandel er især udbredt i Jylland og på Fyn. 5-10 pct. af sjællænderes detailindkøb af øl hentes i Tyskland. Sønderjydere henter ca. to tredjedele i Tyskland.
- Når virkningen af glidende ølafgiftsskala fra 1. oktober 2004 og den større konkurrence mv. som følge af nedsættelsen af emballageafgiften den 1. februar 2004 slår igennem, falder grænsehandelen til et niveau på ca. 85 mio. liter i 2005.
- De tyske priser steg fra 2000 til 2001, men er siden faldet især i første halvår af 2003, hvor grænsehandelen var særligt lav på grund af forvirring om tysk dåsepant. De tyske priser er nu ca. 10 kr. lavere pr. kasse end i 2000. Herved er virkningen af danske initiativer – tilladelse af dåser, realudhuling af afgiftsforskel og de dele af emballageafgifts-nedsættelsen, der havde øjeblikkelig virkning – blevet neutraliseret.

---

¹⁴ Ved en kasse forstås 30 øl à 33 cl – svarende til ca. 10 liter.

- Salget af øl ved landgrænsen faldt fra 2000 til 2001, men er siden steget. Salget var i krise i 1. halvår 2003, men tyske prisfald herefter førte til en rekordagtig stor grænsehandel i 2. halvår 2003. Salget i 1. halvår af 2004 var på normalt niveau, men større end i 1. halvår af 2003. Fra forsommeren falder salget.
- Det samlede salg ved landgrænsen har været forholdsvis stabilt, men der er sket en kraftig stigning af salget ved søgrænsen. Hovedparten af dette øl sælges til rejsende fra Sverige.
- Carlsberg og Harboe vinder markedsandele. Den største udbyder, Bryggerigruppen, har en vigende andel ved landgrænsen, men salget holdes oppe af større salg ved søgrænsen.
- Salget til udlændinge fra Danmark kan opgøres til ca. 35 mio. liter. Salget er stigende.
- Nedsættelsen af emballageafgiften i Danmark har som tilsigtet ført til et fald i grænsehandelen med øl i genbrugsflasker. "Flaskefidusen" udnyttes ikke i samme udstrækning længere.
- Fra den 1. oktober 2004 er ølafgiften omlagt fra afgiftsklasser til afgift af alkoholindholdet. Afgiften falder for de kvaliteter, der især grænsehandles og fører til mere konkurrence i Danmark.
- Den tyske dåsepant på ca. 1,85 kr. pr. stk. håndhæves endnu ikke over for grænsehandlere. Når det sker, forventes grænsehandelen at falde med en tredjedel.

Analysen i kapitlet viser, at:

- Nedsættes afgiften svarende til 10 kr. pr. kasse vil salget stige med ca. 41 mio. liter almindelig pilsnerøl. Heraf godt 11 mio. liter på grund af større forbrug, dog godt 1 mio. liter på bekostning af spiritus, heraf 17-18 mio. liter på grund af mindre dansk grænsehandel og ca. 12 mio. liter på grund af større salg til svenskere.
- Ved uændret salg er provenutabet herved 430 mio. kr., men efter mængdeændringer er det ca. 320 mio. kr. Med tiden vil det offentlige tab ved alkoholmisbrug dog stige med ca. 75 mio. kr. Borgerne vil vinde ca. 400 mio. kr.
- Ser man bort fra sundhedsrelaterede omkostninger, vinder borgerne ca. 125 kr. for hver gang det offentlige sætter 100 kr. netto til ved en afgiftsnedsættelse. Inkluderes alkoholskader vinder borgerne ca. 102 kr. pr. 100 kr., som det offentlige mister i afgiftsindtægter og i større udgifter til behandling af alkoholmisbrug ad åre. Det er forholdsvis lidt sammenlignet med de fleste andre skatter og afgifter – herunder afgifter på andre grænsehandelsvarer.
- Opgørelsen af grænsehandelen er usikker. Konsekvensberegningerne er dog ret robuste over for ændrede forudsætninger om grænsehandelen.

lens omfang. Måtte grænsehandelen være 50 pct. større, hvilket næsten sikkert er urealistisk, vil borgernes gevinst i forhold til statens tab være på 110 kr. ved et tab for det offentlige på 100 kr. Det er fortsat under niveauet ved nedsættelser af andre afgifter.

Undersøgelsen bygger bl.a. på:

- GfK's telefoninterviewundersøgelse for Skatteministeriet.
- GfK's undersøgelser for Skatteministeriet om behovsdækning for købere af øl i udlandet.
- GfK's Consumer Scan.
- GfK's undersøgelse for Carlsberg om øldrikkevaner hos indviden.
- Konkurrencestyrelsens rapport fra 2001¹⁵.
- Undersøgelser foretaget af Institut for grænseregionsforskning.
- Erfaringer fra grænseforretninger.
- Undersøgelse af udviklingen i omsætningen mv. i grænseforretningerne.
- Den svenske udredning om alkohol fra august 2004¹⁶.
- Udenrigshandelsstatistik.
- Omsætningstal i dansk detailhandel (DSK og Coop Danmark A/S's undersøgelse).

Kapitlet er opbygget, som følger:

- Afsnit 2. Udvikling i afgiftssatserne.
- Afsnit 3. Afgiftsforskelle mellem EU-lande mv.
- Afsnit 4. Udviklingen i salget af øl samt ølafgiftsprovenu.
- Afsnit 5. Danskeres grænsehandel med øl.
- Afsnit 6. Udlændinges grænsehandel med øl i Danmark.
- Afsnit 7. Priser og fordele mv. ved at grænsehandle øl i Tyskland i forhold til Danmark.
- Afsnit 8. Virkninger af håndhævelse af tysk dåsepant.
- Afsnit 9. Virkninger af afgiftsnedsættelser på øl.

---

¹⁵ Konkurrencestyrelsen, *Priser og avancer i grænsehandelen med øl og sodavand 2001*, februar/marts 2001.

¹⁶ SOU 2004:86, *Var går grænsen?*, august 2004.

2. Udvikling i afgiftssatserne

Afgiften på øl ændredes for første gang siden 1. maj 1997 pr. 1. oktober 2004.

Hidtil har ølafgiften været beregnet efter hvor meget urt, der har været brugt til at brygge øllene af, men fra 1. oktober 2004 afhænger afgiften af alkoholstyrken.

Den nye afgiftssats er på 58,40 kr. pr. liter ren alkohol.

Der er hovedsagelig tale om en teknisk provenuneutral omlægning, jf. at den dominerende kvalitet vil være stort set uændret i afgift. Afgiften vil dog falde for kvaliteter, der ligger lige over de nuværende skatteklassegrænser, men der er også visse kvaliteter, der stiger i afgift.

Pr. 1. februar 2004 blev afgiften for emballage til øl og mineralvand reduceret med 80 pct. Afgiften på en dåse til 33 cl øl faldt fra 50 øre pr. stk. til 10 øre pr. stk.

Omlægningen af ølafgiften og nedsættelsen af emballageafgiften kan beregnes at føre til et prisfald i Danmark på ca. 5,60 kr. pr. kasse, mens fordelene ved at handle øl i genbrugsflaske i Tyskland ville falde med ca. 5 kr. pr. kasse. Beregningerne, der er gengivet i bemærkningerne til lovforslag L 86 af 19. november 2003, blev foretaget under forudsætning af, at den tyske pant blev håndhævet i grænselandet, og dåser til øl ville få et større gennembrud end hidtil i Danmark.

I følgende tabel er vist ølafgiften før og efter afgiftsændringen pr. 1. oktober 2004.

Tabel VIII.1: Ølafgiftssatser i Danmark

Skatteklasse ¹⁾	Afgrænsning efter tidligere regler	Typisk alkoholindhold	Afgift før 1. oktober 2004	Afgift fra 1. oktober 2004
	Pct. Plato	Pct. vol.	kr. pr. liter	kr. pr. liter
Afgiftsfritaget		Under 2,8 pct.	0	0
1	< 11	4,6	2,685	2,6864
2	11 < x ≤ 14	5,8	3,4575	3,3872
3	14 < x ≤ 18	7,5	4,6075	4,38
4	18 < x ≤ 22	8,7	5,1025	5,0808
5	> 22	10	6,21 ²⁾	5,84

1) Den tidligere opdeling på skatteklasser.

2) 0,27 kr. pr. pct. Plato pr. liter. I tabel ved f.eks. 23 pct. Plato.

Den nye afgift pr. 1. oktober 2004 udgør 58,40 kr. pr. liter ren alkohol. For almindelig pilsnerøl med 4,6 pct. alkohol er den nye afgift stort set identisk med den tidligere afgift. Ved uændret mængde vil afgiften samt moms heraf falde med ca. 23 øre pr. kasse i gennemsnit. Afgiftsomlægningen forventes yderligere at føre til visse skift i kvaliteten af øl, hvilket vil føre til et yderligere prisfald på ca. 0,27 øre pr. kasse, og endelig, at konkurrencen intensiveres, hvilket med stor usikkerhed er skønnet at føre til et prisfald på yderligere 0,50 kr. pr. kasse.

Afgiften vil falde for især stærkere øl, men også for øl med mindre styrke end almindelige pilsnere.

Langt det meste af det øl, der sælges i Danmark, er af klasse 1, og af guldøl udgør langt det største salg øl af klasse 2.

I følgende tabel VIII.2 er vist priselementerne mv. før og efter afgiftsændringen for forskellige kombinationer af tidligere afgiftsklasser og alkoholindhold.

Tabel VIII.2: Priselementer for visse øltyper før og efter afgiftsændringer pr. 1. oktober 2004

	Skatteklasser 1		Skatteklasser 2			
	4,6 pct. vol.		5 pct. vol.		5,8 pct. vol.	
	Før	Efter	Før	Efter	Før	Efter
			kr. pr. kasse			
Detailpris	100,00	100,02	125,00	118,35	175,00	174,13
Moms	20,00	20,00	25,00	23,67	35,00	34,83
Afgift	26,58	26,60	34,23	28,91	34,23	33,53
Pris uden afgift	53,42	53,42	65,77	65,77	105,77	105,77

Det ses af tabellen, at omlægningen af ølafgiften stort set er neutral for almindelige pilsnere med 4,6 pct. alkohol. For stærke guldøl med 5,8 pct. alkohol falder afgiften med ca. 85 øre pr. kasse, mens afgiften falder med ca. 6,65 kr. pr. kasse for øl med 5 pct. alkohol, der tidligere typisk faldt i klasse 2.

De forventede virkninger af afgiftsændringen for øl er i øvrigt mere udførligt beskrevet i bemærkningerne til L 86 af 19. november 2003.

I EU er der fastsat en minimumsafgift for øl. Minimumsafgiften udgør for en almindelig pilsner med 10,5 pct. Plato og 4,6 pct. alkohol 5,79 kr. for en kasse uden moms, hvis afgiften beregnes efter Platograder, og 6,34 kr. pr. kasse, hvis afgiften beregnes efter alkoholindholdet.

Den danske afgift kan således højst reduceres svarende til et prisfald på ca. 25 kr. pr. kasse for almindelige pilsnere.

Den tyske afgift udgør 0,787 euro pr. Platograd pr. hl.

For en almindelig pilsner med 10,5 pct. Plato udgør afgiften således ca. 6,09 kr. pr. kasse, altså ca. 20 kr. mindre end i Danmark. For en guldøl med 13 pct. Plato udgør den tyske afgift 7,55 kr. pr. kasse.

Den tyske afgift er meget tæt på EU's minimumsafgift, og hører til blandt de laveste i EU.

3. Afgiftsforskelle mellem EU-lande mv.

I følgende tabel VIII.3 er vist priselementerne for øl i EU-landene samt Norge pr. 1. maj 2004.

Tabel VIII.3: Priselementerne for mærkevareøl i EU samt Norge pr. 1. maj 2004¹⁾

Priselementer	Salgspris	- heraf afgift	- heraf moms	Moms og afgift	Pris uden moms og afgift ved dansk avance
			DKK		
Danmark	100,00	26,58	20,00	46,58	53,42
Danmark ²⁾	100,02	26,60	20,00	46,60	53,42
Tyskland	69,02	6,09	9,52	15,61	53,42
Sverige	135,28	54,81	27,06	81,86	53,42
Norge	244,49	143,75	47,32	191,07	53,42
Østrig	83,40	16,08	13,90	29,98	53,42
Belgien	80,64	13,23	14,00	27,22	53,42
Grækenland	73,34	8,74	11,19	19,93	53,42
Spanien	69,23	6,26	9,55	15,81	53,42
Finland	145,55	65,88	26,25	92,13	53,42
Frankrig	74,42	8,81	12,20	21,00	53,42
UK ³⁾	133,89	60,53	19,94	80,47	53,42
Irland	146,08	67,31	25,35	92,66	53,42
Italien	78,85	12,29	13,14	25,44	53,42
Luxemburg	68,49	6,13	8,93	15,07	53,42
Holland	80,08	13,87	12,79	26,66	53,42
Portugal	74,43	9,12	11,88	21,01	53,42
Cypern	80,09	16,23	10,45	26,67	53,42
Estland	77,10	11,92	11,76	23,69	53,42
Letland	70,55	6,37	10,76	17,13	53,42
Litauen	71,15	6,88	10,85	17,73	53,42
Malta	69,84	5,77	10,65	16,42	53,42
Polen	79,32	11,60	14,30	25,90	53,42
Slovakiet	74,70	9,36	11,93	21,28	53,42
Slovenien	92,47	23,64	15,41	39,06	53,42
Tjekkiet	72,26	5,81	13,03	18,85	53,42
Ungarn	82,76	12,79	16,55	29,34	53,42
EU-15 ⁴⁾	103,57	32,47	17,69	50,16	53,42
EU-10 ⁵⁾	77,02	11,04	12,57	23,61	53,42
EU-25 ⁶⁾	93,36	24,22	15,72	39,94	53,42

1) 10,5 pct. Plato 4,6 pct. alkohol. Udgangspunkt 100 kr. pr. kasse med afgift i Danmark.

2) Danmarks situation efter planlagt afgiftsændring oktober 2004.

3) Storbritannien samt Nordirland.

4) Et uvægtet gennemsnit for de 15 EU-lande før udvidelsen samt Norge.

5) Et uvægtet gennemsnit for de 10 nye EU lande.

6) Et uvægtet gennemsnit for det nuværende EU's 25 lande samt Norge.

I tabel VIII.3 er priserne på en kasse almindelig pilsner beregnet med de forskellige landes afgiftssatser under forudsætning af samme pris i udlandet som

i Danmark uden afgift. Der er taget udgangspunkt i en kasse øl i Danmark til 100 kr.

Det fremgår af tabellen, at de danske afgifter svarer nogenlunde til det uvægtede gennemsnit af EU-15 samt Norge, men at afgifterne i de nye EU-lande alle er lavere end de danske. Norge trækker dog gennemsnittet for EU-15 samt Norge meget op (godt 9 kr. i detailpris og 7,50 kr. i punktafgift). For EU-15 uden Norge er afgiften for en almindelig ”skattekasse 1”-øl ca. 25 kr. eller henved 2 kr. lavere end i Danmark.

Den danske afgift er således nogenlunde harmoniseret til det uvægtede gennemsnit af afgifterne i EU-15-landene. Det skal dog ses i lyset af, at der er andre lande, der har væsentlig højere afgift end Danmark. Ser man derimod på medianafgiften i EU-15 – afgiften for det land, hvor der er lige så mange lande, der har højere som lavere afgift – er afgiftsniveauet på 10-15 kr. pr. kasse uden moms eller ca. det halve af den danske afgift.

I EU-15 er afgifterne noget højere i Sverige, Finland, UK og Irland end i Danmark, mens afgiften er nede omkring EU’s minimumsafgift for Tyskland, Grækenland, Spanien, Frankrig, Luxembourg og Portugal. Afgifterne i Belgien, Holland, Italien og Østrig er på omkring det halve af de danske afgiftssatser, men klart over EU’s minimumsniveau.

I forhold til 2001, er der alene sket væsentlige ændringer for Finland, hvor afgiften er sat ned, svarende til ca. 40 kr. pr. kasse. Den finske afgift er dog fortsat over dobbelt så høj som den danske afgift. Den norske afgift udtrykt i danske kroner er også faldet, men den norske afgift er fortsat suverænt den højeste afgift. Den hollandske ølafgift er sat op, men er fortsat væsentlig under den danske afgift.

For de 10 nye EU-lande er ølafgiften nede omkring EU’s minimumsafgift for Letland, Litauen, Malta og Tjekkiet. Afgiften for Slovenien er omkring den danske, mens afgiften i Ungarn, Polen, Estland og Cypern udgør mellem 10 og 17 kr. pr. kasse.

Det ses af tabellen, at den tyske afgift og moms næst efter Luxembourgs er den laveste afgift i EU-25. Ved samme avance som i Danmark kan der spares ca. 31 kr. i moms og afgiftsforskelle ved køb i Tyskland. Billedet ændrer sig ikke, hvis man i stedet for en kasse mærkevareøl ser på en kasse discountøl til 55 kr. med afgift i Danmark, jf. tabel VIII.4.

Tabel VIII.4: Priselementerne for mærkevareøl i EU samt Norge pr. 1. maj 2004¹⁾

Priselementer	Salgspris	- heraf afgift	- heraf moms	Moms og afgift	Pris uden moms og afgift ved dansk avance
	DKK				
Danmark	55,00	26,58	11,00	37,58	17,42
Danmark ²⁾	55,02	26,60	11,00	37,60	17,42
Tyskland	27,26	6,09	3,76	9,85	17,42
Sverige	90,28	54,81	18,06	72,86	17,42
Norge	199,85	143,75	38,68	182,43	17,42
Østrig	40,20	16,08	6,70	22,78	17,42
Belgien	37,08	13,23	6,44	19,66	17,42
Grækenland	30,86	8,74	4,71	13,45	17,42
Spanien	27,47	6,26	3,79	10,05	17,42
Finland	101,63	65,88	18,33	84,21	17,42
Frankrig	31,37	8,81	5,14	13,95	17,42
UK ³⁾	91,59	60,53	13,64	74,17	17,42
Irland	102,52	67,31	17,79	85,10	17,42
Italien	35,65	12,29	5,94	18,24	17,42
Luxemburg	27,09	6,13	3,53	9,67	17,42
Holland	37,24	13,87	5,95	19,82	17,42
Portugal	31,59	9,12	5,04	14,17	17,42
Cypern	38,69	16,23	5,05	21,27	17,42
Estland	34,62	11,92	5,28	17,21	17,42
Letland	28,07	6,37	4,28	10,65	17,42
Litauen	28,67	6,88	4,37	11,25	17,42
Malta	27,36	5,77	4,17	9,94	17,42
Polen	35,40	11,60	6,38	17,98	17,42
Slovakiet	31,86	9,36	5,09	14,44	17,42
Slovenien	49,27	23,64	8,21	31,86	17,42
Tjekkiet	28,34	5,81	5,11	10,93	17,42
Ungarn	37,76	12,79	7,55	20,34	17,42
EU-15 ⁴⁾	60,42	32,47	10,53	43,00	17,42
EU-10 ⁵⁾	34,00	11,04	5,55	16,59	17,42
EU-25 ⁶⁾	50,26	24,22	8,62	32,84	17,42

1) 10,5 pct. Plato 4,6 pct. alkohol. Udgangspunkt 55 kr. pr. kasse med afgift i Danmark.

2) Danmarks situation efter planlagt afgiftsændring oktober 2004.

3) Storbritannien samt Nordirland.

4) Et uvægtet gennemsnit for de 15 EU-lande før udvidelsen samt Norge.

5) Et uvægtet gennemsnit for de 10 nye EU lande.

6) Et uvægtet gennemsnit for det nuværende EU's 25 lande samt Norge.

Det ses af tabel VIII.4, at den afgiftsbetingede prisforskel for discountøl i forhold til Tyskland er på ca. 28 kr. pr. kasse. For discountøl betyder momsforskellene ikke helt så meget som for mærkevareøl. Det er således afgiftsforskellen og ikke momsforskellen, der forklarer den afgiftsbetingede prisforskel til Tyskland. Blev den danske punktafgift sat ned til tysk niveau ville prisforskellen kun være 2 kr. pr. kasse. Det kan også udledes af tabellen, at tyske tilbud på 3 eller 4 kasser øl til 100 kr. sælges med nogenlunde samme avance som en kasse discountøl i Danmark til 55-60 kr. pr. kasse.

Mens den typiske øl i Danmark har klart under 5 pct. alkohol og 11 Platograder, har de typiske øl, der sælges i de fleste andre lande omkring eller lidt mere end 5 pct. alkohol og godt 11 Platograder.

I følgende tabel VIII.5 er vist de afgiftsbetingede prisforskelle, for en sådan kasse "sølvøl", hvor prisen i Danmark er sat til 125 kr. pr. kasse. Der er næppe større omkostninger ved at fremstille sådanne øl, men lidt højere afgift.

Det bemærkes, at denne øltype ofte anvendes ved internationale sammenligninger af afgifterne, men at der næsten ikke sælges øl af denne type i Danmark. Danmark har derfor tidligere fremstået som om, at Danmark har højere afgifter, end vi egentlig har.

Efter den danske afgiftsoplægning pr. 1. oktober 2004 forventes der dog et vist salg af sådanne "sølvøl", der er en mellemting mellem almindelige danske pilsnere og almindelige danske guldøl.

Tabel VIII.5: Priselementerne for mærkevareøl i EU samt Norge pr. 1. maj 2004¹⁾

Priselementer	Salgspris	- heraf afgift	- heraf moms	Moms og afgift	Pris uden moms og afgift ved dansk avance
	DKK				
Danmark	125,00	34,23	25,00	59,23	65,77
Danmark ²⁾	118,35	28,91	23,67	52,58	65,77
Tyskland	83,76	6,43	11,55	17,99	65,77
Sverige	156,68	59,57	31,34	90,91	65,77
Norge	259,80	143,75	50,28	194,03	65,77
Østrig	99,33	17,00	16,55	33,56	65,77
Belgien	96,50	13,98	16,75	30,73	65,77
Grækenland	88,51	9,24	13,50	22,74	65,77
Spanien	83,97	6,62	11,58	18,20	65,77
Finland	167,61	71,61	30,22	101,84	65,77
Frankrig	90,11	9,57	14,77	24,34	65,77
UK ³⁾	154,59	65,80	23,02	88,82	65,77
Irland	168,11	73,16	29,18	102,33	65,77
Italien	94,52	13,00	15,75	28,75	65,77
Luxemburg	83,09	6,48	10,84	17,32	65,77
Holland	100,27	18,49	16,01	34,50	65,77
Portugal	91,87	11,43	14,67	26,10	65,77
Cypern	95,92	17,64	12,51	30,15	65,77
Estland	92,90	12,96	14,17	27,13	65,77
Letland	85,78	6,92	13,08	20,01	65,77
Litauen	86,43	7,47	13,18	20,66	65,77
Malta	84,80	6,10	12,94	19,03	65,77
Polen	95,20	12,26	17,17	29,43	65,77
Slovakiet	90,04	9,89	14,38	24,27	65,77
Slovenien	109,76	25,70	18,29	43,99	65,77
Tjekkiet	87,74	6,15	15,82	21,97	65,77
Ungarn	99,11	13,52	19,82	33,34	65,77
EU-15 ⁴⁾	121,48	35,02	20,69	55,71	65,77
EU-10 ⁵⁾	92,77	11,86	15,14	27,00	65,77
EU-25 ⁶⁾	110,44	26,11	18,55	44,67	65,77

1) 11,1 pct. Plato 5,0 pct. alkohol. Udgangspunkt 125 kr. pr. kasse med afgift i Danmark før 1. oktober 2004.

2) Danmarks situation efter planlagt afgiftsændring oktober 2004.

3) Storbritannien samt Nordirland.

4) Et uvægtet gennemsnit for de 15 EU-lande før udvidelsen samt Norge.

5) Et uvægtet gennemsnit for de 10 nye EU lande.

6) Et uvægtet gennemsnit for det nuværende EU's 25 lande samt Norge.

Ølafgift

Det ses af tabel VIII.5, at afgiften i Danmark på sådanne øl falder med næsten 7 kr. pr. kasse. I forhold til Tyskland er den afgiftsbetingede prisforskel før 1. oktober 2004 på godt 41 kr. pr. kasse, men efter 1. oktober 2004 på henved 35 kr. pr. kasse.

Mens Danmark før afgiftsoplægningen var klart over EU-15-gennemsnittet for "sølvøl", er Danmark efter afgiftsoplægningen tæt på det uvægtede gennemsnit. Ses der bort fra Norge var afgiften på 27,80 kr. for EU-15, mens den danske afgift efter 1. oktober 2004 er på 28,90 kr. pr. kasse.

For rigtige guldøl er afgiften højere i alle EU-landene.

Priselementerne for guldøl, der koster 175 kr. pr. kasse i Danmark er vist i følgende tabel VIII.6.

Tabel VIII.6: Priselementerne for mærkevareguld øl i EU samt Norge pr. 1. maj 2004¹⁾

Pris-elementer	Salgspris	- heraf afgift	- heraf moms	Moms og afgift	Pris uden moms og afgift ved dansk avance
Danmark	175,00	34,23	35,00	69,23	105,77
Danmark ²⁾	174,13	33,53	34,83	68,36	105,77
Tyskland	131,43	7,53	18,13	25,66	105,77
Sverige	218,59	69,11	43,72	112,82	105,77
Norge	361,82	186,02	70,03	256,05	105,77
Østrig	150,82	19,91	25,14	45,05	105,77
Belgien	147,80	16,37	25,65	42,03	105,77
Grækenland	137,57	10,82	20,99	31,80	105,77
Spanien	131,69	7,75	18,16	25,92	105,77
Finland	230,39	83,07	41,55	124,62	105,77
Frankrig	139,78	11,10	22,91	34,01	105,77
UK ³⁾	213,96	76,32	31,87	108,19	105,77
Irland	230,67	84,87	40,03	124,90	105,77
Italien	145,19	15,22	24,20	39,42	105,77
Luxemburg	130,37	7,59	17,00	24,60	105,77
Holland	147,87	18,49	23,61	42,10	105,77
Portugal	139,47	11,43	22,27	33,70	105,77
Cypern	145,16	20,46	18,93	39,39	105,77
Estland	142,55	15,03	21,74	36,78	105,77
Letland	134,28	8,03	20,48	28,51	105,77
Litauen	135,04	8,67	20,60	29,27	105,77
Malta	133,24	7,14	20,32	27,47	105,77
Polen	146,56	14,36	26,43	40,79	105,77
Slovakiet	139,65	11,58	22,30	33,88	105,77
Slovenien	162,70	29,81	27,12	56,93	105,77
Tjekkiet	137,82	7,20	24,85	32,05	105,77
Ungarn	152,01	15,83	30,40	46,23	105,77
EU-15 ⁴⁾	177,03	41,24	30,02	71,26	105,77
EU-10 ⁵⁾	142,90	13,81	23,32	37,13	105,77
EU-25 ⁶⁾	163,90	30,69	27,44	58,13	105,77

1) 13 pct. Plato 5,8 pct. alkohol. Udgangspunkt 175 kr. pr. kasse med afgift i Danmark før 1. oktober 2004

2) Danmarks situation efter planlagt afgiftsændring oktober 2004.

3) Storbritannien samt Nordirland.

4) Et uvægtet gennemsnit for de 15 EU-lande før udvidelsen samt Norge.

5) Et uvægtet gennemsnit for de 10 nye EU lande.

6) Et uvægtet gennemsnit for det nuværende EU's 25 lande samt Norge.

Danmark ligger igen tæt på EU-15-gennemsnittet, men væsentlig over EU-10-gennemsnittet. Uden Norge er gennemsnittet for EU-15 ca. 31,60 kr. pr. kasse

i afgift eller ca. 2 kr. pr. kasse mere end i Danmark. Igen er afgiften dog omkring det dobbelte af medianniveauet i EU-15.

Ses der på priserne er EU-15-gennemsnittet med Norge ca. 2 kr. over det danske niveau, men ca. 10 kr. under, når man ser bort fra Norge.

Igen ses det samme billede af en gruppe højafgiftslande: Sverige, Norge Finland, UK og Irland.

De fleste lande tilhører en gruppe, hvor afgifterne er tæt på EU- minimumsafgiften. Disse lande er Tyskland, Luxembourg samt Middelhavslandene: Grækenland, Spanien, Frankrig og Portugal samt de nye EU-lande: Tjekkiet, Slovakiet, Malta, Litauen, Letland.

Mellemafgiftslandene er Østrig, Belgien, Holland, Italien, Cypern, Estland, Polen, Slovenien og Ungarn.

Den danske afgift er noget højere end afgiften i mellemafgiftslandene, men klart under afgiften i de øvrige Nord- og Nordvesteuropæiske lande.

Den tyske afgift er unormal lav blandt de Nordeuropæiske lande.

4. Udviklingen i salget af øl samt ølafgiftsprovenuet

Ølafgiften er ikke ændret siden 1. maj 1997. Pr. 1. oktober 2004 bliver afgiften dog omlagt eller marginalt reduceret svarende til henved 25 øre pr. kasse i gennemsnit ved den nuværende salgsfordeling.

Udviklingen i provenuet afspejler således i vid udstrækning udviklingen i det mængdemæssige salg og omvendt indtil 1. oktober 2004.

Salget af øl i Danmark steg til og med ca. 1980, hvor det fandt et mætningspunkt på omkring ca. 625 mio. liter.

Endnu i første halvdel af 1990'erne lå ølsalget omkring 625 mio. liter, men er fra og med 1997 faldet til nu at udgøre omkring 500-525 mio. liter årligt. Salgsnedgangen skete i løbet af få år.

I følgende tabel VIII.7 er vist udviklingen i provenu og salg.

Tabel VIII.7: Udviklingen i provenu og salg

	Provenu	Salg af klasse 1-øl	Salg af klasse 2-5-øl	Salg af klasse 1-5-øl
	Mio. kr.	Mio. liter		
1990	3.100	560	61	621
1991	2.839	550	62	613
1992	2.416	563	63	626
1993	1.632	560	63	623
1994	1.598	569	63	632
1995	1.649	559	69	628
1996	1.653	547	82	619
1997 ¹⁾	1.673	528	72	601
1998 ¹⁾	1.587	490	67	557
1999 ¹⁾	1.535	475	67	543
2000	1.506	465	65	530
2001	1.457	451	65	516
2002	1.431	441	63	505
2003	1.474	445	74	519

1) Beregnet ud fra bogført provenu, resten optjent.

Afgiften på øl blev reduceret med ca. 48 pct. i løbet af 1991 og især 1992. Afgiftsnedsettelsen syntes ikke at have ført til noget mærkbart mersalg. Fra 1. januar 1993 blev 24-timers reglen for øl ophævet. Ophævelsen af 24-timers reglen for øl og vin i 1993 kunne ske uden stigning i grænsehandelen, jf. at afgifterne blev sat ned i forvejen.

Som det ses, er ølsalget stabilt til og med 1996 med en vis tendens til stigende salg af guldøl. Den 1. maj 1997 blev afgifterne sat op for øl. Afgiftsforhøjelsen var på godt 2 kr. pr. kasse. Salget faldt meget kraftigt fra især 1997 til 1998 og er siden vejet med henved 10 mio. liter om året eller med henved 2 pct. om året. I 2003 vendte salgsnedgangen, og der var en markant vækst i salget af guldøl.

Det skal bemærkes, at de fleste importøl beskattes som guldøl. Væksten kan også forklares ved et eventuelt større salg til svenskere, jf. at godt halvdelen af de øl, svenskere køber i Danmark er stærkere end almindeligt pilsnerøl.

Mens andelen af guldøl for ca. 10 år siden udgjorde ca. 10 pct. udgør andelen af guldøl nu knap 15 pct.

I første halvdel af 2004 er ølsalget generelt gået tilbage. Det gælder både for almindelige pilsnere og for guldøl.

I forhold til for 10 år siden er salget faldet med ca. 100 mio. liter. Grænsehandelen var klart faldende fra 1989 til omkring 1993. Siden 1993 er danskernes grænsehandel måske steget med 50 mio. liter, men sammenlignet med 1989 er der næppe den store forskel. Der er ikke sammenhængende tidsserier for grænsehandelen til svenskere, men den kan udmærket have været større i begyndelsen af 1990'erne, da den svenske kronekurs stod stærkere end den står nu. Forbruget er således måske faldet med ca. 50 mio. liter inden for de sidste 10 år. Eller med omkring 10 pct. Hertil kommer et vist forbrugsfald i begyndelsen af 1990'erne, hvor grænsehandelen veg mens salget var stabilt.

Det tyder på, at forbrugsnedgangen har været mere stabil over årene fra 1990 end udviklingen i salgstallene antyder. Der er dog sket et markant skifte omkring 1997/98. Det markante fald sker stort set på samme tid som salget af sodavand steg markant. Om der er tale om en tilfældighed, eller om der er en sammenhæng er uvist.

Faldet i danskeres ølforbrug er markant, men synes at være en del af samme tendens, som er observeret i en del andre lande med meget stort ølforbrug. Salget i Tyskland er således faldet fra 138 liter pr. indbygger i 1993 til 125 liter i 2002 og ca. 118 liter i 2003. Nedgangen i det danske salg pr. indbygger fra 1993 til 2003 er på omkring 25 liter pr. person, altså lidt mere end i Tyskland.

Samtidig med, at ølforbruget har været vigende, er salget af vin fortsat med at stige igennem 1990'erne, men har i de sidste 3 år været nogenlunde stabilt.

Det har været anført, at afgiftsnedsættelsen for spiritus har medført et fald i salget af øl. Det kan ikke udelukkes, at der er en sådan virkning. Det bemærkes dog, at da afgiften på øl og vin blev nedsat med ca. 29 kr. pr. kasse i 1991 og især 1992, var der ingen synlig effekt på ølsalget i Danmark. Afgiftsnedsættelsen var på ca. 50 kr. pr. liter ren ølalkohol. Derimod faldt salget af spiritus i begyndelsen af 1990'erne. Det var så meget mere bemærkelsesværdigt, at ølsalget ikke steg i begyndelsen af 1990'erne, da grænsehandelen samtidig var klart vigende. Hvis disse observationer skal hænge sammen, må ølforbruget have været faldende allerede i begyndelsen af 1990'erne.

Som nævnt faldt ølsalget for første gang i lang tid ikke i 2003. Måske skyldes salgsfremgangen, at mersalget af udenlandsk øl ikke er sket på bekostning af dansk fremstillet øl, at grænsehandelen faldt fra 2002 til 2003 (det er der ikke tegn på) eller måske er årsagen blot tilfældige lagerforskydninger og klimatiske forudsætninger for ølsalget. Et større salg af klasse 2-øl og stærkere øl kunne tyde på vækst i salget til svenskere.

For den forløbne del af 2004 er der sket et klart fald i ølsalget, jf. tabel VIII.8.

Tabel VIII.8: Provenuet fra salg af øl i de seneste år

	2001	2002	2003	2004
Januar	92	95	106	92
Februar	99	101	95	91
Marts	117	118	112	121
<i>1. kvartal</i>	<i>307</i>	<i>313</i>	<i>313</i>	<i>304</i>
April	120	116	132	117
Maj	148	136	143	115
Juni	126	131	135	130
<i>2. kvartal</i>	<i>394</i>	<i>384</i>	<i>410</i>	<i>362</i>
Juli	143	135	163	124
August	136	134	129	
September	103	112	106	
<i>3. kvartal</i>	<i>383</i>	<i>380</i>	<i>398</i>	
Oktober	116	111	115	
November	135	128	115	
December	122	115	123	
<i>4 kvartal</i>	<i>373</i>	<i>353</i>	<i>352</i>	
I alt	1.457	1.431	1.474	

Det ses af tabel VIII.8 er der er en vis variation i ølafgiftsprovenuet, når man sammenligner samme måned i de forskellige år. Variationen skyldes tilfældige variationer i placering af helligdage (påske mv.), lagerforskydninger og klimatiske variationer. Man skal derfor være meget varsom med at drage alt for sikre konklusioner om egentlige varige tendenser ved se på salget i kortere perioder. Selv på kvartaler, hvor nogle af de tilfældige variationer udjævner sig, kan der sagtens være udsving på ca. 20 mio. kr., uden at man deraf kan aflæse en varig tendens.

2003 var et bedre år end såvel 2001 som 2002, ikke mindst på grund af et meget pænt salg i sommerhalvåret. Salget i 1. kvartal 2003 var imidlertid ikke afgørende forskellig fra 2001 og 2002 og heller ikke fra salget i 1. kvartal 2004.

Salget i 2. kvartal 2004 synes dog at være klart under salget i de sidste par år. Især den store nedgang vedrørende salget i maj springer i øjnene. Ligeledes er salget i juli 2004 klart under salget i tidligere år, måske på grund af dårligt vejr for ølsalg.

Ser man på perioden 1. oktober 2003-30. juni 2004 og sammenligner med de samme 9 måneder året før, er der tale om et fald i provenuet på godt 5 pct. For

første halvår 2004 sammenlignet med første halvår 2003 er der tale om et fald i provenuet med ca. 8 pct.

Selv om faldet i salget fra 2003 til 2004 ikke kan udelukkes kun at være et tilfældigt forbigående fænomen – der var f.eks. strejke hos Carlsberg omkring begyndelsen af juni 2004 – er det dog sandsynligt, at faldet er udtryk for en tendens.

I forhold til 2003 kan det anføres, at grænsehandelen i begyndelsen af 2003 sandsynligvis var midlertidig ekstraordinær lav på grund af forvirring vedrørende den tyske dåsepant. Denne blev håndhævet på Scandlines færger gennem første halvår af 2003 med et fald i grænsehandelen til følge – i det mindste for Scandlines. Til gengæld var grænsehandelen med øl sandsynligvis på et meget højt niveau i anden halvår af 2003, således at hele 2003 endte med at være et ”normalt” grænsehandelsår. Selv markante skift i grænsehandelen fra halvår til halvår kan således blive overdøvet af tilfældige variationer eller skift i salget af andre årsager.

Yderligere kan man ikke udelukke, at tendenserne til fald i forbruget fortsætter, således at det snarere var salget i 2003, der var overraskende højt end salget i 2004, der er overraskende lavt.

I 2003 og især 2002 steg salget af RTD (”Ready To Drink” eller alkoholsodavand) på basis af både øl, vin og spiritus. Det er nok i vid udstrækning sket på bekostning af øl. RTD-salget udgør kun ca. 2 pct. af det samlede ølsalg.

Endelig er der nedsættelsen af afgiften på spiritus. Nedsættelsen af afgiften på spiritus har reduceret øl og vins afgiftsfordel. Tidligere var afgiftsforskellen godt 217 kr. pr. liter ren alkohol, men er nu på ca. 92 kr. pr. liter ren alkohol. Selv om øl fortsat er væsentlig lavere beskattet end spiritus, kan det ikke udelukkes, at en del af mersalget af spiritus er sket på bekostning af salget af øl.

Efter afgiftsnedsættelsen er salget af spiritus steget. Danskeres forbrug af spiritus er måske steget med ca. 1,1 mio. liter ren alkohol. Ophør af 24-timers reglen førte i sig selv til en stigning i forbruget. Stigningen i forbruget svarer til ca. 24 mio. liter øl på årsbasis eller ca. 5 pct. af ølsalget. Det er urealistisk at tro, at hele stigningen i spiritusforbruget er sket på bekostning af øl.

Man kan som nævnt ikke udelukke, at mersalget af spiritus i en vis udstrækning er sket på bekostning af ølsalget. En forklaring på faldet i afgiftsprovenuet for øl svarende til 0-40 mio. liter på helår kunne være, som følger.

Tabel VIII.9: Mulige årsager til fald i ølsalget

Mulige årsager	Fald i ølsalget
	Mio. liter
Fald i salget af øl ved samme procentvise nedgang på helår, som i første halvår	0-40
- heraf måske på grund af mindre forbrug (trend)	10-15
- heraf på grund af midlertidige eller tilfældige udsving	+/- 20
- heraf måske på grund af merforbrug af spiritus	0-25

Mellem 0 og 24 mio. liter af det eventuelle fald i ølsalget kan således måske skyldes lavere spiritusafgift og ophævet 24-timers regel. Faldet i ølsalget kan næppe være større end stigningen i spiritussalget. En del af stigningen i spiritussalget er sket i udlandet og har måske snarere fortrængt øl dér end hjemligt salg.

Man kan derfor måske forudsætte følgende sammenhæng:

For hver gang prisen på spiritus falder 10 kr. pr. flaske, vil salget af spiritus på bekostning af øl stige med 0,1 mio. liter ren alkohol eller 0,25 mio. liter spiritus i almindelig drikkestyrke. Det svarer til ca. 2,1 mio. liter øl à 4,8 pct. i gennemsnit. Altså 0,0035 mio. liter ren alkohol pr. kr. pr. liter ren alkohol.

(Prisen på spiritus faldt med 43,75 kr. pr. flaske = 125 kr. pr. liter ren alkohol, salget af øl faldt måske med 9,1 mio. liter. Det giver ca. 2,1 mio. liter pr. 10 kr. (9,1/4,375). Ved alkoholindhold på i gennemsnit 4,8 pct. i øl giver det 0,1 mio. liter ren alkohol).

Det svarer til, at ca. 40 pct. af stigningen i spiritusforbruget er sket på bekostning af øl.

Det svarer til en krydspriselasticitet på ca. 0,04, altså et prisfald på spiritus på 1 pct. reducerer ølsalget med ca. 0,04 pct.

For hver gang prisen på en kasse øl falder med 10 kr., vil salget af spiritus tilsvarende falde med ca. 0,06 mio. liter ren alkohol (spiritus), og ølsalget stige med ca. 1,3 mio. liter øl – alene fordi øl tager markedsandel fra spiritus.

Det skal understreges, at den beskrevne sammenhæng er meget tyndt dokumenteret.

Hvis øl og spiritus er substitutter, som her beskrevet, forøges nettoprovenutabet ved en ølafgiftsnedsettelse, samtidig med at det samfundsøkonomiske resultat forringes. Virkningen for nettoprovenutabet ved en spiritusafgiftsned-

sættelse ændres kun marginalt, mens det samfundsøkonomiske resultat til gengæld forbedres marginalt. Det skyldes, at spiritusafgiften er væsentlig højere end afgiften på øl og vin.

I beskrivelsen af de provenu- og samfundsøkonomiske konsekvenser af lavere øl- eller spiritusafgifter er der i følsomhedsberegningerne søgt taget hensyn til den ovenfor beskrevne sammenhæng, der ved en nedsættelse af ølafgiften svarende til 5 kr. pr. kasse er af størrelsesorden 5 mio. kr.

5. Danskeres grænsehandel med øl

Der er en lang række kilder til belysning af danskeres grænsehandel med øl. Hver for sig siger de forskellige kilder noget forskelligt og nogle er mere pålidelige end andre. Nogle af kilderne er meget pålidelige med hensyn til udvikling, andre til niveau, mens en tredje type måske ikke er særligt præcise, hverken med hensyn til niveau eller udvikling, men er de eneste der mere detaljeret kan fortælle om struktur mv. Skatteministeriet præsenterer så vidt muligt alle kilderne.

5.1 Grænsehandel med øl belyst ud fra GfK's telefoninterviews

GfK har for Skatteministeriet gennemført interview af danske rejsendes indkøbsvaner i udlandet. Et udsnit af befolkningen er efter hvert kvartal spurgt om, hvad de har købt af forskellige varer i seneste kvartal.

Resultatet af undersøgelserne findes i GfK's interviewundersøgelse, der er med som bilag 1 til denne rapport. Skatteministeriet har efterfølgende forsøgt at foretage visse korrektioner, hvor der har været store uoverensstemmelser mellem værdi og mængde. I visse tilfælde er der svaret om mængden, mens værdien er uoplyst. Skatteministeriet har så vidt muligt korrigeret herfor ved at indføje en værdi svarende til en gennemsnitspris. Der er tilsvarende beregnet en mængde, hvis kun værdien har været oplyst. Der er også tilfælde, hvor både værdi og mængde er angivet, men hvor gennemsnitsprisen er helt urealistisk, fordi der er byttet om på kasser og liter og flasker eller 70 cl og 70 liter. I et vist omfang er der korrigeret herfor. Det er muligt, når det er 70 cl og 70 liter, idet 70 cl er normalstørrelsen på en flaske spiritus, mens 70 liter er et mere tilfældigt tal. Står der derimod 100 liter til 60 kr., kan man ikke afgøre, om det er kasser og liter, der er forvekslet eller kroner og euro. Der kan være mange andre observationer, hvor man næsten på forhånd kan sige, at der er noget galt, men Skatteministeriet har været varsom med at korrigere herfor, jf. at der er tale om en stikprøve, hvor det samlede resultat kan være forholdsvis tæt på det sande, selv om de enkelte svar er meget forkerte. Hvis der ikke er nogen systematik i de forkerte enkelt svar, vil det være forkert at forsøge at

korrigere herfor. Fejl ved placering af komma giver dog en skævhed. Der er større fejl ved at angive 70 liter i stedet for korrekt 0,7 liter end ved at angive 0,007 liter i stedet for korrekt 0,7 liter. Der henvises endvidere til bilag 3 for mere om Skatteministeriets anvendelse af GfK's undersøgelse. Bearbejdelsen af GfK's telefoninterviewundersøgelse er derfor ikke endelig.

Der er derfor både vist resultatet, som det foreligger rå fra GfK, og resultatet efter en vis korrektion.

Af gode grunde kan der endnu ikke foretages en undersøgelse for hele 2004 – allerede fordi hele 2004 ikke er gået endnu. Der kan eventuelt opregnes til helår ved at dele halvårstallene med 0,45.

Grænsehandelen i 2. halvår med sommerferien og handler op til jul er sandsynligvis større end i første halvår, hvor der godt nok er mange helligdage.

Resultatet af GfK's telefoninterviews er gengivet i følgende tabel.

Tabel VIII.10: Danskeres grænsehandel med øl i 2004 opgjort ud fra GfK's telefoninterviews

Emballager	Rå tal fra GfK's telefonundersøgelse	Korrigerede tal fra GfK's telefonundersøgelse	Anslået forbrug ved lige stort forbrug pr. dansker og denne grænsehandel
		Mio. liter	
I alt øvrige Danmark	207,1	186,5	662
- Engangs-	105,2	104,6	
- Genbrugs-	101,9	81,9	
Grønland i alt	30,0	30,6	18
- Engang	18,3	18,8	
- Genbrug	11,7	11,8	
<i>Danmark i alt</i>	<i>237,1</i>	<i>217,1</i>	<i>680</i>
- Engangs-	123,6	123,4	
- Genbrugs-	113,5	93,7	
<i>Danmark i alt</i>	<i>237,1</i>	<i>217,1</i>	
- Pilsner	224,5	204,7	
- Guldøl	12,6	12,4	
<i>Danmark i alt</i>	<i>237,1</i>	<i>217,1</i>	<i>680</i>
- Hovedstad	25,3	26,4	156
- Øvrige øst-Danmark	14,0	16,2	152
Fyn	62,2	56,9	60
Sydjylland	62,4	62,3	60
Østjylland	27,7	26,9	126
Vestjylland	16,0	16,6	63
Nordjylland	29,5	11,9	63
<i>Værdi:</i>	Mio. kr.		
Danmark i alt	1.018	1.195	
Grønland	129	160	
Øvrige Danmark	889	1.035	
<i>Pris:</i>	kr. pr. liter		
Hele Danmark	4,29	5,48	
Grønlandet	4,28	5,16	

Ifølge GfK's telefoninterviewundersøgelse for 1. halvår 2004 opregnet til helår under antagelse af, at 45 pct. af handelen finder sted i 1. halvår, skulle danskere grænsehandle ca. 215 mio. liter øl. Det er afgørende forskelligt fra de andre kilder og klart for højt.

Grønlandet står for ca. 15 pct. af ølgrænsehandelen. Det er en meget stor del, når man tager i betragtning, at grønlandet alene omfatter 2,6 pct. af be-

folkningen. Hvis forbruget af øl i såvel husholdningerne som på restaurationer var det samme pr. indbygger i grænselandet som i resten af landet, ville det samlede ølforbrug i grænselandet være på omkring 18 mio. liter om året. Ifølge telefoninterviews skulle dem, der bor i grænselandet alene have hentet ca. 31 mio. liter i Tyskland. I praksis sælges der også øl fra danske butikker i grænselandet og øl nydt på restaurationer mv. er ikke grænsehandlet. På forhånd ville man derfor have forventet, at grænsehandelen for grænselandet var omkring 8 mio. liter om året eller på omkring 25 pct. af resultatet fra GfK's telefoninterviews.

Det er ikke kun for grænselandet, at man med det blotte øje kan se, at undersøgelsen overdriber grænsehandelens omfang. Det gælder også for Fyn, og formentlig også for Sydjylland udover grænselandet.

Ifølge GfK's telefoninterviews skulle salget af øl i genbrugsflaske være på omkring 45 pct. af det samlede salg. Ifølge andre kilder er salget i genbrugsflasker på ca. 22,5-32,5 pct. af det samlede salg.

Den samlede import af øl fra Danmark til Tyskland i genbrugsflasker er efter to gode kilder 25-30 mio. liter i 2003, men noget øl i genbrugsflasker sælges også til svenskere, og salget af øl i genbrugsflasker er efter andre sikre kilder faldet i 2004 i forhold til 2003. Hvis man regner med GfK's telefoninterviews forholdstal ud fra et tysk salg til danskere af øl i genbrugsflaske på 25 mio. liter skulle grænsehandelen med øl i dåse være på ca. 30 mio. liter og den samlede grænsehandel på ca. 55 mio. liter. Det er modsat alt for lidt.

Hvis man lægger GfK's opgørelse af grænsehandelen på dåse på ca. 123,4 mio. liter sammen med et salg af øl i genbrugsflaske på ca. 25 mio. liter (ca. 27 pct. af GfK's telefoninterview-tal) får man en grænsehandel på henved 150 mio. liter. Det er sandsynligvis udover det realistiske niveau. Der er således sandsynligvis også for mange dåser.

Man kunne fremføre, at undersøgelsen var usikker, men forholdstallet var korrekt. Ved at tage udgangspunkt i sikre oplysninger om godtgørelse af afgift på genbrugsflasker, der eksporteres til Tyskland, ville man da nå frem til en grænsehandel på ca. 50 mio. liter. Sådan kan man imidlertid næppe regne. Det meget store antal liter i genbrugsemballage skyldes, at enkelte storindkøb foretaget af en enkelt fynsk rejsende har været øl i genbrugsemballage. I ingen andre egne af landet er genbrugsemballageandelen over 50 pct., bortset fra Fyn, hvor andelen er på 85 pct. I grænselandet, hvor man på forhånd ville forvente, at genbrugsemballagerne udgjorde den største del, er andelen ca. 39 pct. Når man samtidig kan se, at fynboerne skulle købe hele deres forbrug af øl, inklusive forbrug på restaurationer i Tyskland, og at salget af øl pr. indbygger med dansk afgift efter De Samvirkende Købmænd (DSK) og Coop's

leverede oplysninger er det højeste i Danmark, kan man slutte, at fynske ølindkøb i genbrugsflaske er overrepræsenteret i undersøgelsen. Ser man bort fra Fyn og Syddjylland, er andelen af genbrugsflasker efter undersøgelsen på ca. 25 pct., hvilket også er den andel, som man ville forvente for Fyn. Anvendes disse 25 pct. som forholdstal for Fyn, vil de fynske indkøb ikke være på 56,9 mio. liter, men på 13,2 mio. liter – svarende til den samme andel af ølforbruget, der hentes ved grænsen fra Nord-, Vest- og Østjylland.

Hvis man lægger GfK's opgørelse af grænsehandelen i dåse på ca. 123,4 mio. liter sammen med et salg af øl i genbrugsflaske på ca. 25 mio. liter (ca. 27 pct. af GfK's telefoninterview-tal), får man en grænsehandel på henved 150 mio. liter. Det er sandsynligvis udover det realistiske niveau.

Grænsehandelen med øl på dåse virker da også usædvanlig høj.

Ligesom det samlede ølindkøb i grænselandet virkede urealistisk højt kunne det føre til en konklusion om, at undersøgelsen overvurderer grænsehandelen. Selv om observationerne trækker i denne retning, skal man være opmærksom på, at meget få har et meget stort indkøb af øl, og det vil være forkert at smide sådanne ud af stikprøven. Observationerne bør derfor mere føre til den konklusion, at man skal være varsom med at overfortolke undersøgelsens resultater for de enkelte områder og om, at undersøgelsen er usikker og meget påvirkelig af, om for få eller for mange storindkøbere er kommet med i stikprøven.

Undersøgelsens niveau er måske forkert, men undersøgelsen bekræfter forhåndsformodningen om, at ølgrænsehandel især er et jysk-fynsk fænomen. Selv om henved halvdelen af befolkningen bor øst for Storebælt, hentes kun 15 pct. af grænsehandelsøllene hertil. Omkring 10-15 af sjællændernes øl skulle blive hentet i grænsehandelen efter undersøgelsen.

For dem, der bor i Øst-, Vest- og Nordjylland, hentes 20-25 pct. af øllene i udlandet, men som sagt hentes urealistisk over 100 pct. af fynboernes og syddjydernes øl i Tyskland.

Som nævnt kunne dette billede sagtens have været forstyrret, hvis flere af storindkøberne fra f.eks. Sjælland havde været med og færre fra Fyn og Syddjylland.

Ved de ukorrigerede tal er prisen ca. 4,30 kr. pr. liter eller 43 kr. pr. kasse i gennemsnit. Det er klart for lavt. Ved de korrigerede tal er gennemsnitsprisen ca. 55 kr. pr. kasse. Det er måske også lidt i underkanten, men ikke hvis øl i genbrugsflaske er overrepræsenteret.

På grund af de få, men meget store indkøb, vil der være langt større usikkerhed ved undersøgelsen end ved en mere jævn fordeling af købet.

Stort set hele indkøbet af øl i Tyskland oplyses at være pilsnerøl. Det er i modstrid med, at øl, der teknisk er guldøl i Danmark, har omkring halvdelen af markedet i Tyskland. Langt de fleste synes imidlertid at opfatte f.eks. Ceres Royal som mere pilsneragtig end guldølsagtig. Denne iagttagelse er en vigtig forudsætning, når virkningerne af nedsatte danske afgifter skal vurderes.

Vender man sig til hvor mange, der har købt øl mv., viser GfK-undersøgelsen følgende resultat:

Der er henved 4,4 mio. personer på mindst 15 år.

Heraf har 35 pct. været i udlandet inden for det seneste kvartal = ca. 1,5 mio. personer.

Af de 1,5 mio. personer har ca. 75 pct. foretaget indkøb, mens 25 pct. ikke har foretaget indkøb på seneste rejse.

I et kvartal er der således 1,16 mio. personer, der har foretaget indkøb på den seneste rejse.

Af dem, der har foretaget indkøb, har 59 pct. købt alkohol på seneste rejse.

Det giver ca. 0,68 mio. personer, der har købt alkohol på den seneste rejse i et kvartal.

Af dem, der har købt alkohol, har 17 pct. købt pilsnerøl i genbrugsflaske og 33 pct. på dåse, mens 5 pct. har købt guldøl på dåse. Der er sandsynligvis en del, der har købt både det ene og det andet. Men regner man med, at 55 pct. af alkoholindkøberne har købt øl, får man, at ca. 0,37 mio. personer har været i udlandet, foretaget indkøb, købt alkohol og herunder øl på den seneste rejse i et kvartal.

På seneste udlandsrejse er der således:

- 25 pct., der ikke har købt noget overhovedet.
- 31 pct., der har købt noget, men ikke alkohol.
- højst 24 pct., der har købt øl (og anden alkohol).
- mindst 20 pct., der har købt alkohol, men ikke øl.

De, der har købt øl, har dog sandsynligvis været på flere udlandsrejser end de, der ikke har købt øl. Så andelen af rejserne, hvor der købes øl er sandsynligvis større end de 24 pct.

Man skal på denne baggrund være forsigtig med at tro, at man kan løse grænsehandelsspørgsmålet ved alene at fokusere på øl. Der er mange andre grunde end billigt øl, der får danskere til at rejse til udlandet og foretage indkøb.

Der kan dog være foretaget mere end en rejse, hvilket fører til måske 10-15 pct. af befolkningen køber øl i udlandet i løbet af et kvartal efter GfK's interviewundersøgelse.

Som nævnt er der nogle personer, der står for en meget stor del af de samlede ølindkøb. Det er belyst i følgende tabel.

Tabel VIII.11: Fordelingen af grænsehandelen med øl belyst ud fra GfK's telefoninterviews

Antal liter ved sidste køb:	Andel af antal indkøb	Andel af antal rejser	Andel af indkøbt mængde	Andel af indkøbt mængde
	Hele Danmark	Grænselandet	Hele Danmark	Grænselandet
	Pct.			
1-10	13,8	21,8	2	4
11-20	14,7	21,8	5	10
21-30	21,5	39,7	11	30
31-40	13,5	7,5	10	8
41-50	9,6	2,4	9	3
51-60	4,1	0,9	5	2
61-70	1,4	1,3	2	3
71-80	4,7	0,7	7	2
81-90	1,2	0,0	2	0
91-100	4,0	0,0	8	0
101-110	0,3	0,0	1	0
111-	11,1	4,0	40	39
<i>I alt</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>
Gennemsnit			49 liter	33 liter
Median			32 liter	24 liter

Det ses af tabel VIII.11, at ølgrænsehandelen er koncentreret på meget få personer. Som tidligere nævnt blev der købt øl på højst 24 pct. af seneste rejse. Halvdelen af dem, der købte, købte højst 32 liter svarende til henved 20 pct. af de samlede ølindkøb, mens de 15 pct., der købte mest (over 91 liter = over 9 hele kasser à 30 stk.) købte ca. 50 pct. af den samlede ølgrænsehandel.

Det typiske køb er således 3 kasser, men det gennemsnitlige køb er 5 kasser.

Omkring 77 pct. har købt højst 6 kasser øl. Disse 77 pct. har købt ca. 41 pct. af øllene. Ca. 12 pct. har købt mellem 60 og 110 liter. Disse 12 pct. har købt ca. 20 pct. af øllene, mens de sidste 11 pct., der købte over 110 liter, købte ca. 39 pct. af øllene.

Langt de fleste af disse køber således op til 6 kasser og typisk 2-3 kasser ad gangen, men et mindretal, der køber over 110 liter, køber lige så meget som de 76 pct., der køber højst 6 kasser ad gangen.

Ikke mindst for dem, der køber de meget store mængder ad gangen, vil håndhævelse af tysk dåsepant betyde en kraftig stigning i besværet ved grænsehandel.

For grænselandet køber halvdelen af dem, der køber øl, højst 24 liter.

De 83 pct., der købte højst 30 liter, købte i alt ca. 44 pct. af alle øllene, men de 4 pct., der købte over 110 liter, købte 39 pct. af øllene. De købte ca. 30 kasser i gennemsnit.

Det er så abnormt store mængder, at de meget store indkøbere i grænselandet enten er meget overrepræsenteret eller driver en slags mere eller mindre blød smuglervirksomhed.

Ved Institut for grænseregionsforsknings (IFG's) undersøgelse i 2000 købtes 60 pct. af øllene af de 15,5 pct. af bilisterne, der havde mere end 100 liter med, og der var også forholdsvis flere, der havde købt mellem 50 og 100 liter. Disse indkøb var pr. personbil.

Ved individbaserede interviewundersøgelser, som denne, kan der være en fare for, at den interviewede ikke kun svarer om indkøb på egne vegne, men også om indkøb på hele husstandenes vegne. Det vil trække i retning af, at resultatet overvurderes. Modsat kan man forvente, at de, der måske har foretaget indkøb med videresalg for øje, ikke er repræsenteret i undersøgelsen. Det tyder det på, idet ingen har indrømmet, at indkøbene var med videresalg for øje. Modsat tyder de meget store indkøb på, at man har fået i det mindste kollegium- og bagagerumssmulere rigt repræsenteret.

Man skal være opmærksom på, at telefoninterviewundersøgelser er usikre og i øvrigt alene omfatter et halvt år. Resultatet af GfK-interviewundersøgelsen er på ca. 217 mio. liter i ølgrænsehandel, men som sagt er det sikkert, at grænsehandelen med øl i genbrugsflaske er alt for stor, og meget kunne tyde på, at storindkøbere i grænselandet mv. er overrepræsenteret, hvilket vil trække resultatet ned fra henved 150 til måske 100 mio. liter. Omvendt kan man ikke udelukke, at det netop er disse regioner, hvor storindkøbere er blevet omfattet

af undersøgelsen, mens der tilfældigvis er for få storindkøbere fra f.eks. Østjylland med i undersøgelsen.

5.2 Grænsehandel med øl belyst ud fra GfK's Consumer Scan

Ifølge GfK's Consumer Scan er grænsehandelen med øl faldende.

I følgende tabel er vist udviklingen i de mængder, der henholdsvis købes i Danmark og i grænsehandelen.

Tabel VIII.12: Udviklingen i husstandenes grænsehandel med øl ifølge GfK's Consumer Scan

	1. halvår 2002	2. halvår 2002	1. halvår 2003	2. halvår 2003	1. halvår 2004	Ændring 1. halvår 2002-2004
	Mio. liter					Pct.
Øl i alt	85,4	90,8	85,2	91,5	79,0	- 7,6
Øl købt i Danmark	71,5	74,9	71,5	72,7	66,7	- 6,6
Øl købt i Tyskland	14,0	15,8	13,7	18,8	12,2	- 12,4
- heraf dansk øl	13,3	14,5	12,9	16,9	11,8	- 11,2
- heraf udenlandsk øl	0,7	1,4	0,8	1,9	0,4	- 35,3
Øl købt i Tyskland	Mio. liter					Pct.
<i>Emballage:</i>						
- Glasflaske	5,1	3,5	3,8	4,1	2,5	- 49,8
- Dåse	8,8	11,2	8,8	14,1	8,1	- 8,0
- Andet	0,1	1,1	1,0	0,6	1,6	+ 1.436
Øl købt i Tyskland	Mio. liter					Pct.
<i>Type:</i>						
Pilsnerøl	6,7	6,5	6,7	8,3	6,0	- 11,9
Stærkt øl	4,5	6,6	3,7	6,0	3,1	- 29,8
Andet øl	2,8	2,8	3,2	4,5	3,2	+ 14,2
	Pct.					
Andel af grænsehandelsøl af totaløl	16	17	16	21	15	

Det ses af tabellen, at husholdningernes køb af øl falder såvel i Danmark som i grænsehandelen i første halvdel af 2004. Faldet er størst i grænsehandelen, når man ser hele perioden, men grænsehandelen havde en renæssance i anden halvdel af 2003.

Fra 2002 til 2003 stiger grænsehandelen fra ca. 29,8 mio. liter til ca. 32,5 mio. liter eller med ca. 9,1 pct. Samtidig falder det hjemlige salg med ca. 2,2 mio. liter.

Væksten i grænsehandelen fra 1. halvår 2002 til 2. halvår 2002 skyldes sandsynligvis alene sæsonen. Grænsehandelen er lidt lavere i første halvår af 2003 end i 2002. Faldet skyldes sandsynligvis ikke mindst forvirring vedrørende de tyske pantregler mv. Grænsehandelen i 2003 er sandsynligvis tæt på at være rekord stor. Det skyldes et meget stort salg i anden halvår 2003. Fra anden halvår 2003 til 1. halvår 2004 er der et meget betydeligt fald i grænsehandelen. Ses der bort fra sæson falder grænsehandelen med omkring 30 pct. fra 2. halvår af 2003 til 1. halvår af 2004.

Faldet på 30 pct. bør imidlertid ses på baggrund af en række forbehold:

- For det første var grænsehandelen i 2. halvår 2003 som nævnt forholdsvis stor.
- For det andet er grænsehandelen i 1. halvår sandsynligvis mindre end grænsehandelen i 2. halvår. Samme tendens gælder i øvrigt for det hjemlige salg.
- For det tredje falder det hjemlige salg også fra 2. halvår 2003 til 1. halvår 2004. Ved et mindre forbrug af øl vil grænsehandelen alt andet lige også falde. Danskeres køb af spiritus er steget såvel i Tyskland som i Danmark. Det kan have fortrængt ølforbrug. Yderligere kan udviklingen i smag eller klimatiske forhold have virket dæmpende på grænsehandelen.

Selv med disse forbehold synes grænsehandelen i 1. halvår 2004 dog at være klart faldende, jf. at der også er et fald på ca. 11 pct. fra 1. halvår 2003, hvor grænsehandelen var mindre end normalt til 1. halvår 2004.

Det bemærkes, at der i Danmark bliver solgt og i udlandet grænsehandlet langt mere øl end det fremgår af tabellen. GfK's Consumer Scan omfatter i princippet alene øl købt af husholdningerne. Dermed er udelukket øl købt på restaurationer og øl købt i foreninger mv., herunder fyraftensbajere og lignende. Selv når man korrigerer herfor, er ølforbruget meget beskedent selv for et halvår. Der er en tendens til, at varer som øl, hvor forbruget af en del opfattes som demeriterende, bliver underrepræsenteret i undersøgelser, der bygger på husholdningsregnskaber. Man kan også formode, at forbruget af øl er mindre i husholdninger, der er villige til at føre husholdningsregnskaber end i gennemsnitshusholdninger. I praksis føres husholdningsregnskabet også i vid udstrækning af kvinder, og andre medlemmer af husholdningen kan købe øl uden om det fælles husholdningsbudget. Det er derfor ikke overraskende, at mængdeniveauet ikke passer med salget i Danmark.

GfK's Consumer Scan vurderes derimod at være pålidelig med hensyn til at beskrive en udvikling. Hovedtrækkene i udviklingen kan bekræftes af andre

kilder. Hovedtrækkene er, at salget af øl i Danmark og grænsehandelen er vigende, grænsehandelen af øl i genbrugsflaske efter 1. februar 2004 er stærkt vigende sammen med grænsehandelen af stærkt øl.

I 2003 blev der solgt ca. 519 mio. liter øl i Danmark, mens salget var på ca. 505 mio. liter i 2002.

Markedet kan med usikkerhed deles op som følger.

Tabel VIII.13: Skøn over opregningsfaktorer, der skal bruges for at finde den samlede grænsehandel ud fra grænsehandelen efter Consumer Scan

	2002	2003
	Mio. liter	
Salg i Danmark	505	520
- salg til svenskere	30	35
= Salg i Danmark til danskere	475	485
Skønsmæssigt til ikke-husholdninger	135	135
Salg til danske husholdninger i Danmark	340	350
Salg til danske husholdninger iflg. GfK	146,4	144,2
Opregningsfaktor	2,32	2,43
Grænsehandel iflg. GfK's Consumer Scan	29,8	32,5
Grænsehandel opregnet husholdninger	69	79
Grænsehandel ej husholdninger	?	?

Under forudsætning af, at 45 pct. af grænsehandelen finder sted i 1. halvår og GfK's Consumer Scan-tal skal opregnes med 2,32 i 2002 og 2,43 i 2003 og frem har udviklingen i ølgrænsehandelen i husholdningerne været som følger.

Tabel VIII.14: Husholdningernes grænsehandel med øl opregnet fra Consumer Scan-niveau under visse forudsætninger

	Øl grænsehandlet af danske husholdninger
	Mio. liter
1. halvår 2002	72
2. halvår 2002	67
1. halvår 2003	70
2. halvår 2003	83
1. halvår 2004	66

Det ses, at grænsehandelen var unormal høj i 2. halvår af 2003, men også lav i 1. halvår af 2004 eller lidt lavere end i 2. halvår af 2002 og 1. halvår af 2003.

Det skal understreges, at der her er set på grænsehandelen foretaget af husholdningerne. Hertil kommer en grænsehandel foretaget uden om husholdningerne, f.eks. til kollegier, fælles fester mv. – for ikke at nævne egentlig ulovlig indførsel med videresalg for øje.

Niveauet for dette salg er måske på 25 pct. oveni det husstandsbaseerede indkøb.

Således fortolket viser GfK's Consumer Scan en grænsehandel på i alt ca. 86 mio. liter i 2002, ca. 100 mio. liter i 2003 og måske 83 mio. liter i 2004.

Ses der nærmere på fordelingen af grænsehandelsøl kan man iagttagende, at grænsehandelen med øl i genbrugsflaske faldt fra 1. halvår af 2002 til 2. halvår af 2002, hvorefter salget var stigende i 2003. I første halvår 2004 er salget imidlertid igen faldet. Faldet i salget i genbrugsflaske i 2004 kan ses i sammenhæng med indgrebet mod "flaskefidusen" eller "Coca-Cola fidusen" (da det særligt omhandlede 1,5 liters Coca-Cola-flasker) den 1. februar 2004, hvor emballageafgiften blev reduceret med 80 pct.

Det kan dog være svært at afgøre, hvor stor genbrugsflaskeandelen har været, jf. at der også angives at være et salg af øl i andet end i genbrugsflaske og dåse. Hvad dette andet er er usikkert. Hvis man alene ser på forholdet mellem dåser og genbrugsflasker er genbrugsflaskernes andel faldet fra 30 pct. i 2002, 26 pct. i 2003 til 24 pct. i 2004.

Der synes også at være en tendens til, at købet af stærkt øl falder forholdsvis mere end købet af pilsnerøl. Andet øl kan være svært at fortolke, da det blandt skulle omfatte ikke alkoholholdig øl, hvidtøl osv.

Det er hovedsagelig dansk øl, der købes i udlandet bortset fra 2. halvår 2003, hvor der er en uforklarlig stigning i købet af udenlandsk øl. Om udenlandsk øl både omfatter udenlandske mærker og danske mærker brygget i udlandet eller kun udenlandske mærker er uvist.

5.2.1 Andel, der køber øl og handel pr. indkøb mv.

Salget af øl i Danmark og grænsehandelen med øl er produktet af:

Andel, der køber øl i grænsehandel x hyppighed x mængde pr. handel.

I følgende tabel er illustreret forskellen i indkøbsmønstre for øl købt henholdsvis i Danmark og i grænsehandelen for dem, der grænsehandler øl.

Tabel VIII.15: Ølindkøbsvaner i Danmark og i grænselandet

		1. halvår 2002	2. halv- år 2002	1. halvår 2003	2. halv- år 2003	1. halvår 2004
Andel af husholdningerne, der køber øl i grænsehandelen	Grænsehandel	8,6	8,6	6,6	9,0	6,0
		Pct.				
Handler pr. køber	Total	6,6		6,5		6,4
Handler pr. køber	Grænsehandel	2,1		2,2		2,1
		liter				
Mængde pr. handel	Total	8,3	7,97	8,0	8,3	7,6
Mængde pr. handel	Grænsehandel	31,3	32,5	38,1	41,5	39,7

Kilde: GfK's Consumer Scan.

Ved ca. 2,5 mio. husstande gælder således:

- 6 pct. af 2,5 mio. husstande har grænsehandlet øl i 1. halvår 2004 = ca. 150.000 husstande
- hver af de 150.000 husstande har handlet 2,1 gang = ca. 315.000 handler
- hver af de 315.000 gange, der er handlet, er der købt 39,7 liter = ca. 12,5 mio. liter

Faldet i grænsehandelen med øl skyldes alene, at andelen, der grænsehandler er faldet fra 8,6 pct. pr. halvår til 6 pct. pr. halvår. Hvis husholdningen grænsehandler, grænsehandles der lige ofte, men en større mængde pr. gang i 2004 end i 2002.

Grænsehandelsmængden pr. handel på ca. 40 liter i 1. halvår 2004 kan sammenlignes med GfK's telefoninterviews, hvor der i gennemsnit blev grænsehandlet 50 liter pr. gang inklusive storindkøb.

Forskellen på de ca. 10 liter kan forklares ved at enkelte personer uden om husholdningen handler meget store mængder. De ovenfor anvendte 25 pct., der blev brugt som tillæg til de rå Consumer Scan-tal, kan således begrundes, men er selvfølgelig usikker, jf. at såvel telefoninterviews som husholdningsregnskabsmetoden er usikker.

Det er imidlertid ikke muligt at udtale sig om, hvorvidt storindkøbernes andel har ændret sig.

Selv om der er en klar tendens til, at husholdningerne køber mindre øl i grænsehandelen, kan det være kompenseret af flere storindkøb.

Det betydelige fald i grænsehandelen fra 2003 til 2004 skyldes først og fremmest, at væsentlig færre grænsehandler, mens mængden pr. gang er stort set uændret.

For første halvår 2004 kan samlet køb, grænsehandel og køb i Danmark deles således op under en række forudsætninger.

Tabel VIII.16: Indkøbsvaner for øl i grænsehandel og i Danmark i 1. halvår 2004 ifølge GfK's Consumer Scan¹⁾

1. halvår 2004	Grænsehandel	Dansk køb	Total
		Mio. liter	
Samlet køb	12,23	66,74	78,98
		Liter	
Mængde pr. handel	39,7	6,6	7,6
		Mio. stk.	
Antal handler	0,31	10,08	10,39
		Stk.	
Handel pr. køber	2,1	6,6 ²⁾	6,4
		Mio. stk.	
Antal købere	0,147	1,524 ²⁾	1,624
		Pct.	
Andel af husstande	6	Ca. 62 ²⁾	Ca. 66

1) Ikke opregnet til landstal.

2) Beregnet under forudsætning af, at 1/3 af dem, der grænsehandler har forsynet sig 100 pct. fra udlandet.

Det ses af tabellen, at ca. to tredjedele af husholdningerne købte øl i første halvår af 2004. Andelen af befolkningen, der køber øl, er nogenlunde konstant. Af dem der køber øl, har knap 10 pct. grænsehandlet. Samlet har husholdningerne købt øl ca. 10,4 mio. gange, hvoraf 0,3 mio. gange ved grænsehandel svarende til ca. 3 pct. af alle handler.

Selv om dem, der grænsehandler, alene udgør under 10 pct. af dem, der alt i alt har købt øl, er ca. 15 pct. af øllene købt i Tyskland. Da dem, der grænsehandler, også køber øl i Danmark, kan man allerede heraf udlede, at dem, der grænsehandler, har et væsentligt større forbrug, end dem, der ikke grænsehandler.

Dette billede bekræftes af den særlige undersøgelse, som GfK har foretaget for Skatteministeriet, *Behovsdækning for købere af øl i udlandet*, jf. rapportens bilag 4. Der henvises i øvrigt hertil.

5.3 Grænsehandel med øl belyst ud fra GfK's undersøgelse om øldrikkevaner hos individer

Carlsberg har via Bryggeriforeningen stillet en undersøgelse til rådighed om danskeres øldrikkevaner i 1. halvår af 2004. Undersøgelsen er udført af GfK, hvor et udsnit af danskere har ført dagbog om deres ølforbrug.

Undersøgelsen er meget detaljeret for så vidt, hvor øllene er erhvervet fra, og hvilke mærker, der er tale om.

Undersøgelsen kan summeres således, i det der i første omgang er tale om forholdstal:

Tabel VIII.17: Danskeres øldrikkevaner fordelt på producent, type samt indkøbssted i 1. halvår af 2004 ifølge GfK's undersøgelse udført for Carlsberg

Forholdstal	Pilsner- øl klas- se 1	Letøl mv.	Guldøl mv.	Påskeøl	Juleøl	Uden- landsk øl	Ube- svaret mærke	I alt
<i>Carlsberg i alt</i>	4.585	298	320	131	263			5.597
Udland	327	2	104	2	26			461
Hjemligt	4.258	296	216	129	237			5.136
<i>Bryggeri- gruppen i alt</i>	2.050	69	493	16	68			2.696
Udland	623	0	282	3	23			931
Hjemligt	1.427	69	211	13	45			1.765
<i>Harboe i alt</i>	743	33	158	83	44			1.061
Udland	234	0	12	9	7			262
Hjemligt	509	33	146	74	37			799
<i>Vestfyen i alt</i>	175	0	0	0	0			175
Udland	31	0	0	0	0			31
Hjemligt	144	0	0	0	0			144
De fire største i alt	7.553	400	971	230	375			9.529
Udland	1.215	2	398	14	56			1.685
Hjemligt salg	6.338	398	573	216	319			7.844
<i>Andre, uden- landsk, ubesva- ret i alt</i>	554	65	131	23	26	370	676	1.845
Udland	148	1	23	0	0	97	94	363
Hjemligt	406	64	108	23	26	273	582	1.482
Alle i alt	8.107	465	1.102	253	401	370	676	11.374
Udland	1.363	3	421	14	56	97	94	2.048
Hjemligt salg	6.744	462	681	239	345	273	582	9.326

Anm.: Pokal, Odin/Star er henregnet til Carlsberg, jf. at disse mærker blev fremstillet af Carlsberg i 2003 og indtil et stykke ind i 1. halvår 2004. Herefter af Bryggerigruppen.

Undersøgelsen er, som sagt, meget detaljeret med hensyn til ølmærke og indkøbssted, men der er en forholdsvis stor andel af ubesvaret og ukendt mærke.

Andre mærker, udenlandsk øl og ukendt ølmærke synes klart overrepræsenteret, hvorved de fire største danske ølbryggerier bliver underrepræsenteret. Det er således urealistisk, at Carlsbergs markedsandel af det hjemlige salg kun skulle være på 55 pct.

Ser man på de fire største bryggerier samt ”andre” gælder følgende forholdstal for salg i udlandet i forhold til hjemligt køb.

Tabel VIII.18: Forholdet mellem øl købt i Danmark og udlandet for forskellige bryggerier

	Hjemligt salg	Købt i udlandet	Købt i udlandet i pct. af hjemligt salg	Købt i udlandet i pct. af total
	Enheder		Pct.	
Carlsberg	5.136	461	9	8
Bryggerigruppen	1.765	931	53	35
Harboe	799	262	33	25
Vestfyen	144	31	22	18
<i>4 største danske mærker</i>	<i>7.844</i>	<i>1.685</i>	<i>21</i>	<i>18</i>
Andre mærker – herunder ukendt og udenlandske	1.482	363	24	20
I alt	9.326	2.048	22	18

Det ses af tabellen, at Carlsbergs salg til grænsehandelen udgør en meget mindre del af det samlede salg end for især Bryggerigruppen og delvist Harboe. For andre herunder ukendte mærker er fordelingen hjemligt salg/ udland ikke afgørende forskellig fra de fire største danske bryggerier.

Ser man på de fire største bryggerier i Danmark (Carlsberg, Bryggerigruppen, Harboe og Vestfyen) kommer over halvdelen af de øl danskere har købt i udlandet fra Bryggerigruppen.

Fordelt på Bryggerigruppens mærker er fordelingen, som følger.

Tabel VIII.19: Fordelingen af Bryggerigruppens produkter købt i grænsehandelen 1. halvår 2004 ifølge GfK's undersøgelser om individers indkøbsvaner

Mærke	Enheder
Ceres	332
Thor	92
Faxe	24
Albani	113
Slotsmøllen	351
Maribo	19
I alt	931
- heraf Gl. Bryggerigruppen	448
- heraf Gl. Albani mv.	483

Fordelingen af Bryggerigruppens mærker i grænsehandelen efter GfK-undersøgelsen er overraskende. For det første angiver Bryggergruppen selv, at det største mærke er Ceres på dåse, og nr. 2 er Thor i genbrugsflaske, men det er for før 2004. Efter GfK-undersøgelsen er nr. 1 Slotsmøllen. Ligeledes overhaler Albani Thor. Forholdet mellem Albani-mærkerne og de gamle bryggerigruppemærker er også overraskende, idet Albani med Slotsmøllen og Maribo skulle have et større salg end Ceres, Thor og Faxe i alt. Ved de undersøgelser, der blev foretaget af Konkurrencestyrelsen tidligere, skulle Albanis andel af den samlede gruppes ølleverancer til grænseforretningerne ikke være på mere end ca. en tredjedel af den daværende Bryggerigruppens salg.

Der er dog en tendens til, at discountmærker, så som Slotsmøllen vinder frem.

Det er især det meget store salg af Slotsmøllen, der springer i øjnene. Det skal understreges, at der er tale om en stikprøve, hvor enkelte storindkøbere kan fordreje undersøgelsen, især når man ser på detaljer. Modsat kan storindkøbere af andre mærker være udeladt af stikprøven. Der er derfor mindre usikkerhed jo større kategorier, der er tale om.

Som nævnt er der tale om en slags forholdstal. Man kan forsøge at regne op til landsresultatet ved at tage udgangspunkt i den faktiske fordeling af ølsalget i Danmark på de forskellige udbydere og efter undersøgelsen, idet overrepræsentationen for de andre mærker dog er fordelt på de fire største danske udbydere. Det er sket i den følgende tabel.

Det skal understreges, at fordelingen i følgende tabel vedrører hele 2003, mens GfK-undersøgelsens forholdstal vedrører 1. halvår 2004. 2004 synes at give et mindre salg end 2003, og med en faldende markedsandel for Carls-

berg, og stigende andel for Bryggerigruppen og Harboe på det hjemlige marked.

Tabel VIII.20: Fordeling af ølsalg og -køb i Danmark fordelt på bryggerier inklusive hvidtøl mv.

	Fordeling af ølsalget i Danmark på udbydere efter regnskaber mv.	Fordelingen af ølsalget i Danmark på udbydere efter GfK-fordeling, jf. søjle 5	Fordeling af ølsalget i Danmark på udbydere efter regnskaber mv.	Fordelingen af ølsalget i Danmark på udbydere efter GfK-fordeling
	Mio. liter		Pct.	
Carlsberg	325-350	325	64	62
Bryggerigruppen	75-100	110	17	21
Harboe	40-60	50	10	10
Vestfyen	20-30	10	5	2
Andre – herunder udenlandsk	20-30	25	5	5
I alt	525	525	100	100

Ann.: På grund af afrunding svarer summen af elementerne ikke til i alt. Det skal bemærkes, at der er anvendt salget i 2003 med den fordeling mærkerne havde i 1. halvår 2004. Salget i 2004 er mindre end i 2003.

Det ses af tabellen, at der stort set er overensstemmelse mellem den faktiske fordeling af det hjemlige salg i 2003 og den fordeling mellem de fire største bryggerier, som GfK-undersøgelsen finder for 1. halvår 2004 (idet Odin/Star samt Pokal er henregnet til Carlsberg i 2003). Der er dog en væsentlig afvigelse for Vestfyen.

Hvis grænsehandelen herefter skal findes, idet den faktiske fordeling af det hjemlige salg i 2003 lægges til grund sammen med GfK's forholdstal vedrørende køb i udland og hjemligt salg i 1. halvår af 2004, fås følgende resultat, som fremgår af tabel VIII.21 nedenfor.

Tabel VIII.21: Beregnet grænsehandel for de enkelte bryggerier¹⁾

	Hjemligt salg ²⁾	Hjemligt salg til danskere ³⁾	Andel købt i udland af hjemligt salg til danskere ⁴⁾	Grænsehandel ⁴⁾
	Mio. liter		Pct.	Mio. liter
Carlsberg	335	310	9	28
Bryggerigruppen	90	85	53	45
Harboe	50	45	33	15
Vestfyen	25	25	22	5
<i>De 4 største</i>	<i>500</i>	<i>465</i>		<i>93</i>
Andre	25	25	24	6
I alt	525	490		99

1) Hvis forholdet mellem køb i Danmark og køb i udlandet ifølge GfK's individbaseret undersøgelse af ølindkøbsvaner er korrekt.

2) Der er taget udgangspunkt i midtpunktet af intervallet, der ikke nødvendigvis er det helt rigtige niveau.

3) Fratrukket svenskeres grænsehandelsindkøb i Danmark, men ikke udlændinges forbrug i Danmark.

4) Omfatter både det danske tager med fra udlandet samt det danske forbruger i udlandet.

Resultatet af beregningerne er en grænsehandel på ca. 100 mio. liter i 2003. Hvis man yderligere korrigerede for, at udlændinge har et forbrug i Danmark og en del af danskeres køb i udlandet er forbrug dér, vil man få en grænsehandel på ca. 10 mio. liter mindre.

Hvis man derimod bruger forholdstallet for i alt direkte på dansk salg eksklusiv salg til svenske grænsehandelsrejsende, får man en beregnet grænsehandel på mindst 105 mio. liter.

Det skal understreges, at metoden er usikker.

Dette regnestykke er vist i tabel VIII.22 nedenfor.

Tabel VIII.22: Regnestykke om grænsehandelens omfang¹⁾

Elementer	Omfang
	Enheder
Forbrug i alt	11.374
- købt i udlandet	2.048
- Andel ubesvaret indkøbssted fordelt forholdsmæssigt ud fra hvert mærke	149
= <i>Købt i Danmark</i>	9.177
	Pct.
Købt i udlandet i procent af hjemlig køb	23,9
	Mio. liter
Salg i Danmark i 2003 med afgift	525
- udlændinges grænsehandel i Danmark	35
- udlændinges forbrug i Danmark	10
= Købt i Danmark af danskere med afgifter	480
Købt i udlandet af danskere ved andel 23,9 pct.	115
- Danskeres forbrug i udlandet	10
= Danskeres grænsehandel	105
+ hel eller halv ulovlige indførsler	?
Danskeres grænsehandel	105 + ?

1) Ud fra GfK's ølforbrug-dagbogsmetode, hvis det samlede forholdstal er korrekt.

En del af de øl, der købes i Tyskland af danskere, er ikke til eget forbrug, hvilket ellers er betingelsen for, at indførslen til Danmark kan ske uden at betale dansk afgift. I GfK-undersøgelsen oplyses ca. 2,5 pct. af det samlede forbrug af øl, at være købt af andre. Det svarer til 15 mio. liter. Om dette øl er købt fra personer, der har hentet øllene i Tyskland eller personer, der har købt øllene i Danmark er uvist. Hvis alle øl, der videresælges, er hentet i Tyskland er grænsehandelen inklusive efter GfK-dagbogsmetoden på ca. 120 mio. liter. Der købes dog sikkert også dansk beskattet øl, så de 120 mio. liter er et maksimum.

Man kan eventuelt også fortolke GfK-undersøgelsen på anden måde, idet man lægger til grund, at fordelingen af grænsehandelen mellem de forskellige udbydere er den korrekte. Denne fortolkning lægger Bryggeriforeningen vægt på. Carlsbergs andel af grænsehandelen er på 22,5 pct. og Carlsberg sælger ca. 35 mio. liter til danskere i grænsehandelen efter egen opgørelse. Det giver en grænsehandel på ca. 155 mio. liter. Bryggerigruppens andel af grænsehandelen er på ca. 45 pct. eller det dobbelte af Carlsbergs. Derfor er bryggerigruppens salg af øl til danskere i grænsehandelen på 70 mio. liter. etc.

Ifølge Bryggeriforeningen skulle Carlsberg således sælge ca. 35 mio. liter til danskere i grænsehandelen, Bryggerigruppen 70 mio. liter, Harboe Danmark 20 mio. liter, mens andre, herunder Harboe, Tyskland, skulle sælge 23 mio. liter. I følgende tabel er vist den opregnede grænsehandel ved disse tal.

Tabel VIII.23: Bryggeriforeningens fortolkning af GfK-undersøgelsen (dagbogsmetoden)

	Grænsehandel iflg. Bryggeriforeningen	Divisionsfaktor	Opregnet grænsehandel
	Mio. liter	Pct.	liter
Carlsberg	35	22,5	156
Bryggerigruppen	70	45,5	154
Harboe	20	12,8	156
Øvrige ¹⁾ , herunder Harboe, Tyskland	23	15	153
I alt	148		

1) Øvrige omfatter Fuglsang, Vestfyen, Hancock, Thisted, Harboe Tyskland og udenlandske mærker efter Bryggeriforeningen.

Helt afgørende for, at Bryggeriforeningen når frem til en grænsehandel på ca. 155 mio. liter ved divisionsmetoden er imidlertid, at man har forudsat en grænsehandel for de enkelte bryggerier forskellig fra den, der kunne udledes af GfK-undersøgelsen og herefter anvender GfK-undersøgelsens forholdstal på denne antagne grænsehandel.

Bryggeriforeningen har alene i princippet fuldt kendskab til Carlsbergs salg til danskere, mens de andre tal er gættet eller beregnet under visse antagelser, der ikke nødvendigvis kan bekræftes fra anden side.

Divisionsmetoden vil således give et helt andet resultat, hvis man har fuldt kendskab til andre Bryggeriers leverancer til danskere via Tyskland.

Det skal i øvrigt som et kuriosum anføres, at Bryggeriforeningens metode når frem til, at grænsehandelen er omkring 155 mio. liter under forudsætning af, at grænsehandelen er 148 mio. liter.

Bryggeriforeningen når endvidere frem til 155 mio. liter således:

Salg i Danmark med afgift til danskere	485 mio. liter
Andet dansk køb	155 mio. liter
I alt dansk forbrug	640 mio. liter
Køb i grænsen 18 pct. efter GfK	115 mio. liter
Køb af venner/bekendte/3. mand 2,4 pct. efter GfK	15 mio. liter
Indkøb via foreninger til fester mv. 2,6 pct.*	<u>25 mio. liter</u>
I alt køb uden dansk afgift	155 mio. liter
*(25 mio. liter i forhold til 640 mio. liter = 3,9 pct.)	

Man kan således fortolke samme GfK-undersøgelse til at give en grænsehandel på mindst 105 mio. liter og højst 155 mio. liter. De 155 mio. liter nås når det forudsættes at al køb fra venner, bekendte og tredjemand er videresalg af smuglerøl/grænsehandelsøl og yderligere at der smugles ca. 25 mio. liter med videresalg gennem foreninger til fester mv.

Bryggeriforeningens opgørelse af grænsehandelen forudsætter i øvrigt følgende.

VIII.24: Bryggeriforeningens forudsætninger for opgørelse af grænsehandelen til ca. 150 mio. liter

	Salg brutto til grænseforretninger	Salg til svenske-re og tyskere	Salg til danskere iflg. Bryggeriforeningen
Carlsberg	51	16	35
Bryggerigruppen	85	15	70
Harboe	21	1	20
Andre danske ?	4	0	4
<i>I alt eksporteret fra DK</i>	<i>161</i>	<i>32</i>	<i>129</i>
Salg af Harboe og andet brygget i Tyskland	20	1	19
I alt solgt fra grænsebutikker ved Landgrænsen samt Fehmern	181	33	148

Denne opgørelse er vanskelig at få til at stemme med andre opgørelser.

Sammenfatning af afsnit 5.1, 5.2 og 5.3

Skatteministeriet har haft adgang til tre forskellige GfK-undersøgelser om grænsehandelens omfang. Undersøgelserne giver forskellige resultater, men det skal understreges, at der også er brugt tre forskellige indfaldsvinkler. Ved

telefoninterviews er der spurgt direkte til grænsehandelen på seneste tur i et kvartal, hvorefter der er opregnet efter antal ture i et kvartal. Consumer Scan er baseret på husholdningens ølindkøb, mens undersøgelsen i afsnit 4.3 er baseret på individers drikkevaner. Hver for sig har undersøgelserne og metoderne forskellige styrker og svagheder, ligesom der er usikkerhed ved hver undersøgelse.

5.4 Grænsehandel med øl belyst ud fra omsætningstal fra DSK og Coop

DSK og Coop har undersøgt, hvor stor en del øl udgør af detailomsætningen i forskellige regioner af Danmark i første halvår af 2003 og 2004.

Resultatet er som følger.

Tabel VIII.25: Øls andel af omsætningen i købmændenes og detailhandelens omsætning 1. halvår 2003 og 1. halvår 2004

	1. halvår 2003	1. halvår 2004	Ændring
	Pct.		Pct.
Sønderjyllands Amt	2,0	1,8	- 0,2
Ribe Amt	3,1	2,9	- 0,2
Vejle Amt	3,9	3,6	- 0,3
Øvrige Jylland	3,8	3,6	- 0,2
Fyn	5,0	4,7	- 0,3
Lolland-Falster og Møn	4,9	4,6	- 0,3
HT- området	4,5	4,3	- 0,2
Øvrige Sjælland	4,7	4,6	- 0,1
<i>Hele landet</i>	<i>4,1</i>	<i>3,8</i>	<i>- 0,3</i>

DSK og Coop har til udviklingen for øl anført: ”Omsætningsindeks er 93,2 og prisindekset 99,9. Det svarer til et fald i de afsatte mængder på 7 pct. Der er ikke sket afgiftsnedsettelse for øl. Øl er den vigtigste vare i den dansk – tyske grænsehandel, og overalt i landet falder øls omsætningsandel. Den stigende grænsehandel med øl er hovedforklaringen på denne udvikling.”

Det ses af tabellen, at den andel øl udgør af omsætningen, falder jo længere nede man er i Jylland. Især i Sønderjyllands Amt udgør øl en markant lavere andel af omsætningen end i resten af landet og Jylland. Der er givetvis regionale forskelle i ølforbruget. Meget tyder på, at ølforbruget i forhold til den totale detailomsætning er meget højere på Fyn end på Sjælland, jf. at grænsehandelen på Fyn sandsynligvis er højere end på Sjælland, hvori også indgår salg til svenskere. Det forholdsvis lave ølsalg i HT-området skal måske ikke fortolkes som særlig afholdenhed, men snarere, som at indkomster og forbrug

er større i HT-området end i resten af landet, samt at øls andel af forbruget falder med velstanden.

Faldet i salget på 7 pct. kan stort set bekræftes ved at se på de samlede afgiftsindtægter.

Man kan dog ikke alene ud fra salgsudviklingen i Danmark konkludere om grænsehandelen er steget eller faldet, men alt andet lige peger DSK og Coop's tal i retning af en stigende grænsehandel eller et faldende forbrug.

Mens tabellen således ikke kan sige noget om grænsehandelens udvikling, kan den fortælle noget om, hvor grænsehandelen er koncentreret. Mindresalget i Sønderjyllands Amt og Ribe Amt er så markant, at det ikke kan forklares ved mindre forbrug og heller ikke med indkomst over det normale. I Sønderjyllands Amt købes omkring halvdelen af de øl, der forbruges i husstandene i udlandet og halvdelen i sønderjysk detailhandel. Hertil kommer dog et vist forbrug på restauranter mv. Dette forbrug udgør omkring 25-35 pct. af hele ølforbruget.

Denne iagttagelse kan bekræftes af oplysninger fra Fuglsang, der stort set alene leverer øl til forbrug i Sønderjylland. Fuglsang leverer omkring en tredjedel af salget via restauranter mv. i Danmark, en tredjedel via grænsehandel og en trjedel via danske detailforretninger.

Oplysningerne fra DSK og Coop kan med en betydelig usikkerhed bruges til at forsøge ølgrænsehandelen opgjort.

Det samlede salg af øl i Danmark til danskere gennem detailhandelen er på omkring 350 mio. liter årligt. Hvis alle danskere drikker lige meget øl og detailhandelen med andre varer er ens, kan man beregne, hvor meget der ”mangler” i dansk salg, hvis man kender grænsehandelen i de områder af landet, der er mindst ramt af grænsehandel – øerne øst for Storebælt. Hvis grænsehandelsandelen af sjællændernes øl udgør ca. 12,5 pct. af sjællændernes detailindkøbte ølforbrug vil grænsehandelen med i 2004 udgøre følgende:

Tabel VIII.26: Beregning af grænsehandelen med øl ud fra DSK's og Coop's oplysninger om øl's andel af detailomsætningen

Område	Øls andel af detailhandelen, iflg. DSK og Coop ¹⁾	Øls andel af detailhandelen, hvis al grænsehandel vendte tilbage Danmark ²⁾	Beregnet grænsehandel	Beregnet dansk detailkøb
	Pct.		Mio. liter	
Sønderjyllands Amt	1,8	5,0	13,4	7,5
Ribe Amt	2,9	5,0	7,8	10,7
Vejle Amt	3,6	5,0	8,2	21,0
Øvrige Jylland	3,6	5,0	38,3	98,4
Fyn	4,7	5,0	22,3	36,7
Lolland-Falster og Møn	4,6	5,0	0,9	9,9
HT-området	4,3	5,0	21,0	129,2
Øvrige Sjælland	4,6	5,0	3,0	36,5
Hele landet³⁾	3,8	5,0	95	350

1) Uden grænsehandel = dansk køb.

2) Og under forudsætning af, at forbrug mv. var ens og sjællændernes grænsehandel udgør 12,5 pct. af forbruget.

3) Opregnet med DSK's vægte. Ved sammenvægtning efter befolkningstal bliver landsgennemsnittet ca. 3,9 pct.

Anm.: Den ovenfor anvendte metode er usikker, idet den bygger på en række usikre forudsætninger, ligesom der sandsynligvis er usikkerhed i DSK og Coop's opgørelse.

Beregningen er overraskende ufølsom over for hvilken andel øl, som sjællænderne forventes at hente i grænsehandelen. Ud fra fordeling af øl solgt på landgrænsen og på søgrænsen (korrigeret for svenskere mv.) er sjællænderens grænsehandel med øl sandsynligvis lavere. Hvis andelen er 10 pct., i stedet for 12,5 pct., ændrer det kun grænsehandelen fra ca. 95 mio. liter til 85 mio. liter.

Beregningen illustrerer, at det er meget vanskeligt at få meget høje grænsehandelsandele for hele landet, med mindre sjællændernes grænsehandel også er meget betydelig. Med mindre sjællænderne også grænsehandler meget, vil påstande om en meget stor grænsehandel på 150 mio. liter eller mere forudsætte, at jydernes forbrug af øl er meget højere end sjællændernes, når man tager i betragtning, at der også sælges betydelige mængder øl i Jylland.

I øvrigt kan DSK og Coop's oplysninger bruges til at anslå, at omkring to tredjedele af sønderjydernes detailindkøbte øl kommer fra Tyskland, ca. en tredjedel af forbruget i Ribe og Vejle amter kommer fra Tyskland, mens andelen for Fyn og det øvrige Jylland er på 20-25 pct. Sjællændernes andel er på omkring 10-15 pct. Andelene af det samlede forbrug er mindre, da der også købes øl på restaurationer mv.

I afsnit 4.1-4.5 er grænsehandelen med øl søgt belyst ud fra danskeres køb. Man kan imidlertid også forsøge at opgøre grænsehandelen ud fra tyskernes salg og danske bryggeriers salg.

5.5 Grænsehandel med øl belyst med oplysninger fra tyske grænsekøbmænd mv.

Visse af de tyske grænsekøbmænd er villige til at forsyne Skatteministeriet med oplysninger om udviklingen i salget af øl. Oplysningerne er dog ofte spordiske og oplysningsiveren er størst, når salget er vigende.

I visse tilfælde oplyses salget i mængde, i andre tilfælde i værdi og endelig i en del tilfælde som øl's andel af den samlede omsætning eller omsætningen i en periode sammenlignet med samme periode året før.

Oplysningerne fra de enkelte grænsekøbmænd er varierende, også fordi de enkelte grænsekøbmands markedsandele og kundetyper er forskellige og ændrer sig over tiden.

Nogle har forholdsvis mange buspassagerer, andre frekventeres mest af sønderjyder, og en håndfuld tiltrækker især storindkøberne, og enkelte måske egentlige smuglere. Det er i øvrigt vigtigt at skelne mellem oplysninger, der vedrører salg for rejsende, der kommer med færge over Østersøen og rejsende, der køber ind ved landgrænsen.

Konkurrencen mellem grænsekøbmændene er hård og salgssammensætningen påvirkes af, hvor hyppigt de forskellige varer sættes på særlige tilbud, og hvor ofte der reklameres.

Den samlede grænsehandel er prisfølsom, men grænsehandelen hos den enkelte grænsekøbmand er meget prisfølsom, da prisnedslag ikke kun øger den samlede grænsehandel, men også butikkens markedsandel.

Ved landgrænsen rapporteres salget at være vigende i 2004. Det var der også mange meldinger om i begyndelsen af 2003, men ikke mange derefter, hvor hele 2003 efterfølgende blev karakteriseret som et meget godt år af nogle, mens andre oplyste om et jævnt år. For 2004 er meldingerne om tilbagegang blevet hyppige, men ofte i sammenhæng med debat i Danmark om grænsehandel og mulige afgiftsnedsættelser.

For salg på Fehmern er der entydige oplysninger om, at salget er stigende. Det gælder ubetinget i forhold til 2003, hvor salget fra Scandlines Bordershop til hen på sommeren var meget lavt, da Scandlines håndhævede den tyske dåsepant.

For landgrænsen er følgende omsætningsfordeling oplyst af en grænsekøbmand.

Tabel VIII.27: Andel af omsætningen oplyst af grænsekøbmand

	Før	1. halvår 2004
Spiritus	6	10
Tobak	16	13
Sodavand	7	14
Øl	24	19
Vin	21	18
<i>Disse varer</i>	<i>74</i>	<i>74</i>
Andre varer	26	26

Den samlede omsætning blev samtidig oplyst klart faldende. Hvornår ”før” var ikke særlig entydigt, ligesom der kunne være usikkerhed om, hvilke varer (f.eks. RTD) der var omfattet af hvilken kategori.

De sporadiske oplysninger fra grænsekøbmændene kan ikke stå alene og ikke bruges til vurdering af det samlede marked, men kan bruges til at få bekræftet eller afkræftet især meldinger om dramatiske ændringer og især i de tilfælde, hvor grænsekøbmændene selv er klar over, at oplysningerne kan være med til at føre til danske ændringer, der er imod deres interesse. Grænsekøbmændene er for det meste hæderlige på den måde, at de ikke leverer forfalskede tal, men de fortæller heller ikke nødvendigvis alt og er selvfølgelig varsomme med at afsløre forretningshemmeligheder.

Oplysningerne fra grænsekøbmændene er imidlertid stort set sammenfaldende med de observationer om udviklingen, som GfK's Consumer Scan og udenrigshandelsstatistikken kan levere.

Skatteministeriet har adskillige gange forgæves bedt grænsekøbmændene om at sende egentlige regnskaber eller lignende til dokumentation af, at grænsehandelen ikke er så stor som andre påstår. I år har grænsekøbmændene imidlertid fået foranstaltet en undersøgelse.

5.6 Undersøgelse af udviklingen i omsætningen mv. i grænseforretningerne

Det tyske revisionselskab BDO har for IGG (Interessengemeinschaft der Grenzändler) udarbejdet en oversigt over udviklingen i grænseforretninger-

nes salg mv. til danskere. Undersøgelsen er blevet stillet til rådighed for Skatteministeriet.

Undersøgelsen omfatter alene landgrænsehandelen. Landgrænsen er mellem Rudbøl og Kobbermølle.

Det er Skatteministeriets indtryk, at der er tale om en meget pålidelig og omhyggelig udført undersøgelse.

Undersøgelsen er foregået ved, at grænseforretningerne har udfyldt et skema, der efterfølgende er blevet verificeret af BDO ved besøg i butikkerne og afstemning med regnskaber.

Resultatet af undersøgelsen er som følger.

Tabel VIII.28: Udviklingen i øl's andel af salget i grænsebutikker

Øl's andel af omsætningen 1. halvår 2004	Øl's andel af omsætningen juli 2004	Øl's andel af omsætningen 1. halvår 2003	Øl's andel af omsætningen juli 2003
Pct.			
20,8	19,8	19,7	18,9

Grænsehandelen med øl udgør således omkring 20 pct. af omsætningen med en svag stigende tendens.

Den samlede omsætning er ikke oplyst. Ved en omsætning på i alt brutto 2,5-3 mia. kr. pr. år ved salg fra samtlige grænsebutikker, der har et vist salg af gængse grænsehandelsvarer til kunder fra Skandinavien giver det en ølomsætning på omkring 5-600 mio. kr.

1. halvår 2003 var en forholdsvis dårlig periode for grænsekøbmændene, især med hensyn til øl, mens 2. halvår 2003 var en meget god periode.

Ser man på den absolutte omsætning med øl er resultatet som følger.

Tabel VIII.29: Vækst i ølomsætningen

Vækst i ølomsætning 1. halvår 2004 sammenlignet med 1. halvår 2003	Vækst i ølomsætningen juli 2004 sammenlignet med juli 2003
Pct.	
8,8	- 0,9

Ølomsætningen stiger med 8,8 pct. i første halvår, men falder med ca. 1 pct. i juli.

Den samlede omsætning har udviklet sig som følger.

Tabel VIII.30: Udviklingen i omsætningen ved landgrænsen

Vækst 1. halvår 2004 sammenlignet med 1. halvår 2003	Vækst juni 2004 sammenlignet med juni 2003	Vækst juli 2004 sammenlignet med juli 2003	Vækst august 2004 sammenlignet med august 2003	Vækst første 8 måneder af 2004 sammenlignet med første 8 måneder af 2003
3	- 7,4	- 6,0	- 16,6	- 0,5

Omsætningen stiger til og med maj 2004, hvorefter omsætningen falder.

De forskellige forholdstal kan give sammenhæng ved følgende absolutte tal.

Tabel VIII.31: Udviklingen i omsætningen konsistent med de oplysninger, der er givet

	Jan-maj	Juni	1. halvår	Juli	August	Jan-august
	Mio. kr.					
2003 i alt	1.089	210	1.299	225	210	1.734
2004 i alt	1.145	194	1.339	212	175	1.726
	Pct.					
Vækst	5,0	-7,7	3,0	-6,0	-16,6	-0,5
- heraf øl 03'			256	43		
- heraf øl 04'			279	42		
Vækst øl			8,8	-1,1		
Øls andel 03'			19,7	18,9		
Øls andel 04'			20,8	19,8		

Anm.: Der er også andre mulige talkombinationer, der kan give det samme resultat.

Tabellen ovenfor er konstrueret under forudsætning af, at grænsehandelen i første halvår af 2004 udgør ca. 45 pct. af et helt års grænsehandel på ca. 3 mia. kr. De 3 mia. kr. omfatter også salg til tyskere, svenskere og nordmænd. De 3 mia. kr. er måske lidt i underkanten, idet det ikke omfatter køb i butikker, der hovedsagligt sælger til tyskere, og butikker længere nede i Tyskland.

Prisen på øl er nu på omkring 6 kr. pr. liter i gennemsnit i Tyskland, men var for et år siden ca. 6,5 kr. pr. liter.

I de første 6 og 7 måneder af 2003 blev der således solgt ca. 39,5 mio. liter øl og 46 mio. liter øl. I de første 6 og 7 måneder af 2004 blev der solgt ca. 46,5 og 53,5 mio. liter øl. Det omfatter både salg til danskere og svenskere.

Udviklingen har været:

- 2002 var et "normalt" år i grænsehandelen.
- Den 1. januar 2003 blev der indført tysk dåsepant. Det gav en midlertidig krise i grænsehandelen, der var unormalt lav i begyndelsen af 2003. De tyske købmænd svarede igen ved lavere priser. En del forsøgte at sælge flere øl i genbrugsflaske med henblik på at udnytte "flaskefidusen".
- Efterhånden som "eksporterklæringerne blev indarbejdet, vendte ølgrænsehandelen tilbage til normalt niveau og steg yderligere til henved rekorden i anden halvdel af 2003.
- Man fortsatte med det forholdsvis høje niveau indtil udgangen af maj 2004, hvor grænsekøbmændene løb tør for cigaretter til gammel tysk pris. Herefter er grænsehandelen med cigaretter faldet, hvilket kan forklare et fald i omsætningen på ca. 6 pct., og selv om andelen for øl er stigende, er der et fald i ølsalget fra juli og især august 2004, der har været meget dårlig for alle grænsekøbmændene.

Det skal bemærkes, at priserne på øl er faldet. Mængderne stiger således ved uændret omsætning i kr. Udviklingen i mængde kan måske bedst beskrives således ved forholdstal.

Tabel VIII.32: Udviklingen i salget af øl i grænsebutikkerne ved landgrænsen i IGG's undersøgelse til såvel danskere som udlændinge¹⁾

Mængder	1. halvår	2. halvår	Hele året
	Mio. liter		
2002 (normalt år)	45	50	95
2003	40	55	95
2004	45	45	90
Helår nuværende niveau	40	45	85

1) Dansk køb udgør 85-90 pct. heraf.

Den store stigning i 2. halvår af 2003 dækkede over en tilbagegang i almindelige indkøb og en vækst i storindkøb. Det samme er tilfældet i 2004, hvor meget færre køber øl, men dem der køber, køber større mængder.

Mens salget af cigaretter er faldet, er det endnu ikke helt ophørt. Der er vækst i salget af sodavand også ofte i store mængder, og spiritus klarede sig også

godt i første halvdel af 2004. Udviklingen vender for alvor, da almindelige kunder ikke længere kører efter cigaretter.

Det er et meget betydeligt fald i omsætningen i august 2004. Udviklingen fortsætter tilsyneladende i september 2004.

Det store fald skal imidlertid ses i sammenhæng med det meget gode 2. halvår 2003, men der er også et klart fald i den samlede grænsehandelsomsætning i forhold til et normalt år.

Som nævnt er omsætningen i grænsebutikkerne ikke direkte nævnt, men en omsætning på ca. 3 mia. kr. kan indirekte bekræftes af andre kilder, i det mindste for de butikker, der har danske varer i deres udvalg. Nogle kilder peger dog på en mindre omsætning. Medregnes også almindelige tyske butikker, der ikke specielt har tilpasset vareudbudet til danskeres smag og vaner, er omsætningen større. Her kan danskere købe vin, spiritus og cigaretter, mens der sjældent købes øl.

Undersøgelsen omfatter ikke salget ved "søgrænsen" og heller ikke egentlige tyske varehuse som ALDI og Lidl, der fortrinsvis sælger til tyskerne, men også sporadisk til kunder fra Skandinavien. Sådanne varehuse har sjældent de mærker, danskere efterspørger. Derimod er butikker som Sky, der både sælger til danskere og tyskere omfattet af undersøgelsen. For de enkelte butikker er også spurgt om andel, der sælges til ikke-danskere. Denne andel er konstant på ca. 13,5 pct. Salget til danskere er således på ca. 2,5 mia. kr., heraf ca. 525 mio. kr. øl, svarende til 80-85 mio. liter øl i 2003.

Andelen solgt til danskere kendes af de butikker, der spørger et udsnit af kunderne om postnummer. Butikkerne spørger herom for at kunne fokusere markedsføringsindsatsen.

Sandsynligvis omfatter undersøgelsen ikke "grossisters" salg til smuglere mv.

Som nævnt er det Skatteministeriets opfattelse, at opgørelsen er troværdig og omhyggelig gennemført og revideret. Om der er tale om en varig tendens er usikkert. Også grænsekøbmændenes salg er påvirkelig af klima og almindelig udvikling i forbruget af de varer, der sælges. Salget fra den enkelte butik er også stærkt påvirket af markedsføringsindsatsen og de priser, der tilbydes.

Det er således uvist, om grænsekøbmændene vil kunne finde måder at undgå den nuværende tilbagegang, f.eks. ved udskiftning i sortiment, lavere priser eller anden form for markedsføring.

Konklusionen på undersøgelsen er, at danskeres køb af øl ved landgrænsen var på ca. 80 mio. liter i hele 2003. Dette niveau blev opretholdt gennem de meste af begyndelsen af 2004, hvorefter niveauet er faldet, således at salget til danskere vil udgøre måske 75 mio. liter for 2004.

Som nævnt kommer hertil et vist salg over søgrænsen og et salg via grossister.

5.7 Udviklingen i grænsehandel med øl belyst ud fra oplysninger om godtgørelse af flaskeafgiften

Der ydes godtgørelse af afgiften på emballager ved f.eks. eksport af fyldte emballager, hvoraf der har været betalt afgift. Det gælder også brugte emballager.

Godtgørelserne vedrørende den volumenbaserede emballageafgift, der omfatter emballager til øl, mineralvand, vin og spiritus udgjorde i 2002 ca. 205 mio. kr. Det er muligt at opdele godtgørelserne til de virksomheder, der har fået godtgørelserne, men ikke på størrelse, og hvad emballagen har været brugt til at emballere. Godtgørelserne var på samme niveau i 2001 som i 2002. I 2003 er godtgørelserne steget kraftigt. Ud fra virksomhedernes navne kan man med en vis usikkerhed opdele godtgørelserne efter hvilke varetyper, der er emballeret. For en del af virksomhederne kan man dog ikke ud fra navnet gætte sig til, hvilke varer der handles, og for andre, f.eks. provianteringsvirksomheder, er der sandsynligvis tale om flere forskellige typer emballage. Alle bryggerier og mineralvandsfabrikker med kendt eksport til Tyskland er dog identificeret.

Tabel VIII.33: Godtgørelser af afgift på emballage til øl, mineralvand, vin og spiritus

Vedrørende	2002	2003
	Mio. kr.	
Øl og mineralvand	50	75
Vin	30	45
Spiritus	10	15
Brugte (tomme) vin og spiritusflasker	115	145
I alt	205	280

Det ses af tabellen, at godtgørelserne er steget for alle kategorier inklusive øl og mineralvand. Godtgørelserne vedrørende øl og mineralvand omfatter de godtgørelser, der er givet til bryggerier og mineralvandsfabrikker samt en andel af godtgørelserne til provianteringshandlere mv.

Godtgørelserne er stort set udelukkende vedrørende genbrugsflasker med indhold, der eksporteres. Stort set hele eksporten af fyldte genbrugsflasker går til Tyskland, men der er også en vis eksport til Færøerne.

Med en vis usikkerhed kan godtgørelserne vedrørende Tyskland fordeles således på øl og mineralvand.

Tabel VIII.34: Dansk eksport af øl og mineralvand i genbrugsemballager beregnet ud fra godtgørelsesstatistik

	Øl	Mineralvand
	Mio. liter	
2001	24,00	4,0
2002	23,25	5,0
2003	27,25	18,0
	Mio. kr.	
Godtgørelse	41,5	31,0

Af godtgørelserne på i alt ca. 72,5 mio. kr. vedrørende Tyskland vedrører ca. 90 pct. de tre største bryggerier: Bryggerigruppen, Carlsberg og Harboe. Godtgørelserne til den største virksomhed i grænselandet – Bryggerigruppen – har stort set været konstante.

Det skal bemærkes, at tabellen er usikker vedrørende fordelingen af godtgørelserne på øl og mineralvand samt at tabellen ikke omfatter godtgørelser af øl mv., der eksporteres af provianteringshandlere. Modsat omfatter tabellen i et vist omfang godtgørelser ved eksport til Færøerne omend der er forsøgt korrigeret herfor.

Det ses af tabellen, at der ydes godtgørelse vedrørende ca. 25 mio. liter øl. For 2003 oplyses fra tysk udenrigshandelsstatistik om en import af øl i flasker fra Danmark på ca. 29 mio. liter, hvilket stort set svarer til godtgørelserne i 2003, der omfattede godt 27 mio. liter øl. Der kan yderligere være en vis import til Tyskland af øl i engangsflasker og fordelingen omkring primo og ultimo/lageforskydninger kan forklare forskellen.

Omkring to tredjedele af øl i genbrugsflasker leveres af Bryggerigruppen. Salget af øl i genbrugsflasker er steget kraftigt i procent for Harboe. Siden 1. februar 2004, hvor afgiften blev reduceret med 80 pct., er godtgørelserne faldet meget for alle – også når man korrigerer for lavere satser. Mængderne synes faldet med mindst 25 pct. for alle, men baseret på tal for et halvt år.

Det ses endvidere af tabellen, at godtgørelserne vedrørende emballageafgift af mineralvandsemballager steg kraftigt fra 2002 til 2003. Det er eksport af dansk fremstillet Coca-Cola i især 1½ liters genbrugsflasker.

Carlsberg har oplyst, at det tyske søsterselskab efter tysk pant var indført havde vanskeligt ved at tilfredsstille efterspørgselen efter Coca-Cola i genbrugsflaske og fik fremstillet Coca-Cola i Danmark som lønproduktion.

En betydelig del af disse colaer synes dog at være blevet solgt i de tyske grænsebutikker samtidig med, at "flaskefidusen" med Coca-Cola blev sat i system. Efter nedsættelsen af den danske emballageafgift og pant er den typiske pris for 10 stk. Coca-Cola i genbrugsflaske i grænseforretningerne steget fra ca. 50 kr. til ca. 70 kr.

Efter nedsættelse af afgiften på emballager den 1. februar 2004 er godtgørelserne vedrørende mineralvandsemballage faldet betydeligt til det tidligere niveau, også når man korrigerer for de lavere satser.

Hvis man kender den andel, som genbrugsflaskerne udgør af danskeres samlede køb i Tyskland, burde man kunne regne op fra leverancen på ca. 27 mio. liter, selv om man skal være ekstra forsigtig med sådanne opregninger, når divisor er mindre. Ved en andel på 35 pct. fås en grænsehandel på 78 mio. liter, ved en andel på 30 pct. fås en grænsehandel på 91 mio. liter. Ved en andel på 25 pct. fås en grænsehandel på 109 mio. liter og ved en andel på 22,5 pct. en grænsehandel på 120 mio. liter.

Udviklingen i godtgørelserne viser, at grænsehandelen med øl i genbrugsflaske steg med ca. 15 pct. fra 2002 til 2003, mens grænsehandelen med sodavand i dansk genbrugsflaske steg meget kraftigt.

Fra 2003 til 2004 er grænsehandelen med øl og vand faldet tilbage til under det niveau, der var i 2002.

5.8 Grænsehandel med øl belyst ud fra udenrigshandelsstatistik og oplysninger fra danske bryggerier

De fleste af de øl, danskere køber i Tyskland er fremstillet i Danmark. Man kan således få et indtryk af danskeres grænsehandel ved at følge udviklingen i udenrigshandelen.

Den offentliggjorte danske udenrigshandelsstatistik indeholder ikke oplysninger om eksporten af øl opdelt på bestemmelseslande. Et eller flere bryggerier har anmodet om, at statistikken er fortrolig i mængde, og der er derfor alene

danske mængdeeksporttal fordelt på lande til og med 2. kvartal 1998. Værdi-statistikken er dog fortsat, men der hersker usikkerhed om enhedspriserne.

I mange andre lande er der dog oplysninger om importen af øl fra Danmark.

I 2003 var tysk import af øl fra Danmark som følger.

Tabel VIII.35: Tysk import af øl fra Danmark i 2003

	Mængde	Værdi	Enhedspris
	Mio. liter	Mio. kr.	kr. pr. liter
Øl i flaske	29,211	84,76	2,90
Øl i dåse mv.	107,727	494,27	4,59
Øl i tank	2,012	3,05	1,52
I alt	138,938	582,08	41,90

I 2003 importerede Tyskland ca. 139 mio. liter fra Danmark, heraf ca. 29 mio. liter øl i flaske, 108 mio. liter i dåse og 2 mio. liter i tank. Øl i flaske kostede ca. 2,9 kr. pr. liter, mens øl på dåse kostede ca. 4,6 kr. pr. liter. Øl i tank omfatter f.eks. øl brygget i Danmark, men emballeret i Tyskland. Sådant øl fra f.eks. Harboe er ikke nødvendigvis solgt i grænseegnene, men kan være solgt på det almindelige tyske marked. Harboe har et større salg på det almindelige tyske marked end på det danske, inklusive grænsehandel.

Man skal sandsynligvis være varsom med at fortolke enhedspriserne som udtryk for den reelle pris, der betales for øllene. Dels indgår prisen for (genbrugs)emballagen måske i visse tilfælde i prisen således, at prisen for øl i flaske eksklusiv emballage er lavere, dels kan de danske bryggerier give direkte markedsføringstilskud til detailforretningerne. Ved en pris på knap 42 kr. pr. kasse, vil prisen uden tysk avance, men med tysk afgift og moms blive på ca. 56 kr. pr. kasse. Med markedsføringstilskud er prisen måske alene på ca. 50 kr. pr. kasse før tysk grossist- og detailavance, men herfra skal som nævnt måske i visse tilfælde trækkes betaling for selve genbrugsemballagen.

Importen af øl fra Danmark har ikke været konstant. Importen af øl til Tyskland fra Danmark har efter den tyske importstatistik (her gengivet på baggrund af "Die Deutsche Brauwirtschaft in Zahlen) udviklet sig som følger.

Tabel VIII.36: Udviklingen i tysk ølimport

	I alt	- heraf fra Danmark	- heraf fra Belgien og Holland	- heraf fra andre
	Mio. liter	Mio. liter		
1997	327,9	107,0	133	68
1998	282,3	95,6	105	81
1999	305,4	107,1	99	99
2000	322,8	132,1	124	77
2001	380,6	137,2	126	118
2002	330,5	148,7	94	88
2003	273,8	138,9	35	100

Den tyske ølimport kan for 1997 og delvist 1998 sammenlignes med dansk øleksport, der var på ca. 118 mio. liter i 1997 og skønnet ca. 109 mio. liter i 1998. Forskellen kan frem til 1999 måske forklares ved "tax-free"-leverancer til færger mellem Danmark og Tyskland.

Tysk import fra Danmark springer op på et højere niveau i 2000 end før. Det skyldes sandsynligvis både ophør af "tax-free"-salg 1. juli 1999 samt at Carlsberg fra omkring 2000 vælger at forsyne grænseforretningerne med øl brygget i Danmark i stedet for både fra Danmark og Tyskland. Der er dog også sandsynligvis op til 2000 en vækst i grænsehandelen selv om denne hverken lader sig afsløre af dansk eller tysk udenrigshandelsstatistik.

Den tyske import falder samlet set betydeligt fra 2002 til 2003 især af hollandsk og belgisk øl. Det er sandsynligvis den tyske dåsepant, der forringer markedet for hollandsk øl mv. på dåse. Derimod klarer andet øl, der f.eks. er fra Tjekkiet og UK sig efter pantindførelsen.

Den tyske ølimport fra Danmark har en tydelig spids i 2002, hvorefter importen er faldet.

Tysk import fra Danmark steg til ca. 135 mio. liter i 2000 og 2001, men til ca. 150 mio. liter i 2002 for herefter at falde til ca. 140 mio. liter i 2003.

Den tyske import af øl fra Sverige har hidtil været meget beskeden. Efter The Brewers of Europe's gengivelse af statistikken, var den tyske import fra Sverige i 2002 på 4 mio. liter. I 2003 har importen næppe været ret meget større, idet Sverige falder under "ikke nævnte lande", der omfatter højst 10 mio. liter. Det øl, der sælges til svenskere i Tyskland er således sandsynligvis hovedsagligt tyske og især danske mærker, der er bedre kendte i Sverige end tyske og ofte også har et højere indhold af alkohol. I den seneste tid har svensk øl dog fået en vis markedsandel.

Der er en vis usikkerhed ved udenrigshandelsstatistik, men usikkerheden er mindre for varer omfattet af de fælles EU-punktafgifter. De tyske sanktioner mod importører, der "glemmer" at angive import og betale afgift er hårde og kontante. Forretningen lukkes foruden anden straf. Der har dog været rygter om, at nogle købmænd i Tyskland har videresolgt øl importeret fra Danmark til smuglere fra Sverige og Danmark uden at betale tysk afgift, og har fået regnskabet til at stemme ved forfalskede importangivelser fra tredjelande. Myndighederne ser herpå.

Selv om man kan fæstne lid til tysk importstatistik for øl, skal man dog være opmærksom på, at den måske fejlagtigt ikke omfatter øl importeret fra Danmark, men solgt til forbrug ombord på dansk-tyske færges og heller ikke omfatter øl solgt til amerikanske styrker mv. på tysk område. Ligeledes kan der være visse lagerforskydninger mv. fra det ene år til det andet. Principielt burde også egentlig "tax-free" øl med i den tyske statistik, men det er måske ikke sket i praksis. Efter ophør af "tax-free" salg på de dansk-tyske færges, er der ingen særlig grund til at øl solgt med tysk afgift i bordershops eller på færges ikke skulle være omfattet af den tyske importstatistik. Man kan dog ikke helt udelukke formelle fejl mv.

Endelig opfattes alkoholsodavand på basis af øl ikke som øl, men som spiritus ifølge de tyske myndigheders fortolkning.

Tysk import af øl fra Danmark er dog ikke lig med dansk grænsehandel. En del af den øl, der eksporteres fra Danmark til Tyskland, sælges således gennem almindelig tysk detailhandel. Faxe oplyste således i det mindste tidligere at være det mest importerede ølmærke i Tyskland. En mindre del af den øl, danskere køber i Tyskland, er af udenlandsk oprindelse, herunder visse danske mærker brygget i Tyskland (i de senere år alene Harboe, men før også Carlsberg). Endelig køber svenskere og andre udlændinge dansk øl i tyske grænseforretninger. Tyskernes køb i grænseforretningerne er derimod beskedent.

Danskeres grænsehandel i Tyskland kunne f.eks. beregnes efter følgende model, f.eks. for 2002 og 2003.

Tabel VIII.37: Eksempel på hvordan øleksporten til Tyskland kunne være sammensat og anvendt i 2002 og i 2003

Kilde	Tysk import = Dansk eksport	+ leveret fra tyske bryggerier	- leveret til tyske kunder	= leveret til grænseforretninger	- købt af svenskere	= købt af danskere
Mio. liter						
2002:						
Carlsberg	46	-	-	46	16	30
Bryggerigruppen	98	0	28	70	18	52
Harboe og andre	23	17	?	40	12	28
Fejl og mangler mv.	- 18	?	?	?	?	?
<i>I alt 2002</i>	<i>149*</i>	<i>17</i>	<i>28</i>	<i>Max 156</i>	<i>Max 46</i>	<i>Max 110</i>
Mio. liter						
2003:						
Carlsberg	51			51	19	32
Bryggerigruppen	81		10	71	23	48
Harboe og andre	25	23	?	48	15	33
Fejl og mangler mv.	- 18	?	?	?	?	?
<i>I alt 2003</i>	<i>139*</i>	<i>23</i>	<i>10</i>	<i>Max 170</i>	<i>Max 57</i>	<i>Max 113</i>

Tysk import fra Danmark

Opgørelser over de enkelte bryggeriers eksport til Tyskland, jf. nedenfor, og tysk importstatistik lader sig med nogen vanskelighed stemme af.

Der er oplysninger om samtlige bryggeriers eksport til Tyskland bortset fra Harboe, der har oplyst det samlede salg, og om en varierende og ukendt andel kommende fra det danske bryggeri og det tyske bryggeri.

Udover fejl og mangler mv. er der fire usikkerhedsfaktorer i opgørelsen:

- Salg af dansk øl til tyskere (hovedsagligt Bryggerigruppen).
- Salg af dansk øl til svenskere.
- Salg af udenlandsk øl, herunder Harboe-øl aftappet fra tysk bryggeri.
- Salg af dansk øl til Scandlines mv. fra Carlsberg.

Hvis man først ser på Harboe, er der gennem tiderne oplyst om forskelligt salg til grænsebutikkerne mv. Usikkerheden skyldes, sandsynligvis, at en del af øllene leveres fra Danmark og en del fra Harboes tyske bryggeri, der har et stort hjemmemarked i Tyskland. I det tyske regnskab er der ikke nødvendigvis en opdeling af kunderne lige ved grænsen og tæt på grænsen. I øvrigt sælges flaskeøl gennem en grossist. En del af den øl, der leveres fra Danmark til Tyskland kan være leveret med henblik på salg på det tyske marked. Det sker, hvis kapaciteten er anstrengt på det tyske bryggeri. Andre dele er leverancer

til grænseforretningerne. Øl i genbrugsflaske (omkring 2,5-5 mio. liter i 2002 og 2003) kommer altid fra det danske bryggeri, mens øl i dåse kan komme fra såvel det danske som det tyske bryggeri. Andelen varierer over tiden alt efter, hvor der er bedst kapacitet ved brygning og ved tapning. For Harboe og andre bryggerier, der er slået sammen, gælder således at forholdet mellem leverancer for Danmark og leverancer fra Tyskland er ukendt. Skatteministeriet har foretaget en skønsmæssig fordeling, hvor hovedparten leveres fra Danmark. Det er sandsynligvis også korrekt i gennemsnit over længere tid, men kan være forkert for det enkelte år.

Skatteministeriet har fået oplysninger for 2003 og på visse tidspunkter tidligere, mens Konkurrencestyrelsen har fået oplysninger fra 2000. Der er meget stor forskel mellem oplysningerne vedrørende 2000 og oplysningerne vedrørende 2003, der enten betyder, at der har været en meget kraftig vækst, eller at tallene for 2000 var for små (det mest sandsynlige). Man kan heller ikke udelukke at oplysningerne for 2003 er for høje. Der er valgt at korrigere oplysningerne for 2000 op og regne med en mindre dramatisk, men fortsat kraftig vækst.

En stor usikkerhed knytter sig til salg af dansk øl til tyskerne, der hovedsageligt leveres fra Bryggerigruppen, men som nævnt også i visse tilfælde fra Harboe. Eventuelle leverancer fra Harboe Danmark direkte til tyske kunder er ignoreret.

I Bryggerigruppens årsregnskaber er oplyst salget af øl (og sodavand) til forskellige markeder herunder Tyskland samt "tax-free".

Bryggerigruppen, der er den væsentligste eksportør af øl til Tyskland, har ikke ønsket at dele salget af øl og vand op på den del, der går til det tyske marked og den del, der går til grænsehandelen.

Det samlede salg er dog oplyst og ved andre kilder kan man med usikkerhed forsøge at dele salget op. Udviklingen for Bryggerigruppen kan derfor beskrives som følger.

Tabel VIII.38: Udviklingen i Bryggerigruppens salg af øl og mineralvand til Tyskland

	Salg af øl mv. til Tyskland	Salg af øl mv. til "tax-free" ²⁾	Til grænseforretninger – Skatteministeriets skøn	Til tysk hjemmemarked Skatteministeriets skøn
	Mio. liter			
1995 ¹⁾	57			
1996 ¹⁾	60			
1997 ¹⁾	65			
1998 ¹⁾	69 (85)			
1999 ¹⁾	72,2 (88)	18,8		
2000	81,7 (94)	11,1	77	25
2001	92,2	10,3	71	28
2002	90,2	11,0	70	28
2003	76,2	7,9	67-71	10-14

1) Bryggerigruppen uden Albani – Albani er med fra og med 4 kvartal 2000. Tal i parentes er inklusive Albani og Maribo

2) Omfatter sandsynligvis også salg til færger mv., der ikke teknisk er "tax-free".

Skønsmæssigt 3 mio. liter af det "tax-free"-salg er fra og med 2000 henregnet til andet end Tyskland. F.eks. salg mellem Danmark og Sverige.

Oplysningerne fra Bryggerigruppen omfatter også sodavand og alkoholsodavand. Dette salg udgør skønsmæssigt henved 5 mio. liter, men er ignoreret.

Bryggerigruppens eksport af øl til Tyskland stiger jævnt bortset fra for 1998/1999 til 2000/2001. Eksporten falder betydeligt fra 2002 til 2003.

Fra 1998 til 2001 sker der to ting. For det første afskaffes det toldfrie salg fra 1. juli 1999, hvorved det samlede salg til Tyskland plus "tax-free" går lidt tilbage, men der sker også en overførsel af en del af det tidligere tekniske "tax-free"-salg til almindelige tyske butikker. Det "tax-free"-salg omfatter dog ikke kun salg på dansk tyske færger. Der sælges også på færger mellem Danmark og Sverige, og i lufthavne mv. Herudover overtager Bryggerigruppen Albani, der er med i Bryggerigruppens regnskab fra og med 4. kvartal 2000.

Væksten fra 1998 til 2001 på 23 mio. liter skyldes, at Albani er med i opgørelsen fra 2001, men ikke i 1999. Det kan måske forklare 16 mio. liter af væksten. Ses der alene på den oprindelige Bryggerigruppe, er eksporten til Tyskland inklusive "tax-free" på de dansk-tyske ruter imidlertid sandsynligvis faldet med ca. 5 mio. liter.

Mens oplysningerne i de første søjler stammer fra Bryggerigruppen, herunder årsregnskaber, er oplysningerne i de sidste søjler beregnet med nogen usikkerhed på baggrund af oplysninger fra tyske handlende, og indirekte oplysninger fra Bryggerigruppen, herunder dem, der er givet til Konkurrencestyrelsen i 2001.

I de årlige regnskaber opdeles salget i Tyskland ikke på salg til grænsehandel eller salg til almindelige tyske detailkunder. Udviklingen men ikke niveau i de to segmenter beskrives dog verbalt. Ligeledes oplyses det samlede salg af øl, sodavand og eventuelle alkoholsodavand.

I årsregnskabet for 2003 tales om, at dåsepantet i Tyskland har fået salget af øl i dåser i Tyskland til at falde med omkring 50 pct. I halvårsregnskabet for 1. halvår 2004 tales om, at pantet har reduceret dåsesalget i Tyskland med 65-70 pct. Det angives ikke, om det er for Faxe eller generelt. Hvis det er for Faxe til tyskerne, og man samtidig holder salget til grænsebutikkerne fast (bortset fra salget på færgerne mellem Tyskland og Danmark) kan man indirekte ud fra oplysninger om nedgang i den samlede eksport beregne, at salget af Faxe til Tyskland er faldet fra ca. 28 mio. liter til 14 mio. liter i 2003 (omkring 50 pct.) og måske 10 mio. liter (65-70 pct.), men der er med en betydelig usikkerhed. Det er i de videre beregninger lagt til grund at salget faldt 65-70 pct. eller med ca. 18 mio. liter allerede i 2003.

Det er en indirekte opgørelse. Andre udsagn fra Bryggerigruppens regnskaber herunder ikke mindst om, at Faxe er det mest solgte importerede mærke i Tyskland fører til, at Faxe salget tidligere var større end de anførte 28 mio. liter. Ligeledes kan der være salg af Bryggerigruppens produkter gennem grossist til visse tyske butikker.

Bryggerigruppen har ikke ønsket at oplyse om salget, men Skatteministeriet har af forskellige grunde fundet det mest sandsynligt, at salget af Faxe næppe har været over 30 mio. liter før tysk dåsepant blev indført. Det er mindre end tidligere regnet med.

Selv om afsætningen til de enkelte markeder oplyses med stor nøjagtighed i det enkelte år, er der dog en vis usikkerhed også fordi, der kan være eksport fra udenlandsk ejede bryggerier til Tyskland og af sodavand. Ligeledes er der ikke altid helt overensstemmelse mellem det oplyste salg i mængde for det ene år og det andet år og den oplyste vækstprocent i det andet år.

Konkurrencestyrelsen undersøgte i 2001 avancen mv. i grænsehandelen¹⁷ og havde her adgang til Bryggerigruppens opdeling af salget.

---

¹⁷ Konkurrencestyrelsen, *Priser og avancer i grænsehandelen med øl og sodavand 2001*.

Efter Konkurrencestyrelsens opgørelse var den samlede grænsehandel i 2000 højst 100 mio. liter. Af de 100 mio. liter hidrørte ca. 60 mio. liter fra Bryggerigruppen herunder Albani. De 60 mio. liter blev oplyst netto som salg til danske kunder via grænseforretningerne. Det forudsætter et salg til svenskere, nordmænd og tyskere mv. samt af sodavand på ca. 43 mio. liter, hvilket måske forekommer lidt i overkanten, men kunne da give mening ved et noget større salg af Faxe til tyskerne end nu synes realistisk. Der var imidlertid omkring 2000 særlig usikkerhed om opgørelserne, jf. at Albani og Bryggerigruppen da blev slået sammen. I 2001 omfatter Bryggerigruppen også Albani. Efter oplysninger fra de tyske forretninger, grossister mv. veg salget af Ceres mv. imidlertid fra 2000. Der er dog ikke nogen afgørende afvigelse.

Oplysningerne fra de tyske forretninger antydede et langt større fald i salget af Ceres mv., men andre af Bryggerigruppens mærker kan have været i fremgang, herunder Albani.

Salget af Bryggerigruppens gamle ølmærker i grænseforretningerne går også tilbage fra 2001 til 2002 og videre fra 2002 til 2003. Skatteministeriet har flere kilder herom. Det kan næsten også ses af regnskabet, jf. at "tax-free"-salget falder fra 2002 til 2003. Der kan dog have været fremgang for de gamle Albani mærker.

Fra 2002 til 2003 falder den egentlige eksport til Tyskland med 14 mio. liter og "tax-free"-salget falder yderligere med 3 mio. liter.

Hovedparten af salgsnedgangen sker ved mindre salg af Faxe til tyske kunder.

Selv om der hersker usikkerhed om fordelingen af salget, herunder hvor stor en andel af "tax-free" der sælges på færgen mellem Danmark og Tyskland og om hvor mange sodavand, der er med, er der så mange uafhængige kilder der siger nogenlunde det samme, at hovedudviklingen og niveauet nogenlunde står fast

Ikke mindst det forhold, at Konkurrencestyrelsen havde adgang til salgsfordelingen i regnskaberne i 2000, må vægte meget tungt.

Det skal dog understreges, at Konkurrencestyrelsen ikke direkte så på Albani, men kun fik dette salg oplyst og oplysningerne kan have været upræcise og udviklingen en anden.

5.8.1 Upræcise oplysninger fra danske bryggerier

Nogle bryggerier oplyser gerne salgstal til grænseforretningerne, mens oplysningerne fra andre kan udledes af regnskaber, godtgørelse af emballageafgift og andre kilder.

Det er indtrykket, at bryggerierne bestræber sig på at give korrekte oplysninger, men afvigelser i oplysningerne for et enkelt år afgivet på forskellige tidspunkter antyder, at opgørelserne ikke er helt præcise. Afvigelserne skyldes ofte, at oplysningerne skal uddrages af forskellige delregnskaber og sandsynligvis ændringer i organisationen.

Der er også en vis usikkerhed i form af, at nogle bryggerier har oplyst den samlede mængde øl og sodavand. Oplysningerne om salget til de forskellige markeder fra Bryggerigruppen omfatter f.eks. også sodavand og alkoholsodavand.

Det har i visse tilfælde været svært at stemme enkelte bryggeriernes salg af med angivne kunders køb. Det har især og er fortsat svært med hensyn til Scandlines og Carlsberg. Scandlines har ikke ønsket at opgive præcise tal, men det er tidligere for 2001 udtalt, at der blev solgt ca. 50 mio. dåser øl på færger mv. og bordershops, at salget steg kraftigt i 2002 for at falde tilbage på 2001 niveauet i 2003. Herefter skulle salget være steget kraftigt. Det er vanskeligt at få Scandlines regnskaber for bordershops i Tyskland, angivne markedsandele for de enkelte bryggerier og Carlsbergs oplysninger om salg til Scandlines til at stemme. De indirekte oplysninger fra Scandlines tyder på, at de køber langt mindre øl fra Carlsberg end Carlsberg oplyser solgt til Scandlines. Scandlines driver dog et meget stort antal ruter, og opdelingen på segmenter kan være anderledes i Carlsbergs regnskaber end i Scandlines regnskaber. Carlsbergs oplysninger har ført til at salget af dansk øl på Scandlines ruter mellem Sverige og Tyskland er blevet opjusteret. Det gælder ligeledes for TT- Line og Stena.

5.8.2 Svenskeres køb af dansk øl i grænseforretningerne

Den betydeligste usikkerhedsfaktor er svenskeres køb i tyske grænsehandelsforretninger af dansk øl. Her er der ufuldstændige oplysninger fra Scandlines og Calle, der har en stor forretning på Fehmern samt svenske skøn over svenskeres indkøb i Tyskland, jf. næste afsnit.

Fra Scandlines og Calle oplyses, at 60-75 pct. af kunderne på Fehmern og i Rostock er andre end danskere – hovedsagligt svenskere.

Der sælges dog også dansk øl i Sassnitz, Lübeck, Rostock, Kiel og Travemünde, hvortil svenskerandelen er større.

Med det nuværende salg (2003) på Fehmern og i Rostock giver det et salg til svenskere på godt 25 mio. liter der. Hertil kommer godt 10 mio. liter øl ved landgrænsen efter grænsekøbmændenes undersøgelse eller i alt henved 40 mio. liter. Endelig er der salg på andre færger og i andre forretninger ved søgrænsen, der bringer salget af øl til svenskere op på ca. 50 mio. liter i 2003.

Svenskere og andre ikke – danske skandinavers køb af dansk øl på de forskellige delmarkeder kan med usikkerhed opgøres således:

Søgrænsen:

- Ca. 70 pct. af

- Scandlines Danmark-Tyskland bruttosalg på	15-20 mio. liter.
- Calle og andre butikker på Fehmerns bruttosalg	20-25 mio. liter
- Ca. 100 pct. af	
- Scandlines Sverige- Tyskland, TT, Stena og Rügen mv.	ca. 10 mio. liter

Landgrænsen netto ca. 10 mio. liter

Salget oplyses at have været stærkt sigende og især fra 2003 til 2004.

Scandlines salg var unormalt lavt i 2003. For første halvår 2004 er niveauet for salg til svenske rejsende snarere 60 mio. liter end 50 mio. l.

Der har været en kraftig vækst. I 2000 var salget på omkring 15- 20 mio. liter efter de samme kilder, dog angivet med mindre præcision.

Salget på Fehmern er steget meget kraftigt fra 2000 til 2003/04.

Hovedparten, men ikke al dette øl, er dansk.

Tager man de svenske erfaringer, er svensk indkøb af øl i Tyskland steget fra ca. 28 mio. liter i 2000 til ca. 38 mio. liter i 2003 og yderligere steget til 40 mio. liter i 2004, jf. afsnittet herom. Hertil kommer, at svenskere anfører, at der i 2003 blev smuglet 55 mio. liter øl ind i Sverige. Dette smugleri er gennem få år blevet mere end fordoblet. Ikke al øl smugles fra Tyskland, men hovedparten gør. De svenske myndigheder henregner øl indkøbt som grænsehandel, men videresolgt af den rejsende som smugleri. Det er det teknisk også. Med en betydelig usikkerhed siger de svenske erfaringer således at, svenskere i alt i 2003 har hentet måske ca. 80 mio. liter øl i Tyskland, mens indførslen fra Tyskland i 2000 måske var på det halve.

Ikke al dette øl er dansk. En beskedent del er svensk. Indtil nu dog næppe over 10 pct. En anden del er tysk. Den tyske andel er sandsynligvis også beskedent, jf. at de tyske øl typisk er stærkere end dansk pilsner øl, men svagere end dansk guldøl. Rejsende fra Sverige, Norge og Finland køber i vid udstrækning øl efter den laveste pris pr. liter ren alkohol.

De svenske erfaringer siger således, at der i 2000 blev solgt ca. 30 mio. liter dansk øl i grænseforretningerne mod i 2003 ca. 65 mio. liter. Der er også et vist salg til nordmænd og rejsende fra Finland.

Det er dog vanskeligt at finde købmænd og handlende, der er villige til at rapportere om helt så store salgsmængder til svenskere. Samme problem har man i øvrigt med hensyn til salg af dansk øl til danskere.

Foruden det øl, som de handlende i Tyskland selv oplyser om, er der således en forskel mellem de danske bryggeriers oplysninger om salget til grænseforretningerne og grænseforretningernes oplysninger om deres salg på ca. 15 mio. liter i 2000, men nu ca. 20 mio. liter. Omkring to tredjedel kan måske henregnes til danske rejsende og en tredjedel til svenske, men forholdet kan også være omvendt og det kan også være, at de ca. 20 mio. liter skyldes en overvurdering fra danske bryggerier om salg til Tyskland.

For 2003 er der derfor regnet med, at ikke-danske rejsende køber ca. 55 mio. liter dansk øl i grænseforretningerne. Hovedparten af disse indkøb foretages af svenskere, men der købes også af tyskere (der kan omgå tysk dåsepant, hvis eksporterklæringsordningen ikke virker i praksis), nordmænd, finner og til danskere til forbrug i udlandet (købt på vej sydover).

Fra 2000 til 2003 er der, ifølge svenskere, sket en voldsom vækst i smugling af øl fra især Tyskland til Sverige. Svenskere er måske lidt mindre forsigtige med at karakterisere store indførsler som smugleri end danskere, og en stor del af smuglerøllene er sandsynligvis øl videresolgt af bagagerumssmuglere, men det omfatter også vognlæs.

Smuglerøl fra Tyskland til Sverige udgør nu måske 45 mio. liter. En betydelig andel heraf har sandsynligvis dansk oprindelse, herunder ikke mindst stærke Carlsberg, Harboe og Ceres øl, der også er kendte varemærker i Sverige.

Med mindre et eller flere af de danske bryggerier bevidst har givet falske oplysninger til Konkurrencestyrelsen eller Skatteministeriet kan danskeres grænsehandel i 2002/2003 under ingen omstændigheder have været 20 mio. liter højere end ovenfor beregnet. Danskeres grænsehandel kan også være lavere.

På baggrund af forskellige oplysninger mv. fra bryggerier kan følgende grænsehandel skønnes. Det bemærkes, at en del af oplysningerne er usikre, og at en del bryggerier alene angiver størrelsesorden og udvikling.

Tabel VIII.39: Udviklingen i salget af de forskellige ølmærker til Tyskland bortset fra egentlige tyske forretninger

	2000	2001	2002	2003	2004 ²⁾
	Mio. liter				
Carlsberg	25	30	36	41	47
Do til "tax-free"	8	10	10	10	20
Bryggerigruppen med Albani	94	93	90	76	76
Do til "tax-free"	9	7	8	5	5
Harboe, Vestfyen, Fuglsang, Thisted, Hancock ¹⁾	13	15	23	25	25
<i>I alt danske mærker fra Danmark</i>	<i>149</i>	<i>155</i>	<i>167</i>	<i>157</i>	<i>173</i>
Difference mellem dansk salg og tysk import	-17	-18	-18	-18	
<i>Tysk import fra Danmark</i>	<i>132</i>	<i>137</i>	<i>149</i>	<i>139</i>	
Udenlandske mærker, inklusive Harboe, fra Tyskland ¹⁾	13	18	18	23	23
Salg af dansk øl til tyskere	-25	-28	-28	-10	-10
Solgt i grænseforretninger	120	127	139	152	
- landgrænsen til danskere	89	80	83	85	85
- Søgrænsen til danskere	13	15	15	15	15
- kendt sælger til danskere	102	95	98	100	100
- landgrænse til svenskere mv.	3	5	8	11	11
- søgrænse til svenskere mv.	15	27	33	41	
- kendt sælger til svenskere mv.	18	32	41	52	
- Ukendt sælger	17	18	18	18	
- - heraf til danskere måske.	14	13	13	12	
Dansk grænsehandel inklusive ukendt sælger	116	108	111	112	

1) Usikkerhed om fordeling af Harboes salg, men mindre om sum af Harboe Danmark og Harboe Tyskland

2) Meget usikkert skøn, der bygger på visse bryggeriers forventninger ud fra delvise erfaringer i 2004 eller opregnet 1. halvår 2004 omfatter således kun 1. halvår.

Det skal understreges, at oplysningerne for 2004 alene vedrører niveau i første halvår 2004 opregnet til helår. Der er i de fleste tilfælde blot er forudsat uændrede tal.

Det ses af tabellen, at danskeres grænsehandel i Tyskland i 2000 udgjorde ca. 116 mio. liter, hvis man beregner grænsehandelen ud fra oplysninger om dan-

ske bryggeriers bruttosalg, korrigeret for beregnet salg til ikke-danskere samt henregner en forholdsmæssig andel af differencen mellem danske bryggeriers oplyste salg til Tyskland og tysk importstatistik til salg til danskere.

Tager man derimod for 2000 udgangspunkt i oplysninger fra de danske bryggeriers til Konkurrencestyrelsen bliver grænsehandelen i 2000 på 100 mio. liter.

Grænsehandelen overdrives således måske når man ser på bryggeriernes oplysninger om bruttosalg.

Ses der på grænsehandel inklusive salg fra ukendt sælger ses, at grænsehandelen faldt fra 2000 til 2001 for derefter at stige gradvist i 2002 og 2003.

Danske bryggeriers salg af øl til grænseforretningerne ifølge de danske bryggerier plus et skønsmæssigt opgjort salg fra udenlandske bryggerier har været stigende siden 2001, hvor Harboe og Carlsberg er gået frem. Det gjorde de også i 2001, men på bekostning af Bryggerigruppen.

Salget af øl ved landgrænsen har været stort set det samme bort set fra et midlertidig mindre dyk i 2001 og 2002, der er genvundet i 2003. Derimod er der sket en væsentlig stigning i salget af øl på søgrænsen, altså på Fehmern og i tyske færgebyer/dansk-tyske færger. Calle har gennem hele perioden haft kraftig fremgang, mens fremgangen for Scandlines midlertidig blev afbrudt i 2003, da Scandlines i begyndelsen af året overholdt de tyske pantregler.

I 2001 oplystes om et salg på 16-17 mio. liter dåseøl fra Scandlines. Dette salg steg betydeligt i 2002 til måske 20 mio. liter for at falde tilbage til det gamle niveau i 2003. Calle fortsatte fremgangen i 2003. I 2004 meldes om meget kraftig vækst i salget på søgrænsen.

Niveauet på søgrænsen forekommer overraskende stort.

”Resten” eller ”ukendt sælger” vedrører f.eks. usikkerhed, jf. at den er bestemt residualt. Resten er forskellen mellem summen af danske bryggeriers salgsoplysninger (samt ca. 5 mio. liter tysk øl) og grænseforretningers oplysninger om salg af øl. Resten kan imidlertid også vedrøre salg via de forretninger, der sælger øl en gros til danske og svenske smuglere, og som måske ikke har oplyst herom til IGG-undersøgelsen, jf. afsnit 5.5.

Resten kan også forklares ved, at danske bryggeriers salg til Tyskland også i en vis udstrækning omfatter sodavand. Det kan måske forklare 5 mio. liter, der fejlagtigt er henregnet som øl. Det kan heller ikke udelukkes, at danske

bryggerier har opgjort salget for stort, jf. at det er svært at få oplysningerne til at passe med tysk udenrigshandelsstatistik.

I gennem perioden er der sket et skifte fra landgrænsen over mod Fehmern, hvor ikke mindst svenske turister og rejsende står for et stigende køb. På Fehmern har Scandlines åbnet en "Bordershop", ligesom Calle har etableret og udvidet flere supermarkeder. Omkring 60-75 pct. af salget på Fehmern er til svenskere, mens salget til ikke-danskere i forretningerne ved landgrænsen er på omkring 10-15 pct.

Oplysningerne om de enkelte danske bryggeriers eksport af øl til Tyskland stemmer ikke helt overens med de tyske oplysninger om import fra Danmark.

Tabel VIII.40: Afstemning mellem tysk importstatistik og danske bryggeriers oplysninger om eksport mv. til Tyskland

	2000	2001	2002	2003
	Mio. liter			
Tysk import af dansk øl	132	137	149	139
- solgt fra Danmark	149	155	167	157
= difference	-17	-18	-18	-18

I tabel VIII.40 er de danske bryggeriers oplysninger om eksport søgt afstemt med tysk importstatistik. Afvigelser kan *ikke* skyldes usikkerheden vedrørende fordelingen af Bryggerigruppens salg, men må skyldes én eller flere af disse årsager:

- At danske bryggerier netto overdriver deres eksport.
- At de tyske importører ikke angiver al import.
- At Skatteministeriets skøn over fordelingen af hvorfra Harboes øl aftappes til grænseforretningerne er forkert.
- Afrundinger mv.

Det er muligt at afstemme salget af flaskeøl fra Danmark med importen af flaskeøl i Tyskland næsten præcist. Leverancer i tank synes også at kunne afstemmes. Uoverensstemmelsen vedrører således leverancer i dåse. Den procentvise afvigelse for dåserne bliver dermed på omkring 10 pct., hvilket er mere end kan forklares ved tekniske finesser, så som at øllene bliver solgt til Scandlines Danmark med henblik på salg i Tyskland, men i praksis bliver solgt "tax-free" ombord, hvorved de ikke kommer med i tysk udenrigshandelsstatistik.

Skatteministeriet har fået oplysninger om eksporten af øl til Tyskland for alle år for nogle af bryggerierne, og fra alle bryggerier for nogle af årene, men ik-

ke for alle bryggerier for alle årene. Det gælder nogle af de mindre. Skatteministeriet har ikke grundlag for at hævde, at nogle bryggerier har fremført direkte forkerte oplysninger. Ikke alle har ønsket at give præcise oplysninger fra alle år, men det er en helt anden sag end at videregive falske tal. Det skal også bemærkes, at tallene om Bryggerigruppens afsætning stammer fra regnskabet og både omfatter øl, sodavand og alkoholsodavand. Denne usikkerhed inklusive afrundinger mv. er næppe over 5-10 mio. liter.

Man kan ikke helt udelukke, at de tyske importører angiver forkert import. De tyske myndigheder har en særlig interesse i at følge importen af varer, der er pålagt punktafgift, og da især når der er tale om en EU-harmoniseret punktafgift. Det burde efter EU-reglerne ikke kunne lade sig gøre at undlade at registrere en import af øl fra et andet EU-land, hvis eksportlandets producent vil slippe for at betale eksportlandets afgift. I givet fald skulle såvel import som eksport være sort. Det er mindre sandsynligt. Importstatisk regnes i øvrigt næsten altid for mere pålidelig end eksportstatistik, da myndighederne kontrollerer import mere end eksport. Man kan eventuelt snyde ved at få fat i falske importerklæringer fra andre lande. Øllene kan da importeres fra Danmark af en tysk grossist, der straks "sender" dem videre, og dokumenterer, at der ikke skal betales tysk moms og afgift ved, at henvise til at varen er videre solgt til et andet land. Det er rent bedrag.

Endelig er der spørgsmålet om fordelingen af Harboes salg fra henholdsvis det danske bryggeri og det tyske bryggeri.

Her har Skatteministeriet anvendt en nogenlunde fast fordelingsnøgle, mens Harboe har oplyst, at andelen varierer over tiden alt efter hvilket bryggeri, der har ledig kapacitet. Man kan argumentere for, at det ville være naturligt, at øllene kom fra det tyske bryggeri, hvis man ønskede at begrænse transportomkostningerne, men det er også afgørende, hvor der er mest ledig kapacitet. Det synes der at være på det danske bryggeri. I øvrigt ville man ikke kunne afstemme med tysk importstatistik i 2000 og 2001 selv hvis man urealistisk henregnede hele Harboes forsyning til det tyske bryggeri.

En del af den systematiske overvurdering af eksporten/undervurdering af importen kan derfor skyldes, at der leveres mere fra det tyske bryggeri og mindre fra det danske end Skatteministeriet har lagt til grund. Der er usikkerhed og især for det enkelte år, men næppe nogen systematisk skævhed.

Afvigelserne lader sig således lige netop forklare uden at skulle gribe til, at nogen har foretaget uregelmæssigheder eller givet falske oplysninger.

5.8.3 Andre oplysninger fra danske bryggerier

De danske bryggerier konkurrerer intensivt ved salg til grænseforretningerne. De har selvfølgelig hver for sig gode oplysninger om eget salg, men ønsker også at følge med i markedsandelene mv. for konkurrenter, men konkurrenterne er selvfølgelig ikke villige til at oplyse herom.

De enkelte bryggerier må derfor forsøge at skabe sig et overblik over markedet på anden måde.

Det kan ske ved at foranstalte egne grænsehandelsundersøgelser, hvor danske forbrugere spørges, og hvor man koncentrerer interessen om markedsandelene, ved at iagttage hvor meget plads de forskellige mærker optager i forretningerne og placeringen af de enkelte mærker, ved at foretage iagttagelser af, hvad kunderne bringer ud af de forskellige forretninger og ved at tale med grænseforretningerne.

Nogle bryggerier kan fæstne lid til sådanne opgørelser og ud fra egne salgstal søge den samlede grænsehandel beregnet.

Disse metoder er dog ofte meget usikre.

5.9 Opgørelser foretaget af Institut for grænseregionsforskning

Institut for grænseregionsforskning (IFG) har i 2000 og 2001 undersøgt grænsehandelen for Skatteministeriet og i 2003 for en række organisationer.

Resultatet af undersøgelserne er gengivet i følgende tabel.

Tabel VIII.41: Danskeres grænsehandel med øl ifølge Institut for grænseregionsforskning

	2000	2001	2003
	Mio. liter		
Landgrænsen	196,9	217,7	254,5
Østersøen	9,8	21,1	
Andet		0,5	
I alt	206,7	239,2	254,5

IFG's opgørelser over grænsehandelen er alt for stor, blandt andet fordi det er blevet stadig vanskeligere for instituttet at udtage en repræsentativ stikprøve af de rejsende. Ved sidste undersøgelse blev stikprøven udtaget af toldvæsenet i forbindelse med en kontrolaktion. Som de andre usikre undersøgelser på basis af interviews foretaget af rejsende kan man eventuelt bruge forholdstal.

For 2003 er 74 mio. liter af de 254,5 mio. liter flaskeøl. Det korrekte tal er med stor sikkerhed på omkring 27 mio. liter. Nedregnet giver det en grænsehandel i foråret 2003 på ca. 93 mio. liter ved landgrænsen plus ca. 10 pct. fra søgrænsen, altså i alt ca. 105 mio. liter.

5.10 Sammenfatning af danskeres grænsehandel med øl

Skatteministeriet har i en længere årrække fulgt grænsehandelen med øl og lagt et stort arbejde i at opgøre niveau og udvikling mv.

- Der er oplysninger fra alle bryggerier om eksporten og salg af øl i Tyskland for i det mindste nogle år, og oplysninger om den samlede eksport for nogle af bryggerierne (de største) for alle år.
- Der er oplysninger om den tyske import af dansk øl fra tysk udenrigshandelsstatistik.
- Der er oplysninger fra visse tyske grossister om deres import og videre salg til grænseforretningerne af enkelte mærker for nogle år.
- Der er oplysninger fra en række grænsekøbmænd om udviklingen i deres salg og fordeling af salg til danskere og svenskere.
- Der er oplysninger om de svenske myndigheders vurdering af omfanget af svensk indkøb i Tyskland.
- Konkurrencestyrelsen har haft adgang til regnskabsoplysninger. Skatteministeriet har haft adgang til visse oplysninger om afgiftsgodtgørelser mv.
- Oplysninger om udviklingen i salget i Danmark
- DSK og Coop's opgørelse af omsætningsandele for øl i forskellige egne.
- Tre GfK-undersøgelser henholdsvis af danske husstandes køb, ifølge husholdningsregnskaber, personers køb ifølge telefoninterviews og personers forbrug efter førte dagbøger.
- Danske kontrolmyndigheders iagttagelser.

Når Skatteministeriet derfor opgør grænsehandelen med øl sker det med en meget stor præcision for langt de fleste af elementerne. Der kan være flere

uafhængige kilder, der nærmest med regnskabsmæssig præcision giver det samme resultat. De mange forskellige kilder, herunder de sikre, kan afsløre, hvor der hersker større usikkerhed.

Mange af kilderne kan underbygge Skatteministeriets opgørelse, men kan ikke bruges til i sig selv at opgøre grænsehandelen.

Som udgangspunkt opnår man langt den største præcision, hvis man kan få oplysningerne om handelen fra en håndfuld producenter/importører i stedet for at spørge millioner af købere.

Udgangspunktet er derfor Skatteministeriets opgørelse baseret på oplysninger fra tysk udenrigshandelsstatistik og danske bryggeriers oplysninger om salg i følgende oversigt er vist resultatet af de forskellige opgørelser.

Tabel VIII.42: Danskeres grænsehandel og ulovlige indførsler af øl efter en række metoder i årene 2000 til 2004

	2000	2001	2002	2003	2004 ¹⁾
	Mio. liter				
Grænsehandel sum af danske bryggeriers salg til grænseforretninger korrigeret for svenskere mv. inklusive andel af usikkerhed	116	108	111	112	110
Do kun via kendt sælger	102	95	98	100	100
Bryggeriforeningen				150	150+
Institut for grænseregionsforskning	206	239		255 ²⁾	
Do korrigeret udfra flaskeandel				105	
Konkurrencestyrelsen	100				
Tysk udenrigshandels statistik korrigeret for svenskere mv.	102	95	98	100	100
GfK's Consumer Scan tillagt 25 pct.			86	99	83
GfK's telefoninterviews					217
GfK's telefoninterviews vedrørende andet end flasker plus godtgørelsesstatistik vedrørende flasker					150
GfK's individbaseret dagbog om forbrug markedsandele for enkelte bryggeri					100
Do markedsandel for grænsehandel i alt					105
DSK og Coop's manglende omsætning					95
Emballageafgiftsgodtgørelser vedrørende genbrugsflasker og fast markedsandel på 30 pct.		80	78	91	75
Do andel fast andel 25 pct.		96	94	109	90
Tysk detailsalg ved landgrænse omfattet af undersøgelse plus Scandlines og Calle søgrænse korrigeret for svenskere				93	89
Do seneste erfaringer fra efter april 04'					84
Skatteministeriets grænsehandelsrapport fra 2001	100	90			
Skatteministeriets vurdering nu	100	95	100	100	95/90³⁾

1) Halvår opregnet.

2) Alene landgrænse.

3) Vurdering for niveau efter forår 2004.

De mange forskellige opgørelser, der delvist er uafhængige, når stort set alle frem til at niveauet for grænsehandelen er på omkring 90-110 mio. liter i 2003. For 2004 er niveauet på 75-110 mio. liter, bortset fra GfK's telefoninterviews og Bryggeriforeningen.

Undersøgelserne fører frem til, at grænsehandelen med øl faldt fra 2000 til 2001 fra henved 100 mio. liter til ca. 95 mio. liter. Det skete på baggrund af tyske prisstigninger. Grænsehandelen steg dog igen i 2002, på grund af mere intensiv tysk konkurrence med tyske prisfald til følge. Der skete et fald i ølgrænsehandelen i første halvår 2003 på grund af forvirring om tysk pant. Grænsehandelen steg dog til rekordniveau i anden halvår af 2003 på grund af yderligere tyske prisfald, herunder en mere systematisk udnyttelse af ”flaskefidusen”. Grænsehandelen i 1. halvår 2004 har været af samme størrelse som i 2002, men bedre end i første halvdel af 2003 indtil ud på foråret 2004. Grænseforretningerne har kun kunnet holde niveauet oppe på det normale ved yderligere prisfald, der har medført pæne salg til storindkøbere, men almindelige kunder kommer mere sjældent. Fra midten af 2. kvartal 2004 falder grænsehandelen til danskere. Her løb butikkerne tør for cigaretter til gammel pris og det fortsat gode salg til storindkøbere kan ikke opveje, at antal kunder daler. Om det er en varig tendens, eller om det kun er midlertidigt, at ølgrænsehandelen falder af samme tilfældige klima årsager som i det øvrige Nordeuropa er uvist. Niveauet for første halvår 2004 er således omkring 100 mio. l, men ca. 90 mio. liter fra og med sommeren 2004. For hele 2004 er der således udsigt til en ølgrænsehandel på ca. 95 mio. liter.

For et varigt fald taler, at spiritus i et vist omfang erstatter øl i grænsehandelen i Tyskland, at der kommer færre almindelige kunder efter, at besparelsen er blevet reduceret på cigaretter og spiritus og på øl i genbrugsflaske mv. Yderligere er virkningen af omlægning af ølafgiften fra 1. oktober 2004 endnu ikke indtrådt. Endelig har prisfaldene ikke kun på øl presset landgrænseforretningernes bruttoavance, hvilket på sigt vil føre til færre butikker.

For at der er tale om et midlertidigt fald taler, at 2004 har været et dårligt vejr for ølsælgere generelt samt, at priserne i grænseforretningerne er faldet yderligere fra 2003 til 2004 og måske kan reduceres yderligere.

Det skal understreges, at opgørelserne er usikre. Usikkerheden er steget gennem perioden, fordi der nu i langt større udstrækning end før også sælges til rejsende fra Sverige. Mens langt hovedparten af det danske øl solgt i Tyskland før blev hentet af danskere, tager svenskere og nordmænd nu også godt fra, men i et uvist omfang.

Usikkerheden om niveauet for 2003 vedrørende svenskere er måske på 25 mio. liter hver vej. Der er også usikkerhed om de danske bryggeriers salg, men sandsynligvis kun i form af, at denne undersøgelse overdriver salget, jf. den mindre tyske import efter udenrigshandelsstatistikken og det forhold, at der også er sodavand med i salgstallene for visse af bryggerierne.

Opgørelserne fra landgrænsekøbmændene og Calle samt Scandlines er usikre på grund af, at kun en del af året er omfattet af undersøgelsen, og et ukendt antal butikker ikke er med herunder måske nogle ”grossister”, der leverer til storindkøbere.

Usikkerheden om niveauet for 2003 på ca. 100 mio. liter anslås derfor til omkring 20 mio. liter.

Usikkerheden omkring 2000 er på måske 10 mio. liter. Skatteministeriet har brugt Konkurrencestyrelsens opgørelse som fast holdepunkt, jf. at Konkurrencestyrelsen havde adgang til internt regnskabsmateriale for 2000.

For det fremtidige niveau er der større usikkerhed. Centralskønnet er omkring 90 mio. liter, hvis tysk dåsepant ikke håndhæves og før virkning af glidende ølafgiftsskala og fuld konkurrencevirkning af lavere afgift på emballage til øl., men med en usikkerhed på 25 mio. liter hver vej. Den større usikkerhed følger naturligt af, at hele 2004 ikke er gået endnu.

Den 1. oktober 2004 blev ølafgiften omlagt til en glidende skala efter alkoholindholdet. Da grænsehandelsøl har en større styrke i gennemsnit end øl solgt i Danmark svarer centralskønnet på ca. 90 mio. liter drikkestyrke før konkurrencevirkningen er slået igennem til godt 100 mio. liter almindelige pilsnere, når guldøl regnes om til almindelige pilsnere.

6. Udlændinges grænsehandel af øl i Danmark

De danske kilder til belysning af salget af øl til udlændinge er sparsomme og har ofte karakter af anekdoter. Institut for Grænseregionsforskning gennemførte i 2000 og 2001 en undersøgelse for Skatteministeriet, hvor rejsende til Sverige blev spurgt om deres ølindkøb i Danmark.

Ifølge undersøgelsen skulle svenskere og i et beskedent omfang nordmænd have købt ca. 36 mio. liter øl i Danmark i 2001.

I 2000 var svenskeres og nordmændenes indførsel af øl fra Danmark ifølge instituttet på ca. 31 mio. liter.

I *Rapport om grænsehandel 2001* blev det lagt til grund, at udlændinge i alt købte ca. 30 mio. liter omkring 2000/2001.

Den svenske ølindførsel fra Danmark kan også søges belyst med svenske kilder.

I redegørelsen fra august 2004¹⁸ er følgende skøn oplyst for svenskeres grænsehandel og smugling af øl i en række år.

Tabel VIII.43: Svenske opgørelser af svenskeres ølindførsler via grænsehandel

År	Øl grænsehandlet af svenskere på mindst 15 år	Omregnet til øl af drikkestyrke	Dansk andel – heraf ved fast 34 pct.	Tysk andel – heraf ved fast 46 pct.
	liter ren alkohol		Mio. liter	
1993	0,1	15	5	7
1994	0,1	15	5	7
1995	0,2	30	10	14
1996	0,3	45	15	21
1998	0,4	60	20	28
2000	0,4	60	20	28
2001	0,5	70	24	32
2002	0,48	72	24	33
2003	0,55	82,5	28	38
2004 ¹⁾	0,58	87,0	30	40

1) skøn.

Beregnet under forudsætning af 5 pct. alkohol og 7,5 mio. svenskere over 15 år i hvert af årene.

Det skal understreges, at det alene er for 2003, at der er oplysninger om den danske andel af øllene. Skatteministeriet vurderer, at den danske andel sandsynligvis har været højere før, mens den tyske andel har været lavere, jf. oplysninger fra grænselandet om kraftig vækst i salget til svenskere ved ”søgrænsen” (Rügen, Fehmern og Rostock)

Foruden de anførte mængder øl, der er grænsehandlet, smugles også øl til Sverige. Ifølge SOU 2004:86 (side 95, tabel 5.6) skulle der være købt 55,3 mio. liter smuglerøl i 2003, 33,6 mio. liter i 2002 og 26,6 mio. liter i 2001.

Andet sted i SOU 2004:86 opgøres smuglet øl til ca. 17 mio. liter for første halvår 2002, 24 mio. liter for første halvår 2003 og 50 mio. liter for første halvår 2004.

Det angives, at øllene smugles fra Danmark og især Tyskland. Da danske ølmærker også sælges til svenskere, er en del af de øl, der smugles fra Tyskland sandsynligvis af dansk oprindelse. I sagens natur er opgørelserne af hvor me-

¹⁸ SOU 2004:86, ”Var går grænsen?”.

get øl, der smugles, usikre. Kilden til de svenske opgørelser er spørgsmål stillet til svenskere om, hvor meget smuglerøl svenskere har købt i Sverige.

En betydelig del af det svenske kaldet smuglerøl er sandsynligvis forholdsvis uorganiseret i form af store indkøb foretaget af enkeltpersoner til distribution i lokalområdet, blandt kollegaer eller naboer.

Ved en dansk andel af smuglerøllene på 20 pct. skulle der udover de ca. 28 mio. liter i grænsehandel, blive smuglet ca. 11 mio. liter til Sverige fra Danmark i 2003.

Godt halvdelen af de øl, som svenskere køber i Danmark er stærkere end almindelige pilsnere. Salget af guldøl mv. var særligt højt i 2003. I første halvdel af 2004 er andelen af guldøl nogenlunde uændret, men det samlede ølsalg er vigende også for guldøl.

Fra dansk detailhandel, der sælger øl til svenskere forlyder det, at svenskeres ølindførsel fra Danmark er stigende. Væksten i ølindførslen er sket efter den danske afgiftsnedsættelse på spiritus pr. 1. oktober 2003 og efter bortfald af den svenske 24-timers regel. Det er ikke mindst salget pr. kunde, der er steget.

På denne baggrund skønnes svenskerens indkøb af øl i Danmark inklusive den del, der videre sælges af svenskere i Sverige, at være steget til et niveau på omkring 35 mio. liter i 2004. Der er tale om en vækst fra begyndelsen af årtiet, hvor svenskeres indkøb blev anslået til ca. 30 mio. liter. Mens de 30 mio. liter måske var i overkanten er de 35 mio. liter måske i underkanten. Da de øl svenskere køber er stærkere end de gennemsnitlige øl, der købes i Danmark, svarer salget til svenskere til en større mængde almindelige pilsnere.

Det er vanskeligt at få de svenske opgørelser over svensk grænsehandel og smugleri til at stemme med oplysninger om salg til svenskere i Danmark og Tyskland.

De svenske opgørelser bygger på meget store og hyppige stikprøveundersøgelser af svenske rejsendes indkøbsvaner. Det er dog indtrykket, at de udspurgte underdriver, hvilket gør, at undersøgelsernes resultater ganges op med en betydelig faktor.

Den "ægte" faktor er dog næppe konstant. Færre må således formodes at underdrive efter, at det er blevet lovligt at indføre meget store mængder til eget forbrug. Hvordan der er korrigeret herfor er uvist.

Der er også andre udlændinge end svenskere, der køber i Danmark. Der er ikke nye opgørelser heraf. Disse indkøb er dog sandsynligvis beskedne, jf. fortsatte norske rejsegodsrestriktioner.

Endelig er der også en grænsehandel i form af, at tyske og rejsende fra andre lande, der er på ophold i Danmark i en del tilfælde tager øl med hjemmefra. Danske rejsende til Norge og Sverige tager ofte øl med hertil. Denne grænsehandel er ignoreret. Derimod er danske rejsende mod syd, der forsyner sig på udrejsen inkluderet i grænsehandelstallene, selvom øllene er forbrugt i udlandet og derfor strengt taget ikke burde med i opgørelsen af grænsehandelen. Øl købt af udlændinge i Danmark og forbrugt hér er heller ikke med.

7. Priser og fordele mv. ved at grænsehandle øl i Tyskland i forhold til i Danmark.

Stort set al den øl, der grænsehandles af danskere, købes i Tyskland.

Det er svært at sammenligne priser over landegrænser, også når det gælder øl.

I Danmark er langt hovedparten af de øl, der sælges almindelige danske pilsnere med ca. 4,6 pct. alkohol. I Tyskland er omkring halvdelen af de øl, der sælges stærkere end 5 pct.

I Tyskland sælges almindelig pilsnerøl og stærkere øl stort set til samme pris. I Danmark er der normalt meget højere priser på guldøl mv. end for almindelig pilsnerøl.

I Danmark er under 10 pct. af de øl, der sælges, i engangsemballage. I Tyskland har tidligere omkring 65-70 pct. været i engangsemballage, og nu ca. 75 pct.

I Tyskland købes øl i flere kasser ad gangen, mens mange danske indkøb sker oftere og i mindre mængder ad gangen.

En stor del af det øl, der sælges i Danmark til husholdningerne, er varehuskædens eget mærke til lav pris. I Tyskland er andelen af "No name"-øl meget lille. Modsat har det største danske mærke en forholdsvis lille markedsandel i Tyskland.

I Danmark er vel over halvdelen af mærkevareøllet til husholdningerne fra Carlsberg. I Tyskland er Carlsbergs markedsandel blandt mærkevareøllene, der sælges til danskere væsentlig mindre.

I GfK's Consumer Scan, jf. tabel 3.3, 3.4, 3.5 og 3.6 i bilag 1, er det angivet, hvilke priser, der er betalt for øl henholdsvis i Danmark og i grænsehandelen i første halvår 2002, 2003 og 2004. Oplysningerne kan summeres som følger.

Tabel VIII.44: Priser på øl købt i Danmark og i Tyskland

	Andel 2004 mængde	1. halv- år 2002	2. halvår 2002	1. halv- år 2003	2. halvår 2003	1. halv- år 2004	Ændring 2002- 2004
<i>Ølindkøb:</i>	Pct.	kr. pr. liter					
Danmark	84,5	9,96	10,19	10,22	10,31	10,38	0,42
Tyskland	15,5	6,62	6,94	6,27	6,12	5,91	- 0,71
- heraf dansk	96,3	6,60	6,99	6,25	6,07	5,84	- 0,76
- heraf uden- landsk	3,7	6,93	6,42	6,64	6,63	7,69	+ 0,76
<i>Øltype, Tyskland:</i>	Pct.	kr. pr. liter					
- heraf pils- nerøl	48,7	5,73	6,00	5,91	4,93	5,52	- 0,21
- heraf stærkt øl	25,6	8,06	8,19	7,27	7,58	7,57	- 0,59
- heraf andet øl	25,8	6,47	6,18	5,86	6,42	5,00	- 1,47
<i>Emballage:</i>	Pct.	kr. pr. liter					
- Glasflaske	20,8	5,64	5,92	5,05	5,57	5,19	- 0,45
- Dåse	66,1	7,21	7,39	6,79	6,29	6,04	- 1,17
- Andet	13,1	4,72		6,32		6,39	+ 1,67

Anm.: Oplysninger om 2. halvår samme kilde i form af datasæt.

I Danmark er prisen på øl steget jævnt med ca. 4,20 kr. pr. kasse, ifølge forbrugerne i GfK's Consumer Scan. Ifølge Danmarks Statistiks forbrugerprisindeks er prisen snarere faldet med godten halv pct. fra foråret 2002 til foråret 2004.

Begge oplysninger kan godt være sande på samme tid, hvis der sker et skift i retning af øl med en højere enhedspris (øl på dåse, guldøl, udenlandske øl og danske mærkevareøl).

Der sker større skift i markedsandele mv. over kort tid i Tyskland, hvor grænseforretningerne er i indbyrdes konkurrence, og hvor de danske ølleverandører også kæmper om markedsandele på et mere følsomt marked. Priserne i Tyskland reagerer kraftigere på markedsudviklingen.

Generelt er priserne på øl faldet i Tyskland. I 2002 betaltes i gennemsnit 68 kr. pr. kasse i Tyskland, men nu koster øl i gennemsnit ca. 59 kr. Det reelle prisfald er dog større end 9 kr. pr. kasse, fordi der er sket et skifte hen mod de emballagetyper, der koster mest (dåser).

Ses der først på prisen for øl i genbrugsflaske, faldt den gennemsnitlige pris stærkt fra 2002 til begyndelsen af 2003. Forvirringen omkring dåsepant i begyndelsen af 2003 førte til, at fokus flyttedes fra øl i engangsemballage til øl i genbrugsemballage, hvor der kom mange gode tilbud.

Priserne vendte dog tilbage til det normale leje i andet halvår 2003 måske også fordi første halvår af 2003 især var godt for discountøl i genbrugsflaske. Skift mellem discountøl og mærkevareøl i genbrugsflaske kan forstyrre prisudviklingen.

For dåser ses også en vis stigning i priserne fra første halvår af 2002 til anden halvår af 2002, hvorefter priserne falder gennem 2003 og videre i 2004.

Samlet set er priserne på øl på dåser faldet med ca. 12,50 kr. pr. kasse fra 2002 til 2004, mens priserne for øl i genbrugsflaske er faldet med alene ca. 6 kr. pr. kasse.

Prisforskellen mellem dåser og glasflasker er således indsnævret med 6,50 kr. pr. kasse fra 2002 til 2004. I gennemsnit er priserne faldet med 11 pct. i Tyskland. Prisfaldet er endnu kraftigere, hvis man korrigerer for, at der er sket et skift hen imod den emballageform, der er dyrest. Prisen på dåseøl er således faldet med 16 pct., samtidig med at andelen af dåser er steget, mens enhedsprisen på flaskerne er faldet med 8 pct.

Prisudviklingen i Tyskland skyldes en kombination af interne konkurrenceforhold mellem grænsekøbmændene, konkurrence mellem danske øludbydere til Tyskland og dansk lovgivning.

I foråret 2001 steg priserne på dåseøl i Tyskland. Prisforhøjelsen var en kombination af, at danske bryggerier samlet satte priserne op, og at grænseforretningerne mere end overvæltede prisstigningerne ved at runde priserne op. Samtidig kom det til en forståelse blandt toneangivende grænsekøbmænd om ikke at have alt for lave priser på øl og i en vis udstrækning koordinere priserne.

Det gav en "listepris" for mærkevareøl som Carlsberg og Ceres på typisk 85 kr. pr. kasse dåser i 2001 mod før 75 kr. Priserne på mindre mærker var typisk lavere, og købmænd uden for det uformelle samarbejde havde også ofte lavere

priser. Ligeledes tillod det uformelle samarbejde visse særlige tilbud hos de samarbejdende købmænd.

Det uformelle samarbejde om priserne på dåseøl skulle blandt andet ses i sammenhæng med, at grænsekøbmændene ønskede en større avance pr. enhed. Øl er en magnetvare, men måske lidt anderledes end i Danmark. Flere grænsekøbmænd ønskede således ikke nødvendigvis at have de allerlaveste priser, da det tiltrak dem, der købte meget store mængder øl, men ikke så meget andet. I Tyskland er tilbuddene oftest ikke begrænset med en højeste mængde og i givet fald da en meget høj maksimummængde. Storindkøberne (over 11 kasser) fylder meget i butikkerne og fortrænger mere almindelige kunder, der også køber andre varer, hvor avancen pr. m² er større. Storindkøberne aftager ca. 40 pct. af salget. Ligeledes kunne meget store enkeltindkøb føre til, at tilbudsøllene blev udsolgt, hvilket kunne gøre almindelige kunder harme. I modsætning til i Danmark tjente eller tjener de tyske købmænd på øl bortset fra lejlighedsvis slagtilbud.

Det uformelle samarbejde om priserne blev imidlertid gradvist undergravet. De købmænd, der var uden for samarbejdet, kunne vinde markedsandele sandsynligvis godt hjulpet på vej ved mere fordelagtige priser mv. fra de danske bryggerier, der var utilfredse med deres markedsandel og havde svært ved at vinde sådanne ved bedre leveringsbetingelser hos de købmænd, der havde koordineret priserne og ikke væltede de lavere priser videre til kunderne. Ligeledes blev tilbuddene måske hyppigere blandt dem, der var med i samarbejdet. Magneteffekten for øl er måske ikke så meget, at danskere tager på grænsehandel eller ej, men snarere hvilken af de mange forretninger der købes ind i. Magnetvarerne skifter over tiden. Til tider er det dansk snaps og i øjeblikket ikke mindst sodavand.

Endelig medførte usikkerheden om tysk dåsepant, der blev indført 1. januar 2003, men endnu ikke håndhævet i grænselandet, et midlertidigt fald i salget af dåseøl. For den enkelte grænsekøbmand var det vanskeligt at vurdere, om der var tale om et generelt fald i grænsehandelen eller alene i salget for den enkelte butik.

Det uformelle samarbejde blev derfor opsagt i begyndelsen af 2003 med mere konkurrence og lavere priser til følge.

I begyndelsen af 2003 syntes der endvidere at være blevet sat mere fokus på den såkaldte "flaskefidus" eller "Coca-Cola-fidus", der gjaldt for salg af øl og sodavand i dansk returemballage eller udenlandsk genbrugsemballage af samme slags, som den, der kan returneres og udløser pant i Danmark.

Bryggerierne, grænsekøbmændene og de grænsehandlende spekulerede i forskellen i pant mellem Danmark og Tyskland for genbrugsemballage. Pantforskellene skyldtes ikke mindst den danske emballageafgift, der godtgøres ved eksport. Øl kunne billiggøres med godt 20 kr. pr. kasse, hvis den brugte emballage blev returneret til det danske retursystem i stedet for at komme tilbage til de danske bryggerier via tysk detailhandel. Denne mulighed havde hele tiden været der, men danskere afleverede hovedparten af de tomme flasker til de tyske butikker. I 2003 blev der dog gjort forsøg ikke mindst fra Coca-Cola på at sætte "flaskefidusen" i system. Det skete ved, at de tyske købmænd blev gjort opmærksom på, at det kunne være en god idé at have en lavere pant end i Danmark, men højere end emballageprisen uden afgift, da det førte til, at en mindre mængde returneredes via Tyskland. Det tjente såvel købmanden, som kunden på. Købmanden kunne bruge gevinsten på pantet til at sætte priserne uden pant ned.

Det er sandsynligvis baggrunden for, at priserne på øl i glasflaske faldt mere end dåsepriserne i begyndelsen af 2003.

Fra 1. februar 2004 blev den danske emballageafgift for øl og mineralvandsflasker reduceret med 80 pct., og den 12. februar 2004 blev de danske pantsatser reduceret. For almindelige ølflasker svarede pantnedsættelsen præcis til afgiftsnedsættelsen, altså 50 øre pr. stk. inklusive moms, selv om der ikke gælder en fuldstændig automatisk sammenhæng. Med mindre "flaskefidus" var det forventningen, at ølpriserne ville stige i Tyskland og forbrugernes gevinst ved pantforskelle falde med ca. 4,90 kr. pr. kasse. Som det ses af tabel VIII.44, faldt priserne imidlertid fra 2. halvår af 2003 til første halvår af 2004. I forhold til dåseprisen og set over lidt længere tid er der imidlertid tale om en stigning i prisen på øl i genbrugsflaske i forhold til prisen for øl i dåse.

Emballageafgiftsnedsættelsen synes godt og vel at have haft den tilsigtede effekt at mindske salget af øl i genbrugsflaske i Tyskland, jf. afsnittet om udviklingen i grænsehandelsmængderne.

Prisfaldet på dåserne er en kombination af, at ophør af prisordinationen i mellem grænseforretningerne først skete et stykke ind i 2003, og at i det mindste visse af de danske bryggerier har reduceret deres salgspriser til de tyske forretninger kraftigt.

Konkurrencestyrelsen fandt i *Priser og avancer i grænsehandelen med øl og sodavand* fra sommeren 2001, at de danske bryggeriers merpriser ved salg i Danmark i forhold til salg i Tyskland til grænsebutikkerne var 19 kr. pr. kasse mærkevareøl, mens der ikke var nogen avanceforskel for discountøl. Disse mindre avancer ved salg til tyske forretninger var efter, at de danske bryggerier satte priserne op til de tyske købmænd i begyndelsen af 2001.

Der er ikke siden gennemført nye studier af prisdifferentieringen, men ikke meget tyder på, at der før 2004 skete afgørende ændringer.

I begyndelsen af 2004 synes danske bryggerier imidlertid igen at have sænket priserne over for de tyske grænsekøbmænd svarende til ca. 6,50 kr. pr. kasse uden moms. Eller med tæt på 15 pct. Det typiske tilbud er nu 3 kasser til 199 kr., mod før 3 kasser til 225 eller 230 kr.

De meget lave priser, danske bryggerier sælger øl til i grænselandet, skal ses i lyset af den særlige markedssituation.

Carlsberg har en meget stor markedsandel for mærkevareøl i Danmark og alene Carlsbergs øl har været tilgængelige i stort set alle egne af landet. Andre mærkevareproducenter har typisk et stærkt lokalt marked, men er ikke rigtigt repræsenteret uden for lokalmarkederne.

Når lokale mærkevareproducenter sætter priserne ned i grænselandet øges salget af øl dér. Det går i en vis udstrækning ud over salget lokalt i Danmark, men øllene bliver også købt af kunder, der ikke ellers har adgang til det lokale mærke. Ved lave priser i grænselandet vinder de lokale mærker derfor samlet markedsandele. Det er meget billigt at fremstille øl. Fremstillingsomkostningerne er snarere under end over 10 kr. pr. kasse. Selv om der er lidt flere råvarer i en guldøl, er fremstillingsomkostningerne ikke meget forskellige fra en almindelig pilsner. Marginalomkostningen ved leverance af hele læs til grænselandet inklusive transport er derfor næppe meget over 10 kr. pr. kasse ekskl. emballage. Dåser til 30 stk. øl koster måske 15 kr. i sig selv mere end ved brug af genbrugsflasker. De danske bryggerier har derfor fortsat en pæn positiv avance ved salg af øl til tyske butikker, selv om priserne er lavere end ved salg til danske butikker i det mindste for mærkevarer. For lavprisøl er der derimod ikke den store forskel.

For de lokale mærker er det meget billigere at sælge øllene til en lavere pris i Tyskland og derigennem vinde markedsandele end ved at sælge øllene billigt til andre områder, hvor salget i det mindste i begyndelsen ikke vil få et omfang, der muliggør større leverancer.

Når de lokale mærker vinder markedsandele, er der andre, der taber – typisk Carlsberg. Det følger allerede af, at Carlsberg har en meget stor markedsandel i Danmark. Carlsberg veg tilbage fra at kaste sig ud i leverancer til lave priser i grænselandet, jf. at det i videre udstrækning ville gå ud over eget salg hjemme til normal god avance end gå ud over de andres mærker. Ligeledes kan det være ødelæggende for ”mærket” at blive sat sammen med discountagtige varehuse mv. syd for grænsen. Det var måske også medvirkende til Carlsbergs

tilbageholdenhed, at man var medejer af Bryggerigruppen, indtil man blev tvunget til at sælge aktierne heri, for at få adgang til Coca-Cola-mærket.

Carlsbergs markedsandel har derfor været meget beskedent. Markedsandelen på færgerne til Tyskland og på Fehmern har dog været tættere på det normale. Det har hidtil været ikke mindst Ceresøl – Royal – der har haft en meget stor markedsandel hos grænsekøbmændene. Ceres har benyttet de gode resultater i grænselandet til at udbrede markedsføringen af Royal i hele Danmark, muligvis af, at et bredt udsnit af danskere gennem grænsehandelen har fået kendskab til og smag for Ceres Royal.

Det er et naturligt træk i en konkurrencesituation, at den virksomhed, hvis markedsandele klemmes, svarer igen ved prisned sættelser på de dele af markedet, hvor konkurrenten står stærkest.

De forskellige bryggerier har derfor noget forskellig interesse i at begrænse grænsehandelen. Dem, der kun har stordriftsfordele og gode markedsandele lokalt og ved grænsen, ser knap så negativt på grænsehandelen som dem, der har forholdsvis små markedsandele ved grænsen og stordriftsfordele i hovedparten af landet.

I øvrigt er det en konsekvens af den vigende grænsehandel med øl og særlig lave priser for de mærker, der sælger bedst bredt i Danmark, at visse grænsekøbmænd er under mistanke for at have ladet sig friste til at forsyne og måske organisere ulovlige indførsler til Danmark og andre lande.

Det er på denne baggrund, at man skal se de stærkt faldende tyske priser på ikke mindst mærkevare-dåseøl.

På baggrund af oplysningerne fra GfK's Consumer Scan og iagttagelser af priserne i grænsebutikkerne kan følgende aktuelle priser i Tyskland lægges til grund.

Som nævnt er det vanskeligt at sammenligne priser over landegrænser. Priserne er klart lavere i Tyskland, men der er betydelige forskelle på besparelsen alt efter mærke, emballageform og styrke.

I følgende tabel er forsøgt at illustrere prisforskellene ved afrundede priser i henholdsvis Danmark og Tyskland, der fører frem til de gennemsnitspriser, GfK har registreret.

Tabel VIII.45: Eksempel på prissæt i Danmark og Tyskland konsistent med GfK's gennemsnitlige enhedspriser

Andele og priser	Tysk andel	Priser i Tyskland	Priser i Danmark	Dansk andel
		kr. pr. 30 stk.		
Mærkevarer dåser kl. 1	20	65	150	4
Mærkevarer dåser kl. 2	40	65	160	1
Discount dåser kl. 1	10	50	120	4
Discount dåser kl. 2	10	50	130	1
Mærkevare genbrugsflaske kl. 1	7,5	55	105	53
Mærkevare genbrugsflaske kl. 2	7,5	60	175	10
Discount genbrugsflaske kl. 1	2,5	35	60	23
Discount genbrugsflaske kl. 2	2,5	35	80	2
Vægte	Ved tysk vægt	Ved dansk vægt	Ved tysk vægt	Ved dansk vægt
Gennemsnit alle	59,4	50,4	141,5	103,5
Alle mærkevarer	63,5	56,5	153,3	118,8
Alle discount	47,0	37,3	114,0	70,9
Alle dåser	61,3	57,5	148,8	137,0
Alle flasker	51,9	49,6	122,5	99,7
Alle klasse 1	57,5	49,4	128,4	94,7
Alle klasse 2	60,6	56,1	153,5	157,1

Det skal understreges, at der arbejdes med afrundede priser og omtrentlige markedsandele, men denne upræcision har ikke større indflydelse på resultatet.

De øl, der købes i Tyskland, koster i gennemsnit ca. 59 kr. pr. kasse, mens øl købt i Danmark i gennemsnit koster ca. 104 kr. pr. kasse. Det giver en prisforskel på 44 kr. ved brug af henholdsvis danske vægte i Danmark og tyske vægte i Tyskland.

De øl, der købes i Tyskland, er imidlertid i videre udstrækning guldøl, mærkevareøl og dåseøl, der i begge lande er dyrere end almindelig pilsnerøl, discountøl og flaskeøl. Prisforskellen er større i Danmark end i Tyskland.

Hvis ølsalget derfor var sammensat ens i begge lande ville prisforskellen være på ca. 82 kr. pr. kasse ved tyske vægte og ca. 53 kr. pr. kasse ved danske vægte.

I Tyskland er mærkevareøl ca. 15-20 kr. dyrere pr. kasse end discountøl. I Danmark er prisforskellen 40-50 kr. pr. kasse.

I Tyskland er dåser ca. 10 kr. dyrere pr. kasse end flasker. I Danmark er forskellen måske 30-40 kr. pr. kasse, og forskellen er meget varierende.

I Tyskland er klasse 2-øl måske 5 kr. dyrere pr. kasse, når det sælges i genbrugsflaske, men ofte er der ikke nogen prisforskel. I Danmark er forskellen 25-70 kr. pr. kasse.

Alt efter hvilke vægte man bruger, er den gennemsnitlige prisforskel på 44-82 kr. pr. kasse.

Ved hvert lands vægt er prisforskellen, som nævnt, ca. 45 kr. pr. kasse. Ved danske vægte er prisforskellen ca. 55 kr. pr. kasse, men ved tyske vægte er prisforskellen ca. 82 kr. pr. kasse.

Den mindste prisforskel finder man for klasse 1-discountøl i flaske, hvor prisforskellen er på ca. 25 kr. pr. kasse. Den største for mærkevareguldøl i flaske, hvor prisforskellen er over 100 kr. pr. kasse.

For den største vare i Danmark (klasse 1-mærkevareøl i flaske) er prisforskellen på ca. 50 kr. pr. kasse, men der sælges meget lidt heraf i Tyskland.

Udover prisforskelle er der også forskelle i andre forhold. Først og fremmest er al øl i Danmark omfattet af pantpligten. I Tyskland håndhæves dåsepantet endnu ikke i grænseforretningerne. Det giver en betydelig fordel for kunderne at have mindre besvær ved at skaffe sig af med tyske dåser end med danske dåser samt tyske og danske flasker.

En anden fordel ved at grænsehandle i Tyskland er, at de tyske grænseforretninger ofte har et langt rigere udvalg af øl til normalt lavere priser end danske butikker, hvor udvalget ofte er begrænset til få mærker i kasser, mens mindre mærker må købes stykvis til meget høje priser. Det skal dog bemærkes, at den type øl, der sælges mest af i Danmark (almindelig Hof og Grøn Tuborg i genbrugsflaske) kun markedsføres i begrænset omfang i Tyskland og til en forholdsvis høj pris. Der er ofte store tilbud i Danmark, men sjældent for alle mærker på en gang. I Tyskland er der også tilbud, men normalprisen for de øl, der ikke er på tilbud er konstant lav.

I ovenstående tabel er vist gennemsnitspriser (ofte anslåede) i Danmark. Dem, der grænsehandler øl i Tyskland, afviger imidlertid markant fra den almindelige ølkøber i Danmark. Jf. GfK-undersøgelsen *Behovsdækning for købere af øl i udlandet* udarbejdet på baggrund af GfK's Consumer Scan (vedlagt rapporten som bilag 4) gælder det, at omkring en tredjedel af husholdningerne stort set aldrig køber øl, omkring en tredjedel køber meget små mængder (ca. 10 pct.) og en tredjedel står for 90 pct. af ølkøbet.

Dem, der grænsehandler øl, skal især findes blandt storforbrugerne og har et større forbrug end storforbrugere, der kun køber ind i Danmark.

Storforbrugere og dem, der grænsehandler, har måske bedre mulighed for at udnytte de mange tilbud i Danmark ved køb af hele kasser og er mere prisbevidste i Danmark.

Storforbrugere køber i gennemsnit øl ca. 5 kr. pr. kasse billigere i Danmark end gennemsnittet for alle, jf. side 13 i *Behovsdækning for købere af øl i udlandet* (rapportens bilag 4). De storforbrugere, der køber øl i udlandet, køber i gennemsnit øl for ca. 12,50 kr. mindre pr. kasse end gennemsnittet for alle ølforbrugere. For en meget prisbevidst storforbruger, der køber til allerlaveste pris i Danmark og i Tyskland, spares ca. 30 kr. pr. kasse for discountøl i flaske på tilbud, mens der spares ca. 30 kr. ved køb af mærkevareøl i flaske i grænseforretningerne sammenlignet med gode tilbud i Danmark.

Det er vanskeligt at sammenfatte prisforskellene mv. i et enkelt tal.

Et usikkert forsøg for herpå for 2004 er gjort i det følgende:

Prisforskel for prisbevidst grænsehandler	35-40 kr. pr. kasse
Fordel ved at klasse 2-øl næsten koster det samme	5-10 kr. pr. kasse
Samlet prisfordel	45 kr. pr. kasse
Fordel ved ingen pant i Tyskland	<u>15 kr. pr. kasse</u>
Samlet fordel ved øl	<u>60 kr. pr. kasse</u>

Den samlede fordel på 60 kr. pr. kasse kan sammenlignes med den anslåede fordel i *Rapport om grænsehandel 2000* på 50 kr. pr. kasse, heraf ca. 40 kr. på grund af prisforskelle og ca. 10 kr. på grund af dåser/ingen pant.

I *Rapport om grænsehandel 2001* var fordelens anslået til 40 kr. pr. kasse, heraf ca. 25 kr. pr. kasse på grund af prisbesparelse og 15 kr. på grund af fordel ved manglende pant mv.

I *Den volumenbaserede emballageafgift, oktober 2003* er fordelens anslået til 35 kr. i prisbesparelse og ca. 15 kr. i fordel ved manglende pant.

Udover vanskelighederne ved at opgøre besparelsen i et enkelt tal skyldes de svingende overslag, at priserne mv. har ændret sig mv. i grænsehandelen.

Oversigt over pris på dominerende vare i Tyskland (30 stk. mærkevareøl i dåser).

Tabel VIII.46: Udviklingen i prisen på dominerende øl i Tyskland sammenlignet med Skatteministeriets overslag over fordel ved at grænsehandle

	Pris	Samlet fordel anslået i tidligere rapporter fra Skatteministeriet
	kr. pr. kasse	kr. pr. kasse
2000	75	50
2001	85	40
2002	80	
2003	75	50
2004	65	60

Som det ses af tabellen udvikler fordelene ved at grænsehandle sig modsat udviklingen i de tyske priser.

7.1 Vil fordelene ændre sig?

I efteråret 2003 vedtog Folketinget at nedsætte afgiften på emballager til øl med 80 pct. samt at omlægge ølafgiften til en glidende alkoholskala.

Virksomheden af ændringen blev beregnet under forudsætning af, at tyske dåsepant blev håndhævet, og der således kunne spares 35 kr. pr. kasse. Ændringen forventedes at føre til et fald i fordelene ved at grænsehandle i Tyskland på godt 8 kr. pr. kasse, hvoraf omkring godt 2 kr. pr. kasse skyldtes forventet bedre konkurrence, ca. 3 kr. pr. kasse ville vise sig hér og nu, og ca. 3 kr., når den tyske dåsepant blev håndhævet. Den fulde effekt af afgiftsændringerne har således ikke vist sig endnu, fordi ikke alle elementerne og forudsætningerne endnu er trådt i kraft. Når det sker, vil fordelene ved grænsehandel med øl i Tyskland kunne forventes at udgøre:

Prisforskel for prisbevidst grænsehandler	30-35 kr. pr. kasse
Fordel ved at klasse 2 øl næsten koster det samme	5-10 kr. pr. kasse
Samlet prisfordel	40 kr. pr. kasse
Fordel ved ingen pant i Tyskland	<u>15 kr. pr. kasse</u>
Samlet fordel ved øl	<u>55 kr. pr. kasse</u>

Den anslåede fordel på 55 kr. pr. kasse kan, som for de tidligere år, meget vel vise sig at være for forsigtigt anslået.

Det er med det nuværende overslag af virkningen af, at indføre dåsepant stort set det samme som i 2000, hvor grænsehandelen med øl var på 100 mio. liter.

Siden 2000 er der i Danmark gennemført initiativer, der kan begrænse grænsehandelen svarende til ca. 15 kr. pr. kasse, herunder nedsættelse af emballageafgiften, omlægning til glidende ølskala, ophævelse af dåseforbuddet, samt skattestoppet (55 kr. i 2004/2005 er ikke det samme værd som i 2000), men modsat er priserne i Tyskland blevet reduceret siden 2000, mens de er steget eller stagneret i Danmark. Hertil kommer, at nedsættelserne for spiritus og tobak har reduceret incitamentet til at tage på grænsehandelstur.

Danske initiativer til reduktion af grænsehandelen fra 2000 til 2005 er pr. kasse:

Fald i realafgiftsforskel ved skattestop	ca. 2,50 kr.
Anslået virkning af ophør af dåseforbud	ca. 5,00 kr.
Emballageafgiftsnedsættelse hvor virkning er set	<u>ca. 2,50 kr.</u>
I alt	<u>ca. 10,00 kr.</u>

Vedtaget, men endnu ikke slået igennem:

Glidende ølafgift	ca. 1,00 kr.
Emballageafgiftsnedsættelse, hvor virkning endnu ikke er set	ca. 3,00 kr.
I alt forventet senere	<u>ca. 4,00 kr.</u>
Alt i alt	<u>ca. 14,00 kr.</u>

De danske initiativer er dog hidtil blevet neutraliseret af tyske prisændringer, hvor prisen er faldet med ca. 10 kr. pr. kasse fra 2000.

Mens grænsehandelen i 2000, som nævnt, lod sig opgøre til ca. 100 mio. liter og til samme niveau i 2002-2003 er der nu tegn på at kurven selv inden håndhævelse af tysk dåsepant er vendt. Niveaueet fra sommeren 2004 på ca. 90 mio. liter er klart lavere end for et år siden, og der venter stadig effekten på konkurrence og priser af ølafgiftsomlægningen 1. oktober 2004, der kan bringe grænsehandelen ned på omkring 85 mio. liter.

Afgørende for faldet fra 2002/2003 til nu for de almindelige rejsende er, at færre danskere tager på grænsehandelstur, fordi den samlede besparelse her ved er reduceret gennem indsnævringen af prisforskellen på cigaretter og spiritus.

Danskere sparede før den danske cigaretafgiftsnedsættelse og den tyske forhøjelse ca. 40 øre pr. cigaret og købte over 400 mio. stk. heraf i Tyskland. Besparelsen er nu reduceret til 10 øre pr. stk. Besparelsen ved grænsehandel i Tyskland er således faldet med ca. 175 mio. kr. bare på cigaretter. Besparelsen for spiritus er reduceret med ca. 275 mio. kr. Den danske afgiftsnedsættel-

se på cd'ere, tyske stigninger i afgifterne på alkoholsodavand og røgtobak, skattestoppet (siden seneste forhøjelse er afgiftssatserne realt blevet reduceret med 10-15 pct.) samt nedsættelse af afgiften på emballager og omlægningen af ølafgiften samt den forventede tyske afgiftsstigning på cigaretter vil samlet set føre til, at besparelsen ved grænsehandel i Tyskland er reduceret med over en halv mia. kr. inden for de seneste 18 måneder. Det svarer til omtrentlig til den samlede fordel ved at grænsehandle øl.

Mens grænsehandelen for almindelige husholdninger er klart faldende synes en betydelig del af faldet at være neutraliseret af flere meget store indkøb.

Selv om grænsehandelen således synes at være meget stabil lader den sig påvirke af skiftende priser mv.

Endelig har det betydning, at der er fortsat er et fald i ølforbruget, og dermed færre der er interesserede i grænsehandel – selvom det er billigt.

8. Virkninger af håndhævelse af det tyske dåsepant

Tyskland indførte pant på dåser fra 1. januar 2003. Pantet er på ca. 1,85 kr. pr. stk. Ifølge det tyske miljøministerium gælder pantpligten hele Tyskland, inklusive grænseforretningerne, der primært forsyner skandinaver med alkohol.

Hvis eller når det tyske pant bliver håndhævet, falder fordelene ved at grænsehandle i Tyskland markant. Et forsigtigt bud på virkningerne er, at grænsehandelen falder fra ca. 85 mio. liter til ca. 60 mio. liter, samtidig med at grænsehandelen ændrer sammensætning væk fra dåser og hen mod genbrugsflasker.

Den forsigtigt anslåede virkning af, at dåsepantet bliver håndhævet i Tyskland fremgår af tabel VIII.47.

Tabel VIII.47: Overslag over virkning af, at det tyske dåsepant håndhæves

	Uden håndhævet dåsepant	Med håndhævet tysk dåsepant
	Mio. liter	
Genbrugsflasker	20	35
Dåser og engangsflasker	70	25
I alt	85	60

Salget af dåser forventes at blive mere end halveret, men en del af nedgangen i dåsesalget forventes at blive erstattet af et fordoblet salg af øl i genbrugsflasker.

Ved tysk dåsepant vil det blive langt mere besværlig at grænsehandle dåser end i dag. For det første skal der lægges ca. 55 kr. ud ekstra i pant end i dag. For det andet vil forbrugerne få besvær ved at skulle opbevare tomme dåser til næste gang turen går til Tyskland, og der have besvær ved at indføre dåserne enkeltvis i pantautomater, hvor der eventuelt er kø. Aflevering af tom dåseemballage er mere besværlig end aflevering af tom flaskeemballage, der kan afleveres i kasser og således at åbningen er opad. Yderligere beskadiges dåserne lettere end flaskerne. Endelig er det mere besværlig at aflevere brugt emballage i Tyskland end i Danmark, også fordi der vil skulle afleveres mere ad gangen.

Der vil være store vanskeligheder for dem, der tager øl med til venner og bekendte eller ulovligt sælger grænsehandelsøl på dåse. En betydelig del af de måske 40 pct. af øllene, der købes af dem, der køber over 11 kasser pr. gang, bliver sandsynligvis mod reglerne solgt videre.

De tyske grænsekøbmænds vurdering af effekten af håndhævet dåsepant er, at det samlede salg vil falde endnu mere, mens de danske bryggerier forventer, at stort set hele nedgangen i dåser vil blive erstattet af et mersalg af øl i flasker.

Ved at købe flasker i stedet for dåser er vanskelighederne med returemballage mindre, men mange danskere har været villige til at betale 10-25 kr. mere for samme øl på dåser end i flasker, og der er plads til væsentlig flere øl på dåser end i flasker i personbiler og busser.

Ikke mindst for dem, der mod reglerne videresælger grænsehandlede øl eller ulovligt indførte øl, vil håndhævelse af tysk dåsepant medføre store gener. En del af denne handel er videresalg til venner, familie og bekendte. Det vil i sig selv blive mere besværligt, at melleghandleren vil skulle opkræve det tyske pant, og skulle modtage de tyske dåser retur, og denne handel vil nærmest blive umuliggjort, hvis dem, der køber dåserne, kun kender sælgeren perifert og ikke selv kommer til Tyskland, hvor pantet kan indløses igen.

Der har hersket meget forvirring i den tyske beslutningsproces omkring indførelse og håndhævelse af tysk dåsepant. Håndhævelsen er blevet hindret af en retssag, der ikke er anket af lokale tyske myndigheder, men det tyske Miljøministerium har fremført, at man vil insistere på overholdelse af reglerne, når en ny emballage forordning er vedtaget. Forordningen kan samle flertal i Forbundsdagen, men ikke umiddelbart i Forbundsrådet, hvor oppositionen har

flertallet. Den tyske regering kan dog uden ny lovgivning tvinge pant på emballager på andre typer drikkevarer. Foruden at pantspørgsmålet deler politikerne efter partifarve, er der også forskellige interesser alt efter, hvilken delstat, der er tale om. Ministerpræsident Stoibel fra Bayern, der har en erhvervspolitisk interesse i dåsepant skulle arbejde for et kompromisforslag. Om, hvornår og med hvilket indhold den endelige ordning vedtages er usikkert, men det er fortsat mest sandsynligt, at den tyske pant vil blive håndhævet inden for overskuelig tid. Der henvises til Kapitel II og kapitel V for mere om den seneste udvikling vedrørende det tyske dåsepant mv.

9. Virkninger af afgiftsnedsættelser på øl

Virkningerne af at nedsætte på afgiften på øl kan beregnes under en række forudsætninger, jf. diskussionen i afsnittene forud.

Størrelsen af ølmarkedet, grænsehandelen mv. antages at være under forudsætning af, at der ikke håndhæves tysk dåsepant.

Tabel VIII.48: Forudsætninger om ølmarkedets størrelse

	I alt	- heraf pilsnerøl	- heraf guldøl
	Mio. liter		
Salg med afgift	500	425	75
- salg til svenskere	35	15	20
Salg i Danmark med afgift	465	410	55
Dansk grænsehandel	85	45	40
Dansk forbrug	550	455	95
	Mio. liter ren alkohol		
Dansk salg	24,05	19,55	4,50
- salg til svenskere	1,89	0,69	1,20
Salg til danskere	22,16	18,86	3,30
Dansk grænsehandel	4,47	2,07	2,40
Dansk forbrug	26,63	20,93	5,70
	Mio. liter pilsnerækvivalenter		
Dansk salg	523	425	98
- salg til svenskere	41	15	26
Salg til danskere	482	410	72
Dansk grænsehandel	97	45	52
Dansk forbrug	579	455	124

Udgangspunktet er salg af øl i almindelig drikkestyrke, som markedet ser ud nu, idet det lave salg over sommeren 2004 antages hovedsagligt at være klimabetinget.

Pr. 1. oktober 2004 omlægges ølafgiften til en afgift på alkoholindholdet. Afgiftsgrundlagene vil derfor fremover være liter ren alkohol.

For at gøre beregningerne umiddelbart forståelige er de beregnede virkninger af at ændre afgiften dog angivet i mio. liter pilsnerækvivalenter à 4,6 pct. alkohol. Altså ved at omregne alle øl til almindelig pilsnerstyrke.

Dermed bliver salget på i alt 523 mio. liter pilsnerøl, fordi én guldøl regnes som ca. 1,25 pilsnerøl.

Svenskere køber 35 mio. øl i Danmark, men da en betydelig del er guldøl svarer de 35 mio. liter øl til 41 mio. liter pilsnerækvivalenter.

Ligeledes svarer de 85 mio. liter øl, der grænsehandles, til 97 mio. liter alm. pilsnerøl.

Det er yderligere forudsat:

Pris i Danmark	100 kr. pr. kasse
Pris i Sverige	135 kr. pr. kasse
Pris i Tyskland	60 kr. pr. kasse
Yderligere fordel i Tyskland, når pant ikke håndhæves	15 kr. pr. kasse

Ved de 100 kr. pr. kasse i Danmark er forudsat, at de konkurrencefremmende virkninger af glidende ølafgiftsskala mv. slår fuldt igennem. De 100 kr. pr. kasse er det vægtede gennemsnit af prisen for guldøl og almindelig pilsnerøl i dåse og i flaske. Der er således regnet med en pris for egentlige pilsnerøl i genbrugsflaske 90-95 kr. pr. kasse for grænsehandlerne, men 50 pct. højere pris for guldøl.

Grænsehandelen med Tyskland afhænger lineært af fordelene, der pt. er sat til 55 kr. pr. kasse. Svenskere har forudsat en fordel på 35 kr. pr. kasse ved køb i Danmark. Svenskeres køb i Danmark afhænger lineært af svenskeres besparelse. Det betyder ikke kun, at svenskere alt i alt grænsehandler mere øl, men også at de erstatter øl købt i Tyskland med øl købt i Danmark.

Forbruget af øl antages at stige med 1,13 mio. liter pr. 1 kr. pr. liter prisen falder. Heraf vedrører 0,13 mio. liter, at øl erstatter spiritus.

Under disse forudsætninger kan virkningerne af, at ændre på ølafgiften beregnes, idet der er udført beregninger for afgiftsned sættelser svarende til et prisfald på 2,50 kr. pr. kasse, 5 kr. pr. kasse, 7,50 kr. pr. kasse osv. I hovedberegningerne er forudsat, at tysk dåsepant ikke håndhæves. I bilaget er vist hovedresultatet af de samme beregninger under forudsætning af, at tysk dåsepant håndhæves. Der er ikke afgørende forskel på virkningerne af en afgiftsned sættelse.

Tabel VIII. 49: Virkninger af danske afgiftsnedsættelser på øl

Dansk pris	Dansk forbrug	- heraf købt i udlandet	Svensk køb i Danmark	Afgiftsgrundlag	Netto statslig provenu ¹⁾	Samfund netto ¹⁾	Fald i grænsehandel
kr. pr. kasse	Mio. liter				Mio. kr.		
100	579	97	41	523	0	0	0
97,50	582	93	44	533	-74	+6	27
95,00	585	88	47	543	-151	+9	54
92,50	587	84	50	553	-234	+10	80
90,00	590	80	53	564	-321	+7	107
87,50	593	75	56	574	-412	+1	134
85,00	596	71	59	584	-507	-7	161
82,50	599	66	62	594	-607	-19	187
80,00	602	62	65	604	-712	-33	214
77,50	604	57	68	614	-820	-50	241
75,00	607	53	70	625	-934	-71	268

Anm.: Mængder i pilsnerækvivalenter.

1) I faktorpriser. For at komme til forbrugerpriser tillæg 25 pct.

Det ses af tabellen, at ved prisfald pr. 10 kr. pr. kasse stiger danskeres ølforbrug med 11-12 mio. liter, salget til svenskeres stiger ca. 12 mio. liter, mens danskerens grænsehandel i udlandet falder med ca. 17 mio. liter pilsnerækvivalenter. Salget i Danmark stiger således i alt med ca. 41 mio. liter. Det svarer til en priselasticitet på ca. -0,8, hvoraf godt -0,2 skyldes øget forbrug af øl, heraf godt 10 pct. på bekostning af spiritus, henvend -0,4 som følge af mindre grænsehandel og godt -0,2 som følge af større salg til svenskere.

Sættes afgiften således ned svarende til et prisfald på 10 kr. pr. kasse, stiger danskeres ølforbrug med 11-12 mio. liter fra 579 mio. liter pilsnerøl til 590 mio. liter pilsnerøl. Heraf skyldes ca. 1,3 mio. liter dog, at der bliver drukket mindre spiritus.

Provenuvirkningen er et tab på ca. 320 mio. kr. Set for samfundet som helhed er der en gevinst på ca. 7 mio. kr. ved afgiftsnedsættelsen, mens grænsehandelen med øl falder med ca. 107 mio. kr.

Provenuvirkningen er inklusive forventede adfærdsændringer.

Provenuvirkningen kan deles således op, som følger.

Tabel VIII.50: Provenuvirkning af afgiftsnedsettelse på øl

Dansk pris	Tab ved uændret mængde – punkt-afgift	Gevinst på ølafgift ved øget forbrug – punkt-afgift	Tab på spiritusafgift ved øget ølforbrug – punkt-afgift	Gevinst ved mindre dansk grænsehandel – punkt-afgift	Gevinst ved større svensk grænsehandel – punkt-afgift	Tab ved uændret mængde – moms	Gevinst ved mindre grænsehandel moms	Gevinst ved større svensk grænsehandel moms	I alt netto gevinst
kr. pr. kasse	Mio. kr.								
100,0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
97,5	- 106	7	- 2	11	7	- 2	5	6	- 74
95,0	- 211	13	- 4	20	13	- 4	11	11	- 151
92,5	- 317	18	- 7	28	18	- 6	16	16	- 234
90,0	- 422	21	- 9	33	22	- 8	21	21	- 321
87,5	- 528	24	- 11	37	25	- 10	27	26	- 412
85,0	- 634	25	- 13	39	26	- 12	32	30	- 507
82,5	- 739	25	- 16	39	26	- 15	37	34	- 607
80,0	- 845	24	- 18	38	25	- 17	43	38	- 712
77,5	- 951	22	- 20	35	23	- 19	48	41	- 820
75,0	- 1.056	19	- 22	29	20	- 21	54	44	- 934

Anm.: Alt i faktorpriser. For at komme til forbrugerpriser tillæg 25 pct.

For hver gang afgiften nedsættes, så en kasse pilsnere falder med 2,50 kr., er det umiddelbare provenutab på ca. 106 mio. kr. i punktafgift og ca. 2 mio. kr. vedrørende moms af svenskes indkøb.

Provenutab mv. er angivet i faktorpriser.

Ved små nedsettelse vindes dog ca. 32 pct. af det umiddelbare provenutab ind igen., men selvfinansieringsgraden er mindre ved større nedsettelse

Nedsættes afgiften således svarende til et prisfald på 10 kr. pr. kasse, mistes umiddelbart 422 mio. kr. i ølafgiftsprovenu og 8 mio. kr. i moms ved uændret salg mv.

Ved et prisfald på 10 kr. vindes 21 mio. kr. i ølafgift på grund af øget forbrug. Gevinsten ved øget forbrug stiger ikke lineært med afgiftsnedsettelsen, jf. at det øgede forbrug bliver beskattet med en stadig lavere ølafgift.

Omkring 12 pct. af det større forbrug skyldes et mindre salg af spiritus. Her ved mistes spiritusafgift. Falder ølprisen 10 kr. pr. kasse mistes ca. 9 mio. kr. i spiritusafgiftsprovenu.

Mindre grænsehandel giver både en provenugevinst på ølafgiftskontoen og på momskontoen. Ved et prisfald på 10 kr. pr. kasse fra 100 kr. til 90 kr. vindes

33 mio. kr. i ølafgiftsprovener og 21 mio. kr. i momsprovener. Punktafgiftsgevinster aftager jo større ølafgiftsnedsættelsen er, mens momsgevinster afhænger lineært af afgiftsnedsættelsen.

Øget salg til svenskere giver såvel en momsgevinst som en gevinst på ølafgiftskontoen. Ølafgiftsgevinster stiger også mindre end lineært med punktafgiftsnedsættelsen, mens momsgevinster stiger lineært. Ved 10 kr. mindre pr. kasse vindes ca. 22 mio. kr. punktafgift og 21 mio. kr. moms.

Danmark vinder mere ved 1 mio. liter ekstra svensk indførsel end ved 1 mio. liter mindre dansk grænsehandel, jf. at momstabet er mindre ved dansk grænsehandel end gevinsten ved svensk grænsehandel, der jo sker til danske priser.

Mersalget til Sverige er både nettoerindførsel til Sverige og skift af indførsel fra Tyskland til Danmark.

Netto koster det således omkring 74 mio. kr. at nedsætte prisen med 2,50 kr. for en kasse. De næste 2,50 kr. koster yderligere ca. 77 mio. kr., næste 83 mio. kr., næste 87 mio. kr. osv.

Selvfinansieringsgraden er ca. 32 pct. ved et prisfald på 2,50 kr., 26 pct. ved et prisfald på 10 kr., og 21 pct. ved et prisfald på 15 kr. pr. kasse osv.

En ændring af ølafgiften bør dog ikke kun vurderes ud fra virkningen på afgiftsindtægterne, men mere bredt på virkningen på samfundsøkonomien.

9.1 Samfundsøkonomiske virkninger

Nedsættelse af ølafgiften medfører et provenutab for staten, mens modsat vinder borgerne ved lavere ølpriser. Nettogevinsten for samfundet i faktorpriser er beregnet i følgende tabel.

VIII.51: Virkninger af ølafgiftsned sættelser på samfundsøkonomien

Dansk pris	Omkostninger for tredje-part ved alkoholforbrug	Mindre forvridning i forbruget	Mindre forvridning i grænsehandel	Nettogevinst svenskere for danske samfund	I alt netto	- heraf danske borgere	Virkning afgiftsindtægter netto
kr. pr. kasse	Mio. kr.						
100,00							
97,50	- 18	5	17	3	6	98	- 74
95,00	- 37	10	33	4	9	198	- 151
92,50	- 55	13	48	4	10	299	- 234
90,00	- 74	17	62	2	7	401	- 321
87,50	- 92	20	75	- 1	1	505	- 412
85,00	- 110	22	87	- 6	- 7	611	- 507
82,50	- 129	23	99	- 12	- 19	718	- 607
80,00	- 147	25	109	- 20	- 33	827	- 712
77,50	- 166	25	119	- 29	- 51	937	- 820
75,00	- 184	25	128	- 40	- 71	1.048	- 934

Anm: Alt i faktorpriser. For forbrugerpriser tillægges 25 pct.

Netto for samfundsøkonomien er der en beskedent gevinst ved en vis nedsættelse af ølafgiften, mens en større nedsættelse giver et vist tab.

Nedsættes ølafgiften svarende til 10 kr. pr. kasse mister staten ca. 321 mio. kr. netto, men borgerne vinder 401 mio. kr. Ekstra alkoholskader beløber sig dog til ca. 74 mio. kr. således at samfundet netto vinder ca. 6 mio. kr. (7 mio. kr., når afrunding først ved netto for samfundet) De 74 mio. kr. er netto efter fradrag for mindre forbrug af spiritus.

De 7 mio. kr. kan også beregnes som summen af ekstra alkoholskader (-74 mio. kr.) mindre forbrugsforvridning (17 mio. kr.) mindre grænsehandelsforvridning (62 mio. kr.) og gevinst vedrørende salg til udlændinge (2 mio. kr.)

Ved en nedsættelse af afgiften på øl svarende til 10 kr. pr. kasse reduceres grænsehandelsforvridningen med 62 mio. kr.

De 62 mio. kr. fremkommer således:

Grænsehandelen i forhold til Tyskland falder med ca. 17,7 mio. liter pilsnerøl.

De 17,7 mio. liter vil i stedet blive solgt i Danmark med dansk afgift.

Det vinder den danske stat ca. 33 mio. kr. ved i punktafgift, idet afgift på en liter pilsnerøl vil være ca. 1,88 kr. mod ca. 2,68 kr. i dag. Yderligere vinder den danske stat moms mv. af mindre grænsehandel. Ved en tysk pris på 60 kr. pr. kasse falder grænsehandelen i Tyskland med ca. 107 mio. kr. Momsen (20 pct.) af en ekstra dansk omsætning på 107 mio. kr. er på ca. 21 mio. kr.

Den danske stat vinder således ca. 54 mio. kr. på grund af mindre grænsehandel. Det er en samfundsøkonomisk gevinst, da merprovenuet fremkommer ved at borgerne frivilligt skifter adfærd. Borgerne taber således ikke ved mindre grænsehandel.

Borgerne opgiver frivilligt en del af grænsehandelen ved lavere danske priser. Ved et prisfald på 10 kr. pr. kasse må borgernes gevinst ved den del af grænsehandelen, som de opgiver, være mindst 0 kr. (eller ville de ikke have opgivet grænsehandelen og højst 10 kr. pr. kasse ellers ville grænsehandelen være faldet endnu mere).

I gennemsnit er borgernes gevinst i forbrugerpriser på 5 kr. pr. kasse, men 4 kr. i faktorpriser (priser uden moms). Ved et fald i grænsehandelen på 17,7 mio. liter vinder borgerne således ca. 7 mio. kr.

Det er sandsynligt, at borgerne vil skulle betale mere i Danmark selv efter afgiftsnedsættelsen, end de gjorde i Tyskland. De borgere, der opgiver grænsehandelen, må imidlertid have haft forholdsvis stort besvær ved at hente øllene i Tyskland.

Samlet falder forvriddningen ved grænsehandel således med 62 mio. kr. (61 mio. kr. ved sum af afrundede elementer) ved et dansk prisfald på 10 kr. pr. kasse. Ved en nedsættelse af ølafgiften til EU's minimumsniveau vil grænsehandelsforvriddningen falde med ca. 128 mio. kr. i faktorpriser.

Afgiftsnedsættelsen får også svenskeres indkøb i Danmark til at stige. Det vindes der et beskedent beløb på ved nedsættelser på op til 10 kr. pr. kasse, men ved større nedsættelser taber det danske samfund.

Ved uændret svensk køb taber Danmark ca. 41 mio. kr., hvis prisen i Danmark falder ca. 1 kr. pr. liter (ca. 10 kr. pr. kasse)

En del af det umiddelbare tab vindes ind ved større salg til svenskere, men det større salg sker til lavere afgifter. Netto vinder det danske samfund således ca. 2 mio. kr. på grund af svenskere. Ved uændret adfærd er tabet ca. 41 mio. kr. og det øgede salg kan indbringe ca. 43 mio. kr.

9.2 Alkohol og helbred

Afgiftsnedsettelsen vil også få forbruget af øl til at stige i Danmark.

Ved en afgiftsnedsettelse svarende til 10 kr. pr. kasse stiger forbruget af øl med ca. 11,3 mio. liter, heraf ca. 1,3 mio. liter på grund af lavere forbrug af spiritus.

Ser man i første omgang bort fra de sundhedsmæssige konsekvenser af større alkoholforbrug, og at spiritus er belagt med en særlig høj afgift, vil en stigning i forbruget af øl give en samfundsøkonomisk gevinst.

Ved helt uændret adfærd får staten et tab vedrørende salg af øl til danskere, men danskere får en tilsvarende besparelse.

Når ølforbruget stiger ved et prisfald skyldes det, at forbrugerne finder, at de får større tilfredshed ved et større forbrug end ved uændret forbrug.

Som nævnt steg forbruget med ca. 11,3 mio. liter øl ved et prisfald på ca. 1 kr. pr. liter. I gennemsnit vinder forbrugerne ca. 0,5 kr. pr. liter øl, altså ca. 5,7 mio. kr. i forbrugerpriser og ca. 4,5 mio. kr. i faktorpriser i ekstra forbrug uden at andre (jf. forudsætningerne) taber herefter. Ølafgiftsindtægterne stiger endog med ca. 21 mio. kr. En del af det øgede forbrug af øl sker dog på bekostning af det meget hårdere beskattede spiritus. Af de 11,3 mio. liter skyldes således ca. 1,3 mio. liter et fald i salget af spiritus med ca. 0,06 mio. liter ren alkohol. Det taber statskassen ca. 9 mio. kr. ved. Nettogevinsten ved en stigning i ølforbruget på 11,3 mio. liter er således på ca. 17 mio. kr.

Indtil nu er der set bort fra virkningerne på sundhed mv. Ved et prisfald på 10 kr. pr. kasse øl stiger forbruget med 11,3 mio. liter øl brutto, hvoraf nedgang i spiritussalget dog svarer til ca. 1,3 mio. liter øl.

Netto stiger alkoholforbruget således med ca. 0,46 mio. liter ren alkohol eller med knap 1 pct. af det samlede alkoholforbrug.

Forbrug af alkohol påfører brugeren sundhedsomkostninger og -skader. Hvis brugeren er fuldt informeret om de helbredsmæssige virkninger af misbrug udgør skader på forbrugerne ikke noget samfundsmæssigt problem. Brugeren har afvejet rus og et godt helbred mv.

Der er imidlertid også andre, der må bære omkostninger ved alkoholmisbrug. Det offentlige stiller gratis sundhedsvæsen til rådighed, og ved bortfald af indkomst på grund af alkoholrelaterede sygdomme mistes skatteindtægter, ligesom der skal betales overførselsindkomster.

Nettoomkostningerne ved alkoholforbrug og misbrug er meget vanskelige at opgøre. I Danmark er omkostningerne tidligere opgjort til ca. 160 kr. pr. liter ren alkohol i priser uden moms. Det svarer til næsten 1 pct. af BNP.

Der henvises til *Rapport om grænsehandel 2000* og *Rapport om grænsehandel 2001* for nærmere detaljer, samt kapitel VI om spiritus i denne rapport. Omkostningerne mv. ved alkoholforbrug anvendt i grænsehandelsrapporterne stammer fra "Sundhedsministeriet (1999): De samfundsøkonomiske konsekvenser af alkoholforbrug"

Ved et ekstra forbrug på 0,46 mio. liter ren alkohol vil sundhedsomkostningerne stige med ca. 73,6 mio. kr.

Når man ser bort fra alkoholskader vinder samfundet ca. 81 mio. kr. ved et fald i afgiften med 10 kr. pr. kasse. Tager man også hensyn til alkoholskader, der dog hovedsagligt først vil vise sig ad åre vinder samfundet således ca. 7 mio. kr. ved en nedsættelse af ølafgiften svarende til 10 kr. pr. kasse.

Det kan måske forekomme overraskende, at samfundet netto taber ved en stor nedsættelse af ølafgiften. Tabet hænger sammen med et stigende ølforbrug. Det er stort set ligegyldigt for tabets størrelse, om det stigende ølforbrug fører til et større nettoalkoholforbrug eller det ekstra ølforbrug sker på bekostning af spiritussalget.

9.3 Beregningernes følsomhed ved andre forudsætninger

Det skal understreges, at beregningen er forbundet med en vis usikkerhed. Resultatet kan således blive både bedre og dårligere.

Usikkerheden gælder forudsætningerne.

I det følgende er set på resultatet ved andre forudsætninger, der anses for at være mindre sandsynlige, men som ikke kan udelukkes.

Som nævnt blev der pr. 1. januar 2003 indført pant på engangsemballage til øl og sodavand i Tyskland. For en almindelig 33 cl's dåse udgør pantet ca. 1,85 kr.

Det tyske pant håndhæves imidlertid ikke i grænseforretningerne, selv om det tyske miljøministerium er af den opfattelse, at pantet også gælder her. Det er dog blevet bestridt i retsvæsenet, og meget tyder på, at det tyske miljøministerium først vil insistere på, at pantet bliver håndhævet, når pantreglerne mv. er

blevet justeret. Der hersker usikkerhed om, hvornår det sker. Se endvidere kapitel V for mere om det tyske dåsepant.

Når pantet indføres, vil danskeres grænsehandel i Tyskland falde. Under forudsætning af, at danskeres fordel ved at grænsehandle i Tyskland i alt er på 55 kr. pr. kasse, heraf 15 kr. på grund af den ikke håndhævede tyske pant, og danskeres grænsehandel i Tyskland afhænger lineært af fordelene, vil indførelse af tysk dåsepant få grænsehandelen til at falde med henved 30 pct. fra ca. 85 mio. liter øl til ca. 60 mio. liter øl. Omregnet til øl af pilsnerstyrke falder grænsehandelen fra ca. 97 mio. liter til ca. 71 mio. liter.

Man skulle umiddelbart tro, at et sådant fald i ølgrænsehandelen ville gøre det mindre fordelagtigt eller mere ufordelagtigt for Danmark at nedsætte ølafgiften. Sådant forholder det sig imidlertid ikke. Den samfundsmæssige nettogevinst ved en dansk afgiftsnedsættelse er af samme størrelse, uanset om Tyskland har pant eller ej.

Beregningerne af virkningerne af lavere dansk afgift på øl under forudsætning af henholdsvis håndhævet tysk pant og ej håndhævet tysk pant er gengivet i følgende tabel VIII.52.

Tabel VIII.52: Virkninger af dansk afgiftsnedsettelse på øl under forudsætning af, at tysk dåsepant håndhæves sammenlignet med under forudsætning af, at tysk dåsepant ikke håndhæves

Dansk pris	Dansk forbrug	- heraf købt i udlandet med tysk dåsepant	- heraf købt i udlandet uden tysk dåsepant	Netto statslig provenu med tysk dåsepant ¹⁾	Netto statslig provenu uden tysk dåsepant ¹⁾	Samfund netto både med og uden tysk dåsepant ¹⁾
kr. pr. kasse		Mio. liter		Mio. kr.		Mio. kr.
100	579	71	97	0	0	0
97,50	582	66	93	- 79	- 74	+ 6
95,00	585	62	88	- 162	- 151	+ 9
92,50	587	57	84	- 250	- 234	+ 10
90,00	590	53	80	- 342	- 321	+ 7
87,50	593	49	75	- 438	- 412	+ 1
85,00	596	44	71	- 539	- 507	- 7
82,50	599	40	66	- 645	- 607	- 19
80,00	602	35	62	- 754	- 712	- 33
77,50	604	31	57	- 869	- 820	- 51
75,00	607	27	53	- 987	- 934	- 71

1) I faktorpriser. Mængder omregnet til pilsner ækvivalenter med 4,6 pct. alkohol.

Det danske forbrug påvirkes ikke af at tysk pant bliver håndhævet, men danskeres grænsehandel falder med ca. 26 mio. liter pilsnerøl, uanset den danske afgift.

Da salget er større ved håndhævet tysk afgift, er provenutabet ved at nedsætte afgiften større, når dåsepantet håndhæves, end når pantet ikke håndhæves. Det er dog ikke en afgørende forskel.

Da den samfundsøkonomiske gevinst alene afhænger af de ændringer i mængder, der sker, når afgiften sættes ned, og det er forudsat, at der sker de samme mængdeændringer pr. afgiftsnedsettelse er det samfundsøkonomiske resultat identisk med og uden håndhævet tysk dåsepant.

9.4 Andre forudsætninger

Beregningerne bygger på en række forudsætninger, hvoraf nogle er usikre.

I følgende tabel er vist usikkerheden i beregningerne.

Tabel VIII.53: Resultatet af beregningerne ved andre forudsætninger

	Provenu ved nedsættelse af prisen med 15 kr. pr. kasse centrale forudsætninger	Provenu ved nedsættelse af prisen med 15 kr. pr. kasse ved alternativ forudsætning	Samfundsøkonomi ved nedsættelse af prisen med 15 kr. pr. kasse ved centrale forudsætninger	Samfundsøkonomi ved nedsættelse af prisen med 15 kr. pr. kasse ved alternativ forudsætning
	Mio. kr.			
Dansk grænsehandel 15 mio. liter større	- 507	- 496	- 7	+ 5
Håndhævet tysk dåse-pant	- 507	- 539	- 7	- 7
Øl er ikke substitut med spiritus	- 507	- 494	- 7	+ 6
Forbrugsvirkning 25 pct. større	- 507	- 504	- 7	- 29
Svensk grænsehandel 5 mio. liter større	- 507	- 499	- 7	- 8
Skadesomkostninger, alkohol, 50 pct. større	- 507	- 507	- 7	- 62
Grænsehandel 20 pct. mere følsom	- 507	- 493	- 7	+10

Grænsehandelen med øl er forudsat at være 85 mio. liter øl i drikkestyrke eller ca. 97 mio. liter øl omregnet til pilsnerstyrke i beregningerne.

Man kan dog ikke udelukke, at grænsehandelen til danskere er 10-15 mio. liter større eller mindre.

Måtte grænsehandelen være 15 mio. liter større, ændrer det ikke afgørende på resultatet ved en nedsættelse. Nettoprovenutabet reduceres med ca. 2-3 pct., mens samfundsøkonomien ændres fra et tab på godt 1 pct. af nettotabet til en gevinst på godt 1 pct. af nettoprovenutabet.

Det er meget usikkert, om man kan konstatere nogen sammenhæng mellem det stigende salg af spiritus og det faldende salg af øl. Denne sammenhæng er dog forudsat i beregningerne. Hvis spiritussalget ikke falder ved lavere ølafgift, bliver nettoprovenutabet ca. 3 pct. mindre, mens samfundsøkonomien ændres fra et tab på godt 1 pct. af nettoprovenutabet til en gevinst på henvend 1 pct.

Ligeledes hersker der usikkerhed om, hvordan forbruget ændrer sig. En anden virkning på forbruget har ikke den store virkning på provenuet, jf. at det er forudsat, at ca. 12 pct. af stigningen i ølsalget sker på bekostning af det langt hårdere beskattede spiritus. Ved øget forbrug vindes der mindre indtægter fra det lavt beskattede øl, men tabes næsten ligeså meget ved mindre spiritussalg.

Øget forbrug har imidlertid stor negativ indflydelse på samfundsøkonomien, når forbruget sker til satser lavere end skadesomkostningerne.

Ændrede forudsætninger om svensk grænsehandel rykker heller ikke afgørende ved resultatet, mens mere følsom grænsehandel gør resultatet af en afgifts-nedsættelse mere gunstigt, men ikke meget.

Den overordnede konklusion er, at beregningerne af nettoprovenutabet er robuste, og der heller ikke ændres afgørende på, at de samfundsøkonomiske tab eller gevinster er forholdsvis beskedne i forhold til provenuvirkningen.

Under normale omstændigheder vil en stigning i reallønnen føre til et større arbejdsudbud. Forbruget af øl er dog stort set uafhængig af indkomsten. Der vil således stort set ikke blive brugt ekstra til øl af nettoafkastet af en ekstra times arbejde. Der kan derfor ikke regnes med at lavere ølpriser giver et større arbejdsudbud. De negative virkninger på arbejdsudbuddet af et dårligere helbred er allerede indregnet under omkostninger vedrørende alkoholforbrug.

Der henvises i øvrigt til bilag til kapitel VI.

Bilagstabel XIII.1: Priskeksempler for øl i Danmark

Mærke	Emballage	Drive in Bottleshop (Amager)		Damsgaard (Frederikshavn)		Bilka		Føtex		Netto		Superbrugsen		Kvickly		ISO	
		Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris
<i>Carlsberg</i>																	
Pilsner (Hof)	Pantflaske 33 cl	30 stk. 17-03-2004	129,00			30 stk. uge 15	87,95	30 stk. 05.04-10.04 2004	92,95	6 stk. uge 24	34,50	1 stk. Normalpris 13/7	6,10	30 stk. 24.06-12.06 2004	89,95	1 stk. Normalpris 13/7	5,70
	Pantflaske 33 cl	12 stk. 17-03-2004	65,00			30 stk. uge 24	89,95	30 stk. 19.04-24.04 2004	94,95	1 stk. Normalpris 13/7	5,95			1 stk. Normalpris 13/7	5,65		
	Pantflaske 33 cl					30 stk. uge 34	82,95	1 stk. Normalpris 13/7	6,15	4 stk. Uge 19	44,00						
	Dåse 44 cl																
	Dåse 33 cl			24 stk. 06-05-2003	99,95							24 stk. 24.06-12.06 2004	89,95			1 stk. Normalpris 13/7	6,45
	Dåse 33 cl											1 stk. Normalpris 13/7	5,95				
Special	Pantflaske 33 cl	30 stk. 17-03-2004	165,00			1 stk. Normalpris	5,65	1 stk. Normalpris 13/7	6,15			1 stk. Normalpris 13/7	6,10	6 stk. 24.06-12.06 2004	29,95	1 stk. Normalpris 13/7	5,70
	Pantflaske 33 cl					6 stk. Normalpris	28,95					30 stk. 24.06-12.06 2004	99,95	1 stk. Normalpris 13/7	5,65		
Sort Guld	Pantflaske 33 cl	30 stk. 17-03-2004	187,50			1 stk. Normalpris	6,70	1 stk. Normalpris 13/7	7,15								
	Pantflaske 33 cl	12 stk. 17-03-2004	75,00			6 stk. Normalpris	38,95										
Elefant	Pantflaske 33 cl	30 stk. 17-03-2004	225,00			1 stk. Normalpris	7,75	1 stk. Normalpris 13/7	8,10			6 stk. 24.06-12.06 2004	39,95	1 stk. Normalpris 13/7	8,10	1 stk. Normalpris 13/7	7,85
	Pantflaske 33 cl											1 stk. Normalpris 13/7	8,10				
Porter	Pantflaske 33 cl	30 stk. 17-03-2004	225,00														
Masterbrew	Pantflaske 33 cl	30 stk. 17-03-2004	229,95			1 stk. Normalpris	7,95	1 stk. Normalpris 13/7	8,50			1 stk. Normalpris 13/7	8,65	1 stk. Normalpris 13/7	8,65	1 stk. Normalpris 13/7	8,50
	Pantflaske 33 cl					2 stk. Uge 34	13,95										
<i>Ceres</i>																	
Royal	Dåse 33 cl			24 stk. 21-04-2004	99,95	1 stk. Normalpris	6,00					24 stk. 03.05-08.05 2004	99,95	1 stk. Normalpris 13/7	6,95	6 stk. Normalpris 13/7	39,95

		Drive in Bottleshop (Amager)		Damsgaard (Frederikshavn)		Bilka		Føtex			Netto		Superbrugsen		Kvickly		ISO	
Mærke	Emballage	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	
Pilsner	Pantflaske 33 cl					1 stk. Normalpris	5,00					1 stk. Normalpris 13/7	5,95					
Classic	Pantflaske 33 cl					1 stk. Normalpris	5,65											
<i>Maribo</i>																		
Pilsner	Pantflaske 33 cl	30 stk. 17-03-2004	79,00															
	Dåse 33 cl	24 stk. 17-03-2004	99,95															
Classic	Pantflaske 33 cl	30 stk. 17-03-2004	99,00															
Guld	Pantflaske 33 cl	30 stk. 17-03-2004	99,00															
	Dåse 33 cl	24 stk. 17-03-2004	114,95															
	Pantflaske 33 cl	12 stk. 17-03-2004	65,00															
Hercules	Pantflaske 33 cl	30 stk. 17-03-2004	135,50															
Blå Nykøbing	Pantflaske 33 cl	30 stk. 17-03-2004	119,00															
<i>Tuborg</i>																		
Pilsner (Grøn)	Pantflaske 33 cl	30 stk. 17-03-2004	129,00	24 stk. 06-05-2003	99,95	30 stk. Uge 34	82,95	1 stk. Normalpris 13/7	6,15	1 stk. Normalpris 13/7	5,95	1 stk. Normalpris 13/7	6,10	1 stk. Normalpris 13/7	5,65	1 stk. Normalpris 13/7	5,70	
	Pantflaske 33 cl	12 stk. 17-03-2004	65,00			30 stk. Uge 15	87,95	30 stk. 05.04-10.04 2004	92,95					30 stk. 07.06-12.06 2004	89,95			
	Pantflaske 33 cl					30 stk. Uge 19	89,95	30 stk. 07.06-12.06 2004	94,95									
	Dåse 44 cl					12 st. Uge 24	44,95			4 stk. uge 19	44,00							
	Dåse 33 cl											24 stk. 07.06-12.06 2004	89,95			1 stk. Normalpris 13/7	6,45	
	Dåse 33 cl											1 stk. Normalpris 13/7	5,95					

		Drive in Bottleshop (Amager)		Damsgaard (Frederikshavn)		Bilka		Føtex			Netto		Superbrugsen		Kvickly		ISO	
Mærke	Emballage	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	
Classic	Pantflaske 33 cl	30 stk. 17-03-2004	165,00			30 stk. Uge 19	89,95	1 stk. Normalpris 13/7	6,15			1 stk. Normalpris 13/7	6,10	1 stk. Normalpris 13/7	6,10	1 stk. Normalpris 13/7	5,70	
	Pantflaske 33 cl	12 stk. 17-03-2004	70			1 stk. Normalpris	5,65					30 stk. Normalpris 13/7	99,95					
	Pantflaske 33 cl					6 stk. Normalpris	28,95											
Guld	Pantflaske 33 cl	30 stk. 17-03-2004	187,50			1 stk. Normalpris	6,70	1 stk. Normalpris 13/7	7,15			1 stk. Normalpris 13/7	7,40	1 stk. Normalpris 13/7	8,25	1 stk. Normalpris 13/7	7,60	
	Pantflaske 33 cl					6 stk. Normalpris	39,95											
Fine Festival	Pantflaske 33 cl	30 stk. 17-03-2004	225,00			1 stk. Normalpris	8,00	1 stk. Normalpris 13/7	8,45			1 stk. Normalpris 13/7	8,10	1 stk. Normalpris 13/7	8,10	1 stk. Normalpris 13/7	7,95	

Bilagstabel XIII.2: Priseksempler for øl i Tyskland

Mærke	Emballage	Scandlines Bordershop (Putgarden)		SK Discount		Calle Grenz-shop		Kay Uwe Jensen		Otto Duborg		Dan Discount	
		Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris
<i>Albani</i>													
Odense Pilsner	Dåse 33 cl			30 stk. 17-03-2004	74,95	30 stk. 17-03-2004	69,95	30 stk. 17-03-2004	59,95	30 stk. 03.03-31.03 2004	79,95	150 stk. 14.03-30.03 2004	399,95
	Dåse 33 cl			30 stk. 03.05-20.06 2004	69,95					150 stk. 28.04-11.05 2004	399,95		
	Dåse 33 cl			90 stk. 17-03-2004	199,85								
	Pantflaske 33 cl			30 stk. 29.03-02.05 2004	59,95	30 stk. 03.03-28.03 2004	56,95					30 stk. 14.03-30.03 2004	54,95
	Engangs flaske 33 cl					30 stk. 17-03-2004	49,95						
Odense classic	Dåse 33 cl			30 stk. 17-03-2004	74,95	30 stk. 17-03-2004	69,95			30 stk. 03.03-31.03 2004	79,95	150 stk. 14.03-30.03 2004	399,95
	Dåse 33 cl			90 stk. 17-03-2004	199,85					150 stk. 28.04-11.05 2004	399,95		
	Dåse 33 cl			30 stk. 03.05-20.06 2004	69,95								
	Pantflaske 33 cl			30 stk. 29.03-02.05 2004	59,95	30 stk. 03.03-28.03 2004	56,95					30 stk. 14.03-30.03 2004	54,95
Giraf Guld	Dåse 33 cl			30 stk. 17-03-2004	74,95	30 stk. 03.03-28.03 2004	69,95	30 stk. 17-03-2004	59,95	30 stk. 03.03-31.03 2004	79,95	150 stk. 14.03-30.03 2004	399,95
	Dåse 33 cl			30 stk. 29.03-02.05 2004	69,95					150 stk. 28.04-11.05 2004	399,95		
	Dåse 33 cl			90 stk. 17-03-2004	199,85								
	Dåse 33 cl			300 stk. 29.03-02.05 2004	599,99								
<i>Carlsberg</i>													
Pilsner (Hof)	Dåse 33 cl	24 stk. 17-03-2004	54,95	30 stk. 17-03-2004	74,95	30 stk. 17-03-2004	79,95	90 stk. 23-04-2004	199,95	30 stk. 03.03-31.03 2004	79,95	150 stk. 14.03-30.03 2004	399,95
	Dåse 33 cl			300 stk. 29.03-02.05 2004	666,66	24 stk. 01-05-2004	59,95			150 stk. 28.04-11.05 2004	399,95		

		Scandlines Bordershop (Putgarden)		SK Discount		Calle Grenz-shop		Kay Uwe Jensen		Otto Duborg		Dan Discount	
Mærke	Emballage	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris
Pilsner	Dåse 33 cl	24 stk. 17-03-2004	44,95			24 stk. 17-03-2004	39,95						
	Dåse 33 cl					72 stk. 01-05-2004	99,95						
Premium	Pantflaske 33 cl					30 stk. 31.03-25.04 2004	34,95						
Guld	Dåse 33 cl	24 stk. 17-03-2004	54,95			24 stk. 17-03-2004	49,95						
	Pantflaske 33 cl					30 stk. 03.03-28.03 2004	44,95						
Bjørnebryg	Dåse 33 cl	24 stk. 17-03-2004	54,95			24 stk. 17-03-2004	49,95						
<i>Faxe</i>													
Premium	Dåse 33 cl	24 stk. 17-03-2004	54,95										
<i>Maribo</i>													
Pilsner	Pantflaske 33 cl	30 stk. 17-03-2004	44,95										
	Pantflaske 33 cl	90 stk. 17-03-2004	109,95										
Classic	Pantflaske 33 cl	30 stk. 17-03-2004	44,95										
	Pantflaske 33 cl	90 stk. 17-03-2004	109,95										
Guld	Dåse 33 cl					24 stk. 17-03-2004	49,95						
Hercules													
Blå Nykøbing	Pantflaske 33 cl	30 stk. 17-03-2004	54,95			24 stk. 17-03-2004	49,95						
<i>Neptun</i>													
Krone pilsner	Pantflaske 33 cl					30 stk. 17-03-2004	39,95						

		Scandlines Bordershop (Putgarden)		SK Discount		Calle Grenz-shop		Kay Uwe Jensen		Otto Duborg		Dan Discount	
Mærke	Emballage	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris
Krone Guld	Dåse 33 cl					30 stk. 17-03-2004	79,95						
<i>Slots Bryggeriet</i>													
Pilsner	Dåse 33 cl			72 stk. 01.03-28.03 2004	99,95	72 stk. 17-03-2004	99,95	72 stk. 23-04-2004	99,95	72 stk. 03.03-31.03 2004	129,95	72 stk. 14.03-30.03 2004	89,95
	Dåse 33 cl			24 stk. 29.03-02.05 2004	39,98					72 stk. 31.03-25.04 2004	111	72 stk. 24.04-11.05 2004	109,95
	Dåse 33 cl									72 stk. 26.05-29.06 2004	129,95		
	Pantflaske 33 cl			24 stk. 01.03-28.03 2004	39,95	30 stk. 17-03-2004	33,95			90 stk. 31.03-25.04 2004	99,95	30 stk. 14.03-30.03 2004	33,95
	Pantflaske 33 cl									30 stk. 26.05-29.06 2004	33,95		
Classic	Dåse 33 cl			72 stk. 01.03-28.03 2004	99,95	72 stk. 17-03-2004	99,95			72 stk. 03.03-31.03 2004	129,95	72 stk. 14.03-30.03 2004	89,95
	Dåse 33 cl			72 stk. 01.03-28.03 2004	99,95					72 stk. 31.03-25.04 2004	111		
	Dåse 33 cl			24 stk. 29.03-02.05 2004	39,98					72 stk. 26.05-29.06 2004	129,95		
<i>Thor</i>													
Pilsner	Dåse 33 cl			24 stk. 29.03-02.05 2004	49,98	24 stk. 17-03-2004	49,95			24 stk. 03.03-31.03 2004	54,95	48 stk. 03.03-31.03 2004	109,95
	Pantflaske 33 cl			30 stk. 03.05-20.06 2004	49,98	30 stk. 03.03-28.03 2004	42,95					30 stk. 03.03-31.03 2004	42,95
	Pantflaske 33 cl					30 stk. 31.03-25.04 2004	44,95						
Classic	Dåse 33 cl			24 stk. 29.03-02.05 2004	49,98	24 stk. 17-03-2004	49,95			24 stk. 03.03-31.03 2004	54,95	48 stk. 03.03-31.03 2004	109,95
	Pantflaske 33 cl					30 stk. 17-03-2004	42,95						
	Pantflaske 33 cl					30 stk. 31.03-25.04 2004	44,95						
Blå Thor	Dåse 33 cl			30 stk. 01.03-28.03 2004	72,98	30 stk. 17-03-2004	69,95			30 stk. 03.03-31.03 2004	79,95		

Bilagstabel XIII.3: Priseksempler for øl i Tyskland

Mærke	Emballage	Pant	Systembolaget ¹⁾	
			Mængde og periode	Pris
<i>Carlsberg</i>				
Pilsner (hof)	Pantflaske 50 cl.	1,00	26-03-2004	14,80
	Dåse 50 cl	0,60	26-03-2004	13,80
	Pantflaske 33 cl	0,60	26-03-2004	10,40
Sort Guld	Dåse 33 cl	0,60	26-03-2004	11,40
	dåse 0,5 liter	0,60	26-03-2004	15,80
	Pantflaske 33 cl	0,60	26-03-2004	11,40
Elefant	Dåse 33 cl	0,60	26-03-2004	13,50
<i>Harboe</i>				
Bjørnebryg	Dåse 50 cl	0,60	26-03-2004	13,20
<i>Faxe</i>				
Pilsner	Pantflaske 33 cl	0,60	26-03-2004	9,80
	Dåse 1 liter	-	26-03-2004	24,90
<i>Tuborg</i>				
Pilsner (grøn)	Dåse 50 cl	0,60	26-03-2004	9,40
	Pantflaske 33 cl	0,60	26-03-2004	9,40
Guld	Pantflaske 50 cl	1,00	26-03-2004	14,90
	d Dåse 50 cl	0,60	26-03-2004	14,80
	Pantflaske 33 cl	0,60	26-03-2004	10,90

1) Priser i SEK inklusive pant.

Kapitel IX. Vinafgift

1. Grænsehandel med vin

Undersøgelsen i kapitlet om vinafgiften viser, at:

- Grænsehandelen med vin udgør ca. 27,5 mio. liter i 2004, svarende til omkring 15 pct. af forbruget på ca. 180 mio. liter.
- Udlændinge køber ca. 12,5 mio. liter i Danmark.
- Af de 27,5 mio. liter, der i alt koster henved 700 mio. kr., købes ca. 22,5 mio. liter i Tyskland, heraf ca. 20 mio. liter i grænseforretningerne ved landgrænsen.
- Vin koster ca. 18,50 kr. pr. flaske i udlandet mod ca. 30 kr. pr. flaske i Danmark. Prisdifferensen er lidt større end kan forklares ved afgiftsforskellen, hvoraf hovedparten skyldes vinafgift – 6,60 kr. pr. flaske med moms, og emballageafgift – 2 kr. med moms.
- Grænsehandelen med vin er faldet med 2,5 mio. liter fra 2003, hvor grænsehandelen toppede efter vækst i årene forud. Faldet kan tilskrives ændringen i grænsehandelens struktur, hvor færre tager af sted, men hvor enkelte storindkøb stiger.
- Der er færre, der tager af sted, fordi den samlede besparelse ved et normalt indkøb for en typisk grænsehandler er faldet betydeligt efter danske afgiftsnedsættelser for tobak og spiritus, og tyske afgiftsstigninger for tobak.
- Fortsætter tendensen fra forsommeren 2004 vil grænsehandelen falde yderligere i 2005.

Undersøgelsen bygger bl.a. på:

- GfK's telefoninterviewundersøgelse for Skatteministeriet.
- GfK's Consumer Scan.
- GfK's undersøgelse foretaget for VSOD.
- Undersøgelser foretaget af Institut for grænseregionsforskning.
- Erfaringer fra grænseforretninger.
- Udenrigshandelsstatistik.
- Omsætningstal i dansk detailhandel (DSK og Coop Danmark A/S's undersøgelse).

Analysen i kapitlet viser, at:

- Nedsættes afgiften med f.eks. 2 kr. pr. flaske, vil det reducere grænsehandelen med ca. 5 mio. liter, øge forbruget med ca. 3 mio. liter og øge salget til udlændinge med ca. 2,5 mio. liter. Herved reduceres statens bruttoprovenutab på ca. 360 mio. kr. med ca. 30 pct. til netto ca. 250 mio. kr.
- Af afgiftsgevinsten ved ændret adfærd på ca. 110 mio. kr. vil godt halvdelen dog blive tabt ad åre gennem, at et større alkoholforbrug vil reducere statens indtægter og øge udgifterne i forbindelse med alkoholrelaterede sygdomme mv. Netto er der dog en samfundsøkonomisk gevinst på ca. 28 mio. kr., idet borgerne vinder ca. 335 mio. kr.
- Det vil især være borgere med højere indkomster, der vil vinde. Man kan derfor også forvente en positiv effekt på arbejdsudbuddet, der dog neutraliseres, hvis provenutabet finansieres ved skatter med samme fordelingsprofil.
- En halvering af afgiften på emballage til vin og spiritus, svarende til et prisfald på ca. 1 kr. pr. flaske, vil give staten en nettogevinst på ca. 35 mio. kr. efter tidligere beregninger. Den samfundsøkonomiske nettogevinst efter fradrag for ændret miljø og alkoholskader blev beregnet til ca. 110 mio. kr.

Det skal bemærkes, at hvis ølafgiften reduceres, skal vinafgiften også sættes ned. For hver gang ølafgiften reduceres svarende til 2,50 kr. pr. kasse, skal vinafgiften reduceres med 0,50 kr. pr. flaske.

Kapitlet er opbygget, som følger:

- Afsnit 2. Udvikling i afgiftssats mv.
- Afsnit 3. Afgifter i andre lande.
- Afsnit 4. Udviklingen i salget af vin og vinafgiftsprovenuet.
- Afsnit 5. Danskeres grænsehandel med vin.
- Afsnit 6. Udlændinges grænsehandel med vin.
- Afsnit 7. Priser og fordele mv. ved at grænsehandle vin.
- Afsnit 8. Virkninger af lavere afgift på vin.

I bilaget til kapitlet er vist eksempler på detailpriser i Danmark og udlandet.

2. Udvikling i afgiftssats mv.

Afgiften på vin er ikke ændret siden 1. maj 1997. Afgiftssatserne for vin fremgår af tabel IX.1.

Tabel IX.1: Afgiftssatser for vin

Vare	Afgiftssats
	kr. pr. liter
Højst 1,2 pct. alkohol	0
Over 1,2 pct., men højst 6 pct. alkohol	4,50
Over 6 pct., men højst 15 pct. alkohol	7,05
Over 15 pct., men højst 22 pct. alkohol	10,55
Tillæg for vin med overtryk	3,50

Foruden selve vinafgiften opkræves også afgift af emballage til vin. Afgiften udgør 1,60 kr. pr. flaske à 75 cl.

I følgende tabel IX.2 er vist priselementerne for henholdsvis bordvin og hedvin ved forskellige prisniveauer.

Tabel IX.2: Preiselementer for vin mv.

Priselementer	Billig bordvin	Normal bordvin	Dyr bordvin	Normal hedvin
	kr. pr. flaske			
Detailpris	20,00	30,00	100,00	45,00
Moms heraf	4,00	6,00	20,00	9,00
Pris uden moms	16,00	24,00	80,00	36,00
Vinafgift	5,29	5,29	5,29	7,91
Emballageafgift	1,60	1,60	1,60	1,60
Pris uden afgift	9,11	17,11	73,11	26,49
Detailavance ved 20 pct. af detailpris	4,00	6,00	20,00	9,00
Grossistpris	5,11	11,11	53,11	17,49

Der er stor spredning i priserne på vin, som findes i mange forskellige mærker, årgange etc. For normal bordvin, der koster omkring 30 kr. pr. flaske, er ca. 45 pct. af prisen afgift og moms, mens moms og afgifter udgør 55 pct. af detailprisen for billig vin til 20 kr. pr. flaske. For hedvin er afgift og moms godt 40 pct. af prisen.

3. Afgifter i andre lande

Vin er en af de varer, hvor afgiftsreglerne mv. er harmoniseret i EU, idet satserne dog alene er fastsat som en minimumssats. For almindelig bordvin er EU's minimumsafgift på 0, mens den for hedvin er fastsat til ca. 2,50 kr. pr. flaske. Det følger endvidere af EU-reglerne, at lande, der ikke selv producerer vin, ikke må have højere afgift på vin end på øl. Denne regel overholder

Vinafgift

Danmark ved, at afgiften pr. liter ren alkohol i vin og øl er stort set den samme. For vin med 12-12,5 pct. alkohol er afgiften således på 56,40 - 58,75 kr. pr. liter ren alkohol, mens afgiften for øl er på 58,40 kr. pr. liter ren alkohol.

I følgende tabel IX.3 er vist priselementer for bordvin eksklusive afgifter på emballage i EU-landene mv.

Tabel IX.3: Preiselementer for bordvin i EU-landene samt Norge pr. 1. maj 2004

Danske kr. pr. flaske	Salgspris	- heraf afgift	- heraf moms	Moms og afgift	Pris uden moms og afgift ved dansk avance
Danmark	40,00	5,29	8,00	13,29	26,71
Tyskland	30,99	0,00	4,27	4,27	26,71
Sverige	50,34	13,56	10,07	23,63	26,71
Norge	69,28	29,16	13,41	42,57	26,71
Østrig	32,06	0,00	5,34	5,34	26,71
Belgien	35,50	2,63	6,16	8,79	26,71
Grækenland	31,52	0,00	4,81	4,81	26,71
Spanien	30,99	0,00	4,27	4,27	26,71
Finland	47,02	11,83	8,48	20,31	26,71
Frankrig	32,18	0,19	5,27	5,46	26,71
UK ¹⁾	46,59	12,94	6,94	19,88	26,71
Irland	50,75	15,23	8,81	24,04	26,71
Italien	32,06	0,00	5,34	5,34	26,71
Luxemburg	29,92	0,00	3,21	3,21	26,71
Holland	35,71	3,29	5,70	8,99	26,71
Portugal	29,92	0,00	3,21	3,21	26,71
Cypern	30,72	0,00	4,01	4,01	26,71
Estland	35,90	3,71	5,48	9,18	26,71
Letland	34,56	2,58	5,27	7,85	26,71
Litauen	34,38	2,42	5,24	7,67	26,71
Malta	31,52	0,00	4,81	4,81	26,71
Polen	34,61	1,66	6,24	7,90	26,71
Slovakiet	31,79	0,00	5,08	5,08	26,71
Slovenien	32,06	0,00	5,34	5,34	26,71
Tjekkiet	32,59	0,00	5,88	5,88	26,71
Ungarn	33,61	0,18	6,72	6,90	26,71
EU-15 ²⁾	39,05	5,88	6,46	12,34	26,71
EU-10 ³⁾	33,17	1,05	5,41	6,46	26,71
EU-25 ⁴⁾	36,79	4,03	6,05	10,08	26,71

1) Storbritannien samt Nordirland.

2) Et uvægtet gennemsnit for de 15 EU-lande før udvidelsen samt Norge.

3) Et uvægtet gennemsnit for de 10 nye EU lande.

4) Et uvægtet gennemsnit for det nuværende EU's 25 lande samt Norge.

Kilde: "Excise Duty Tables", EU-Kommissionen.

Det ses af tabellen, at der er betydelig spredning i vinafgifterne mellem landene. I EU-15 er afgiften typisk nul eller næsten nul for de vinproducerende lande Østrig, Tyskland, Grækenland, Spanien, Frankrig, Italien, Luxembourg og Portugal. For de 10 nye EU lande er afgiften også nul for vinproducenterne. Sverige, Norge, Finland, UK og Irland har mindst dobbelt så høje afgifter

som Danmark. Danmark tilhører sammen med Holland og Belgien samt Baltikum og Polen lande med satser omkring EU gennemsnittet. Den danske afgift på bordvin er under gennemsnittet for EU-15 plus Norge, men henved 1 kr. pr. flaske højere end EU-15-gennemsnittet uden Norge.

Ved samme pris uden afgift og moms kan der spares ca. 9 kr. pr. flaske ved køb i Tyskland før emballageafgift. Tages der også hensyn til emballageafgift, er den afgiftsbetingede prisforskel på ca. 11 kr. pr. flaske. Rejsende fra Norge kan modsat spare 30 kr. ved køb i Danmark, mens svenskere sparer henved 10 kr. pr. flaske ved samme avance.

I forhold til 2001 er afgiften på vin blevet reduceret i Finland og Sverige. EU-Kommissionen har henvendt sig til Sverige med påstand om, at den svenske vinafgift er for høj i forhold til den svenske ølafgift. Hvis Sverige skal have samme forhold mellem ølafgift og vinafgift som i Danmark, skal den svenske vinafgift ved uændret svensk ølafgift sænkes med ca. 20 pct., eller den svenske ølafgift skal hæves med ca. 25 pct.

Hvis samme forhold mellem vinafgift og ølafgift, som gælder i dag i Danmark, skal opretholdes ved en ølafgiftsnedsættelse, skal vinafgiften reduceres svarende til et prisfald på 0,50 kr. pr. flaske, hver gang ølafgiften reduceres svarende til et prisfald på 2,50 kr. pr. kasse.

Mens ølafgiften sætter et maksimum for vinafgiften, hindrer EU-reglerne ikke Danmark i, at have lavere afgift på vin end på øl. Mange lande har lavere afgift på vin end øl, men fordi øl fremstilles i stort set alle EU-lande, vil en lavere afgift på vin end øl ikke ubetinget diskriminere mod importerede produkter.

Som nævnt er prislelementerne i tabel IX.3 vist uden emballageafgift. Danmark har en meget høj emballageafgift. Der er også andre lande, der kan have emballageafgifter, herunder para-fiskale, men i de fleste lande er der ingen særskilt emballageafgift, eller afgiften er meget lav.

Pr. 1. februar 2004 blev emballageafgiften for øl og mineralvand reduceret med 80 pct. Afgiftssatserne var tidligere de samme for øl, mineralvand, vin og spiritus. Fastholdelse af afgiftssatserne på emballager til vin og spiritus kan begrundes ud fra særlige miljøpolitiske grunde. Den højere emballageafgift på vin- og spiritusemballager giver således incitament til genpåfyldning af brugte vin- og spiritusflasker, indsamlet fra glaskuber mv.

I rapporten *Den volumenbaserede emballageafgift* udarbejdet af et embedsmandsudvalg og offentliggjort i oktober 2003 er der nærmere redegjort for emballageafgift på vinflasker, herunder at afgiften kan reduceres med indtil

80 pct. uden provenutab for staten. Ved en nedsættelse med 50 pct. blev provenugevinsten beregnet til ca. 35 mio. kr. Udviklingen siden da har sandsynligvis øget provenugevinsten ved en nedsættelse. For det første blev der tidligere givet godtgørelser for ca. 115 mio. kr. vedrørende tomme brugte vinflasker, der eksporteres med henblik på genpåfyldning i udlandet. I 2003 steg godtgørelserne til 145 mio. kr. Alt andet lige reducerer det bruttotabet ved en nedsættelse med 15 mio. kr., og øger nettogevinsten med 15 mio. kr. For det andet viser de nye beregninger i denne rapport, at der opnås en større nedsættelse af grænsehandelen med vin ved en nedsættelse med en nedsættelse af afgiften svarende til 1 kr. pr. flaske end tidligere lagt til grund. En halvering af afgiften svarende til 1 kr. pr. flaske vin og spiritus vil få grænsehandelen til at falde med ca. 185 mio. kr.

De samfundsøkonomiske virkninger i forbrugerpriser ved en nedsættelse af afgiften med 50 pct. blev i ”Den volumenbaserede emballageafgift”, Skatteministeriet oktober 2003 beregnet til:

Danske borgere	+125 mio. kr.
Dansk stat	+ 45 mio. kr.
Alkoholskader	- 30 mio. kr.
Miljøskader umiddelbart brutto	- 5 mio. kr.
Netto	+135 mio. kr.
Heraf fordi	
Flere nye emballager	+105 mio. kr.
Større forbrug af drikkevarer	- 15 mio. kr.
Mindre dansk grænsehandel	+ 45 mio. kr.
Større udenlandsk grænsehandel	0 mio. kr.

3.1 Hedvin

Mens hovedparten af EU-landene ikke har afgift på bordvin eller en meget lav afgift, forholder det sig anderledes for hedvin.

I følgende tabel IX.4 er vist priselementerne for hedvin ekskl. emballageafgifter i EU samt Norge.

Tabel IX.4: Priselementer for hedvin i EU-landene samt Norge, foråret 2004

Danske kr.	Salgspris	- heraf afgift	- heraf moms	Moms og afgift	Pris uden moms og afgift ved dansk avance
Danmark	45,00	7,91	9,00	16,91	28,09
Tyskland	42,48	8,54	5,86	14,39	28,09
Sverige	69,78	27,74	13,96	41,69	28,09
Norge	89,06	43,73	17,24	60,97	28,09
Østrig	38,59	4,07	6,43	10,50	28,09
Belgien	40,68	5,53	7,06	12,59	28,09
Grækenland	36,11	2,51	5,51	8,02	28,09
Spanien	35,78	2,76	4,94	7,70	28,09
Finland	63,12	23,65	11,38	35,04	28,09
Frankrig	47,87	11,94	7,85	19,78	28,09
UK ¹⁾	53,28	17,25	7,93	25,19	28,09
Irland	60,72	22,10	10,54	32,64	28,09
Italien	37,46	3,13	6,24	9,38	28,09
Luxemburg	36,59	3,73	4,77	8,51	28,09
Holland	40,24	5,73	6,42	12,15	28,09
Portugal	36,90	2,92	5,89	8,81	28,09
Cypern	35,19	2,51	4,59	7,10	28,09
Estland	39,87	5,70	6,08	11,79	28,09
Letland	40,24	6,01	6,14	12,15	28,09
Litauen	37,53	3,72	5,72	9,44	28,09
Malta	36,21	2,60	5,52	8,13	28,09
Polen	38,33	3,33	6,91	10,24	28,09
Slovakiet	37,28	3,24	5,95	9,20	28,09
Slovenien	37,97	3,55	6,33	9,88	28,09
Tjekkiet	39,26	4,09	7,08	11,17	28,09
Ungarn	38,74	2,90	7,75	10,65	28,09
EU-15 ²⁾	48,35	12,08	8,19	20,27	28,09
EU-10 ³⁾	38,06	3,77	6,21	9,98	28,09
EU-25 ⁴⁾	44,40	8,88	7,43	16,31	28,09

1) Storbritannien samt Nordirland.

2) Et uvægtet gennemsnit for de 15 EU-lande før udvidelsen samt Norge.

3) Et uvægtet gennemsnit for de 10 nye EU-lande.

4) Et uvægtet gennemsnit for det nuværende EU's 25 lande samt Norge.

Det ses af tabellen, at samme mønster som for bordvin gentager sig for hedvin, dvs. at Middelhavslandene bortset fra Frankrig har lav afgift, og at Norge, Sverige, Finland, UK og Irland har meget høj afgift. Det skal dog bemærkes, at den tyske og franske afgift på hedvin er højere end den danske afgift.

Den danske afgift 4 kr. pr. flaske lavere end gennemsnittet for EU-15 plus Norge - ca. 12 kr. pr. flaske. For EU- 15 er gennemsnitsafgiften ca. 2 kr. højere end den danske afgift. Afgiftsmæssigt er der mindre at spare end for bordvin, når danskere køber i udlandet. De norske og svenske afgifter er meget højere end de danske afgifter.

4. Udviklingen i salget af vin og vinafgiftsprovenuet

Næsten hele provenuet fra vinafgiften kommer fra almindelig bordvin.

I følgende tabel er vist udviklingen i salget og provenuet af vinafgiften:

Tabel IX.5: Udvikling i salget af vin og vinafgiftsprovenuet

	Provenu mio. kr.	Mængde mio. liter
1960	61	14
1970	217	29
1975	362	58
1980	611	72
1985	1.211	106
1990	1.448	110
1991	1.351	114
1992	1.155	125
1993	875	131
1994	910	136
1995	956	144
1996	1.009	149
1997	1.090	155
1998	1.099	154
1999	1.128	159
2000	1.173	165
2001	1.196	171
2002	1.150	165
2003	1.166	167

Det ses af tabel IX.5, at salget af vin i Danmark er steget meget kraftigt siden 1960. Salget synes nu stabiliseret omkring 165-170 mio. liter. Salget af vin til svenskere steg ved åbningen af Øresundsbron i 2001 og afskaffelse af "tax-free" handel i 1999, så stabiliseringen af forbruget skete måske allerede i slutningen af 1990'erne.

Af det samlede vinsalg er alt bordvin bortset fra ca. 3 mio. liter hedvin.

Bortset fra de egentlige vinproducerende lande, som f.eks. Frankrig, er salget af vin i Danmark blandt det højeste i EU-landene.

I de sidste år er vinsalget, som nævnt, stagneret. Tilfældige lagerforskydninger mv. omkring nytår kan stort set forklare variationen fra år til år.

I følgende tabel IX.6 er vist udviklingen i salget af vin i de sidste par år opgjort ved udviklingen i provenuet.

Tabel IX.6: Udviklingen i salget af vin fra 2001-2004 opgjort ved provenuet

	2001	2002	2003	2004
	Mio. kr.			
Januar	81	82	77	82
Februar	76	76	80	77
Marts	97	92	90	96
<i>1. kvartal</i>	<i>254</i>	<i>250</i>	<i>246</i>	<i>255</i>
April	98	102	103	105
Maj	116	105	115	95
Juni	99	101	106	101
<i>2. kvartal</i>	<i>313</i>	<i>307</i>	<i>324</i>	<i>302</i>
Juli	104	102	102	97
August	105	100	101	
September	84	84	90	
<i>3. kvartal</i>	<i>294</i>	<i>286</i>	<i>292</i>	
Oktober	101	100	97	
November	105	95	89	
December	128	111	119	
<i>4. kvartal</i>	<i>334</i>	<i>306</i>	<i>305</i>	
I alt	1196	1150	1166	

Kilde: Statsregnskabet.

Udover sæsonsvingninger og mere kortsigtede tilfældige udsving fra måned til måned er salget af vin meget stabilt.

Der har været særlig interesse knyttet til, om det øgede salg af spiritus – efter afgiftsnedsættelsen den 1. oktober 2003 – er sket på bekostning af salget af vin. Som det ses af tabellen, har salget af vin været på stort set samme niveau i kvartalerne efter afgiftsnedsættelsen som i samme perioder året før, bortset fra 2. kvartal 2004 hvor salget af vin er klart under salget i 2. kvartal 2003.

Om der er tale om en egentlig tendens eller mere tilfældige udsving kan endnu ikke afgøres, og slet ikke om det lidt mindre salg skyldes, at vin erstattes af

spiritus, at forbruget viger, at grænsehandelen stiger, eller at salget til svenskere er faldende.

5. Danskeres grænsehandel med vin

Der er forskellige kilder, der kan belyse udviklingen i grænsehandelen med vin.

- GfK's telefoninterview undersøgelse for Skatteministeriet.
- GfK's Consumer Scan for Skatteministeriet.
- Oplysninger fra danske handlende.
- Oplysninger fra tyske grænseforretninger mv.
- Oplysninger fra danske organisationer mv.
- Institut for grænseregionsforskning (IFG).

5.1 GfK's telefoninterviewundersøgelse for Skatteministeriet

GfK har for Skatteministeriet gennemført telefoninterviews om danskeres grænsehandelsindkøb. Undersøgelsen er vedlagt rapporten i bilag 1, og Skatteministeriets anvendelse af undersøgelsen er omtalt i rapportens bilag 2.

Resultatet af undersøgelsen vedrørende vin er sammenfattet i følgende tabel.

Tabel IX.7: Danskeres grænsehandel med vin i 2004 opgjort ud fra GfK's telefoninterviews

	Rå tal fra GfK's telefonundersøgelse	Korrigerede tal fra GfK's telefonundersøgelse	Anslået forbrug ved lige stort forbrug pr. dansker og danske grænsehandel
<i>Mængde:</i>		Mio. liter	
I alt øvrige Danmark	40,5	40,6	194,8
- rødvin	29,6	29,7	
- anden vin	10,9	10,9	
Grænselandet	6,5	6,5	5,2
- rødvin	4,7	4,7	
- anden vin	1,8	1,8	
Danmark i alt	46,9	47,1	200,0
- rødvin	34,2	34,3	
- anden vin	12,7	12,7	
Danmark i alt	46,9	47,1	
Hovedstad	2,2	2,3	46,0
Øvrige Østdanmark	3,8	3,8	44,8
Fyn	9,2	9,2	17,6
Sydjylland	13,2	13,2	17,6
Sydjylland bortset fra grænseland	6,7	6,7	12,4
Østjylland	8,6	8,7	37,0
Vestjylland	6,4	6,4	18,6
Nordjylland	3,5	3,5	18,4
<i>Værdi:</i>		Mio. kr.	
Danmark i alt	1.296	1.658	
Grænselandet	170	190	
Øvrige Danmark	1.126	1.468	

I tabellen er GfK's tal for 1. halvår 2004 opregnet til helår under antagelse af, at 45 pct. af indkøb foregår i 1. halvår. Efter undersøgelsen skulle danskere grænsehandle omkring 47 mio. liter vin årligt. Det svarer til omkring 23 pct. af danskeres samlede vinforbrug inklusive grænsehandelen efter denne undersøgelse. Grænselandet står for ca. 14 pct. af grænsehandelen. Det er meget, når det tages i betragtning, at ca. 2,6 pct. af befolkningen bor i grænselandet. Alene fra grænsehandel skulle de grænsenære sønderjyder således drikke 24 pct. mere vin end gennemsnittet. Hertil kommer den vin, der købes i Danmark.

Næsthøjst grænsehandel er der i Sydjylland bortset fra grænselandet samt Fyn, hvor halvdelen af gennemsnitsforbruget efter undersøgelsen dækkes fra grænsehandel. For Østjylland kommer ca. 25 pct. fra grænsehandel, mens

Vestjylland forsyner sig med ca. 35 pct. Nordjyderne kan efter undersøgelsen få dækket ca. 20 pct. af et gennemsnitsforbrug ved vingrænsehandel.

Vingrænsehandel er et jysk-fynsk fænomen. Sjællænderne mv. køber 5-10 pct. af deres vinforbrug i grænsehandelen. Vestdanskere køber efter undersøgelsen 35-40 pct. af deres vin i Tyskland. Det er en meget markant forskel, der endog synes større end for øl, selv om det var forventet, at vin, der er knap så voluminøs som øl, havde slået mere igennem hos sjællænderne.

Den indkøbte værdi er meget høj efter undersøgelsen – ca. 1,65 mia. kr. opregnet til helår. Det giver en literpris på i gennemsnit ca. 35 kr., eller en flaskepris på ca. 26 kr. i gennemsnit. Det er en meget høj gennemsnitspris, når det tages i betragtning, hvad vin koster i gennemsnit i danske forretninger (ca. 30 kr. pr. flaske).

Det kan enten skyldes, at der er nogle, der overvurderer det beløb, som de har anvendt til vin, men angiver korrekt mængde, eller undervurderer det antal flasker de har købt, men angiver korrekt værdi.

Man skal, jf. det generelle afsnit om GfK's telefoninterviews i rapportens bilag 2, være opmærksom på, at metoden til opregning til landsresultat er meget følsom overfor, at de interviewede svarer præcist på spørgsmålet om netop indkøb på sidste tur. Hvis de interviewede i stedet for indkøb på sidste tur svarer om indkøb på sidste *større* tur eller indkøbstur, fås et for højt resultat. Dette er især tilfældet for dem, der foretager meget hyppige rejser til udlandet, f.eks. sønderjyder.

Nogle sønderjyder er måske en gang om ugen i Tyskland, men køber kun ind i større omfang hver tredje gang. De kan have vanskeligt ved at huske, at der for sidste tur ikke blev købt ind, men husker kun næstsidste tur, netop fordi der dengang blev købt ind i større omfang.

5.1.1 Spredning i indkøb

Selv om der er tale om en meget betydelig grænsehandel, er det forholdsvis få personer, der står for de store indkøb.

I løbet af et kvartal er der ca. 1,5 mio. danskere på mindst 15 år, der er i udlandet. I gennemsnit er de dog af sted godt 3 mio. gange. Af de 1,5 mio. danskere har ca. 1,1 mio. personer foretaget indkøb på seneste tur, af disse har ca. 0,7 mio. personer købt alkohol på sidste tur. Det giver ca. 1,6 mio. alkoholindkøb i udlandet på et kvartal ved i gennemsnit godt 2 rejser pr. vinkøber. På disse 1,6 mio. alkoholindkøb i løbet af et kvartal blev der købt vin på ca. halvdelen af gangene, men henved 20 flasker pr. gang i gennemsnit.

Det gælder således på seneste rejse:

- 26 pct. har intet købt overhovedet,
- 30 pct. har købt noget, men ikke alkohol,
- højst 25 pct. har købt vin, og
- mindst 19 pct. har købt alkohol, men ikke vin.

Dem, der er af sted, må således have et markant større vinforbrug end danskerne i gennemsnit.

Der er også stor spredning blandt dem, der har købt vin. I følgende tabel er vist fordelingen af vinsalget efter hvor meget, der blev købt pr. gang.

Tabel IX.8: Fordelingen af vingrænsehandelen efter størrelsen på indkøbene

	Andel af antal indkøb/rejser	Andel af antal indkøb/rejser	Andel af indkøbt mængde	Andel af indkøbt mængde
	Hele Danmark	Grønland	Hele Danmark	Grønland
<i>Antal flasker:</i>	Pct.			
1-10	45,6	57,0	13	22
11-20	25,9	23,4	21	26
21-30	13,9	10,5	19	19
31-40	2,9	1,9	5	5
41-50	4,0	2,4	10	8
51-60	3,3	4,1	10	16
61-70	0,0	0,2	0	1
71-80	1,8	0,5	7	3
81-90	0,2	0,0	1	0
91-100	0,4	0,0	2	0
101-110	1,2	0,0	7	0
Over 110 flasker	0,9	0,0	6	0
<i>I alt</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>
Gennemsnitligt antal flasker	19	14		
Median flasker	12	8		

Det ses af tabellen ovenfor, at der er en betydelig spredning i indkøb af vin. Omkring halvdelen af handlerne er på højst 12 flasker, men på disse handler indkøbes alene ca. 15 pct. af vinen.

Ses der på meget store indkøb, dvs. indkøb over 60 flasker pr. gang, er der ca. 4 pct. af handlerne der er af denne art, men disse ca. 4 pct. af handlerne står for ca. 23 pct. af de samlede indkøb.

Omkring 35 pct. af handlerne omfatter 12-30 flasker vin, men ca. 38 pct. af vinkøbet. Der er 10 pct., der køber 31-60 flasker vin, men ca. 24 pct. af vinen.

Målt på alkoholindholdet svarer 60 flasker vin omtrent til 11 kasser øl (blandning af guldøl og pilsner). 60 flasker vin eller 11 kasser øl svarer stort set til en genstand om dagen i et år eller det gennemsnitlige årsforbrug af vin og øl.

Sammenlignes storindkøb af henholdsvis øl og vin, er storindkøbene mest udbredt for øl. Ca. 4 pct. af vinkøbene har været storindkøb på over 60 flasker, hvorved ca. 20 pct. af vinen er købt af storindkøbere. Derimod er ca. 11 pct. af ølindkøbene indkøb på mindst 11 kasser. Disse indkøb omfatter ca. 40 pct. af øllene.

Dette peger i retning af, at vingrænsehandelen i videre udstrækning end ølgrænsehandelen foretages af almindelige forbrugere med et jævnt forbrug, og at der ikke foregår videresalg af grænsehandlet vin i samme omfang som for øl.

Forskellen er også markant for grænselandet, hvor ca. 4 pct. af grænselandsbeboernes indkøb var mindst 11 kasser (39 pct. af øllene), mens der var 0,7 pct. af de meget grænsenære, der køber mindst 60 flasker vin (3 pct. af vinen) og slet ingen meget store indkøb over 80 flasker pr. gang

For grænselandet er handlerne pr. indkøb meget mere beskedne om end i forhold til danske indkøb af betydelig størrelse. 80 pct. køber højst 20 flasker ad gangen, men 48 pct. af vinen købes af sådanne personer.

5.2 Grænsehandel med vin belyst ud fra GfK's Consumer Scan

Ifølge GfK's Consumer Scan er grænsehandelen med vin faldende.

I følgende tabel er vist udviklingen i de mængder, der henholdsvis købes i Danmark og udlandet.

Tabel IX.9: Udviklingen i køb af vin ifølge GfK's Consumer Scan

	1. halvår 2002	2. halvår 2002	1. halvår 2003	2. halvår 2003	1. halvår 2004	Ændring fra 2002 til 2004
	Mio. liter					Pct.
Vin i alt	47,3	45,5	48,6	46,6	49,0.	+ 3,8
Vin købt i Danmark	40,3	38,2	43,3	39,4	44,0	+ 9,2
Vin købt i udlandet	7,0	7,3	5,3	7,2	5,1	- 27,5
- heraf rødvin	5,4	5,7	4,1	5,5	3,8	- 28,5
- heraf hvidvin	1,5	1,6	1,1	1,6	1,2	- 22,6
- heraf rose	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	- 53,0
<i>Opdelt efter pris:</i>						
Højest 25 kr. pr flaske	6,1	6,4	4,7	6,3	4,5	- 26,3
Mindst 26 kr. pr. flaske	0,9	0,8	0,6	0,8	0,6	- 34,2
Hedvin i alt	2,79	3,42	1,35	1,34	1,19	- 57,3
- heraf købt i Danmark	2,50	3,16	1,20	1,15	1,14	- 56,0
- heraf købt i udlandet	0,20	0,26	0,15	0,19	0,05	- 76,0

Kilde: GfK's Consumer Scan.

Det ses af tabellen, at husholdningernes køb af bordvin i Danmark efter GfK's Consumer Scan er stigende, mens købet af vin i udlandet falder. For hedvin købes mindre såvel i Danmark som i udlandet. Der købes mere vin i grænsehandelen i 2. halvår end i 1. halvår. Vingrænsehandelen i 1. halvår af 2003 var klart lavere end i 2002. Derimod var salget i anden halvår af 2003 ikke dårligt, men der sker et betydeligt fald fra 2. halvår af 2003 til 1. halvår af 2004.

Samme udvikling kan iagttages for øl.

Stigningen i vinkøbet i Danmark kan ikke bekræftes af andre kilder. Derimod bekræftes tendensen til fald i grænsehandelen med vin i 2004 af andre kilder, ligesom andre kilder kan bekræfte, at 1. halvår af 2003 var væsentlig dårligere for de grænsehandlende end 2. halvår.

Langt hovedparten af den vin, der grænsehandles, er rødvin. Grænsehandelen med hedvin og rosévin er meget beskedent, ligesom købet i Danmark.

Det skal understreges, at husholdningernes køb af vin i Danmark alene udgør en del af det samlede salg af vin i Danmark. Udover danske husholdninger sælges der også vin til udlændinge i Danmark, ligesom der er et forbrug i restauranter mv.

Mens husholdningernes køb af øl efter Consumer Scan var langt under det samlede salg, er der bedre overensstemmelse for vin.

I *Rapport om grænsehandel 2001* blev vinmarkedet opgjort som følger:

Salg af vin med dansk afgift	167 mio. liter
- heraf til svenskere	<u>10 mio. liter</u>
= Vin solgt i Danmark til danskere	157 mio. liter
+ danskeres grænsehandel	<u>25 mio. liter</u>
= danskeres forbrug	182 mio. liter
- anslået forbrug på restaurationer mv.	27 mio. liter
= danske husholdningers forbrug	<u>155 mio. liter</u>
- heraf købt i Danmark	130 mio. liter
- heraf købt i udlandet	<u>25 mio. liter</u>
udlandet i pct. af total husholdningsforbrug	16 pct.

Ifølge Consumer Scan udgjorde grænsehandelsvin ca. 15 pct. af husholdningernes forbrug i 2002, 13 pct. i 2003 og ca. 10 pct. i 2004. Hedvinsandelen var mindre.

Hvis restaurantssalget og salget til svenskere er uændret i forholdet til 2001, og salget af vin er 165 mio. liter i 2002, 2003 og 2004 vil forholdstallene fra Consumer Scan føre til følgende resultat.

Tabel IX.10: Forholdstalsberegning af den samlede grænsehandel for vin efter GfK's Consumer Scan

	2002	2003	2004 ¹⁾
	Mio. liter		
Salg i Danmark med afgift	167	167	167
Salg til svenskere	10	10	10
Salg til danskere fra Danmark	155	155	155
Salg via restaurationer	27	27	27
Salg til danske husholdninger i Danmark	130	130	130
Salg efter GfK til danske husholdninger (hedvin og bordvin) 1. halvår.	84,2	85,1	84,6
Opregningsfaktor	1,54	1,53	1,54
	Mio. liter		
Beregnet grænsehandel	22,8	19,6	17,1

1) Opregnet til helår ved forholdstal for 2002 og 2003.

Den ovenfor gennemførte opregning bygger på en række usikre forudsætninger, herunder stabilt svensk køb og stabilt salg via restaurationer, ligesom Consumer Scan kan vise sig at underrepræsentere dem, der foretager hyppige indkøb af vin i udlandet, samt storforbrugere.

Opgørelserne fra Consumer Scan bør derfor sammenholdes med de andre kilder, før der drages konklusioner om udviklingen og niveauet for grænsehandel, men der er en tydelig tendens til vigende grænsehandel med vin.

Consumer Scan viser sandsynligvis den rette udvikling for almindelige husholdninger, men ualmindelige husholdninger, herunder sådanne med et meget stort forbrug, er sandsynligvis underrepræsenteret. Ligeledes er fællesindkøb til sammenskudsgilder, kollegiefester og lignende sandsynligvis underrepræsenteret i undersøgelsen.

Om det alene er solget af vin i 1. halvår 2004, der af tilfældige årsager er meget lavt (ligesom i 1. halvår af 2003), eller om der er tale om en ægte varig tendens, skal man også være forsigtig med at konkludere, før der er oplysninger for en længere periode.

Købet af vin i grænsehandelen er produktet af:

- Antal husholdninger.
- Andel, der køber vin i grænsehandelen.
- Antal gange, der købes.
- Køb i mængde pr. gang.

I følgende tabel er illustreret udviklingen i indkøbsmønstret og sammenlignet mønsteret ved køb i Danmark og ved grænsehandel.

Tabel IX.11: Antal husholdninger, der handler vin, gennemsnitlig indkøb og antal handler mv. ifølge GfK's Consumer Scan

		1. halvår 2002	2. halvår 2002	1. halvår 2003	2. halvår 2003	1. halvår 2004
Andel af husholdningerne, der køber vin i grænsehandelen i perioden		Pct.				
	Bordvin (hedvin)	9,2 (1,7)	9,8 (2,4)	6,6 (0,4)	9,2 (1,0)	6,9 (0,2)
Handler pr. køber		Antal				
	Total	7,8 (2,8)	7,8 (3,2)	8,1 (2,5)	7,3 (2,5)	7,9 (2,2)
	Grænsehandel	3,2 (1,6)	3,4 (1,6)	3,2 (1,9)	3,2 (1,2)	2,8 (1,5)
Mængde pr. handel		Liter				
	Total	3,8 (1,1)	3,9 (1,1)	3,9 (0,8)	3,9 (0,8)	3,8 (0,8)
	Grænsehandel	9,9 (2,9)	9,0 (2,8)	10,4 (8,6)	9,9 (6,8)	10,6 (6,7)

Ved ca. 2,5 mio. husstande gælder således:

6,9 pct. af 2,5 mio. husstande grænsehandler vin i 1. halvår 2004 = ca. 170.000 husstande

Hver af de ca. 170.000 husstande har handlet 2,8 gange = ca. 480.000 handler

Ved hver handel er der købt 10,6 liter = ca. 5,1 mio. liter

Faldet i grænsehandelen med vin skyldes, at der er færre, der har grænsehandlet, og at dem, der handler, handler et mindre antal gange. Disse effekter er stærkere, end at mængden, der sælges pr. handel, er svagt stigende.

For hedvin skyldes faldet, at langt færre grænsehandler, hvilket mere end opvejer, at der handles mere pr. gang.

For 1. halvår af 2004 kan samlet køb, grænsehandel og køb i Danmark for bordvin, deles således op under en række forudsætninger.

Tabel IX.12: Samlet køb og grænsehandel mv. for vin ifølge GfK's Consumer Scan

	Grænsehandel 1. halvår 2004	Dansk køb 1. halvår 2004	Total 1. halvår 2004
	Mio. liter		
Samlet køb	5,1	44,0	49,0
	Liter		
Mængde pr. handel	10,6	3,5	3,8
	Mio. stk.		
Antal handler	0,48	12,43	12,90
Handel pr. husstand	2,8	8,3*	7,9
	Mio. stk.		
Antal husstande	0,17	1,60	1,63
	Pct.		
Andel af husstande	6,9	Ca. 65 ¹⁾	66,0

1) Beregnet under forudsætning af, at 20 pct. af dem, der grænsehandler vin, forsyner sig 100 pct. fra udlandet.

Det ses af tabellen, at ca. to tredjedele af husstandene købte vin i 1. halvår af 2004. Der blev købt vin ca. 13 mio. gange, hvoraf ca. 4 pct. af gangene var i Tyskland mv.

I modsætning til øl, hvor dem, der grænsehandler, synes at have et forbrug på mindst det dobbelte af forbruget for dem, der ikke grænsehandler, synes der ikke at være den store forskel i forbruget eller købet mellem dem, der grænsehandler og dem, der ikke grænsehandler, idet grænsehandlerne dog synes at have et lidt større samlet køb.

Det bekræfter andre kilder i, at vingrænsehandelen i større omfang end ølgrænsehandelen foretages af almindelige husholdninger og ikke at husholdninger og personer med et abnormt forbrug, der sandsynligvis i visse tilfælde er til videresalg.

5.3 GfK-undersøgelse foretaget for VSOD

GfK har for VSOD spurgt et udsnit af danskere om deres vinindkøbsvaner i de seneste to måneder før september 2004.

Resultatet er, at danskere oplyser at have købt 7,5 flasker vin inden for de seneste to måneder, heraf 83,2 pct. i Danmark, 0,3 pct. "tax-free", 14,4 pct. i Tyskland og 2,1 pct. i andet udland. Omkring 1/6 af vinen er således købt i andet end Tyskland i sommerperioden.

Under forudsætning af, at helårskøbet udgør seks gange så meget som købet i de to sommermåneder, fås et samlet vinkøb på 148,5 mio. liter, heraf ca. 123,5 mio. liter i Danmark og ca. 25 mio. liter i grænsehandel. Undersøgelsen omfatter ikke hedvin. De 123,5 mio. liter omfatter vin købt i almindelig dansk detailhandel. Det er meget tæt på det sandsynlige tal for salg af bordvin til danskere i dansk detailhandel på ca. 130 mio. liter.

5.4 Udviklingen i grænsehandel med vin belyst ud fra undersøgelser foretaget af Institut for grænseregionsforskning

Institut for grænseregionsforskning (IFG) har tidligere foretaget undersøgelser af danskeres grænsehandel med vin.

I følgende tabel er vist resultatet af instituttets undersøgelser.

Tabel IX.13: Grænsehandelen med vin ifølge Institut for grænseregionsforskning

	Landgrænsen	Færger og fly	I alt
	Mio. liter		
1991	15,0		
1996	25,5		
1999	24,8		
2000	41,9	2,8	44,7
2001	49,0	2,6	51,6
2003	40,3		

Skatteministeriet, der finansierede undersøgelserne i 2000 og 2001, fandt det ikke realistisk, at grænsehandelen var steget til 40 mio. liter, endsige 50 mio. liter i 2000 og 2001 fra niveauet på ca. 25 mio. liter fra 1996 og 1999.

Instituttets undersøgelse for 2003 har et fald i grænsehandelen med vin. Da det ikke er helt samme metode, der er brugt til undersøgelsen i 2003, som tidligere, skal man være varsom med at slutte, at grænsehandelen med vin er faldet, hvis der alene ses på Institut for grænseregionsforsknings tal.

Instituttet fik i stigende omfang problemer med at udvælge en repræsentativ stikprøve især efter 2001. Om det var 1999 eller 2000/2001-niveauet, der var korrekt, er usikkert, men væksten fra 1999 til 2000/2001 blev fundet urealistisk stor.

5.5 Erfaringer fra grænseforretninger

Skatteministeriet er i jævnlig kontakt med forskellige af de større grænsekøbmænd og grænsekøbmændenes grossister. Købmændene er i almindelighed ikke indstillet på at give detaljerede informationer for sammenhængende perioder, men giver detaljerede oplysninger for visse varer og for visse perioder.

Ud over detaljerede regnskabsoplysninger på visse tidspunkter gives information om den generelle udvikling i markedet. Oplysningerne er normalt under forudsætning af fortrolighed. Oplysninger fra grænsekøbmænd mv. kan ikke stå alene, men eventuelt be- eller afkræfte andre usikre kilder. Grænsekøbmændene forfalsker sandsynligvis ikke oplysninger, og de fleste har et godt ry for troværdighed, men der er selvfølgelig en tendens til, at de er mere villige til at give detaljerede oplysninger, når oplysningerne dementterer rygter mv., der kunne føre til en anden afgiftspolitik i Danmark til ugunst for deres salg.

Købmændene har et incitament til at tænke strategisk. På den ene side vil stor eller stigende grænsehandel øge risikoen for, at de danske afgifter reduceres, mens vigende grænsehandel mindsker risikoen. Modsat er der en tendens til, at oplysninger om, at handelen går godt, trækker flere kunder i butikkerne, mens oplysninger om, at handelen er vigende, har en selvforstærkende effekt.

Oplysningerne fra visse af grænsekøbmændene bekræfter billedet tegnet fra GfK om udviklingen. Vingrænsehandelen var måske svagt vigende, måske stigende, og ikke dårlig i anden halvdel af 2003, men er markant på retur i 2004. Set i forhold til 2003 er der måske tale om et fald på 20 pct.

Det skal understreges, at det er langt lettere at få oplysninger fra de købmænd, der har et vigende salg end dem, hvor salget stiger.

Med udgangspunkt i forholdet mellem omsætningen af øl og vin oplyst af visse af grænsekøbmændene, priser på øl og vin samt mængden af øl i grænsehandel, kan vingrænsehandelen beregnes til 20- 24 mio. liter, hvis det nuværende niveau fastholdes (ca. 500-600 mio. kr. vingrænsehandel, henvend 25 kr. pr. liter vin, 20–24 mio. liter vin). Hertil kommer en vis grænsehandel i andet end grænseforretningerne.

5.6 Udenrigshandelsstatistik

En betydelig og stigende del af den vin, der sælges i de tyske grænseforretninger, er eksporteret fra danske tappere og grossister.

Vinmærker, der også sælges i Danmark, har lettere ved at blive solgt, da de danske kunder har bedre mulighed for at sammenligne priser og kvalitet.

Den danske eksport af vin til Tyskland er stigende, jf. følgende tabel.

Tabel IX.14: Dansk eksport af vin til Tyskland

	Bordvin	Hedvin	Indeks dansk eksport	Indeks korrigeret for stigende dansk markedsandel og øget svensk køb
	Mio. liter		2000 = 100	2000 = 25 mio. liter
2000	10,20	0,04	100	25
2001	11,41	0,05	112	28
2002	12,48	0,05	122	29
2003	13,47	0,06	132	30
Januar- maj 2003	5,22	0,02		
Januar -maj 2004	6,73	0,05	(170)	

Anm: Indeks korrigeret tager udgangspunkt i, at 1/3 af svenskeres vin købt i Tyskland sælges via samme forretninger, der sælger til danskere, samt at vin importeret fra Danmark vinder 1 procentpoint markedsandel pr. år. Både niveau og udvikling er usikker.

Den danske eksport af vin til Tyskland har været jævnt stigende i hele perioden med godt 10 pct. om året. Det er dog oplagt, at den danske eksport er væsentlig mindre end den danske grænsehandel. Man skal også være meget varsom med at fortolke stigningen som et udtryk for en stigning i danskeres grænsehandel. Dels har dansk vin fået en større andel af salget i grænseforretningerne, dels sælges der også dansk eksporteret vin til svenske rejsende. De tal, der er vist i tabellen, er derfor usikre til forklaring af danskeres grænsehandel.

Det skal også understreges, at der også eksporteres vin til andre lande end Tyskland.

5.7 Grænsehandel med vin belyst ud fra omsætningstal i dansk detailhandel

De Samvirkende Købmænd (DSK) og Coop Danmark A/S har gennemført en undersøgelse om forskellige afgiftsbelagte varers andel af detailomsætningen i forskellige egne af Danmark.

For vin er resultatet angivet i tabel IX.15 nedenfor.

Tabel IX.15: Vins andel af omsætningen hos Coop og DSK

	1. halvår 2003	1. halvår 2004	Ændring	Beregnet grænsehandel	Beregnet samlet de- tailindkøb ved samme forbrug pr. person
		Pct.		Mio. liter	Mio. liter.
Sønderjyllands Amt	2,0	2,0	-	5,0	7,5
Ribe Amt	3,6	3,7	0,1	2,5	6,5
Vejle Amt	4,2	4,2	-	3,0	10,3
Øvrige Jylland	5,0	5,0	-	8,0	48,0
Fyn	4,7	4,9	0,2	2,5	13,75
Lolland Falster og Møn	4,5	4,6	0,1	1,0	3,75
HT-området	6,3	6,5	0,2	4,5	53,25
Øvrige Sjælland	5,2	5,3	0,3	1,75	14,0
Hele landet	5,1	5,3	0,2	28	158

DSK og Coop's konklusion er, at der er sket et beskedent fald i de afsatte mængder i Danmark jf. at omsætningsindekset oplyses at være 99,1 men prisindekset 99,7 mængdeindekset. Et vist fald bekræftes af opgørelserne af afgiftsindtægterne.

Sønderjyderne køber omkring to tredjedele af deres forbrug af vin i detailhandelen i Tyskland, hvor beboerne i Vejle og Ribe amter køber omkring en tredjedel i Tyskland.

Hvis forbruget af vin købt i detailhandelen er stort set lige stort, uanset hvor i landet man bor, burde vin udgøre omkring 6 pct. af detailsalget, hvis al vin blev købt i Danmark, jf. at der sandsynligvis sælges mere vin til svenskere fra København og det øvrige Sjælland, end beboerne hér henter i Tyskland.

Det tilsiger, at omkring to tredjedele af sønderjydernes forbrug hentes i Tyskland, omkring en tredjedel af forbruget i Ribe og Vejle amter hentes dér, og omkring en sjettedel for det øvrige Jylland og Fyn. For sjællænderne hentes ca. 10 pct. af vinen i udlandet.

Ved DSK og Coop's andele kan niveauet for grænsehandelen med vin beregnes til ca. 27,5 mio. liter, men usikkerheden ved metoden er måske fra 20-35 mio. liter.

Det kan vanskeligt med nogen større præcision opgøre det samlede niveau for grænsehandelen, men DSK og Coop's opgørelse sammenholdt med GfK's telefoninterview peger i retning af, at GfK's telefoninterview måske har overvurderet grænsehandelens omfang.

5.8 Samlet vurdering af grænsehandelens omfang

Det er vanskeligt at finde et entydigt billede på niveau og udvikling i vingrænsehandelen.

De forskellige kilder kan måske sammenfattes som følger.

Tabel IX.16: Niveau og udvikling i grænsehandelen efter de forskellige kilder

	2002	2003	2004 ¹⁾
	Mio. liter		
GfK's telefoninterview			47
GfK's Consumer Scan	23	20	17
Institut for grænseregionsforskning (IFG)		40	
Forholdstal fra grænseforretninger		20-30	20-30
DSK-Coop-undersøgelsen		Måske 20-35	Måske 20-35
Tidligere skøn fra Skatteministeriet	25	25	
Dansk vineksport til Tyskland (forholdstal)	100	109	
GfK for VSOD			26

1) Opregnet til helår.

De forskellige kilder peger således på, at grænsehandelen udgør 15 til 47 mio. liter årligt med et uvægtet gennemsnit på ca. 30 mio. liter, hvis benyttes IFG's tal for 2003 uændret til 2004, men tre af de seks kilder peger på en grænsehandel på ca. 27,5 mio. liter.

Skatteministeriet vil på denne meget usikre baggrund anslå vingrænsehåndelen til 27,5 mio. liter. Grænsehandelen er næppe over 40 mio. liter, men næppe heller under 20 mio. liter.

De to GfK-undersøgelser ligger henholdsvis over og under disse niveauer.

GfK's telefoninterview synes at have en generel tendens til at ramme et for højt tal for grænsehandelen i forhold til andre kilder, herunder andre undersøgelser foretaget af GfK. Det tal, der måske kan bekræftes af de fleste andre kilder for tobak, øl, mineralvand og spiritus, synes at være 25 pct. lavere end de rå tal fra telefoninterviews – sandsynligvis fordi nogle af dem, der handler ofte, ikke har fortalt om deres seneste indkøb, hvis det var beskedent, men om seneste *større* indkøb.

Consumer Scan vil sandsynligvis skyde under det reelle tal, idet personer og husholdninger med et abnormt forbrug og fællesindkøb næppe rigtigt er repræsenteret.

Med hensyn til udviklingen peger de forskellige kilder også i hver deres retning.

Den eneste forklaring, der kan få de forskellige kilder til ikke at være modsigende, er, at der er en tydelig tendens til, at færre grænsehandler vin, men at storindkøbenes andel er stigende, og der i videre udstrækning sker store indkøb til fællesarrangementer mv. Hvordan nettoudviklingen har været, er uafklaret, men det kunne have været som følger.

Tabel IX.17: Skatteministeriets skøn over udviklingen i grænsehandelen med vin

År	Mio. liter
2000	25,0
2001	27,5
2002	28,5
2003	30,0
2004	27,5

Meget tyder på et fald i 2004 i forhold til 2003, men der er alene erfaringer for 1. halvår, og om tendensen herfra fortsætter er vanskeligt at vurdere. Sandsynligvis vil grænsehandelen også falde yderligere fra 2004 til 2005 til ca. 25 mio. liter, hvis den seneste tendens fortsætter, men der er regnet med samme grænsehandel i 2005 som i 2004.

Af de 27,5 mio. liter i 2004 vedrører omkring 22,5 mio. liter indkøb i Tyskland og ca. 5 mio. liter indkøb på længere rejser herunder flyrejser og rejser til Frankrig mv. i bil.

6. Udlændinges grænsehandel af vin i Danmark

Udlændinge køber også vin i Danmark. Ifølge Institut for grænseregionsforskning købte udlændinge i 2000 ca. 11 mio. liter vin i Danmark, mens de i 2001 skulle have købt 17 mio. liter.

Da Skatteministeriet ikke kunne få bekræftet denne stigning fra branchen, der tværtimod talte om et fald i svenskeres køb af vin i Danmark, fastholdt Skatteministeriet i 2001 et skøn på at udlændinge købte 10 mio. liter vin i Danmark.

I *Var går grænsen? SOU 2004:86* oplyses, at Sverige regner med følgende grænsehandelsindførsel, jf. tabel IX.18 nedenfor.

Tabel IX.18: Svensk køb af vin i Danmark beregnet af Skatteministeriet ud fra svenske kilder

	Svensk grænsehandel pr. person	Omregnet til liter vin af drikkestyrke i alt ¹⁾	Dansk andel – heraf fast 30 pct.	Tysk andel – heraf fast 48 pct.
	liter 100 pct. alkohol		Mio. liter 12 pct.	
1993	0,20	12,50	4	6
1994	0,20	12,50	4	6
1995	0,20	12,50	4	6
1996	0,30	18,75	6	9
1998	0,40	25,00	8	12
2000	0,60	37,50	11	18
2001	0,60	37,50	11	18
2002	0,72	45,00	14	22
2003	0,75	46,88	14	23
2004	0,84	52,50	16	25

1) Omregnet til i alt under forudsætning af 12 pct. vol. alkohol i vin samt 7,5 mio. voksne (mindst 15 år) svenskere hvert år.

Foruden de ca. 47 mio. liter vin, der indføres i grænsehandel regnes der med, at der smugles ca. 6 mio. liter i 2003, ca. 3 mio. liter i 2002 og 2 mio. liter i 2001.

Ifølge den svenske udredning skulle svenskeres køb af vin i Danmark således udgøre ca. 15 mio. liter vin.

Det understreges, at det alene er for 2002 og 2003, at der er oplysninger om, hvorfra vinen er hentet, og at den danske andel sandsynligvis har været højere før, mens den tyske andel har været lavere.

Efter oplysninger fra danske detailforretninger, der sælger alkohol til svenskere, udgør omsætningen af vin en mindre del eller omkring det samme som salget af øl.

Ved en pris på 30 kr. pr. flaske eller 40 kr. pr. liter, hvilket er en lav pris ved salg til svenskere, vil 15 mio. liter vin give en omsætning på ca. 600 mio. kr., mens ca. 35 mio. liter øl alene vil give en omsætning på omkring 500 mio. kr. i danske priser ved salg til svenskere.

15 mio. liter solgt til svenskere virker på denne baggrund lidt i overkant.

Ifølge oplysninger fra visse danske detailforretninger er salget af vin til svenskere mv. steget efter dansk afgiftsnedsættelse for spiritus. Flere svenskere tager til Danmark tiltrukket af lavere priser på spiritus og ophævelse af svenske rejsegodsrestriktioner muliggør større indkøb.

Der er ofte oplysninger om en meget betydelig vækst på 25-50 pct., men niveauet er usikkert.

Med meget stor usikkerhed anslås svenskeres indkøb af vin på denne baggrund til ca. 12,5 mio. liter om året ved nuværende afgifter.

Som tidligere år er der ikke gjort forsøg på at opgøre udlændinges forbrug i Danmark under ophold her. Det er sandsynligvis ikke over 5 mio. liter.

I Sverige overvejes afgifterne på alkohol. Der forventes ikke nogen endelig konklusion på overvejelserne før tidligst til december 2004.

7. Priser og fordele mv. ved at grænsehandle vin i udlandet

Det er meget vanskeligt at sammenligne priser over landgrænserne for en heterogen vare som vin, hvor kvaliteten varierer mellem de mange mærker og årgange mv.

I GfK's Consumer Scan-tal i tabel 3.8, tabel 3.9, tabel 3.10, tabel 3.11 er der angivet, hvilke priser der er betalt for vin i Danmark og grænsehandelen i 1. halvår 2002, 2003 og 2004 (side 15-18 i rapportens bilag 1).

Tabel IX.19: Priser på vin i Danmark og grænsehandel efter GfK's Consumer Scan

	Andel 2004 mængde	1. halvår 2002	2. halvår 2002	1. halvår 2003	2. halvår 2003	1. halvår 2004	Ændring 2002-2004
<i>Bordvin:</i>	Pct.	kr. pr. liter					Pct.
Danmark	89,7	39,7	40,7	38,2	39,9	38,9	-2
Grænsehandel	10,3	24,0	22,8	23,4	24,1	23,3	-3
- heraf rød	75,9	22,4	23,2	23,5	23,1	22,5	-8
- heraf hvid	23,2	22,2	21,0	22,7	26,9	25,7	+15
- heraf rosé	0,9	26,9	29,1	23,3	29,1	23,2	-14
<i>Opdelt på billig/dyr vin:</i>	Pct.	kr. pr. liter					Pct.
Højst 25 kr. pr. flaske	87,9	20,3	19,6	20,3	20,3	19,8	-2
Mindst 26 kr. pr. flaske	12,1	48,0	52,1	47,0	52,0	48,8	+2
Hedvin							
Danmark	96	40,7	49,3	52,8	45,8	50,6	+24
Grænsehandel	4	37,0	50,0	16,4	19,2	18,9	-49

Det ses af tabellen, at gennemsnitspriserne på bordvin har været svagt stigende såvel i Danmark som i udlandet. I gennemsnit spares ca. 15,50 kr. pr. liter svarende til ca. 11,60 kr. pr. flaske. Det er lidt mere end den afgiftsbetingede prisforskel i forhold til Tyskland, men det kan ikke afgøres, om det skyldes lavere avancer i Tyskland, eller at der købes bedre kvalitet i Danmark.

Grænsehandelsprisen i 2004 er på ca. 17,50 kr. pr. flaske, mens der skulle købes i gennemsnit til ca. 29 kr. pr. flaske i Danmark.

Omkring 90 pct. af den vin, der købes i udlandet, koster højst 25 kr. pr. flaske. I Danmark koster ca. 55 pct. af vinen mindre end 25 kr. pr. flaske. Gennemsnitsprisen for denne billige vin er på ca. 15 kr. pr. flaske. For de 10 pct. af vinen, der koster over 25 kr. pr. flaske, er gennemsnitsprisen ca. 36,60 kr. i udlandet.

Priselementerne for en vin, der koster 30 kr. pr. flaske i Danmark, er angivet i den følgende tabel.

Tabel IX.20: Priselementerne for vin i Danmark og Tyskland

	Danmark	Tyskland	Forskel
		kr. pr. flaske	
Detailpris	30,00	18,50	11,50
Moms heraf	6,00	2,55	3,45
Pris uden moms	24,00	15,95	6,89
Vinafgift	5,29	0	5,29
Emballageafgift	1,60	0	1,60
Pris uden afgift	17,11	15,95	1,16
Detailavance eksempel	6,0	4,84	1,16
Grossistpris	11,11	11,11	

Som nævnt er det meget vanskeligt at sammenligne priserne på hver side af grænsen. Det vil derfor blive lagt til grund, at det stort set er samme kvalitet, der købes nord og syd for grænsen, og at der spares ca. 11,50 kr. pr. flaske, selvom den afgiftsbetingede prisforskel for en flaske vin til 30 kr. i Danmark alene er godt 10 kr. inklusive emballageafgiftsforskel.

For hedvin er der tydeligvis forskel i de kvaliteter, der købes nord og syd for grænsen, ligesom prisændringerne sandsynligvis mere er udtryk for, at der købes andre mærker end for egentlige prisændringer.

8. Beregning af virkninger af afgiftsnedsættelser på vin

Virkningerne af at nedsætte afgifterne på vin kan beregnes under en række forudsætninger.

Det er forudsat, at markedet for vin er som følger.

Tabel IX.21: Dansk vinmarked 2004 forudsat i beregningerne

	Mio. liter
Salg af vin med dansk afgift	165,0
- Solgt til udenlandske grænsehandlere	-12,5
= Vin solgt i Danmark til forbrug her	152,5
+ Vin købt i grænsehandelen	27,5
= Dansk forbrug	180,0

Det er yderligere forudsat, at dem, der grænsehandler vin betaler 30 kr. pr. flaske i Danmark, men 18,50 kr. i Tyskland. Svenskere sparer ca. 10 kr. pr. flaske ved at købe i Danmark.

Det er beregningsmæssigt forudsat, at hele grænsehandelen sker i Tyskland, selv om alene ca. 22,5 mio. liter købes her, mens andre 5 mio. liter købes på længere rejser.

Grænsehandelen er forudsat at afhænge lineært af fordelen eller besparelsen, lige som salget til svenskere er forudsat at stige lineært ved større svensk besparelse.

Forbruget af vin er forudsat at stige med 1,5 mio. liter for hver 1 kr. pr. flaske, vinprisen falder. Det svarer til en elasticitet på ca. -0,25.

Det er forudsat, at ca. 60 pct. af de flasker, der sælges i Danmark, indsamles igen og opnår afgiftsgodtgørelse eller genbruges.

På den baggrund kan virkningerne af at nedsætte afgiften på vin beregnes. Beregningerne er udført for afgiftsnedsettelse, der reducerer prisen på en flaske med 0,50 kr., 1 kr., 1,50 kr. etc., idet en nedsættelse af vinafgiften med 0,50 kr. er lig med en nedsættelse af ølafgiften med 2,50 kr. pr. kasse.

Tabel IX.22: Virkninger af afgiftsnedsettelse på vin

Dansk pris	Dansk forbrug	- heraf købt i udlandet	Svensk købt i Danmark	Afgiftsgrundlag	Netto provenu ændring ¹⁾	Netto samfundsøkonomi ¹⁾
kr. pr. flaske	Mio. liter				Mio. kr.	
30,0	180,0	27,5	12,5	165,0	-	-
29,5	180,8	26,3	13,1	167,6	-58	10
29,0	181,5	25,1	13,8	170,1	-118	18
28,5	182,3	23,9	14,4	172,7	-181	24
28,0	183,0	22,7	15,0	175,3	-248	28
27,5	183,8	21,5	15,6	177,9	-317	31
27,0	184,5	20,3	16,3	180,4	-389	30
26,5	185,3	19,1	16,9	183,0	-464	27
26,0	186,0	17,9	17,5	185,6	-542	22
25,5	186,8	16,7	18,1	188,1	-623	15
25,0	187,5	15,5	18,8	190,7	-707	6

1) Faktorpriser.

Det ses af tabellen, at afgiftsgrundlaget stiger med ca. 2,6 mio. liter hver gang prisen på vin falder med 0,50 kr. pr. flaske. Heraf stammer 0,75 mio. liter fra øget forbrug, ca. 1,2 mio. liter fra mindre grænsehandel og ca. 0,6 mio. liter fra større salg til svenskere. Provenutabet ved en mindre nedsættelse af vinafgiften, svarende til et prisfald på 0,50 kr. pr. flaske, udgør ca. 58 mio. kr., men er stigende pr. 0,50 kr. ved større nedsættelser.

Nettosamfundsøkonomien i forhold til provenutabet er en gevinst på ca. 15 pct. ved mindre nedsættelser, men ved større nedsættelser er den marginale samfundsøkonomiske gevinst negativ. Ved en nedsættelse af afgiften med 1 kr. pr. flaske vindes samfundsøkonomisk 18 mio. kr. mens nettoprovenutabet er 118 mio. kr.. Det giver en gevinst på 15 pct. af nettotabet. Ved næste kr. pr. flaske tabes yderligere et provenu på netto 130 mio. kr., mens den yderligere gevinst herved er ca. 10 mio. kr. Den marginale gevinst i forhold til provenutabet er således ca. 8 pct.. Ved nedsættelser udover 2,5 kr. pr. flaske tabes netto samfundsøkonomisk marginalt.

Halveres afgiften på vin falder prisen med 3-3,50 kr. pr. flaske. Det vil få grænsehandelen til at falde med ca. 25 pct. Grunden til, at grænsehandelen ikke falder yderligere, er blandt andet, at vin fortsat vil være belastet med emballageafgift på ca. 2 kr. pr liter vin.

I følgende tabel er der nærmere redegjort for de provenumæssige konsekvenser.

Table IX.23: Provenumæssige virkninger af afgiftsreduktioner på vin

Dansk pris	Tab ved uændret mængde	Gevinst ved stigende forbrug - vinafgift	Gevinst ved stigende forbrug - flaskeafgift	Gevinst ved mindre grænsehandel - punkt-afgift	Gevinst ved større salg til svenskere	Punkt-afgift i alt	Moms - uændret salg udlændinge	Gevinst - moms ved mindre grænsehandel	Gevinst - moms ved større salg til svenskere	Nettoprovenu
kr. pr. flaske	Mio. kr.									
30,0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
29,5	-88	5	5	8	4	-67	-2	6	5	-58
29,0	-176	9	9	14	7	-136	-3	12	12	-118
28,5	-264	12	14	20	10	-208	-5	18	18	-181
28,0	-352	15	18	24	12	-283	-7	24	24	-248
27,5	-440	16	23	26	14	-361	-8	29	29	-316
27,0	-528	17	27	28	14	-441	-10	35	35	-389
26,5	-616	17	32	28	15	-525	-12	41	41	-464
26,0	-704	17	36	27	14	-611	-13	47	47	-542
25,5	-792	15	41	24	13	-699	-15	53	53	-623
25,0	-880	13	45	21	13	-791	-17	60	59	-707

Det ses af tabellen, at staten mister ca. 90 mio. kr. pr. 0,50 kr. prisen på vin falder ved uændret adfærd, men at ændret adfærd (større forbrug, mindre grænsehandel og større salg til svenskere reducerer provenutabet med ca. 30

mio. kr. ved mindre nedsættelser og ca. 10 mio. kr. ved større nedsættelser. Der er således tale om en selvfinansieringsgrad på ca. 35 pct. ved mindre nedsættelser og ca. 25 pct. ved større nedsættelser. Den marginale selvfinansieringsgrad falder dog hurtigere. For den første krone pr. flaske er selvfinansieringsgraden 35 pct., for den næste ca. 28 pct., næste igen ca. 21 pct. etc.

Momsens andel af selvfinansieringen er stigende ved stigende nedsættelser, mens der vindes forholdsvis lidt punktafgift ved større nedsættelser, jf. at det større salg sker til fortsat lavere punktafgifter. En betydelig del af det gevundne provenu kommer fra emballageafgiften ved især større nedsættelser.

Ved en nedsættelse af afgiften svarende til et prisfald på 3 kr. pr. flaske, skal afgiften reduceres fra 7,05 kr. pr. liter til 3,85 kr. pr. liter.

Forbruget stiger med 4,5 mio. liter, hvilket giver en indtægt på 17 mio. kr. i ekstra vinafgift. Grænsehandelen falder med 7,4 mio. liter, hvilket giver en indtægt på 28 mio. kr., og salget til svenskere stiger med 3,8 mio. liter, hvilket giver en ekstra vinafgift på 14 mio. kr.

Af ændringen i grænsehandelen kan man regne med fuld emballageafgift, mens af ændringen i forbruget alene kan regnes med ca. 40 pct. emballageafgift. Det giver en ekstra indtægt på ca. 27 mio. kr. For hver liter, der købes mindre i Tyskland, vindes ca. 4,90 kr. i moms. Momsgevinsten vedrørende svenskere er mere sammensat. Der vindes ved et større salg, men tabes pr. liter ved lavere priser.

Af det umiddelbare provenutab ved et prisfald på 0,50 kr. pr. flaske på i alt 89,7 mio. kr. (punktafgift 88 mio. kr., moms vedrørende svenskere 1,7 mio. kr.) tilfalder ca. 8,3 mio. kr. udlændinge og ca. 81,4 mio. kr. danskere.

Det koster dog alene staten et provenutab på ca. 58 mio. kr. at nedsætte vinafgiften svarende til 0,5 kr. pr. flaske. Danskere vil således kunne tjene ca. 32 mio. kr. ved at betale en anden skat end vinafgift, hvis denne anden skat ikke forvred. I modsætning til afgifterne på nydelsesmidlerne øl, tobak og spiritus, hvor forbruget stort set er uafhængig af indkomstforhold, stiger forbruget af vin markant ved stigende indkomst. Indkomstelasticiteten er klart over 1.

Man kan derfor forvente, at en reallønsfremgang forårsaget af lavere vinpriser vil øge incitamentet til at yde en ekstra arbejdsindsats jf. at priserne på det forbrug nettolønnen af den ekstra arbejdsindsats typisk anvendes til vil falde. Denne effekt kan øge selvfinansieringsgraden med omkring 15 pct. point eller mere. Hvis netto provenutabet imidlertid skal finansieres ved skatter med samme fordelingsprofil, hvilket er den underliggende forudsætning, vil denne effekt dog blive neutraliseret.

Der er dog også visse sundhedsomkostninger ved et øget vinforbrug.

I følgende tabel er vist de samfundsøkonomiske konsekvenser af at nedsætte afgiften på vin.

Tabel IX.24: De samfundsøkonomiske virkninger af danske afgiftsned-sættelser på vin

Dansk pris	Alkohol-skader	Mindre forvridning i forbruget	Mindre forvridning i grænsehandel	Netto-gevinst af svenske for det danske samfund	I alt netto-samfundsøkonomisk gevinst	- heraf danske borgeres gevinst	Danske stats-afgifter
kr. pr. flaske	Mio. kr.						
30,0	-						
29,5	-14	6	17	2	10	82	-58
29,0	-29	11	32	3	18	165	-118
28,5	-43	16	48	3	24	249	-181
28,0	-58	21	62	3	28	334	-248
27,5	-72	25	76	2	31	420	-317
27,0	-86	28	90	-1	31	507	-389
26,5	-101	32	103	-4	30	595	-464
26,0	-115	35	115	-7	27	684	-542
25,5	-130	37	126	-12	22	774	-623
25,0	-144	39	137	-18	15	865	-707

Alle beløb i faktorpriser. For at komme til forbrugerpriser ganges med 1,25

Det fremgår af tabellen, at der er en vis samfundsøkonomisk gevinst ved en vis nedsættelse af afgiften på vin, mens der ved større nedsættelser kommer et tab. Sættes afgiften ned svarende til et prisfald på 0,50 kr. pr. flaske fra 30 kr. til 29,50 kr. vinder samfundet netto 10 mio. kr., svarende til ca. 17 pct. af nettoprovenutabet.

Den samfundsøkonomiske gevinst aftager hastigt ved større nedsættelser. Ved nedsættelser fra omkring 27,50 kr. pr. flaske vindes der ikke marginalt, men tabes.

Sættes afgiften f.eks. ned svarende til 3 kr. pr. flaske, vinder samfundet netto 31 mio. kr. Heraf skyldes 90 mio. kr. mindre forvridning ved mindre grænsehandel, der tabes 1 mio. kr. netto ved lavere priser/større salg til udlændinge, men der tabes netto 58 mio. kr. ved et større forbrug. Ser man bort fra hel-

bredsskader mv. vindes netto 28 mio. kr. ved et større forbrug, men det står ikke mål med større helbredsskader på ca. 86 mio. kr.

I beregningerne er forudsat, at andre i Danmark må betale 160 kr. pr. liter ren alkohol, danskere forbruger. I forbrugerpriser svarer det til ca. 200 kr. pr. liter ren alkohol.¹⁹

De 31 mio. kr. i nettogevinst er sammensat som følger.

Danske stats tab	- 389 mio. kr.
Danske borgers gevinst	+507 mio. kr.
Helbredsskader	- 86 mio. kr.
Netto	+ 31 mio. kr.

Det skal tilføjes, at de svenske borgere umiddelbart vinder ca. 50 mio. kr., men at den svenske stat og den tyske stat sandsynligvis taber endnu mere.

Som det ses er nettogevinsten forskellen mellem store tal, og af tabellen ovenfor skal nærmere læses som om, at en nedsættelse af vinafgiften sandsynligvis stort set er neutral for samfundsøkonomien.

Der er en vis usikkerhed knyttet til beregningerne af den samfundsøkonomiske gevinst.

Usikkerheden skyldes usikre forudsætninger for beregningerne.

I følgende tabel er vist resultat på provenu og samfundsøkonomi ved brug af andre forudsætninger.

---

¹⁹ Sundhedsministeriet, *De samfundsøkonomiske konsekvenser af alkoholforbrug*, 1999.

Tabel IX.25: Beregning af virkninger under andre forudsætninger

Alternativ forudsætning	Provenu ved nedsættelse af prisen med 3 kr. pr. flaske central forudsætning	Provenu ved nedsættelse af prisen med 3 kr. pr. flaske alternativ forudsætning	Samfundsøkonomi ved nedsættelse af prisen med 3 kr. pr. flaske central forudsætning	Samfundsøkonomi ved nedsættelse af prisen med 3 kr. alternativ forudsætning
	Mio. kr.			
Dansk grænsehandel 5 mio. liter større	-389	-375	+31	+48
Forbruget stiger 25 pct. mere end forudsat	-389	-375	+31	+16
Svenskeres køb 2,5 mio. liter større	-389	-381	+31	+31
Skadesomkostninger 50 pct. større	-389	-389	+31	-12
Dansk grænsehandel 25 pct. mere følsom	-389	-367	+31	+54

Som det ses, er provenuvirkningen forholdsvis robust i forhold til ændrede forudsætninger, mens fortegnet på den samfundsøkonomiske gevinst sagtens kan skifte.

Måtte grænsehandelen således være 5 mio. liter større end det centrale skøn, skifter den andel af provenutabet, samfundsøkonomien forbedres fra et plus på ca. 8 pct. af nettoprovenutabet til en plus på 13, men ved 5 mio. liter mindre grænsehandel er nettogevinsten ca. 3 pct. af nettotabet.

Hvis virkningen på forbruget er større end forudsat, falder nettoprovenutabet i en vis udstrækning, men den samfundsøkonomiske gevinst falder markant.

Den samfundsøkonomiske gevinst er meget følsom over for, hvor store alkoholskaderne er. Hvis de er ca. 35 pct. større, er der ikke nogen samfundsøkonomisk gevinst. Ignoreres alkoholskaderne er den samfundsøkonomiske gevinst på ca. 30 pct. af nettoprovenutabet, hvorved en nedsættelse af vinafgiften er konkurrencedygtig med en nedsættelse af indkomstskatten.

Den beregnede samfundsøkonomiske gevinst er væsentlig mindre robust i forhold til ændrede forudsætninger. I forhold til centralskønnet på ca. 8 pct. af nettoprovenutabet kan ændrede forudsætninger føre til, at nettogevinsten bliver på mellem ca. -3 pct. og ca. +15 pct.

Det illustrerer, at det alene kan konkluderes, at den samfundsøkonomiske gevinst ved en nedsættelse af vinafgiften er stort set neutral. Beregningerne af den samfundsøkonomiske gevinst er særlig følsom over for ændrede forudsætninger for skadesomkostningerne ved alkoholforbrug.

Bilagstabel XIII.1: Priseksempler for vin i Danmark

Mærke	Emballage	Damsgaard (Frederikshavn)		Bilka		Føtex		Netto		Kvickly		ISO	
		Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris
Hardy's Stamp Shiraz/Cabernet	0,75 cl glasflaske									1 stk. Normalpris pr. 13/7	46,95		
Faustino V Riserva	0,75 cl glasflaske	6 stk. Uge 15	329,00	1 stk. 03.05-08.05	59,00	1 stk. Normalpris pr. 13/7	99,00			1 stk. Normalpris pr. 13/7	99,00		
	0,75 cl glasflaske			1 stk. Normalpris pr. 12/8	95,00								
	0,75 cl glasflaske			2 stk. Uge 34	160,00								
Masi Modello Delle Venezie	0,75 cl glasflaske					1 stk. Normalpris pr. 13/7	44,95						
Jacob's Creek Shiraz/Cabernet Sauvignon	0,75 cl glasflaske	3 stk. 06-05.2004	125,00										
Edler Von Mornag	0,75 cl glasflaske			1 stk. Normalpris pr. 12/8-04	38,95								
Torre Oria Reserva	0,75 cl glasflaske											1 stk. Normalpris pr. 13/7	32,95
Cotes Du Rhône Vaucher	0,75 cl glasflaske											1 stk. Normalpris pr. 13/7	64,95
Santa Rita 120	0,75 cl glasflaske									1 stk. Normalpris pr. 13/7	54,95		
J.P. Chenet	3 liter	1 stk. 17-03-2004	100										
El Emperador	3 liter	1 stk. 17-03-2004	100										
Diego Almagro reserva	0,75 cl glasflaske			4 stk. Uge 15	139,00	6 stk. 07.06-12.06 2004	150,00						
	0,75 cl glasflaske			1 stk. Normalpris pr. 12/8-04	37,95								
	0,75 cl glasflaske			3 stk. Uge 34	95,00								
Drostdy hof	3 liter			1 stk. Uge 24	98,00			1 stk. Uge 24	99,00				
Santiago	0,75 cl glasflaske					6 stk. 19.04-24.04 2004	150,00						
Mateus	0,75 cl glasflaske	3 stk. 06-05.2004	100,00	3 stk. Uge34	100,00					1 stk. Normalpris pr. 13/7	39,95	1 stk. Normalpris pr. 13/7	39,95

Bilagstabel XIII.2: Priskeksempler for vin i Tyskland

Mærke	Emballage	Scandlines Bordershop (Putgarden)		SK Discount		Calle Grenz-shop		Kay Uwe Jensen		Otto Duborg		Dan Discount	
		Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris
Torre Mayor Reserva	0,75 cl glasflaske	6 stk. 17-03-2004	139,95			6 stk. 17-03-2004	139,95	6 stk. 17-03-2004	89,95				
Hardy's Stamp Shiraz/Cabernet	0,75 cl glasflaske	6 stk. 17-03-2004	199,95	6 stk. 17-03-2004	111,00	6 stk. 17-03-2004	149,95			6 stk. 31.03-25.04 2004	159,95		
	0,75 cl glasflaske	1 stk. 17-03-2004	36,00										
Cecchi Sangiovese di Toscana	0,75 cl glasflaske	6 stk. 17-03-2004	159,95	6 stk. 17-03-2004	149,90								
	0,75 cl glasflaske	1 stk. 17-03-2004	29,00	1 stk. 17-03-2004	34,00								
Erben Kabinet	0,75 cl glasflaske			6 stk. 17-03-2004	89,95	1 stk. 17-03-2004	16,95			6 stk. 17-03-2004	89,95		
Amadeus Crianza	0,75 cl glasflaske	6 stk. 17-03-2004	139,95			6 stk. 17-03-2004	139,95			6 stk. 17-03-2004	99,95		
	0,75 cl glasflaske	1 stk. 17-03-2004	29,00										
Santa Cabas Cabernet Sauvignon, Merlot eller Sauvignon Blanc	0,75 cl glasflaske	6 stk. 17-03-2004	129,95							6 stk. 17-03-2004	129,95		
	0,75 cl glasflaske	1 stk. 17-03-2004	24,00							6 stk. 26.05-24.06 2004	119,95		
	0,75 cl glasflaske									1 stk. 17-03-2004	19,95		
Faustino V Riserva	0,75 cl glasflaske	1 stk. 17-03-2004	65,00			1 stk. 17-03-2004	65,00			1 stk. 17-03-2004	59,95		
Masi Modello Delle Venezie	0,75 cl glasflaske	6 stk. 17-03-2004	199,95	6 stk. 29.03-02.05 2004	139,90	6 stk. 17-03-2004	199,95			6 stk. 17-03-2004	149,95		
	0,75 cl glasflaske	1 stk. 17-03-2004	35			6 stk. 31.03-25.04 2004	159,95			12 stk. 17-03-20042004	289,95		
Hardy VR Shiraz/Cabernet Sauvignon	3 liter Bag in Box	1 stk. 17-03-2004	99,95			1 stk. 17-03-2004	89,95			1 stk. 17-03-2004	79,95		

		Scandlines Bordershop (Putgarden)		SK Discount		Calle Grenz-shop		Kay Uwe Jensen		Otto Duborg		Dan Discount	
Mærke	Emballage	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris
	0,75 cl glasflaske	6 stk. Uge 19	109,95										
Ernest & Julio Gallo Sierra Valley Merlot	0,75 cl glasflaske	6 stk. 17-03-2004	189,95									3 stk. 17-03-2004	100,00
	0,75 cl glasflaske	1 stk. 17-03-2004	32,00										
Ernest & Julio Gallo Sierra Valley zinfandel	0,75 cl glasflaske	6 stk. 17-03-2004	249,95									3 stk. 17-03-2004	100,00
	0,75 cl glasflaske	1 stk. 17-03-2004	45,00										
Jacob's Creek Shi- raz/Cabernet Sauvignon	0,75 cl glasflaske	6 stk. 17-03-2004	249,95			1 stk. 17-03-2004	41,95					3 stk. 17-03-2004	100,00
	0,75 cl glasflaske	1 stk. 17-03-2004	48,00										
Green Valley Dry Red	0,75 cl glasflaske	6 stk. 17-03-2004	99,95			6 stk. 3.3-28.3 2004	79,5						
	0,75 cl glasflaske	1 stk. 17-03-2004	19,00			6 stk. 17-03-2004	99,95						
Edler Von Mornag	0,75 cl glasflaske	6 stk. 17-03-2004	89,95			6 stk. 3.3-28.3 2004	69,95						
	0,75 cl glasflaske	1 stk. 17-03-2004	18,00			1 stk. 17-03-2004	14,95						
Del Coppiere Barbera D'Asti	0,75 cl glasflaske	6 stk. 17-03-2004	99,95			6 stk. 3.3-28.3 2004	89,95						
	0,75 cl glasflaske	1 stk. 17-03-2004	19			1 stk. 17-03-2004	18,95						
Grand Copos Real Re- serva	0,75 cl glasflaske	6 stk. 17-03-2004	199,95	1 stk. 29.03-02.05 2004	29,98	6 stk. 3.3-28.3 2004	89,95						
	0,75 cl glasflaske	1 stk. 17-03-2004	39										
Torre Oria Reserva	0,75 cl glasflaske	6 stk. 17-03-2004	119,95			6 stk. 3.3-28.3 2004	89,95			6 stk. 31.03-25.04 2004	109,95		

		Scandlines Bordershop (Putgarden)		SK Discount		Calle Grenz-shop		Kay Uwe Jensen		Otto Duborg		Dan Discount	
Mærke	Emballage	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris
	0,75 cl glasflaske	1 stk. 17-03-2004	22,00			1 stk. 17-03-2004	109,95			6 stk. 26.05-24.06 2004	99,95		
	0,75 cl glasflaske									12 stk. 26.05-24.06 2004	189,95		
Cotes Du Rhône Vau- cher	0,75 cl glasflaske	6 stk. 17-03-2004	169,95			6 stk. 3.3-28.3 2	149,95						
	0,75 cl glasflaske	1 stk. 17-03-2004	32,00			1 stk. 17-03-2004	29,95						
Santa Rita 120	0,75 cl glasflaske	6 stk. 17-03-2004	219,95	6 stk. 29.03-02.05 2004	199,85	6 stk. 17-03-2004	189,95						
	0,75 cl glasflaske	1 stk. 17-03-2004	39,00										
Pucela Tempranillo	0,75 cl glasflaske	6 stk. 17-03-2004	99,95			6 stk. 3.3-28.3 2004	129,95						
	0,75 cl glasflaske	1 stk. 17-03-2004	25,00			1 stk. 17-03-2004	25,95						
	0,75 cl glasflaske	6 stk. Uge 23	89,50										
J.P. Chenet													
	3 liter					1 stk. 17-03-2004	79,95						
	0,75 cl glasflaske									12 stk. 26.05-24.06 2004	169,95		
	0,75 cl glasflaske	6 stk. 01.04 - 30.04 2004	99,95			6 stk. 31.03-25.04 2004	99,95			6 stk. 31.03-25.04 2004	79,95		

Bilagstabel XIII.3: Priskeksempler for vin i Sverige

Mærke	Emballage	Systembolaget ¹⁾	
		Mængde og periode	Pris
Torre Mayor Reserva	0,75 cl glasflaske		
Hardy's Stamp Shiraz/Cabernet	0,75 cl glasflaske	1 stk. 07-04-2004	62,00
	0,75 cl glasflaske		
Cecchi Sangiovese di Toscana	0,75 cl glasflaske		
Erben Kabinet	0,75 cl glasflaske		
Amadeus Crianza	0,75 cl glasflaske		
Santa Cabas Cabernet Sauvignon, Merlot eller Sauvignon Blanc	0,75 cl glasflaske		
Faustino V Reserva	0,75 cl glasflaske	1 stk. 07-04-2004	99,00
Masi Modello Delle Venezie	0,75 cl glasflaske	1 stk. 07-04-2004	67,00
	0,75 cl glasflaske		
Hardy VR Shiraz/Cabernet Sauvignon	3 liter Bag in Box	1 stk. 07-04-2004	61,00
	0,75 cl glasflaske		
Ernest & Julio Gallo Sierra Valley Merlot	0,75 cl glasflaske	1 stk. 07-04-2004	64,00
	0,75 cl glasflaske		
Ernest & Julio Gallo Sierra Valley zinfandel	0,75 cl glasflaske	1 stk. 07-04-2004	69,00
	0,75 cl glasflaske		
Jacob's Creek Shiraz/Cabernet Sauvignon	0,75 cl glasflaske	1 stk. 07-04-2004	69,00
	0,75 cl glasflaske		
Green Valley Dry Red	0,75 cl glasflaske		
Edler Von Mornag	0,75 cl glasflaske		
Del Coppiere Barbera D'Asti	0,75 cl glasflaske		
Grand Copos Real Reserva	0,75 cl glasflaske	1 stk. 07-04-2004	70,00

Systembolaget ¹⁾			
Märke	Emballage	Mängde og periode	Pris
	0,75 cl glasflaske		
Torre Oria Reserva	0,75 cl glasflaske	1 stk. 07-04-2004	70,00
	0,75 cl glasflaske		
Cotes Du Rhône Vaucher	0,75 cl glasflaske		
Santa Rita 120	0,75 cl glasflaske	1 stk. 07-04-2004	73,00
	0,75 cl glasflaske		
Pucela Tempranillo	0,75 cl glasflaske		
J.P. Chenet			
	0,75 cl glasflaske	1 stk. 07-04-2004	65,00
El Emperador	0,75 cl glasflaske	1 stk. 07-04-2004	50,00

1) Priser angivet i SEK.

Kapitel X. Benzinafgift

1. Grænsehandel med benzin

Undersøgelsen i kapitlet om benzinafgiften viser, at:

- grænsehandelen – med nogen usikkerhed – kan beregnes via to metoder: som funktion af prisforskelle og som funktion af residualen mellem det konstaterede salg og det beregnede forbrug
- grænsehandelen blev forbedret i dansk favør fra 2000 til 2001 (fra ca. 135 til 110 mio. liter i udlandets fordel). Forbedringen var dog knapt så stor som forventet i *Rapport om grænsehandel 2001*, dvs. at nyere oplysninger justerer 2001-skønnet.
- der indtraf til gengæld et fald på ca. 100 mio. liter i grænsehandelen fra 2001 til 2002, så grænsehandelen i udenlandsk favør kun var på godt 10 mio. liter i 2002.
- i 2003 er grænsehandelen vendt til en ”netto-eksport” på godt 10 mio. liter. Det er første gang siden 1995, at grænsehandelen med benzin er i dansk favør.
- den tyske afgift på benzin steg mere end den danske afgift fra 2000 til 2001 og fra 2002 til 2003. Den svenske afgift steg ligeledes mere end den danske afgift fra 2000 til 2001.
- de tyske forbrugerpriser har nærmet sig det lavere danske niveau fra 2003, mens de svenske forbrugerpriser er ca. 60 øre pr. liter under de danske forbrugerpriser. Forskellen til de svenske priser halveres i 2004 ud fra foreløbige data.
- udviklingen i afgifter og priser understøtter dermed den positive udvikling i grænsehandelen med benzin.

For nærmere oplysninger om metoder etc. henvises til uddybende forklaringer i *Rapport om grænsehandel 2000*.

Kapitlet er opbygget som følger:

- Afsnit 2. Udvikling i afgifter og priser på benzin.
- Afsnit 3. Grænsehandel ud fra prisforskelle.
- Afsnit 4. Grænsehandel ud fra salg og forbrug.
- Afsnit 5. Sammenfatning.

2. Udvikling i afgifter og priser på benzin

Benzinmarkedet består af mange produkter, men i afgiftssystemet behandles kun to typer: blyholdig og blyfri benzin. Dertil kommer en afgiftsdifferentiering afhængig af, om den sælgende benzinstation er udstyret med dampretursystemer, der genindvinder benzindampene, samt en afgiftsdifferentiering for læsikrede anlæg.

Således er der fire afgiftssatser, men i det følgende betragtes kun satsen for blyfri benzin solgt fra dampretursystemer, da denne type er den langt mest afsatte på markedet i dag. Afgiften for denne type er gengivet for 2000-2004 i følgende tabel X.1.

Tabel X.1: Udviklingen i dansk afgift på blyfri benzin

	Blyfri benzin fra stationer med dampretur ¹⁾
	Øre pr. liter
2000	382
2001	394
2002	404
2003	404
2004	404

1) Uden dampretur øges afgiften yderligere 3 øre pr. liter. Under visse forhold nedsættes afgiften med 3 øre pr. liter hvis benzinstationen er læsikret. For blyholdig benzin øges den 65 øre pr. liter. Beløb er ekskl. moms.

Udover energifgiften på benzin opkræves para-fiskale afgifter (dvs. tvungen betaling uden nogen umiddelbar modydelse, hvor provenuet går uden om statskassen, men til formål bestemt af det offentlige) på omkring 5 øre pr. liter. Provenuet går bl.a. til en miljøpulje, der betaler for oprensning af olieforurenede servicestationer.

Afgiften på blyfri benzin med dampretur er steget med 12 øre pr. liter fra 2000 til 2001 og med 10 øre pr. liter fra 2001 til 2002. Afgiften har været uændret på 4,04 kr. pr. liter siden 2002. Benzinafgiften er dermed noget større end dieselafgiften på 2,75 kr. pr. liter. Dieselafgiften er inkl. CO₂-afgift på 27 øre pr. liter, mens der ikke er CO₂-afgift på benzin. Der er planer om at dele benzinafgiften op i en CO₂-afgift og en tilsvarende reduceret energifgift, så den samlede afgift på benzin er uændret. Dermed bliver det muligt at fjerne CO₂-afgiften på den andel af benzin, der består af biobrændstof.

Af nedenstående tabel X.2 fremgår udviklingen i den gennemsnitlige forbrugerpris på 95 oktan blyfri benzin samt avanceforskelle i Danmark, Tyskland og Sverige fra 2000-2004.

Olieselskaberne oplyser den gennemsnitlige forbrugerpris, dvs. hvor der er taget forbehold for den andel, der sælges med rabatter til EU. Det er dog

tvivlsomt, om statistikken fanger evt. slagtilbud som f.eks. prisnedsættelser under priskrige.

Tabel X.2: Udviklingen i gennemsnitlig forbrugerpris for 95 oktan benzin i Danmark, Tyskland og Sverige samt avanceforskelle

	Benzinpris Danmark	Benzinpris Tyskland	Benzinpris Sverige	Dansk merbrutto avance i forhold til Tyskland	Dansk merbrutto avance i forhold til Sverige
	DKK pr. liter				
15. januar 2000	7,45	7,12	7,45	0,14	-0,01
15. januar 2001	7,95	7,26	7,77	0,56	-0,04
15. januar 2002	7,73	7,35	7,11	0,42	0,16
15. juni 2002	8,08	7,78	7,42	0,33	0,19
15. januar 2003	8,23	8,25	7,59	0,27	0,26
15. februar 2003	8,57	8,52	8,02	0,28	0,19
15 marts 2003	8,44	8,36	7,79	0,34	0,23
15. april 2003	8,05	8,12	7,67	0,23	0,06
15. maj 2003	7,84	7,96	7,20	0,20	0,24
15. juni 2003	7,86	7,95	7,49	0,22	0,06
15. juli 2003	8,20	8,13	7,62	0,38	0,19
15. august 2003	8,27	8,16	7,67	0,38	0,19
15. sept. 2003	8,19	8,05	7,60	0,40	0,23
15. oktober 2003	8,32	7,97	7,49	0,58	0,48
15. nov. 2003	8,03	7,91	7,54	0,40	0,22
15. dec. 2003	7,94	7,95	7,43	0,30	0,24
15. januar 2004	7,98	8,02	7,61	0,28	0,10
15. februar 2004	7,95	8,02	7,67	0,25	0,07

Kilde: http://europa.eu.int/-comm/energy/oil/bulletin/2003_en.htm.

Forbrugerprisen på benzin har omtrent befundet sig inden for 7,50-8,50 kr. pr. liter siden 2000 i Danmark. Krigen i Irak og den hjemlige priskrig på benzin har trukket i hver sin retning på benzinprisen i Danmark de seneste år.

Benzinmarkedet var de første måneder af 2003 præget af voldsom priskrig, med rabatter på 1-2 kr. pr. liter i forhold til den normale pumpepris. Dette lader sig ikke umiddelbart aflæse af tabellen. De danske priser falder hen over året, men det samme gør de tyske priser.

Den gennemsnitlige forbrugerpris er faldet med ca. 50 øre pr. liter fra priskrigens begyndelse i februar 2003 til primo 2004 – gennemsnitsprisen voksede dog en smule henover sommeren.

Den danske bruttoavance – dvs. pris uden moms og afgifter og uden udgifter til køb af benzin fra udland/raffinaderi – er højere end den tyske og svenske bruttoavance. Den danske bruttoavance har i perioden været ca. 25-35 øre pr.

liter over den tyske. Meravancen i forhold til Sverige er på omkring 15-20 øre pr. liter.

Hvis de danske bruttoavancer faldt til tysk niveau, ville de tyske forbrugerpriser være omkring 40 øre højere pr. liter benzin end de danske forbrugerpriser.

I praksis er det alene pris- og afgiftsforholdene i Sverige og især Tyskland, der har betydning for udviklingen i grænsehandelen. Udviklingen i afgiften fremgår af tabel X.3.

Tabel X.3: Udviklingen i den tyske og svenske afgift, kr. pr. liter og (national valuta)

	Tyskland	Sverige
	kr. pr. liter (euro pr. liter)	kr. pr. liter (SEK pr. liter)
2000	4,19 / (0,56242)	4,21 ⁴⁾ / (4,47)
2001	4,42 ¹⁾ / (0,5931)	3,63 ⁴⁾ / (4,50)
2002	4,64 ²⁾ / (0,6238)	3,75 ⁴⁾ / (4,62)
2003	4,86 ³⁾ / (0,6545)	3,84 ⁴⁾ / (4,62)
2004	4,87 ³⁾ / (0,6545)	3,87 ⁴⁾ / (4,79)

1) Maks. 50 ppm svovl. Efter den 1. nov. 0,60844 euro pr. liter for et svovlindhold større end 50 ppm.

2) Maks. 50 ppm svovl. 0,6391 euro pr. liter for et svovlindhold større end 50 ppm.

3) Maks. 10 ppm svovl. 0,6698 euro pr. liter for et svovlindhold større end 10 ppm.

4) For miljøklasse 1, miljøklasse 2 er 0,03 SEK pr. liter dyrere.

Kilde: Tyske og svenske finansministerier samt Nationalbanken.

I 2004 er benzinafgiften ekskl. moms 4,87 kr. pr. liter i Tyskland og 3,87 kr. pr. liter i Sverige. Til sammenligning er den danske afgift på 4,04 kr. pr. liter. De tyske afgifter er i forbindelse med Tysklands *Ökologiske Steuerreform* årligt siden 1999 hævet med ca. 23 øre pr. liter – reformen var fuldt indfaset fra og med 1. januar 2003. I Sverige er afgiften blevet øget med 32 svenske øre pr. liter siden 2000; samtidig er en større andel af den samlede afgift gradvist lagt over på CO₂-afgiften. Den svenske afgift er dog faldet målt i danske kroner pga. udviklingen i den svenske valutakurs. I aftalen om den svenske finanslov for 2005 er det besluttet at hæve afgiften på benzin med 15 svenske øre.

I følgende tabel er vist prisen for benzin medio februar 2004 i en række europæiske lande.

Tabel X.4: Priselementer for 95 oktan blyfri benzin i europæiske lande medio februar 2004)

	Forbrugerpris	Moms	Punktafgift	Pris uden moms og afgift
	kr. pr. liter			
Finland	7,96	1,44	4,38	2,15
Sverige	7,67	1,53	3,92	2,22
Norge	7,89	1,53	3,97	2,40
Danmark	7,95	1,59	4,01	2,35
Tyskland	8,02	1,11	4,87	2,04
Holland	8,84	1,41	4,90	2,52
Belgien	7,20	1,25	3,78	2,18
Luxembourg	6,33	0,83	3,29	2,21
Frankrig	7,47	1,22	4,38	1,86
Spanien	6,06	0,84	2,94	2,28
Portugal	7,12	1,14	3,89	2,10
Østrig	6,52	1,09	3,10	2,33
Italien	7,93	1,32	4,03	2,57
UK	8,32	1,24	4,97	2,11
Irland	6,71	1,16	3,29	2,25
Grækenland	5,49	0,84	2,20	2,45
Cypern	5,43	0,71	2,23	2,50
Tjekkiet	5,96	1,07	2,53	2,35
Estland	5,37	0,82	2,51	2,04
Letland	5,31	0,81	2,14	2,36
Litauen	5,64	0,86	2,14	2,65
Malta	6,35	0,97	2,31	3,07
Polen	5,83	0,93	2,38	2,52
Slovakiet	6,61	1,06	2,79	2,76
Slovenien	6,09	1,02	2,69	2,38
Ungarn	7,22	1,44	3,03	2,75

1) For de nye EU-lande er priserne fra perioden marts-juli 2004.

Kilder: http://europa.eu.int/-comm/energy/oil/bulletin/2003_en.htm og Excise Duty Tables.

De nye EU-lande har forholdsvis lave punktafgifter på benzin, og kun Slovakiet og Slovenien overholder EU's minimumsafgifter på ca. 2,6 kr. pr. liter. For de nye EU-lande er afgiften på benzin dog generelt blevet øget indenfor de seneste år.

Forbrugerpriserne er lavest i de nye EU-lande og i de sydeuropæiske lande. De nordeuropæiske lande har de højeste priser. Indenfor de seneste år har priserne i vores nabolande nærmet sig det danske niveau.

Priserne uden moms og afgifter er for hovedparten af landene mellem 2,2-2,5 kr. pr. liter.

Danmark har forholdsvis høje avancer, hvilket kan ses i sammenhæng med forholdsvis flere (i forhold til forkeattet) og mindre tankstationer end Tyskland og Sverige. I forhold til udlandet konkurreres profitten i Danmark i højere grad ned igennem flere tankstationer og i mindre grad gennem lavere priser. Priskrig og rationaliseringer har reduceret antallet af servicestationer fra godt 2.500 i 1997 til omkring 2.200 i 2003. Samtidig er andelen af ubemandede stationer steget fra 29 pct. i 1997 til 47 pct. i 2003. Danmark har dog stadig betydelig flere tankstationer pr. indbygger end både Tyskland og Sverige.

Konkurrencestyrelsen har tidligere set på konkurrencesituationen på benzinmarkedet. De danske avancer virker høje i forhold til udlandet, også når der tages højde for de relativt flere tankstationer i Danmark. Konkurrencestyrelsen har oplyst, at den overvejer at se på benzinmarkedet igen, men afventer priskrigens afslutning.

I følgende tabel X.5 ses udviklingen i de gennemsnitlige forbrugerpriser på benzin.

Table X.5: Benzinpris og priselementer for 95 oktan blyfri benzin i Danmark, Sverige og Tyskland

		2001	2002	2003	2004
Danmark		DKK pr. liter			
	Pris	7,95	7,73	8,23	7,98
	- moms	1,59	1,55	1,65	1,60
	- afgifter	3,94	4,04	4,04	4,04
	- pris uden moms og afgifter	2,42	2,14	2,54	2,34
Tyskland	Pris	7,26	7,35	8,25	8,02
	- moms	1,00	1,01	1,14	1,11
	- afgifter	4,42	4,64	4,86	4,87
	- pris uden moms og afgifter	1,84	1,70	2,25	2,04
	Sverige	Pris	7,77	7,11	7,59
- moms		1,55	1,42	1,52	1,52
- afgifter		3,63	3,75	3,84	3,87
- pris uden moms og afgifter		2,59	1,94	2,23	2,22

Anm.: Priserne er for januar måned i det givne år.

Kilde: http://europa.eu.int/comm/energy/oil/bulletin/2003_en.htm.

Det ses, at prisforskellen er ændret til dansk favør siden starten af årtusindeskiftet. De danske priser er nu på niveau med de tyske og godt 30 øre pr. liter højere end de svenske priser.

Omregnet til danske kr. er de tyske afgifter vokset med 45 øre pr. liter fra 2001 til 2004 og de svenske afgifter er blevet øget med ca. 24 øre pr. liter i samme periode, mens de danske afgifter er øget med 10 øre pr. liter.

De danske priser uden moms og afgifter faldt med knap 12 pct. fra 2001 til 2002 og steg med knap 19 pct. fra 2002 til 2003. Den internationale prisnote-ring på benzin (98 oktan) faldt med omkring 7 pct. fra 2001 til 2002 og steg med knap 3 pct. fra 2002 til 2003. Ud fra denne umiddelbare betragtning er der ikke tegn på faldende avancer i Danmark trods priskrig og færre tankstationer.

3. Grænsehandel ud fra prisdifferens

I *Rapport om grænsehandel 2001* er der i tabel X.7 redegjort for grænsehandelens følsomhed ved de for 1999/2000 gældende trafiktal. Tallene er gengivet i følgende tabel X.6.

Tabel X.6: Grænsehandelen med benzin som funktion af prisdifferens

Prisdifferens i dansk favør	Danskeres handel netto i Tyskland	Udlændinges nettoimport fra Tyskland	Samlet grænsehandel i tysk favør	Danskeres handel i Sverige	Udlændinges netto import fra Sverige	Samlet grænsehandel i svensk favør
Øre pr. liter	Mio. liter					
150	-64	-87	-151	-21	-39	-60
125	-56	-75	-131	-17	-31	-48
100	-48	-63	-111	-14	-26	-40
75	-36	-47	-83	-11	-20	-31
50	-24	-32	-56	-7	-13	-20
25	-12	-16	-28	-4	-7	-11
0	0	0	0	0	0	0
-25	16	12	28	4	7	11
-50	32	24	56	7	13	20
-75	47	36	83	11	20	31
-100	63	48	111	14	26	40
-125	75	56	131	17	31	48
-150	87	64	151	21	39	60

Anm.: Positive prisdifferens indikerer, at den udenlandske pris er højere end den danske. Dette giver en negativ dansk nettohandel i udlandet, dvs. grænsehandel i dansk favør.

Grænsehandelens prisdifferensfølsomhed er opgjort ved de for 1999/2000 gældende trafiktal. Siden er trafikken steget, men andelen af dieslbiler er ligeledes steget, hvorfor der sandsynligvis ikke er sket større ændringer i prisdifferensfølsomheden.

Kilde: Skatteministeriet, *Rapport om grænsehandel 2001*.

På baggrund af ovenstående tabel om prisdifferensfølsomhed samt oplysninger om prisdifferensen fra tabel X.5 kan grænsehandelen skønnes for 2001-2004.

Tabel X.7: Skønnet grænsehandel ved i 2001-2004 gældende prisforhold

	Dansk merpris i forhold til Tyskland	Dansk merpris i forhold til Sveri- ge	Grænsehandel i tysk favør	Grænsehandel i svensk favør	Samlet græn- sehandel i udenlandsk favør
	Øre pr. liter		Mio. liter		
2001	69	18	77	8	85
2002	38	62	43	25	68
2003	-2	64	0	25	25
2004	-4	37	0	11	11

Kilde: Skatteministeriet.

Som det fremgår af tabellen er prisforskellen indskrænket betydeligt i forhold til Tyskland. Samlet er grænsehandelen med Tyskland og Sverige, beregnet som funktion af prisforskelle, mindsket med omkring 75 mio. liter til dansk fordel fra 2001 til skøn for 2004.

Det skal understreges, at beregningerne er usikre, og at grænsehandelen reagerer med forsinkelse på ændringer i prisforskelle. Tendensen til en dansk forbedring af grænsehandelen med benzin synes dog klar.

4. Grænsehandel ud fra salg og forbrug

Salget af benzin har været på godt 2.600 mio. liter i perioden 2000-2003, jf. tabel X.8.

Tabel X.8: Udviklingen i salget af benzin fordelt på regioner

	Jylland	Fyn	Sjælland	Bornholm	I alt
	Mio. liter				Mio. liter
2000	1.290	218	1.095	18	2.621
2001	1.242	214	1.109	17	2.584
1. kv. 2002	295	47	253	4	
2. kv. 2002	329	52	276	5	
3. kv. 2002	344	56	274	5	
4. kv. 2002	321	53	274	4	
2002	1.290	209	1.077	18	2.594
1. kv. 2003	292	49	251	4	
2. kv. 2003	338	57	276	4	
3. kv. 2003	345	53	275	4	
4. kv. 2003	316	51	276	3	
2003	1.291	210	1.078	15	2.593

Anm.: Tallene er afrundede.

Kilde: Energistyrelsen (via OFR).

Salget af benzin fordelt på regioner er, som det fremgår af tabel X.8, stort set uændret i perioden. Fra 2001 til 2003 er det årlige salg faldet på Sjælland, Fyn og Bornholm, mens salget omvendt er øget i Jylland. Det øgede salg i Jylland indikerer at den stigende grænsehandel til dansk fordel over den dansk-tyske grænse sker fra 2001 til 2002, hvilket passer med samtidige stigninger i de tyske afgifter.

Grænsehandelen kan med nogen usikkerhed beregnes som residualen mellem det konstaterede salg og det beregnede forbrug. Er salget større end det beregnede forbrug, er grænsehandelen med benzin i dansk favør og omvendt, hvis forbruget overstiger salget af benzin.

Ved beregning af forbruget tages udgangspunkt i udviklingen i kørslen i km med personbiler og små varebiler. Desuden tages hensyn til, at der er sket en udvikling i benzinbilernes andel af den samlede bilbestand. Kørsels- og andelsudvikling sammenfattes i et indeks, jf. tabel X.9.

Benzinforbruget afhænger dog også af udviklingen i bilernes brændstoføkonomi. Det lægges til grund, at bilbestandens brændstoføkonomi givet bilvægten forbedres med ca. 1,45 pct. om året, og derefter korrigeres for at gennemsnitsvægten af personbiler ændrer sig. Der regnes her med, at en øget bilvægt på 1,5 pct. giver ca. 1 pct. ekstra forbrug af benzin. Udviklingen i bilvægt sammenfattes i et andet indeks, jf. tabel X.9.

De 2 indeks giver mulighed for at skønne et årsforbrug af benzin på baggrund af det forrige års forbrug. I 2001 var benzinforbruget eksempelvis på 2.687 mio. liter. Benzinforbruget kan for 2002 således beregnes til:

	Mio. liter
Benzinforbrug 2001	2.687
Udvikling i kørslen med benzinbiler 2001-2002 (fundet til -2,95 pct.)	-79
Udvikling i vægt for bilbestanden 2001-2002 (fundet til 1,3 pct., hvilket giver ca. 0,9 pct. øget brændstofforbrug)	+24
<i>Forbrug ved uændret brændstofforbrug</i>	2.632
Udvikling i brændstoføkonomi 2001-2002 (antages at reducere forbrug med 1,45 pct.)	-39
Beregnet forbrug i 2002	2.593
Ændring i forbrug	-94

Benzinforbruget kan i 2003 beregnes til:

	Mio. liter
Benzinforbrug 2002	2.593
Udvikling i kørslen med benzinbiler 2002-2003 (fundet til -0,3 pct.)	-8
Udvikling i vægt for bilbestanden 2002-2003 (fundet til 1,3 pct., hvilket giver ca. 0,9 pct. øget brændstofforbrug)	+23
<i>Forbrug ved uændret brændstofforbrug</i>	<i>2.608</i>
Udvikling i brændstoføkonomi 2002-2003 (antages at reducere forbrug med 1,45 pct.)	-38
Beregnet forbrug i 2003	2.570
Ændring i forbrug	-23

Kilder: Danmarks Statistik og Skatteministeriets beregninger.

Det beregnede forbrug udgør således 2.570 mio. liter i 2003. Siden 2001 har der været et mærkbart fald i det skønnede forbrug af benzin på ca. 117 mio. liter. Selv med den usikkerhed, der er i opgørelsen, er der tale om en klar nedgang i benzinforbruget.

Udviklingen i kørsel med benzinbiler er beregnet ud fra ændringer i et kørselsindeks, jf. tabel X.9. Kørselsindekset bygger på statistik vedr. vognparkens størrelse, fordeling og kørte km. Den stigende andel af dieselbiler kan forklare en mindre del af faldet i kørselsindekset for benzinbiler. Svagt faldende benzinpriser trækker i retning af øget kørsel, hvorfor den faldende kørsel må tilskrives konjunkturforsvælgelserne.

Med et salg på 2.593 mio. liter. i 2003, jf. tabel X.8, kan grænsehandelen skønnes at være på godt 10 mio. liter i dansk favør, når der tages højde for at der i det samlede salg inkluderes salg til traktorer på omkring 10 mio. liter.

Udviklingen i benzinsalg, beregnet forbrug og den deraf afledte grænsehandel med benzin fremgår af nedenstående tabel X.9.

Tabel X.9: Udvikling i beregnet grænsehandel siden 1980

År	Vægt i gennemsnit for personbiler	Beregnet benzin bilkørselsindeks	Samlet benzinsalg i Danmark	Beregnet forbrug i Danmark	Beregnet grænsehandel i udenlandsk favør (dansk nettoimport)
	kg pr. bil	1980=100	Mio. liter		
1980	862	100	1.966	2.100	134
1981	864	95,9	1.846	1.988	142
1982	866	94,6	1.813	1.936	123
1983	868	96,4	1.858	1.946	88
1984	871	100,5	1.928	2.003	75
1985	874	104,2	1.978	2.052	74
1986	877	108,8	1.976	2.115	140
1987	880	113,7	1.986	2.184	198
1988	883	119,2	2.006	2.261	255
1989	887	122,0	1.979	2.287	308
1990	890	123,9	2.094	2.295	201
1991	895	127,0	2.225	2.325	100
1992	900	129,9	2.339	2.351	12
1993	906	132,4	2.406	2.371	-34
1994	917	136,3	2.491	2.426	-65
1995	930	141,6	2.518	2.505	-13
1996	943	145,4	2.543	2.556	13
1997 ¹⁾	957	150,5	2.606	2.633	27
1998 ¹⁾	974	154,2	2.678	2.689	12 ²⁾
1999 ¹⁾	991	159,4	2.668	2.771	103 ²⁾
2000 ¹⁾	1006	158,8	2.611	2.745	134
2001 ¹⁾	1.018	156,5	2.574	2.687	113
2002 ¹⁾	1.032	151,9	2.584	2.593	11
2003 ¹⁾	1.045	151,4	2.583	2.570	-13

1) Fra og med 1997 inkluderes også benzin til landbrugets traktorer på ca. 10 mio. liter i det samlede salg. Det samlede benzinsalg inkl. benzin til traktorer er således 10 mio. liter større end det angivne, dvs. alle tal er ekskl. traktorforbrug.

2) Ved korrektion for hamstring på skønnet 37 mio. liter i 1998 og 77 mio. liter i 1999.

Kilder: Energistyrelsen og Skatteministeriet.

Det beregnede benzinforbrug tager udgangspunkt i et rimeligt antaget forbrug i 1980 (2.100 mio. liter), der herefter er fremskrevet med bl.a. udviklingen i benzinkørselsindekset.

I forhold til *Rapport om grænsehandel 2001* er skønnet for 2001 blevet justeret på baggrund af nye data for kørsel og benzinsalg, hvilket har medført en opjustering i grænsehandelen med 20 mio. liter i udenlandsk favør.

Af tabellen ses, at den beregnede grænsehandel i 2003 er blevet positiv for Danmark. Der har været en beregnet netto-import af benzin siden 1996 (dvs.

nettogrænsehandel i udenlandsk favør). Især i perioden 1999-2001 har nettoimporten været stor, omkring 100 mio. liter. I 2002 er grænsehandelen neutraliseret, og for 2003 er der en netto-eksport på godt 10 mio. liter.

Der er tale om beregninger, hvor især niveauet for grænsehandelen er behæftet med usikkerhed. Tendensen for grænsehandel er mere sikker og den understøttes af prisudviklingen mellem især Danmark og Tyskland.

I *Rapport om grænsehandel 2001* blev grænsehandelen skønnet til at gå fra 103 mio. liter i 1999 til 134 mio. liter i 2000 og til 93 mio. liter i 2001 i udenlandsk favør. Som funktion af prisforskelle blev den samlede grænsehandel i udenlandsk favør beregnet til henholdsvis 64, 67 og 62 mio. liter for perioden 1999-2001.

Nuværende opgørelse af grænsehandelen fremgår af følgende tabel X.10:

Tabel X.10: Grænsehandel ud fra prisforskelle og beregnet forbrug

	Grænsehandel i udenlandsk favør	
	Metode: prisforskelle	Metode: beregnet forbrug
	Mio. liter	
2001	85	113
2002	68	11
2003	25	-13

Beregnes grænsehandelen ud fra prisforskelle i perioden 2001-2003, er ”nettoimporten” på henholdsvis 85, 68 og 25 mio. liter. Grænsehandelen opgjort ud fra salg og forbrug, giver henholdsvis 113, 11 og -13 mio. liter i samme periode. De to metoder viser begge at grænsehandelen er mindsket de sidste tre år.

Grænsehandelen er på 25 mio. liter i udenlandsk favør opgjort ved prisforskelle og på godt 10 mio. liter i dansk favør ud fra det beregnede forbrug. Med forbehold for de usikkerheder der er forbundet med metoderne er grænsehandelen således omkring nul.

Faldet i grænsehandelen følger de tyske og svenske afgiftsstigninger. Fra 2001 til 2002 og fra 2002 til 2003 øges de tyske afgifter med ca. 23 øre pr. liter. De svenske afgifter øges med 15 svenske øre pr. liter fra 2000 til 2002, hvilket dog svarer til et fald på 46 danske øre pr. liter pga. kursudviklingen. Fra 2002 til 2003 øges den svenske afgift målt i danske kr. med ca. 9 øre pr. liter pga. kursudviklingen. De danske afgifter er uændrede siden 2002.

Ud fra det beregnede forbrug sker skiftet i grænsehandelen fra 2001 til 2002, mens skiftet er kraftigere fra 2002 til 2003 ud fra forventninger om prisfølsomhed.

Priskrigen på benzin har i visse perioder ført til lavere forbrugerpriser, hvilket trækker i retning af øget grænsehandel i dansk favør. Priskrigens midlertidige prisnedsættelser har ikke nødvendigvis stor effekt på grænsehandelen, hvis nedsættelserne er uden systematik og opfattes som midlertidige. Det kan ikke udelukkes, at de danske avancer har været faldende de seneste år, men datagrundlaget er ikke tilstrækkeligt til at konkludere med sikkerhed.

Foruden prisen på benzin afhænger forbruget af benzin også af andre forhold herunder udvidelse af vejnettet og udviklingen i den økonomiske aktivitet i øvrigt.

Selv om grænsehandelen med benzin er omkring nul eller svagt positiv for Danmark, vil ændringer i benzinafgiften medføre ændret grænsehandel. De forventede effekter på provenuet af at hæve benzinafgiften med 20 øre pr. liter, dvs. 25 øre pr. liter inkl. moms, kan opstilles som følgende:

Provenu uændret adfærd	+ 520 mio. kr.
Ændret grænsehandel (ca. 35 mio. liter)	-140 mio. kr.
Tabt dansk moms af grænsehandel	-55 mio. kr.
Ændret forbrug (ca. 1 mio. liter pr. øre. 20 mio. liter)	-80 mio. kr.
Afledte effekter på andre af statens indtægter	-200 mio. kr.
Provenu i alt	+ 40 mio. kr.

Hæves benzinafgiften med 20 øre pr. liter vil staten ved uændret adfærd få et merprovenu på 520 mio. kr. Ændret grænsehandel vil medføre et tab på ca. 140 mio. kr. Staten mister momsindtægter af det beløb der nu bruges på tysk benzin, hvilket opgøres til ca. 55 mio. kr. med de nuværende tyske priser. De stigende forbrugerpriser givet afgiftsforhøjelsen vil påvirke forbruget i nedadgående retning, hvilket giver staten et tab på ca. 80 mio. kr. Kørsel med benzincar belastes imidlertid ikke alene med benzinafgifter, men også med registreringsafgift, vægtafgift, afgift af ansvarsforsikringer mv. Den afledte effekt af en benzinafgiftsforhøjelse skyldes dels, at der vil blive købt færre biler og dels, at biler bliver mere benzinøkonomiske. De afledte effekter på andre af statens indtægter kan med betydelig usikkerhed skønnes til ca. 200 mio. kr.

Medtages afgiftsforhøjelsens effekt på andre grænsehandelsfølsomme varer, er det sandsynligt at staten ikke opnår et merprovenu af at hæve afgiften med 20 øre pr. liter benzin.

5. Sammenfatning

Samlet set vurderes grænsehandelen med benzin at være omkring nul eller svagt positiv i dansk favør i 2003. Hermed er grænsehandelen vendt fra en negativ grænsehandel på over 100 mio. liter i årene 1999-2001. Det skal dog understreges, at der hersker betydelig usikkerhed om opgørelsen af grænsehandelen med benzin.

I *Rapport om grænsehandel 2000* blev der i kapitel X redegjort for grænsehandelen med benzin fra 1980 til 1999 samt de samfundsøkonomiske konsekvenser af at ændre på benzinafgiften.

Der er ikke kommet nye oplysninger, der ændrer på 2000-rapportens beskrivelser og analyser, bortset fra udviklingen i de seneste år.

I *Rapport om grænsehandel 2001* blev niveauet for grænsehandel vurderet at være på knap 100 mio. liter i udenlandsk favør i 2000 og 83 mio. liter i 2001. Anvendes de nyeste oplysninger, revideres skønnet for 2001 til at blive opjusteret til godt 110 mio. liter.

Fra 2001 til 2004 er benzinafgifterne øget med knap 50 øre pr. liter i Tyskland og ca. 25 øre pr. liter i Sverige. Danmark har i samme periode hævet afgiften med 10 øre pr. liter. Selv med den lavere tyske moms er de tyske benzinafgifter inkl. moms nu højere end de danske afgifter. Danmark har stadig en merafgift i forhold til Sverige, selvom forskellen er mindsket over perioden.

Udviklingen i priserne for især Tyskland har trukket i retning af mindre prisforskelle til Danmark i de seneste år. Merprisen i forhold til Tyskland er faldet fra godt 69 øre pr. liter i 2001 til ca. 0 øre pr. liter i 2003. Merprisen i forhold til Sverige var på godt 60 øre pr. liter i 2002 og 2003, men faldende for 2004.

Den beregnede grænsehandel med benzin som funktion af prisforskelle ifølge *Rapport om grænsehandel 2000* tilsiger en dansk forbedring på ca. 80 mio. liter i forhold til Tyskland fra 2001 til 2003. Omvendt vil grænsehandelen vokse i svensk favør med ca. 15 mio. liter. Eftersom prisændringen har været numerisk større for Tyskland i forhold til Sverige, og prisfølsomheden samtidig er større for den dansk-tyske grænsehandel med benzin, vil der med de givne ændringer i prisforskelle være en ændring i grænsehandelen i dansk favør.

Den beregnede grænsehandel som funktion af salg og forbrug af benzin i Danmark underbygger tendensen til en ændring af grænsehandelen i dansk favør. Fra 2001 til 2003 er grænsehandelen blevet ændret med over 100 mio. liter i dansk favør.

Salget af benzin i Danmark toppede i 1999 med ca. 2,7 mia. liter for at falde til et niveau på ca. 2,6 mia. liter i årene 2000-2003. Det lavere salg kan bl.a. begrundes i bedre brændstoføkonomi – der dog til dels opvejes af en øget gennemsnitsvægt for personbiler – og et fald i det beregnede bilkørselsindeks. Det lavere samlede kørselsforbrug for benzinbiler kan tilskrives en stadig øget andel af dieslbiler og konjunkturforholdene.

Den positive udvikling i grænsehandelen understøttes af salget fordelt på regioner. På landsplan steg salget af benzin med 10 mio. liter fra 2001 til 2002; mens salget faldt på Sjælland og Fyn, havde Jylland et mersalg på små 50 mio. liter. Med det samtidige fald i kørselsindekset peger det i retning af øget grænsehandel i dansk favør over den dansk-tyske grænse, primært pga. den tyske afgiftsforhøjelse, selv om den betydelige usikkerhed om opgørelsen medfører, at resultaterne skal fortolkes varsomt.

En yderligere kilde til belysning af benzingrænsehandelen er interviewundersøgelsen *Danskeres handel over landegrænsen, foråret 2003*. Her fremgår det, at kun omkring 3,5 pct. af de interviewede i undersøgelsen havde tanket i Tyskland. Af disse var der kun få der havde tanket umiddelbart syd for grænsen. Det tyder på, at danskere overvejende har foretaget nødvendighedstankninger i Tyskland.

Udviklingen i grænsehandelen tyder på, at afgifts- og prisforskelle for 2002/2003 netop har bevirket et skifte til positiv grænsehandel for Danmark.

Selv om grænsehandelen med benzin er omkring nul, vil ændringer i benzinafgiften stadig medføre ændret grænsehandel. Det er således sandsynligt, at staten ikke opnår et merprovenu ved at hæve afgiften med 20 øre pr. liter benzin.

Kapitel XI. Dieselaflagift

1. Grænsehandel med diesel

Undersøgelsen i kapitlet om dieselaflagiften viser, at:

- Grænsehandelen er betydelig og kan i 2003 opgøres til omkring 110 mio. liter diesel i dansk favør.
- Set i lyset af uændrede danske satser og stigninger i udenlandske satser har grænsehandelen udviklet sig mindre gunstigt end forventet i *Rapport om grænsehandel 2001*.
- Et fald i internationale transporter af danske lastbiler er sammen med usikkerhed i datakilderne en mulig forklaring på den mindre end forventede grænsehandel.
- Ligeledes er det en mulighed, at der skal være større afgiftsforskelle i dansk favør, end hvad der har været tilfældet, før udenlandske vognmænd for alvor tanker i Danmark.
- Salget af diesel er steget langt mere i især 2003 end væksten i bestanden af dieseldrevne køretøjer kan forklare, men det kan endnu ikke identificeres, om det skyldes flere udenlandske tankninger i Danmark eller om der er en anden forklaring.
- I *Rapport om grænsehandel 2001* var konklusionen, at en afgiftsforhøjelse på diesel ikke ville give et ekstra provenu. På grund af usikkerheder i datamaterialet står konklusionerne fra den tidligere grænsehandelsrapport fortsat ved magt.

Der henvises til *Rapport om grænsehandel 2001* for en nærmere gennemgang af dieselgrænsehandelens særlige karakter, de samfundsøkonomiske virkninger af at ændre dieselaflagiften og diesel-grænsehandelens prisfølsomhed.

Kapitlet er opbygget, som følger:

- Afsnit 2. Udvikling i afgiftssats, provenu og forbrug.
- Afsnit 3. Afgiftsforskelle.
- Afsnit 4. Prisforskelle.
- Afsnit 5. Omfanget af grænsehandel med diesel.
- Afsnit 6. Sammenfatning.

2. Udvikling i afgiftssats, provenu og forbrug

Dieselolie sælges i Danmark i forskellige kvaliteter og til forskellige anvendelser, og afgiften er differentieret herefter.

Dieselolie er stort set identisk med fyringsgasolie, men hvor formålet med diesel er motordrift, er fyringsgasolie beregnet til opvarmning og procesformål. Fokus i kapitlet er på gasolie til motorformål, og der ses derfor bort fra fyringsgasolie i det følgende, selvom der i et vist omfang kan forekomme ulovlig grænsehandel med fyringsgasolie.

Tabel XI.1 viser satsernes udvikling over tid og typer.

Tabel XI.1: Afgiftssatser for diesel i perioden 2001 til 2004, øre pr. liter

År	Almindelig diesel (til motorformål)	Let diesel	Svovlfattig diesel
2001	285	275	257
Fra 1. 4. 2001	303	293	275
2002	303	293	275
2003	303	293	275
2004	303	293	275

Anm.: Satser er inkl. CO₂-afgift (for alle typer 27 øre pr. liter).

Kilde: Skatteministeriet.

De 3 forskellige satser har alle ligget fast siden 1. april 2001, hvor den seneste ændring – på 18 øre pr. liter – i dieselafgiften fandt sted. Den absolut mest solgte dieseltypen er den svovlfattige diesel, der har et svovlindhold på højst 0,005 pct. Den anvendes til almindelige køretøjer som person- og varebiler. Satsen på 275 øre pr. liter er lavere end på almindelig diesel for at tilskynde forbrugerne til at bruge denne mindre forurenende dieseltypen.

Den almindelige diesel er den oprindelige dieseltypen, der anvendtes inden den svovlfattige type blev markedsintroduceret. I dag anvendes den oftest til landbrugsvirksomhed, entreprenørmaskiner og motorredskaber.

Let diesel, der er en mellemkvalitet mellem almindelig og svovlfattig diesel, er på vej ud af handelen.

Regeringen har foreslået, at der i 2005 introduceres en ny type diesel kaldet svovlfri diesel. Denne har et svovlindhold på maksimalt 10 mg pr. kg diesel (10 ppm) og foreslås at blive pålagt en afgift på 273 øre pr. liter. Dermed opnås en afgiftsabat på 2 øre pr. liter i forhold til afgiften på den svovlfattige diesel.

De danske afgifter for de 3 dieseltyper til motorformål genererer årligt et provenu til staten på i alt 7,2 mia. kr. (2003). Dette er dog bruttoprovenuet, hvorfra der ikke er fratrukket godtgørelse af afgift til visse formål, fx diesel brugt til landbrugsformål. Grundlaget for dette provenu er den solgte mængde diesel. Udviklingen i dette salg fremgår af følgende tabel XI.2.

Tabel XI.2: Udviklingen i salget af miljødieselolie fordelt på kvartal og år

	2001	2002	Ændring til året før	2003	Ændring til året før	2004	Ændring til året før
	Mio. liter						
Jan.	176	178	+2	185	+7	202	+17
Feb.	167	168	+1	184	+16	199	+15
Mar.	210	184	-26	195	+11	234	+39
1. kvartal	553	530	-23	564	+34	635	+71
Apr.	165	191	+26	195	+4	213	+18
Maj	194	194	0	204	+10	206	-2
Jun.	182	182	0	196	+14		
2. kvartal	541	567	+26	598	+31		
Jul.	167	178	+11	189	+11		
Aug.	197	200	+3	203	+3		
Sep.	192	194	0	222	+28		
3. kvartal	556	572	+16	614	+42		
Okt.	202	210	+8	229	+19		
Nov.	198	201	+3	209	+8		
Dec.	171	182	+11	202	+20		
4. kvartal	571	593	+22	640	+47		
Året	2.221	2.264	+43	2.413	+149		

Tabel XI.3: Ændringen i salget af diesel i forhold til året før

År	Mio. liter	Ændring til året før
1995	1.985	
1996	2.012	+27
1997	2.055	+43
1998	2.076	+21
1999	2.141	+65
2000	2.204	+63
2001	2.221	+17
2002	2.264	+43
2003	2.413	+149

Anm.: For 1999 og 2000 er data korrigeret for ydre faktorer (arbejdsnedlæggelser og hamstringer).

Kilde: Energistyrelsen samt egne beregninger.

Salget af diesel har været støt stigende over de sidste 10 år. Fra 1995 til 2002 er salget vokset med mellem 17 og 65 mio. liter årligt, i gennemsnit ca. 40 mio. liter om året. Fra 2002 til 2003 øges salget med næsten 150 mio. liter, hvilket svarer til en ekstraordinær vækst i dieselsalget på omkring 100 mio. liter. Salget i 1. kvartal tyder på, at væksten i dieselsalget fortsætter i 2004.

Det samlede dieselforbruget er primært fordelt på dieseldrevne person- og varebiler samt lastbiler til national transport. Fra 2000 til 2003 har personbilerne overtaget en større andel på bekostning af det nationale og internationale lastbilforbrug. Da også det absolutte antal dieseldrevne person- og varebiler er steget, har det medført en stigning i dieselforbruget. Denne stigning kan være med til at forklare væksten i dieselsalget i ovenstående tabel.

3. Afgiftsforskelle

En vigtig parameter for grænsehandelen er niveauet for den tyske afgiftssats. Udviklingen i denne fremgår af tabel XI.4.

Tabel XI.4: Afgiftssatser for tysk diesel i perioden 2001 til 2004

År, primo	Svovlholdig diesel	Svovlfattig diesel
	Øre pr. liter (euro-cents pr. liter)	
2001	304/315 (40,9/42,4)	304 (40,9)
2002	338 (45,5)	327 (44,0)
2003	361 (48,6)	349 (47,0)
2004	361 (48,6)	349 (47,0)

Anm.: Fra 1.11.2001 blev kravet til svovlfattig diesel ændret til max 50 mg svovl pr. kg (50 ppm). Fra 2002 til 2003 er kravet til svovlfattig diesel ændret til maks. 10 mg svovl pr. kg. (10 ppm).

Kilde: Deutsche Bundesministerium der Finanzen.

Primo 2003 indførte Tyskland en ny differentiering i forbindelse med videreføringen af den grønne skattereform. Tidligere havde der været to kategorier af diesel, hvor skillelinjen gik ved 50 mg svovl pr. kg (50 ppm). Med reformen er grænsen sænket til 10 mg svovl pr. kg (10 ppm), og nye satser er indført.

De tyske satser var i 2001 højere end de danske, og eftersom de yderligere er hævet de følgende år, er afgiftsforskellen til de danske satser steget yderligere. Afgiftsforskellen for den svovlfattige diesel var i 2001 på 47 øre pr. liter, men er således steget til 74 øre pr. liter i 2004.

Tabel XI.5: Afgiftssatser for diesel for en række europæiske lande, maj 2004

Land	kr. pr. liter	Land	kr. pr. liter
Finland	2,37	Irland	2,73
Sverige	2,72	Grækenland	1,82
Norge	2,88	Cypern	1,82
Danmark	3,02	Tjekkiet	2,32
Tyskland	3,49	Estland	1,82
Holland	2,67	Letland	1,82
Belgien	2,34	Litauen	1,82
Luxembourg	1,88	Malta	1,83
Frankrig	3,10	Polen	1,65
Spanien	2,18	Slovakiet	2,61
Portugal	2,29	Slovenien	2,28
Østrig	2,24	Ungarn	2,49
Italien	2,99	Bulgarien	1,51
UK	5,11	Rumænien	1,41

Anm.: Afgiftssatser for svovlfattig diesel inkl.CO2-afgift for de lande, der pålægger en sådan. Satserne dækker over mindre forskelle i indholdet af svovl mv.

Anvendt kurs: 7,427 kr. pr. euro.

Kilde: Excise Duty Tables.

Af tabel XI.5 fremgår, at der er stor spredning i afgiftssatserne mellem de europæiske lande. I 2004 har bl.a. Tyskland, Frankrig og Storbritannien en sats, der er over den danske. En del af de nye EU-lande har fortsat afgifter, der er under EU's minimumssatser på ca. 2,25 kr. pr. liter.

EU vedtog i november 2003 det såkaldte energibeskatningsdirektiv, der indeholder minimumssatser for medlemslandenes beskatning af energiprodukter, herunder diesel. Direktivet indeholder også bestemmelser for, hvordan overgangen til de nye regler skal foregå.

4. Prisforskelle

Den danske pris på dieselolie har udviklet sig, som det fremgår af nedenstående tabel XI.6.

Tabel XI.6: Udviklingen i listepriisen på svovlfattig diesel i perioden 2001 til 2004

År	Pris
	kr. pr. liter
2001	6,94
2002	6,79
2003	6,77
2004	6,81

Kilde: Oliebranchens Fællesrepræsentation.

Anm.: For 2004 dækker priserne perioden 1/1 til 19/3 og er udregnet som simple gennemsnit.

Tabel XI.6 viser udviklingen i listepriisen på svovlfattig diesel, dvs. prisen uden rabatter eller tilbud, men inkl. moms og afgifter. Priserne svinger relativt meget over årene og inden for de enkelte år (fra under 6,50 kr. pr. liter til over 7 kr. pr. liter). De enkelte års gennemsnitspriser ligger dog tættere på hinanden med et prisspænd på blot 15 øre pr. liter. I 2001 var prisen på knap 7 kr. pr. liter, men de følgende år er brændstoffet blevet billigere. De foreløbige tal for 2004 viser en mindre stigning.

De tyske priser har derimod udvist en stigende tendens over perioden 2001-2004. Gennemsnitsprisen er steget fra 5,98 kr. pr. liter i 2000 til 6,52 kr. pr. liter i 2003, hvilket stort set følger de tyske afgiftsstigninger. De foreløbige tal for 2004 ligger tæt på priserne for 2003.

En liter diesel var dermed gennemsnitligt 96 øre billigere i Tyskland end i Danmark i 2001. Dette prisspænd er i 2004 indsnævret til 29 øre pr. liter.

Vognmændenes dieselpriiser kan dog ikke direkte aflæses ud fra listepriisen. Hjemmetankanlæg og konkurrence gennem rabatter kan således medføre forskelle til listepriisen. I oliebranchens indberetninger til EU om den gennemsnitlige dieselpriis, dvs. inkl. Rabatter, er prisen omkring 50 øre lavere end listepriisen. For en nærmere beskrivelse af dieselmarkedet henvises til *Rapport om grænsehandel 2001*.

5. Omfanget af grænsehandel med diesel

Grænsehandelen med dieselolie er betydelig og i dansk favør. Grænsehandelen i dansk favør skyldes dels forskelle i afgifter og dels Danmarks geografiske placering.

Grænsehandel med diesel afhænger ikke af, hvem der køber dieselen. Det er således ikke afgørende, om det er en dansker eller udlænding der køber dieselen i henholdsvis Danmark eller udlandet – det afgørende er hvor olien forbruges i forhold til hvor afgiften betales.

Køber en lastbilchauffør 200 liter diesel i Tyskland og bruger netop 200 liter på de tyske veje er der ingen grænsehandel. Købes 200 liter i Tyskland hvoraf 180 liter bruges på udenlandske veje, inden der køres ind over den danske grænse, er der en import på 20 liter diesel set fra dansk side, dvs. en grænsehandel i tysk favør. Omvendt vil en lastbil der kører ind i Danmark med 25 liter diesel, der er købt i udlandet, og ud af Danmark med 225 liter i tanken, give en eksport på 200 liter – chaufføren har f.eks. tanket 250 liter i Danmark og brugt 50 liter på at køre i Danmark, hvilket giver en grænsehandel på 200 liter i dansk favør.

For at opgøre nettogrænsehandelen med diesel er det nødvendigt at kende omfanget af to størrelser:

- danskeres dieselkøb i udlandet og forbrug i udlandet
- udlændinges dieselkøb i Danmark og forbrug i Danmark

Forskellen vil udgøre nettogrænsehandelen set fra den danske side. Først søges forbruget af diesel på udenlandske veje opgjort, hvilket derefter sammenholdes med dansk og udenlandsk køb af diesel i henholdsvis udland og Danmark.

Danskernes forbrug af diesel i udlandet kan opgøres ud fra statistik om danske lastbilers internationale transporter, samt skøn over hvor mange kilometer danske lastbiler heraf kører i henholdsvis Danmark og udlandet. Det fundne antal kørte kilometre kan herefter omsættes til dieselforbrug opgjort i antal liter.

Derudover skal det skønnes, hvor mange liter diesel danske vognmænd rent faktisk køber i udlandet. Disse køb kendes med en vis usikkerhed fra salgsoplysninger fra olieselskaberne. Forskellen mellem det danske køb og forbrug i udlandet udgør således grænsehandelen for danske lastbiler. Forbruger danske lastbiler mere diesel på de udenlandske veje end de køber i udlandet medbringes der netto diesel fra Danmark og der er tale om en grænsehandel i dansk

favør. Grænsehandelen er dermed ikke forbundet med lastbilernes nationalitet, men hvor den købte diesel forbruges i forhold til hvor afgiften betales.

Indledningsvist er det interessant at vurdere omfanget af dieseldrevne køretøjer set i forhold til benzindrevne køretøjer, jf. tabel XI.7.

Tabel XI.7: Udvikling i motorparken i 1995 samt 2000-2003 samt udviklingen i national godstransport med lastbil

Primo året	1995	2000	2001	2002	2003	2004	Vækst 2000-2004
	1.000 stk.						Pct.
Personbiler, benzin	1.534,0	1.750,2	1.748,0	1.751,9	1.748,9	1.736,9	-0,8
Personbiler, diesel	76,0	92,8	105,8	120,5	139,2	157,5	69,7
Busser, benzin	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	0,0
Busser, diesel	12,0	12,0	12,1	12,1	12,1	12,3	2,5
Varebiler, benzin	95,0	101,9	100,7	98,7	97,0	96,0	-5,8
Varebiler, diesel	180,0	221,6	234,8	244,6	256,5	269,0	21,4
Lastbiler indtil 6 ton	4,9	4,8	4,5	4,3	3,9	3,7	-22,9
Lastbiler 6-15 ton	12,3	10,6	10,4	10,2	10,0	9,9	-6,6
Lastbiler over 15 ton	20,1	22,5	22,4	22,1	21,6	21,2	-5,7
Sættevognstrækkere	8,7	11,2	11,5	12,0	12,4	12,8	14,3
	Mio. km						
National kørsel med lastbil	1.345	1.496	1.554	1.515	1.512	(1.500) ¹⁾	0,3
Danske lastbilers internationale godstransport	954	891	812	810	826	(825) ¹⁾	-7,4

1) 3 sidste kvartaler i 2003 + 1. kvartal i 2004.

Kilde: Danmarks Statistik.

Det ses af tabel XI.7, at der over årene er blevet flere af både dieselpersonbiler og -varebiler. Fra 1999 er antal dieselmotorbiler steget med først 10-15.000 pr. år, men i sidste del af perioden med små 20.000 pr. år. Antallet af diesel personbiler er således vokset med knap 70 pct. siden 2000, mens antallet af benzin personbiler er uændret. Øvrige kategorier er antalsmæssigt gået tilbage eller vokset meget svagt. Antallet af lastbiler er også gået tilbage, hvilket tilsiger et faldende kørselsomfang.

Den samlede kørsel med danske lastbiler for national og international kørsel er faldet svagt fra 2000 til skøn for 2004. Denne udvikling dækker over næsten uændret national kørsel, mens danske lastbilers internationale godstransport er faldet med godt 65 mio. km. fra 2000 eller med over 7 pct. Udviklingen i danske lastbilers internationale transporter er nærmere gennemgået ud fra følgende tabel XI.8.

Tabel XI.8: Udviklingen i danske lastbilers internationale transporter i perioden 1995-2003

År	Mio. km
1995	953,9
1996	875,7
1997	856,5
1998	790,2
1999	859,7
2000	891,1
2001	812,2
2002	809,8
1. kv. 2002	192,9
2. kv. 2002	227,8
3. kv. 2002	193,9
4. kv. 2002	195,3
2003	826,3
1. kv. 2003	204,4
2. kv. 2003	209,6
3. kv. 2003	183,4
4. kv. 2003	228,9
<i>Gennemsnit 1995-2003</i>	852,8
1. kv. 2004	203,5

Kilde: Danmarks Statistik.

De internationale transporter dækker kørsel mellem Danmark og udlandet samt tredjelandskørsel (på- og aflæsning sker i hver sit udland) og cabotagekørsel (på- og aflæsning sker i samme udland).

Danske lastbiler har i gennemsnit kørt omkring 850 mio. km årligt i internationale transporter i perioden 1995-2003. Bortset fra udsving i 1995 og 1998 lader det ikke til at være en klar udvikling i kørslen i perioden 1995-2000. Fra 2000 til 2001 er der sket et fald i danske lastbilers internationale transporter. Kørslen vokser dog igen fra 809 mio. km i 2002 til 826 mio. km i 2003.

Der er imidlertid ingen klar udvikling i kvartalstallene; for 2003 stiger kørslen i første og fjerde kvartal i forhold til året før, mens kørslen falder for andet og tredje kvartal i forhold til året før. De forholdsvis store spring i kvartalstallene illustrerer usikkerhed i opgørelsen, og en eventuel udvikling skal fortolkes med den yderste varsomhed.

Der er således et fald i danske lastbilers internationale transporter set over perioden 1995-2003. Det synes dog uklart, om der er tale om en klar trendmæssig udvikling.

Der mangler systematisk beskrivelse af antallet af udflagninger af danske lastbiler, men branchen mener at der har været flere udflagninger indenfor de seneste år.

I 2003 var den internationale kørsel for danske lastbiler på 826,3 mio. km fordelt med 727,5 mio. km på ture mellem Danmark og udland og 98,8 mio. km på tredjeland- og cabotagekørsel.

Den samlede kørsel for danske lastbiler kan dekomponeres yderligere. I tabel XI.9 er vist antal ture og tilbagelagte km ved international kørsel for danske lastbiler fordelt på lande.

Tabel XI.9: Antal ture og kørsel til og fra Danmark foretaget af danske lastbiler fordelt på lande i 2003

Danmark til og fra	Antal ture med læs fra og til Danmark, danske lastbiler	Samlet kørsel, danske lastbiler
	1.000 stk.	Mio. km
Finland	5	6,3
Norge	65	64,5
Sverige	245	136,7
I alt nord	315	207,5
Grækenland	0	0,6
Italien	50	108,4
Polen	6	6,9
Schweiz	12	16,8
Tjekkiet	0	0,6
Østrig	12	19,4
Andre lande	4	14,6
I alt syd og øst for Tyskland	84	167,2
Belgien	20	22,2
Frankrig	54	89,0
Holland	39	37,0
Luxemburg	2	3,1
Portugal	1	3,8
Spanien	16	51,0
UK og Irland	11	17,7
I alt vest for Tyskland	143	223,7
Tyskland	357	227,8
Alt i alt mod syd, øst og vest	584	618,8
<i>Alt i alt</i>	899	826,3

Anm.: For ture og kørsel til og fra Danmark med læs foreligger der oplysninger om af- og pålæsningsland, mens tomkørsel ikke er opgjort på afrejse og ankomstland. For den samlede kørsel er tomkørsel fordelt på de enkelte lande efter skøn, idet de er vægtet efter samlet kørsel uden tomkørsel. Ved tredjelandskørsel er kun taget værdi for pålæsningsland.

Kilde: Danmarks Statistik.

Af tabel XI.9 fremgår, at 35 pct. af turene danske lastbiler foretager og 30 pct. af danske lastbilers kørsel er til eller fra de nordiske lande. 40 pct. af turene og 28 pct. af kørslen er mod Tyskland, mens 25 pct. af turene og 47 pct. af kørslen er via Tyskland til andre lande.

65 pct. af turene og 75 pct. af kørslen går således via eller til Tyskland. I 2000 gik 70 pct. af turene og 78 pct. af kørslen via eller til Tyskland. En større del af den danske internationale godstransport gik i 2003 således mod de nordiske lande i forhold til i 2000.

I forhold til 2000 er antal ture til Tyskland faldet med ca. 140.000 eller næsten 30 pct. De færre ture til Tyskland kan ikke umiddelbart forklares. Udviklingen kan muligvis sammenholdes med udflugning af danske lastbiler. Skifter en dansk lastbil til f.eks. tyske nummerplade, men ellers kører samme ruter som tidligere, kan det forklare noget af faldet i danske vognmænds internationale transporter og på papiret tabte markedsandele.

Danske lastbiler kører omkring 0,9 mio. ture i international transport med læs. Inkl. tomkørsel kører danske biler 1,32 mio. ture. Det kan dog ikke direkte udledes, hvor stor en del af disse kilometer, der køres henholdsvis i Danmark og i udlandet. I *Rapport om grænsehandel 2001* blev det beregnet, at ca. 88 pct. af de kørte km foregik på udenlandsk vej, dvs. omkring 727 mio. km. i 2003 hvis vægtning fra 2001 anvendes.

Til brug ved lastbilkørsel bruges der ca. 1/3 liter dieselolie pr. km. Hertil kommer et vist forbrug til drift af køleanlæg mv., således at der bruges ca. 0,34 liter pr. km svarende til 2,95 km pr. liter. Danske lastbilers forbrug af diesel i udlandet kan dermed skønnes med usikkerhed til at udgøre 247 mio. liter i 2003.

Udenlandske lastbilers forbrug på danske veje er mere vanskeligt at opgøre. Se *Rapport om grænsehandel 2001* for en detaljeret gennemgang af udenlandske lastbilers kørsel i Danmark. Brud i datamaterialet betyder, at den beregnede kørsel ikke er fuldt sammenlignelig med tidligere opgørelser.

Fra Danmark Statistiks godstransportstatistik er der oplysninger om danske lastbilers samlede internationale ture. I 2003 passerede danske lastbiler således de danske grænser 993.000 gange. Der er ikke på samme måde oplysninger til rådighed om udenlandske lastbilers passager over de danske grænser.

Fra Danmarks Statistiks passager- og færgefartsstatistik på danske havne samt oplysninger om lastbiltrafikken på Øresundsbron kendes det samlede antal af danske og udenlandske lastbiler, der passerer de danske havne til og fra udlandet. Denne statistik er ikke dog opdelt på lastbilernes nationalitet, hvorfor tidligere fordeling anvendes.

Ud fra ovenstående statistikker og antagelser er det muligt at skønne over det samlede billede af danske og udenlandske lastbilers passager ud og ind af danske grænser. Oplysningerne er samlet i nedenstående tabel XI.10.

Tabel XI.10: Lastbilernes passage ud og ind af danske grænser fordelt på grænseovergang og lastbilens nationalitet i 2003

	Sjælland/øerne mv.	Jylland mv.	I alt
		1.000 stk.	
Mod nord i alt	581 ¹⁾²⁾	272 ¹⁾	853
- danske biler	232	109	341
- udenlandske biler	349	163	512
Mod syd i alt	353 ¹⁾	1.213 ³⁾	1.566
- danske biler	106	546	652
- udenlandske biler	247	667	914
<i>I alt</i>	<i>934</i>	<i>1.484</i>	<i>2.419</i>
- danske biler	338	655	993
- udenlandske biler	596	830	1.426

1) Danmarks Statistik, Passager- og færgefart på danske havne.

2) Lastbiltrafik over Øresundsbron (osb.oeresundsbron.dk).

3) Residual, hvor der afstemmes efter Danmarks Statistik (Godstransport 2003, tab. 15: Danske lastbiler har 993.000 ture fra og til Danmark inkl. tomkørsel). Fordeling på danske og udenlandske biler følger vægtning fra *Rapport om grænsehandel 2001*. Fordeling af danske og udenlandske lastbiler over den dansk-tyske landgrænse er sket på grundlag af undersøgelse foretaget af ITD.

Kilder: Danmarks Statistik og Øresundsbron A/S.

I 2003 kan udenlandske lastbilers turer over de danske grænser opgøres til godt 1,4 mio. passager. De udenlandske passager er fremkommet residualt og skal følgelig tages med forbehold.

Såfremt de beregnede vægte fra *Rapport om grænsehandel 2001* anvendes, er 51 pct. af turene i transit, hvor der i gennemsnit køres omkring 700 km pr. tur, heraf 14 pct. køres på danske veje. Ture til og fra Danmark udgør ca. 49 pct. af samlede antal ture, hvor der i gennemsnit køres omkring 900 km pr. tur – heraf 11 pct. på danske veje.

Med et dieselforbrug på 0,34 liter pr. km kan udenlandske lastbilers forbrug af diesel på danske veje således skønnes til 48 mio. liter i 2003.

Grænsehandelen med diesel opgøres som danske bilers forbrug i udlandet fratrukket danske bilers køb af diesel i udlandet tillagt udenlandske lastbilers køb i Danmark fratrukket udenlandske lastbilers forbrug i Danmark. Med ovenstående skøn over danske og udenlandske lastbilers kørsel i henholdsvis udlandet og Danmark mangler der at bestemme det samlede køb af diesel for at få grænsehandelen.

Visse danske olieselskaber har via Oliebranchens Fællesrepræsentation (OFR) stillet oplysninger til rådighed for Skatteministeriet vedrørende danske konto-kunders køb af diesellole i udlandet og udenlandske kunders køb i Danmark, jf. nedenstående tabel XI.11.

Tabel XI.11: Oplysninger fra danske olieselskaber om omfang af salg af dieselolie på kontokort

	2000	2001	2002	2003
	Mio. liter			
Udenlandsk køb i DK	25	24	34	39
Dansk køb i udland	113	119	122	128

Anm.: I forhold til *Rapport om grænsehandel 2001* er oplysningerne efterfølgende korrigeret for 2000 og 2001.
Kilde: Oliebranchens Fællesrepræsentation (OFR).

Det antages i det følgende, at al køb af diesel foregår via kontokort og dermed er registreret via OFR's statistik. Statistikken viser, at både udenlandsk og dansk køb er vokset i perioden 2000-2003. Den kraftigste vækst er sket for udenlandsk køb i Danmark, der er vokset med 56 pct., mens køb i udland af danskere er vokset med 13 pct. Det bemærkes, at stigningen i udenlandsk køb i Danmark er sammenfaldende med stigningen i de tyske afgifter. OFR har oplyst, at hovedparten af det ekstra salg der kommer til udenlandske kunder i Danmark i 2002 sker fra et nyt selskab på markedet.

Med oplysninger om danske lastbilers forbrug samt køb af diesel i udlandet – hvor det lægges til grund, at oplysninger fra OFR, jf. tabel XI.11, dækker alt køb i udlandet – kan grænsehandelen for danske lastbiler opgøres til 119 mio. liter i dansk favør. Grænsehandelen for danske lastbiler er defineret som forbrug i udlandet på 247 mio. liter fratrukket køb i udlandet på 128. Danske lastbiler har således netto 119 mio. liter diesel i tankene når de kører ud af Danmark, dvs. en eksport af diesel fra Danmark. Der er usikkerhed forbundet med opgørelsen, hvorfor skønnet skal tages med betydelige forbehold.

Udenlandske lastbilers forbrug af diesel på danske veje blev skønnet til 48 mio. liter i 2003. Med oplysninger fra OFR antages at udlandet køber 39 mio. liter i Danmark. Udenlandske lastbiler har dermed 9 mio. liter i diesel i tankene når de kører ind i Danmark, dvs. en import af diesel til Danmark.

Den samlede grænsehandel med diesel kan således skønnes til omkring 110 mio. liter i 2003, jf. nedenstående tabel XI.12, hvor udviklingen i grænsehandelen med diesel er søgt opgjort fra samme metode. Der er usikkerhed forbundet med skønnet for grænsehandelen.

Tabel XI.12: Grænsehandel med diesel

	Danske lastbiler			Udenlandske lastbiler			Grænsehandel i dansk favør i alt
	Forbrug i udland	Køb i udland	Grænsehandel	Forbrug i DK	Køb i DK	Grænsehandel	
	Mio. liter			Mio. liter			Mio. liter
2000	267	113	154	47	25	-22	132
2001	243	119	124	51 ¹⁾	24	-27	97
2002	242	122	120	46	34	-12	108
2003	247	128	119	48	39	-9	110

1) Opgørelsen stemmer med tællinger gennemført af Vejdirektoratet af lastbiler på det overordnede vejnet i Danmark. Det samlede antal kørte km opgøres til ca. 1 mia. km, hvoraf godt 15 pct. udføres af udenlandske lastbiler. Med et dieselforbrug på 0,34 km pr. liter svarer det til et udenlandsk forbrug på 51 mio. liter på danske veje.
Kilde: Skatteministeriet.

Grænsehandelen kan med usikkerhed opgøres til 132 mio. liter i dansk favør i 2000, faldende til knap 100 mio. liter i 2001. I 2001 og 2002 er grænsehandelen steget en smule til omkring 110 mio. liter. Danmark har således en betydelig netto-eksport af dieselolie.

I *Rapport om grænsehandel 2001* blev grænsehandel med diesel skønnet at være omkring 130 mio. liter i dansk favør i 2000. Med vægt på forventede tyske afgiftsstigninger på ca. 46 øre pr. liter fra 2001 til 2003 blev grænsehandelen skønnet til at vokse fra omkring 130 mio. liter i 2001 til omkring 210 liter i 2002. Grænsehandelen har dermed ikke udviklet sig som forventet, hvilket kan skyldes flere faktorer.

Ændringer i datakilder kan forstyrre billedet af grænsehandelen. Det større udenlandske køb af diesel i Danmark, jf. tabel XI.11, er sammenfaldende med de relativt øgede tyske afgifter i forhold til uændrede danske afgifter, hvilket trækker i retning af en øget grænsehandel i dansk favør.

Udviklingen i danske lastbilers internationale transporter er ikke umiddelbart forenelig med de tilgængelige oplysninger om køb af diesel i udlandet. Danske lastbilers internationale transporter falder med godt 7 pct. fra 2000 til 2003, jf. tabel XI.7. I samme periode stiger danske kontokunders køb af diesel i udlandet med over 13 pct., jf. oplysninger fra OFR, tabel XI.11. Med faldet i danske lastbilers kørsel i udlandet kunne man forvente et fald i købet af diesel i udlandet. Ligeledes tilsiger stigningerne i de tyske afgifter, i forhold til uændrede danske afgifter, et fald i købet af diesel i udlandet. Udviklingen i danske kontokunders køb af diesel i udlandet er således ikke hvad der kunne forventes, hvorfor disse oplysninger udelukkende bør anvendes som en tilnærmelse for niveau og udvikling af det samlede køb af diesel i udlandet.

Ses der på udviklingen i salget af diesel i Danmark, jf. tabel XI.2, stiger salget med ca. 40 mio. liter fra 2001 til 2002 og med godt 150 mio. liter fra 2002 til 2003. Det kunne tyde på, at den forventede vækst i grænsehandelen, primært som følge af tyske afgiftsstigninger, først skete i 2003 og ikke som forudset i 2002, og der skal være en større afgiftsforskel i dansk favør, før udenlandske vognmænd for alvor tanker i Danmark. Denne tese er dog ikke i overensstemmelse med oplysninger fra OFR, hvor springet i grænsehandelen tilsyneladende sker fra 2001-2002, hvilket er samstemmende med stigningen i de tyske afgifter.

Faldet i grænsehandelen for 2001 i forhold til skønnet i *Rapport om grænsehandel 2001* kan muligvis tilskrives lavere international kørsel fra danske biler, samt justerede oplysninger fra OFR vedr. salg af diesel på kontokort. For 2002 og 2003 øges grænsehandelen som forventet i dansk favør – dog er grænsehandelen under niveau med det forventede. Det lavere niveau for internationale transporter for danske vognmænd medvirker til lavere grænsehandel, eftersom disse transporter medfører en eksport af diesel.

Stigningen i danskeres køb af diesel i udlandet trækker i retning af et fald i grænsehandelen og er vanskelig at få til at stemme med udviklingen i de tyske afgifter. Omvendt passer udviklingen i køb af diesel i Danmark af udenlandske kunder med ændringerne i afgifter – dog er niveauet en del mindre end forventet.

I februar 2003 blev det lovpligtigt at farve dieselolie mv. der anvendes til formål hvor afgiften er lavere end for diesel til brug i registrerede køretøjer. Den lavere afgift gælder f.eks. for dieselolie mv. der anvendes til fremstilling af varme eller i landbrugets traktorer. Farvning af diesel skal således sikre, at der ikke anvendes afgiftsfrit diesel i f.eks. registrerede person- eller lastbiler. Hvis der har været et ulovligt forbrug af afgiftsfrit diesel inden 2003, kan det muligvis forklare noget af den ekstraordinære stigning i salget af afgiftsbelagt diesel fra 2002 til 2003.

Faldet i danske vognmænds internationale transporter kan til en vis grad forklares i udflagning af lastbiler – danske lastbiler skifter f.eks. den danske nummerplade ud med en tysk. Der mangler systematisk beskrivelse af antallet af udflagninger af danske lastbiler, men branchen mener at der har været flere udflagninger indenfor de seneste år. Det kan evt. forklare tabt markedsandele for danske lastbiler i internationale transporter. Hvis de udflagede lastbiler stadig kan købe diesel via danske kontokort, påvirker det salget i Danmark, men det giver ikke den ændring i grænsehandelen i dansk favør, som ville være tilfældet hvis tankningerne skete med udenlandske kontokort.

6. Sammenfatning

I *Rapport om grænsehandel 2001* blev dieselmarkedet grundigt gennemgået. Dette afsnit har haft til formål at opdatere udviklingen i grænsehandel med diesel.

Grænsehandel med diesel er betydelig og i dansk favør. Grænsehandelen er på ca. 110 mio. liter i 2003.

Grænsehandelen i dansk favør er øget i takt med stigninger i de tyske og svenske afgifter – men ikke så meget som forventet i *Rapport om grænsehandel 2001*. Det kan tyde på at der skal være større forskelle i afgiften eller forskellen skal være gældende over en længere periode før grænsehandelen øges mere.

Hvis faldet i danske vognmænds internationale transporter for en del skyldes udflagning kan det forklarer noget af faldet i danske vognmænds transporter. Faldet i internationale transporter var ikke forudset i tidligere grænsehandelsopgørelse og påvirker den beregnede grænsehandel negativt.

Der er en generel vækst i salget af beskattet dieselolie på omkring 50 mio. liter årligt siden midten af 1990'erne. Fra 2002 til 2003 er der en ekstraordinær vækst på 100 mio. liter, der er vanskelig at forklare. Der er kommet væsentlig flere dieselmotorer på markedet, men det kan ikke forklare at væksten vokser ekstraordinært meget fra 2002 til 2003. En mulig forklaring på det øgede salg fra 2003 kan være, at farvning af lavere beskattet diesel til anden anvendelse blev indført fra starten af 2003.

I *Rapport om grænsehandel 2001* var konklusionen, at en afgiftsforhøjelse på diesel ikke ville give et ekstra provenu. En forhøjelse af den danske dieselaftgift med f.eks. 20 øre pr. liter vil ved uændret salg give et provenu på ca. 420 mio. kr. før ændring af udligningsafgift og ca. 365 mio. kr. efter ændring af udligningsafgift. Fald i forbruget vil reducere provenugevinsten med yderligere 50 mio. kr. og fald i grænsehandelen i dansk favør vil stort set neutralisere provenuvirkningen af en forhøjelse. Mens staten ikke vil opnå noget provenu, vil samfundet netto tabe ca. 270 mio. kr., hvis forureningsomkostningerne sættes lavt og ca. 200 mio. kr., hvis forureningsomkostningerne ved lastbilkørsel sættes højt.

På baggrund af de omtalte usikkerhedsfaktorer kan det ikke afvises, at disse resultater fra *Rapport om grænsehandel 2001* er de mest rigtige set i forhold til kapitlets resultater i denne grænsehandelsrapport.

Kapitel XII. Mineralvandsafgift

1. Grænsehandel med mineralvand

Undersøgelsen i kapitlet om mineralvandsafgiften viser, at:

- Grænsehandelen med sodavand udgør ca. 70 mio. liter i 2004, hertil kommer den ulovlige indførsel på ca. 25 mio. liter. Den grænsehandlede mængde inklusive den ulovlige indførsel udgør dermed ca. 18 pct. af danskernes forbrug på ca. 525 mio. liter.
- Sodavand koster ca. 4,25 kr. pr. liter i Tyskland mod ca. 6,50 kr. pr. liter i Danmark, svarende til en prisforskel på 2,25 kr. pr. liter, hvoraf 1,77 kr. pr. liter inkl. moms kan forklares ved afgifts- og momsforskelle. Dertil kommer fordelen ved, at den tyske dåsepant ikke håndhæves, således at fordelen ved at grænsehandle mineralvand i Tyskland kan opgøres til 3,75 kr. pr. liter.
- Grænsehandelen med mineralvand vurderes at være steget fra ca. 45 mio. liter i 2001 til ca. 70 mio. liter i 2004, og grænsehandelen er tilsyneladende i fortsat vækst. Baggrunden for stigningen i grænsehandelen er den danske afgiftsforhøjelse i 2001, som for alvor satte gang i grænsehandelen. Afgiftssænkningen i 2003 har ikke kunnet vende den udvikling. Erfaringen med afgiftsnedsættelsen på mineralvand er, at det er farligt at hæve afgiften på en grænsehandelsfølsom vare, som ikke grænsehandles i stort omfang. Risikoen er, at afgiftsstigningen vil sætte gang i en udvikling, som kan være svær at vende.
- Der er nu flere danskere, der grænsehandler sodavand, og den grænsehandlede mængde er også større, fordi besparelsen ved at grænsehandle i Tyskland er blevet udvidet som følge af tyske prissænkninger. Prisfaldet i Danmark pga. afgiftsnedsættelser er blevet overgået af prisfald i de tyske grænsebutikker, specielt på dåsesodavand.
- Grænsehandelen ventes at stige yderligere, men parallelimporterede sodavand i Danmark ventes dog at sænke de danske avancer og dermed priser, så de i højere grad kommer ned i nærheden af vore nabolandes. Håndhævelse af den tyske dåsepant vil ligeledes reducere grænsehandelen kraftigt.

Undersøgelsen bygger bl.a. på:

- GfK's telefoninterviewundersøgelse for Skatteministeriet.
- GfK's Consumer Scan.
- Undersøgelser foretaget af Institut for grænseregionsforskning.
- Erfaringer fra grænseforretninger.

- Udenrigshandelsstatistik.
- Omsætningstal i dansk detailhandel (DSK og Coop Danmark A/S's undersøgelse).

Analysen i kapitlet viser, at:

- Nedsættes afgiften med 40 øre pr. liter, vil grænsehandelen blive reduceret med ca. 9 mio. liter, og den ulovlige indførsel reduceres med ca. 3 mio. liter. Det danske forbrug vil stige med ca. 12 mio. liter. Brutto mister staten provenu på ca. 172 mio. kr. eller netto 142 mio. kr. efter adfærdsvirkninger.
- De danske borgere vinder ca. 175 mio. kr. ved højere forbrug og lavere priser. Den samfundsøkonomiske gevinst kan herefter opgøres til ca. 33 mio. kr.

Kapitlet er opbygget, som følger:

- Afsnit 2. Udvikling i afgiftssats, provenu og forbrug.
- Afsnit 3. Effekten af afgiftsnedsættelsen pr. 1. oktober 2003 og emballageafgiftsnedsættelsen pr. 1. februar 2004.
- Afsnit 4. Incitamenter til grænsehandel med mineralvand.
- Afsnit 5. Markedet for mineralvand i Danmark.
- Afsnit 6. Omfanget af danskernes grænsehandel i udlandet.
- Afsnit 7. Sammenfattende overvejelser om omfanget af grænsehandel med mineralvand.
- Afsnit 8. Ulovlig indførsel af mineralvand.
- Afsnit 9. Beregning af sandsynlige virkninger af afgiftsnedsættelser på mineralvand.
- Afsnit 10. Sammenfatning.

I bilaget til kapitlet fremgår prisseksempler på mineralvand i Danmark og i udlandet.

2. Udvikling i afgiftssats, provenu og forbrug

Afgiften på mineralvand udgør 1,15 kr. pr. liter. Afgiften svares af følgende varer:

- Mineralvand, limonade og lignende læskedrikke, dog bortset fra vin og frugtvin med et alkoholindhold på højst 1,2 pct. vol.
- Frugt- og grønsagssaft, most og lignende varer, der er umiddelbart drikkelige, og som er tilsat kulsyre.

- Nektar fremstillet af frugtsafter, som er umiddelbart drikkelige.
- Læskedrikkoncentrater, der er bestemt til erhvervsmæssig fremstilling af kulsyreholdige læskedrikke i læskedrikautomater og lignende apparater.

Der er ikke afgift på mineralvand, som er usødet og ikke-aromatiseret (såkaldt hvid vand), ligesom der heller ikke er afgift på ikke-kulsyreholdige læskedrikke, der fremstilles i automater og udskænkes i glas eller bægre.

Afgiften på mineralvand er i de senere år ændret af flere omgange. Den 1. januar 1998 blev afgiften hævet fra 80 øre pr. liter til 1 kr. pr. liter. Afgiften blev yderligere hævet med 65 øre pr. liter pr. 1. januar 2001, og endelig blev afgiften nedsat til 1,15 kr. pr. liter pr. 1. oktober 2003, jf. tabel XII.1.

Tabel XII.1: Udviklingen i afgiftssatsen for mineralvand

Periode	Afgiftssats
	kr. pr. liter
1. januar 1984	1,60
1. juli 1991	0,80
1. januar 1998	1,00
1. januar 2001	1,65
1. oktober 2003	1,15

Kilde: Skatteministeriet

Afgiftsændringerne har haft betydning for udviklingen i provenu og til dels også udviklingen i de afgiftsberigtigede mængder. Af tabellen herunder fremgår, hvorledes provenu og afgiftspligtigt salg af mineralvand mv. har udviklet sig fra 1990 til 2003.

Tabel XII.2: Udviklingen i provenu og beregnet mængde 1990-2003

År	Provenu	Beregnet mængde
	Mio. kr.	Mio. liter
1990	465,9	291,2
1991	326,2	280,0
1992	246,6	308,3
1993	270,0	337,5
1994	322,6	403,3
1995	355,0	443,7
1996	369,4	461,8
1997	404,6	505,7
1998	488,1	488,1
1999	493,5	493,5
2000	512,1	512,1
2001	767,1	464,9
2002	757,8	459,3
2003	654,8	427,4

Kilde: Statsregnskabet, opgjort efter optjeningsstidspunktet.

Op gennem halvfemserne steg det afgiftsberigtigede salg fra ca. 291 mio. liter i 1990 til ca. 506 mio. liter i 1997. Pr. 1. januar 1998 blev afgiften som nævnt hævet med 20 øre. Dette medførte en stigning i provenuet på ca. 80 mio. kr. og et fald i det afgiftsberigtigede salg med ca. 20 mio. liter, hvilket dog stadig var ca. 200 mio. liter mere end i 1990. Allerede i 2000 havde salget dog rettet sig og lå således over det afgiftspligtige salg i 1997.

Afgiften blev hævet med 65 øre pr. 1. januar 2001, hvorefter det indenlandske salg faldt med ca. 10 pct. eller ca. 50 mio. liter. Det afgiftsberigtigede salg af sodavand har fortsat den nedadgående tendens i 2002 og i 2003. Dette til trods for, at afgiften som nævnt blev nedsat pr. 1. oktober 2003 med 50 øre pr. liter.

Det skal dog bemærkes, at salget i 2003 fortsat er ca. 140 mio. liter højere end i 1990. Endelig skal det i den forbindelse pointeres, at det afgiftsberigtigede salg ikke er et udtryk for det samlede forbrug – hertil skal lægges forbrug af varer, som er grænsehandlet samt ulovligt indførte varer. I øvrigt kan en mindre del af nedgangen fra 2001 til 2003 forklares med introduktionen af alkoholsodavand på det danske marked, som der ikke betales mineralvandsafgift af men derimod spiritusafgift.

3. Effekten af afgiftsnedsættelsen pr. 1. oktober 2003 og emballageafgiftsnedsættelsen pr. 1. februar 2004

Den seneste afgiftsnedsættelse var led i aftalen om finansloven for 2003 mellem regeringen (Venstre og Det Konservative Folkeparti) og Dansk Folkeparti om den såkaldte grænsehandelspakke. Grænsehandelspakken havde til formål at forbedre konkurrencesituationen for visse grænsehandelsfølsomme varer, herunder sodavand. Som følge deraf blev afgiften nedsat med 50 øre pr. liter (62,50 øre pr. liter inklusive moms) til den nuværende sats på 1,15 kr. pr. liter med virkning fra 1. oktober 2003.

I bemærkningerne til lovforslag L 79 af 7. november 2002 skønnedes det, at afgiftsændringen ville betyde en forbrugsstigning på ca. 10 mio. liter årligt som følge af, at mineralvand blev billigere i Danmark, jf. at afgiftsnedsættelsen svarer til, at prisen faldt med 21 øre inklusive moms på en 33 cl dåsesodavand, 31 øre pr. 50 cl sodavand og ca. 94 øre på 1½ liter sodavand. Desuden skønnedes grænsehandelen at falde med ca. 6 mio. liter om året, og endelig at det ulovlige salg reduceredes med ca. 3 mio. liter. Samlet set blev det i lovforslaget skønnet, at det indenlandske salg ville stige med ca. 20 mio. liter.

Pr. 1. februar 2004 blev emballageafgiften på øl og sodavand reduceret med 80 pct., jf. tabel XII.3 nedenfor.

Tabel XII.3: Ændring i emballageafgiften pr. 1. februar 2004

Volumen	Før 1. februar 2004	Efter 1. februar 2004
25 cl	0,50 kr. pr. stk.	0,10 kr. pr. stk.
33 cl	0,50 kr. pr. stk.	0,10 kr. pr. stk.
50 cl	0,80 kr. pr. stk.	0,16 kr. pr. stk.
1½ liter	2,40 kr. pr. stk.	0,48 kr. pr. stk.
2 liter	3,20 kr. pr. stk.	0,64 kr. pr. stk.

Formålet med afgiftsændringen var at forbedre konkurrencesituationen på øl- og mineralvandsmarkedet. En stor del af den emballage, der anvendes til dansk fremstillede produkter, er genpåfyldelig emballage, hvorimod hovedparten af de udenlandske sodavand er påfyldt engangsemballage. Emballageafgiften betales første gang, emballagen tages i brug, og hvis emballageafgiften genbruges f.eks. 30 gange, bliver den reelle afgift pr. påfyldning en tredjedel af afgiftssatsen. Derved fik danske produkter en afgiftsfordel i forhold til de udenlandske mærker. Denne konkurrencefordel betød, at de parallelimporterede sodavand ikke kunne konkurrere med de danske. Tillige betød det også, at avancerne på sodavand var væsentligt højere i Danmark i forhold til vores nabolande, fordi forskellen i emballageafgiften uden konkurrencemæssige konsekvenser kunne bruges til at hæve avancen i Danmark. For at forbed-

re konkurrencen blev afgiften på emballager til øl og sodavand reduceret pr. 1. februar 2004. Ud over emballageafgift er parallelimporterede sodavand i engangsflasker pålagt meget høje omkostninger for tilslutning til det danske pant- og retursystem. Gebyrerne til retursystemet vil dog blive justeret i takt med, at der kommer flere engangsemballager i cirkulation, jf. kapitel IV. Dermed vil omkostningerne ved at sælge parallelimporteret sodavand på engangsemballage på sigt blive yderligere reduceret, og engangsemballagens andel af sodavandsmarkedet vil sandsynligvis blive mærkbart forøget med prisfald til følge.

Ved at reducere emballageafgiften var det samtidigt muligt at stoppe den såkaldte "flaskefidus". Fidusen opstår i forbindelse med salg i grænsehandelsbutikkerne, hvor køberne køber f.eks. sodavand på genpåfyldelige emballager, som er omfattet af det danske pant- og retursystem. En vis andel af disse grænsehandlede flasker bliver returneret via danske detailforretninger. Disse flasker genpåfyldes og reeksporteres efterfølgende til de tyske grænsebutikker. Ved reeksport godtgøres emballageafgiften på trods af, at der ikke er betalt afgift af disse. Ved salg i grænsebutikkerne returneres en vis andel igen til danske detailforretninger osv. For sodavand blev det i lovforslag L 86 af 19. november 2003 skønnet, at ca. 50 pct. af grænsehandelen med sodavand på genpåfyldelige flasker blev returneret via danske forretninger. For mere vedr. "flaskefidusen", se kapitel IV.

I lovforslaget blev det skønnet, at prisen på sodavand ville falde med i gennemsnit 1,10 kr. pr. liter. Heraf er 30 øre den direkte effekt af nedsættelsen af afgiften, mens 80 øre er den såkaldte konkurrenceeffekt som følge af, at konkurrencen på det danske marked stiger, bl.a. pga. flere parallelimporterede sodavand.

Det skønnedes, at prisen på sodavand i genpåfyldelig emballage i Tyskland ville stige med ca. 75 øre pr. liter som følge af, at "flaskefidusen" blev reduceret, hvilket ville betyde, at den gennemsnitlige pris på sodavand i Tyskland ville falde med 45 øre. Prisforskellen mellem Danmark og Tyskland ville dermed blive reduceret med ca. 1,50 kr. pr. liter.

I lovforslaget skønnedes ændringen af emballageafgiften at betyde, at grænsehandelen ville falde med 11,6 mio. liter, og at det danske forbrug ville stige med 21,9 mio. liter. I alt skønnedes forslaget at betyde, at det danske salg ville stige med 33,5 mio. liter på helårsbasis. Det skal bemærkes, at skønnene var baseret på en række forudsætninger, bl.a. at det tyske dåsepant håndhævedes, jf. kapitel V, og at dåseandelen ville stige efter nedsættelse af emballageafgiften. Der kan i øvrigt henvises til bemærkningerne til lovforslaget for yderligere information.

Tabel XII.4 viser fordelingen af det afgiftsberigtigede salg fra 2000 til 2004 fordelt på måneder. Afgiftsstigningen i januar 2001 havde en meget kraftig indvirkning på salget af mineralvand, som faldt fra ca. 512 mio. liter til ca. 465 mio. liter – en nedgang på ca. 9 pct.

Omvendt har nedsættelsen af mineralvandsafgiften pr. 1. oktober 2003 tilsyneladende ikke haft den store effekt på sodavandsalget i slutningen af 2003. Faktisk faldt det afgiftsberigtigede salg med ca. 8 pct. fra 4. kvartal 2002 til 4. kvartal 2003, jf. tabel XIII.4. Det indikerer, at det tilsyneladende har stor effekt på salget at forhøje afgiften, hvorimod en nedsættelse kun i mindre grad får den ønskede effekt. Forklaringen skal søges i, at ved forhøjelse af afgifter på grænsehandelsfølsomme varer vil danskere i endnu højere grad grænsehandle den pågældende vare. Nedsættes afgiften på et senere tidspunkt, er der noget, der tyder på, at den skal nedsættes med mere, end den initialt blev sat op, for at få den ønskede effekt. Når først grænsehandelen med en vare er sat i gang, er det meget vanskeligt at vende udviklingen.

Tabel XII.4: Beregnede mængder opgjort på månedsbasis 2000-2004

	2000	2001	2002	2003	2004
	Mio. liter				
Januar	38,3	26,9	31,2	27,3	34,6
Februar	37,5	31,1	31,9	17,7	27,3
Marts	39,4	37,6	38,4	46,9	39,7
<i>1. kvartal</i>	<i>115,2</i>	<i>95,7</i>	<i>101,6</i>	<i>91,9</i>	<i>101,6</i>
April	41,9	38,2	37,8	40,9	37,4
Maj	54,7	48,0	44,4	39,9	35,9
Juni	45,9	40,6	42,2	41,8	41,9
<i>2. kvartal</i>	<i>142,5</i>	<i>126,8</i>	<i>124,4</i>	<i>122,7</i>	<i>115,3</i>
Juli	42,8	47,9	42,2	43,2	
August	46,1	45,7	45,3	44,3	
September	37,7	34,1	35,7	24,5	
<i>3. kvartal</i>	<i>126,7</i>	<i>127,7</i>	<i>123,2</i>	<i>112,0</i>	-
Oktober	38,4	37,2	39,4	36,4	
November	38,1	35,2	31,4	29,1	
December	51,1	42,3	39,4	35,3	
<i>4. kvartal</i>	<i>127,6</i>	<i>114,7</i>	<i>110,1</i>	<i>100,8</i>	-
I alt	512,1	464,9	459,3	427,4	-

Note: Disse mængdetal kan ikke umiddelbart sammenlignes med tallene i tabel XII.2. Årsagen er, at tallene i tabel XII.4 er rensset for godtgørelser, hvilket tallene i tabel XII.2 ikke er – disse tal er beregnet direkte ud fra de samlede indtægstal. Mængdetallene i tabel XII.4 er således de mest korrekte.

Kilde: Statsregnskabs indtægstal.

Det faldende salg i slutningen af 2003 opvejes til dels af et stigende salg i 1. kvartal 2004. Stigningen i det afgiftsberigtigede salg var således på ca. 11 pct.

fra 1. kvartal 2003 til 1. kvartal 2004. Det skal dog bemærkes, at salget i 1. kvartal 2003 var meget lavt sammenlignet med tilsvarende kvartal i de øvrige år. Sammenlignes 2. kvartal 2004 med 2. kvartal 2003 fremgår det, at det afgiftsberigtigede salg er faldet med ca. 6 pct. Imod forventningen er det afgiftspligtige salg af sodavand fra 1. oktober 2003 til 30. juni 2004 faldet med ca. 7 mio. liter i forhold til samme periode årene før. I gennemsnit er der dog tale om en beskedent stigning i salget på 1 pct., og dette på trods af at afgifts-sænkningen har betydet, at priserne ifølge Danmarks Statistiks prisindeks er faldet meget markant, jf. tabel XII.5.

Tabel XII.5: Udviklingen i realpris og -afgift 2000-2004 (2000=100)

	Realprisindeks, sodavand og lign.	Realprisindeks, ikke-alkoholiske drikkevarer	Realafgift
2000	100	100	100
2001	110	105	161
2002	112	104	157
2003	108	100	142
2004 ¹⁾	101	95	106

1) Gennemsnit af de første 8 måneder

Note: Realprisindekset for sodavand indeholder også juice.

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.

Prisen på sodavand mv. faldt med ca. 4 pct. i 2003 sammenlignet med 2002, og prisfaldet er fortsat i 2004, jf. prisen faldt med 6 pct. fra 2003 til 2004. Af tabellen herunder fremgår, at prisen på sodavand allerede før afgiftssænkningen havde en nedadgående tendens. Fra januar til september 2003, det vil sige før afgiftsnedsættelsen, faldt prisen med ca. 3,6 pct. Efter nedsættelsen er prisen yderligere faldet med 6,5 pct. fra september 2003 til juli 2004. Indekset for august er dog steget en smule i forhold til indekstallet for juli, hvilket kan tyde på, at prisfaldet er bremsset.

Tabel XII.6: Udviklingen i realprisindekset for sodavand fordelt på månedsbasis januar 2003-august 2004

	Realprisindeks (2000=100)
Januar 2003	111
Februar 2003	110
Marts 2003	107
April 2003	109
Maj 2003	109
Juni 2003	109
Juli 2003	110
August 2003	110
September 2003	107
Oktober 2003	105
November 2003	103
December 2003	103
Januar 2004	103
Februar 2004	102
Marts 2004	101
April 2004	100
Maj 2004	100
Juni 2004	100
Juli 2004	100
August 2004	101

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.

De faldende priser i 4. kvartal 2003 burde have betydet, at det afgiftspligtige salg steg. Som det fremgår af tabel XII.4, er dette dog ikke tilfældet. Det kan der være flere forklaringer på. Øget grænsehandel som følge af prisfald på sodavand i Tyskland kan således forklare, hvorfor der ikke skete en stigning i salget i Danmark. En anden forklaring er, at på trods af prissænkningen er ulovligt indførte sodavand, hvor der ikke betales moms og afgifter, fortsat billigere. Dette marked skønnes af Bryggerforeningen ikke at være blevet mindre i 1. halvår af 2004, selvom der er indført hårdere bødestrafte, og prisen på sodavand er faldet.

Endvidere kan en del af forklaringen være en forsinkelse i forbrugernes opfattelse af prisen på sodavand. Der har ikke været reklameret så kraftigt for afgiftssænkningen på sodavand som sænkningen af spiritusafgiften, der kom samtidigt. Det kan forklare, at det afgiftspligtige salg af sodavand rent faktisk steg i 1. halvår 2004.

Endelig skal det bemærkes, at Danmarks Statistiks prisindeks er baseret på faste vægte, således at der f.eks. undersøges en pris på 1½ liter Coca-Cola

men f.eks. ikke en 1½ liter Big Cola, ligesom visse tilbud måske heller ikke indgår, f.eks. at 10 stk. 1½ liter Coca-Cola indgår, men ikke tilbud på 3 stk. 1½ liter Coca-Cola. Det betyder, at prisindekset er behæftet med en del usikkerhed.

Udover Danmarks Statistiks prisindeks er der andre kilder til belysning af prisudviklingen i Danmark.

I *Rapport om grænsehandel 2001* blev prisen på 1½ liter Coca-Cola i returflaske fra diverse forretninger sammenlignet med forskellige prisundersøgelser, heriblandt Skatteministeriets *Rapport om grænsehandel 2000* og Konkurrencestyrelsens *Priser og avancer i grænsehandelen med øl og sodavand* fra foråret 2001. Sammenligningen er i dette tilfælde foretaget på normalpriser.

Af tabellen herunder fremgår, at normalprisen på 1½ liter Coca-Cola i returflaske er faldet i forhold til 2001. Faldet er ud fra denne undersøgelse på ca. 60 øre pr. 1½ liter – fra ca. 15,54 kr. pr. stk. til 14,92 kr. pr. stk. – eller alternativt kun 6 øre i forhold til Konkurrencestyrelsens rapport. Det skal bemærkes, at dette er et meget spinkelt grundlag, hvorfor konklusionerne ikke bør stå alene. Desuden kan det ikke afvises, at konklusionerne ville se anderledes ud, hvis undersøgelsen i stedet havde omhandlet Pepsi Cola. Dette resultat bekræftes dog af udviklingen i Danmarks Statistiks prisindeks.

Tabel XII.7: Normalprissammenligning for 1½ liter Coca-Cola i returflaske

	Grænsehandels-rapport 2000	Konkurrencestyrelsen 2001	Grænsehandels-rapport 2001	Grænsehandels-rapport 2004
	kr. pr. 1½ liter			
Bilka	14,50	14,50	14,50	14,95
Irma	15,95			16,75
ISO	15,95		15,95	13,95
OBS	14,95		14,95	
Superbest	15,95			
Superbrugsen	15,95	15,95	15,95	15,95
Fakta		14,50		
Favør			15,95	
Føtex			15,95	13,95
Kvickly				13,95
<i>Uvejet gennemsnit</i>	<i>15,54</i>	<i>14,98</i>	<i>15,54</i>	<i>14,92</i>

Kilde: *Rapport om grænsehandel 2001*, Konkurrencestyrelsens *Priser og avancer i grænsehandelen med øl og sodavand* fra februar/marts 2001 samt nye prisoplysninger fra diverse københavnske dagligvareforretninger.

Det er dog ikke kun normalpriserne på mærkevarer sodavand, som tilsyneladende er faldet. Tilbuddene på mærkevarer sodavand i Skatteministeriets undersøgelse er billigere end i 2001, jf. tabel XII.8, hvor det fremgår, at Bilka havde tilbud på 10 stk. 1½ liter Coca-Cola til 84,95 kr. mod en tilbudspris på 97,95 kr. i 2001.

Tabel XII.8: Tilbudspriser på 1½ liter Coca-Cola efterår 2001 og forår/sommer 2004

	2 stk.	3 stk.	4 stk.	5 stk.	6 stk.	8 stk.	10 stk.
Bilka				(64,95)	(58,95)		84,95 (97,95)
Netto	(20,00)						
ISO							
Irma			50,00				
OBS				(67,95)			(97,95)
Kvickly		(39,95)		50,00			
Superbrugsen		(39,95)					(99,95)
Fakta	(25,00)						
Favør			(39,95)				
Føtex			40,00			88,00	(99,95)
<i>Uvejet gennemsnit</i>	<i>(11,25)</i>	<i>(13,32)</i>	<i>10,00</i> <i>(9,99)</i>	<i>10,00</i> <i>(13,29)</i>	<i>(9,98)</i>	<i>11,00</i>	<i>8,50</i> <i>(9,90)</i>

Note: Tallene i parentes er fra 2001.

Kilde: Rapport om grænsehandel 2001 samt nye prisoplysninger.

Tilbuddene på Coca-Cola i 1½ liter returflaske har været væsentligt færre end i 2001, derfor er grundlaget noget mere spinkelt i 2004. Oplysningerne for 2001 giver et uvejet gennemsnit på 11,29 kr. pr. 1½ liter Coca-Cola på tilbud. For 2004 er gennemsnittet 9,88 kr. pr. 1½ liter Coca-Cola svarende til ca. 6,60 kr. pr. liter. Tilbudspriserne er dermed i lighed med normalpriserne faldet. For priser på andre mærkevarer henvises til bilagstabel XII.1 sidst i kapitlet.

I modsætning til undersøgelsen i 2001 har Skatteministeriet observeret et enkelt tilbud på tysk Coca-Cola i en 2 liters engangsflaske i Netto. Prisen var 14,95 kr., hvilket svarer til en literpris på ca. 7,50 kr. Til sammenligning er normalprisen på 1½ liter Coca-Cola i Bilka 14,95 pr. stk. Tilsyneladende er de parallelimporterede sodavand ved at vinde indpas på det danske sodavandsmarked, hvilket må forventes at få de danske sodavandspriser til at falde yderligere.

Discountsodavand har indtaget en større del af markedet for sodavand. Markedet er meget broget, da der findes mange forskellige mærker og størrelser. Dansk Supermarked benytter sig typisk af Harboe til levering af discountso-davand, mens Coop Danmark A/S fører mærket Big, som produceres af Sالتun & Neptun Bryggerierne. Dertil kommer, at enkelte andre supermarkeder

har andre leverandører. Der kan spares ca. 30 pct. ved køb af discountsodavand sammenlignet på mærkevarerodavand på tilbud, mens besparelsen er ca. 90 pct. ved sammenligning af normalpriserne på mærkevarerodavand. For nogle vil det sandsynligvis være underordnet hvilken type sodavand, der drikkes – blot det er sodavand. For andre er det af afgørende betydning, at det er mærkevarerodavand. Det er primært unge, der har en klar præference for mærkevarerodavand pga. mode og image, hvorimod den ældre del af befolkning sjældent har den præference og derfor køber det billigste.

Normalprisen på 1½ liter discountsodavand svinger mellem 6,95 kr. til 7,95 kr. pr. stk. (4,63 kr. til 5,30 kr. pr. liter), jf. tabel XII.8. Normalprisen på en 50 cl discountsodavand svinger mellem 3,25 og 3,75 kr. pr. stk. (6,50-7,50 kr. pr. liter). Literprisen på de små flasker er således noget højere end på de store.

Tabel XII.9: Prissammenligning af 1½ liter discountsodavand i returflasker – normalpris

	Pris	Pris
	kr. pr. stk.	kr. pr. liter
Bilka	6,95	4,63
Netto	7,95	5,30
ISO	7,95	5,30
Føtex	7,95	5,30
Superbrugsen	7,95	5,30
<i>Uvejede gennemsnit</i>	<i>7,75</i>	<i>5,17</i>

Kilde: Diverse priser i københavnske supermarkeder forår/sommer 2004

I undersøgelsen fra 2001 fremgik, at normalprisen på 1½ liter Harboe sodavand i Netto kostede 7,95 kr. pr. stk., hvilket er det samme som i denne undersøgelse – det skal dog bemærkes, at Netto har haft et tilbud på 24 stk. 50 cl Harboe sodavand til 55 kr., hvor tilbudsprisen i 2001 var på 70 kr. I ISO kostede 1½ liter Harboe sodavand 8,95 kr. i 2001, hvilket er 1 kr. mere end i undersøgelsen fra i år. ISO har haft et tilbud på 2 stk. 1½ liter Harboe sodavand til 10 kr. Indregnes ISO's tilbud i det uvejede gennemsnit i tabellen herover, fås en gennemsnitpris på 7,29 kr. pr. stk. I 2001 var det uvejede gennemsnit 7,42 kr. pr. stk. Det skal bemærkes, at der i 2001 var flere tilbud på 1½ liter discountsodavand end i 2004. Det er vanskeligt ud fra disse sporadiske prisoplysninger at komme med robuste konklusioner. Under betydelig usikkerhed skønnes det, at priserne på discountsodavand har udvist en svagt faldende tendens i forhold til undersøgelsen fra 2001.

Discountsodavand dækker ca. en tredjedel af markedet for sodavand, mens resten er mærkevarerodavand. Prisen på mærkevarerodavand i 1½ liter flasker kan ud fra prisundersøgelsen opgøres til ca. 8,58 kr. pr. liter, hvorimod prisen

på discountsodavand i gennemsnit er 4,86 kr. pr. liter. Det giver en gennemsnitspris på ca. 7,34 kr. pr. liter sodavand.

Generelt skal tallene behandles varsomt, da der er tale om en relativt lille stikprøve, hvor prisundersøgelsen er foretaget i butikker i København, samt via tilbudsaviser, hvorved tilbudspriserne får en dominerende rolle. Det kan ikke afvises, at prisudviklingen havde set anderledes ud i f.eks. Sønderjylland. Tallene kan dog sammen med andre kilder give en indikation af prisudviklingen, således at det med en vis usikkerhed kan konkluderes, at prisen på mærkevarer sodavand er faldet markant, mens priserne på discountsodavand kun i mindre grad er faldet. Det kan dog ikke afvises, at priserne både kan være steget eller faldet på både discount- og mærkevarer sodavand.

En anden kilde til belysning af prisudviklingen på sodavand er GfK's Consumer Scan-tal. Prisen pr. liter er beregnet ud fra det faktiske indkøbsbeløb af sodavand divideret med den indkøbte mængde. Derved er gennemsnitpriserne i Consumer Scan meget tæt på de faktiske priser i de danske butikker.

Tablet XII.10: Priser på sodavand i Danmark udfra Consumer Scan

	1. halvår 2002	2. halvår 2002	1. halvår 2003	2. halvår 2003	1. halvår 2004
	kr. pr. liter				
Sodavand	7,05	6,88	7,19	6,90	6,53
Sodavand m. smag	7,40	7,31	7,63	7,31	6,89
Dansk-/mineralvand ¹⁾	4,93	4,64	4,78	4,78	4,39
Små sodavand < 99 cl	7,71	7,68	8,08	7,66	7,33
St. sodavand > 100 cl	6,78	6,56	6,85	6,58	6,24
Sodavand glas	6,18	5,98	6,58	6,19	5,92
Sodavand plast	7,21	7,00	7,26	7,01	6,59
Sodavand dåse	17,61	17,54	15,00	10,07	10,55

Note: Prisen er beregnet ud fra indkøbte mængder og værdien af indkøb renset for grænsehandel.

1) Tal for dansk vand/mineralvand indeholder også dansk vand med citrus.

Kilde: GfK Consumer Scan.

Af tabellen fremgår, at prisen på sodavand i Danmark er steget fra 1. halvår 2002 til 1. halvår 2003 med 14 øre pr. liter. Efter afgiftsnedsettelsen i efteråret 2003 faldt prisen fra 7,19 kr. pr. liter til 6,90 kr. pr. liter. I 1. halvår 2004 faldt prisen yderligere til 6,53 kr. pr. liter. Svarende til, at prisen faldt med 9 pct. fra 1. halvår 2003 til 1. halvår 2004.

Prisfaldet er primært koncentreret om sodavand med smag. Forklaringen er, at den danske mineralvandsafgift ikke omfatter sodavand uden smag. I Consumer Scan for dansk vand indgår dog dansk vand med citrus, som er afgiftsbelagt, og derfor ses det også, at prisen på dansk vand er faldet fra 1. halvår 2003 til 1. halvår 2004. Prisen på sodavand med smag er faldet fra 7,63 kr. i 2. halvår til 6,89 kr. i 1. halvår 2004 svarende til et prisfald på 10 pct.

Af tabellen fremgår ligeledes, at prisen på både små og store sodavand er faldet med ca. 9 pct. fra 1. halvår 2003 til 1. halvår 2004. Forklaringerne på faldet er dog lidt forskellige. Hvor prisfaldet på de store flasker primært kan forklares med afgiftssænkningen af mineralvandsafgiften, kan prisfaldet på de små sodavand også forklares med, at emballageafgiften på engangsemballage, og dermed dåser, blev nedsat fra 50 øre pr. 33 cl dåse til 10 øre pr. 33 cl dåser pr. 1. februar 2004. Pr. liter bliver dette en afgiftslettelse på 1,50 kr. pr. liter inklusive moms – alene fra emballageafgiften. Dertil kommer 62,5 øre pr. liter som følge af nedsættelsen af mineralvandsafgiften (50 øre eksklusive moms).

Det skal bemærkes, at før afgiftsændringen blev der ikke solgt sodavand i dåse og anden engangsemballage i større udstrækning pga. afgiftsforskellen mellem engangs- og genbrugsflasker. Prisforskellen var således 48 øre pr. 33 cl sodavand eksklusive moms. Før omlægningen af emballageafgiften blev der kun markedsført ganske få mærker, hvorimod sortimentet nu er udvidet. Det kan være en del af forklaringen på det store prisfald.

Ud fra de forskellige kilder kan det konstateres, at priserne på mineralvand er faldet efter, at afgiften blev nedsat. Især priserne på mærkevarer sodavand er faldet, mens priserne på discountsodavand kun i mindre grad har udvist en faldende tendens. Afgiftsnedsættelsen har betydet, at prisen er reduceret fra ca. 7,20 kr. pr. liter til ca. 6,55 kr. pr. liter svarende til, at literprisen er faldet med 65 øre pr. liter. Det svarer til afgiftsnedsættelsen på 62,50 øre pr. liter inklusive moms. Pristilpasningen som følge af ændringen af emballageafgiften vil betyde, at priserne sandsynligvis falder med yderligere 30 øre pr. liter, men denne tilpasning af priserne er der pt. kun enkelte indikationer af.

Samlet set har nedsættelsen af afgiften på mineralvand betydet, at priserne er faldet tilsvarende. Nedsættelse af emballageafgiften har haft betydning for prisen på dåsesodavand, som er faldet kraftigt.

Prisfaldet på sodavand har dog ikke betydet, at det afgiftsberigtigede salg er steget – tværtimod er der i de første tre kvartaler efter afgiftsnedsættelsen tale om et fald på ca. 2 pct. Der kan være flere forklaringer på dette. En mulig forklaring kan således være, at grænsehandelen med sodavand er steget, og en anden forklaring kan være, at det ulovlige salg er steget. Tilsyneladende er der både tale om, at grænsehandelen med sodavand er steget – endog meget kraftigt, mens den ulovlige indførsel kun i mindre grad har udvist en stigende tendens.

4. Incitamentter til grænsehandel med mineralvand

Inden for EU-15 har Belgien, Finland, Frankrig, Holland og Danmark afgift på mineralvand. Dertil kommer, at Norge også har afgift på mineralvand. Den danske afgift er den højeste inden for EU-15, men lavere end den norske sats. I Norge er der dog en lavere moms på fødevarer, herunder mineralvand.

Tabel XII.11: Afgifts- og momssatser i EU-15 og Norge pr. juni 2004

Land	Afgift pr. liter i DKK ¹⁾	Moms i pct.
Østrig	0	20
Belgien	0,52	6
Tyskland	0	16
Danmark	1,15	25
Finland	0,33	17
Frankrig	0,37	5,5
Grækenland	0	8
Italien	0	20
Irland	0	21
Luxembourg	0	3
Holland	0,41	6
Portugal	0	5
Spanien	0	7
Storbritannien	0	17,5
Sverige	0	12
Norge	1,58	12

1) Omregnet med udgangspunkt i eurokursen 7,44.

Kilde: Bryggeriforeningen og det norske finansdepartement.

Sammenlignes med *Rapport om grænsehandel 2001* er der sket visse ændringer. I Belgien er der en lavere moms på sodavand på 6 pct., hvilket er et kraftigt fald fra 21 pct. Afgiften i Finland er steget fra 0,287 kr. pr. liter til 0,33 kr. pr. liter. Afgiften i Frankrig er steget fra 0,04 til 0,37 kr. pr. liter, men momsen på sodavand er i Frankrig meget lav (5,5 pct.). I Irland er moms steget et procentpoint, og Portugal har sænket momsen med 7 procentpoint til 5 pct. Norge har pr. 1. juli 2001 indført differentieret moms på fødevarer, herunder sodavand, på 12 pct. mod tidligere 24 pct. Holland har ligesom Danmark nedsat afgiften på sodavand fra 0,674 kr. pr. liter i 2001 til 0,41 kr. pr. liter i 2004.

Ud fra oplysningerne i tabel XII.11 kan det beregnes, hvorledes priserne i de respektive EU-15-lande ville være, hvis der var den samme avance og de samme produktionsomkostninger som i Danmark, jf. tabellen herunder.

Hvis prisen på en mærkeveragesodavand er 12,50 kr. pr. 1½ liter i Danmark, vil prisen i samtlige EU-15-lande samt Norge være lavere pga. højere moms og afgift i Danmark. Den største afgiftsbesparelse er i Luxembourg og den mindste besparelse forefindes i Norge med ca. 58 øre pr. stk. I forhold til Sverige og Tyskland spares hhv. 3,23 kr. og 2,90 kr. pr. stk.

Tabel XII.12: Eksempel på priselementer for 1½ liter mærkeveragesodavand i EU-15

Land	Detailpris inkl. moms og afgift	- heraf moms og afgift	- heraf pris uden moms og afgifter ved dansk avance
	kr. pr. 1½ liter		
Østrig	9,93	1,66	8,28
Belgien	9,60	1,32	8,28
Tyskland	9,60	1,32	8,28
Danmark	12,50	4,23	8,28
Finland	10,26	1,99	8,28
Frankrig	9,32	1,04	8,28
Grækenland	8,94	0,66	8,28
Italien	9,93	1,66	8,28
Irland	10,01	1,74	8,28
Luxembourg	8,52	0,25	8,28
Holland	9,42	1,15	8,28
Portugal	8,69	0,41	8,28
Spanien	8,85	0,58	8,28
Storbritannien	9,72	1,45	8,28
Sverige	9,27	0,99	8,28
Norge	11,92	3,65	8,28

Kilde: Skatteministeriets egne beregninger

Afgift og moms udgør 4,23 kr. af den samlede pris på 1½ liter mærkeveragesodavand i Danmark. I Norge er afgift og moms 3,65 kr. pr. 1½ liter, mens afgift og moms kun udgør 1,32 kr. og 0,99 kr. i hhv. Tyskland og Sverige forudsat, at pris uden afgift og moms er den samme som i Danmark.

Sammenlignes i stedet en discountsodavand til 7 kr. pr. 1½ liter fremgår det, at besparelsen i forhold til Norge praktisk talt er lig nul, mens afgiftsbesparselsen i forhold til Sverige og Tyskland er hhv. 2,66 kr. pr. stk. og 2,50 kr. pr. stk., jf. tabel XII.13.

Tabel XII.13: Eksempel på priselementer for 1½ liter discountsodavand i EU-15

Land	Detailpris inkl. moms og afgift	- heraf moms og afgift	- heraf pris uden moms og afgifter ved dansk avance
	kr. pr. 1½ liter		
Østrig	4,65	0,78	3,88
Belgien	4,93	1,06	3,88
Tyskland	4,50	0,62	3,88
Danmark	7,00	3,13	3,88
Finland	5,11	1,24	3,88
Frankrig	4,67	0,80	3,88
Grækenland	4,19	0,31	3,88
Italien	4,65	0,78	3,88
Irland	4,69	0,81	3,88
Luxembourg	3,99	0,12	3,88
Holland	4,76	0,88	3,88
Portugal	4,07	0,19	3,88
Spanien	4,15	0,27	3,88
Storbritannien	4,55	0,68	3,88
Sverige	4,34	0,47	3,88
Norge	6,99	3,12	3,88

Kilde: Skatteministeriets egne beregninger

Af en pris på 7 kr. er 3,13 moms og afgifter i Danmark. I Tyskland udgør afgift og moms blot 62 øre pr. 1½ liter discountsodavand, mens afgift og moms udgør 47 øre i Sverige. I forhold til Norge – igen under forudsætning af pris eksklusive moms og afgift er den samme – udgør afgift og moms næsten det samme som i Danmark, det vil sige 3,12 kr. pr. 1½ liter. Årsagen er, at afgiften på mineralvand er højere i Norge end i Danmark, men momssatsen er derimod lavere. Ved en lavere pris vil momsfordelen have mindre betydning i forhold til, at den norske afgift er højere end den danske. Derfor er der en større besparelse ved at købe norsk mærkevarer sodavand end ved at købe norsk discountsodavand i forhold til Danmark.

Tabel XII.14: Priseksempler på Coca-Cola

Indkøbssted	Periode	Mængde	Pris	Pris
Danmark:				
Bilka	Normalpris pr. uge 34	1½ liter pantflaske	DKK 14,95	DKK pr. liter 9,97
	uge 34	10*1½ liter pantflaske	84,95	5,66
	uge 15	30*0,25 liter pantflaske	57,95	7,73
	uge 15	0,25 liter pantflaske	4,75	19,00
Føtex	Normalpris pr. 13.07.04	1½ liter pantflaske	13,95	9,30
	07.06.04-12.06.04	4*1½ liter pantflaske	40	6,67
	19.04.04-24.04.04	8* 1½ liter pantflaske	88	7,33
Netto	Normalpris pr. 13.07.04	1½ liter pantflaske	12,95	8,63
	Normalpris pr. 13.07.04	6*0,33 liter dåse	34,5	17,42
	uge 39	2 liter pantflaske	14,95	7,48
Superbrugsen	Normalpris pr. 13.07.04	1½ liter pantflaske	15,95	10,63
Irma	Normalpris pr. 13.07.04	1½ liter pantflaske	16,75	11,17
	07.06.04-12.06.04	4*1½ liter pantflaske	50	8,33
Kvickly	Normalpris pr. 13.07.04	1½ liter pantflaske	13,95	9,30
	07.06.04-12.06.04	5*1½ liter pantflaske	50	6,67
ISO	Normalpris pr. 13.07.04	0,33 liter dåse	6	18,18
	Normalpris pr. 13.07.04	6*0,33 liter dåse	45	22,73
	Normalpris pr. 13.07.04	0,25 liter pantflaske	6	24,00
	Normalpris pr. 13.07.04	1½ liter pantflaske	13,95	9,30
<i>Uvejet gennemsnit</i>				<i>11,55</i>
Tyskland:				
Scandlines Boardershop	17.03.04	1½ liter pantflaske	DKK 8,95	DKK pr. liter 5,97
	17.03.04	24*0,33 liter dåse	69,95	8,83
SK discount	29.03.04-02.05.04	24*0,33 liter dåse	49,98	6,31
	03.05.04-20.06.04	10*1½ liter pantflaske	74,95	5,00
Calle grenz-shop	17.03.04	10*1½ liter pantflaske	69,95	4,66
	maj-04	10*1½ liter pantflaske	69,95	4,66
Dan discount	14.03.04-30.03.04	48*0,33 liter dåse	89,95	5,68
	28.04.04-11.05.04	10*1½ liter pantflaske	69,95	4,66
<i>Uvejet gennemsnit</i>				<i>5,72</i>
Sverige:				
ICA handla enkelt	pr. 20.07.04	0,33 liter dåse	DKK 5,22	DKK pr. liter 15,82
	pr. 20.07.04	24*0,33 liter dåse	66,76	8,43
	pr. 20.07.04	6*0,33 liter dåse	30,08	15,19
ICA Malmborgs Storcash	pr. 20.07.04	1½ liter pantflaske	14,59	9,73
	pr. 20.07.04	2 liter pantflaske	15,41	7,71
	pr. 31.08.04	12*0,33 liter dåse	45,56	11,51
	pr. 31.08.04	24*0,33 liter glasflaske	126,99	16,03
	pr. 31.08.04	2 liter pantflaske	14,59	7,30
<i>Uvejet gennemsnit</i>				<i>11,46</i>

Kilde: Diverse tilbudsaviser forår/sommer 2004.

Prisbilledet af sodavand er meget broget. Som eksempel er vist prisen på Coca-Cola i danske, tyske og svenske butikker. I Danmark svinger literprisen på 1½ liter Coca-Cola fra 5,66 kr. pr. liter på tilbud i Bilka til 11,17 kr. i normalpris i Irma. For 0,25 liter Coca-Cola svinger literprisen fra 7,73 kr. pr. liter i

Bilka på tilbud til 24 kr. pr. liter i ISO. For dåserne er prisforskellene dog mindre, men der er også færre observationer. Priserne svinger fra 17,42 kr. pr. liter i Netto til 22,73 kr. pr. liter i ISO. Literprisen i Danmark varierer fra 5,66 kr. til 24,00 kr. pr. liter.

Spredningen i priserne på Coca-Cola i de tyske grænseforretninger er noget mindre end i Danmark. Årsagen skal sandsynligvis søges i, at danskere udelukkende handler i disse forretninger, fordi de forventer en kraftig besparelse på deres indkøb i forhold til tilsvarende køb i Danmark. Hvis der ikke er nogen besparelse, er der ingen grund til at have besværet med at slæbe varerne med hjem, for så kan de lige så godt købe deres varer i det lokale supermarked. Prisen på 1½ liter Coca-Cola i grænsehandelen svinger fra 4,66 kr. pr. liter til 5,97 kr. pr. liter. Prisen på Coca-Cola i dåse svinger fra 5,68 kr. pr. liter til 8,83 kr. pr. liter.

I Sverige er prisbilledet som i Danmark meget broget. I samme butik er prisen pr. liter i dåse svingende fra 8,43 kr. pr. liter til 15,82 kr. pr. liter. I modsætning til i Danmark sælges der i Sverige i stor udstrækning sodavand i 2 liters flasker. I de undersøgte butikker er priserne mellem 7,30 og 7,71 kr. pr. liter. De billigste svenske tilbud er som regel i 2 liters flasker. Det fremgår i lighed med de øvrige tabeller, at svenskere ikke har noget incitament til at grænsehandle sodavand i Danmark. I bilagstabel XII.1-3 fremgår flere priser på mineralvand – her er også priser på andre mærker end Coca-Cola.

Table XII.15: Prissammenligning på Coca-Cola i Danmark, Tyskland og Sverige

	Danmark	Tyskland	Sverige
	kr. pr. liter		
Pris inkl. moms og afgift	8,42	5,32	5,68
Moms	1,68	0,73	0,61
Afgift	1,15		
Pris ekskl. moms og afgift	5,58	4,58	5,07

Note: Pris inkl. moms og afgift er fremkommet som et gennemsnit mellem den højeste og den laveste pris på 1½ liter Coca-Cola i Danmark og Tyskland, jf. tabel XII.14. For Sverige er benyttet samme fremgangsmåde blot på 2 liter.

I Danmark koster en liter Coca-Cola 8,42 kr. i gennemsnit. I de tyske grænsebutikker koster en liter 5,32 kr., mens prisen i Sverige beregnet ud fra 2 liter er 5,10 kr. pr. liter Coca-Cola. Moms og afgifter udgør 73 øre i Tyskland, 61 øre i Sverige og 2,83 kr. i Danmark. I Danmark udgør avance og produktionsomkostninger 5,58 kr. pr. liter Coca-Cola. Derimod er avance og produktionsomkostninger noget lavere i både Tyskland og Sverige. I Tyskland udgør pris eksklusiv moms og afgift 4,58 kr. pr. liter. Det er 1 kr. mindre pr. liter end i Danmark. I Sverige er summen af avance og produktionsomkostninger 51 øre lavere pr. liter end i Danmark.

Umiddelbart burde det ikke være dyrere at producere en liter Coca-Cola i Danmark i forhold til vores to nabolande, hvorfor det sandsynligvis er avancen, der er højere i Danmark end i de tyske grænsebutikker og svenske dagligvareforretninger.

Det skal bemærkes, at det umiddelbart fremgår, at danskere burde have et næsten lige så kraftigt incitament til at grænsehandle sodavand i Sverige, som i Tyskland. Grænsehandelen i forhold til Sverige er dog meget begrænset, bl.a. fordi besværet og omkostningerne ved at skulle over Øresundsbron eller med færgen er for store i forhold til besparelsen. Dertil kommer, at Sverige ligesom Danmark har pant på emballager til sodavand²⁰, hvorved prisfordelen ved at handle i Sverige er mindre end skitseret herover.

Det skal bemærkes, at prissammenligningen er lavet vedrørende Coca-Cola. Havde prissammenligningen i stedet været på Pepsi, ville besparelsen i forhold til Tyskland have været endnu større. I grænsebutikkerne er der således tilbud på Pepsi helt ned til 89,95 kr. for 72 stk. 33 cl dåser svarende til en literpris på 3,75 kr. Ifølge grænsekøbmændene er det også specielt Pepsi-cola i dåse, som der sælges meget af.

5. Markedet for mineralvand i Danmark

Markedet for mineralvand er domineret af colaprodukter. Cola udgør således over 60 pct. af markedet for sodavand, jf. tabel XII.16. Andelen af colaprodukter er endda stigende, således at andelen i 2003 var ca. 64 pct. Lemon/limeprodukter udgør ca. 13 pct., mens appelsinvand udgør 8 pct. af markedet. Hvid vand med og uden smag udgør tilsammen ca. 6 pct., mens diverse vand med smag udgør ca. 9 pct.

---

²⁰ I Sverige er pantet på 1½ liter sodavand 4 SEK pr. stk., forudsat at produktet er tilmeldt det svenske retursystem. Til sammenligning er det danske pant 3 kr.

Tabel XII.16: Markedet for sodavand

	2001	2002	2003
		Pct.	
Cola	60,8	61,2	63,8
Lemon/lime	14,2	14,1	13,4
Appelsin	8,9	8,9	8,1
Diverse	8,5	8,8	8,8
Hvid vand m. aroma	4,1	3,5	2,9
Hvid vand	3,5	3,5	3,0
<i>Total</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>

Kilde: Bryggeriforeningen

Sodavandsmarkedet er fordelt med ca. 35 pct. discountvand og ca. 65 pct. mærkevarevand, herunder også post-mix produkter, som blandes med vand på udskænkingsstedet. Af det samlede sodavandssalg udgør ca. 15 pct. sodavand, som udskænkes i horeca-sektoren, det vil sige hoteller, restauranter, caféer mv.

Markedet for sodavand er præget af ganske få udbydere – primært Carlsberg, Harboe og Bryggerigruppen. Af tabellen herunder fremgår en skønsmæssig opdeling af sodavandsmarkedet fordelt på bryggerier.

Tabel XII.17: Skøn over markedet for sodavand fordelt på bryggerier

Bryggeri	Skønnet andel af sodavandsmarkedet
	Mio. liter
Carlsberg Danmark A/S	150-200
Bryggerigruppen A/S	75-100
Harboes Bryggeri A/S	75-100
Saltum & Neptun Bryggerierne	50-75
Andre	25-50

Kilde: Egne skøn.

Konkurrencen på sodavand er begrænset, bl.a. fordi Carlsberg og Bryggerigruppen har hver sit internationale colamærke. Carlsberg har Coca-Cola, og Bryggerigruppen har Pepsi.

Harboes markedsandel er nogenlunde lige så stor som Bryggerigruppens. Harboes produkter er en mellemting mellem discountsodavand og mærkevaresodavand – i hvert fald hvad angår deres colaprodukt. Harboe er leverandør af discountsodavand til Dansk Supermarked. Saltum & Neptun Bryggerierne producerer discountsodavand, bl.a. mærket Big, som sælges i Coop-butikkerne.

På det danske marked er der kun i meget begrænset omfang parallelimport af f.eks. Coca-Cola fra andre lande, bl.a. pga. de meget høje gebyrer for tilslutning til Dansk Retursystem. Det forventes dog, at markedsandelen for sodavand i engangsemballage vil stige i efteråret 2004. Det vil få gebyrerne til Dansk Retursystem til at falde, og dermed vil parallelimport af mærkevarer sodavand kunne gøres billigere.

Ud over den lovlige del af sodavandsmarkedet er der også en større ulovlig handel med sodavand. Det skønnes, at den ulovlige indførsel pt. udgør ca. 25 mio. liter om året.

6. Omfanget af danskeres grænsehandel i udlandet

Mineralvand grænsehandles hovedsageligt i Tyskland – primært i specielle grænsebutikker, som sælger varer, som i Danmark er punktafgiftsbelagt, men som ikke eller kun i mindre grad er afgiftsbelagt i Tyskland. Sortimentet i grænsebutikkerne er tilpasset danskernes smag, og tilbudsaviser mv. retter sig primært mod danskere.

Grænsehandel kan være vanskelig at opgøre præcist, da handelen i sagens natur ikke direkte registreres. Skatteministeriet har derfor forsøgt at samle oplysninger fra mange forskellige kilder for derved at få et så præcist skøn som muligt.

Analyseinstituttet GfK har for Skatteministeriet foretaget en telefoninterviewundersøgelse. Dertil kommer, at de samtidig har stillet data til rådighed fra deres faste panel af husstande, som scanner deres respektive indkøb ind i en database (de såkaldte Consumer Scan-tal). I lighed med tidligere år har Institut for grænseregionsforskning undersøgt grænsehandelen i 2003 – denne gang ikke for Skatteministeriet, men derimod for en lang række brancheorganisationer, herunder Bryggeriforeningen og Coop Danmark A/S. Fra De Samvirkende Købmænd (DSK) og Coop Danmark A/S har Skatteministeriet fået omsætningsfordelingen for sodavand fordelt på landsdele. Endvidere har Skatteministeriet været i kontakt med diverse grænsebutikker. Endelig har Skatteministeriet forsøgt at belyse udviklingen i grænsehandelen ud fra udenrigshandelsstatistikken.

GfK's interviewundersøgelse af grænsehandelen omfatter bl.a. mineralvand. Af GfK's undersøgelse fremgår, at 35 pct. af de adspurgte havde været ude at rejse, jf. bilag 1 sidst i rapporten. På 80 pct. af rejserne var der købt forskellige varer med hjem. Heraf var der købt sodavand, slik, chokolade, madvarer mv. i 51 pct. af tilfældene. Af disse var der købt sodavand på 53 pct. af rejser-

ne. Det vil sige, at der blev købt sodavand på 27 pct. af det samlede antal rejser, hvor der blev grænsehandlet. Af tabel XII.18 fremgår GfK's resultater.

Tabel XII.18: Grænsehandel med mineralvand ifølge GfK, 1. halvår 2004

Sodavand	Personer fra Grænselandet	Personer fra Øvrige Danmark	Danmark i alt
<i>Mængder:</i>	1.000 liter		1.000 liter
Store, genbrugsflasker, 1 liter og derover	2.498	4.353	6.851
Store, engangsflasker/dåser, 1 liter og derover	287	1.199	1.486
Små, genbrugsflasker, under 1 liter	1.155	10.145	11.300
Små engangsflasker/dåser, under 1 liter	3.737	46.783	50.520
I alt	7.677	62.480	70.157
<i>Beløb:</i>	1.000 kr.		1.000 kr.
Store, genbrugsflasker, 1 liter og derover	8.209	15.654	23.863
Store, engangsflasker/dåser, 1 liter og derover	743	637	1.380
Små, genbrugsflasker, under 1 liter	3.758	23.466	27.224
Små engangsflasker/dåser, under 1 liter	13.449	167.807	181.256
I alt	26.159	207.564	233.723
<i>Literpris:</i>	kr. pr. liter		kr. pr. liter
Store, genbrugsflasker, 1 liter og derover	3,29	3,60	3,48
Store, engangsflasker/dåser, 1 liter og derover	2,59	0,53	0,93
Små, genbrugsflasker, under 1 liter		2,31	2,41
Små engangsflasker/dåser, under 1 liter	3,60	3,59	3,59
I alt	3,41	3,32	3,33

Note: Antallet af indbyggere i grænselandet udgør 2,6 pct. af Danmarks befolkning.
Kilde: GfK

Grænsehandelen med sodavand i 1. halvår 2004 kan ifølge undersøgelsen opgøres til ca. 70 mio. liter. For opregning til helårsbasis divideres med 0,45, da det derved antages, at 45 pct. af rejserne foretages i 1. halvår, og at 55 pct. foretages i 2. halvår. Dette gøres, eftersom hovedparten af sommerferien falder i 2. halvår. Med denne opregningsfaktor kan grænsehandelen ud fra GfK's undersøgelse opgøres til ca. 156 mio. liter på årsbasis. Dette tal er umiddelbart meget højt. Hvis tallet er korrekt, vil det betyde, at hver dansker inklusive spædbørn drikker 113 liter sodavand om året. Det er sandsynligvis i overkant af det faktiske forbrug.

En forklaring på, hvorfor tallet bliver så højt i GfK's undersøgelse kan være, at en stor del af de interviewede muligvis har svaret på vegne af hele husstanden og ikke kun på egne vegne. Dermed kommer svaret til at vægte for højt i

forhold til det faktiske køb pr. person. Dertil kommer, at respondenterne sandsynligvis ikke altid svarer med hensyn til den sidste tur, selv om det er den, der spørges til. Ofte vil respondenterne svare med hensyn til den sidste tur, hvor han/hun købte noget med hjem. Dette vil ligeledes medføre, at tallene fra GfK kan være overvurderet.

Selv om det naturligvis ikke kan afvises, at grænsehandelen med sodavand skulle udgøre over 150 mio. liter om året, er der dog ikke andre kilder, som kan bekræfte, at grænsehandelen er steget så meget. I 2001 blev grænsehandelen med sodavand skønnet til at udgøre ca. 45 mio. liter, og det må anses for at være højst usandsynligt, at grænsehandelen på så få år er steget med over 100 mio. liter.

Selvom GfK's samlede tal virker noget høje, giver de et indtryk af fordelingen af sodavand. Af undersøgelsen fremgår, at ca. 72 pct. af grænsehandelen med sodavand udgøres af små engangsflasker/dåser på under en liter (i praksis er dette dog primært 33 cl dåser). I grænsebutikkerne har der været mange tilbud på dåsesodavand, hvilket sandsynligvis er en del af forklaringen på dåsernes store andel af den samlede grænsehandel med sodavand. Dertil kommer, at det med nedsættelsen af afgiften på emballager til øl og sodavand er blevet en mindre givtig forretning at udnytte den såkaldte "flaskefidus" på genbrugsflaskerne, hvorfor grænsebutikkerne i stedet satser på dåser, der både er lettere at håndtere samt fylder mindre i forretningerne. Dåserne, som emballageform, foretrækkes af både grænsebutikkerne og deres kunder.

Ifølge GfK's undersøgelse er 10 pct. af grænsehandelen med sodavand i de velkendte 1½ liters flasker. 1½ liters genbrugsflasker har tidligere haft en større andel af grænsehandelen med sodavand, men med ændringen af emballageafgiften udgør disse flasker en vigende del af sodavandsgrænsehandelen.

De små genbrugsflasker udgør ifølge tabellen ca. 16 pct. af grænsehandelen. Dette tal virker noget højt og har ikke kunnet bekræftes af andre kilder. Sandsynligvis er hovedparten af den sodavand, der sælges i genbrugsflasker på store flasker og ikke små, og andelen af sodavand på små genbrugsflasker må derfor skønnes at udgøre under 10 pct. af grænsehandelen.

Af tabellen fremgår, at kun 2 pct. af den grænsehandlede mængde sodavand sælges i store engangsflasker. Ifølge grænsehandelsbutikkerne syntes mange kunder, at de store 2 liters Coca-Cola fra Polen smagte underligt. Det er baggrunden for, at butikkerne er gået væk fra at have de store engangsflasker i sortimentet.

Den gennemsnitlige literpris er 3,33 kr. ifølge undersøgelsen. Af tabel XII.18 fremgår det dog, at denne gennemsnitlige literpris dækker over store variatio-

ner. Literprisen for de store genbrugsflasker er dermed 3,48 kr. pr. liter, mens sodavand i store engangsflasker koster 0,93 kr. pr. liter. Literprisen for små genbrugsflasker er 2,41 kr. pr. liter og 3,59 kr. pr. liter, hvis sodavanden er i dåser. Disse priser ligger umiddelbart noget under de tilbud, som der er i grænsebutikkerne. Derudover kan det undre, at indkøbere i grænselandet generelt køber dyrere sodavand end resten af Danmark i gennemsnit, da det burde forventes, at de var mere opmærksomme på de gode tilbud end indkøbere, som kommer langvejs fra.

Skatteministeriet har på den baggrund undersøgt datamaterialet fra GfK. Det viser sig, at nogle respondenter kun har kunnet huske pris og andre kun mængder. Dette giver en vis skævhed i mængder og priser og dermed gennemsnitlig pris, jf. hvis fejlen generelt er, at respondenterne kun kan huske, hvor meget de købte, men ikke hvad det kostede, bliver den samlede mængde korrekt, men den samlede værdi bliver for lav, fordi den kun dækker en del af mængden.

Skatteministeriet har derfor beregnet en gennemsnitspris for de respondenter som har opgivet både mængde og værdi. Denne gennemsnitlige pris er herefter brugt til at udfylde de "tomme felter", hvor respondenterne enten kun har angivet mængde eller pris. Resultaterne fremgår af tabellen herunder. Det ses, at mængdeangivelsen kun har ændret sig meget lidt fra 70,2 mio. liter til 69,4 mio. liter i samlet grænsehandel med sodavand i 1. halvår 2004. Derimod er værdien af grænsehandelen ændret væsentlig fra 233,7 mio. kr. til 305,0 mio. kr. Det har naturligvis også betydet, at den gennemsnitlige pris er steget. Således har indkøberne i gennemsnit givet 4,39 kr. pr. liter for sodavand i store genbrugsflasker (3,33 kr. i oprindelig GfK-undersøgelse), 5,48 kr. pr. liter for sodavand i store engangsflasker (0,93 kr. i oprindelig GfK-undersøgelse), 4,61 kr. pr. liter for sodavand i små genbrugsflasker (2,41 kr. i oprindelig GfK-undersøgelse) og 4,32 kr. pr. liter for sodavand i 33 cl dåser mv. (3,59 kr. i oprindelig GfK-undersøgelse).

XII.19: Grænsehandel med mineralvand ifølge GfK (justeret), 1. halvår 2004

Sodavand	Personer fra Grænselandet	Personer fra Øvrige Danmark	Danmark i alt
<i>Mængder:</i>	1.000 liter		1.000 liter
Store, genbrugsflasker, 1 liter og derover	2.375	3.709	6.084
Store, engangsflasker/dåser, 1 liter og derover	287	1.199	1.486
Små, genbrugsflasker, under 1 liter	1.101	10.194	11.295
Små engangsflasker/dåser, under 1 liter	3.622	46.933	50.555
I alt	7.385	62.035	69.420
<i>Beløb:</i>	1.000 kr.		1.000 kr.
Store, genbrugsflasker, 1 liter og derover	8.552	17.943	26.495
Store, engangsflasker/dåser, 1 liter og derover	1.309	6.833	8.142
Små, genbrugsflasker, under 1 liter	4.718	47.370	52.088
Små engangsflasker/dåser, under 1 liter	15.460	202.819	218.279
I alt	30.039	274.965	305.004
<i>Literpris:</i>	kr. pr. liter		kr. pr. liter
Store, genbrugsflasker, 1 liter og derover	3,60	4,84	4,35
Store, engangsflasker/dåser, 1 liter og derover	4,56	5,70	5,48
Små, genbrugsflasker, under 1 liter	4,29	4,65	4,61
Små engangsflasker/dåser, under 1 liter	4,27	4,32	4,32
I alt	4,07	4,43	4,39

Note: Antallet af indbyggere i grænselandet udgør 2,6 pct. af Danmarks befolkning.
Kilde: GfK-tal justeret, jf. bilag 3 til rapporten.

Ifølge de justerede tal køber indkøberne fra grænselandet generelt billigere sodavand end resten af de danske indkøbere. Årsagen er sandsynligvis, at indkøberne fra grænselandet har et bedre indtryk af, hvilke sodavandstilbud, som er gode, og hvilke som er rigtig gode. Det kan forklares ud fra, at de generelt foretager flere indkøb i grænsehandelsbutikkerne, men også fordi grænsebutikkerne postomdeler deres tilbudskataloger i grænselandet.

Tidligere har dåserne generelt været et dyrere bekendtskab end de øvrige emballagetyper, men af tabellen fremgår, at prisen på sodavand i dåse er lavere end sodavand i små genbrugsflasker. Det skal bemærkes, at når det tyske pant indføres, vil pantet pr. dåse være 1,85 kr. eller 5,55 kr. pr. liter dåsesodavand. Ved håndhævelse af tysk pant må det derfor forventes, at grænsehandelen med sodavand vil blive reduceret.

Indkøbere med bopæl i grænselandet drikker generelt mere sodavand end resten af landet ifølge undersøgelsen fra GfK. På årsbasis indkøbes ca. 16 mio.

liter af indkøbere fra grænselandet. Beboerne i grænselandet udgør ca. 2,6 pct. af den samlede danske befolkning svarende til ca. 140.000 personer. Disse personer køber i gennemsnit 114 liter pr. person (16 mio. liter delt med 140.000 personer) i Tyskland. Dertil kommer, at sønderjyderne ifølge oplysninger fra Coop Danmark A/S og De Samvirkende Købmænd (DSK) også køber sodavand i de danske dagligvareforretningerne. Desuden købes der sodavand på restauranter, caféer mv., svarende til ca. 15 pct. af det samlede indenlandske salg. Hvis det antages, at grænselandets indbyggere ikke drikker mere eller mindre sodavand end den øvrige befolkning, kan det beregnes, at grænselandet drikker ca. 16 mio. liter. Ud fra oplysningerne fra GfK's undersøgelse skulle sønderjyderne dermed lægge samtlige deres sodavandsindkøb i Tyskland. Dette stemmer dog dårligt overens med tallene fra DSK og Coop Danmark A/S, og her er der heller ikke taget højde for det, der drikkes på restauranter mv.

Tabel XII.20: Grænsehandel med sodavand fordelt på bopæl, 1. halvår 2004 ifølge GfK

Sodavand	Hovedstad	Øvrig Øst-danmark	Fyn	Syd-jylland	- heraf grænselandet	Øst-jylland	Vest-jylland	Nord-jylland	I alt
<i>Mængder:</i>	1.000 liter								1.000 liter
Store, genbrug	341	283	208	3.927	2.375	1.083	33	211	6.086
Store, engang	80	87	0	1.220	287	0	62	38	1.487
Små, genbrug	458	918	350	1.661	1.101	5.695	402	1.810	11.294
Små engang	776	2.632	17.746	11.330	3.622	10.090	4.232	3.751	50.557
I alt	1.655	3.920	18.304	18.138	7.385	16.868	4.729	5.810	69.424
<i>Beløb:</i>	1.000 kr.								1.000 kr.
Store, genbrug	1.930	1.755	765	14.343	8.552	6.453	167	1.082	26.495
Store, engang	459	468	0	6.689	1.309	0	358	169	8.143
Små, genbrug	1.756	5.947	1.898	7.490	4.718	26.047	1.793	7.156	52.087
Små engang	3.839	14.847	65.401	49.220	15.460	46.174	23.539	15.259	218.279
I alt	7.984	23.017	68.064	77.742	30.039	78.674	25.857	23.666	305.004
<i>Literpris:</i>	kr. pr. liter								kr. pr. liter
Store, genbrug	5,66	6,20	3,68	3,65	3,60	5,96	5,06	5,13	4,35
Store, engang	5,74	5,38		5,48	4,56		5,77	4,45	5,48
Små, genbrug	3,83	6,48	5,42	4,51	4,29	4,57	4,46	3,95	4,61
Små engang	4,95	5,64	3,69	4,34	4,27	4,58	5,56	4,07	4,32
I alt	4,82	5,87	3,72	4,29	4,07	4,66	5,47	4,07	4,39

Kilde: GfK-tal justeret, jf. rapportens bilag 3.

Ud over sønderjyder er østjyder og fynboer ivrige handlere af sodavand i Tyskland efter undersøgelsen. Fynboerne købte således ca. 18 mio. liter i 1. halvår 2004, mens østjyderne købte 17 mio. liter. Af tabellen fremgår, at fynboerne er lige så gode til at finde billige tilbud på sodavand som sønderjyder-

ne, og faktisk bedre til at finde tilbud på dåsesodavand. Forklaringen er dog, at en enkelt fynbo har rejst over grænsen 36 gange i et kvartal, og at han har købt 96 liter ved den sidste rejse til en pris på 360 kr., svarende til en literpris på 3,75 kr. pr. liter. Denne fynbo er således også grunden til, at fynboernes grænsehandel generelt er meget høj i undersøgelsen.

Ca. 45 pct. af den danske befolkning bor på øst for Storebælt. De køber kun 12 mio. liter tilsammen ifølge GfK's undersøgelse, hvorfor grænsehandel med sodavand med oplysningerne fra denne undersøgelse må siges at være et udpræget jysk og fynsk problem.

Skatteministeriet har ud fra GfK's tal beregnet fordelingen af størrelsen af sodavandsindkøbene pr. rejse, jf. tabel XII.21. På 21 pct. af rejserne købes op til 10 liter. På 21 pct. af rejserne købes fra 10-20 liter, og på ca. 20 pct. af rejserne er indkøbene i størrelsen 20-30 liter. En ramme sodavand er ca. 8 liter. På 10 pct. af rejserne købes 40-50 liter, svarende til 5-6 rammer sodavand, og på 2 pct. af rejserne indkøbes 50-60 liter. På 6 pct. af rejserne købes på 60-80 liter, mens der på hele 11 pct. af rejserne købes sodavand 80-100 liter svarende 10-12 rammer sodavand. Køb på over 110 liter sker på 3,4 pct. af alle rejser, hvor den grænsehandlende har købt sodavand. Det fremgår, at indkøbere med bopæl i grænselandet generelt set køber op til 30 liter pr. rejse. For hovedstadsområdet fremgår, at der typisk købes op til 20 liter. Det dækker ca. 85 pct. af rejserne, hvor der er købt sodavand. En forklaring kan være, at københavnere ikke i samme grad, som jyder og fynboer tager på egentlige grænsehandelsture, men blot grænsehandler i forbindelse med en ferierejse. Desuden vil en københavnere sandsynligvis ikke udelukkende fylde sin bil op med sodavand, da det måske i højere grad er spiritus, øl og vin, som de kører efter. Københavnernes storkøb af sodavand begrænser sig til 50-60 liter svarende til 6-7 rammer.

Tabel XII.21: Procentvis fordeling af sodavandsgrænsehandelen ifølge GfK's undersøgelse, 1. halvår 2004

	Grænse-land	Øvrige Danmark	I alt	Hoved-stad	Øvrig Øst-Dan-mark	Fyn	Syd-jylland	Øst-jylland	Vest-jylland	Nord-jylland
1-10 liter	34,2	17,8	21,6	54,1	31,2	4,1	23,4	19,8	10,9	20,6
11-20 liter	22,7	20,2	20,8	31,3	16,9	6,8	15,2	28,1	56,8	13,1
21-30 liter	34,1	15,1	19,6	3,2	9,0	2,0	36,8	14,2	11,2	10,9
31-40 liter	2,6	6,0	5,2	0,0	22,2	2,9	2,7	0,0	5,3	24,1
41-50 liter	4,7	11,6	10,0	0,0	11,7	4,5	13,6	14,2	2,7	9,9
51-60 liter	0,0	2,8	2,1	11,5	0,0	2,1	1,0	2,3	2,7	0,0
61-70 liter	0,3	1,8	1,4	0,0	0,0	0,0	3,0	1,7	0,0	0,0
71-80 liter	0,7	5,7	4,5	0,0	0,0	16,2	1,3	4,8	5,4	6,1
81-90 liter	0,0	1,3	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,0	0,0	6,3
91-100 liter	0,0	12,6	9,6	0,0	5,7	59,9	0,4	0,0	0,0	0,0
101-110 liter	0,0	1,0	0,8	0,0	0,0	1,5	0,0	3,6	0,0	0,0
> 110 liter	0,8	4,2	3,4	0,0	3,2	0,0	2,7	7,4	4,9	9,1
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Kilde: GfK-tal justeret, jf. rapportens bilag 3.

I det øvrige Østdanmark købes hovedsageligt mængder op til 50 liter, men i modsætning til hovedstadsområdet er der også en del stor køb på over 90 liter – disse storkøb tegner sig for ca. 9 pct. af rejserne.

Fynboerne køber tilsyneladende meget store mængder med hjem, når de grænsehandler sodavand. På 60 pct. af rejserne købes 90-100 liter (igen er det en enkelt fynbo, som indgår her, da han/hun rejste over grænsen 36 gange i et kvartal), og på 16 pct. af rejserne købes 70-80 liter.

Vestjyder kører sandsynligvis relativt ofte til grænsen og køber sodavand. Det kan forklare, hvorfor indkøbene hovedsageligt er i størrelsesordenen 10-20 liter, svarende til ca. 2 rammer.

På ca. 60 pct. af rejserne foretaget af østjyderne købes op til 30 liter. De meget store indkøb på over 100 liter foretages på ca. 11 pct. af østjydernes rejser, hvor de har købt sodavand.

Nordjyderne køber for 79 pct. af rejsernes vedkommende op til 50 liter. Ca. 12 pct. ligger i størrelsesordenen 70-90 liter, mens der til gengæld er meget store køb på over 110 liter på ca. 9 pct. af rejserne, hvor der er købt sodavand. Håndhævelse af det tyske dåsepant vil sandsynligvis ramme disse grænsehandlere hårdt, når de skal have besværet med at køre over grænsen for at aflevere de tomme dåser.

I gennemsnit køber indbyggerne i grænselandet ca. 20 liter pr. rejse, mens det øvrige Danmark køber ca. 51 liter pr. rejse. For danskere i gennemsnit købes ca. 44 liter pr. tur ifølge GfK's undersøgelse.

Tabel XII.22: Procentvis fordeling af sodavandsgrænsehandelen ifølge GfK's undersøgelse, 1. halvår 2004

	Fordeling af antal rejser			Fordeling af indkøbt mængde		
	Grænseland	Øvrige Danmark	I alt	Grænseland	Øvrige Danmark	I alt
1-10 liter	34,2	17,8	21,6	8,6	1,7	2,5
11-20 liter	22,7	20,2	20,8	17,1	5,9	7,1
21-30 liter	34,1	15,1	19,6	42,9	7,4	11,1
31-40 liter	2,6	6,0	5,2	4,5	4,1	4,1
41-50 liter	4,7	11,6	10,0	10,7	10,2	10,2
51-60 liter	0,0	2,8	2,1	0,0	3,0	2,7
61-70 liter	0,3	1,8	1,4	0,8	2,3	2,1
71-80 liter	0,7	5,7	4,5	2,6	8,3	7,7
81-90 liter	0,0	1,3	1,0	0,0	2,1	1,9
91-100 liter	0,0	12,6	9,6	0,0	23,3	20,8
101-110 liter	0,0	1,0	0,8	0,0	2,0	1,8
> 110 liter	0,8	4,2	3,4	12,8	29,8	27,9
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Kilde: GfK.

Det fremgår af tabellen herover, at på ca. 62 pct. af rejserne, hvor der blev købt sodavand, blev der købt op til 30 liter svarende til ca. 20 pct. af den samlede grænsehandel med sodavand. Storkøbsture (køb over 90 liter) udgør ca. 14 pct. men står for ca. 50 pct. af det samlede sodavandsindkøb.

For grænselandet er billedet noget anderledes. Således købes der på ca. 91 pct. af rejserne op til 30 liter, svarende til ca. 69 pct. af grænsehandelen. For grænselandet er der primært tale om enkelte ekstremt store indkøb, jf. at der på 0,8 pct. af rejser foretaget fra grænselandet købes 12,8 pct. af den samlede grænsehandel for grænselandet.

Under hensyn til at en del respondenter muligvis har svaret på vegne af hele husstanden, og det forhold at enkelte storindkøbere bl.a. på Fyn grænsehandler ekstremt meget, kan grænsehandelen med sodavand ud fra GfK's undersøgelse skønnes til ca. 95 mio. liter.

Der er andre kilder til belysning af grænsehandelen med sodavand. GfK har udtrykt oplysninger vedrørende indenlandsk forbrug af sodavand, herunder også grænsehandel med sodavand fra Consumer Scan, jf. tabel XII.23.

Tabel XII.23: Udviklingen i det husstandsbaseerede forbrug af sodavand, 1. halvår 2002 – 1. halvår 2003 ifølge Consumer Scan

		1. halvår 2002	2. halvår 2002	Året 2002	1. halvår 2003	2. halvår 2003	Året 2003	1. halvår 2004
Penetration ¹⁾	Total	87,37	87,98	93,31	87,07	88,30	93,55	87,15
	- heraf grænsehandel	6,60	6,02	9,65	5,63	7,52	10,52	5,96
Mængde	Total	134,65	138,05	272,70	136,60	139,43	276,03	141,29
	- heraf grænsehandel	7,00	6,86	13,86	8,93	12,65	21,59	12,67
Værdi	Total	934,86	939,83	1.874,70	960,17	930,29	1.890,46	892,19
	- heraf grænsehandel	34,96	37,06	72,03	41,75	55,50	97,24	52,39
Pris	Total	6,94	6,81	6,87	7,03	6,67	6,85	6,31
	- heraf grænsehandel	5,00	5,40	5,20	4,67	4,39	4,51	4,14
Handler pr. køber	Total	11,46	11,43	21,51	12,36	11,55	22,40	11,62
	- heraf grænsehandel	2,35	2,29	3,03	2,61	2,62	3,27	2,56
Mængde pr. handel	Total	5,47	5,59	5,53	5,15	5,54	5,34	5,62
	- heraf grænsehandel	18,39	20,28	19,28	24,64	26,00	25,42	33,50
Værdi pr. handel	Total	38,01	38,04	38,02	36,16	36,99	36,57	35,52
	- heraf grænsehandel	91,88	109,61	100,22	115,17	114,03	114,52	138,53

1) Et penetrationstal på f.eks. 80 betyder, at 80 pct. af husstandene i undersøgelsen købte sodavand.
Kilde: GfK's Consumer Scan.

Penetrationen, det vil sige andelen af husstandene i undersøgelsen, der køber sodavand, ligger på ca. 94 pct. på helårsbasis. Fordelt på halvår har penetratio-
onen ligget nogenlunde konstant på 87-88 pct.

Penetrationen for grænsehandelen har været mere svingende, end penetratio-
nen for det generelle forbrug af sodavand. I 2002 købte 9,65 pct. af husstan-
dene sodavand i grænsehandelen. Det tal var steget til 10,52 pct. af husstan-
dene i 2003. Fordelt på halvår faldt penetrationen fra 6,60 pct. i 1. halvår 2002
til 6,02 pct. i 2. halvår 2002, hvorefter faldet fortsatte til 5,63 pct. i 1. halvår
2003. I 2. halvår 2003 steg andelen af husstande, som grænsehandlede soda-
vand til 7,52 pct., men i 1. halvår 2004 er andelen igen faldet til 5,96 pct.,

hvilket dog er en stigning i forhold til 1. halvår 2003 men en lavere andel end 1. halvår 2002.

Antallet af handler i grænsehandelen pr. indkøber er nogenlunde stabil på 2,6 handler pr. indkøber pr. halvår. Mængden pr. indkøb er dog steget. I 2002 købte husstandene 19,3 liter pr. grænsehandelstur. Dette var steget til 25,4 liter pr. tur i 2003, og stigningen er fortsat i 1. halvår 2004 til 33,5 liter pr. tur til en værdi af 138,53 kr. – svarende til en literpris på 4,14 kr.

Af tabellen fremgår, at de, der grænsehandler sodavand, køber ca. 6 gange mere pr. handel end det gennemsnitlige køb i Danmark og udlandet. I grænsehandelen købes således ca. 33,5 liter pr. køber, hvorimod der kun købes ca. 5,5 liter i gennemsnit totalt. Af samme grund bruges der også et større beløb pr. handel i grænsehandelen. Til sammenligning viste GfK's undersøgelse, at danskere køber ca. 44 liter pr. rejse.

Ifølge Consumer Scan er forbruget af sodavand inklusive grænsehandel på ca. 141 mio. liter i 1. halvår 2004, svarende til 313 mio. liter på helårsbasis. Fra trækkes grænsehandelen, er forbruget af sodavand købt i Danmark ca. 286 mio. liter på årsbasis. Til sammenligning er det afgiftsberigtigede salg ca. 430 mio. liter, og der er dermed en forskel på ca. 144 mio. liter. I det afgiftsberigtigede salg indgår også sodavand, som sælges i restauranter, på hoteller, i virksomheder samt i stat og kommuner mv. Dette salg udgør ca. 15 pct. af det samlede salg af sodavand eller ca. 65 mio. liter. Tilbage er en rest på ca. 76 mio. liter, som ikke umiddelbart kan forklares. En forklaring kan dog være den måde, hvorpå tallene indsamles i Consumer Scan.

Consumer Scan-tallene indsamles ved, at en person i husstanden – typisk kvinden – skriver en dagbog, hvoraf alle indkøb foretaget af husstanden fremgår. Dagbogen skrives hovedsageligt med pen og papir og sendes med posten til GfK én gang om ugen.

Consumer Scan-metoden betyder, at sandsynligvis ikke alle køb registreres, jf. familien har måske købt et par sodavand på en tankstation eller kiosk, som ikke registreres. Desuden vil indkøb af sodavand foretaget af manden, som f.eks. drikker en sodavand på vej hjem fra arbejde, eller køb foretaget af børnene i huset, med overvejende sandsynlighed ikke blive registreret i systemet. Dertil kommer, at f.eks. kollegiefester eller fester i foreninger mv. heller ikke bliver opfanget af Consumer Scan.

XII.24: Udviklingen i forbruget af sodavand, GfK's Consumer Scan

	1. halvår 2002	2. halvår 2002	2002	1. halvår 2003	2. halvår 2003	2003	1. halvår 2004
	Mio. liter						
Husholdningernes køb total, mængde	134,6	138,0	272,6	136,6	139,4	276,0	141,3
- heraf grænsehandel	7,0	6,9	13,9	8,9	12,7	21,6	12,7
- heraf dansk salg	127,6	131,1	258,7	127,7	126,7	254,4	128,6
	Mio. kr.						
Husholdningernes køb total, værdi	934,9	939,8	1.874,7	960,2	930,3	1.890,5	892,2
- heraf grænsehandel	35,0	37,1	72,1	41,7	55,5	97,2	52,4
- heraf dansk salg	899,9	902,7	1.802,6	918,5	874,8	1.793,3	839,8
	DKK pr. liter						
Pris i gennemsnit total	6,95	6,81	6,88	7,03	6,67	6,85	6,31
Pris i grænsehandel	5,00	5,38	5,19	4,69	4,37	4,50	4,13
Pris i Danmark	7,05	6,89	6,97	7,19	6,90	7,05	6,53

Kilde: GfK's Consumer Scan.

Consumer Scan-tallene har deres store force ved at kunne belyse udviklingen i forbrug, grænsehandel og priser (beregnet som den samlede værdi delt med den samlede mængde). Desuden belyser tallene for sodavand også forbruget fordelt på flaskestørrelser, sodavand med og uden smag samt emballagetype.

Af tabellen fremgår, at det samlede forbrug af sodavand inklusive grænsehandel har været svagt stigende fra 2002 til 2003 fra 272,6 mio. liter til 276 mio. liter, svarende til en stigning på ca. 1 pct. Grænsehandelen med sodavand er steget fra 13,9 mio. liter til 21,6 mio. liter, hvilket er en stigning på 59 pct. Dette på trods af, at afgiften blev nedsat pr. 1. oktober 2003. Forbruget af sodavand købt i Danmark ifølge Consumer Scan er således faldet med 2 pct. Efter afgiftsnedsettelsen er grænsehandelen i 2004 målt i forhold til 1. halvår 2003 steget med 3,8 mio. liter, svarende til en stigning på 43 pct. Væksten i grænsehandelen er således fortsat på trods af den lavere afgift.

Tabel XII.25: Udviklingen i grænsehandel fordelt på emballager ifølge Consumer Scan-tal

	1. halvår 2002	2. halvår 2002	1. halvår 2003	2. halvår 2003	1. halvår 2004
	Mio. liter				
Små sodavand < 99 cl	4,1	4,7	6,3	8,4	11,1
Store sodavand > 100 cl	2,9	2,1	2,6	4,0	1,5
Sodavand glas	0,2	0,1	0,5	0,4	0,8
Sodavand plast	3,1	2,2	3,1	4,4	1,7
Sodavand dåse	3,7	4,6	5,4	7,8	10,1

Kilde: GfK's Consumer Scan.

Grænsehandelen med sodavand i små emballager primært på dåse er steget fra 2002 til 2004, jf. tabel XII.25. Grænsehandelen med sodavand på dåse udgør herefter ca. 80 pct. af den samlede sodavandsgrænsehandel. Grænsehandelen med sodavand i store flasker udgør efter tallene ca. 12 pct., mens resten er i små emballager. Grænsehandelen med sodavand i små emballage, som ikke er dåser, kan herefter opgøres til ca. 8 pct. af den samlede sodavandsgrænsehandel. Sammenlignes med GfK's undersøgelse i tabel XII.18 stemmer disse godt overens hvad angår de store flasker. Fra tabel XII.18 blev det beregnet, at de store flasker udgør ca. 12 pct. af den samlede grænsehandel med sodavand – fordelt med 2 pct. på engangsflasker og 10 pct. på genbrugsflasker. Med hensyn til de små emballager er der større forskel. Dåserne udgør ca. 72 pct. og genbrugsflaskerne udgør ca. 16 pct. ifølge GfK's undersøgelse. Som nævnt tidligere virkede andelen af små genbrugsflasker lidt for højt, hvilket bekræftes af Consumer Scan-tallene. Sandsynligvis er der tale om en eller to respondenter i undersøgelsen, som har købt en meget stor mængde sodavand på små returflasker, hvorved de kommer til at vægte for højt i GfK's undersøgelse.

Consumer Scan-tallene har deres store force i beskrivelsen af udviklingen i priserne på sodavand, jf. tabel XII.26. Prisen i Danmark faldt fra 1. halvår 2003 til 2. halvår 2003. I forhold til 2002 var der dog tale om mindre prisstigning i 2003. I 1. halvår 2004 er prisfaldet fortsat. Af tabellen fremgår, at selv om priserne i Danmark er faldet, er priserne i grænsehandelen faldet yderligere. Fra 1. halvår 2002 til 1. halvår 2003 faldt prisen i grænsehandelen fra 5 kr. pr. liter til 4,69 kr. I Danmark steg prisen i samme periode fra 7,05 kr. pr. liter til 7,19 kr. Fra 1. halvår 2003 til 1. halvår 2004 faldt prisen i grænsehandelen til 4,13 kr. pr. liter, svarende til et prisfald på 8 pct. I Danmark faldt prisen med 9 pct. fra 7,19 kr. pr. liter til 6,53 kr. pr. liter. Fra 1. halvår 2002 til 1. halvår 2004 er prisen i grænsehandelen faldet med 17 pct., hvorimod prisen i Danmark kun er faldet med 7 pct.

Af tabel XII.26 fremgår det, at prisen i Danmark på mineralvand var stigende frem til afgiftsnedsættelsen i 2. halvår 2003. Herefter er prisen i Danmark faldet.

I grænsehandelen er prisen på de små sodavand faldet fra 5,78 kr. pr. liter i 1. halvår 2002 til 4,11 kr. pr. liter i 1. halvår 2004. Prisen på de store sodavand er til gengæld steget efter, at emballageafgiften er nedsat, og der er dermed ikke længere så god økonomi i genbrugsflasker ("flaskefidusen").

I lovforslag L 86 af 19. november 2003 blev det skønnet, at nedsættelsen af emballageafgiften pr. 1. februar 2004 ville betyde, at prisen på sodavand i genbrugsflasker i Tyskland ville stige med 75 øre pr. liter. Det ses af tabellen, at prisen på de store flasker i grænsehandelen er steget fra 3,48 kr. pr. liter til 4,22 kr. pr. liter, svarende til en prisstigning på 74 øre. Af tabellen fremgår det

også, at det primært er dåsesodavand, hvor literprisen er faldet. Fra 1. halvår 2003 er literprisen således faldet fra 5,14 kr. til 4,06 kr. pr. liter i 1. halvår 2004.

Tablel XII.26: Priser på sodavand i Danmark og i grænsehandelen

	Salg	1. halvår 2002	2. halvår 2002	1. halvår 2003	2. halvår 2003	1. halvår 2004
		DKK pr. liter				
Sodavand	Grænsehandel	5,00	5,40	4,67	4,39	4,14
	Dansk salg	7,05	6,88	7,19	6,90	6,53
Sodavand m. smag	Grænsehandel	5,25	5,44	4,83	4,40	4,12
	Dansk salg	7,40	7,31	7,63	7,31	6,89
Dansk-/mineralvand	Grænsehandel	2,20	4,34	2,51	4,12	5,70
	Dansk salg	4,93	4,64	4,78	4,78	4,39
Små sodavand < 99 cl	Grænsehandel	5,78	5,86	4,88	4,80	4,11
	Dansk salg	7,71	7,68	8,08	7,66	7,33
Store sodavand >100 cl	Grænsehandel	3,91	4,38	4,17	3,48	4,22
	Dansk salg	6,78	6,56	6,85	6,58	6,24
Sodavand glas	Grænsehandel	3,83	5,34	3,06	4,74	4,08
	Dansk salg	6,18	5,98	6,58	6,19	5,92
Sodavand plast	Grænsehandel	4,01	4,45	4,12	3,62	4,60
	Dansk salg	7,21	7,00	7,26	7,01	6,59
Sodavand dåse	Grænsehandel	5,87	5,87	5,14	4,79	4,06
	Dansk salg	17,61	17,54	15,00	10,07	10,55

Note: Dansk vand med citrus indgår i tallene for dansk-/mineralvand. Total-tal er det totale forbrug, inklusive det, der er købt i grænsehandelen.

Kilde: GfK's Consumer Scan.

Det store prisfald for dåser betyder, at ændringen i prisforskellen på sodavand reelt er større, end det umiddelbart fremgår af tabellen. Hvis prisstigningen vægtes ud fra, hvilke andele hhv. sodavand på dåse, glas og plast har i grænsehandelen²¹, fremgår det, at priserne i Tyskland er faldet med 1,17 kr. pr. liter fra 2002 til 2004.

I Danmark blev afgiften forhøjet med 65 øre pr. 1. januar 2001, hvilket inklusive moms er ca. 81 øre pr. liter. Prisforskellen var dermed, indtil afgiftsnedsættelsen i 2003 blevet forøget med næsten 2 kr. pr. liter. Afgiftsnedsættelsen betød at den forskel kun blev reduceret til ca. 1,35 kr. pr. liter, jf. afgiften blev nedsat med 62,50 øre pr. liter inklusive moms. Dette er sandsynligvis en stor del af forklaringen på, at afgiftsnedsættelsen i oktober 2003 ikke havde så stor effekt. Selv om afgiften er blevet sat ned, er prisforskellen alligevel blevet udvidet, således at den gavnlige effekt, som afgiftsnedsættelsen havde på de

²¹ Der er benyttet et Fishers ideal prisindeks (gennemsnit af Laspeyres (vægtet ud fra andele i 2002) og Paasche prisindeks (vægtet ud fra andele i 2004)).

danske sodavandspriser, bliver spist op af prisnedsættelser på sodavand i de tyske grænsehandelsforretninger.

Den gunstige effekt på grænsehandelen ved nedsættelse af emballageafgiften er ligeledes forsvundet. Priserne er godt nok steget på de store genbrugsflasker, men til gengæld er dåsesodavand blevet så meget billigere. Det blev i lovbemærkningerne til lovforslaget vedr. nedsættelse af den volumenbaserede emballageafgift skønnet, at den lavere afgift ville betyde, at prisforskellen til Tyskland ville blive reduceret med 74 øre pr. liter. Med en reduktion af prisforskellen på 74 øre pr. liter, er den samlede prisforskel fortsat udvidet med ca. 60 øre pr. liter fra 2002 til 2004. De målrettede tiltag til reduktion af grænsehandelen har således ikke været tilstrækkelige til at indsnævre prisforskellen i forhold til før afgiftsforhøjelsen i 2001.

Af tabel XII.24 fremgår, at grænsehandelen med sodavand i Consumer Scan har været støt stigende fra 14 mio. liter i 2002 til 22 mio. liter i 2003. Stigningen i grænsehandelen tilsyneladende fortsat i 2004, således at grænsehandelen i 1. halvår 2004 er opgjort til 12,7 mio. liter, svarende til 25,2 mio. liter på helårsbasis. Stigningen i grænsehandelen kan bekræftes af andre kilder.

Som nævnt tidligere i afsnittet mangler der i Consumer Scan-tallene en del af forbruget i Danmark. Årsagen er måden, som Consumer Scan-tallene indsamles på. Således indgår hverken salg til ikke-husholdninger og sandsynligvis heller ikke samtlige køb foretaget af husstandens andre beboere (børn og ægtefælle). Det betyder også, at grænsehandelen med sodavand i Consumer Scan af samme årsag kan være undervurderet. I forhold til grænsehandel er der yderligere det element, at en del sandsynligvis ulovligt havner i danske kiosker.

Ud fra disse oplysninger kan grænsehandelen med usikkerhed opgøres som følger.

Tabel XII.27: Estimering af grænsehandel med sodavand ud fra Consumer Scan

	2002	2003	2004
		Mio. liter	
Salg i Danmark	460	430	216 ¹⁾
- heraf til ikke-husholdninger	80	80	40 ¹⁾
Salg til danske husholdninger	380	350	176 ¹⁾
Salg til danske husholdninger iflg. Consumer Scan	259	254	128,6 ¹⁾
Opregningsfaktor	1,47	1,38	1,37
Grænsehandel iflg. Consumer Scan	13,9	21,6	25,4
Grænsehandel opregnet	20,4	29,8	34,8
Grænsehandel ulovlig indførsel	20	25	25
Grænsehandel i alt	40	55	60

1) halvårlig.

Kilde: Consumer Scan, Rapport fra Konkurrencestyrelsen, indtægtstal samt egne beregninger.

Opregningsfaktoren er beregnet som det afgiftsberigtigede salg til danskere delt med salg til danskere ud fra Consumer Scan-tallene. Bryggeriforeningen har tidligere estimeret det ulovlige salg af sodavand til mellem 20 og 25 mio. liter. Bryggeriforeningen mener ikke, at disse tal har ændret sig. Dog afvises det, at det ulovlige salg skulle være faldet i 1. halvår af 2004.

Ud fra disse tal baseret på Consumer Scan-tal er grænsehandelen med sodavand steget fra ca. 40 mio. liter til ca. 60 mio. liter i 2004. Udviklingen bekræftes af andre kilder samt udviklingen i provenu mv. Det skal bemærkes, at Consumer Scan-tallene tegner et lidt kedeligt billede forstået på den måde, at husstandens unge mand/kvindes udskjelser eller håndbold-/firmaturen til Tyskland (hvem køber hvad og hvor meget) ikke kommer til udtryk i undersøgelsen. På øl kunne disse "udskjelser" opgøres til ca. 15 mio. liter. Umiddelbart vil korrektionen på sodavand være noget mindre, muligvis 10 mio. liter, således at den samlede grænsehandel ud fra Consumer Scan-tallene kan skønnes til ca. 70 mio. liter inklusive ulovligt indførte sodavand eller ca. 45 mio. liter eksklusive ulovlige indførsler.

I forbindelse med *Rapport om grænsehandel 2001* foretog Institut for grænseregionsforskning en undersøgelse af grænsehandelen for Skatteministeriet. Institut for grænseregionsforskning har i 2003 igen undersøgt grænsehandelen med bl.a. sodavand. Undersøgelsen er bestilt af danske brancheforeninger, herunder Bryggeriforeningen, De Samvirkende Købmænd (DSK), Nærbutikernes landsforening, Coop Danmark A/S samt Dansk Handel og Service.

IFG's undersøgelse viser, at i foråret 2003 købte 57 pct. af dem, der handlede i Tyskland, sodavand. Ved sidste undersøgelse i 2001 var andelen 32 pct. Dermed er andelen af grænsehandlende, der handler sodavand vokset betragteligt.

GfK's undersøgelse viste, at kun 27 pct. af de grænsehandlende købte sodavand, men det skal tilføjes, at de to undersøgelser ikke er foretaget på samme tid, ligesom IFG's undersøgelse udelukkende er foretaget ved landgrænsen.

Den stigende andel, som køber sodavand, kan delvist bekræftes af Consumer Scan-tallene, hvoraf det fremgår, at penetrationen er steget fra 2002 til 2003, dog ikke i samme grad som IFG's tal.

Sodavand på dåse har domineret indkøbene. Således har ca. 48 pct. af de grænsehandlende købt sodavand i dåse – derimod havde kun 14 pct. købt sodavand i flaske, jf. tabel XII.28. Dette kan også bekræftes af andre kilder.

Tabel XII.28: Andelen af indkøbere, der havde købt de enkelte varegrupper med hjem fra en tur i Tyskland, fordelt efter bopælens afstand fra grænsen

	0-10 km	10-25 km	25-50 km	50-125 km	125+ km	I alt
	Pct.					Pct.
Dåsesodavand	18	26	43	54,7	63,2	47,9
Flaskesodavand	15	11	24	15,7	9,0	14,1

Kilde: IFG's *Danskeres handel over landegrænsen, foråret 2003*

De grænsehandlende tæt på grænsen køber i gennemsnit færre liter sodavand pr. tur end dem, som bor længere væk. Det bekræftes ligeledes af tallene fra GfK, jf. tabel XII.21. Ifølge IFG's undersøgelse køber de grænsehandlende, som bor under 50 km fra grænsen i gennemsnit 37,4 liter pr. bil, hvorimod dem, der bor mere end 50 km fra grænsen, køber 64,3 liter pr. bil.

Den gennemsnitlige pris pr. liter dåsesodavand kan opgøres til 3,73 kr., hvilket ligger noget under den gennemsnitlige pris i de øvrige undersøgelser. Det er dog en literpris, som det er muligt at finde, som et rigtig godt tilbud i grænsebutikkerne.

IFG's tal lider af en række mangler mht. udvælgelse af en repræsentativ stikprøve, ligesom IFG har fået hjælp af Toldvæsenet, hvilket indebærer, at det ofte er "mistænkelige" biler, som stoppes. Den samlede grænsehandel ud fra IFG's undersøgelse kan opgøres til 118,6 mio. liter. Dette tal er næsten 3 gange så stort, som tallet fra 2001. Der er ikke andre kilder, der kan bekræfte, at

grænsehandelen skulle være tredoblet, men det kan ikke afvises, at det forholder sig sådan.

De tyske grænsekøbmænd har været behjælpelige med at belyse grænsehandelen på sodavand. Det skal bemærkes, at konkurrencen i grænsehandelen er hård, og at grænsekøbmændene ofte har en interesse i at farve deres udsagn til eget bedste. Købmændene er derfor generelt interesseret i at informere, når salget er for nedadgående, men ikke når det stiger. Desuden skal det bemærkes, at der er stor forskel på købmændene. Nogle henter hovedsageligt deres indtægt fra de lokale, herunder sønderjyderne, mens andre primært handler med buspassagerer, og andre f.eks. har en niche med storkøb. Det skal man have in mente, når oplysningerne fra købmændene behandles.

Købmændene har oplyst, at grænsehandelen med sodavand er stigende, og bl.a. Harboe har haft en kraftig fremgang i grænsehandelen. Salget af mærkevaresodavand er også stigende, og specielt light-produkter er i vækst.

Ifølge købmændene er der især stort salg i Pepsi på dåse, hvor kampagneprisen er 90 kr. for 3 rammer med 24 stk. 0,33 cl Pepsi. Coca-Cola er noget dyrere, bl.a. pga. at Coca-Cola kun kan købes ved forudbestilling, det vil sige, varerne kommer ikke, før de er produceret. Desuden har der i Tyskland tidligere været fire Coca-Cola kompagnier – én i hver af de tidligere besættelseszoner. Disse er nu blevet lagt sammen til et kompagni, ligesom det er tilfældet i andre lande. Tidligere har de fire kompagnier kunnet konkurrere med hinanden, hvilket har presset priserne på Coca-Cola i nedadgående retning, men med ét kompagni er denne konkurrence elimineret. Det skal i øvrigt bemærkes, at Coca-Cola ikke længere sælges på dåse i Tyskland, da Coca-Cola afventer EF-domstolens afgørelse om emballageforordningen, jf. afsnittet om indførelse af tysk pant i kapitel V. Pepsi på dåse har på den baggrund erobret store markedsandele fra Coca-Cola. Købmændene bekræfter desuden, at salget af 2 liters Coca-Cola fra Polen er faldet kraftigt og er på vej ud af grænsebutikkerne.

Af en grænsekøbmand er det blevet oplyst, at andelen af sodavand målt som procent af omsætningen, er fordoblet i forhold til tidligere. Ud fra grænsekøbmandens oplysninger er det muligt at skønne grænsehandelen med sodavand til ca. 90 mio. liter.

Skatteministeriet har også fået oplysninger vedr. det danske marked. Fra De Samvirkende Købmænd (DSK) og Coop Danmark A/S har Skatteministeriet fået omsætningstal fordelt på landsdele.

Tabel XII.29: Mineralvands procentvise andel af omsætningen i de danske detailvareforretninger

	1. halvår 2003	1. halvår 2004	Ændring
		Pct.	
Sønderjyllands Amt	1,5	1,2	- 0,3
Ribe Amt	2,0	1,7	- 0,3
Vejle Amt	2,2	1,9	- 0,3
Øvrige Jylland	2,2	2,0	- 0,2
Fyn	2,3	2,0	- 0,3
Lolland-Falster og Møn	2,2	2,0	- 0,2
HT-området	2,4	2,2	- 0,2
Øvrige Sjælland	2,4	2,3	- 0,1
<i>Hele landet</i>	2,2	2,0	- 0,2

Note: Inklusive kildevand.

Kilde: DSK og Coop Danmark A/S.

Af GfK's undersøgelse fremgår, at grænsehandelen med sodavand kunne opgøres til ca. 70 mio. liter pr. halvår, svarende til 156 mio. liter., jf. tabel XII.19. Med et indenlandsk salg på ca. 430 mio. liter betyder det, at det danske forbrug af sodavand kan opgøres til 586 mio. liter eksklusive ulovlig indførsel.

Det kan ikke afvises, at grænselandet er overrepræsenteret i GfK's undersøgelse, hvorimod det må antages, at tallene for Sjælland er meget repræsentative. Sandsynligvis rejser sjællænderne kun en gang i kvartalet, hvorfor det er lettere at huske, hvor meget der blev grænsehandlet på turen. En person i grænselandet vil måske være tilbøjelig til at referere til den sidste tur til grænsebutikkerne, selv om dette ikke var den sidste tur til udlandet. I de følgende beregninger antages det, at der drikkes lige meget sodavand, uanset hvor i landet, man kommer fra. Til dette kan Sjælland bruges som en god indikator for resten af landet mht. forbrug.

Cirka 45 pct. af den danske befolkning bor øst for Storebælt. Af det samlede forbrug på 586 mio. liter drikkes der dermed 264 mio. liter på Sjælland mv. Af GfK's undersøgelse fremgår, at grænsehandelen øst for Storebælt er 5,9 mio. liter pr. halvår, svarende til ca. 13,0 mio. liter på årsbasis. Det vil sige, at ca. 5 pct. af den sodavand, der nydes øst for Storebælt er købt syd for grænsen.

Af DSK og Coop Danmarks tal fremgår, at omsætningstallet for forretninger øst for Storebælt svinger mellem 2,0 og 2,3 (i gennemsnit 2,2). Ifølge GfK's tal købes 95 pct. af sodavandsforbruget øst for Storebælt i danske butikker.

Hvis al sodavand, der bliver drukket i Danmark, var med dansk afgift og moms, ville omsætningstallet være 2,3 (2,2 delt med 95 pct.). Differencen mellem det beregnede omsætningstal på 2,3 og de oplyste omsætningstal fra DSK og Coop Danmark A/S kan benyttes til at beregne den andel af forbruget, som kommer fra grænsehandel (differencen delt med 2,3). Resultatet fremgår af 4. kolonne i tabellen herunder.

Den estimerede grænsehandel fremkommer ved at gange andel af forbruget, som kommer fra grænsehandel med befolkningsandelen og ganget med forbruget beregnet ud fra GfK's tal på 586 mio. liter.

Tabel XII.30: Grænsehandel estimeret ud fra DSK's omsætningstal

	Befolkningsandel	Difference mellem omsætningstal og beregnet omsætningstal ved 100 pct. salg i Danmark	Andel af forbruget som kommer fra grænsehandel	Estimeret grænsehandel
		Pct.		Mio. liter
Sønderjyllands Amt	4,7	1,1	48	13,1
Ribe Amt	4,2	0,6	26	6,3
Vejle Amt	6,6	0,4	17	6,7
Øvrige Jylland	30,7	0,3	13	23,3
Fyn	8,8	0,3	13	6,7
Lolland-Falster og Møn	4,9	0,3	13	3,7
HT-området	33,8	0,1	4	8,4
Øvrige Sjælland	6,4	0,0	0	0,0
<i>I alt</i>	<i>100,0</i>	<i>0,3</i>	<i>12</i>	<i>68,2</i>

Kilde: Egne beregninger.

Der er ikke benyttet den helt samme fordeling i GfK's analyse og i ovenstående analyse. I tabellen herunder er det forsøgt at sammenligne tallene.

Tabel XII.31: Sammenligning af GfK's tal og beregnede tal fra DSK for grænsehandel med mineralvand

	GfK's tal	Befolkningsandel	Beregnete tal ud fra DSK og Coop Danmark A/S	Befolkningsandel
	Mio. liter	Pct.	Mio. liter	Pct.
Øst for Storebælt	13,0	45,4	12	45,0
Fyn	40,7	8,8	7	8,8
Sydjylland	42,2	8,8	19	8,8
Øvrige Jylland	60,0	37,0	30	37,3
<i>Hele landet</i>	<i>155,9</i>	<i>100,0</i>	<i>68</i>	<i>100,0</i>

Kilde: Egne beregninger.

Af tabellen fremgår, at specielt den fynske grænsehandel virker stærkt overvurderet. Som tidligere nævnt er det specielt én fynbo, der har købt en meget stor mængde sodavand med hjem, som kommer til at vægte meget højt i GfK's tal.

Tallet for Sydjylland (Sønderjyllands Amt og Ribe Amt) virker ligeledes meget høje, sammenlignet med beregningerne ud fra DSK's tal. Det skal i den forbindelse bemærkes, at der i opregningen af DSK's tal er taget udgangspunkt i, at der drikkes lige meget sodavand i alle dele af landet. Det kan dog ikke afvises, at jyder og fynboer drikker væsentligt mere sodavand end befolkningen øst for Storebælt. Med udgangspunkt i DSK's og GfK's tal skønnes grænsehandelen at udgøre ca. 70 mio. liter.

Danmarks Statistiks udenrigshandelsstatistik kan ligeledes belyse udviklingen i grænsehandelen med sodavand. En meget stor del af den sodavand, der sælges i de tyske grænsebutikker, er mærkevarer sodavand (specielt Coca-Cola og Pepsi), men også visse danske varer, som Faxe Kondi, Nikoline og Harboe, sælges syd for grænsen. Salg af Coca-Cola foregår i de respektive lande via ét nationalt Coca-Cola kompagni, således også i Tyskland, hvor der dog indtil for nyligt var fire kompagnier – ét for hver besættelseszone. De forskellige Coca-Cola-kompagnier måtte ikke gå ind på de andres marked. Der er dog forlydende om, at Coca-Cola produceret i Danmark har fundet vej til de tyske grænseforretninger – dette afvises dog af Carlsberg.

Tabel XII.32: Udviklingen i eksporten af mineralvand til Tyskland ifølge udenrigshandelsstatistikken

	Mængde	Værdi	Gennemsnitlig literpris
	1.000 liter	1.000 kr.	DKK
1. kvartal 2002	1.634	7.651	4,68
2. kvartal 2002	2.226	10.435	4,69
3. kvartal 2002	2.252	10.152	4,51
4. kvartal 2002	1.429	6.627	4,64
<i>I alt 2002</i>	<i>7.541</i>	<i>34.865</i>	<i>4,62</i>
1. kvartal 2003	1.857	7.400	3,99
2. kvartal 2003	4.224	16.896	4,00
3. kvartal 2003	15.102	48.438	3,21
4. kvartal 2003	3.902	17.887	4,58
<i>I alt 2003</i>	<i>25.085</i>	<i>90.620</i>	<i>3,61</i>
1. kvartal 2004	4.454	17.336	3,89
2. kvartal 2004	5.746	27.596	4,80
<i>1. halvår 2004</i>	<i>10.200</i>	<i>44.932</i>	<i>4,41</i>

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.

Af tabellen herover fremgår, at eksporten af sodavand er steget fra ca. 7,5 mio. liter i 2002 til ca. 25 mio. liter i 2003. Specielt er der sket en meget kraftig stigning i 2. halvår 2003, det vil sige samtidig med, at afgiften på mineralvand blev nedsat i Danmark.

I 1. halvår 2004 er eksporten fortsat på et meget højt niveau på 10 mio. liter, hvilket er en stigning på ca. 66 pct. i forhold til 1. halvår 2003. Eksport af sodavand er dog langt fra det samme som grænsehandel. For det første er en stor del af den sodavand, der sælges i grænsebutikkerne produceret i Tyskland, for det andet kan en del af den sodavand, som er eksporteret til de tyske butikker være købt af f.eks. svenskere, som også kan spare penge ved at købe sodavand i Tyskland. Endelig har Carlsberg oplyst, at de har produceret Coca-Cola i genbrugsflasker til det tyske søsterkompagni, som havde svært ved at følge med tyskernes øgede efterspørgsel efter Coca-Cola på genbrugsflasker. Det kan forklare, hvorfor prisen pr. liter i 3. kvartal 2003 er noget lavere end i de øvrige kvartaler.

Eksporttallene kan give en indikation af udviklingen i grænsehandelen. Det vurderes, at grænsehandelen er steget med mellem 15 og 20 mio. liter ud fra udenrigshandelstallene. I 2001 blev grænsehandelen med sodavand skønnet til ca. 45 mio. liter, således at grænsehandelen herudfra kan skønnes til ca. 60-65 mio. liter.

7. Sammenfattende overvejelser om omfanget af grænsehandel med mineralvand

Grænsehandelen med sodavand kan ud fra de mange kilder opgøres til et sted mellem 28 og 156 mio. liter, jf. tabel XII.33. Nogle af skønnene er mere sandsynlige end andre, men det kan ikke afvises, at både 28 mio. liter og 156 mio. liter er det korrekte tal.

Tabel XII.33: Estimation af grænsehandel ud fra forskellige kilder

Kilde	Mio. liter
GfK's telefoninterviews rå data	156
Consumer Scan-tal rå data	28
Consumer Scan-tal opregnet	45
IFG	119
Grænsebutikker	90
GfK's tal korrigeret ved omsætningstal fra DSK og Coop Danmark A/S	68
Udenrigshandelstal	60-65

GfK's tal på 156 mio. liter virker noget højt og kan forklares med, at bl.a. to respondenters indkøb ved opvejning udgør ca. 25 mio. liter til sammen. Desuden er det sandsynligt, at en del har svaret på hele husstandens vegne, og endelig at grænselandet har svaret for den sidste tur, hvor der blev købt sodavand, hvilket ikke nødvendigvis var det faktisk sidste tur.

Omvendt er Consumer Scan-tallet på 28 mio. liter sandsynligvis for lavt, da der mangler en del af sodavandsforbruget i tallene. IFG's skøn virker ligesom GfK's rå tal lidt for højt men kan have noget at gøre med, at tallene er indsamlet ved Toldvæsenets mellemkomst, hvorved storindkøberne sandsynligvis er overrepræsenteret. Derimod virker både en grænsehandel på mellem 45 mio. liter og 90 mio. liter sandsynlige. Skatteministeriet skønner på den baggrund, at grænsehandelen med sodavand udgør ca. 70 mio. liter. Dertil kommer indførslen af de ulovlige sodavand på ca. 25 mio. liter. Det samlede skøn udgør således 95 mio. liter, og grænsehandelen med sodavand i volumen har dermed sandsynligvis overhalet grænsehandelen med øl.

8. Ulovlig indførsel af mineralvand

Ulovlig indførsel af mineralvand er i de senere år blevet et voksende problem. Tidligere var det ulovlige salg mere eller mindre koncentreret i København, men problemet har grebet om sig og kan nu observeres i mange andre danske byer. Forskellen på ulovlig indførsel og grænsehandel er, at grænsehandel er indførsel af varer til eget forbrug, hvorimod ulovlig indførsel er indførsel af

varer med videresalg for øje. Hvis varerne skal sælges i Danmark, skal der betales moms, mineralvandsafgift og emballageafgift af de indførte varer.

Ulovlig indførsel af sodavand er primært koncentreret om kioskmiljøet. Der er observeret kioskpriser på 15 kr. pr. 2 liter Coca-Cola, hvor en normal 1½ liter Coca-Cola i de fleste kiosker koster ca. 20-25 kr. Priserne på ulovlig sodavand varierer fra 75 til 95 kr. pr. ramme med 24 stk. 33 cl dåser og fra 15 til 25 kr. for 2 liter Coca-Cola. De 25 kr. er dog inklusive et såkaldt pant på 5 kr. Pantet kan kun indløses i den pågældende kiosk og er derfor ikke omfattet af det landsdækkende pant- og retursystem. Ved salg af øl og sodavand i Danmark skal der være et Dansk Retursystem pantmærke på emballagen.

Ved en pris på 15 kr. fremgår af følgende tabel, at der næsten kun kan være tale om ulovlige sodavand.

Tabel XII.34: Priselementer for 2 liter Coca-Cola i engangsemballage

	2 liters Coca-Cola ¹⁾
<i>Priselementer:</i>	kr. pr. stk.
Detailpris	15,00
Moms	3,00
Afgift	2,30
Emballageafgift	0,64
Pris ekskl. moms og afgift	9,06
Engrospris	10,00
Underskud	0,94

1) I engangsemballage.

Af tabellen ses det, at kioskejereren sætter penge til, hvis han køber 2 liter til 10 kr. og derefter sælger den videre til 15 kr. Det vurderes, at der sandsynligvis kan købes sodavand endnu billigere end til 10 kr. for 2 liter. I forbindelse med *Rapport om grænsehandel 2001* var der forlydender om en pris på 2 liter Coca-Cola til 7 kr. i indkøbspris.

Af tabellen herunder fremgår, hvorledes fortjenesten pr. liter vil være, hvis colaen sælges hhv. lovligt eller ulovligt. Der er taget udgangspunkt i en pris på ca. 20 kr. for 1½ liter lovlig Coca-Cola og 20 kr. for 2 liter ulovlige Coca-Cola. I forbindelse med den ulovlige sodavand er det antaget, at der kun hver tredje gang betales moms og afgift af den solgte mængde. En lovlig sodavand sælges typisk til ca. 13 kr. pr. liter – ved en engrospris på 6,55 kr. bliver fortjeneste for den lovlige kioskejer 2,70 kr. Til sammenligning vil den ulovlige fortjeneste være 3,12 kr. pr. liter. Da den ulovlige handel i sagens natur ikke er særlig let at verificere, er disse beregninger behæftet med en vis usikkerhed.

Tabel XII.35: Priselementer på lovlig og ulovlig Coca-Cola

Priselementer	Lovlig	Ulovlig ¹⁾
	kr. pr. liter	
Detailpris	13,00	10,00
Moms	2,60	0,66
Afgift	1,15	0,38
Engrospris	6,55	3,50
Fortjeneste	2,70	5,45

1) Det er antaget, at der betales moms og afgift hver tredje gang.

Det er tydeligt, at der er et meget stort incitament til at sælge sodavand ved kun i begrænset omfang at betale afgifter og moms. Ved en pris på 15 kr. pr. 2 liter ulovlig Coca-Cola vil incitamentet være noget mindre, og fortjenesten vil kunne opgøres til ca. 3,12 kr. pr. liter.

Den ulovlige handel foregår på flere måder. Der er den traditionelle, hvor kioskejeren selv f.eks. kører til Sverige eller Tyskland og køber sodavand – enten colaer fra Østeuropa eller blot almindelige tyske eller danske colaer købt i grænsehandelsbutikkerne. I andre tilfælde er handelen mere organiseret. Kioskerne får således leveringer enten på dags- eller ugebasis fra et centralt lager.

I forbindelse med ToldSkats kontrolaktioner i kioskmiljøet havde hver tredje kiosk problemer med regnskabet eller havde ubeskattede varer af øl, sodavand og slik i butikken.

Med lov nr. 1059 af 17. december 2002 ("kioskbøderne") blev det forsøgt at dæmme op for den ulovlige indførsel af bl.a. sodavand. Med loven blev der givet mulighed for at udstede kontrolbøder på 5.000 kr. pr. varegruppe, som der ikke er betalt afgift og moms af. Ved fortsat overtrædelse kan bøden fordobles, og i sidste instans kan retten til at drive virksomhed fratages ejeren. Desværre har loven kun i mindre grad haft den ønskede effekt. Bryggeriforeningen skønner, at den ulovlige indførsel er blevet bremsset, men ikke reduceret. I 2001 skønnede foreningen, at den ulovlige indførsel udgjorde 20-25 mio. liter. Skatteministeriet har ikke kendskab til andre kilder, der kan be- eller afkræfte dette tal.

9. Beregning af sandsynlige virkninger af afgiftsned sæt- telser på mineralvand

Til beregningerne i dette afsnit er antaget følgende:

1. Grænsehandelen afhænger lineært af fordelene ved at grænsehandle i Tyskland
2. Fordel ved grænsehandel i Tyskland udgør for 1 liter mineralvand:

- forskel i mineralvandsafgift og moms heraf	1,44 kr. pr. liter
- forskel i moms af tysk pris uden afgift	0,33 kr. pr. liter
- forskel i avance og moms heraf	0,48 kr. pr. liter
Prisforskel i alt	2,25 kr. pr. liter
Fordel ved ikke håndhævet tysk pant	1,50 kr. pr. liter
Fordel i alt	3,75 kr. pr. liter
3. Nuværende sodavandsmarked

- indenlandsk salg med dansk afgift	430 mio. liter
- danskernes grænsehandel i Tyskland	70 mio. liter
- danskernes forbrug af ulovligt indførte sodavand	25 mio. liter
Nuværende dansk forbrug	525 mio. liter
4. Priselasticitet (konstant) - 0,3
5. Dansk pris på mærkevarer sodavand 6,50 kr. pr. liter
6. Tysk pris 4,25 kr. pr. liter
7. På ulovligt indført sodavand er det antaget, at der kan spares afgift plus forskellen i engrosprisen ved salg. Det antages desuden, at der kun betales moms af en tredjedel af den ulovligt solgte mængde. Det antages, at hvis prisen falder med 3,25 kr. pr. liter vil den ulovlige indførsel af sodavand ophøre. 3,25 kr. pr. liter
8. Tysk dåsepant håndhæves ikke
9. Engangsemballage udgør 22 pct. af mineralvandsmarkedet
10. Emballageafgift pr. liter 32 øre pr. liter

Det danske forbrug kan opgøres til 525 mio. liter, heraf er 430 mio. liter købt i Danmark med dansk afgift og moms. Dertil kommer grænsehandelen på ca. 70 mio. liter, og endelig skønnes den ulovlige handel med sodavand at udgøre ca. 25 mio. liter.

Tabel XII.36: Virkninger af afgiftsned sættelser på mineralvand før eventuelle sundhedsomkostninger

Afgift	Dansk pris	Dansk forbrug	- heraf købt i Danmark med dansk afgift	- heraf købt i Tyskland	Ulovlig indførsel Danmark	Nettoprovenuændring i faktorpriser	Samfundsøkonomisk gevinst
	kr. pr. liter				Mio. kr.		
1,15	6,50	525,0	430,0	70,0	25,0	0	0
0,95	6,25	531,1	442,3	65,3	23,5	-69	+18
0,75	6,00	537,1	454,5	60,7	21,9	-142	+33
0,55	5,75	543,2	466,8	56,0	20,4	-220	+46
0,35	5,50	549,2	479,1	51,3	18,8	-304	+57
0,15	5,25	555,3	491,3	46,7	17,3	-392	+65
0,00	5,06	559,8	500,5	43,2	16,2	-461	+69

Kilde: Egne beregninger.

Nedsættes afgiften med 40 øre pr. liter, svarende til at prisen inklusive moms falder med 50 øre pr. liter, vil grænsehandelen med sodavand falde med ca. 9 mio. liter. Fordelen ved de ulovlige sodavand vil ligeledes falde, således at den ulovlige indførsel reduceres med 3 mio. liter. Af tabellen fremgår, at selv om afgiften fjernes fuldstændigt, vil der fortsat være en grænsehandel på 43 mio. liter, ligesom den ulovlige sodavand fortsat vil udgøre 16 mio. liter. Årsagen til dette er, at avancerne på sodavand i Danmark er meget høje, og derfor vil fjernelse af afgiften kun reducere grænsehandelen og den ulovlige indførsel med ca. 35 pct.

Nedsættes afgiften med 40 øre, vil staten miste et afgiftsprovener på 142 mio. kr., mens samfundet netto vinder 33 mio. kr. som følge af lavere priser og højere forbrug. Den samfundsøkonomiske gevinst er dog ikke inklusive eventuelle sundhedsskader. Disse må således ikke overstige 33 mio. kr., før gevinsten vendes til et samfundsøkonomisk tab. I forbrugerpriser er dette ca. 41 mio. kr. Det svarer til, at sundhedsomkostningerne ikke må overstige ca. 3,44 kr. pr. liter, forbruget forøges. Det vurderes, at omkostningerne ved sodavandsforbrug næppe er så høje.

Tabel XII.37: Provenuvirkninger af afgiftsnedsettelse på mineralvand

Afgift	Dansk pris	Provenuvirkning ved uændret forbrug og salg	Provenuvirkning ved ændret forbrug	Provenuvirkning ved ændret grænsehandel	Provenuvirkning ved ændret ulovlig indførsel	Provenuvirkning emballageafgift	I alt punktafgift	Moms ved ændret grænsehandel og ulovlig indførsel	Nettoprovenuændring i faktorerpriser
kr. pr. liter							Mio. kr.		
1,15	6,50	0	0	0	0	0	0	0	0
0,95	6,25	-86	6	4	1	1	-73	5	-69
0,75	6,00	-172	9	7	2	2	-151	9	-142
0,55	5,75	-258	10	8	3	4	-234	14	-220
0,35	5,50	-344	8	7	2	5	-322	19	-304
0,15	5,25	-430	5	4	1	6	-415	23	-392
0,00	5,06	-495	0	0	0	7	-488	27	-461

Kilde: Egne beregninger.

Hvis afgiften nedsættes, svarende til at prisen på sodavand falder med 50 øre pr. liter, vil statskassen miste et provenu på 172 mio. kr. under forudsætning om uændrede mængder. De lavere priser betyder, at forbruget af sodavand stiger med 12 mio. liter, svarende til et merprovenu på ca. 9 mio. kr. Afgiftsnedsettelsen medfører, at 9 mio. liter af grænsehandelen vender hjem, således at der opnås et merprovenu på 7 mio. kr. Endelig vil incitamentet til at sælge ulovligt indførte sodavand blive reduceret, hvorved der opnås et merprovenu på 2 mio. kr. Den hjemvendte grænsehandel samt et øget forbrug medfører, at det indenlandske salg stiger med ca. 25 mio. liter. Da det er antaget, at engangsemballager udgør ca. 22 pct. af sodavandsmarkedet opnås en provenugevinst på emballageafgiften på ca. 2 mio. kr. I alt betyder nedsættelsen af afgiften med 40 øre pr. liter et provenutab på 151 mio. kr. eksklusiv momsgevinst. Momsgevinsten af den hjemvendte grænsehandel og et lavere ulovligt sodavandssalg kan opgøres til ca. 9 mio. kr. Netto taber staten dermed et provenu på 142 mio. kr.

Hvis afgiften sænkes, således at prisen falder med 25 øre, vil selvfinansieringsgraden være ca. 20 pct. Ved et prisfald på 50 øre pr. liter vil selvfinansieringsgraden være 17 pct., og ved et prisfald på 1 kr. vil selvfinansieringsgraden være 12 pct. Fjernes afgiften helt, vil selvfinansieringsgraden være 7 pct. Bryggeriforeningen har ved flere lejligheder fremført, at en fjernelse af afgiften vil være selvfinansierende pga. stor grænsehandel og ulovligt salg. Med en selvfinansieringsgrad på 7 pct., kan dette ikke underbygge Bryggeriforeningens påstand.

Udover provenutabet ved at nedsætte afgiften bør der også tages højde for den gevinst, som borgerne opnår ved lavere priser på sodavand, jf. tabellen herunder.

Tabel XII.38: Samfundsøkonomiske virkninger af afgiftsnedsettelse på mineralvand (faktorpriser)

Afgift	Dansk pris	Mindre forvriddning i forbruget	Mindre forvriddning i grænsehandelen	Mindre forvriddning ulovlig indførsel	Netto samfund	- heraf danske borgere	Netto statslig provenuændring
kr. pr. liter					Mio. kr.		
1,15	6,00	0	0	0	0	0	0
0,95	5,75	+6	+9	+3	+18	+86	-69
0,75	5,50	+12	+17	+5	+33	+175	-142
0,55	5,25	+15	+24	+7	+46	+267	-220
0,35	5,00	+18	+30	+9	+57	+360	-304
0,15	4,75	+20	+35	+10	+65	+456	-392
0,00	4,56	+20	+38	+11	+69	+530	-461

Kilde: Egne beregninger.

Nedsættes afgiften, svarende til at prisen på sodavand falder 50 øre pr. liter, mister staten et provenu på 142 mio. kr., men de danske borgere opnår samtidig en samfundsøkonomisk gevinst på 175 mio. kr. Det giver til sammen en samfundsøkonomisk gevinst på 33 mio. kr. Det er dog før eventuelle sundhedsskader som følge af det stigende sodavandsforbrug. Den samfundsøkonomiske gevinst kan opdeles i en gevinst på 12 mio. kr. som følge af mindre forvriddning i forbruget, og hhv. 17 mio. kr. og 5 mio. kr. som følge af mindre forvriddning af grænsehandel og ulovlig indførsel. Det skal bemærkes, at hvis afgiften på mineralvand fjernes fuldstændigt, vil den samfundsøkonomiske gevinst være på 69 mio. kr. – fordelt som en gevinst til borgerne på ca. 530 mio. kr. og et provenutab for staten på 461 mio. kr.

Pr. 1. januar 2003 blev der indført pant på engangsemballage til øl og sodavand i Tyskland, hvorefter pantet på en 33 cl dåse udgør ca. 1,85 kr. Pantreglerne bliver dog ikke håndhævet pt., jf. kapitel V. En håndhævelse af reglerne vil have stor betydning for grænsehandelen med sodavand, da ca. 80 pct. af danskernes grænsehandel med sodavand i dag er på dåse. Fordelen ved dåse samt mærkevarer sodavand kan i dag opgøres til ca. 1,50 kr. pr. liter. Ved indførelse af pant vil denne fordel blive reduceret, og grænsehandelen med sodavand reduceres med ca. 40 pct. fra 70 mio. liter til 42 mio. liter. Af tabellen herunder fremgår, hvorledes resultaterne af den samfundsøkonomiske analyse ændrer sig ved håndhævelse af det tyske dåsepant.

Tabel XII.39: Virkninger af afgiftsnedsættelser på mineralvand under forudsætning af hhv. tysk pant og ikke-håndhævelse af tysk pant

Afgift	Dansk pris	Dansk forbrug	- heraf købt i udlandet med tysk pant	- heraf købt i Tyskland uden tysk pant	Netto statsligt provenu med tysk pant	Netto statsligt provenu uden tysk pant	Samfund netto både med og uden tysk pant
kr. pr. liter			Mio. liter		Mio. kr.		
1,15	6,50	525,0	42,0	70,0	0,0	0,0	0
0,95	6,25	531,1	37,3	65,3	-74,1	-68,5	18
0,75	6,00	537,1	32,7	60,7	-153,2	-142,0	33
0,55	5,75	543,2	28,0	56,0	-237,1	-220,3	46
0,35	5,50	549,2	23,3	51,3	-326,0	-303,6	57
0,15	5,25	555,3	18,7	46,7	-419,8	-391,8	65
0,00	5,06	559,8	15,2	43,2	-493,3	-461,1	69

Kilde: Egne beregninger.

Indførelse af tysk pant vil ikke have nogen effekt på det danske forbrug, da nedgangen i grænsehandelen på 28 mio. liter vil blive erstattet af sodavand købt i Danmark.

Det skal bemærkes, at omkostningen for den danske stat ved at nedsætte afgiften på mineralvand er større under forudsætning om håndhævet tysk pant end uden tysk pant. Forklaringen er, at det danske salg er større ved et tysk pant, og derfor vil en nedsættelse af afgiften, som jo vedrører det indenlandske salg, betyde et større provenutab end ved en højere grænsehandel og derved lavere dansk salg.

Den samfundsøkonomiske gevinst er den samme, uanset om der er pant i Tyskland eller ej. Forklaringen er, at gevinsten afhænger af de mængdemæssige ændringer, som er de samme under begge antagelser. Da niveauet for grænsehandelen med indførelsen af pant er ændret, men ændringerne i mængderne er de samme, bliver den samfundsøkonomiske gevinst også den samme. Skatteministeriets konklusioner er således robuste over for håndhævelse af den tyske dåsepant.

Som tidligere nævnt, er der mange forskellige skøn over, hvor stor grænsehandelen med sodavand er. I følgende tabel er det antaget, at grænsehandelen med sodavand udgør 156 mio. liter, som er det højeste skøn over grænsehandelen.

Tabel XII.40: Virkninger af afgiftsnedsettelse på mineralvand under forudsætning af en grænsehandel på 156 mio. liter

Afgift	Dansk forbrug GfK-tal	Dansk forbrug	- heraf købt i Tyskland GfK	- heraf købt i Tyskland	Netto statsligt prove-nu GfK	Netto statsligt prove-nu	Samfund netto GfK	Samfund netto
kr. pr. liter	Mio. liter				Mio. kr.			
1,15	611,0	525,0	156,0	70,0	0	0	0	0
0,95	618,1	531,1	145,2	65,3	-66	-69	+31	+18
0,75	625,1	537,1	134,4	60,7	-139	-142	+57	+33
0,55	632,2	543,2	123,6	56,0	-220	-220	+80	+46
0,35	639,2	549,2	112,8	51,3	-309	-304	+99	+57
0,15	646,3	555,3	102,0	46,7	-406	-392	+114	+65
0,00	651,5	559,8	93,9	43,2	-484	-461	+123	+69

Note: Det er antaget, at ved en dansk pris på 3 kr. pr. liter vil grænsehandelen udgøre 4,7 mio. liter, som kan opfattes som den grænsehandel, der altid vil være uanset pris.

Kilde: Egne beregninger.

Under antagelse om, at grænsehandelen udgør 156 mio. liter bliver det danske forbrug 611 mio. liter, svarende til summen af grænsehandelen, den ulovlige indførsel (25 mio. liter) og det indenlandske salg (430 mio. liter). Ud fra GfK's rå tal vil det samlede forbrug derfor være 86 mio. liter højere, end Skatteministeriet har skønnet. Forskellen i forbruget er lig forskellen i grænsehandelen. Som i den forrige tabel er ændringen i grænsehandelen uændret.

Den samfundsøkonomiske gevinst er lidt større ved beregning på GfK's rå tal, da forbrugsændringen er lidt større, og dermed bliver forvridningen på forbruget mindre. Det betyder, at den samlede effekt på samfundsøkonomien bliver større. Af den årsag bliver selvfinansieringsgraderne lidt højere ved beregninger på GfK's rå tal. Ved en afgiftsnedsettelse svarende til et prisfald på 25 øre vil selvfinansieringsgraden være 35 pct. Ved et prisfald på 50 øre vil selvfinansieringsgraden være 30 pct., og ved en afgiftsnedsettelse svarende til et prisfald på 1 kr. pr. liter vil selvfinansieringsgraden være 22 pct. Fjernes afgiften helt, vil selvfinansieringsgraden være 14 pct., hvilket fortsat er meget lavt.

Som det fremgår, er forskellen mellem tallene dog meget begrænsede, og Skatteministeriets resultater ændres ikke ved beregninger på en højere grænsehandel.

I beregningerne til dette afsnit er der benyttet en prisforskel på 2,25 kr. pr. liter. Denne prisforskel svarer den nuværende forskel i priserne, hvor konkur-

renceffekten af den nedsatte emballageafgift kun i mindre omfang er slået igennem. Når effekten er slået fuldt igennem i de danske priser, vil det indenlandske salg stige og grænsehandelen falde under forudsætning af, at prisforskellen til Tyskland indsnævres. Den samfundsøkonomiske gevinst ændres ikke, da gevinsten som tidligere nævnt er afhængig af de mængdemæssige ændringer, og mængdeændringerne er de samme, da de afhænger lineært af fordelene ved at grænsehandle i Tyskland. Provenutabet ved en nedsættelse af afgiften vil være lidt større, da det indenlandske salg er større, når konkurrenceeffekten er slået fuldt igennem på priserne. Det rækker dog ikke ved følsomheden i Skatteministeriets beregninger.

10. Sammenfatning

Grænsehandelen med sodavand er steget kraftigt og er tilsyneladende i fortsat vækst i det mindste i 1. halvår 2004. Størrelsen af grænsehandelen kan opgøres til ca. 95 mio. liter årligt inklusive ulovligt indført sodavand. Dermed har grænsehandelen med sodavand målt i volumen overhalet grænsehandelen med øl. Målt i værdi er grænsehandel med sodavand dog kun ca. 300 mio. kr., hvorimod grænsehandelen med øl er ca. 500 mio. kr.

Grænsehandelen med mineralvand er afhængig af pris, men også emballagetype har været afgørende for danskernes køb i Tyskland. Danmark havde i mange år forbud mod salg af mineralvand i engangsemballage, herunder dåser, hvorfor en del af grænsehandelen med mineralvand i Tyskland uden tvivl var drevet af dette forbud. Pr. 23. januar 2001 blev ”dåseforbuddet” i Danmark ophævet, og det var fra 1. juni 2002 muligt at købe mineralvand på dåser og andre engangsemballager. Dåserne var dog fortsat meget dyrere i Danmark i forhold til Tyskland, bl.a. pga. udformningen af emballageafgiften samt det landsdækkende pant- og retursystemet favoriserede de genpåfyldelige flasker.

På trods af dette blev hovedparten af den grænsehandlede mængde sodavand i Tyskland købt på genbrugsflaske. Sodavand på genbrugsflaske var nemlig via udnyttelse af den såkaldte ”flaskefidus” meget billigere end sodavand på dåse. Pr. 1. februar 2004 blev afgiften på emballage til øl og sodavand sænket med 80 pct. Dette har reduceret fordelene ved ”flaskefidusen” på genpåfyldelige flasker, og effekten er heller ikke udeblevet. I dag sælges ca. 80 pct. af danskernes grænsehandel med sodavand på dåser.

Ud over emballage har grænsehandelen med sodavand også været drevet af prisforskelle. Detailprisen på mineralvand i Danmark er meget høj i forhold til prisen i udlandet. Den høje pris kan bl.a. forklares med, at Danmark, som et af de få lande i EU, har afgift på mineralvand. En anden forklaring er dog også,

at avancerne på mineralvand i Danmark er meget høje. De høje avancer skyldes, at konkurrencen på det danske marked har været meget begrænset, da udformning af emballageafgiften og tilslutning til det landsdækkende pant- og retursystem effektivt har holdt parallelimporterede produkter ude af det danske marked. Der er dog med nedsættelsen af emballageafgiften med 80 pct. pr. 1. februar 2004 allerede tegn på, at priserne i Danmark falder som følge af flere parallelimporterede sodavand.

Til trods for de høje detailpriser i Danmark, har mineralvand dog ikke været en såkaldt magnetvare i grænsehandelen. Før 2001 blev sodavand udelukkende handlet i forbindelse med indkøb af f.eks. spiritus, vin og øl, men var ikke i sig selv en såkaldt magnetvare. Årsagen er, at mineralvand er en forholdsvis volumenløs vare, og da besparelsen var højere på andre varer, bl.a. øl og spiritus, blev mineralvand kun grænsehandlet i begrænset omfang. Efter afgiftsforhøjelsen er sodavand dog blevet en af de hyppigst handlede varer i grænsebutikkerne.

Forhøjelsen af afgiften på mineralvand pr. 1. januar 2001 med 65 øre pr. liter ændrede dog dette markant. Afgiftsforhøjelsen blev således startskuddet til en meget kraftig vækst i grænsehandelen med sodavand med et reduceret indenlandsk salg til følge.

Stigningen er kommet på trods af, at afgiften på mineralvand blev sænket med 50 øre pr. liter pr. 1. oktober 2003. Den reducerede afgift har betydet, at priserne på mineralvand er faldet i Danmark, hvilket burde have resulteret i, at grænsehandelen blev reduceret – men dette skete ikke. Årsagen er, at afgiftsforhøjelsen i 2001 gjorde, at grænsekøbmændene så en mulighed for at øge deres fortjeneste ved at sælge mere på sodavand, end de hidtil havde gjort. Da afgiften blev nedsat fra oktober 2003, var sodavand således blevet en meget vigtig vare for grænsekøbmændenes omsætning. Derfor blev priserne i Tyskland sænket tilsvarende og endda mere end de danske. Grænsehandelen er derfor ikke som ventet blevet reduceret, og sandsynligvis er den endda steget yderligere. Afgiftsforhøjelsen samt lavere tyske priser på sodavand betød, at fordelene ved at grænsehandle sodavand i Tyskland blev udvidet med ca. 2 kr. pr. liter i perioden frem til 2003. Det bevirkede, at grænsehandelen steg fra ca. 30 mio. liter i 2000 til ca. 65 mio. liter i 2003.

Erfaringerne med mineralvandsafgiften viser, at det er farligt at hæve afgiften på varer, der kun i mindre grad er omfattet af grænsehandel. På trods af at afgiften i dag er meget tæt på afgiftssatsen før 2001-forhøjelsen, har det ikke været muligt at reducere grænsehandelen til det tidligere niveau.

Skatteministeriets beregninger har vist, at ved mindre ændringer i afgiftssatsen, vil selvfinansierungsgraden ligge på ca. 20 pct. Derimod vil en fjernelse

af afgiften kun have en selvfinansieringsgrad på ca. 7 pct. Mindre ændringer af afgiften kan således være samfundsøkonomisk fornuftige, hvorimod en fjernelse af afgiften ikke vil være til gavn, samfundsøkonomisk set. Under alle omstændigheder er selvfinansieringsgraden på afgiftsnedsættelser på sodavand væsentligt lavere end på spiritus, hvorfor nedsættelse af spiritusafgiften ud fra en samfundsøkonomisk og provenumæssig betragtning er mere fordelagtig.

Bilagstabel XII.1: Priser på mineralvand i Danmark

Mærke/Type	Emballage	Bilka				Føtex				Netto			
		Periode	Antal	Pris	Stykpris	Periode	Antal	Pris	Stykpris	Periode	Antal	Pris	Stykpris
Big 25													
Sodavand	pantflaske 0,25 liter												
Danskvand m. citrus	pantflaske 0,25 liter												
Big 50													
Sodavand	pantflaske 0,5 liter												
Sodavand	pantflaske 0,5 liter												
Danskvand m. citrus	pantflaske 0,5 liter												
Danskvand m. citrus	pantflaske 0,5 liter												
Big 150													
Sodavand	pantflaske 1½ liter												
Danskvand m. citrus	pantflaske 1½ liter												
Carlsberg kurvand m/citrus	pantflaske 1½ liter	Normalpris	1	12,95	12,95	19.04 - 24.04	8	88	11				
Carlsberg kurvand m/citrus	pantflaske 1½ liter	uge 34	10	84,95	8,50	07.06 - 12.06	4	40	10				
	pantflaske 1½ liter					Normalpris pr. 13/7	1	15,95	15,95				
Coca-Cola	dåse 0,33 liter									Normalpris pr. 13/7	6	34,50	5,75
Coca-Cola	pantflaske 0,25 liter	uge 15	30	57,95	1,93								
	pantflaske 0,25 liter	Normalpris	1	4,75	4,75								
Coca-Cola	pantflaske 1½ liter	Normalpris	1	14,95	14,95	19.04 - 24.04	8	88	11	Normalpris pr. 3/7	1	12,95	12,95
Coca-Cola	pantflaske 1½ liter	uge 34	10	84,95	8,50	07.06 - 12.06	4	40	10				
	pantflaske 1½ liter					Normalpris pr. 13/7	1	13,95	13,95				
	pantflaske 2 liter									uge 39	1	14,95	14,95

Mærke/Type	Emballage	Bilka				Føtex				Netto			
		Periode	Antal	Pris	Stykpris	Periode	Antal	Pris	Stykpris	Periode	Antal	Pris	Stykpris
Coca-Cola light	dåse 0,33 liter												
Coca-Cola light	pantflaske 0,25 liter												
	pantflaske 0,25 liter	Normalpris	1	4,75	4,75								
Coca-Cola light	pantflaske 1½ liter	Normalpris	1	14,95	14,95	19.04 - 24.04	8	88	11				
Coca-Cola light	pantflaske 1½ liter	uge 34	10	84,95	8,50	07.06 - 12.06	4	40	10	Normalpris pr. 13/7	1	12,95	12,95
	pantflaske 1½ liter					Normalpris pr. 13/7	1	13,95	13,95				
Coca-Cola light lemon	pantflaske 1½ liter	Normalpris	1	14,95	14,95	07.06 - 12.06	4	40	10				
	pantflaske 1½ liter	uge 34	10	84,95	8,50	Normalpris pr. 13/7	1	13,95	13,95				
Faxe kondi	dåse 0,33 liter												
Faxe kondi	pantflaske 1½ liter	Normalpris	1	12,95	12,95	07.06 - 12.06	4	40	10	Normalpris pr. 13/7	1	12,95	12,95
	pantflaske 1½ liter	uge 34	2	25	12,50	Normalpris pr. 13/7	1	13,95	13,95				
Fanta	dåse 0,33 liter												
Fanta	pantflaske 0,25 liter	uge 15	30	57,95	1,93								
	pantflaske 0,25 liter	Normalpris	1	4,75	4,75								
Fanta	pantflaske 1½ liter	Normalpris	1	14,95	14,95	19.04 - 24.04	8	88	11				
Fanta	pantflaske 1½ liter	uge 34	10	84,95	8,50	07.06 - 12.06	4	40	10				
	pantflaske 1½ liter					Normalpris pr. 13/7	1	13,95	13,95				
Globetrotter Cola	1½ liter PET-flasker												
Globetrotter orange	1½ liter PET-flasker												
Globetrotter citron	1½ liter PET-flasker												
Harboe cola	pantflaske 1½ liter	Normalpris	1	6,95	6,95	Normalpris pr. 13/7	1	7,95	7,95				

		Bilka				Føtex				Netto			
Mærke/Type	Emballage	Periode	Antal	Pris	Stykpris	Periode	Antal	Pris	Stykpris	Periode	Antal	Pris	Stykpris
Pepsi light	dåse 0,33 liter												
	pantflaske 0,25 liter	uge 24	30	59,95	2,00	05.04 - 10.04	30	59,95	2,00				
	pantflaske 0,25 liter	Normalpris	1	4,75	4,75								
	pantflaske 1½ liter	uge 19	5	47,95	9,59	Normalpris pr. 13/7	1	13,95	13,95	Normalpris pr. 13/7	1	12,95	12,95
	pantflaske 1½ liter	Normalpris	1	12,95	12,95								
	pantflaske 1½ liter	uge 34	2	25	12,50								
Pepsi maxx	dåse 0,33 liter												
	pantflaske 0,25 liter	uge 24	30	59,95	2,00	05.04 - 10.04	30	59,95	2,00				
	pantflaske 0,25 liter	Normalpris	1	4,75	4,75								
	pantflaske 1½ liter	uge 19	5	47,95	9,59	Normalpris pr. 13/7	1	13,95	13,95	Normalpris pr. 13/7	1	12,95	12,95
	pantflaske 1½ liter	Normalpris	1	12,95	12,95								
	pantflaske 1½ liter	uge 34	2	25	12,50								
Pepsi Twist	dåse 0,33 liter												
	pantflaske 0,25 liter	uge 24	30	59,95	2,00	05.04 - 10.04	30	59,95	2,00				
	pantflaske 0,25 liter	Normalpris	1	4,75	4,75								
	pantflaske 1½ liter	uge 19	5	47,95	9,59	Normalpris pr. 13/7	1	13,95	13,95	Normalpris pr. 13/7	1	12,95	12,95
	pantflaske 1½ liter	Normalpris	1	12,95	12,95								
	pantflaske 1½ liter	uge 34	2	25	12,50								
Seven Up	dåse 0,33 liter												
	pantflaske 0,25 liter	uge 24	30	59,95	2,00	05.04 - 10.04	30	59,95	2,00				
	pantflaske 0,25 liter	Normalpris	1	4,75	4,75								
	pantflaske 1½ liter	uge 19	5	47,95	9,59	Normalpris pr. 13/7	1	13,95	13,95	Normalpris pr. 13/7	1	12,95	12,95
	pantflaske 1½ liter												
Schweppes lemon	pantflaske 1½ liter	Normalpris	1	14,95	14,95	19.04 - 24.04	8	88	11,00				

		Bilka				Føtex				Netto			
Mærke/Type	Emballage	Periode	Antal	Pris	Stykpris	Periode	Antal	Pris	Stykpris	Periode	Antal	Pris	Stykpris
Schweppes lemon	pantflaske 1½ liter	uge 34	10	84,95	8,50	07.06 - 12.06	4	40	10,00				
	pantflaske 1½ liter					Normalpris pr. 13/7	1	15,95	15,95				
Schweppes lemon	pantflaske 0,25 liter	uge 15	30	57,95	1,93								
	pantflaske 0,25 liter	Normalpris	1	4,75	4,75								
Schweppes tonic	pantflaske 1½ liter	Normalpris	1	14,95	14,95	19.04 - 24.04	8	88	11,00				
Schweppes tonic	pantflaske 1½ liter	uge 34	10	84,95	8,50	07.06 - 12.06	4	40	10,00				
Schweppes tonic	pantflaske 0,25 liter	uge 15	30	57,95	1,93								
	pantflaske 0,25 liter	Normalpris	1	4,75	4,75								
	pantflaske 1½ liter					Normalpris pr. 13/7	1	15,95	15,95				
Sprite	dåse 0,33 liter												
Sprite	pantflaske 0,25 liter	uge 15	30	57,95	1,93								
	pantflaske 0,25 liter	Normalpris	1	4,75	4,75								
Sprite	pantflaske 1½ liter	Normalpris	1	14,95	14,95	19.04 - 24.04	8	88	11,00				
Sprite	pantflaske 1½ liter	uge 34	10	84,95	8,50	07.06 - 12.06	4	40	10,00				
	pantflaske 1½ liter					Normalpris pr. 13/7	1	13,95	13,95				
Tuborg Squash	pantflaske 1½ liter	Normalpris	1	14,95	14,95	Normalpris pr. 13/7	1	15,95	15,95				

Mærke/Type	Emballage	Superbrugsen				Irma				Kvickly			
		Periode	Antal	Pris	Stykpris	Periode	Antal	Pris	Stykpris	Periode	Antal	Pris	Stykpris
Pepsi light	dåse 0,33 liter												
	pantflaske 0,25 liter												
	pantflaske 1½ liter	7.6 - 12.6	4	47,95	11,99	03.05 - 08 05	4	50	12,50	Normalpris pr. 13/7	1	13,95	13,95
	pantflaske 1½ liter	Normalpris pr. 13/7	1	15,95	15,95	Normalpris pr. 13/7	1	16,75	16,75				
Pepsi maxx	pantflaske 1½ liter												
	dåse 0,33 liter												
	pantflaske 0,25 liter												
	pantflaske 1½ liter	7.6 - 12.6	4	47,95	11,99	03.05 - 08 05	4	50	12,50	Normalpris pr. 13/7	1	13,95	13,95
Pepsi Twist	pantflaske 1½ liter	Normalpris pr. 13/7	1	15,95	15,95	Normalpris pr. 13/7	1	16,75	16,75				
	pantflaske 1½ liter												
	dåse 0,33 liter												
	pantflaske 0,25 liter												
Seven Up	pantflaske 1½ liter	7.6 - 12.6	4	47,95	11,99	03.05 - 08 05	4	50	12,50	Normalpris pr. 13/7	1	13,95	13,95
	pantflaske 1½ liter	Normalpris pr. 13/7	1	15,95	15,95	Normalpris pr. 13/7	1	16,75	16,75				
	pantflaske 1½ liter												
	dåse 0,33 liter												
Schweppes lemon	pantflaske 0,25 liter												
	pantflaske 1½ liter	Normalpris pr. 13/7	1	16,50	16,50	Normalpris pr. 13/7	1	16,75	16,75	Normalpris pr. 13/7	1	15,25	15,25

		Superbrugsen				Irma				Kvickly			
Mærke/Type	Emballage	Periode	Antal	Pris	Stykpris	Periode	Antal	Pris	Stykpris	Periode	Antal	Pris	Stykpris
Schweppes lemon	pantflaske 1½ liter												
	pantflaske 1½ liter												
Schweppes lemon	pantflaske 0,25 liter												
	pantflaske 0,25 liter												
Schweppes tonic	pantflaske 1½ liter	Normalpris pr. 13/7	1	16,50	16,50	Normalpris pr. 13/7	1	16,75	16,75	07.06 - 12.06	5	50	10
Schweppes tonic	pantflaske 1½ liter									Normalpris pr. 13/7	1	15,25	15,25
Schweppes tonic	pantflaske 0,25 liter												
	pantflaske 1½ liter												
Sprite	dåse 0,33 liter												
Sprite	pantflaske 0,25 liter												
	pantflaske 0,25 liter												
Sprite	pantflaske 1½ liter	Normalpris pr. 13/7	1	16,50	16,50	07.06 - 12.06	4	50	12,50	07.06 - 12.06	5	50	10
Sprite	pantflaske 1½ liter					Normalpris pr.13/7	1	16,75	16,75	Normalpris pr. 13/7	1	13,95	13,95
	pantflaske 1½ liter												
Tuborg Squash	pantflaske 1½ liter	Normalpris pr. 13/7	1	16,50	16,50	Normalpris pr. 13/7	1	16,75	16,75	Normalpris pr. 13/7	1	15,25	15,25

Mærke/Type	Emballage	Superbest				Iso			
		Periode	Antal	Pris	Stykpris	Periode	Antal	Pris	Stykpris
Coca-Cola light	dåse 0,33 liter								
Coca-Cola light	dåse 0,33 liter								
Coca-Cola light	pantflaske 0,25 liter					Normalpris pr. 13/7	1	6	6
	pantflaske 0,25 liter								
Coca-Cola light	pantflaske 1½ liter					Normalpris pr. 13/7	1	13,95	13,95
Coca-Cola light	pantflaske 1½ liter								
	pantflaske 1½ liter								
Coca-Cola light lemon	pantflaske 1½ liter					Normalpris pr. 13/7	1	13,95	13,95
	pantflaske 1½ liter								
Faxe kondi	dåse 0,33 liter								
Faxe kondi	pantflaske 1½ liter					Normalpris pr. 13/7	1	13,95	13,95
	pantflaske 1½ liter								
Fanta	dåse 0,33 liter								
Fanta	pantflaske 0,25 liter					Normalpris pr. 13/7	1	6	6
	pantflaske 0,25 liter								
Fanta	pantflaske 1½ liter					Normalpris pr. 13/7	1	13,95	13,95
Fanta	pantflaske 1½ liter								
	pantflaske 1½ liter								
Globetrotter Cola	1½ liter PET-flaske								
Globetrotter orange	1½ liter PET-flaske								
Globetrotter citron	1½ liter PET-flaske								
Harboe cola	pantflaske 1½ liter					28.06 - 03.07	2	10	5

Mærke/Type	Emballage	Superbest				Iso			
		Periode	Antal	Pris	Stykpris	Periode	Antal	Pris	Stykpris
Pepsi light	dåse 0,33 liter								
	pantflaske 0,25 liter								
	pantflaske 1½ liter					Normalpris pr. 13/7	1	13,95	13,95
	pantflaske 1½ liter								
Pepsi maxx	dåse 0,33 liter								
	pantflaske 0,25 liter								
	pantflaske 1½ liter	28.06 - 03.07	3	30	10	Normalpris pr. 13/7	1	13,95	13,95
	pantflaske 1½ liter								
Pepsi Twist	dåse 0,33 liter								
	pantflaske 0,25 liter								
	pantflaske 0,25 liter								
	pantflaske 1½ liter	28.06 - 03.07	3	30	10	Normalpris pr. 13/7	1	13,95	13,95
	pantflaske 1½ liter								
Seven Up	dåse 0,33 liter								
	pantflaske 0,25 liter								
	pantflaske 1½ liter	28.06 - 03.07	3	30	10	Normalpris pr. 13/7	1	13,95	13,95
	pantflaske 1½ liter								
Schweppes lemon	pantflaske 1½ liter					Normalpris pr. 13/7	1	15,95	15,95

Mærke/Type	Emballage	Superbest				Iso			
		Periode	Antal	Pris	Stykpris	Periode	Antal	Pris	Stykpris
Schweppes lemon	pantflaske 1½ liter								
	pantflaske 1½ liter								
Schweppes lemon	pantflaske 0,25 liter								
	pantflaske 0,25 liter								
Schweppes tonic	pantflaske 1½ liter					Normalpris pr. 13/7	1	15,95	15,95
Schweppes tonic	pantflaske 1½ liter								
Schweppes tonic	pantflaske 0,25 liter								
	pantflaske 0,25 liter								
	pantflaske 1½ liter								
Sprite	dåse 0,33 liter								
Sprite	pantflaske 0,25 liter					Normalpris pr. 13/7	1	6	6
	pantflaske 0,25 liter								
Sprite	pantflaske 1½ liter					Normalpris pr. 13/7	1	15,95	15,95
Sprite	pantflaske 1½ liter								
	pantflaske 1½ liter								
Tuborg Squash	pantflaske 1½ liter					Normalpris pr. 13/7	1	15,95	15,95

Bilagstabel XII.2: Priser på mineralvand i Tyskland

Mærke/Type	Emballage	Scandlines Bordershop (Puttgarden)				SK Discount			
		Periode	Antal	Pris	Stykpris	Periode	Antal	Pris	Stykpris
Carlsberg kurvand	pantflaske 1½ liter								
Carlsberg kurvand m/citrus	pantflaske 1½ liter								
Coca-Cola	dåse 0,33 liter	17.03.2004	24	69,95	2,91				
Coca-Cola	dåse 0,33 liter					29.03 - 02.05.2004	24	49,98	2,08
Coca-Cola	pantflaske 1½ liter	17.03.2004	1	8,95	8,95				
Coca-Cola	pantflaske 1½ liter					03.05 - 20.06.2004	10	74,95	7,50
Coca-Cola light	dåse 0,33 liter	17.03.2004	24	69,95	2,91				
Coca-Cola light	dåse 0,33 liter					29.03 - 02.05.2004	24	49,98	2,08
Coca-Cola light	pantflaske 1½ liter	17.03.2004	1	8,95	8,95	01.03 - 28.03.2004	3	22,95	7,65
Coca-Cola light lemon	pantflaske 1½ liter					03.05 - 20.06.2004	10	74,95	7,50
Faxe kondi	dåse 0,33 liter	17.03.2004	24	69,95	2,91	29.03 - 02.05.2004	24	54,95	2,29
Faxe kondi	pantflaske 1½ liter	17.03.2004	1	7,95	7,95				
Fanta	dåse 0,33 liter	17.03.2004	24	69,95	2,91	29.03 - 02.05.2004	24	49,98	2,08
Fanta	pantflaske 1½ liter	17.03.2004	1	8,95	8,95				
Fanta	pantflaske 1½ liter					03.05 - 20.06.2004	10	74,95	7,50
Globetrotter Cola	1½ liter PET-flaske					29.03 - 02.05.2004	6	19,98	3,33
Globetrotter orange	1½ liter PET-flaske					29.03 - 02.05.2004	6	19,98	3,33
Globetrotter citron	1½ liter PET-flaske					29.03 - 02.05.2004	6	19,98	3,33

Mærke/Type	Emballage	Calle grenz-shop				Kay uwe Jensen			
		Periode	Antal	Pris	Stykpris	Periode	Antal	Pris	Stykpris
Harboe cola	pantflaske 1½ liter	17.03.2004	4	19,95	4,99				
Harboe topform	pantflaske 1½ liter	17.03.2004	4	19,95	4,99				
Harboe orange,	pantflaske 1½ liter	17.03.2004	4	19,95	4,99				
Harboe vand m/citrus	pantflaske 1½ liter								
Nikoline appelsin	dåse 0,33 liter	17.03.2004	24	59,95	2,50				
Nikoline appelsin	pantflaske 1½ liter								
Nikoline citron	dåse 0,33 liter	17.03.2004	24	59,95	2,50				
Pepsi cola	dåse 0,33 liter	17.03.2004	24	39,95	1,66				
	dåse 0,33 liter	31.03 - 25.04.2004	72	99,95	1,39				
Pepsi light	dåse 0,33 liter	17.03.2004	24	39,95	1,66				
	dåse 0,33 liter	31.03 - 25.04.2004	72	99,95	1,39				
Pepsi maxx	dåse 0,33 liter	17.03.2004	24	39,95	1,66				
	dåse 0,33 liter	31.03 - 25.04.2004	72	99,95	1,39				
Pepsi Twist	dåse 0,33 liter	17.03.2004	24	39,95	1,66				
	dåse 0,33 liter	31.03 - 25.04.2004	72	99,95	1,39				
Seven Up	dåse 0,33 liter	17.03.2004	24	39,95	1,66				
	dåse 0,33 liter	31.03 - 25.04.2004	72	99,95	1,39				
Schweppes lemon	pantflaske 1½ liter	17.03.2004	10	69,95	7,00				
Schweppes tonic	pantflaske 1½ liter	17.03.2004	10	69,95	7,00				
Sprite	dåse 0,33 liter	17.03.2004	24	59,95	2,50				
Sprite	pantflaske 1½ liter	17.03.2004	10	69,95	7,00				
Sprite	pantflaske 1½ liter								
Tuborg Squash	pantflaske 1½ liter	17.03.2004	10	69,95	7,00				

Mærke/Type	Emballage	Otto Duborg				Dan Discount			
		Periode	Antal	Pris	Stykpris	Periode	Antal	Pris	Stykpris
Harboe cola	pantflaske 1½ liter								
Harboe topform	pantflaske 1½ liter								
Harboe orange,	pantflaske 1½ liter								
Harboe vand m/citrus	pantflaske 1½ liter								
Nikoline appelsin	dåse 0,33 liter								
Nikoline appelsin	pantflaske 1½ liter								
Nikoline citron	dåse 0,33 liter								
Pepsi cola	dåse 0,33 liter	17.03.2004	72	99,95	1,39	28.04 - 11.05.2004	72	89,95	
	dåse 0,33 liter	31.03 - 25.04.2004							
Pepsi light	dåse 0,33 liter	17.03.2004	72	99,95	1,39	28.04 - 11.05.2004	72	89,95	
	dåse 0,33 liter	31.03 - 25.04.2004							
Pepsi maxx	dåse 0,33 liter	17.03.2004	72	99,95	1,39	28.04 - 11.05.2004	72	89,95	
	dåse 0,33 liter	31.03 - 25.04.2004							
Pepsi Twist	dåse 0,33 liter	17.03.2004	72	99,95	1,39	28.04 - 11.05.2004	72	89,95	
	dåse 0,33 liter	31.03 - 25.04.2004							
Seven Up	dåse 0,33 liter	17.03.2004	72	99,95	1,39	28.04 - 11.05.2004	72	89,95	
	dåse 0,33 liter	31.03 - 25.04.2004							
Schweppes lemon	pantflaske 1½ liter								
Schweppes tonic	pantflaske 1½ liter					28.04 - 11.05.2004	10	69,95	
Sprite	dåse 0,33 liter								
Sprite	pantflaske 1½ liter					28.04 - 11.05.2004	10	69,95	
Sprite	pantflaske 1½ liter								
Tuborg Squash	pantflaske 1½ liter					28.04 - 11.05.2004	10	69,95	

Mærke/Type	Emballage	ICA, Handlaenkelt					ICA, Malmborgs Storcash					Lidl				
		Periode	Antal	Pris	DKK	Stykpris	Periode	Antal	Pris	DKK	Stykpris	Periode	Antal	Pris	DKK	Stykpris
Nikoline appelsin	pantflaske 1½ liter															
Nikoline citron	dåse 0,33 liter															
Pepsi cola	dåse 0,33 liter															
	Dåse 0,5 liter						Pr. 31.08.2004	1	9,9	8,07	8,07					
	pantflaske 1½ liter															
Pepsi light	dåse 0,33 liter															
	pantflaske 1½ liter	pr. 20.07.2004	1	15,9	12,96	12,96										
Pepsi maxx	dåse 0,33 liter	pr. 20.07.2004	6	32,9	26,82	4,47	Pr. 31.08.2004	1	6	4,89	4,89					
	pantflaske 1½ liter	pr. 20.07.2004	1	15,9	12,96	12,96										
Pepsi Twist	dåse 0,33 liter															
Seven Up	dåse 0,33 liter															
	pantflaske 1½ liter	pr. 20.07.2004	1	15,9	12,96	12,96										
Schweppes lemon	pantflaske 1½ liter	pr. 20.07.2004	1	21,9	17,85	17,85	Pr. 31.08.2004	1	19,9	16,22	16,22					
Schweppes tonic	pantflaske 1½ liter															
Sprite	dåse 0,33 liter	pr. 20.07.2004	6	36,9	30,08	5,01	Pr. 31.08.2004	1	6,4	5,22	5,22					
	dåse 0,33 liter	pr. 20.07.2004	1	6,4	5,22	5,22	Pr. 31.08.2004	6	32,9	26,82	4,47					
Sprite	pantflaske 1½ liter	pr. 20.07.2004	1	17,9	14,59	14,59										
	pantflaske 2 liter						Pr. 31.08.2004	1	15,9	12,96	12,96					
Tuborg Squash	pantflaske 1½ liter															
Appelsinvand, Åbro	pantflaske 1 liter	pr. 20.07.2004	1	7,9	6,44	6,44										
Appelsinvand, Ica	pantflaske 1½ liter	pr. 20.07.2004	1	12,9	10,51	10,51										
Cola, Ica	pantflaske 1½ liter	pr. 20.07.2004	1	12,9	10,51	10,51										
Cola light, Ica	pantflaske 1½ liter	pr. 20.07.2004	1	12,9	10,51	10,51										
Grapetonic, Ica	pantflaske 1½ liter	pr. 20.07.2004	1	12,9	10,51	10,51										
Grapetonic, Åbro	pantflaske 1 liter	pr. 20.07.2004	1	7,9	6,44	6,44	Pr. 31.08.2004	1	6,9	5,62	5,62					
Kokakola, Åbro	pantflaske 1 liter	pr. 20.07.2004	1	7,9	6,44	6,44	Pr. 31.08.2004	1	6,9	5,62	5,62					
	dåse 0,33 liter						Pr. 31.08.2004	1	2	1,63	1,63					

Kapitel XIII. Chokoladeafgift

1. Grænsehandel med chokolade- og sukkervarer

Undersøgelsen i kapitlet om chokolade- og sukkervarer viser, at:

- Grænsehandelen med chokolade udgør ca. 5,5 mio. kg, svarende til ca. 6 pct. af det samlede danske forbrug på ca. 97 mio. kg.
- Udlændinge køber ca. 2 mio. kg chokolade og slik i Danmark.
- Ca. 65-70 pct. af danskeres grænsehandel købes i Tyskland. I lufthavne købes ca. 20 pct.
- Priserne på chokolade varierer meget i Danmark og i Tyskland – på visse produkter er prisen således højere i Tyskland end i Danmark. I gennemsnit vurderes prisen i Tyskland at være ca. 55 kr. pr. kg, mens prisen i Danmark kan opgøres til ca. 85 kr. pr. kg – heraf udgør forskel i afgift og moms ca. 27 kr. pr. kg.
- Grænsehandelen med chokolade- og sukkervarer vurderes at være steget med ca. 0,5 mio. kg i forhold til 2001.
- Der er flere der køber chokolade, når de er ude at rejse, og der købes også lidt større mængder.
- Det skønnes, at grænsehandelen ikke vil stige, ud over den almindelige vækst i forbruget af chokolade og slik.

Undersøgelsen bygger bl.a. på:

- GfK's telefoninterviewundersøgelse for Skatteministeriet.
- GfK's Consumer Scan.
- Undersøgelser foretaget af Institut for grænseregionsforskning.
- Erfaringer fra grænseforretninger.
- Omsætningstal i dansk detailhandel (DSK og Coop Danmark A/S's undersøgelse).

Analysen i kapitlet viser, at:

- Nedsættes afgiften med 4 kr. pr. kg vil grænsehandelen blive reduceret med ca. 0,6 mio. kg. Danskeres samlede forbrug vil stige med ca. 1,8 mio. kg og udlændinges køb i Danmark vil stige med 0,1 mio. kg. Brutto mister staten et provenu på ca. 374 mio. kr. eller netto ca. 343 mio. kr.
- De danske borgere vinder ca. 370 mio. kr. som følge af højere forbrug og lavere priser. Den samfundsøkonomiske gevinst netto kan opgøres til ca. 27 mio. kr.

Kapitlet er opbygget, som følger:

- Afsnit 2. Udvikling i afgiftssats, provenu og forbrug.
- Afsnit 3. Incitamentter til grænsehandel med chokolade.
- Afsnit 4. Omfanget af danskeres grænsehandel.
- Afsnit 5. Udlændinges grænsehandel af chokolade i Danmark.
- Afsnit 6. Sammenfattende overvejelser om omfanget af grænsehandel med chokolade og sukkervarer.
- Afsnit 7. Ulovlig indførsel af chokolade- og sukkervarer.
- Afsnit 8. Virkninger af afgiftsnedsættelser på chokolade.
- Afsnit 9. Sammenfatning.

I bilaget til kapitlet fremgår prisseksempler på chokolade og slik i Danmark og i udlandet.

2. Udvikling i afgiftssats, provenu og forbrug

Chokoladeafgiftsloven omfatter udover chokolade også slik, nødder og kerner. Afgiften består af:

- Afgift af chokolade- og sukkervarer, som omfatter traditionelle chokoladeprodukter og slik.
- Råstofafgift, som omfatter diverse nødder og kerner samt kakaobønner.
- Dækningsafgift, som omfatter diverse varer, der ikke i sig selv er afgiftspligtige, men som indeholder afgiftspligtige bestanddele. Dækningsafgiften svares ved indførsel fra udlandet, herunder også fra andre EU-lande.

Tabel XIII.1: Afgiftssatser for chokolade- og sukkervarer

Afgift af chokolade- og sukkervarer m.m.	kr. pr. kg
Chokolade, chokoladearter, kakao m.v.	14,20
Bolcher, konfekt, lakridsvarer, tyggegummi, kandiseret frugt m.v.	14,20
Råstofafgift af varer, der indføres fra udlandet, herunder andre EU-lande, eller i visse tilfælde ved produktion i Danmark	
Ubehandlede mandel-, akajounødde-, abrikos- og ferskenkerner samt kakao-bønner	21,30
Behandlede mandel-, akajounødde-, abrikos- og ferskenkerner m.v.	25,55
Ubehandlede og behandlede valnødde-, paranødde-, pistacienødde-, valnøddekerner m.v.	14,20
Behandlede hasselnøddekerner	17,05
Mandler i skal	10,70
Hasselnødder i skal m.v.	7,10
Behandlede jordnødder	8,50
Ubehandlede og behandlede kokosnøddekerner og jordnødder i skal	4,25
Dækningsafgift af varer under position 1806, 1901, 1904, 1905, 2008, 2105, 2106, og 2202 i EU's kombinerede nomenklatur, der ikke i sig selv er afgiftspligtige, jf. ovenfor, men som indeholder afgiftspligtige bestanddele svares ved indførsel fra steder udenfor EU eller fra udlandet, herunder andre EU-lande	
Kokos	4,25
Andre afgiftspligtige bestanddele	14,20

De anførte toldpositioner for dækningsafgiften omfatter følgende:

- Pos. 1806 Chokolade og andre tilberedte næringsmidler med indhold af kakao, f.eks. visse pulvere til tilberedning af kakaodrikke, creme, desserter o.l.
- Pos. 1901 Tilberedte næringsmidler fremstillet af mel, stivelse, maltekstrakt, mælk eller mejeriprodukter, f.eks. visse pulvere
- Pos. 1904 Varer fremstillet ved ekspandering eller ristning af korn eller kornprodukter, f.eks. cornflakes; korn (kerner), undtagen majs, forkogt eller på anden måde tilberedt, f.eks. visse morgenmadsprodukter
- Pos. 1905 Brød, wienerbrød, kager, kiks og andet bagværk, f.eks. isvafler og kræmmerhuse, oblater o.l. varer af mel eller stivelse
- Pos. 2008 Frugter, nødder og andre spiselige plantedele, tilberedt eller konserveret på anden måde, f.eks. kokosmix. Jordnøddesmør er undtaget fra afgiftspligten
- Pos. 2105 Konsum-is
- Pos. 2106 Tilberedte næringsmidler, f.eks. visse pulvere og sammensatte tilberedninger
- Pos. 2202 Drikkevarer, f.eks. kakaomælk

Afgiftssatsen på chokolade og sukkervarer er senest ændret pr. 1. januar 1998, hvor satsen blev hævet fra 12,50 kr. pr. kg til 14,20 kr. pr. kg. Ved samme lejlighed blev også satserne på råstofafgiften og dækningsafgiften hævet med 13,6 pct. svarende til samme afgiftsstigning som afgiften på chokolade og sukkervarer.

Tabel XIII.2: Udvikling i provenu og mængde 1980-2004

År	Provenu ¹⁾				Mængde ²⁾
	Vægtafgift	Råstofafgift	Dækningsafgift	I alt	Vægtafgift
	Mio. kr.				1.000 tons
1980	331	14	2	347	55
1985	611	36	8	655	61
1990	801	54	13	868	64
1995	946	62	26	1.034	76
1996	975	56	19	1.050	78
1997	997	67	29	1.093	80
1998	1.120	67	43	1.230	79
1999	1.133	70	47	1.250	80
2000	1.205	59	76	1.340	85
1. halvår 01	570	25	40	635	40
2. halvår 01	611	39	31	682	43
2001*	1.181	64	71	1.316	83
1. halvår 02	581	30	28	639	41
2. halvår 02	640	43	20	702	45
2002*	1.222	72	48	1.342	86
1. halvår 03	567	31	32	630	40
2. halvår 03	614	50	34	697	43
2003*	1.180	81	65	1.327	83
1. halvår 04	588	39	21	648	41

1) Provenuet er opgjort efter faktisk salgstidspunkt

2) Eksklusive råstof- og dækningsafgift

* beregnet ud fra punktafgiftsstatistikken. Øvrige tal er fra Danmarks Statistik, Skatter og Afgifter diverse årgange.

Det samlede provenu har siden 1980 været stødt stigende som følge af afgiftsforhøjelser i 1982, 1986 og 1998 samt et generelt stigende salg. Det afgiftspligtige salg af chokolade- og sukkervarer er steget med 50 pct. siden 1980, jf. tabellen herover.

Af tabel XIII.2 fremgår, at den seneste afgiftsstigning pr. 1. januar 1998 kun havde en mindre effekt på det afgiftspligtige salg af chokoladevarer. Salget faldt således kun med 1.000 tons i 1998 for allerede året efter at være tilbage på samme niveau som i 1997. Siden afgiftsstigningen har salget svinget mellem 80.000 og 86.000 tons chokolade og slik om året. Det stigende salg kan forklares af et stigende forbrug af chokolade- og sukkervarer bl.a. som følge af, at pakningsstørrelserne generelt er blevet større.

Det skal bemærkes, at det ulovlige salg samt grænsehandel af chokoladevarer også bør indgå i opgørelsen af forbruget af disse varer, hvorfor salgstal ikke direkte kan aflæses som forbrug. Normalt skal der ligeledes fratrækkes udlændinges grænsehandel i Danmark for at få det samlede danske forbrug. Det vurderes dog, at udlændinge kun i mindre grad grænsehandler chokoladevarer i Danmark.

Tabel XIII.3: Årligt privatforbrug¹⁾

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
	kr. pr. husstand							
Chokolade	873	871	949	945	962	930	914	892
Slik, rå marcipan	1.107	1.104	1.158	1.191	1.240	1.281	1.317	1.305
<i>I alt</i>	<i>1.980</i>	<i>1.974</i>	<i>2.107</i>	<i>2.136</i>	<i>2.202</i>	<i>2.211</i>	<i>2.231</i>	<i>2.197</i>

Note: Data indsamles over 3 år og omregnes til det midterste år. Forbruget er inklusive moms.

1) Løbende priser.

Kilde: Danmarks Statistik, Forbrugsundersøgelsen, Statistikbanken.

Af tabel XIII.3 fremgår det årlige forbrug af chokolade og slik pr. husstand pr. år opgjort af Danmarks Statistik. Forbruget af både chokolade og slik har været støt stigende i den belyste periode. I begyndelsen af det ny årtusinde ses dog en svagt faldende tendens, som også kan aflæses i det afgiftsberigtigede salg i tabel XIII.2. De danske husstande bruger i snit ca. 2.200 kr. om året på slik og chokolade, hvilket er over 200 kr. mere end i starten af 1990'erne svarende til en stigning på ca. 10 pct. på 7 år. I samme periode er lønnen dog steget med ca. 30 pct. Af tabellen fremgår, at specielt forbruget af slik er steget.

Med 2,48 mio. husstande og en gennemsnitlig pris på ca. 85 kr. pr. kg kan det husstandsbaserede forbrug opgøres til ca. 64 mio. kg. Differencen i forhold til det afgiftsberigtigede salg i tabel XIII.2 kan delvist forklares med, at slik og chokolade er såkaldt demeriterende varer, og som følge deraf bliver forbruget konsekvent undervurderet i forbrugsundersøgelsen. En mindre del af differencen kan forklares med varer købt i horeca-sektoren, det vil sige køb på hoteller, restauranter og caféer samt udlændinges indkøb i Danmark.

Tabel XIII.4: Udviklingen i realpris og -afgift 1991-2004

År	Realprisindeks, sukkervarer, marmelade, chokolade mv.	Realprisindeks, fødevarer	Realafgift
		1980=100	
1991	97	101	106
1992	98	101	104
1993	98	99	103
1994	97	100	101
1995	98	101	99
1996	98	101	97
1997	98	102	95
1998	101	102	105
1999	101	100	103
2000	100	100	100
2001	100	101	98
2002	100	101	95
2003	102	101	93
2004 ¹⁾	101	100	92

1) 2004 er et gennemsnit af de første 6 måneder.

Kilde: Danmarks Statistik, Prisstatistik, Statistikbanken.

Priserne på sukkervarer, marmelade og chokoladevarer er ikke steget mere end priserne på fødevarer og priserne i al almindelighed, jf. tabel XIII.4. Afgiften er til gengæld reelt blevet udhulet, da satsen ikke har været justeret siden 1998. De nogenlunde uændrede priser fra 2000 til 2004 bekræftes af, at det indenlandske salg har været rimeligt stabilt i perioden, jf. tabel XIII.2.

3. Incitamentet til grænsehandel med chokolade

Afgiften på chokolade og sukkervarer udgør som tidligere nævnt 14,20 kr. pr. kg. Dertil kommer moms på 25 pct. Danmark har som det eneste EU-15-land afgift på chokolade. Til gengæld har Norge ligeledes en afgift på chokolade og sukkervarer på 15,45 NOK pr. kg og en separat afgift på sukker på 5,99 NOK pr. kg. Nordmændene har dog reduceret moms på 12 pct. på fødevarer, herunder også chokolade- og sukkervarer.

I Sverige og Tyskland er der ikke afgift på chokolade og sukkervarer, og de to lande har tillige reduceret moms på fødevarer herunder chokolade. Den svenske moms er 12 pct. på fødevarer, mens der i Tyskland betales 7 pct. i moms på chokolade.

Tabel XIII.5: Priselementer for en plade chokolade (200 gram)

	Danmark	Tyskland	Sverige	Norge
	DKK pr. stk.			
<i>Mellempri:</i>				
Detailpris inkl. moms og afgift	20,00	14,08	14,75	17,83
- heraf moms	4,00	0,92	1,58	1,91
- heraf afgift	2,84	-	-	2,76
- heraf pris uden moms og afgift	13,16	13,16	13,16	13,16
<i>Høj pris:</i>				
Detailpris inkl. moms og afgift	30,00	22,64	23,70	26,79
- heraf moms	6,00	1,48	2,54	2,87
- heraf afgift	2,84	-	-	2,76
- heraf pris uden moms og afgift	21,16	21,16	21,16	21,16
<i>Lav pris:</i>				
Detailpris inkl. moms og afgift	10,00	5,52	5,78	8,87
- heraf moms	2,00	0,36	0,62	0,95
- heraf afgift	2,84	-	-	2,76
- heraf pris uden moms og afgift	5,16	5,16	5,16	5,16

Kilde: Egne beregninger.

Som følge af afgifts- og momsforskelle kan danskere spare 5,92 kr. på en plade chokolade ved køb i Tyskland. Men der er også besparelser at hente ved at købe chokoladen i Sverige og Norge. Besparelsen er hhv. 30 pct. i Tyskland, 26 pct. i Sverige og 11 pct. i Norge, under forudsætning af ens pris eksklusive moms og afgift i de fire lande. Ved billig chokolade er besparelsen endnu større. Således er besparelse 55 pct. ved køb i Tyskland frem for køb i Danmark.

Der vil dog typisk være avanceforskelle landene imellem. Det kan følgende prissammenligning på en plade Marabou chokolade illustrere.

Tabel XIII.6: Prissammenligning af 200 gram Marabou chokolade

	Danmark	Tyskland	Sverige	Norge
	DKK pr. stk.			
Detailpris inkl. moms og afgift	21,07	10,95	14,18	18,51
- heraf moms	4,21	0,72	1,91	1,98
- heraf afgift	2,84	-	-	2,76
- heraf pris uden moms og afgift	14,01	10,23	12,28	13,77

Note: Gennemsnitspriser fra københavnske dagligvareforretninger, ICA (Sverige) og diverse tyske grænsebutikker indsamlet forår/sommer 2004.

Det skal bemærkes, at der er tale om et priggennemsnit på relativt få observationer. Den danske pris er således baseret på fem observationer, mens den tyske er baseret på tre observationer, og den svenske er på fem observationer. Den norske er kun baseret på en observation. Af tabellen fremgår, at prisen uden moms og afgift er væsentligt lavere i Tyskland i forhold til i Danmark. Afgifts- og momsforskelle kan forklare 6,33 kr. af forskellen i detailprisen. Resten, det vil sige 3,78 kr., må skyldes avance- og omkostningsforskelle.

Tabellen herover må ikke tages som et generelt udtryk for, at avancerne på chokolade og slik er lavere i Tyskland i forhold til Danmark. Dette eksempel er kun et blandt mange og ved valg af en anden plade chokolade eller slik, vil billedet se helt anderledes ud, jf. tabellen herunder.

Tablel XIII.7: Sammenligning af pris uden afgift og moms på 200 gram Toblerone

	Danmark	Tyskland
	kr. pr. stk.	
Detailpris inkl. moms og afgift	18,91	16,99
Heraf moms	3,78	1,11
Heraf afgift	2,84	
Heraf pris uden moms og afgift	12,29	15,88

Note: Gennemsnitspriser fra københavnske dagligvareforretninger, ICA (Sverige) og diverse tyske grænsebutikker indsamlet forår/sommer 2004. Priserne er baseret på 8 observationer fra Danmark og 4 observationer fra Tyskland.

Af tabellen fremgår, at pris eksklusive moms og afgift er større i Tyskland end i Danmark på Toblerone ud fra de priser, som Skatteministeriet har indsamlet. Det skal endnu en gang bemærkes, at sammenligningsgrundlaget er yderst begrænset, men eksemplerne illustrerer, hvor uigennemsigtigt markedet for chokolade er. På trods af uigennemsigtigheden af markedet er chokolade og slik en af de varer, der hyppigst handles i grænsebutikkerne.

På internationale varemærker, som f.eks. Marabou og Toblerone fra eksemplerne herover, er der mulighed for forskellige pakningsstørrelser og dermed også forskellige rabatter de forskellige forretninger og lande imellem. De indsamlede priser fordeler sig således på mængder fra 200 gram helt op til 1 kg. Det vil naturligvis give sig udslag i priserne. Forbrugerne er typisk heller ikke særligt prisbevidste. De køber en pose slik eller en plade chokolade uden at skele til pakningsstørrelsen, ligesom forbrugere sandsynligvis ofte går ud fra, at hvis tilbuddet er 1 kg slik for en given pris, så må det være billigt pr. definition.

Generelt ligger priserne på slik og chokolade på færgerne på samme niveau som i danske supermarkeder, og ofte er de danske tilbudspriser lavere, således at der ikke er nogen besparelse at hente ved køb på færgerne. I grænsehandelsbutikkerne er slik og chokolade dog for det meste lidt billigere end herhjemme, men det er muligt at finde danske tilbud, som kan matche de tyske priser jf. tabel XIII.8.

Tabel XIII.8: Priser på Toblerone i Danmark, Tyskland, charterselskab, på færgerne og i Sverige

	Pris	Mængde	Pris pr kg
	kr. pr. stk.	kg	kr. pr. kg
Netto	19,50	0,2	97,50
Kvickly	21,95	0,2	109,75
Kvickly	10,95	0,1	109,50
Irma	11,95	0,1	119,50
Irma	22,95	0,2	114,75
Fakta	9,95	0,1	99,50
Kvickly	15,00	0,2	75,00
Superbrugsen	30,00	0,4	75,00
Føtex	15,00	0,2	75,00
Føtex	20,95	0,2	104,75
Føtex	20,00	0,3	66,67
Prima	9,95	0,1	99,50
Prima	21,95	0,2	109,75
Bilka	13,95	0,2	69,75
My Travel	35,00	0,4	87,50
Travelshop	38,00	0,4	95,00
Travelshop	21,00	0,2	105,00
DFDS sommer	50,00	0,8	62,50
DFDS sommer	37,00	0,4	92,50
DFDS marts	37,00	0,4	92,50
DFDS marts	19,00	0,2	95,00
DFDS marts	11,00	0,1	110,00
DFDS	29,00	0,4	72,50
Calle	12,95	0,2	64,75
Duborg	22,95	0,4	57,38
Boarder shop	15,00	0,2	75,00
Boarder shop	25,00	0,4	62,50
ICA, Anderson	11,25	0,1	112,52
ICA, Malmø	11,74	0,1	117,38
ICA, Skurup	10,44	0,1	104,43

Kilde: Priser fra københavnske dagligvareforretninger, My Travel, DFDS, ICA (Sverige) og diverse tyske grænsebutikker indsamlet forår/sommer 2004.

Billig slik i form af private mærker ses i stigende grad i de danske dagligvareforretninger, bl.a. har Netto og Aldi deres egne mærker. Dette marked er grænsehandelsbutikkerne dog også blevet opmærksomme på, og Calle butikkerne har derfor bl.a. *Calle Bolcher*. I øvrigt bestræber de tyske købmænd sig på primært at have dansk slik og chokolade i deres sortiment.²²

De danske priser på slik og chokoladevarer er realt steget med ca. 1 pct. siden 2001, jf. tabel XIII.4. I Tyskland er priserne på fødevarer steget med 1 pct. siden 2001, mens det generelle prisniveau er steget med 3,5 pct.²³ Til sammenligning er de danske tal hhv. 4,2 pct. og 5,6 pct. På baggrund af prisudviklingen i Danmark og Tyskland kan det ikke afvises, at incitamentet til at købe disse varer kan være stigende. Spørgsmålet er dog, om uigennemsigtheden af markedet gør, at det er vanskeligt for den enkelte forbruger at gennemskue besparelsen, specielt fordi den kan være forskellig fra vare til vare.

4. Omfanget af danskeres grænsehandel

Analyseinstituttet GfK har for Skatteministeriet undersøgt danskeres grænsehandel med chokolade og sukkervarer. Det er sket via en interviewundersøgelse samt data fra Consumer Scan, som er data indsamlet via et fast panel af husstande, som scanner de daglige indkøb ind i en database, jf. rapportens bilag 1.

Af GfK's undersøgelse fremgår, at danskere købte slik og chokolade for ca. 229 mio. kr. i 1. halvår 2004. Det svarer til et årligt indkøb på ca. 509 mio. kr. under en antagelse om, at ca. 45 pct. indkøbes i 1. halvår, og 55 pct. købes i 2. halvår, hvor hovedparten af sommerferien falder. Ved en pris på ca. 55 kr. pr. kg kan grænsehandelen opgøres til ca. 9,2 mio. kg.

Tabel XIII.9: Danskeres grænsehandel med slik og chokolade, 1. halvår 2004

Varekategori	Hele Danmark	Grænselandet
Slik og chokolade	228.571	20.702

Kilde: GfK.

²² Der er forskel på præferencerne for slik i Danmark og Tyskland, bl.a. skulle slik produceret til det tyske marked eftersigende indeholde mere kokos, end slik produceret til det danske marked.

²³ Kilde: Statistische Bundesamt Deutschland www.destatis.de

Af tabel XIII.9 fremgår, at indbyggerne i grænselandet står for ca. 9 pct. af grænsehandelen med slik og chokolade. Det svarer til ca. 0,8 mio. kg. Grænselandet udgør ca. 2,6 pct. af den danske befolkning svarende til ca. 140.000 personer. Af GfK's analyse fremgår det således, at indbyggerne i grænselandet købte ind for ca. 148 kr. pr. person, mens danskere generelt købte slik og chokolade for i gennemsnit ca. 42 kr. i 1. halvår 2004. Dermed køber grænselandet ifølge undersøgelsen ca. 3,5 gange så meget slik og chokolade i udlandet sammenlignet med landsgennemsnittet.

Tabel XIII.10: Grænsehandel af slik og chokolade fordelt på lande

Land	Grænselandet	Øvrige Danmark	Hele Danmark
	Pct.		
Tyskland	95	63	65
Frankrig	0	12	11
Sverige	0	8	8
Norge	0	4	4
Italien	0	3	3
Andre lande	4	10	9
<i>I alt</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>

Note: Land angiver hvilket eller hvilke lande, som den rejsende sidst har været i.
Kilde: GfK.

Af tabel XII.10 fremgår, at grænselandet køber ca. 95 pct. af deres samlede grænsehandel med chokolade og slik i Tyskland, ifølge GfK's undersøgelse. For det øvrige Danmark er den tyske grænsehandelsandel noget mindre på 63 pct., hvilket på landsplan betyder, at 65 pct. af danskeres grænsehandel med chokolade foregår i Tyskland – resten foregår i andre lande. Det skal dog bemærkes, at tabellen er konstrueret ud fra to spørgsmål i undersøgelsen. Et, hvor der spørges til hvilke lande, den adspurgte sidst har været i – her er der mulighed for at svare mere end et land. Det andet spørgsmål går på, hvor mange penge, der er brugt på chokolade og slik på turen. Hvis en respondent har købt chokolade i Frankrig og har kørt i bil op gennem Tyskland, vil indkøbet både være registreret under Frankrig og Tyskland. Dermed er der en risiko for, at tallet for Tyskland kan være overrepræsenteret. Omvendt hvis chokoladen blev købt i Tyskland, vil tallet for Frankrig være for højt i forhold til det faktiske.

Tabel XIII.11: Indkøb af slik og chokolade fordelt på transportmiddel

Transportmiddel	Grænseland	Øvrige Danmark	I alt
	Pct.		Pct.
Personbil	94	60	63
Bus	1	6	5
Tog	0	3	3
Færge	1	10	9
Fly	3	21	20
Autocamper	0	0	0
Varevogn/lastbil	0	0	0
Anden rejseform	1	0	0

Note: Transportmiddel angiver hvilket eller hvilke transportmidler, som den rejsende har benyttet ved sidste rejse.
Kilde: GfK.

Tabel XIII.11 viser hvilken eller hvilke transportmidler, den rejsende har benyttet ved sidste rejse. Det fremgår, at 94 pct. af grænselandets grænsehandel er foregået med personbil. På landsplan er tallet 63 pct. Cirka 20 pct. af danskeres grænsehandelen er købt i forbindelse med en flyrejse, hvilket dels er indkøb i de respektive lande dels indkøb i lufthavnene.

Det fremgår af de to tabeller, at grænsehandelen med chokolade og slik ikke kun er grænsehandel i forhold til Tyskland. Cirka 60 pct. er grænsehandel over landgrænsen, mens den resterende del er grænsehandel i andre lande. Ved overvejelser om en eventuel ændring af afgiften bør der således skeles til, at grænsehandelen med chokolade ikke kun er et tysk fænomen.

Af undersøgelsen fremgår, at 35 pct. af alle danske rejsende, som grænsehandlede, købte slik og chokolade, mens 45 pct. af de rejsende fra grænselandet, som grænsehandlede, købte slik og chokolade, ifølge GfK's undersøgelse. Gennemsnitsbeløbene svinger meget fra ca. 26 kr. til 181 kr. pr. rejsende, jf. tabel XIII.12. De meget lave gennemsnitsbeløb (bortset fra Sønderjylland) indikerer, at en stor del af indkøbene formentlig er til fortæring på rejsen. Chokolade og sukkervarer er sandsynligvis varer, som bliver købt samtidig med køb af mere grænsehandelsfølsomme varer, som f.eks. øl og spiritus, f.eks. fordi den handlende bliver fristet i indkøbskøen. Desuden vil en del af indkøbene af chokolade- og sukkervarer kunne forklare ved et andet sortiment i udlandet.

Tabel XIII.12: Danskeres gennemsnitlige grænsehandel med slik og chokolade, 1. halvår 2004 fordelt på bopæl

	Køb	Antal voksne > 15 år	Gennemsnitligt køb
	1.000 kr.	1.000 indbyggere	kr.
Hovedstadsområdet	27.273	1.005	27,14
Øvrigt øst for Storebælt	45.404	980	46,34
Fyn	23.163	386	60,07
Østjylland	38.193	808	47,25
Vestjylland	10.695	406	26,32
Nordjylland	32.702	403	81,25
Sønderjylland	51.139	382	133,77
Heraf grænselandet	20.702	114	181,17
<i>I alt</i>	<i>228.569</i>	<i>4.370</i>	<i>52,31</i>

Kilde: GfK og egne beregninger.

Til *Rapport om grænsehandel 2001* havde Institut for grænseregionsforskning (IFG) undersøgt grænsehandelen med chokolade. Af undersøgelsen fremgik, at de danske rejsende ved landgrænsen havde en indkøbsprocent på 37,1, mens indkøbsprocenten på færgerne til Tyskland lå noget højere på ca. 52,5 pct. og med fly var indkøbsprocenten 22,6 pct. I IFG's undersøgelse fra 2003 var indkøbsprocenten ved landgrænsen steget til 49,3 pct. Af GfK's undersøgelse fremgår som tidligere nævnt, at indkøbsprocenten er på ca. 35 pct.

IFG har ikke undersøgt værdien af grænsehandelen med chokolade i 2003, men i 2001 blev der ifølge IFG's undersøgelse handlet slik og chokolade for ca. 303 mio. kr. eller ca. 200 mio. kr. mindre end i GfK's undersøgelse for 2004. Det vil sige, at der i forhold til 2001 er en nogenlunde uændret andel, der grænsehandler chokolade, men at de til gengæld køber en større mængde. Det kan bekræftes ved sammenligning af tabel XIII.12 og tabel XIII.13, som indeholder de gennemsnitlige indkøbstal fra *Rapport om grænsehandel 2001*, jf. tabellen herunder.

Tabel XIII.13: Danskeres grænsehandel med chokoladevarer i 2001

	Gennemsnitlige indkøb	Samlet indkøb på årsbasis
	DKK	Mio. DKK
Landgrænsen i bil	74	180
Østersøen & via Havneby	119	86
Øresund	35	13
Lange ruter fra Sverige	33	6
Ruter fra Norge	65	18
I alt		303

Kilde: IFG.

Umiddelbart virker det som en meget kraftig stigning i forhold til 2001, specielt fordi der i den mellemliggende periode ikke har været ændret ved afgiftsatsen på chokolade- og sukkervarer. Det kan dog ikke afvises, at grænsehandelen med chokolade er steget, eller at grænsehandelen med chokolade i 2001 var undervurderet. En eventuel stigning kan forklares med et generelt stigende forbrug af chokolade- og sukkervarer, om end slet ikke i den grad, som tallene fra GfK's undersøgelse udviser i forhold til IFG's tal fra 2001.

Ud over at de grænsehandlende måske køber mere chokolade og slik, kan en del af forklaringen også være forskel i metoden i de to undersøgelser. I 2004 er respondenterne således blevet ringet op, hvorimod undersøgelsen i 2001 foregik ved interview i lufthavne og ved interview med toldernes mellemkomst (som typisk har stoppet biler, som skulle undersøges for evt. smugling). Det kan betyde, at der er en overvægt af smuglere i undersøgelsen fra 2001, og da smuglere sandsynligvis i højere grad har fyldt bilen op med øl og spiritus end med chokolade, kan det ikke afvises, at chokoladegrænsehandelen er undervurderet i 2001.

En anden kilde til belysning af udviklingen i grænsehandelen med chokolade og sukkervarer er tal fra GfK's Consumer Scan. Af tabellen herunder fremgår udviklingen fordelt på halvår og årsbasis fra 2002-2004. Det skal bemærkes, at tallene fra 2002 ikke direkte kan sammenlignes med 2003 og 2004, da tallene for 2002 kun indeholder data for pålægs- og smørechokolade.

Tabel XIII.14: Grænsehandel opgjort fra Consumer Scan-tal 2002-2004

		1. halvår 2002	2. halvår 2002	1. halvår 2003	2. halvår 2003	1. halvår 2004
Penetration ¹⁾	Husholdningernes køb, total	44,07	44,80	76,87	81,47	80,49
	- heraf grænsehandel	3,35	2,73	4,57	7,50	5,84
Mængde	Husholdningernes køb, total	2.549	2.266	10.696	12.439	11.865
	- heraf grænsehandel	197	169	405	786	587
Værdi	Husholdningernes køb, total	179.431	154.782	916.886	1.053.335	1.010.364
	- heraf grænsehandel	7.186	5.479	21.684	40.346	31.096
Pris	Husholdningernes køb, total	70,40	68,31	85,73	84,68	85,15
	- heraf grænsehandel	36,51	32,44	53,57	51,31	52,94
Handler pr. køber	Husholdningernes køb, total	5,01	4,15	10,22	10,48	10,22
	- heraf grænsehandel	1,69	1,78	3,20	3,47	3,21
Mængde pr. køber	Husholdningernes køb, total	0,47	0,50	0,55	0,59	0,58
	- heraf grænsehandel	1,41	1,41	1,12	1,22	1,26
Værdi pr. handel	Husholdningernes køb, total	33,10	33,86	47,34	50,02	49,53
	- heraf grænsehandel	51,65	45,78	60,14	62,80	66,92

1) Et penetrationstal på f.eks. 80 betyder, at 80 pct. af husstandene i undersøgelsen købte slik og chokolade.

Note: Total-tal er summen af køb i grænsehandelen og køb i danske forretninger.

Note: Tallene for 2002 indeholder kun data for pålægs- og smørchokolade og er derfor ikke direkte sammenlignelig med tallene for 2003 og 2004.

Af tabellen fremgår, at en meget stor andel af de danske husstande køber slik og chokolade. Således købte 80 pct. af husstandene i undersøgelsen slik og chokolade i 1. halvår 2004. Af tabellen fremgår desuden, at andelen af husstande, som grænsehandler slik og chokolade, er steget fra 1. halvår 2003 til 1. halvår 2004 fra 4,57 pct. til 5,84 pct.

GfK's Consumer Scan-tal viser desuden, at husstandene i undersøgelsen køber en større mængde chokolade og slik i forhold til 2003, til gengæld er antallet af handler nogenlunde uændret. For husstandene i undersøgelsen er værdien af grænsehandelen steget med 50 pct. fra 1. halvår 2003 til 1. halvår 2004, og volumen er steget med 45 pct. Resultaterne fra Consumer Scan bekræftes af den interviewbaserede undersøgelse fra GfK.

Af tabellen fremgår, at prisen på chokolade og slik i Danmark er ca. 86 kr. pr. kg (total-tal rensset for grænsehandel), mens prisen i udlandet er ca. 53 kr. pr. kg, svarende til at der kan opnås en besparelse på ca. 40 pct. ved køb i udlandet.

For 2002, som kun indeholdt smørechokolade og pålægschokolade, var der ca. 50 pct. at spare ved køb i udlandet frem for Danmark. Af tabellen fremgår, at grænsehandelen med smørechokolade udgjorde ca. 7,5 pct. af det samlede forbrug af disse produkter. Dermed kan det ikke afvises, at Nutella og andre mærker af smørechokolade var deciderede magnetvarer i grænsehandelen, og sandsynligvis stadig er det.

Consumer Scan-tallene har deres styrke ved at give et godt billede af udviklingen i mængder og priser, men tallene skal behandles varsomt. Det er nok tvivlsomt, om grænsehandelen med slik og chokolade er steget med 50 pct., men det kan på den anden side ikke afvises, at grænsehandelen med disse varer er steget.

Ud fra Consumer Scan-tallene er det dog muligt at skønne over den samlede grænsehandel med chokolade- og sukkervarer, jf. tabel XIII.15. Det er i beregningerne antaget, at salg til ikke-husholdninger ligger på ca. 15 pct. af det samlede salg.

Table XIII.15: Skøn over grænsehandel ud fra Consumer Scan-tal¹⁾

	2003
	Mio. kg
Salg i Danmark	83,0
- heraf til ikke-husholdninger	12,5
Salg til udlændinge	2,0
Salg til danske husholdninger	68,5
Salg til danske husholdninger iflg. Consumer Scan	25,1
Opregningsfaktor	2,7
Grænsehandel iflg. Consumer Scan	1,3
Grænsehandel opregnet	3,5

1) For mere vedr. metode henvises til kapitel XII. Mineralvandsafgift.
 Kilde: Consumer Scan og egne beregninger.

Under betydelig usikkerhed kan grænsehandelen med chokolade- og sukkervarer skønnes til ca. 3,5 mio. kg ud fra Consumer Scan-tallene. I Consumer Scan-tallene mangler dog typisk oplysninger om turen med håndboldklubben, studietur, indkøb til fester mv. Det skønnes med betydelig usikkerhed, at disse indkøb udgør ca. 0,5 mio. kg, således at den samlede grænsehandel ud fra Consumer Scan kan opgøres til ca. 4 mio. kg.

De tyske grænsekøbmænd melder om et stigende salg af slik og chokolade i butikkerne. Dette stigende salg kan dog være udtryk for en generel stigning i forbruget af slik og chokolade, jf. at stigningen ikke umiddelbart modsvares af et fald i det afgiftsberigtigede salg i Danmark.

Skatteministeriet har fra De Samvirkende Købmænd og Coop Danmark A/S modtaget oplysninger vedr. udviklingen i andelen af konfektur af den samlede omsætning i butikkerne. Heraf fremgår, at konfektur i procent af den samlede omsætning var 4,0 pct. i 2003 og 4,1 pct. i 2004 – det vil sige en lille fremgang. Da priserne i Danmark ifølge Consumer Scan-tallene har været nogenlunde uændrede i forhold til 2003, er salget i Danmark sandsynligvis steget lidt. Stigningen i grænsehandelen har således tilsyneladende ikke reduceret det indenlandske salg, hvorfor stigningen sandsynligvis er et resultat af et stigende forbrug af slik og chokolade.

5. Udlændinges grænsehandel af chokolade i Danmark

Udlændinges køb af chokoladevarer i Danmark indgik ikke i den undersøgelse, som GfK har foretaget for Skatteministeriet. Baggrunden er, at interviewundersøgelsen er baseret på telefoninterview til danske husstande, og dermed er der ikke data for udlændinge. Consumer Scan-tallene omfatter ligeledes udelukkende danske husstande.

I *Rapport om grænsehandel 2001* skønnede Skatteministeriet, at udlændinges grænsehandel med slik og chokolade udgjorde ca. 2 mio. kg. I den mellemliggende periode er der ikke sket betydelige ændringer af moms- og afgiftssatser i hverken Tyskland eller Sverige. I Norge blev der derimod indført reduceret moms på fødevarer, herunder chokolade og slik pr. 1. juli 2001. Da nordmændene kan handle toldfrit på færgerne, vurderes den norske momsændring dog ikke at have betydning for den samlede grænsehandel af udlændinge i Danmark.

Der er, som det fremgår af tabel XIII.6, ikke økonomisk incitament for hverken nordmænd, svenskere eller tyskere til at købe chokolade og slik med hjem fra Danmark. Derfor må det antages, at der udelukkende er tale om gaver, eller at varerne nydes på rejsen.

Skatteministeriet har ikke kendskab til andre undersøgelser af udlændinges grænsehandel i Danmark.

6. Sammenfattende overvejelser om omfanget af grænsehandel med chokolade- og sukkervarer

I *Rapport om grænsehandel 2001* blev grænsehandelen med slik og chokolade opgjort til ca. 300 mio. kr., svarende til ca. 4 mio. kg ved en udenlandsk pris på 75 kr. pr. kg. GfK's undersøgelse af grænsehandelen ved telefoninterview viser, at grænsehandelen med chokolade er steget til ca. 509 mio. kr., svarende til 9,2 mio. kg ved en udenlandsk pris på 55 kr. pr. kg. Det vurderes, at prisfaldet fra 2001 til 2004 ikke har været så stort, som det umiddelbart fremgår. Sandsynligvis er forklaringen den, at Skatteministeriet via Consumer Scan er i besiddelse af mere retvisende priser, end det var tilfældet i 2001. På den baggrund opjusteres skønnet for 2001 til ca. 5 mio. kg.

Der er stor spredning i skønnene over grænsehandelen. GfK's interviewundersøgelse giver som nævnt en grænsehandel på ca. 9,2 mio. kg. Consumer Scan-tallene giver derimod en grænsehandel på ca. 1,3 mio. kg. Ud fra Consumer Scan-tallene kan der, via opregning til det faktiske danske afgiftsberigtigede salg, skønnes en grænsehandel på ca. 3,5 mio. kg, hvortil kan lægges ca. 0,5 mio. kg, hvis der tages højde for, at ikke alle indkøb er dækket af Consumer Scan.

Udviklingen i grænsehandelen i Consumer Scan viser, at grænsehandelen er steget fra 1. halvår 2003 til 1. halvår 2004, hvilket støttes af de oplysninger, som Skatteministeriet har fået fra grænsekøbmændene.

Skatteministeriet skønner på den baggrund under betydelig usikkerhed, at grænsehandelen med slik og chokolade er steget med 0,5 mio. kg i forhold til 2001, således at grænsehandelen nu udgør ca. 5,5 mio. kg. Udlændinges grænsehandel vurderes at være uændret på 2 mio. kg.

Markedet for chokoladevarer er meget uigennemsigtigt, og dette bevirker, at forbrugeren ikke direkte kan sammenligne priserne i f.eks. Tyskland med priser i de danske dagligvarebutikker. Der kan således være besparelser at hente på visse varer, mens andre kan fås til næsten samme pris i Danmark. I gennemsnit er der dog ca. 35 pct. at spare ved at købe slik og chokolade i Tyskland frem for i Danmark. Det skal dog bemærkes, at en stor del af grænsehandelen med chokolade- og sukkervarer sandsynligvis er til fortæring på turen.

7. Ulovlig indførsel af chokolade- og sukkervarer

Der er i den danske (og europæiske) lovgivning ingen begrænsninger på, hvor meget slik og chokolade en borger må hjemføre. Den eneste betingelse er blot, at det kan godtgøres, at varerne er til eget forbrug.

Hvis varerne alligevel sættes til salg i Danmark, skal der betales dansk afgift og moms. Sker dette ikke, er der tale om smugling eller ulovlig indførsel.

På visse varer har ToldSkat især i kioskmiljøet konstateret, at ulovlig indførsel er relativt udbredt. Ulovlige sodavand og chokoladevarer kan således forefindes i næsten alle større byer i Danmark. Der sker sandsynligvis også en vis ulovlig handel via borgere, som indfører chokoladevarer og derefter sælger det videre til familie og venner. Dette problem vurderes dog som meget begrænset.

Med lov nr. 1059 af 17. december 2002 ("kioskbøderne") er der forsøgt at dæmme op for den ulovlige indførsel, ved at ToldSkat kan idømme lovbrudere bøder på op til 5.000 kr. pr. overskridelse. Sker der overtrædelse igen, fordobles bøden, og i sidste instans kan den erhvervsdrivende få frataget retten til at drive virksomhed i Danmark.

Det er meget vanskeligt at skønne over, hvor stor den ulovlige indførsel er. En del af de ulovlige indførsler er sandsynligvis organiserede indførsler, som via faste leverandører leveres til diverse kiosker og købmænd, mens en anden del foregår på enkeltmandsbasis. De ulovlige sodavand kommer primært fra Polen og Slovenien, og kommer primært ind i Danmark via Sverige.

8. Virkninger af afgiftsned sættelser på chokolade

Ved beregningerne i dette afsnit er følgende antagelser anvendt:

1. Fordel ved grænsehandel i Tyskland udgør for 1 kg chokolade:

- forskel i chokoladeafgift og moms heraf	17,75 kr. pr. kg
- forskel i moms af tysk pris uden afgift	9,25 kr. pr. kg
- forskel i avance og moms heraf	3,00 kr. pr. kg
Prisforskel i alt	30,00 kr. pr. kg
2. Ved en pris på eller under 55 kr. pr. kg i Danmark, vil danskere grænsehandle 2 mio. kg chokolade og slik i udlandet – uanset udenlandsk pris
3. Udlændinges grænsehandel vil stige med 0,1 mio. kg, hver gang prisen i Danmark falder med 5 kr. pr. kg.
4. Markedet for chokolade er sammensat således:

- indenlandsk salg	93,4 mio. kg
- heraf til udlændinge	2,0 mio. kg
- salg til danskere	91,4 mio. kg
- danskeres grænsehandel	5,5 mio. kg
Samlet dansk forbrug	96,9 mio. kg
5. Priselasticitet -0,3
6. Pris i Danmark 85 kr. pr. kg
7. Pris i udlandet 55 kr. pr. kg

På baggrund af disse antagelser kan følgende beregnes:

Tabel XIII.16: Virkninger af afgiftsnedsettelse på chokolade

Afgift	Dansk pris	Dansk forbrug	Heraf købt i Danmark med dansk afgift	Heraf købt i Tyskland	Udenlandsk køb i Danmark	Nettoprovenu-gevinst i faktorpriser	Samfundsøkonomisk gevinst før evt. sundhedsomkostninger
kr. pr. kg	kr. pr. kg	Mio. kg				Mio. kr.	
14,20	85,00	96,9	91,4	5,5	2,0	0	0
12,20	82,50	97,8	92,6	5,2	2,1	-169	+15
10,20	80,00	98,7	93,7	4,9	2,1	-343	+27
8,20	77,50	99,6	95,0	4,6	2,2	-521	+38
6,20	75,00	100,5	96,2	4,3	2,2	-704	+46
4,20	72,50	101,5	97,5	4,0	2,3	-893	+52
2,20	70,00	102,6	98,8	3,8	2,3	-1.086	+55
0,20	67,50	103,7	100,2	3,5	2,4	-1.286	+56
0,00	67,25	103,8	100,4	3,4	2,4	-1.306	+56

Kilde: Skatteministeriets egne beregninger.

Hvis afgiften nedsættes fra det nuværende niveau på 14,20 kr. pr. kg til 10,20 kr. pr. kg, vil det ud fra antagelserne medføre, at prisen på chokolade falder med 5 kr. pr. kg. Prisfaldet vil betyde, at danskeres forbrug af chokolade stiger med 1,8 mio. kg ved en priselastisitet på -0,3, jf. 3. kolonne. Det danske forbrug af chokolade kan splittes op i grænsehandel og indkøb med danske afgifter. Ved et dansk prisfald på 5 kr. pr. kg reduceres grænsehandelen med 0,6 mio. kg, jf. 5. kolonne.

Afgiftslettelsen har ligeledes betydning for udlændinges grænsehandel i Danmark, således at ved et prisfald på 5 kr. pr. kg vil grænsehandelen i Danmark stige med 0,1 mio. kg (6. kolonne). Samlet set vil en afgiftsnedsettelse på 4 kr. pr. kg betyde, at det indenlandske salg stiger med 2,3 mio. kg (4. kolonne).

På trods af hjemvendt grænsehandel samt stigning i udlændinges indkøb, vil afgiftslettelsen koste statskassen 343 mio. kr., men til gengæld vil afgiftslettelsen betyde, at der kommer færre forvridninger, således at den samfundsøkonomiske gevinst bliver 27 mio. kr. Der er i beregningerne ikke taget højde for eventuelle helbredsskader ved et stigende chokoladeforbrug. Den samfundsøkonomiske gevinst udgør ca. 8 pct. af provenutabet ved at sænke afgiften med 4 kr. Dermed er gevinsten meget beskedent i forhold til provenutabet.

Tabel XIII.17: Provenuvirkning af afgiftsnedsættelser på chokolade

Afgift	Dansk pris	Provenuvirkning ved uændret forbrug og salg	Provenuvirkning ved ændret forbrug	Provenuvirkning ved ændret grænsehandel	Provenuvirkning ved ændret udenlandsk grænsehandel	I alt punkt-afgift	Moms ved ændret grænsehandel	Netto-provenuændring i faktorpriser
kr. pr. kg	kr. pr. kg	Mio. kr.						
14,20	85,00	0	0	0	0	0	0	0
12,20	82,50	-187	10	4	1	-172	3	-169
10,20	80,00	-374	18	6	1	-349	6	-343
8,20	77,50	-560	22	7	1	-530	9	-521
6,20	75,00	-747	23	7	1	-716	12	-704
4,20	72,50	-934	19	6	1	-907	15	-892
2,20	70,00	-1.121	13	4	1	-1.104	17	-1.086
0,20	67,50	-1.308	1	0	0	-1.306	20	-1.286
0,00	67,25	-1.326	0	0	0	-1.326	20	-1.306

Kilde: Skatteministeriets egne beregninger.

Det samlede provenutab for staten på 343 mio. kr. indeholder både provenugevinster og -tab. Ved et uændret forbrug og salg vil en afgiftssænkning medføre et provenutab på 374 mio. kr. svarende til ændringen i afgiften (4 kr. pr. kg) ganget med det indenlandske salg (summen af kolonne 4 og 6 i tabel XI-II.16).

Afgiftsnedsættelsen vil have en positiv effekt på det danske forbrug, hvorved der opnås en provenugevinst på ca. 18 mio. kr., som følge af forbruget stiger med 1,8 mio. kr., jf. 3. kolonne i tabel XIII.16. Ved nedsættelse af afgiften vil grænsehandelen med chokolade blive reduceret med 0,6 mio. kg, som der herefter betales dansk afgift af. Provenugevinsten heraf kan derfor beregnes til 6 mio. kr. Udlændinges grænsehandel i Danmark stiger med 0,1 mio. kg, som bidrager med en provenugevinst på ca. 1 mio. kr. Ud over punktafgift opnås ligeledes en momsgevinst som følge af hjemvendt dansk grænsehandel samt stigning i udlændinges grænsehandel i Danmark.

Momsgevinsten udgør ca. 6 mio. kr., heraf er gevinsten ved hjemvendt grænsehandel 6,4 mio. kr., jf. grænsehandelen falder med 0,58 mio. kg. (afrundet 0,6 mio. kg), som i tyske priser og med en momssats på 20 pct. (beregnet af pris inklusive moms) giver et merprovenu på 6,4 mio. kr. Til gengæld mistes moms på udlændinges handel i Danmark på 0,4 mio. kr. Der vindes godt nok momsprovenu på øget salg til udlændinge, men der mistes provenu ved lavere priser på det eksisterende salg.

Tabel XIII.18: Samfundsøkonomiske virkninger af afgiftsnedsettelse på chokolade (faktorpriser)

Afgift	Dansk pris	Mindre forvridding i forbruget	Mindre forvridding i grænsehandelen	Netto gevinst for danske samfund ved udlændinges grænsehandel	Netto samfund	- heraf danske borgere	Netto statslig provenuændring
	kr. pr. kg				Mio. kg		
14,20	85,00	0	0	0	0	0	0
12,20	82,50	+11	+7	-4	+15	+184	-169
10,20	80,00	+21	+14	-7	+27	+370	-343
8,20	77,50	+30	+19	-11	+38	+559	-521
6,20	75,00	+37	+25	-16	+46	+750	-704
4,20	72,50	+43	+29	-20	+52	+945	-893
2,20	70,00	+47	+34	-25	+55	+1.142	-1.086
0,20	67,50	+49	+37	-30	+56	+1.342	-1.286
0,00	67,25	+49	+37	-31	+56	+1.362	-1.306

Kilde: Skatteministeriets egne beregninger.

Nedsættes afgiften med 4 kr. pr. kg, stiger forbruget med 1,8 mio. kg, jf. tabel XIII.16. Forbrugsforvriddingen beregnes som et gennemsnit af den gamle og nye afgiftssats, det vil sige 12,20 kr. pr. kg ganget med forbrugsstigningen.

Grænsehandelen i udlandet reduceres med 0,6 mio. kg, hvilket betyder, at den samfundsøkonomiske gevinst kan beregnes som gennemsnittet af den nye og gamle sats ganget med reduktionen i grænsehandelen tillagt momsgevinsten på 20 pct. af den tyske pris, hvilket giver en gevinst på 13,5 mio. kr. (afrundes til 14 mio. kr., jf. 5. kolonne).

Der tabes til gengæld 7 mio. kr. på udlændinges grænsehandel i Danmark på trods af, at udlændinges grænsehandel i Danmark stiger. I alt taber staten taber provenuindtægter svarende til 343 mio. kr. Til gengæld vinder de danske borgere 370 mio. kr. Den samlede effekt på det danske samfund er således 27 mio. kr. før eventuelle sundhedsmkostninger. Sundhedsmkostningerne bør således ikke overstige 27 mio. kr. eller 34 mio. kr. i forbrugerpriser, før en samfundsøkonomisk gevinst bliver et tab.

Skatteministeriet har ikke kendskab til undersøgelser af omkostningerne ved forbrug af chokolade, men hvis omkostningerne ved forbrug af chokolade er 19 kr. pr. kg, vil den nuværende afgift være optimal. Dette vurderes som værende meget højt sat. Gevinsten ved sænke afgiften er imidlertid meget begrænset i forhold til provenutabet.

Det skal bemærkes, at beregningerne er behæftet med betydelig usikkerhed, og at der altid kan stilles spørgsmålstejn ved antagelserne.

Skatteministeriet har i beregninger herover skønnet grænsehandelen med chokolade- og sukkervarer til ca. 5,5 mio. kg. Det fremgik af afsnit 4, at der var forskellige skøn over grænsehandelen varierende fra ca. 3,5 mio. kg til ca. 9,2 mio. kg. Som det fremgår af tabellen herunder, vil en højere hhv. lavere grænsehandel dog ikke ændre konklusionerne i væsentlig grad.

Tabel XIII.19: Virkninger af afgiftsnedsættelser på chokolade under forudsætning af en initial grænsehandel på hhv. 9,2 mio. kg og 3,5 mio. kg

Afgift	Dansk forbrug ¹⁾	Dansk forbrug ²⁾	Danskeres grænsehandel ¹⁾	Danskeres grænsehandel ²⁾	Netto statslig provenuændring ¹⁾	Netto statslig provenuændring ²⁾	Samfund netto ved grænsehandel ¹⁾	Samfund netto ved grænsehandel ²⁾
kr. pr. kg	Mio. kg				Mio. kr.			
14,20	100,6	94,9	9,2	3,5	0	0	0	0
12,20	101,5	95,7	8,6	3,4	-162	-173	+23	+11
10,20	102,4	96,6	8,0	3,3	-329	-350	+43	+19
8,20	103,4	97,5	7,4	3,1	-503	-531	+60	+26
6,20	104,4	98,5	6,8	3,0	-682	-716	+74	+31
4,20	105,4	99,5	6,2	2,9	-869	-906	+85	+34
2,20	106,5	100,5	5,6	2,8	-1.062	-1.100	+92	+35
0,20	107,7	101,6	5,0	2,6	-1.261	-1.299	+97	+34
0,00	107,8	101,7	4,9	2,6	-1.282	-1.319	+97	+33

1) Ved grænsehandel på initial 9,2 mio. kg.

2) Ved grænsehandel på initial 3,5 mio. kg.

Kilde: Skatteministeriets egne beregninger.

Ved en grænsehandel på initialt 9,2 mio. kg vil det samlede danske forbrug være højere end i Skatteministeriet beregninger, svarende til forskellen i grænsehandelen. Det omvendte vil gøre sig gældende ved en lavere grænsehandel på 3,5 mio. kg.

Ved en afgiftssænkning vil ændringen i grænsehandelen være størst ved den initialt høje grænsehandel, jf. en afgiftsnedsættelse på 4 kr. pr. kg vil reducere grænsehandelen med 1,2 mio. kg, 0,6 mio. kg og 0,2 mio. kg ved hhv. en grænsehandel på 9,2 mio. kg, 5,5 mio. kg og 3,5 mio. kg initialt. Ved en større ændring i grænsehandelen vil provenugevinsten både via punktafgiften men også momsens være højere. Dermed bliver det statslige provenutab mindre end ved en lavere initial grænsehandel. Da ændringer i grænsehandelen betyder færre forvridninger, vil den samfundsmæssige gevinst være størst ved den høje initiale grænsehandel.

Ved en nedsættelse af afgiftssatsen med 4 kr. pr. kg kan selvfinansieringsgraderne beregnes til hhv. 12 pct., 8 pct. og 6 pct. ved initial grænsehandel på 9,2 mio. kg, 5,5 mio. kg og 3,5 mio. kg. Selv om selvfinansieringsgraden er noget højere ved den høje initiale grænsehandel, er den stadig, generelt set, lav.

9. Sammenfatning

Chokolade og slik er nogle af de mest handlede varer i grænsehandelen, men er ikke såkaldte magnetvarer. Grænsehandelen med chokolade er primært drevet af forskelle i sortiment i udlandet men også af, at der er tradition for at grænsehandle chokolade i grænsebutikkerne og i lufthavne, selv om priserne ofte kan matches af tilbudspriser i Danmark. Desuden er markedet for chokolade uigennemsiagtigt både i Danmark og i Tyskland, hvorfor det kan være vanskeligt for forbrugeren at gennemskue, om der er tale om en besparelse eller ej.

Grænsehandelen med chokolade foregår for en stor dels vedkommende i Tyskland, ligesom det sker for andre traditionelle grænsehandelsvarer, men også i Sverige, i lufthavne samt på rejser til andre lande bliver der grænsehandlet chokolade og slik.

Grænsehandelen med chokolade- og sukkervarer skønnes at være steget fra ca. 5 mio. kg i 2001 til ca. 5,5 mio. kg i 2004. Der er dog meget usikkerhed omkring disse tal, hvorfor det ikke kan afvises, at grænsehandelen både kan være reduceret eller er steget endnu mere. I perioden har priserne været nogenlunde stabile, og der har ikke været ændringer i afgiftssatserne. Der er således ikke noget i de hjemlige forhold, der har givet øget incitament til grænsehandel. I Tyskland har der heller ikke været nogen ændringer i afgifts- og moms-satser, og der er ikke noget, der indikerer, at priserne skulle være faldet. Alligevel melder grænsekøbmændene om et øget salg af slik og chokolade, ligesom GfK's undersøgelse og Consumer Scan-tallene viser en stigning i grænsehandelen.

Beregninger viser, at selvfinansieringsgraden ved en afgiftsnedsættelse er meget lav, hvorfor det samfundsøkonomisk set ikke vil være fordelagtigt at sænke afgiften. Der er dog noget, der tyder på, at et enkelt segment af grænsehandelen med chokolade er en magnetvare, som danskere gerne kører ned over grænsen for at købe. Det drejer sig om pålægs- og især smørechokolade. Det vil dog ikke være formålstjenlig at nedsætte afgiften på disse produkter, selv om det kunne være samfundsøkonomisk gavnligt, jf. at en afgiftsnedsættelse vil være u hensigtsmæssig bl.a. af hensyn til børnesundheden.

	Scanlines travelshop		DFDS-seaway		DFDS-seaway	
	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris
After Eight 200 g			200 g Marts	19,00		
After Eight 400 g	400 g Forår	34	400 g Marts	37,00		
Bassets Wine Gums	1000 g Forår	46	1000 g Marts	45,00	900 g Juni-aug.	35,00
Bassets Wine Gums						
Blommer i Madeira	300 g Forår	34,5	600 g Marts	59,00		
Bonbon losseplads						
Carletti skumbananer mv.	350 g Forår	29,95				
Daim 28 g	12 x28 g Forår	39,95	12 x 28 g Marts	42,00		
Daim dobbel 56 g						
Daim dobbel						
Evers 80 g						
Fazermint	500 g Forår	47,00	500 g Marts	45,00	500 g Juni-aug.	35,00
Gajol antal pakker af 26 g	8 pk Forår	24,00	8 pk Marts	24,00		
Gajol antal pakker af 26 g						
Galle og Jessen pålægs- chokolade 60 stk.						

	Bilka		Fakta		Føtex		Irma		Kvickly		Kvickly		Købmand Nord		Netto	
	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris
Små guldbarrer af 49 g	10 x 49 g 10-6-04	38,95			49 g 17-8-04	NP: 6,5 TP: 2 for 11,70	49 g 10-8-04	7,95	200 g 10-6-04	15,95	10 x 49 g	39,95	49 g Juli	8,50	49 g 10-8-04	3,75
Små guldbarrer af 49 g	4 x 49 g 22-8-04	20,00									49 g	7,95			2 x 49 g 10-8-04	11,70
Små guldbarrer af 49 g	1 x 49g 22-8-04	5,85														
Store guldbarre af 200g	200 g NP:22-8-04 TP:21-4-04	NP: 19,95 TP: 14,95			200 g 17-8-04	NP: 21,95 TP: 15,95										
Store guldbarre af 200g	400 g 22-8-04	35,00														
Guldkarameller	500 g 22-8-04	39,95	100 g 10-8-04	10,95			200 g 10-8-04	25,00					100 g Juli	15,50		
Guldkarameller	200 g 22-8-04	19,95														
Haribo – diverse poser																
Haribo – diverse poser									10 x 100 g 10-6-04	45,00						
Haribo – diverse poser																
Haribo – diverse poser																
Haribo – diverse poser																
Heksehyl																
KITKAT/Lion bar					5 stk. 05-4-04	20,00			10 stk. 27-5-04	39,95						
Lakrisal															3 ruller 10-8-04	10,00

	Scanlines travelshop		DFDS-seaway		DFDS-seaway	
	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris
Små guldbarrer af 49 g						
Små guldbarrer af 49 g						
Små guldbarrer af 49 g						
Store guldbarre af 200 g						
Store guldbarre af 200 g						
Guldkarameller						
Guldkarameller						
Haribo – diverse poser						
Haribo – diverse poser						
Haribo – diverse poser						
Haribo – diverse poser	400 g Forår	18,50	400 g Marts	17,50		
Haribo – diverse poser						
Heksehyl						
KITKAT/Lion bar						
Lakrisal			6 ruller Marts	16,00		

	Prima		SuperBest		Spar		Super Brugsen		Intervare		Netkiosk		Mytravel air shop		Københavns Lufthavn	
	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris
Matadormix	95 g 22-8-04	10,00														
Matadormix	285 g 20-8-04	25,00							100 g August	9,95			725 g 19-7-04	39,00		
Matadormix									215 g August	19,95						
Malaco snørebånd	94 g 22-8-04	11,95														
M&M's 400 g									200 g August	22,95	125 g	15,95 (med peanuts)				
Marabou plader	200 g 20-8-04	NP: 22,95 TP: 14,95														
Marabou plader			2 x 200 g 27-5-04	35,00			200 g	30,00	200 g August	21,95	200 g	27,95				
Marcipanbrød fra Anthon Berg							5 x ca. 40 g 27-5-04	20,00								
Mentos ruller af 30 g													6 x 30 g 19-7-04	20,00		
Merci 250 g									250 g August	29,95						
Pingvin stænger																
Riesen																
Ritter sport 100 g	100 g 22-8-04	9,95							100 g August	11,95	100 g	12,95				
Ritter sport 100 g																
Salt og blandet 500 g																
Salt og blandet 500 g																
Stimorol (Antal pakker af ca. 15 g)	1 pakke 22-8-04	5,95			3 pakker	12,95									6 pakker 19-7-04	29,95

	Scanlines travelshop		DFDS-seaway		DFDS-seaway	
	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris
Matadormix						
Matadormix						
Matadormix						
Malaco snørebånd						
M&M's 400 g	400 g Forår	32,50	400 g Marts	36,00	400 g Juni-aug	29,00
Marabou plader						
Marabou plader					250 g Juni-aug	NP: 24,00 TP: 4 for 72,00
Marcipanbrød fra Anthon Berg						
Mentos ruller af 30 g	6 x 30g Forår	21,00	6 x 30 g Marts	22,00		
Merci 250 g			250 g Marts	32,00		
Pingvin stænger						
Riesen	400 g Forår	28,00				
Ritter sport 100 g			100 g Marts	7,00		
Ritter sport 100 g						
Salt og blandet 500 g	500 g Forår	24,00	500 g Marts	25,00		
Salt og blandet 500 g						
Stimorol (Antal pakker af ca. 15 g)			6 pakker Marts	23,00		

	Scanlines travelshop		DFDS-seaway		DFDS-seaway	
	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris
Toblerone 100 g			100 g Marts	11,00		
Toblerone 200 g	200 g Forår	21,00	200 g Marts	19,00		
Toblerone 400 g	400 g Forår	38,00	400 g Marts	37,00	400 g Juni-aug	NP: 37,00 TP: 2 for 50,00
Toffifee	400 g Forår	37,95	400 g Marts	42,00		
Toms mini frøer eller skildpadder ca. 130 g						
Twist	285 g Forår	32,00	285 g Marts	29,00		
Twix						
Tyrkisk peber Perelly						
Tyrkisk peber Perelly						
Qualitystreet	385 g Forår	44,00	480 g Marts	54,00		
Qualitystreet						

	Anderson, Södre Sandby ²⁾		Handlaenkelt-Skurup ²⁾		Malmborg, Malmö ²⁾		Malmborg, Lund ²⁾		Anderson, Södre Sandby ¹⁾	
	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris	Mængde og periode	Pris
Riesen										
Ritter sport 100 g	100 g 17-8-04	8,01	100 g 17-8-04	8,01	100 g 17-8-04	8,82	100 g 17-8-04	8,01		
Ritter sport 100 g							3 x 300 g 17-8-04	20,24		
Salt og blandet 500 g	150 g 17-8-04	8,82	150 g 17-8-04	10,12	150 g 17-8-04	9,63				
Salt og blandet 500 g										
Stimorol (Antal pakker af ca. 15 g)	1 pakke 17-8-04	4,78			1 pakke 17-8-04	0,73				
Toblerone 100 g	100 g 17-8-04	11,25	100 g 17-8-04	10,44	100 g 17-8-04	11,74				
Toblerone 200 g										
Toblerone 400 g										
Toffifee										
Toms mini frøer eller skildpadder ca. 130 g										
Twist										
Twix									1 stk. 17-8-04	6,07
Tyrkisk peber Perelly										
Tyrkisk peber Perelly	100 g 17-8-04	11,25	100 g 17-8-04	12,06			100 g 17-8-04	11,25		
Qualitystreet										
Qualitystreet										

1) Omregnet til danske kroner med kurs 80,95 (9-07-04).

2) Alle butikker er medlem af kæden ICA.

Kapitel XIV. "Cd-afgift"

1. Grænsehandel med uindspillede blankbånd

Undersøgelsen i kapitlet viser, at:

- De danske para-fiskale afgifter på uindspillede blankbånd er høje i forhold til udenlandske satser.
- Med de nuværende satser er en cd ca. 70 pct. dyrere i Danmark, og en dvd koster over det dobbelte i forhold til Tyskland.
- Der er betydelig usikkerhed om grænsehandelens størrelse. Ved et forsigtigt skøn er grænsehandelen og internethandel på små 10 mio. stk., hvoraf salg af cd'er formodes at udgøre størstedelen.
- Afgiften på uindspillede cd'er blev reduceret med ca. 60 pct. i slutningen af 2003. Salget i Danmark er siden steget med ca. 50 pct.
- Nedsættelse af den para-fiskale afgift på dvd'er vurderes at kunne give en provenugevinst.
- Der var tidligere en egentlig afgift på uindspillede videobånd, men denne afgift var den første, der blev afskaffet, da det efter 1986 i flere omgange blev forsøgt at reducere grænsehandelen ved afgifts-nedsættelser.
- På baggrund af specielt de store forvridninger, der er forbundet med grænsehandelen, vil det være samfundsøkonomisk fordelagtigt at fjerne blank-båndsordningen og kompensere ophavsmændene med direkte tilskud. Uanset størrelsen af grænsehandel med blankbånd, vil der således være en samfundsøkonomisk gevinst ved at fjerne afgiften.

Kapitlet er opbygget, som følger:

- Afsnit 2. Para-fiskal afgift på uindspillede blankbånd.
- Afsnit 3. Udvikling i de para-fiskale afgifter og priser.
- Afsnit 4. Udvikling i salg og grænsehandel med uindspillede blankbånd mv.
- Afsnit 5. Beregning af sandsynlige virkninger af afgifts-nedsættelser på dvd'er.
- Afsnit 6. Sammenfatning.

I bilaget til kapitlet er vist eksempler på detailpriser i Danmark og udlandet.

2. Para-fiskal afgift på uindspillede blankbånd

Der er under Kulturministeriet indført en para-fiskal afgift på uindspillede cd'er, dvd'er, videobånd, kassettebånd mv. En para-fiskal afgift er en tvungen betaling uden nogen umiddelbar modydelse, hvor provenuet går uden om statskassen, men til formål bestemt af det offentlige. I det følgende vil betegnelsen afgift blive anvendt synonymt med para-fiskal afgift, selv om de rent teknisk ikke er identiske.

Principperne i den nuværende afgifts- eller vederlagsordning, som den para-fiskale afgift kaldes i Kulturministeriets sprogbrug, blev indført i 1992. Der blev lagt en para-fiskal afgift på lyd- og videobånd og andre indretninger, hvorpå lyd og billeder kan optages. Det er vanskeligt at håndhæve et forbud mod ulovlig kopiering, og den para-fiskale afgift er en økonomisk kompensation for den – lovlige som ulovlige – kopiering, der foregår. Der er ikke nogen direkte sammenhæng mellem de tab, den enkelte ophavsmand lider ved kopiering uden sædvanlig betaling for ophavsret og den afgift, der betales for den enkelte uindspillede cd, dvd mv. Afgiften opkræves af Copy-Dan Båndkopi, der er en organisation oprettet af rettighedshaverne til at administrere ordningen.

I de første år af ordningens eksistens var det de såkaldte analoge medier, der gav provenuet i ordningen. Det vil sige kassettebånd og videobånd. Efterhånden som de digitale medier tager over, er det i stigende omfang disse, der frembringer provenuet til Copy-Dan Båndkopi. Det er især blanke cd'er, videobånd og – i stærkt stigende omfang – blanke dvd'er, der genererer provenuet, som udgjorde ca. 55 mio. kr. i 2003.

I efteråret 2003 skete der en revision af ordningen, så den para-fiskale afgift på blanke cd'er blev nedsat fra 4,17 kr. til 1,75 kr. pr. stk. Den para-fiskale afgift på blanke dvd'er forblev på 9,41 kr. pr. stk. (2003). Niveaulet reguleres årligt med Finansministeriets satsreguleringsprocent. Der blev samtidig indført en toårig revisionsklausul, således at Folketinget igen skal vurdere blankbåndsreglerne i samlingen 2005-2006.

Det må pointeres, at båndafgiftsordningen ikke er en afgift, men en para-fiskal afgift. Når konsekvenserne af båndafgiften betragtes i relation til grænsehandel, er den imidlertid at sidestille med andre punktafgifter. Køberne af for eksempel en cd gør sig ikke mange overvejelser om, hvorvidt der er tale om egentlig afgift, eller om det er en para-fiskal afgift, hvor provenuet går til kunstnere mv. Det er prisforskellen mellem ind- og udland, der gør, om man overvejer at købe cd'en uden for landets grænser eller gennem internethandel i stedet for herhjemme.

Vore nabolande Tyskland og Sverige har også para-fiskale afgifter på blanke medier. På cd'er er afgiften på 59 øre pr. stk. i Tyskland og 1,19 kr. i Sverige. På dvd'er er afgiften på 1,26 kr. i Tyskland og 2,01 kr. i Sverige, jf. tabel XIV.2.

Forskelle i den størrelsesorden på et forholdsvis billigt produkt tilsiger, at uindspillede cd'er og dvd'er er potentielle grænsehandelsvarer. Hertil kommer, at disse varer ikke er særlig voluminøse, hvilket gør indførsel let. Endvidere er produkterne ret ens, hvilket gør det let at sammenligne pris og kvalitet i Danmark og i udlandet. Endelig kan man for et overskueligt beløb forsyne sig til længere tids forbrug.

Derfor vil grænsehandel med cd'er og dvd'er typisk ske i et stort antal ad gangen. Salg af pakker med 25 eller 50 stk. er det typiske. Hermed bliver besparelsen for køberen også så meget mere tydelig end ved salg af få stk. Ved køb af f.eks. 10 stk. dvd'er vil besparelsen være på næsten 85 kr. alene i afgifter, hvis der handles i Tyskland frem for i Danmark. Hertil kommer forskelle i moms og avancer.

3. Udvikling i de para-fiskale afgifter og priser

Siden afgiften på uindspillede blankbånd blev indført, er satsen blevet ændret flere gange. Udviklingen i afgiften er gengivet i nedenstående tabel XIV.1.

Tabel XIV.1: Udvikling i para-fiskal afgift for blankbånd

	Digitale medier (kr. pr. stk.)			Analoge medier (kr. pr. minut spillelængde)	
	Cd-R (digitale lydmedier)	Dvd (digitale billedmedier)	Hukommelseskort	Lydmedier	Billedmedier
1993	(3,33) ¹⁾	(7,50) ²⁾	-	0,0450/(4,05) ⁴⁾	0,0625/(15,0) ⁵⁾
2003	(4,17) ¹⁾	(9,41) ²⁾	(3,378) ³⁾	0,0563/(5,07) ⁴⁾	0,0784/(18,82) ⁵⁾
Fra 12. dec. 2003	1,75	9,41	4,00	0,0563/(5,07) ⁴⁾	0,0784/(18,82) ⁵⁾
2004	1,80	9,68	4,12	0,0579/(5,21) ⁴⁾	0,0807/(18,82) ⁵⁾

1) Beregnet for en cd med spilletid på 74 minutter.

2) Beregnet for en dvd med spilletid på 120 minutter.

3) Efter lydtekst, 60 minutter. Iværksat opkrævning af hukommelseskort fra september 2001.

4) Beregnet for et 90 minutters lydbånd.

5) Beregnet for et 240 minutters videobånd.

Kilde: Copy-Dan.

Afgiften blev indført i 1993 med en sats på 0,045 kr. pr. minut spillelængde for lydmedier og 0,0625 kr. pr. minut spillelængde for billedmedier. Satserne

reguleres årligt med Finansministeriets satsreguleringsprocent, jf. lov nr. 373 af 28.05.2003, Lov om en satsreguleringsprocent. For en cd med 74 minutters spilletid var afgiften 3,33 kr. i 1993, og en dvd eller videokassette på 2 timer havde en afgift på 7,50 kr. i 1993. I 2003 er satserne for tilsvarende spillelængde på 4,17 kr. for en cd og 9,41 kr. for en dvd. For et videobånd med en spilletid på 240 minutter udgør afgiften i 2004 19,40 kr. pr. bånd, hvilket er en stigning på næsten 4,50 kr. siden 1993.

Med ændring af ophavsretsloven skelnes der fra den 12. december 2003 mellem digitale og analoge medier. De nye satser for digitale lydmedier, dvs. cd'er, mini-disks og DAT, er 1,75 kr. pr. stk. Satsen for digitale billedmedier som dvd'er er på 9,41 kr. pr. stk. Afgiften for hukommelseskort er 4 kr. pr. stk. Beregningen af afgiften for analoge medier, så som videokassetter og kassettebånd, er uændret.

Satserne for digitale medier er nu pr. stk. uanset spillelængde. For en cd med 74 minutters spillelængde faldt afgiften med 2,39 kr. pr. stk. eller knap 60 pct. efter ændringen. For en dvd med 120 minutters spillelængde ændres afgiften ikke. Digitale medier med længere spillelængde opnår således de største reduktioner i afgiften.

I flere lande findes der tilsvarende ordninger med afgift på uindspillede blankbånd. Af tabel XIV.2 fremgår satserne for en række EU-lande.

Tabel XIV.2: Blankbåndsordninger i EU-lande 2003

	Blanke cd'er (74 minutters spilletid)	Blanke dvd'er (2 timers spilletid)
	kr.	kr.
Belgien	Cd-R Audio: 2,08 Cd-R Data : 1,11	1,78
Finland	Cd-R/RW Audio 2,75 Cd-R/RW Data: 1,41	6,76
Frankrig	Cd-R/RW Audio: 4,16	18,64
Grækenland	6 pct. af værdien af mediet	6 pct. af værdien af mediet
Holland	Cd-R/RW Audio: 3,86 Cd-R/RW Data: 3,05	6,24
Italien	2,67	4,31
Spanien	1,63	-
Sverige	1,19	2,01
Tyskland	0,59	1,26
Østrig	Cd-R/RW Audio: 1,63 Cd-R/RW Data: 1,34	2,67
Storbritannien	-	-
Luxembourg	-	-
Irland	-	-
Danmark	1,75	9,41

Anm.: Anvendt eurokurs 7,43 kr./euro.

Kilde: Forslag til lov om ændring af ophavsretsloven, 2003.

Som det fremgår af tabel XIV.2, er der store variationer i de enkelte landes afgift. Tyskland er i den lave ende af skalaen med 0,59 kr. pr. cd og 1,26 kr. pr. dvd, mens Frankrig har satser på henholdsvis 4,16 kr. og 18,64 kr. for cd'er og dvd'er. Storbritannien, Irland og Luxembourg har ingen blankbåndsordning.

Den danske sats på dvd'er er med sine 9,68 kr. pr. stk. højere end i de andre EU-lande – kun overgået af Frankrig. Med de nuværende satser er den parfiskale afgift i Danmark næsten 8,50 kr. pr. stk. højere end den tyske sats. På cd'er er den danske sats på 1,80 kr. pr. stk., hvilket nogenlunde er på niveau med de andre EU-lande – dog tre gange højere end de tyske satser.

Set ud fra en grænsehandelsproblematik er det imidlertid uheldigt, at netop de tyske satser er mindre end de danske. Den danske sats er således godt 1,15 kr. pr. stk. højere end den tyske sats for en uindspillet cd med 74 minutters spilletid. Inden nedsættelsen af den danske sats udgjorde forskellen næsten 3,60 kr. pr. stk.

Der var tidligere en egentlig afgift på uindspillede videobånd, men denne afgift var den første, der blev afskaffet, da det efter 1986 i flere omgange blev forsøgt at reducere grænsehandelen ved afgiftsnedsættelser.

I følgende tabel er vist priselementer for cd'er og dvd'er i Danmark ved tysk pris uden afgift.

Tabel XIV:3: Priselementer ved tyske avancer

	Cd			Dvd	
	Dansk pris ved tysk avance - før nedsættelse	Dansk pris ved tysk avance - efter nedsættelse	Tysk pris	Dansk pris ved tysk avance	Tysk pris
	Ved 25 stk.			Ved 10 stk.	
Detailpris	179,2	105,2	62,5	213,0	100,0
Moms	35,8	21,0	8,6	42,6	13,8
Afgift	104,3	45,0	14,8	96,8	12,6
<i>Pris uden moms og afgift</i>	<i>39,1</i>	<i>39,1</i>	<i>39,1</i>	<i>73,6</i>	<i>73,6</i>

Med udgangspunkt i en tysk pris på 2,50 kr. pr. cd, vil det for 10 stk. koste 25 kr. i Tyskland. Heraf udgør den tyske moms på 16 pct. 8,60 kr., og afgiften er 14,8 kr.

Med samme bruttoavancer i Danmark som i Tyskland vil en cd uden moms og afgifter koste det samme som i Tyskland. Afgifterne i Danmark ville inden satsnedsættelsen udgøre over 100 kr. Efter de danske nedsættelser udgør afgiften 45 kr. Der betales dermed over 30 kr. mere i Danmark i forhold til afgiftsbetalingen i Tyskland. Sammen med den højere danske moms vil forbrugerprisen være over 40 kr. mere i Danmark. Det er under forudsætning af ens avancer i Danmark og Tyskland. Avancerne er imidlertid højere i Danmark, hvilket medfører endnu større forskelle i forbrugerpriserne.

For dvd'er er afgiftsforskellene endnu større. Med udgangspunkt i en tysk pris på 10 kr. pr. dvd vil afgiften ved køb af 10 stk. udgøre 12,60 kr. i Tyskland, mens afgiften vil udgøre 96,80 kr. i Danmark. Afgiften på 96,80 kr. i Danmark er altså næsten på niveau med forbrugerprisen i Tyskland. Den danske afgift er over 7,5 gange større end den tyske afgift.

Med tyske avancer vil de danske forbrugerpriser være over det dobbelte af de tyske forbrugerpriser ved køb af dvd'er. Til sammenligning er de afgiftsbelagte priser for spiritus omkring en tredjedel højere i Danmark end i Tyskland, mens de danske priser inden afgiftsnedsættelsen på spiritus var ca. 90 pct. højere. Med de nuværende satser er en cd ca. 70 pct. dyrere i Danmark, og en dvd vil koste over det dobbelte – vel at mærke før der er taget højde for højere danske avancer.

Foruden forskelle i den para-fiskale afgift er der også forskelle i priserne – også når der ses bort fra forskelle i afgift. I nedenstående tabel XIV.4 er prisforskelle søgt opgjort for tilnærmelsesvist sammenlignelige produkter.

Tabel XIV.4: Priser på blankbånd inkl. moms og afgift

	Cd ¹⁾	Dvd ²⁾	VHS ³⁾	Minidisc ⁴⁾	Hukommelseskort ⁵⁾
			kr. pr. enhed		
Danmark	7,0-9,0	29	40,0	16-24	239
Tyskland	2,25-3,0	10	15,0-22,0	- ⁶⁾	- ⁶⁾
Internet ⁷⁾	2,0-3,9	10	11,5	9,4-19,6	187
<i>Merpris</i> Tyskland	4-6,75	19	18,0-25,0	-	-
<i>i forhold til:</i> Internet ⁷⁾	3,1-7,0	19	28,5	-3,6-14,6	52

1) Billigste af mærket Verbatim.

2) Af mærket Fuji (4 x, 4,7 GB).

3) For Fuji 240 minutter. Dog ved køb af forskelligt antal.

4) Minidisc 80 minutter. Forskellige mærker.

5) Sandisk secure digital card. 64 MB.

6) Optræder ikke i diverse tilbudsaviser fra de tyske grænsehandelsbutikker.

7) Hertil kommer evt. porto og administration. Ved større bestillinger mindskes omkostningerne pr. vare.

Kilder: Internet og diverse tilbudsaviser. Se bilag til kapitlet for prisindsamling.

Der er store variationer i pris indenfor de enkelte medier. Prisen afhænger af indpakning, kvalitet, spilletid og type. Ofte er der store besparelser forbundet ved indkøb af større mængder. Ved handel over internettet er der forbundet omkostninger til porto og administration. Nethandel vil derfor ofte være forbundet med køb af større mængder for at mindske porto og administrationsomkostninger pr. stk. af varen.

Priserne i tabel XIV.4 er indsamlet via søgning på internettet og fra diverse tilbudsaviser. Givet variationer i kvalitet, kvantumsrabatter mv. er det vanskeligt at finde gennemsnitspriser for de enkelte medier. Priserne er priseksempler på sammenlignelige produkter, indsamlet indenfor en kortere periode og skal ikke tolkes som gennemsnitspriser.

Blanke cd'er lader ikke til at være markant billigere ved køb over internet end ved køb i de tyske grænsebutikker. Hos Computercity i Danmark kunne man i juni 2004 få 20 stk. af mærket Verbatim cd-r 48X, 700 MB for 169 kr. eller 8,45 kr. pr. stk. Tilsvarende vare kan fås for 2,25 kr. pr. stk. i Tyskland, hvilket er ensbetydende med en besparelse på godt 6 kr. pr. stk.

For en dvd, der koster 29 kr. i Danmark udgør afgiften 9,68 kr. og momsen 5,80 kr. En dvd kan købes for mellem 8 og 12 kr. i Tyskland.

For cd’er og dvd’er, hvor der er et grænsehandelspotential, er de danske forbrugerpriser højere end de tyske forbrugerpriser, når der renses for moms og afgift. En del af denne prisforskel kan muligvis forklares ved, at danske butikker ikke køber lige så store partier ad gangen som de tyske butikker, hvilket udløser mindre kvantumsrabatter samt en mindre konkurrence på markedet. En fjernelse eller fald i afgiftens størrelse vil medføre bedre konkurrenceforhold og kan muligvis føre til, at de danske priser uden afgift konkurreres ned mod tysk niveau.

Med afsæt i et priseksempel kan forbrugerprisen deles op i moms, afgift og pris uden afgift. I tabel XIV.5 er forskelle i priselementer for cd’er, dvd’er, VHS og minidisc for Danmark og Tyskland.

Tabel XIV.5: Priselementer med udgangspunkt i priseksempel

	Cd			Dvd		
	Dansk pris	Tysk pris	Forskel	Dansk pris	Tysk pris	Forskel
	DKK			DKK		
Detailpris	7,0	2,25	4,8	29,0	12,0	17,0
Moms	1,4	0,3	1,1	5,8	1,7	4,1
Afgift	1,8	0,59	1,2	9,68	1,26	8,4
Pris uden afgifter	3,8	1,3	2,5	13,5	9,1	4,4
	VHS			Minidisc		
	Dansk pris	Tysk pris	Forskel	Dansk pris	Pris på internet	Forskel
	DKK			DKK		
Detailpris	40,0	22,0	18,0	16,0	9,4	6,6
Moms	8,0	3,34	4,66	3,2	1,4	1,8
Afgift	19,4	1,6	17,8	1,8	0	1,8
Pris uden afgifter	12,6	17,06	-4,46	11,0	8,0	3,0

Anm: Se bilagstabel for priser. For cd’er er anvendt billigste cd af mærket Verbatim. For dvd er valgt en dvd af mærket Fuji (ved 1 stk. i Danmark, 5 stk. i Tyskland). For VHS er anvendt et 240 minutter Fuji bånd. For minidisc er der tale om forskellige mærker – engelsk internetbutik.

Kilde: Skatteministeriet.

I priseksemplet er en cd knap 5 kr. dyrere i Danmark i forhold til forbrugerprisen i Tyskland. Afgiften er 1,20 kr. højere i Danmark – vel at mærke pr. stk. Sammenholdes prisen uden moms og afgift er de danske priser 2,50 kr. højere, hvilket er næsten det dobbelte af forbrugerprisen uden moms og afgifter i Tyskland.

En dvd er næsten 2,5 gange dyrere i de danske butikker set i forhold til i Tyskland. Hvor afgiften udgør 1,26 kr. pr. stk. i Tyskland, er afgiften i Danmark 9,68 kr. – eller over 7,5 gange større. Også for dvd’er er bruttoavancen større i Danmark. Prisen uden moms og afgift er ca. 4,50 kr. højere i Danmark.

For videobånd er afgiften næsten 18 kr. højere pr. stk. i Danmark i forhold til Tyskland. Fratrukket moms og afgift er et videobånd, i ovenstående priseksempel, billigere i Danmark end i Tyskland. Den danske afgift på videobånd er næsten på højde med prisen på et videobånd inkl. moms og afgifter i Tyskland.

Forskelle i afgiftssatsen til især Tyskland har været medvirkende til forskelle i indkøbsmønstre. I Danmark købes der måske 1 eller 10 stk. cd'er ad gangen, hvor der i Tyskland nærmere købes 25 til 50 stk. ad gangen. Afgiftens størrelse mindsker således antallet af større indkøb i Danmark, hvilket i sig selv betyder højere priser i Danmark, der igen forstærker grænsehandelen yderligere.

Ved grænsehandel gælder de udenlandske afgifts- og momsregler. For så vidt angår EU, kan den rejsende medføre en ubegrænset mængde varer, blot de er til eget privatforbrug.

Fjernsalg er varer – f.eks. ved køb over internettet – der leveres fra et andet land end forbrugslandet, og som sendes til forbrugslandet af den udenlandske sælger, kan ske med udenlandsk moms, hvis den udenlandske forretning sælger for under 280.000 kr. årligt til Danmark. Sælges for mere, skal der betales dansk moms.

4. *Udvikling i salg og grænsehandel med uindspillede blankbånd mv.*

Afgiften indbragte et provenu på godt 55 mio. kr. i 2003. Provenuet har været mellem 40 og 75 mio. kr. siden 1994, jf. tabel XIV.6., hvilket dækker over ændringer i afgiftens størrelse og en udvikling i salget af uindspillede blankbånd.

Tabel XIV.6: Udviklingen i provenu 1993-2003

Periode	Provenu
	Mio. kr.
1993	9,4
1994	55,9
1995	63,6
1996	77,4
1997	67,6
1998	67,2
1999	44,8
2000	42,0
2001	40,3
2002	62,1
2003	55,7

Anm.: Tabellen viser bruttoprovenuet, dvs. det beløb der er opkrævet for salg.
Kilde: Copy-Dan.

I afgiften for 2000 indgår én måneds opkrævning for cd'er, da Copy-Dan efter eget valg udsatte opkrævningen. Afgiften af cd'er blev opkrævet i december 2000 og igen fra den 1. juli 2001. På grund af hamstring af cd'er i 2000 og første del af 2001, er provenuet fra cd'er forholdsvis lavt i 2001. Fra 1998 til 1999 falder provenuet fra videobånd.

Salg med afgift af de enkelte typer af blankbånd fremgår af nedenstående tabel XIV.7.

Tabel XIV.7: Salg med afgift i Danmark

	Cd	Dvd	VHS	Kassettebånd	Minidisc	Hukommelseskort
				1.000 stk.		
2001	700 ¹⁾	4	1.923	639	603	23
2002	6.039	82	1.854	481	323	151
2003	6.683	411	1.248	358	198	247
2004 ²⁾	(10.794)	(988)	(1.548)	(289)	(218)	(386)

Anm.: Hertil kommer et betydeligt salg uden afgift til skoler, virksomheder osv. der bruger medierne internt.

1) Afgift for cd'er først opkrævet fra den 1. juli 2001. På grund af stor hamstring af cd'er som fandt sted i 2000 og første del af 2001 er salget i 2001 forholdsvis lavt.

2) Data for første fem måneder opskaleret til hele året.

Kilde: Copy-Dan.

Ud over salget af blankbånd med afgift, sælges der også blankbånd uden afgift til skoler, institutioner mv., der bruger medierne internt. Salg uden afgift er imidlertid ikke interessant i en grænsehandelsundersøgelse, hvorfor der ikke ses nærmere på dette salg. Når der fremefter henvises til salg af blankbånd, vedrører det udelukkende salg med afgift.

Salg af især cd'er er for årsskiftet 2003/2004 kraftigt påvirket af refusionsordninger. Salgstallene er højere, end hvad der kan tilskrives salg til kunder. Det

skyldes, at lagrene er blevet ført tilbage til grossisterne, så afgiften kunne refunderes. Hamstring af især cd'er har haft betydning for salgstallene 2001-2003.

Efter et salg på 0,7 mio. stk. cd'er i 2001 er salget steget til godt 6 mio. stk. i 2002 og 2003. I takt med udbredelsen af teknik, der muliggør lagring af data-mængder som f.eks. musik på cd, de såkaldte cd-brændere, er salget vokset kraftigt. Samme tendens gør sig gældende for dvd. Dvd har dog ikke været lige så længe på markedet, hvorfor niveauet er væsentligt mindre.

Videobåndet (VHS) har været længe på markedet, men taber markedsandele til dvd. Fra 2001 til 2003 har salget af VHS været faldende med små 0,7 mio. stk., mens der er solgt omkring 0,4 mio. stk. flere dvd'er.

Kassettebånd er ligeledes et af de gamle analoge medier, der må vige pladsen for den digitale udvikling. Salget af kassettebånd var på omkring 0,4 mio. stk. i 2003 mod 0,6 mio. stk. i 2001.

Salget af minidiscs er ligeledes gået tilbage – endda mere end kassettebånd. Minidiscs er et nyere digitalt produkt, der tilsyneladende ikke kan klare konkurrencen fra cd og anden digital lagring af musik. Hukommelseskort har derimod øget salget fra 23.000 i 2001 til 247.000 i 2003.

VHS, kassettebånd og minidiscs ser dermed ud til at tabe terræn i forhold til de konkurrerende medier: dvd, cd og hukommelseskort.

Set ud fra et grænsehandelsmæssigt synspunkt er der særlig interesse for udviklingen i salget efter sænkningen af afgiften den 12. december 2003. Ved en sænkning af afgiften forventes prisen at falde, idet afgiften mere eller mindre væltes over i forbrugerprisen. Et fald i prisen forventes at føre til et øget salg af produkterne, hvilket for en vare, der grænsehandles, sker gennem to effekter: For det første vil lavere priser føre til et generelt højere forbrug og for det andet vil et fald i prisen i forhold til de udenlandske varer føre til, at en større del af salget sker i hjemlandet.

Nedsættelsen af afgiften har haft en mærkbar effekt på salget af cd'er. Fra 2003 til et skøn for 2004, er salget vokset med godt 60 pct., dvd-salget er imidlertid vokset næsten 1,5 gange, hvis det foreløbige salg for de første 5 måneder for 2004 opskaleres til hele året. For dvd har der dog ikke været tale om en nedsættelse af afgiften. Trenden for dvd'er sker dermed på trods af uændret afgift, mens der kun er en mindre trend i salget for cd'er, hvis der ses på 2002 og 2003 tallene. Udvikling i salget af cd'er kan således forklares med et niveauskifte fra 2003 til 2004 grundet den ændrede afgift.

Salget af hukommelseskort vokser fra 2002 til 2003 med knap 100.000 stk., og yderligere med skønnet 150.000 stk. til 2004.

Salget af kassettebånd, videobånd (VHS) og minidiscs lader dog til at have et for nedadgående salg. Det virker sandsynligt, at specielt kassettebånd, VHS og minidiscs på sigt er mindre vigtige i forbindelse med grænsehandelen. Salget af VHS med afgifter skønnes dog at vokse fra 2003 til 2004.

Med de oplysninger Copy-Dan har stillet til rådighed for Skatteministeriet kan provenuet tilnærmelsesvist fordeles på cd'er, dvd'er mv.:

Tabel XIV.8: Provenu fordelt efter type

	Cd	Dvd	VHS	Kassettebånd	Minidisc	Hukommelseskort
	Mio. Kr.					
2001	3	0	30	3	3	0
2002	25	1	29	2	1	1
2003	28	4	20	2	1	1
2004	(19)	(10)	(25)	(2)	(1)	(2)

Anm.: Skatteministeriets skønnede fordeling ud fra de data Copy-Dan har stillet til rådighed. Der kan således forekomme mindre afvigelser i forhold til samlet provenu, jf. tabel XIV.6.

Faldet i afgiften for cd'er har medført et øget salg, men provenuskønnet for 2004 er mindre end provenuet for 2003. Provenuet af dvd'er er kraftigt stigende og udgør en fortsat større andel af det samlede provenu. Med det stigende salg af dvd'er må det forventes, at provenuet herfra vil udgøre hovedparten af provenuet i nær fremtid. Salget af videobånd er for nedadgående og med faldende priser på dvd-brændere og -afspillere må det forventes, at denne trend fortsætter. Provenuet af blanke videobånd udgør dog pt. næsten halvdelen af provenuet pga. den høje afgift (19,40 kr. for et 240 minutters bånd).

Mens der er data for solgte mængder i Danmark, er der ikke løbende statistik til rådighed for danskeres køb over internettet eller grænsehandel med uindspillede blankbånd. Som alternativ til den direkte opgørelse kan grænsehandelen søges opgjort ud fra forskellen mellem salg i Danmark og et beregnet forbrug. I denne analyse har det imidlertid ikke været muligt at komme med et skøn for niveauet af forbruget.

I en undersøgelse foretaget af Institut for grænseregionsforskning i foråret 2003 fremgår, at cd'er og cd-rom'er blev købt af små 6 pct. af de grænsehandlende, og videobånd og dvd'er af ca. 3 pct. af de handlende medtaget i undersøgelsen. Men grundet for få oplysninger, er det ikke muligt at give et skøn på totaltal for grænsehandelen.

I GfK's undersøgelse af grænsehandelen i 1. halvår i Danmark 2004 opgøres grænsehandelen med uindspillede cd'er, dvd'er, kassettebånd og videobånd til ca. 2,4 mio. stk. eller ca. 4,8 mio. stk. helårigt. Værdien af grænsehandel med uindspillede blankbånd opgøres til knap 9 mio. kr. (helårigt). Givet spørgemetode i undersøgelsen er der grund til at formode, at køb af cd'er mv. er underrepræsenteret i interviewundersøgelsen. Der spørges først ind til køb af cd'er mv., hvis man har sagt ja til at man har købt elektronik mv. Hvis interviewpersonen ikke betragter cd'er mv. som elektronik, vil evt. køb af cd'er mv. ikke blive medtaget i interviewet. Det skal bemærkes, at undersøgelsen ikke dækker køb over internet.

Målt ved en andel på 0,5-1 pct. af værdien af den samlede omsætning i grænsekioskerne ved landgrænsen, som oplyst af grænsekøbmændene, sælges der ca. 7,5-15 mio. stk. blankbånd i grænseforretningerne, men der er tale om en usikker oplysning. Oplysninger fra grænsekioskerne udgør kun en del af den samlede grænsehandel og er kun et skøn for grænsehandelen mere end en præcis opgørelse.

Der hersker således betydelig usikkerhed om størrelsesordenen. Ved et forsigtigt skøn er grænsehandelen og internethandel på små 10 mio. stk., hvoraf salg af cd'er formodes at udgøre størstedelen.

I næste kapitel foretages der beregninger af de sandsynlige virkninger af nedsættelse af afgiften for dvd'er.

5. Beregning af sandsynlige virkninger af afgiftsnedsættelser på dvd'er

Den samlede grænsehandel med uindspillede blankbånd er baseret på et overblik, og et skøn over grænsehandelen med de enkelte typer blankbånd vil være behæftet med yderligere usikkerhed. I det følgende beregnes de sandsynlige virkninger af en nedsættelse af afgift på dvd'er.

Under en række antagelser kan en nedsættelse af afgiften for dvd'er (digitale billedmedier) medføre en betydelig samfundsøkonomisk gevinst. Nedsættelse af skatter og afgifter vil generelt medføre samfundsøkonomiske gevinster. For uindspillede blankbånd vil der imidlertid være yderligere forvridninger ved en afgift pga. grænsehandel. Sænkes afgiften fra de nuværende 9,68 kr. pr. stk. til et niveau på 4-5 kr. pr. stk., vil provenuet forblive omtrent uændret. Den mindre sats vil medføre et provenutab, men de lavere priser vil medføre et øget forbrug og en mindre grænsehandel, hvilket alt i alt giver et uændret provenu. Sænkes afgiften til 4-5 kr. er det således ikke utænkeligt, at hverken stat eller afgiftsmodtagere taber, mens forbrugere vinder ved nedsættelsen. Medtages

de mindre forvridninger ved en lavere afgift, fremkommer de samfundsøkonomiske gevinster.

Salget af dvd'er er vokset kraftigt de seneste år, og ud fra de foreløbige tal vil der blive solgt omkring 1 mio. dvd'er med afgift i 2004. Afgiften udgør 9,68 kr. pr. dvd, hvor den i Tyskland er på omkring 60 øre. Den forholdsvis høje danske afgift afspejler sig i prisniveauet, hvor de danske priser er markant over f.eks. de tyske forbrugerpriser for dvd'er. Det er vanskeligt at give en gennemsnitspris for en dvd. Forskelle i kvalitet, indpakning og mærke giver store prisvariationer. Med udgangspunkt i et konkret priseksempel koster en dvd af mærket Fuji 29 kr. i Danmark, hvor en dvd af samme mærke kan købes for mellem 8 og 12 kr. pr. stk. i Tyskland, dvs. 10 kr. pr. stk. i gennemsnit.

Afgifter vil blive overvæltet i forbrugerprisen med forskellig styrke afhængig af den gældende markedssituation. På et marked med fuld konkurrence overvæltet hele afgiften i prisen. Dvs. at ved et fald i afgiften vil forbrugerprisen falde med den tilsvarende ændring i afgiften plus moms heraf. Det er Copy-Dan's umiddelbare erfaring, at afgiften kun overvæltet i mindre grad hos de små forhandlere, mens overvæltningen er stor ved de større forhandlere. Der er i det følgende antaget fuld overvæltning af afgiften i priserne. Er den faktiske overvæltning mindre, vil afgiftsændringer have mindre effekt på grænsehandelen, mens forhandlerne vil få en større fortjeneste på den enkelte vare.

Erfaringer fra Tyskland er, at lav afgift også giver lav avance. Forholdsvis lavere tyske avancer vil øge prisforskellen til de danske blankbånd yderligere.

Det er værd at bemærke, at afgiften for dvd'er i Danmark er på niveau med forbrugerprisen i Tyskland. De store prisforskelle danner således basis for en betydelig grænsehandel.

Der er taget udgangspunkt i et salg på 1 mio. stk. dvd i Danmark. Grænsehandelen skønnes til omkring 10 mio. stk. blankbånd, hvoraf ca. 2 mio. skønnes at være dvd'er. Hvis grænsehandelen således er 4 mio. stk., skal resultaterne fordobles, og halveres hvis grænsehandelen var 1 mio. stk. osv. De store prisforskelle taler dog for en betydelig grænsehandel.

Det samlede forbrug afhænger af prisen. Prisfølsomheden måles ved priselasticiteten, der forsigtigt er sat til -0,5. Det vil sige, at et prislefald på f.eks. 10 pct. vil få forbruget til at stige med 5 pct. Der er regnet med en konstant priselasticitet. Der er her taget udgangspunkt i, at forbruget alene afhænger af den danske pris og ikke af de udenlandske priser. Til støtte herfor kan anføres, at der ofte er ekstra besvær ved at købe i udlandet i forhold til at købe i Danmark, og så længe en forbruger køber i Danmark, er det den danske pris, der

udgør prisen for den marginale dvd, og dermed er bestemmende for forbrugets omfang.

Grænsehandelen er antaget at afhænge lineært af prisforskellen mellem den danske og udenlandske pris. Det er antaget, at ved en prisforskel på 19 kr., der er udgangspunktet for beregningerne, er der en grænsehandel på 2 mio. stk. dvd. Grænsehandelen mindskes med 100.000 stk. for hver krone, som den danske pris sænkes. Det er et forsigtigt skøn og må forventes at blive større som følge af vækst i forbruget af dvd'er. Fjernes afgiften fuldstændigt, er der stadig en prisforskel, hvorfor der stadig vil grænsehandles.

Grænsehandelen vil sandsynligvis dø ud ved en prisforskel på under 1 kr. pr. stk. Sammenhængen mellem grænsehandel og prisforskel er næppe lineær, idet der vil være visse prisforskelle, der er kritiske for et stort antal forbrugere. Det er således muligt, at det ikke havde den store betydning for grænsehandelen, hvis prisforskellen blev indsnævret fra 19 kr. til 18 kr., mens virkningen af en nedsættelse på f.eks. 3 kr. pr. stk., sandsynligvis vil have stor effekt på grænsehandelen. Disse kritiske prisforskelle, der er forskellig fra rejsende til rejsende, kendes dog ikke, og der er derfor lagt en lineær sammenhæng til grund.

Sammenhængen mellem afgift og dansk pris, samlet forbrug, grænsehandel og salg i Danmark fremgår af følgende tabel XIV.9, hvor der også er vist den samlede afgiftsprovenu samt statens tab af moms ved grænsehandel under ovenstående antagelser. For en nærmere beskrivelse af metoden henvises til *Rapport om grænsehandel 2000*.

Tabel XIV.9: Virkninger af afgiftsnedsættelser på dvd’ere

Afgift i Danmark	Dansk pris	Købt i Danmark	Købt i udlandet / nethandel	Samlet forbrug	Samlet afgiftsprovener ekskl. moms	Mistet moms-provener ved køb i udland	Afgift minus tabt moms
kr. pr. stk.		Mio. stk.			Mio. kr.		
9,68	29,00	1,0	2,0	3,0	9,7	4,0	5,7
9,00	28,15	1,1	1,9	3,0	10,2	3,8	6,3
8,00	26,90	1,3	1,8	3,1	10,6	3,6	7,0
7,00	25,65	1,5	1,7	3,2	10,6	3,3	7,3
6,00	24,40	1,7	1,5	3,3	10,3	3,1	7,2
5,00	23,15	1,9	1,4	3,3	9,6	2,8	6,8
4,00	21,90	2,1	1,3	3,4	8,6	2,6	6,0
3,00	20,65	2,4	1,2	3,5	7,1	2,3	4,8
2,00	19,40	2,6	1,0	3,6	5,2	2,1	3,1
1,50	18,78	2,7	1,0	3,7	4,1	2,0	2,1
1,00	18,15	2,8	0,9	3,8	2,8	1,8	1,0
0,50	17,53	3,0	0,9	3,8	1,5	1,7	-0,2
0,25	17,21	3,0	0,8	3,9	0,8	1,6	-0,9
0,00	16,90	3,1	0,8	3,9	0,0	1,6	-1,6

Kilde: Skatteministeriet.

Ved det nuværende afgift på 9,68 kr. pr. stk. er det samlede afgiftsprovener ekskl. moms ved et salg på 1 mio. stk. på 9,7 mio. kr. Med en antaget grænsehandel på 2 mio. stk. af 10 kr. pr. stk. købes der for 20 mio. kr. i grænsehandel. Blev de 20 mio. kr. alternativt anvendt på forbrug i Danmark, ville staten have haft 4 mio. kr. ekstra i momsprovener. Staten mister således momsindtægter på 4 mio. kr. ved grænsehandelen, hvilket skal sammenholdes med afgiften. Det samlede provener fra afgift minus tabte momsindtægter er på 5,7 mio. kr. Sænkes afgiften med 5,00 kr. til 4,00 kr., vil provener af afgiften falde fra 9,7 mio. kr. til 8,6 mio. kr. Medtages ændringen i tabte momsindtægter, er der imidlertid ikke noget tab ved at mindske afgiften til 4,00 kr.

Det ses af tabel XIV.9, at provener af afgiften vil stige ved en vis nedsættelse. Det skyldes, at den procentvise vækst i salget i Danmark er større end det procentvise fald i afgiften ved høje satser. Sænkes afgiften til 7,00 kr. øges provener med knap 1 mio. kr., og provener minus tabt moms øges med godt 1,5 mio. kr. En nedsættelse af afgiftssatsen vil ved uændret adfærd medføre et mindre provener, men de lavere forbrugerpriser vil øge købet i Danmark, dels gennem mindre grænsehandel og dels gennem et generelt højere forbrug givet lavere priser.

I følgende tabel XIV.10 fremgår ændringerne for provener af afgift og moms ved ændrede satser.

Tabel XIV.10: Ændringer i provenu ved afgiftsnedsættelser på dvd'ere

Afgift i Danmark	Dansk pris	Provenu uændret salg i Danmark	Provenu ændret forbrug	Provenu ændret køb i udlandet	Provenu i alt for afgift	Moms ved mindre køb i udland	Provenu i alt for afgift og moms
kr. pr. stk.		Mio. kr.					
9,68	29,00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
9,00	28,15	-0,7	0,4	0,8	0,5	0,2	0,7
8,00	26,90	-1,7	0,9	1,7	0,9	0,4	1,3
7,00	25,65	-2,7	1,3	2,3	1,0	0,7	1,6
6,00	24,40	-3,7	1,6	2,8	0,6	0,9	1,6
5,00	23,15	-4,7	1,7	2,9	0,0	1,2	1,1
4,00	21,90	-5,7	1,7	2,8	-1,1	1,4	0,3
3,00	20,65	-6,7	1,6	2,5	-2,6	1,7	-0,9
2,00	19,40	-7,7	1,3	1,9	-4,5	1,9	-2,6
1,50	18,78	-8,2	1,0	1,5	-5,6	2,0	-3,6
1,00	18,15	-8,7	0,8	1,1	-6,8	2,2	-4,7
0,50	17,53	-9,2	0,4	0,6	-8,2	2,3	-5,9
0,25	17,21	-9,4	0,2	0,3	-8,9	2,4	-6,6
0,00	16,90	-9,7	0,0	0,0	-9,7	2,4	-7,3

Kilde: Skatteministeriet.

Sænkes afgiften til 4,00 kr., vil der ved et uændret salg være et fald i provenuet på 5,7 mio. kr. Provenuet øges dog med 1,7 mio. kr. givet øget forbrug og med 2,8 mio. kr. via hjemvendt grænsehandel, så det samlede provenutab vil være godt 1 mio. kr. Den mindre grænsehandel vil samtidig medføre øgede momsindtægter på 1,4 mio. kr., så der samlet ikke vil været et tab ved at nedsætte afgiften til 4,00 kr. Sænkes afgiften til 7 kr., øges provenuet med ca. 1,6 mio. kr.

Fastsættelse af sats for afgifter bør ikke alene søges fastsat efter et mål om at maksimere provenuet, men der bør også tages hensyn til de samfundsøkonomiske virkninger.

Sker der ingen ændringer i adfærd, dvs. ændringer i forbrug eller grænsehandel, vil der ikke være samlede samfundsøkonomiske virkninger. Hæves afgiften, vil afgiftsmottagerne modtage et større provenu, og forbrugerne vil miste et tilsvarende beløb givet de højere forbrugerpriser. Der vil således ske en omfordeling, men samlet vil ændringen i afgiftssatsen ikke have en samfundsøkonomisk virkning.

Der sker imidlertid adfærdsændringer. Dels i forbrug og dels i grænsehandelen. Et fald i afgiftssatsen medfører et fald i forbrugerprisen. Falder prisen med f.eks. godt 7 kr. (afgiften sænkes 5,68 kr. plus moms) vokser forbruget med ca. 0,4 mio. stk. Det sker frivilligt, og det må skyldes, at forbrugerne, gi-

vet en lavere pris, værdsætter forbrug af 3,4 mio. stk. mere end 3 mio. stk. De ekstra 0,4 mio. stk. må værdsættes mellem 0 og 7 kr. eller i gennemsnit 3,50 kr. pr. stk. Nedsættelsen giver forbrugerne en gevinst på 1,4 mio. kr. (3,50 kr. pr. stk. gange 0,4 mio. stk.). Herudover vinder afgiftsmodtagerne og staten ved det ekstra salg.

Hertil kommer virkningen af skift i grænsehandelen. Grænsehandelen falder med 0,7 mio. stk., hvorved proventet øges med 2,8 mio. kr. (0,7 mio. stk. af 4 kr. pr. stk.). Afgiftsmodtagerne og staten opnår således en gevinst. Herudover får staten ekstra momsindtægter af den hjemvendte grænsehandel på 1,75 mio. kr. (0,7 mio. stk. a 10 kr. pr. stk. ganget med 0,2 = 1,4 mio. kr. i faktorpriser og 1,75 mio. kr. i forbrugerpriser²⁴).

Forbrugerne vinder også ved skift i grænsehandelen. For de 0,7 mio. stk. grænsehandelen falder, må forbrugernes besvær have udgjort omtrent halvdelen af prisforskellen på små 7 kr., dvs. ca. 2,4 mio. kr. (0,7 mio. stk. à 3,50 kr.).

I følgende tabel XIV.11 er de samfundsøkonomiske virkninger af ændringer af afgiften på dvd. For en nærmere gennemgang af metode henvises til *Rapport om grænsehandel 2000*.

---

²⁴ Statens indtægter skal opgøres i forbrugerpriser. Får staten 100 kr. ekstra – som ved hjemvendt grænsehandel – kan staten give borgerne 125 kr., uden at statens økonomi forringes.

Tabel XIV.11: Samfundsøkonomiske virkninger af ændret afgift for dvd

Afgift i Danmark	Dansk pris	Mindre forvriddning i forbrug	Mindre forvriddning fra grænsehandel	I alt mindre forvriddning lig samfundsøkonomisk gevinst	- heraf stat	- heraf afgiftsmodtagere	- heraf forbrugere
kr. pr. stk.		Mio. kr.					
9,68	29,00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
9,00	28,15	0,5	1,0	1,5	0,2	0,4	0,9
8,00	26,90	1,2	2,4	3,7	0,5	0,7	2,4
7,00	25,65	1,9	3,7	5,7	0,8	0,6	4,2
6,00	24,40	2,6	5,0	7,5	1,2	0,1	6,3
5,00	23,15	3,2	6,1	9,3	1,5	-0,8	8,6
4,00	21,90	3,7	7,1	10,9	1,8	-2,1	11,2
3,00	20,65	4,2	8,1	12,3	2,1	-3,8	14,1
2,00	19,40	4,7	8,9	13,6	2,4	-6,1	17,3
1,50	18,78	4,9	9,3	14,2	2,6	-7,4	19,0
1,00	18,15	5,1	9,7	14,8	2,7	-8,8	20,9
0,50	17,53	5,3	10,0	15,3	2,9	-10,4	22,8
0,25	17,21	5,3	10,2	15,5	2,9	-11,2	23,8
0,00	16,90	5,4	10,3	15,8	3,0	-12,1	24,8

Anm.: De samfundsøkonomiske virkninger er ekskl. ændringer i arbejdsudbud.
Kilde: Skatteministeriet.

Under de givne antagelser vil både stat, afgiftsmodtager og forbruger vinde ved en nedsættelse af satsen for digitale billedmedier fra 9,68 til 6 kr. pr. stk.

Det er normalt, at samfundsøkonomien netto forbedres ved en nedsættelse af en skat eller afgift, men det er oftest i form af, at forbrugerne vinder mere, end staten taber. Det er sjældent som i dette tilfælde, at såvel borgere som stat vinder ved en afgiftsnedsættelse.

Nedsættes afgiften til 4 kr. vil staten vinde 1,8 mio. kr., og afgiftsmodtagerne vil miste en godt 2 mio. kr. Forbrugerne vil vinde godt 14 mio. kr. Afgiften kan altså mere end halveres uden nævneværdig konsekvens for hverken stat eller afgiftsmodtagere, men hvor forbrugerne får en stor gevinst.

Der vil være en samlet samfundsøkonomisk gevinst ved helt at fjerne afgiften. Den samlede samfundsøkonomiske gevinst ved at fjerne afgiften er på godt 15 mio. kr., hvor provenuet ved nuværende sats på 9,68 kr. er små 10 mio. kr. Kan den samfundsøkonomiske gevinst blive fordelt med mindre forvriddinger end 5 mio. kr., er det muligt for alle grupper at vinde ved at fjerne afgiften helt.

Dvd'er koster mindre i f.eks. Tyskland, end hvad afgiften er i Danmark. Fjernes afgiften, kan det tænkes, at de større danske forhandlere vil begynde at

konkurrere og dermed købe større partier hjem, hvilket vil mindske den nuværende prisforskel til udlandet yderligere.

Virkningerne af at sænke afgiften er, som nævnt, foretaget under en række antagelser. Er den faktiske grænsehandel mindre, vil den samfundsøkonomiske gevinst være mindre ved en nedsættelse, og omvendt vil den samfundsøkonomiske gevinst vokse, hvis den nuværende grænsehandel er større end antaget. Er grænsehandelen med dvd'er halvt så stor som antaget, dvs. 1 mio. stk., vil der være en samfundsøkonomisk gevinst på ca. 9 mio. kr. ved at fjerne afgiften helt. Så længe der er grænsehandel, er der en samfundsøkonomisk gevinst ved at mindske afgiften.

Med den nuværende vækst i salg med afgift for specielt dvd'er, jf. tabel XIV.7, vil de samfundsøkonomiske gevinster ved at sænke afgiften øges over tid.

Tabel XIV.11 er beregnet uden de arbejdsudbudseffekter, der følger af opkrævning af skatter og afgifter. Medtages effekten på arbejdsudbuddet, vil den samfundsøkonomiske effekt af at fjerne afgiften på dvd og samtidig kompensere kunstnere mv. via direkte tilskud være positiv.

Den samfundsøkonomiske gevinst for forbrugerne af at fjerne afgiften på dvd'er, under de givne forudsætninger på omtrent 25 mio. kr., jf. tabel XIV.11. Modtagerne af afgiftsprovenuet vil miste ca. 10 mio. i 2004, hvis afgiften på dvd'er fjernes. Staten vil få små 3 mio. kr. i momsindtægter fra hjemvendt grænsehandel. Herudover vil staten få en merindtægt, eftersom arbejdsudbuddet påvirkes af afgiftsfjernelsen. Provenueeffekten af arbejdsudbudsforvridningen kan opgøres til 20 pct. af provenuet, dvs. 2 mio. kr.

En kompensering af ophavsmændene på 10 mio. kr., der finansieres via indkomstskatten, vil betyde, at staten skal opkræve 5 mio. kr., da staten allerede har fået 5 mio. kr. i merprovenu fra hjemvendt grænsehandel og fra øget arbejdsudbud. Effekten på forbrugerne af ekstra indkomstskat vil være ca. 6 mio. kr., når der tages højde for effekten på arbejdsudbuddet. Den samfundsøkonomiske virkning af at fjerne afgiften på dvd'er kan skitseres som nedenstående:

Tabel XIV.12: Samfundsøkonomisk virkning af ophævelse af afgift på dvd og kompensere ophavsmændene via direkte tilskud

	Staten	Afgiftsmodtagere	Forbrugere
	Mio. kr.		
Afgift fjernes	+5	-10	+25
Direkte tilskud	-10	+10	0
Opkræve indkomstskat	+5	0	6
Ændring i alt	0	0	+19

Anm.: Inkl. arbejdsudbudseffekter.
Kilde: Skatteministeriet.

Der vil således være en samfundsøkonomisk gevinst på knap 20 mio. kr., hvis afgiften på dvd blev fjernet, og ophavsmændene blev kompenseret via direkte tilskud. Det vil være muligt, at give et større tilskud til ophavsmændene, så de også bliver netto-vindere.

Den samlede grænsehandel med uindspillede blankbånd er baseret på et over-slag og et skøn over grænsehandelen med de enkelte typer blankbånd vil være behæftet med yderligere usikkerhed.

Et forsigtigt skøn er, at forbrugere vil vinde 75-100 mio. kr. ved en fjernelse af afgiften på alle blankbånd. Kompenseres ophavsmændene via et direkte tilskud kan de samfundsøkonomiske virkninger med betydelig usikkerhed opgøres som i nedenstående tabel:

Tabel XIV.13: Samfundsøkonomisk virkning af ophævelse af afgiften på alle blankbånd

	Staten	Afgiftsmodtagere	Forbrugere
	Mio. kr.		
Afgift fjernes	+20	-60	+100
Direkte tilskud	-60	+60	0
Opkræve indkomstskat	+40	0	48
Ændring i alt	0	0	+52

Anm.: Inkl. arbejdsudbudseffekter.
Kilde: Skatteministeriet.

Det skal understreges at beregningerne er behæftet med betydelig usikkerhed. Men selv med en minimal grænsehandel vil det være samfundsøkonomisk fordelagtigt, at fjerne afgiften på blankbånd og evt. kompensere kunstnere mv. via direkte tilskud.

Afgiften på blankbånd medfører forvridninger pga. grænsehandel, hvorfor det vil være en samfundsøkonomisk gevinst at mindske eller fjerne afgiften helt – uanset grænsehandelens størrelse.

Forbruget af ophavsmændenes værker kan under visse forudsætninger side-stilles med et offentligt gode. Efter økonomisk teori er det imidlertid ikke optimalt at finansiere offentlige goder via afgifter på godet. Skal ophavsmændene kompenseres for kopiering af deres værker, skal det ikke nødvendigvis være via afgift knyttet til forbrug af blanke medier. Ovenstående analyse viser således, at der er forvridningstab forbundet med afgiften, eftersom uindspillede blankbånd grænsehandles. Opkræves der et provenu på samme størrelse som afgiftsprovenuet via andre skatter eller afgifter, er det sandsynligt, at de samlede forvridninger kan mindskes, hvormed der opnås en samfundsøkonomisk gevinst. Hvis der er store forvridninger og grænsehandel, kan det bedre betale sig at opkræve provenuet via generelle skatter og afgifter på områder, hvor forvridningerne er mindre og give direkte tilskud til de relevante parter. Benyttes denne model, vil de administrative omkostninger ved afgiftssystemet samtidig blive fjernet. Der er således også et forenklingspotentiale ved at ændre på den eksisterende afgift for uindspillede blankbånd.

6. Sammenfatning

Under Kulturministeriet er der indført en afgift på uindspillede cd'er, dvd'er, videobånd, kassettebånd mv. Afgiften er en para-fiskal afgift, dvs. en tvungen betaling uden umiddelbar modydelse, hvor provenuet går uden om statskassen, men til formål bestemt af det offentlige. For forbrugerne har den para-fiskale afgift samme effekt som en egentlig afgift.

Den para-fiskale afgift opkræves af Copy-Dan, der bruger provenuet på kunstnere mv. Kunstnernes indtjening bliver alt andet lige mindre når husholdningerne mv. kopierer værker, end hvis husholdningerne køber færdig-indspillede varer.

Der kan være argumenter for at give ophavsmændene støtte fra det offentlige. Forbrug af ophavsmændenes værker kan sidestilles med et offentligt gode, eftersom en forbruger, der laver en kopi af et værk, ikke hindrer andre i at lave kopi af samme værk. Efter økonomisk teori skal offentlige goder finansieres af det offentlige og ikke via afgifter eller lignende. Efter gængs teori bør ophavsmænd kompenseres via direkte tilskud fra de offentlige kasser.

Ordningen er ekstra uheldig, da der er tale om grænsehandelsudsatte varer. En afgift på uindspillede blankbånd er ikke særegen for Danmark, men opkræves også i en række andre lande.

Afgiften er dog væsentlig større i forhold til f.eks. de tyske satser. Afgiften er på 1,80 kr. pr. cd i Danmark, mens den er 0,59 kr. pr. stk. i Tyskland. For dvd'er er den tyske afgift på 1,26 kr. pr. stk., i Danmark er afgiften på 9,68 kr. pr. stk., dvs. over 7,5 gange større end den tyske. Ved køb af f.eks. 10 stk. dvd'er skal man for samme vare betale knap 85 kr. mere i afgifter i Danmark i forhold til i Tyskland. Hertil kommer forskelle i moms og avancer.

De danske avancer er større end de tyske. Forskelle i avancer kan begrundes i, at danske forhandlere generelt køber mindre partier end deres tyske kollegaer og/eller at de høje danske afgifter hindrer konkurrencen på markedet.

Forskelle i forbrugerpriser og den lette hjemtagning af cd'er, dvd'er, videobånd mv. betyder, at der er tale om en grænsehandelsudsat vare.

Til sammenligning er prisen for spiritus omkring en tredjedel højere i Danmark end i Tyskland, mens de danske priser inden afgiftsnedsættelsen på spiritus var ca. 90 pct. højere. Med de nuværende satser er en cd ca. 70 pct. dyrere i Danmark, og en dvd koster over det dobbelte.

Der var tidligere en egentlig afgift på uindspillede videobånd, men denne afgift var den første, der blev afskaffet, da det efter 1986 i flere omgange blev forsøgt at reducere grænsehandelen ved afgiftsnedsættelser.

Cd-afgiften blev nedsat fra ca. 4,17 kr. pr. stk. til 1,75 kr. pr. stk. i slutningen af 2003. Misforholdet til dvd-afgiften på 9,68 kr. pr. stk. er dermed vokset.

Det er vanskeligt at opgøre grænse- og internethandel med blankbånd. Et forsigtigt bud er en grænsehandel på 5-10 mio. stk., hvoraf cd'er udgør størstedelen. Salget af dvd'er er forholdsvist lavt, men stærkt stigende. Skøn for 2004 viser over en fordobling af salget af dvd'er i Danmark, og det er uden at afgiften er nedsat for dvd'er. Med den kraftige vækst i salget i Danmark må det formodes, at potentialet for grænsehandel ligeledes er stigende.

Under en række forudsætninger kan det vises, at provenuet ikke ændres betydeligt ved nedsættelse af afgiften på dvd'er fra 9,68 kr. til 4-5 kr. pr. stk.

På baggrund af specielt de store forvridninger, der er forbundet med grænsehandelen, vil det være samfundsøkonomisk optimalt at fjerne blankbåndsorteringen og kompensere ophavsmændene med direkte tilskud. Uanset størrelsen af grænsehandel med blankbånd, vil der således være en samfundsøkonomisk gevinst ved at fjerne afgiften.

Bilagstabel XIV.1: Eksempler på dvd priser i Tyskland, Danmark, Sverige, Norge samt på internettet¹⁾

		Verbatim			Memorex			Princo			FUJI			Billig dvd			
		Antal	Pris	Styk-pris	Antal	Pris	Styk-pris	Antal	Pris	Styk-pris	Antal	Pris	Styk-pris	Antal	Pris	Styk-pris	Mærke
<i>Danske udbydere:</i>																	
Bilka	29-06-2004				10	199,00	19,9										
Kvickly																	
Elgiganten	22-08-2004	1	35,00	35,00													
Computercity	31-03-2004										1	29	29				
<i>Svenske udbydere:</i>																	
Computercity	22-08-2004				10	63,88	6,39										
Computercity	30-03-2004				20	209,43	10,47										
Elgiganten	30-03-2004	5	104,31	20,86													
<i>Norsk udbyder:</i>																	
computercity	22-08-2004	1	17,11	17,11	10	152,15	15,22										
<i>Tyske udbydere:</i>																	
SK-disvount	04-05-2004																
Calle	10-08-2004							10	79,95	8,00							
Duborg	august										5	59,95	11,99				
Pötsch	09-08-2004										25	199,95	7,998				
Billigmedien	22-08-2004													25	135,00	5,40	Imation
Billigmedien	30-03-2004	1	16,00	16,00				100	895,00	8,95							
<i>Internet udbydere²⁾:</i>																	
Mediecentralen	22-08-2004	25	154,00	6,16				100	419,00	4,19							
Mediecentralen	31-03-2004	25	312,00	12,48				100	800,00	8,00							
Nierle (D)	22-08-2004	50	347,85	6,96	50	220,23	4,40	25	81,09	3,24				50	115,87	2,32	Budget

		Verbatim			Memorex			Princo			FUJI			Billig dvd			
		Antal	Pris	Styk-pris	Antal	Pris	Styk-pris	Antal	Pris	Styk-pris	Antal	Pris	Styk-pris	Antal	Pris	Styk-pris	Mærke
Nierle (D)	19-05-2004	25	249,29	9,97	50	382,64	7,65	100	456,07	4,56				25	94,69	3,79	Budget Princo
Wesellcd (D)	22-08-2004	50	280,00	5,60				100	375,00	3,75				100	335,00	3,35	Noname
Blankshop (UK) ³⁾	31-03-2004													25	82,73	3,31	Datawrite
CDRohlinge (L) ³⁾	31-03-2004	25	297,44	11,90	50	483,46	9,67	25	167,35	6,69				25	148,68	5,95	Sunstar
Mymemery (UK) ³⁾	30-03-2004													25	121,22	4,85	Mirror
Derdiscount (D)	30-03-2004	25	252,74	10,11													
Pcaction (S)	30-03-2004													25	221,56	8,86	Traxdata
Mpx (N)	29-08-2004	10	202,57	20,26										5	89,13	17,83	

- 1) Ved mindre andet er angivet er prisen noteret for en dvd-r med 4x brændehastighed. Sælger en forhandler flere dvd'er af samme mærke med brændehastighed 4x er den billigste pris for en dvd-r noteret.
- 2) Priserne for internetudbydere er opgivet eksklusiv eksport. Alle butikkerne henvender sig til europæiske kunder. De tyske butikker henvender sig alle direkte til danske kunder. Eksempelvis opgives priserne i danske kroner og/eller der er lavet en danske version af deres hjemmeside.
- 3) Priserne er inklusiv national moms.

Bilagstabel XIV.2: Eksempler på cd-r priser i Tyskland, Danmark, Sverige samt på internettet¹⁾

		Billigst verbatim			FUJI			TDK			Memorex			SONY			Billig Cd'er			
	Dato	Antal	Pris	Styk-pris	Antal	Pris	Styk-pris	Antal	Pris	Styk-pris	Antal	Pris	Styk-pris	Antal	Pris	Styk-pris	Antal	Pris	Styk-pris	Mærke
<i>Danske udbydere:</i>																				
Computercity	31-03-04	1	7,00	7,00	10	69,00	6,90													
Computercity	22-08-04	20	169,00	8,45	25	119,00	4,76				10	89,00	8,90							
Elgiganten	31-03-04	50	449,00	8,98													100	699,00	6,99	PC-line ²
Elgiganten	22-08-04	1	8,00	8,00													100	699,00	6,99	PC-line ²
Merlin	03-05-04				10	69,95	7,00													
<i>Svenske udbydere:</i>																				
Computercity	30-03-04										1	5,66	5,66							
Computercity	22-08-04										1	5,66	5,66	30	112,40	3,75				
Elgiganten	30-03-04	1	7,20	7,20													10	55,79	5,58	Packard Bell
Elgiganten	22-08-04	50	193,26	3,87																
<i>Norsk udbyder</i>																				
Computercity	22-08-04	10	44,11	4,41													50	116,14	2,32	Imation
Mpx	29-08-04	50	226,88	4,54										10	46,82	4,68	50	98,13	1,96	BenQ
<i>Tyske udbydere:</i>																				
Billigmedien ³	31-03-04	100	300,00	3,00				150	420,00	2,80				90	265,00	2,94	100	260,00	2,60	Discpower
Billigmedien	22-08-04	100	225,00	2,25										90	265,00	2,94	100	215,00	2,15	Discpower
Billigmedien	22-08-04																100	195,00	1,95	Premium blank
Calle	31-03-04																100	199,95	2,00	?
Duborg	01-05-04				100	219,95	2,20													
Nielsen																	100	189,95	1,90	?
Pötzh																	100	179,95	1,80	Primedisk

		Billigst verbatim			FUJI			TDK			Memorex			SONY			Billig Cd'er			
	Dato	Antal	Pris	Styk-pris	Antal	Pris	Styk-pris	Antal	Pris	Styk-pris	Antal	Pris	Styk-pris	Antal	Pris	Styk-pris	Antal	Pris	Styk-pris	Mærke
<i>Internet udbydere⁴⁾:</i>																				
Mediecentralen	22-08-04	50	130,00	2,60	100	250,00	2,50													
Mediecentralen	31-03-04	100	270,00	2,70	50	149,00	2,98										100	220,00	2,20	CMC
Nierle (D)	19-05-04	50	142,62	2,85							100	200,21	2,00				100	181,66	1,82	Sunstar
Nierle (D)	22-08-04	50	108,14	2,16							100	177,02	1,77				100	153,83	1,54	Sunstar
Wesellcd (D)	30-03-04	100	275,00	2,75				150	495,00	3,30				100	275,00	2,75	100	190,00	1,90	NoName
Wesellcd (D)	19-05-04	1000 ⁶⁾	1100,00	1,10				150	395,00	2,63							100	180,00	1,80	NoName
Wesellcd (D)	22-08-04	100	200,00	2,00													500	795,00	1,59	Premium
Cdrohling (L) ⁵⁾	31-03-04	50	193,31	3,87				50	207,51	4,15							100	185,20	1,85	Memorex
Cdrohling (L) ⁵⁾	22-08-04	50	185,87	3,72				100	204,54	2,05				100	148,68	1,49	100	122,72	1,23	Primedisk
Blankshop (UK) ⁵⁾	22-08-04	50	110,30	2,21	50	93,76	1,88	50	110,30	2,21							100	176,49	1,76	CMC

1) Medmindre andet er angivet er der gælder priserne for køb af en cd-r 700 mb og skrivehastighed 4x. Hvis de enkelte forhandlere sælger flere typer af samme mærke er det billigste køb valgt.

2) Skrivehastighed 24x.

3) Billigmedien virker også som internetforhandler. De noterede priser er priserne ved afhentning i Flensborg. Priserne ved køb over nettet er noget højere.

4) Samtlige internetudbydere henvender sig til europæiske kunder. Prisen er opgivet eksklusiv leveringsomkostninger. De tyske forhandlere henvender sig direkte til danske kunder, idet priserne opgives i danske kroner og/eller der eksisterer en dansk hjemmeside.

5) Forhandlerne gør opmærksom på eventuelle momstillæg til henholdsvis den engelske og den luxemburgske moms.

6) Tilbudspris på en Verbatim cd, der normalt sælges til en stykpris på 2,85 DKK.

Bilagstabel XIV.3: Eksempler på minidiscs priser i Danmark samt på internettet¹⁾

	Dato	SONY			TDK			Platinum			Maxell			infiniti		
		Antal	Pris	Styk-pris	Antal	Pris	Styk-pris	Antal	Pris	Styk-pris	Antal	Pris	Styk-pris	Antal	Pris	Styk-pris
<i>Danske udbydere:</i>																
Bilka	19-04-2004	5	79,95	15,99												
Elgiganten	30-03-2004				5	119,00	23,80									
<i>Internet udbydere³⁾:</i>																
Tapeconnection.(DK)	30-03-2004				1	24,00	24,00									
Bjmusik DK)	30-03-2004				5	130,50	26,10									
My-minidisc (UK)	30-03-2004				5 ²⁾	98,17	19,63									
Blankshop (UK)	30-03-2004	10	110,30	11,03	10	93,76	9,38							10	77,21	7,72
Nierle (D)								5	54,03	10,81	5	61,76	12,35			
Mpx (N)	28-08-2004	5	57,62	11,52												

1) Ved mindre andet er angivet gælder priserne for en 80 minutter Mini Disk plade.

2) Prisen gælder for en 74 minutter mini disc.

3) Priserne er opgivet uden eventuelle leveringsomkostninger.

Bilagstabel XIV.4: Eksempler på videobånd-priser i Tyskland, Danmark, Sverige samt på internettet¹⁾

		FUJI			SONY			TDK			BASF			Maxel		
		Antal	Pris	Styk-pris	Antal	Pris	Styk-pris	Antal	Pris	Styk-pris	Antal	Pris	Styk-pris	Antal	Pris	Styk-pris
<i>Danske udbydere:</i>																
Bilka	10-06-2004	2	79,95	39,98												
Elgiganten	30-03-2004							3	159	53,00						
Kvickly	juni															
<i>Svenske udbydere:</i>																
Elgiganten	30-08-2004				5	112,40	22,48	3	71,97	23,99						
<i>Tyske udbydere:</i>																
SK-discount	04-05-2004	5	74,95	14,99												
SK discount	03-05-2004	5	74,95	14,99												
Dandiscount	10-08-2004	10	149,95	15,00												
Duborg	maj-juni				5	89,95	17,99									
Duborg	maj-juni	10	179,95	18,00												
Duborg	31-03-2003				10	179,95	18,00									
Duborg	August	5	89,95	17,99												
calle	10-06-2004	5	79,95	15,99												
<i>Internet udbydere:</i>																
Blankshop (UK)	22-08-2004										10	99,27	9,93	10	115,82	11,58
Blankshop (UK)	30-03-2004										10	110,30	11,03	10	121,33	12,13
Tapeconnection (DK)	30-03-2004							1	49	49,00						
Bjmusik (DK)	30-03-2004							2	126,98	63,49						

1) Priserne gælder for et 240 minutters VHS bånd. Hvis en forhandler sælgere flere typer bånd af samme mærke er billigste køb valgt.

2) Priserne er opgivet uden eventuelle leveringsomkostninger. Blankshop gør opmærksom på eventuelle tillæg til den engelske moms.

Bilagstabel XIV.5: Eksempler på priser på hukommelseskort i Danmark, Sverige, Norge samt hos internetforhandlere¹⁾

	Dato	128 mb	256 mb
<i>Danske udbydere:</i>			
Elgiganten	22-08-2004	339,00	
Computercity	22-08-2004	299,00	499,00
Elgiganten	30-03-2004	389,00	689,00
Merlin	03-05-2004	449,00	
<i>Svenske udbydere:</i>			
Elgiganten	01-04-2004	484,35	888,65
Elgiganten	22-08-2004	322,63	524,78
computercity	22-08-2004	322,63	524,78
<i>Norsk udbydere:</i>			
computercity	22-08-2004	269,19	449,25
<i>Internet udbydere¹⁾:</i>			
Foto&fun (DK)	19-05-2004	349,00	549,00
Foto&fun (DK)	27-08-2004	279,00	429,00
Penetto (DK)	19-05-2004	344,00	563,00
Penetto (DK)	27-08-2004	226,00	389,00
Fotoeksperten (S)	27-08-2004	395,41	637,99
Dataparadiset (S)	31-03-2004		711,57
mpx (N)	27-08-2004	265,59	405,14
Fotomagasinet (N)	27-08-2004	550,98	1075,86
Mymemory (UK)	22-08-2004	198,44	353,97
Mindfactory (D)	27-08-2004	205,06	378,29
Save-it-smart (D)	27-08-2004	207,51	297,14

1) Priserne gælder for et Sandisk SD hukommelseskort. Priserne er opgivet uden leveringsomkostninger. De tyske forhandlere henvender sig til europæiske kunder. Dette er ikke nødvendigvis tilfældet for de øvrige forhandlere.

Kapitel XV. Grænsehandel med andre varer

1. Grænsehandel med andre varer

I kapitlerne VI-XIV er gennemgået grænsehandelen med de væsentligste punktafgiftsbelagte varer, der samtidigt er de væsentligste grænsehandelsvarer. Der er dog også andre varer, der grænsehandles i væsentlig grad.

Undersøgelsen i kapitlet om grænsehandel med andre varer viser, at:

- De andre varegrupper, der grænsehandles mest rent værdimæssigt, er tøj og sportsudstyr, kosmetik og parfume samt IT- og forbrugerelektronik.
- Der er grænsehandlet tøj og sportsudstyr for 1,25 mia. kr. i 1. halvår 2004, svarende til ca. en fjerdedel af den samlede danske grænsehandel.
- Der er grænsehandlet kosmetik og parfume for ca. 456 mio. kr. i 1. halvår 2004.
- Der er handlet IT og forbrugerelektronik for ca. 362 mio. kr. i 1. halvår 2004, hovedsagelig bestående af køb af PC og bærbar PC samt køb af video/dvd/cd/cd-rom.
- Grænsehandelen med madvarer udgør 182 mio. kr. i 1. halvår 2004.
- Grænsehandelen med tøj udgør ca. 8,4 pct. af det samlede danske køb af tøj.
- Grænsehandelen med kosmetik og parfume udgør ca. 15 pct. af det samlede danske køb af disse varer.
- Grænsehandelen med forbrugerelektronik og IT udgør ca. 5 pct. af det samlede danske køb af disse varer.
- Grænsehandelen med madvarer udgør kun 0,7 pct. af det samlede danske madvareindkøb.

Undersøgelsen bygger bl.a. på:

- GfK's telefoninterviewundersøgelse for Skatteministeriet.
- GfK's Consumer Scan.
- Undersøgelser foretaget af Institut for grænseregionsforskning
- Forbrugsundersøgelsen fra Danmarks Statistik.
- Oplysninger fra Brancheforeningen for Sæbe, Parfume og Teknisk/kemiske artikler (SPT).

Analysen i kapitlet viser, at:

- Momsnedsættelse er ikke en løsning på danskernes grænsehandel med andre varer, da det som regel er andre faktorer, der er årsag til grænsehandelen med f.eks. tøj. Virkningen af en momsnedsættelse på grænsehandelen er yderst begrænset i forhold til provenutabet.
- For kosmetik og parfume er moms- eller afgiftsforskelle ikke den drivende faktor i grænsehandelen, men derimod lufthavnenes og færgerne (hvor langt størstedelen af grænsehandelen med disse varer foregår) stordriftsfordele i indkøb, samt et indgroet indkøbsmønster hos danskerne.
- Fjernelse af den danske afgift på emballager til kosmetik og parfume vil sandsynligvis ikke rykke det store, da disse afgifter ikke er særligt store, men til gengæld har afgiften store administrative omkostninger, både for erhvervsliv og den offentlige administration.

Kapitlet er opbygget, som følger:

- Afsnit 2. Danskeres grænsehandel med andre varer.
- Afsnit 3. Moms.
- Afsnit 4. Kosmetik.

2. Danskeres grænsehandel med andre varer

Andre varer omfatter, som nævnt, kosmetik og parfume, der tidligere var pålagt punktafgift i Danmark. Afgiften har bevirket, at grænsehandelen med disse varer var betydelig, specielt blev der opbygget handel i lufthavne og på færger. Efter afskaffelsen af den danske afgift på parfume i 1991 er der stadig en stor handel i lufthavne og på færger, men hvor handelen altså tidligere blev drevet af afgiftsforskellen, drives den nu i højere grad af stordriftsfordele i indkøb og et indarbejdet indkøbsmønster.

For andre varer er det i visse tilfælde momsforskelle, der afgør udviklingen af grænsehandelen, men oftest er det også forskelle i udbud og avancementstruktur og ikke kun momsforskellene, der driver handelen.

Mellem Danmark og Tyskland er der momsforskel i tysk favør (momsen er 16 pct. i Tyskland og 25 pct. i Danmark). En vare, der i Danmark med dansk moms koster 1.000 kr., vil koste 928 kr. i Tyskland med tysk moms. Der kan således spares ca. 7 pct. i Tyskland, som følge af momsforskellen for almindelige varer. For fødevarer er forskellen større. Tyskland har en reduceret momssats på fødevarer på 7 pct.. Hvis en fødevare koster 100 kr. i Danmark

med dansk moms, vil den kunne købes i Tyskland for 85,60 kr. Der kan således spares henved 15 pct. ved at foretage fødevarerindkøb i Tyskland, under forudsætning af ens produktionsomkostninger og avancer.

Til belysning af grænsehandelen med andre varer anvendes Institut for grænserregionsforsknings (IFG) undersøgelser. Der tages udgangspunkt i IFG's undersøgelse, og der suppleres med resultater fra GfK Danmarks undersøgelse.

Af tabel XV.1 fremgår andelen af danskere, der grænsehandler over landgrænsen ifølge IFG's undersøgelse fra foråret 2003.

Tabel XV.1: Andel af danskere, der grænsehandlede ved landgrænsen

	Danskere, der handlede ved land- grænsen 1999	Danskere, der handlede ved land- grænsen 2000	Danskere, der handlede ved land- grænsen 2001	Danskere, der handlede ved land- grænsen 2003
	Pct.			
Øl på flaske ¹⁾	66,2	74,2	73,1	25,7
Øl på dåse	-	-	-	57,1
Bordvin	43,5	52,3	47,3	46,9
Hedvin	3,9	4,8	5,7	5,9
Spiritus	11,3	7,1	18,6	18,3
Sodavand på flaske ²⁾	25,4	36,6	32,1	14,1
Sodavand på dåse	-	-	-	47,9
Cigaretter	41,2	39,5	23,3	29,3
Rulle-tobak	8,7	8,3	9,2	18,5
Cigaretpapir	1,5	3,0	3,6	7,9
Chokoladevarer mv.	44,5	53,4	37,1	49,3
Fødevarer	11,5	14,8	10,4	22,8
Mandler/nødder	1,7	2,1	2,2	0,3
Andre dagligvarer	2,6	8,1	7,5	11,3
Radio/tv	0,2	0,9	0,4	0,0
Video/dvd ³⁾	1,9	1,1	1,3	3,1
cd/cd-rom	-	-	-	5,7
Hårde hvidevarer	0,3	0,6	0,9	0,2
Andre el-artikler	1,7	1,0	3,4	0,3
Kosmetik	13,6	6,4	2,1	5,4
Beklædning	2,9	2,1	1,3	1,6
Sko	0,7	0,8	0,3	0,0
Sportsudstyr	0,2	0,1	0,2	0,2
Fotoudstyr	0,5	-	0,1	0,2
Hobby/legetøj	1,3	0,3	0,1	0,3
Koks	0,6	0,4	1,0	0,5
Gas	3,1	2,7	2,2	2,1
Byggemateriale	-	0,9	0,6	1,6
Gift	-	0,6	0,1	1,8
Bøger/papir	-	-	-	0,2
Hunde-/kattemad	-	-	-	2,1
Medicin	-	-	-	0,3
Andet	6,6	3,1	1,6	3,3

1) For 1999-2001 blev der spurgt til køb af øl samlet set, og det er det der står under flaskeøl

2) For 1999-2001 blev der spurgt til køb af sodavand samlet set, og det er det der står under flaskesodavand

3) Tidligere blev der under et spurgt til køb af video/kassettebånd/cd, og der er tallene for det der står her for årene 1999-2001.

Kilde: Institut for grænserregionsforskning, *Danskeres handel over grænse*, foråret 2003.

Det ses af ovenstående tabel, at andelen af danskere, der ved landgrænsen grænsehandler andet end de særlige punktafgiftsbelagte varer, er yderst be-
grænset.

Dog ses en markant stigning fra 1999 til 2003 i andelen, der grænsehandler fødevarer og andre dagligvarer – en stigning på hhv. 11,8 og 8,7 pct., således

at andelene i alt udgør hhv. 22,8 og 11,3 pct. Desuden er andelen, der køber kosmetik igen opadgående efter at have nået bunden i 2001, og andelen udgør nu 5,4 pct.

Tabel XV.2: GfK's undersøgelse af andelen, der grænsehandler med andre varer samt værdien af denne grænsehandel

Vare	Andel indkøbere	Værdi af grænsehandel
Madvarer	23	181.345
Helsekost/kosttilskud	1	6.011
Medicin	1	3.607
Tøj	28	1.122.734
Sports- og fritidsudstyr	4	127.793
Kæledyr	0	0
Kosmetik	11	202.380
Parfume	16	254.175
Radio/tv-apparat	14	13.255
PC'er/bærbar PC'er	7	138.657
Videobåndoptager/dvd-afspiller	4	20.991
Satellitantenne	0	216
Mobiltelefon	2	4.406
Indspillede cd'ere eller dvd'er	36	177.657
Indspillede kassettebånd eller videobånd	5	2.044
Blanke cd'er eller dvd'er	27	4.241
Blanke kassettebånd eller videobånd	7	223
Bil-/motorcykeludstyr	0	9.018
Benzin	2	37.158
Diesel	0	10
Møbler og tæpper	32	89.995
Hårde hvidevarer ¹⁾	0	0
Byggevarer ²⁾	12	8.914
Håndværktøj	8	2.598
Brændsel til opvarmning af boligen ³⁾	9	4.731
Planter, blomster og frø	16	2.917
Ukrudtsmidler eller midler til skadedyrsbekæmpelse	24	6.531
Særlige store indkøb over grænsen	1	169.159

Note: Alle beløbene er i 1000 kr.

1) Dvs. køleskab, komfur, emhætte, opvaskemaskine, vaskemaskine, tørretumbler, mikrobølgeovn samt relaterede varer.

2) Dvs. træ tegl, glas, maling og relaterede varer.

3) Dvs. olie, kul, koks, flis, halm samt relaterede varer.

I ovenstående tabel ses resultatet fra GfK's grænsehandelsundersøgelse fra 1. halvår 2004. Som det ses ved sammenligning af de to tabeller, kan andelene af befolkningen, der køber de forskellige varer, være meget forskellige, og også så forskellige, at det år, der er mellem de to undersøgelser, ikke kan forklare forskellen. I det følgende sammenlignes tallene fra de to undersøgelser på trods af, at de er foretaget med et års mellemrum, da forskellene, som nævnt,

er så store, at det år, der er gået mellem undersøgelserne ikke kan forklare forskellen.

Til sammenligning viser GfK's tal, jf. tabel XV.2, at 18 pct. køber madvarer, at 12,4 pct. køber kosmetik og 14 pct. køber parfume²⁵. Grunden til den store forskel i tallene vedrørende specielt kosmetik og parfume er sandsynligvis, at IFG's undersøgelse bygger på handlende over landgrænsen, hvor GfK's undersøgelse også dækker fly- og færgerejsende, og at hovedparten af al grænsehandel med kosmetik/parfume, jf. senere, foretages i forbindelse med fly- og færgerejser. Samme forklaring kan anvendes i forbindelse med andelen, der køber madvarer, da der sandsynligvis ikke er så mange, der køber madvarer i forbindelse med flyrejser, og da flyrejser også indgår i GfK's undersøgelse, vil den samlede andel, der køber madvarer være i den undersøgelse også være mindre.

Da der tidligere var pålagt punktafgifter på hårde hvidevarer og forbrugerelektronik, var disse oprindeligt grænsehandelsfølsomme varer. Som det ses af tabellen har andelen af danskere, der grænsehandler disse varer dog ikke været særlig stor, om end værdien af grænsehandelen med hårde hvidevarer alligevel godt kunne være stor, som følge af priserne på varerne. Det ses dog, at grænsehandelen med især hårde hvidevarer er på stærk tilbagegang – i GfK's undersøgelse er der ingen, der har grænsehandlet hårde hvidevarer. Grunden til dette kan være, at der er større besvær med transport af disse varer, samt at leveringstiden derfor, sandsynligvis, også er længere, hvormed der skal være store besparelser for at det kan betale sig.

Til gengæld er grænsehandelen med video/dvd/cd/cd-rom blevet ganske betragtelig, hvilket også fremgår af tabellen, og GfK's undersøgelse viser, at der i 1. halvår 2004 blev grænsehandlet video/dvd/cd/cd-rom – både blanke og indspillede – for ca. 184 mio. kr. Herudover viser GfK's undersøgelse, at selvom andelen af folk, der køber IT-udstyr er begrænset, så er der alligevel grænsehandlet med dette for knap 138 mio. kr. i 1. halvår 2004.

Det ses også af tabel XV.2, at langt hovedparten af handelen med andre varer består af tøj, der, som nævnt, står for i alt ca. en fjerdedel af den samlede grænsehandelsværdi. Igen er der dog meget stor forskel på resultatet fra GfK's undersøgelse og IFG's undersøgelse. Men igen hænger dette nok sammen med, at IFG's undersøgelse kun omfatter grænsehandlende ved landgrænsen, hvor det sandsynligvis er begrænset, hvor meget tøj, der købes i de tyske grænsehandelsbutikker, hvorimod GfK's undersøgelse også omfatter

---

²⁵ Da der kan være noget overlap således, at nogle af dem, der har købt kosmetik, også har købt parfume, kan disse to tal ikke umiddelbart lægges sammen, så det kan sammenlignes med IFG's tal, men da der sandsynligvis ikke er fuldstændigt overlap, ligger andelen mellem 12,4 hhv. 14 pct., og 26,4 pct. (12,4+14).

flyrejsende, hvor der sandsynligvis er flere, der har været på deciderede shoppingture til eksempelvis London, Paris, Milano eller lignende storbyer.

Grænsehandelen med tøj svarer, ifølge GfK's undersøgelse, til ca. 8,4 pct. af danskernes samlede tøjindkøb²⁶. Dette virker umiddelbart højt, men kan dog ikke afvises, da det højeste beløb en enkelt person i undersøgelsen har købt for, er 15.000 kr., hvilket der nok skal være nogen, der køber for. Dog må der lige tages det forbehold, at disse 15.000 kr., når de regnes op fra stikprøven til hele den danske population, kommer til at udgøre godt 100 mio. kr. Der vendes tilbage til grænsehandelen med tøj i afsnittet om moms nedenfor.

Forklaringen på den omfattende grænsehandel med tøj kan være, at pengene generelt sidder lidt løsere på folk, når de er på ferie, samt at der købes ind i en anden valuta, hvormed det kan være sværere at gennemskue prisen. Herudover føler danskerne generelt, at de har fået flere penge mellem hænderne (hvilket de fleste sandsynligvis også har), bl.a. som følge af skattelettelserne, hvormed der måske købes mere, når man er ude og rejse, og oven i købet foretages der måske flere rejser, hvor der købes ind. Dette kan måske også forklare den store stigning i grænsehandelen med video/dvd/cd/cd-rom samt den store grænsehandel med IT-udstyr.

Endeligt ses det af tabellen, at der er sket en pæn stigning i andelen af danskere, der grænsehandler byggematerialer og gift (f.eks. bekæmpelsesmidler). GfK's undersøgelse viser, at der i 1. halvår 2004 er købt byggevarer og håndværktøj for 11,5 mio. kr., og ukrudtsmidler for ca. 6,5 mio. kr. Grunden til den store grænsehandel med bekæmpelsesmidlerne (ifølge GfK's undersøgelse) hænger sandsynligvis sammen med de danske afgifter på disse, der blev indført 1. januar 1996, og forhøjet pr. 1. november 1998. Det er hovedsageligt folk bosiddende øst for Storebælt, der har grænsehandlet byggematerialer og håndværktøj, mens langt hovedparten af giftindkøbene (ukrudtsmidler mv.) er foretaget af folk bosiddende vest for Storebælt, og beboerne i grænselandet har købt svarende til en andel af det samlede indkøb, der er ti gange så stor, som deres befolkningsandel. Det skal desuden bemærkes, at det kun er lovligt at indføre bekæmpelsesmidler til brug i almindelige haver, dvs. at f.eks. landmænd ikke må indføre bekæmpelsesmidler til brug på markerne.

3. Moms

Som nævnt drives grænsehandelen med andre varer sandsynligvis i høj grad af forskelle i udbud og avancer mellem landene. Men alligevel knyttes udvik-

---

²⁶ Danskernes samlede indkøb af beklædning udgør, jf. DST's forbrugsundersøgelse, ca. 29,6 mia. kr.

lingen i grænsehandelen sammen med overvejelser om, hvorvidt de nuværende momsforskelle mellem Danmark og udlandet er holdbare. Dette ses der bl.a. på i dette afsnit.

3.1 Momssatser

Danmark opererer med en enhedssats på 25 pct., svarende til 20 pct. af detailprisen. Denne sats har været uændret siden 1992, hvor den blev hævet med 3 pct., som følge af, at arbejdsmarkedsbidraget blev ophævet og omlagt til en øget moms samt lønsumsafgift på den momsfri virksomhed.

På visse områder er det i henhold til EU-reglerne²⁷ muligt at indføre en nedsat momssats. Alle lande undtagen Danmark og Slovakiet har valgt at have nedsat moms på et eller flere områder – normalsatser og satser på fødevarer fremgår af Tabel XV.3 nedenfor.

---

²⁷ Bilag H i Rådets direktiv 77/388/EØF.

Tabel XV.3: EU-landenes normalmomssatser og satser for fødevarer

Land	Normalsats (pct.)	Reducerede satser/nulsatser på visse varer
Belgien	21	6 12 21
Danmark	25	25
Finland	22	17
Frankrig	19,5	5,5 19,5
Grækenland	18	8
Irland	20	0 12,5
Italien	20	4 10
Luxembourg	15	3
Nederlandene	19	6 6
Portugal	17	5 12 17
Spanien	16	4 7
Sverige	25	12 25
Tyskland	16	7 16
UK	17,5	0 17,5
Østrig	20	10
Cypern ¹⁾	15	5
Estland ¹⁾	18	5
Letland ¹⁾	18	5
Litauen ¹⁾	25	5 9
Malta ¹⁾	15	5
Polen ¹⁾	22	7
Slovakiet ¹⁾	19	19
Tjekkiet ¹⁾	19	5
Ungarn ¹⁾	25	12

1) Medlemmer af EU fra 1. maj 2004.

Årsagerne til, at man i Danmark har valgt at have én momssats er flere.

Følgende argumenter er de væsentligste:

- Enhedsmomssats sikrer staten et rimeligt konstant momsprovenu – hvorimod en nedsat moms kan blive dyr for staten.

Indføres en nedsat moms på f.eks. fødevarer er der en betydelig risiko for, at der fra anden side vil blive rejst velargumenterede krav om nedsat moms på andre områder (medicin, bøger, børnetøj og hotelophold). Desuden vil der konstant være problemer med afgrænsning af, hvilke varer der skal momsafregne til hvilken sats.

- Enhedsmoms griber ikke ind i prisforhold og forbrugsvalg

Den danske enhedsmoms er en generel forbrugsafgift, der er pålagt næsten alle varer og tjenester, hvor de vigtigste undtagelser er sundhedsydelser, husleje, finansielle ydelser og aviser. En generel forbrugsafgift ændrer ikke prisforholdet og dermed forbrugsbeslutningerne. Enhedsmoms griber ikke ind i befolkningens frie forbrugsvalg. Da en enhedsmoms heller ikke skaber forvriddinger i de relative priser mellem forskellige forbrugsvarer, fungerer den således i væsentlig udstrækning som en skat på indkomst.

- Enhedsmoms er let at administrere.

En enhedsmoms er let at administrere både for myndigheder og erhvervsliv. Det er ikke muligt at omgå systemet ved at lade varer til høj sats afregne til lav sats, og endelig er det ikke nødvendigt med detaljerede regler for, hvilke varer og tjenester der er omfattet af hvilken sats.

Endeligt er momsen en indirekte indkomstskat (på løn og ekstraordinære profitter) med relativt lavt forvriddningstab.

3.2 Momsens betydning for grænsehandelen

Imidlertid er det blevet nævnt, at grænsehandelen kan formindskes ved, at der indføres en lavere momssats på et givent vareområde. Argumentet herfor er, at hvis der i de lande, danskere grænsehandler mest i, er lavere momssats på en vare end i Danmark, vil en lavere dansk moms betyde lavere danske priser, og dermed et faldende incitament til grænsehandel med den pågældende vare.

Før der indføres nedsat moms må det imidlertid vurderes, i hvor stort omfang denne sammenhæng er sandsynlig, og om en eventuel økonomiske gevinst for staten ved mindre grænsehandel kan opveje de negative virkninger en moms-nedsættelse ellers har, jf. de andre argumenter nævnt ovenfor.

3.3 Grænsehandel kontra fjernkøb og fjernsalg

Omfanget af grænsehandelen bliver ofte overvurderet noget, da usikkerhed omkring, hvad der er grænsehandel, og hvad der er fjernkøb og fjernsalg, ofte fører til, at fjernkøb medtages som grænsehandel. Derfor er det væsentligt at definere disse begreber og holde dem adskilt.

Grænsehandel er varer, der købes i et andet land end forbrugslandet, og som indføres til forbrugslandet af forbrugeren (den rejsende) selv og til eget brug. Ved grænsehandel gælder de udenlandske afgifts- og momsregler. Der er dog særlige forhold gældende for køb af visse fly, store lystbåde og biler. For så vidt angår EU, kan den rejsende medføre en ubegrænset mængde varer, blot de er til eget privatforbrug.

Fjernkøb er varer, der leveres fra et andet land end forbrugslandet, og som indføres til forbrugslandet af købers vognmand. Det afgørende er, at varen leveres til køber i udlandet. Dette foregår til udenlandsk moms (salgslandets moms). Det kræver en del organisering fra købers side (i forbindelse med udlevering og transport), og derfor kan det kun "betale sig" for varer af forholdsvis stor værdi - undtagen visse fly, store lystbåde og biler, som der gælder særlige regler for køb af. Der er endvidere en del usikkerhedsfaktorer ved fjernkøb, som nedsætter incitamentet til at bruge reglerne - hvad sker der, hvis vognmanden ikke leverer varen, hvis den er i stykker ved ankomst, hvordan er garanti, bytteregler mv.?

Fjernsalg er varer, der leveres fra et andet land end forbrugslandet, og som indføres til forbrugslandet af den udenlandske sælger. Dette kan ske med udenlandsk moms, hvis den udenlandske forretning sælger for under 280.000 kr. årligt til Danmark. Sælges for mere, skal der betales dansk moms²⁸.

3.4. Hvilke varer grænsehandles der mest af?

Da grænsehandelen med de fleste af de særligt afgiftsbelagte varer (øl, vin, spiritus, tobak, chokolade, mineralvand, diesel og benzin) vurderes i langt større grad at have sammenhæng med disse afgifter end med momssatsens størrelse, behandles grænsehandelen med disse varer ikke i nærværende kapitel, men alene i de særlige kapitler (VI til XIV) herfor i rapporten.

Undersøgelsen foretaget af GfK Danmark A/S viser, jf. tidligere i dette afsnit, at der på specielt fire områder foregår en ikke ubetydelig grænsehandel med varer, der ikke er særligt afgiftsbelagte – tøj og sportstøj, kosmetik og parfume, forbrugerelektronik og IT samt mad, jf. tabel XV.4.

---

²⁸ Der må dog ikke købes spiritus og cigaretter ved hverken fjernsalg eller fjernkøb.

Som det ses udgør alene varegruppen tøj og sportsudstyr hele 25 pct. af værdien af den samlede grænsehandel, mens mad kun udgør 4 pct. Dette kan sættes i forhold til, at grænsehandelen med de varer, som normalt opfattes som store grænsehandelsvarer – øl, vin, spiritus og tobak – udgør knap 40 pct. af den totale grænsehandel.

Da der imidlertid ikke er særlige afgifter på hverken almindelig mad, tøj og sportsudstyr, kosmetik og parfume, forbrugerelektronik og IT mv., er spørgsmålet, om det vil have den ønskede effekt, at ændre på den normale forbrugsafgift – nemlig momsen.

Tabel XV.4: Danskeres grænsehandel i 1. halvår 2004 i udvalgte varekategorier, fordelt på bopæl

Varekategori	Hele landet	- heraf i grænselandet	
		kr.	Pct. ¹⁾
Madvarer	181.345	69.483	38,3
Medicin og kosttilskud	9.618	4.284	44,5
Forbrugerelektronik og IT	361.660	27.456	7,6
Kosmetik og parfume	456.555	16.067	4,1
Tøj og sportsudstyr	1.250.527	75.584	6,0
Tilbehør og brændstof til køretøjer	47.186	5.053	10,7
Inventar og byggemateriel til boligen	115.686	75.326	65,1

Note: Alle beløb angivet i 1.000 Kr.

1) Viser grænselandets andel af den samlede danske grænsehandel for det pågældende produkt.

3.5 Er momsnedsettelse en realistisk løsning på grænsehandelsproblemer?

For så vidt angår den største grænsehandelsvaregruppe ”tøj og sportsudstyr” viser tabel XV.3 ovenfor, at ca. 94 pct. af grænsehandelen foretages af danskere bosiddende uden for grænselandet. Samme undersøgelse har vist, at over 15 pct. af alle udlandsrejsende (og over 20 pct. af de grænsehandlende) tager tøj med hjem fra rejsen. Disse tal tyder på, at tøjet hovedsageligt indkøbes på ferierejser til udlandet og i mindre grad på korte indkøbsture til Tyskland. Dette synspunkt understøttes af, at tøj er ufordærligt og ikke fylder ret meget, hvilket gør det let at opbevare under udlandsturen og på hjemrejsen. Da det desuden ofte er en naturlig del af en ferierejse at se på forretninger og ”shoppe”, indkøber mange rejsende mærketøj og/eller specielle klædningsgenstande fra feriedestinationen som en slags ”brugbar souvenir” (f.eks. fodboldtrøjer fra landets klubber, lokalt sommer- eller vintertøj) samt gaver til at tage med hjem. Herudover kommer indkøb af det tøj, man glemte at pakke.

Mange af ovennævnte indkøb af tøj må antages at være relativ uafhængig af prisen på tøjet, således at det afgørende for indkøbet ikke er prisforskellen mellem varen på udlandsdestination og den tilsvarende vare (hvis den overhovedet findes) i Danmark.

Vælges det trods dette alligevel at nedsætte momsen for at reducere grænsehandelen med tøj, skal den danske moms ned på et niveau, så den svarer blot nogenlunde til de satser de findes i de lande mange danske rejser på ferie til i f.eks. Sydeuropa, hvilket vil sige i hvert fald ned til 20 pct. (jf. tabel XV.3). Men selv da er det, jf. ovennævnte argumenter, yderst tvivlsomt, om grænsehandelen vil blive reduceret væsentligt på grund af den ringe sammenhæng mellem pris og indkøb.

Der er også kun ganske få varegrupper, hvor EU-reglerne tillader medlemslandene at indføre en nedsat momssats. ”Tøj og sportsudstyr” er ikke en af disse grupper. Skal momsen derfor nedsættes på tøj i Danmark, vil der skulle en generel momsnedsettelse på alle momsbelagte varer og ydelser. En generel momsnedsettelse er imidlertid meget dyr for staten. En generel momsnedsettelse fra de nuværende 25 pct. til 20 pct. giver alt andet lige staten et momstab på ca. 27 mia. kr. om året. Overfor dette skal ses en evt. provenugevinst på allerhøjst 1 mia. årligt – svarende til, at grænsehandelen med tøj samt de øvrige ikke afgiftsbelagte varer stopper og de varer, der nu købes i udlandet, fremover købes i Danmark.

Der er derfor tvivlsomt, om en generel momsnedsettelse vil have nogen væsentlig effekt på grænsehandelen.

Som tidligere omtalt er det muligt at indføre nedsat moms på visse varegrupper, herunder på fødevarer og medicin. Som det ses af tabel XV.4 er grænsehandelen med medicin og mad relativt lille i forhold til den samlede danske grænsehandel på 4,9 mia. kr. i 1. halvår 2004. For så vidt angår madvarer er det desuden væsentligt at se grænsehandelen i forhold til den indenlandske handel med madvarer. GfK Consumer Scan registrerer således for eksempel handlen med kød, og her viser tallene, at den husstandsbaseerede grænsehandel efter kød²⁹ kun udgør 0,3 pct. af danske forbrugeres samlede indkøb af kød. Herudover viser tal for Danmarks Statistik, at danskerne årligt bruger ca. 59 mia. kr. på fødevarer, og heraf er en grænsehandel på 403 mio. kr. (181 mio. kr. opregnet til helårseffekt), svarende til 0,7 pct. af danskernes samlede indkøb af fødevarer, ikke meget. Et forsøg på at reducere grænsehandelen med mad ved at nedsætte den danske momssats på dette til f.eks. 7 pct. (svarende

---

²⁹ Kød omfatter alt kød (inkl. dybfrost) samt alle former for fjerkræ (fersk og dybfrost), leverpostej, kødpålæg i skiver og styk, bacon, paté, sylte og frikadeller og pølser)

til den tyske momssats på de fleste fødevarer) vil derfor medføre et betydeligt provenutab for staten.

3.6 Sammenfattende overvejelser om nedsættelse af moms og momsdifferentiering

Det kan således konkluderes, at det for at løse grænsehandelsproblemer rent statsfinansielt ikke kan svare sig at nedsætte momsen – hverken generelt eller på udvalgte varegrupper. For så vidt angår nedsat moms på enkelte varer kommer desuden de øvrige faktorer, der taler imod en momsdifferentiering, såsom at enhedsmoms sikrer staten et nogenlunde stabilt momsprovenu, at enhedsmomsen ikke griber ind i prisforhold og forbrugsvalg, samt at enhedsmomsen er let at administrere og ikke skaber afgrænsningsproblemer.

4. Kosmetik og parfume

4.1 Grænsehandel med kosmetik

Kosmetikprodukter anses typisk ikke som en væsentlig grænsehandelsvare. Grunden er sandsynligvis, at der i grænsehandelsdiskussionen som regel fokuseres på handlen over landgrænsen, hvor typisk øl, vin, spiritus, sodavand og cigaretter er hovedelementerne. Alligevel står grænsehandelen med kosmetik og parfume, ifølge GfK's undersøgelse, for ca. 457 mio. kr. ud af den samlede grænsehandel på 4,9 mia. i første halvår 2004.

Værdien af den samlede grænsehandel af kosmetik og parfume på de 457 mio. kr. svarer til ca. 15 pct. af det samlede danske indkøb af kosmetik- og parfumeprodukter³⁰.

Der har tidligere været afgift på parfumer, hvilket førte til etablering af "tax-free" handel med dette i lufthavne og på færger. Afgiften blev ophævet i 1991.

Priserne i grænsehandelsbutikkerne i Tyskland ligger for nogle produkters vedkommende på samme niveau som i Danmark, og for andre produkters vedkommende ligger priserne noget under.

I lufthavne og på færger er priserne generelt noget lavere end i Danmark. Her sælges mange kosmetikprodukter til meget fordelagtige priser – ikke fordi varerne (længere) sælges uden afgifter og moms, men sandsynligvis på grund

---

³⁰ Brancheforeningen for Sæbe, Parfume og Teknisk/kemiske artikler (SPT) oplyser at den samlede omsætning af kosmetik- og parfumeprodukter i Danmark er på ca. 6 mia. kr. årligt.

af fordelagtige stordriftsfordele i indkøb. I Tabel XV.4 ses priseksempler på færger, i lufthavne og i butikker i Danmark.

Tabel XV.5: Priseksempler på parfume og kosmetik

Produkt	Pris Danmark	Pris luft-havn	Pris færge
	DKK		
Aqua di Gio pour homme, Eau de toilette, 50 ml	510	409	368
Aqua di Gio pour homme, Deo Spray, 150 ml	195	159	139
Aqua di Gio pour homme, After Shave Lotion, 100 ml	365	295	268
Jean Paul Gaultier, Classique femme, Eau de parfume, 50 ml	515	415	395
Jean Paul Gaultier, Classique femme, Deo Spray, 100 ml	210	179	169
Biotherm, Lait Corporel Body Lotion, 400 ml	215	199	169
Clinique, All About Eyes, 15 ml	260	209	195
Clinique, Blended Face Powder & Brush	210	169	159
Clinique, Lash Doubling Mascara	150	120	110

Kilde: Copenhagen Airport, Tax-free; Scandlines.

Som det ses af tabellen kan der på visse kosmetikprodukter og især på parfumevarer, være betydelige beløb at spare, hvis produkterne købes i luft-havnen eller på færger i forhold til hvad de koster i danske butikker.

På grund af de betydelige besparelser, der kan være på især de mere luksusprægede kosmetikprodukter og parfumevarer, er der et relativt stort potentiale for grænsehandel, om end man skal være opmærksom på, at der sandsynligvis ikke er tale om produkter, som den enkelte køber meget store mængder af, og kun en gang i mellem.

Som det ses af tabel XV.5 viser undersøgelsen fra GfK, at der i 1. halvår 2004, blev grænsehandlet kosmetik for ca. 200 mio. kr., og parfume for ca. 245 mio. kr. Det kan konstateres, at mere end tre fjerdedele af grænsehandelen med kosmetik og mere end 80 pct. af grænsehandelen med parfume sker i forbindelse med en flyrejse. Denne store andel hænger sandsynligvis også sammen med et meget indgroet indkøbsmønster, der går ud på, at købe disse varer i lufthavnen.

Når der ses på de enkelte landsdele, gælder også det billede, at langt hovedparten af det købte parfume er købt på flyrejser, men for kosmetik er billedet et andet. For grænselandet er andelen af kosmetik, der grænsehandles på "rejser" i bil, er halvanden gang så stor som det, der grænsehandles pr. fly – et tilsvarende billede tegner sig for Vest- og Nordjylland, hvor der dog er tale

om betydelige mindre mængder. Dette sammenholdt med, at hovedparten af grænsehandelen med kosmetik i grænselandet er foretaget af folk, der meget ofte (11-100 gange) rejser, samt at langt hovedparten er købt på ture til Tyskland, kunne tyde på, at grænselandet står for en så stor andel af grænsehandelen med kosmetik, er, at de også køber deres daglige forbrug af shampoo, deodoranter mv. på ture over grænsen, hvorimod parfume, der nok er at betragte som et mere luksusbetonet gode, i højere grad købes på de længere rejser – det er jo også på parfumevarer, at der er mest at spare i lufthavnene.

Til forskel fra varer der købes i grænsehandelsbutikkerne, der sandsynligvis er billigere dagligvarer så som shampoo osv.³¹, er det sandsynligvis mere de dyrere og mere luksusprægede produkter, der er et grænsehandels-problem i forhold til i lufthavnene og på færgerne. Desuden er disse dyrere og mere luksusprægede varer i højere grad varer, som man kan vente med at købe til næste rejse, der går igennem lufthavnen eller færgen til Tyskland eller Sverige, hvilket shampoo mv. ikke umiddelbart er.

4.2 Afgift på emballager til kosmetik

Som nævnt er der ikke længere punktafgift på parfume, men til gengæld er der indført afgift på emballagen til kosmetik og parfumevarer. Ifølge emballageafgiftsloven bliver der i dag opkrævet afgift af emballagen til kosmetik- og parfumeprodukter. Afgiften er vægtbaseret og differentieret efter materiale, og blev indført for at få producenter til at anvende mindre frem for mere forurenende emballagematerialer.

Eksempler på emballageafgift af forskellige produkter kan ses af nedenstående tabel XV.6.

---

³¹ Det er umiddelbart kun de mere dagligdagsprodukter, så som almindelig shampoo, deodoranter i 30-50 kr.'s klassen og barberblade, at det har været muligt at finde priser for i de tyske grænsehandelsbutikker.

Tabel XV.6: Eksempler på emballageafgift på parfume- og kosmetikvarer

Produkt	Emballageafgift af:	Emballageafgift
		kr. pr. enhed
Deodorant, 150 ml	Aluminium, plast	1,16
Deodorant natural spray, 100 ml	Glas, aluminium, pap	1,04
Eau de Toilette/Eau de parfume, 50 ml	Glasflakon	0,68
Bodylotion/shampoo, 250 ml	Plastflaske	0,49
Dagcreme	Glaskrukke, pap	0,36
Aftershave, 100 ml	Glasflaske	0,35
Mascara	Plastik	0,22
Øjenskygge	Plastik	0,27
Læbestift	Plastik	0,22

Det, der betales i afgift, er det samme på den samme type og mængde emballage, uanset om det indeholder et produkt, der sælges til 30 eller 300 kr. Dermed belastes de billige produkter relativt mere af afgiften end de dyre produkter. Som det ses er det dog små beløb, der er tale om, hvormed det sandsynligvis ikke kan have den store adfærdsmæssige effekt for køberen – i hvert fald ikke for køberen, og især ikke hvis der er tale om produkter, der koster op til flere hundrede kroner. Ikke desto mindre har afgiften haft den påregnede adfærdseffekt hos producenterne.

Dette betyder også, at det næppe vil have den store direkte effekt på prisforskellen, og dermed grænsehandelen mellem Danmark og udlandet, hvis afgiften fjernes, og da slet ikke for forskellen mellem priserne i danske butikker og lufthavns- og færgepriser, da varerne her sælges inkl. afgifter. Herudover er der sandsynligvis mange, der vil købe kosmetik- og parfumeprodukter i lufthavnen (og evt. på færgen) alligevel, da det ofte anses ”en del af turen”. Desuden kan en emballageafgiftsnedsettelse ikke forventes, at medføre at grænsehandelen med kosmetik der købes af folk i grænselandet, reduceres, da dette muligvis er nogle ting, der også lige købes med, når man alligevel er nede og grænsehandle, hvilket underbygges af, at hovedparten af grænsehandelen med kosmetik i grænselandet som nævnt foretages af folk der har mange ture over grænsen.

Men selvom det sandsynligvis er begrænset hvor stor en adfærdsmæssig effekt afgiften har for forbrugeren, så skal man være opmærksom på de store administrative omkostninger afgiften har. Ifølge Brancheforeningen for Sæbe, Parfume og Teknisk/kemiske artikler (SPT) har flere af deres medlemmer ekstra folk ansat til at administrere denne afgift. Hertil kommer de store offentlige administrative omkostninger, der er ved afgiften.

Ifølge oplysninger fra SPT udgør emballageafgiften 1,2-1,5 pct. af omsætningen, som er på ca. 6 mia. kr. årligt³². Det vil sige, at afgiften medfører et årligt provenu på 72-90 mio. kr. Man skal dog lige være opmærksom på, at nogle af de ting, der indgår i den definition af kosmetik, som afgiften bygger på, ikke indgår i omsætningen på de 6 mia. Men til gengæld indgår andre ting i de 6 mia., som ikke indgår i den afgiftsmæssige definition. Det vurderes, at det, der indgår ekstra, går provenumæssigt nogenlunde lige op med det, der mangler.

Herudover indgår parallelimport, som f.eks. Coop Danmark A/S og Dansk Supermarked A/S foretager, heller ikke. Det er dog forholdsvis begrænset, hvor meget disse virksomheder parallelimporterer, da det i høj grad er mærkevareprodukter, der sælges, og mange af disse varer købes sandsynligvis gennem varens danske distributør.

4.3 Sammenfattende overvejelser om emballageafgift på kosmetik

Det er vanskeligt at komme med en endelig konklusion angående afgiften på emballage til kosmetik, men under betydelig usikkerhed vurderes det, at det er begrænset hvor stor en adfærdsmæssig effekt, som afgiften har, og det vil sandsynligvis heller ikke have nogen adfærdsmæssig effekt at fjerne afgiften. Men samtidigt må det bemærkes, at afgiften har store administrative omkostninger både for kosmetikbranchen og for den offentlige forvaltning.

---

³² Det er ikke muligt ud fra provenuopgørelserne at se, hvad der fyldes i emballagen, hvormed det ikke er muligt at udskille den del af provenuet, der stammer fra emballage til kosmetik- og parfumeprodukter.

Litteraturliste

Aftonbladet, *Härstedt: Sänk alkoholskatten så dämpes supandet*, 3. august 2004.

BDO's oversigt over udviklingen i grænseforretningernes salg mv. til danskere for IGG (Interessengemeinschaft der Grenzhändler).

Billund Lufthavns hjemmeside: www.billund-airport.dk.

Bryggeriforeningens hjemmeside: www.bryggeriforeningen.dk.

Color Line, *Årsrapport 2003*.

Dagens Nyheter, *Spritskatten måste sänkes snarest*, 3. august 2004.

Danmarks Statistik, *Nyt fra Danmarks Statistik: Danske indkomster blandt de højeste i Europa*, Januar 2004.

Danmarks Statistik, *Skatter og Afgifter 2003*.

Danmarks Statistik, Statistikbanken, Statistiske efterretninger.

Dansk Retursystem A/S, *Gebyroversigt for 1. januar til 31. december 2004*.

De Samvirkende Købmænd (DSK) og Coop Danmark A/S, Omsætningstal i dansk detailhandel.

Die Deutsche Brauwirtschaft in Zahlen (tysk importstatistik).

EU-Kommissionen, *Excise Duty Tables*.

Finansministeriet, Miljøministeriet, Økonomi- og Erhvervsministeriet og Skatteministeriet, *Den volumenbaserede emballageafgift, oktober 2003*

GfK's undersøgelse for Skatteministeriet, *Grænsehandlen i Danmark 1. halvår 2004* (telefoninterviewundersøgelse) (rapportens bilag 1).

GfK's undersøgelse for Skatteministeriet, *Behovsdækning for købere af øl i udlandet* (rapportens bilag 4).

GfK's Consumer Scan (husholdningspanel).

GfK's undersøgelse for Carlsberg om øldrikkevaner hos individer (dagbogsmetode).

Göteborg Posten, *Utretere vill inte sänke ölskatt*, 3. august 2004.

Institut for grænseregionsforskning, *Grænsehandel over Danmarks grænser, maj 2000.*

Institut for grænseregionsforskning, *Grænsehandel foråret 2001 – efter Øresundsbroen og Schengen.*

Institut for grænseregionsforskning, *Danskeres handel over landegrænsen, foråret 2003.*

Internetportalen til EU:

http://europa.eu.int/comm/energy/oil/bulletin/2003_en.htm.

Jyllands Posten, *Tyskland: Afgift gik op i røg*, 9. september 2004.

Konkurrencestyrelsen, *Priser og avancer i grænsehandelen med øl og sodavand 2001*, februar/marts 2001.

Københavns Lufthavn, *Tax Free – June/July/August 04*, Maj 2004. www.cph.dk.

Det norske finansdepartements hjemmeside: www.odin.dep.no.

Prisindsamling fra Danmark, Tyskland og Sverige.

Scandlines, *Travel Shop kataloget*, sommer 2004.

Skatteministeriet, *Rapport om grænsehandel 2000*, november 2000.

Skatteministeriet, *Rapport om grænsehandel 2001*, marts 2002.

SOU 2004:86, *Var går grænsen?*, august 2004 (det svenske socialministeriums udredning om alkohol).

Statens Luftfartsvæsen, *Destinationsstatistik 2001-2004*.

Statistische Bundesamt Deutschlands hjemmeside: www.destatis.de.

Statsregnskabet.

Sundhedsministeriet, *De samfundsøkonomiske konsekvenser af alkoholforbrug*, december 1999.

Det svenske skattevæsens hjemmeside: www.skatteverket.se.

Told- og Skattestyrelsen, *Om afgiftsfri indførsel, herunder om afgiftsfri indførsel af cigaretter m.v.*

Det tyske finansministeriums hjemmeside: www.bundesfinanzministerium.de.

Vejdirektoratet, *Biltrafikken over den dansk/tyske landegrænse*, (2000) 2001.

Vejdirektoratets hjemmeside: www.vejdirektoratet.dk \tal og statistik.

Øresundsbro Konsortiet: *Årsrapport 2003*.

Øresundsbrons hjemmeside: <http://osb.oeresundsbron.dk>.